I

son peygamber hazreti muhammed

prof. dr. muhammed ebu zehra

KİTABEVİ

KIBLENİN DEĞİŞTİRİLMESİ VE ORUCUN FARZ KILINMASI

Kıblenin Değiştirilmesive Orucun Farz Kılınması

Peygamber efendimiz sadece savaşla, seriyyeler ve heyetler göndermekle, anlaşmalar yapmakla, Medine-i Münevvere'nin iç ve dış işlerini düzenlemekle yetinmedi. Bunlardan ayrı olarak, yüce Allah'ın vahyine dayanarak, bir devlet kurdu. O kendi he-va ve hevesinden değil*, kendisine vahyedilen ilahi vahye dayanarak konuşurdu. Ancak cihadla ilgili bazı küçük düzenleme ve uygulamaları Peygamber efendimiz yapıyordu. Böylece o, kendisinden sonraki dönemlerde halifelere ve devlet adamlarına iyi bir örnek koymuş oluyordu. Zaten Resulullah (sav) de müminler için güzel örnekler vardır. Sadece devlet tanzim etmekle de yetinmedi. Bunun yamsıra, Rabbinden aldığı mükellefiyetler üzerine ibadetlerle de uğraştı. Onun, toplumda güçlü bir ruh oluşturmak için, sosyal yükümlülükleri de vardı. Sağlam, birbirine bağlı, tutarlı sosyal bir düzen kurmak ve kendisine bağlı olan kimselerden oluşan güçlü ve birleşik bir kuvvet teşkil etmek için uğraştı. Onun oluşturduğu toplum, bireyleri birbirini koruyan, birbirine dayanan tutarlı bir toplumdu.

İşte Cemaziyel-evvel, ya da Cemaziyel-ahir ayı ile Recep ve Ramazan ayları arasındaki dönem, şer'i hükümlerin, özellikle ruhu ve toplumu güçlendirmekle ilgili ibadet hükümlerinin konulduğu bir dönem olmuştur. Bu dönemde kıble, Kudüs'den Kabe-i Muazzama'ya doğru çevrilmiştir. Yine bu dönemde Ramazan orucu farz kılınmış, oruçla birlikte fitır sadakası da vecibe olarak bildirilmiştir. Bunlar, ileride de açıklayacağımız gibi, iki toplumsal farizadır. Kıblenin Kudüs'de bulunan Mescid-i Aksaldan Kabe-i Muazzama'ya çevrilmesindeki gaye, Cenab-ı Allah'ın, putlara inanma döneminin bittiğini insanlığa ilan

etmesiydi. Artık putların ortadan kaldırılma döneminin başladığını insanlara bildirmek içindi.

Kıblenin Kâbe-i Muazzama'ya Çevrilmesi

Mirac'da, namazın beş vakit olarak farz kılınması ve şartlarına riayet ederek eksiksizce yerine getirilmesi halinde elli vakit sevabının kazanılacağı bildirildikten sonra, müslümanların daha önce Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya yöneldikleri kıble, Kabe-i Muazzama'ya çevrildi. Daha önceleri Mekke'de iken nıü'minler Kabe-i Muazzama'yı ortaya alarak, Kudüs'deki Mescid-i Aksa'ya yönelip namaz kılarlardı. Peygamber efendimiz Medine-i Münevvere'ye hicret ettikten sonra iki kıbleyi ortalayarak namaz kılma imkanı kalmamıştı. İki kıbleden birini arkaya almak mecburiyeti doğmuştu. Peygamber efendimiz de putlarla kuşatılmış olan Kabe-i Muazzama'yı arkasına alıp Kudüs'e yönelerek namaz kılmaya başladı. O zamanlar Kabe'deki putları kaldırıp yok etme izni henüz verilmemişti. Eğer bu durumda, Kabe'ye yönelerek namaz kılmış olsaydı, putlarla kuşatılmış olan Kabe'ye yönelip orayı kıble edinmiş olacaktı. Peygamber efendimiz bütün bunlarla birlikte, kıblenin Kabe-i Muazzama'ya çevrilmesini ve oranın putlardan temizlenmesini büyük bir istekle arzulamaktaydı. Cenab-ı Allah ona, geçici bir süre için Kudüs'deki Mescid-i Aksa'ya yönelmesini emretmişti. Peygamber efendimiz de Rabbinin emrine uyarak Kudüs'deki Mescid-i Aksa'ya yönelerek namaz kılıyor, böylece Kabe-i Muazzama'yı arkasına almış oluyordu. Ama bu geçici bir süre içindi. Sonunda yine Kabe-i Muazzma'ya yönelerek namaz kılacağı günler gelecekti. Oraya doğru yöneldiği zamanda çevresindeki putları kaldırıp atmasına ve Beyt-i Haram'ı temizlemesine izin verilmiş olacaktı.

İşte bütün bu sebeplerden dolayı Peygamber (sav) efendimiz noksanlıklardan münezzeh olan yüce Rabbine, Kabe-i Muazza-ma'ya döneceği günün yaklaştırümasmı dileyip dua ediyordu. Çünkü oraya dönmesi, Peygamberlerin atası İbrahim'in Kabe-sine dönmesi demekti. Oraya yönelerek namaz kılması da noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah'ın, yardımıyla, kısa ya da uzun bir zaman içinde çevresindeki putları atıp Harem-i Şerifi temizlemesine izin vermek

demekti. Bu zaman, insan ömrüne göre uzun olsa bile, aslında gerçek hesaba göre çok uzun bir zaman değildi.

İşte bu dönemde Peygamber efendimiz, Allahü Teala'dan uzak mesafeyi yakın kılmasını diledi. Yahudiler, Peygamberimizin Kudüs'deki Mescid-i Aksa'ya yönelmesini, onun İsrailo-gutlarının peygamberlerinin izinde yürüyeceği manasına yoruyorlardı ki, bu da onların hayalperest kalplerindeki batıl bir vehimden başka bir şey değildi. Onların nefisleri hayal eder, sonra zanneder, sonra da itikad ederdi. Kendi kuruntularına uymayan dinlere inanmayanlar hep böyledirler.

Bedir savaşından kısa bir süre önce Cenab-ı Allah Kabe'nin çevresindeki putları ve onların hakimiyetini yok etmesi için, elçisine izin verdi. Bedir günü hak ile batılın birbirinden ayrılacağı gün olacaktı. İşte bunun içindir ki, yüce Allah kıbleyi Ku-düs'den Mekke'ye çevirdi ve artık Peygamber efendimiz Kabe-i Muazzama'yı kıble edindi. Çünkü noksanlıklardan münezzeh olan Allah'ın şu buyruğu nazil olmuştu:

"insanlardan bazı beyinsizler: "Onları üzerinde bulundukları kıbleden çeviren nedir?" diyecekler. De ki: "Doğu da batı da Allah'ındır. O, dilediğini doğru yola iletir. Böylece sizi orta bir ümmet yaptık ki, insanlara şahit olasınız, Peygamber de size şahit olsun. Biz, peygambere uyanı, ökçesi üzerinde geriye dönenden ayıralım diye, eskiden yöneldiğin Kabe'yi kıble yaptık. Bu, Allah'ın yol gösterdiği kimselerden başkasına elbette ağır gelir. Allah, sizin imanınızı zayi edecek değildir. Şüphesiz Allah, insanlara şefkatli, merhametlidir. (Ey Muhammed), biz senin yüzünün göğe doğru çevrilip durduğunu (gökten haber beklediğini) görüyoruz. (Merak etme) Elbette seni hoşlanacağın bir kıbleye döndüreceğiz. (Bundan böyle) yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Nerede olursanız, yüzlerinizi o yöne çevirin. Kitap verilenler, bunun rableri tarafından bir gerçek olduğunu bilirler. Allah onların yaptıklarından habersiz değildir. Sen kitap verilenlere her türlü ayeti (mucizeyi, delili) getirsen bile, yine onlar senin kıblene uymazlar; sen de onların kıblesine uyacak değilsin. Onlar birbirlerinin kıblesine de uymazlar. Sana gelen ilimden sonra onların keyiflerine uyarsan, o takdirde sen, mutlaka zalimlerden olursun." {Bakara: 142-145)

Kıblenin Kabe-i Muazzama'ya çevrilmesi bu nass ile gerçekleşti. Bu Kur'an

nassı iki şeye işaret etmektedir:

1- "Onları, üzerinde bulundukları kıbleden geri çeviren nedir?" diyen ve müminlerin Kudüs'e yönelerek orayı kıble edinmelerine sevinen ehl-i kitap, kıble değiştirilmesi olayını tuhaf bulmuşlardı.

2- Kur'an ayeti, kıblenin Kudüs'deki Mescid-i Aksa'ya yönelik oluşunun geçici bir hüküm olduğunu ifade etmektedir. Bu geçici hüküm, sebebi ortadan kalkınca yürürlükten kalkmıştır. Biz bu sebepten dolayı mezkur hükmün neshedildiğine inanmıyoruz. Sadece hükmünün zamanı gelince sona erdiğine inanıyoruz. Zaten bunu bizzat Allahü Teala açıklamıştır.

Şimdi de kıblenin Kudüs'den Mekke'ye, yani Kabe-i Muazzama'ya çevrildiği zaman meselesine gelelim. Bu konuda çeşitli rivayetler nakledilmiştir. Ama hepsindeki ortak nokta, olayın Cenıaziyel-ahir ayından sonra olduğudur. İhtilaf, bu olayın Recep ayında mı, yoksa Şaban ayında mı olduğu konusundadır. Katade, Zeyd bin Eşlem ve Abdullah bin Abbas'dan gelen rivayete göre bu, Recep ayında meydana gelmiştir. Ama Şaban ayında vuku bulduğunu ifade eden rivayetler de vardır. İbn İs-hak'm sözleri de bu yöndedir. Çünkü o, bu değişim olayının Abdullah bin Cahş seriyyesinin teşkilinden sonra gerçekleştiğini söylemektedir. Abdullah'ın seriyyesi ise Recep ayının son günlerinde teşkil edilmiştir. İbn İshak bu konuda şöyle der:

"Kıblenin değişmesi olayı, Abdullah bin Cahş gazvesinden sonra vukubuldu. Resulullah'ın Medine'ye hicretinden 18 ay sonra, Şaban ayında meydana geldiğini söyleyenler de olmuştur. Bu sözü İbn Abbas'dan, İbn Cerir rivayet etmiştir. Sahabi-lerden bazısı da böyle demişlerdir. Büyük çoğunluğa göre, bu değişim olayı Şaban'ın ortalarında, yani hicretten 18 ay sonra vuku bulmuştur. Muhammed bin Sa' el Vakıdi'nin ifadesine göre Şaban'ın ortalarındaki çarşamba gününde kıble değiştirilmiştir." Hafız İbn Kesir de kıblenin Şaban ayının ortalarında değiştiğini söyleyen bu rivayetten yanadır. Çünkü cumhur bu rivayeti desteklemektedirler. Alimlerin çoğunluğu, kendileri için doğruluğu sabit olmayan rivayetlere meyletmezler. Biz de, aralarında alimler olmak üzere insanların kabul ettikleri rivayetleri, batıllıkları hakkında kesin ve tercihe şayan deliller bulunmadıkça reddetmemek görüşünden yanayız. Şaban ayının ortasında, yani 15. gününde müslümanların büyük kutlamalar yaptıklarım

görüyoruz. Bundaki dayanakları da o günün mübarek bir gün olduğu görüşüdür. Zaten kıblenin Kudüs'teki Mes-cid-i Aksa'dan Mekke'deki Kabe-i Muazzma'ya çevrildiği gün de o güne tesadüf etmektedir ki, bu iki olay da mukaddestir. Peygamber efendimiz bu günde büyük bir sevinç hissetmiştir. Şunu da belirtelim ki, Ibn Kesir, Peygamber efendimizin Medine'ye hicretinden, kıblenin değiştirildiği güne kadar 18 ayın geçtiğini ifade etmiştir. Yapılan araştırma neticesinde Peygamber efendimizin Medine'ye hicreti, Rebiul-evvel ayının 12. gecesinde vuku bulmuştur. Böylece kıblenin değişmesi zamanına kadar 18 ay değil, 17 ayla birkaç gün geçtiği ortaya çıkmaktadır.

Ramazan Orucu

Buraya kadar anlattıklarımız kıble ile ilgiliydi. Ramazan orucunun farz kılınmasına gelince, İbn Cerir'in rivayetine göre bu, mübarek Şaban ayında olmuştur. Nitekim kıblenin Mescid-i Aksa'dan Kabe-i Muazzama'ya çevrilişi de Şaban ayında olmuştur. Rivayete göre Ramazan orucunun farz kılınması üç dönemde olmuştur. Şöyle ki:

Birinci Donem: Peygamber (sav) efendimiz Medine-i Mü-nevvere'ye geldiğinde Yahudilerin aşure günü oruç tuttuklarını görmüştü. Bunun ne olduğunu onlara sorduğunda şöyle demişlerdi: "Bu günde noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah Musa peygamberi kurtarmıştır." Bunun üzerine Peygamber efendimiz de: "Musa'ya biz sizden daha yakınız" demiş ve aşure günü oruç tutmuş, müslümanlara da bu günde oruç tutmalarını emretmişti. İşte bu, orucun birinci dönemiydi. Bu orucun tutulması Peygamber efendimizin içtihadiyle yapılmıştır. Bunu böyle anlamak mümkündür. Ancak' bunun ilahi vahye dayandığını düşünmemiz gerekir. Yoksa Peygamber efendimiz Allah tarafından vahiy gelmeden insanların herhangi bir ibadette bulunmalarını emretmezdi.

İkinci Dönem: Bu dönemde Cenab-ı Allah'ın şu buyruğu nazil olmuştur: "Ey inananlar, sizden öncekilere yazıldığı gibi, (günahlardan) korunmanız için sayılı günler olarak sizin üzerinize de oruç yazıldı; sizden kim hasta veya seferde

olursa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde (tutar, ihtiyarlıktan ya da şifa ümidi kalmamış hastalıktan ötürü) oruca güç yetire-meyenlerin fidye vermesi, bir yoksulu doyurması lazımdır. Bununla beraber gönül isteğiyle kim bir iyilik yapar (oruç tutar)sa o, kendisi için iyidir. Bilirseniz oruç tutmanız, sizin için daha " (Bakara 183-184)

İbn Kesir'in söylediğine göre, bu dönemde müminler oruç tutmak veya tutmamak arasında serbest bırakılmışlardı. Dileyen oruç tutar, dileyen 'tutmazdı. Tutmayanlar bir miskine yemek yedirirlerse, bu oruç yerine geçerdi. Üçüncü dönemi anlattıktan sonra bununla ilgili düşüncelerimizi inşaallah açıklayacağız.

Üçüncü Donem: Orucun farz kılınması Ramazan ajanda olmuştur. Bununla ilgili olarak yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Ramazan ayı, ki insanlara yol gösterici, hidayeti, doğruyu ve yanlışı birbirinden ayırd edip açıklayıcı olarak Kur'an o ayda indirilmiştir, kim (o zaman aya yetişir) ayı görürse oruç tutsun. Kim hasta olur yahut seferde bulunursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde oruç tutsun. Allah sizin için kolaylık ister, güçlük istemez. Sayıyı tamamlamanız, size doğru yolu gösterdiğinden dolayı Allah'ı tekbir etmenizi ister. Şükredesiniz diye (size bu kolaylığı gösterir.)" (Bakara ıssj

İbn Kesir, bu dönemle ilgili iki durum anlatmaktadır:

1- O dönemde müslümanlar gün batışından sonra, uyuyuncaya kadar yiyip içiyorlardı. Uyuduktan sonra artık yemeleri ve içmeleri yasaklanırdı.

2- Bu sonuncu durumda Cenab-ı Allah onlara, güneşin batışından fecre, karanlıkla aydınlığın birbirinden seçilişine kadar yemelerini, içmelerini, hammlarıyla cinsel ilişkide bulunmalarını helal kılıp şöyle buyurmuştu:

"Oruç gecesi kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılındı. Onlar sizin elbisenizdir. Siz de onların elbisesisiniz. Allah, sizin kendinize yazık etmekte olduğunuzu bildi de tevbenizi kabul edip sizi affetti. Artık şimdi onlara yaklaşın ve Allah'ın sizin için yaz(ıp takdir etmiş ol)duğunu talep edin; şafağın beyaz ipliği siyah

iplikten ayırd edilinceye kadar yiyin, için; sonra gece oluncaya dek orucu tamamlayın; mescidlerde ibadete çekilmiş iken kadınlara yaklaşmayın. Allah, insanlara ayetlerini böyle açıklar ki, korunup sakınsınlar." (Bakara: 187)

Hafız Ibn Kesir'in sözleri üzerinde bazı görüşler ileri sürmek istiyoruz. Şöyle ki:

a- İbn Kesir, orucun farzlığından bahsederken inü'min kimsenin oruç tutup tutmamak arasında serbest bırakıldığını; oruç tutmadığı takdirde tutamadığı günün orucuna karşılık bir yoksula fidye olarak yemek yedirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Belki de o, bu hükmü, Cenab-ı Allah'ın: "Oruca güç dayananların fidye vermesi, bir yoksulu doyurması gerekir" mealindeki buyruğundan çıkarmıştır. Biz ise selefi salihine ya da onların bir kısmına uyarak deriz ki: İlk zamanlarda da olsa, hiç kimse oruç tutup tutmamak arasında serbest bırakılmamıştır. Çünkü bu, orucun farzlığına aykırıdır. Halbuki orucun farzlığı Cenab-ı Allah'ın şu buyruğunda kesin bir şekilde sabit olmuştur:

"Ey inananlar, sizden öncekilere yazıldığı gibi (günahlardan) korunmanız için sizin üzerinize de sayılı günler olarak oruç yazıldı."

Bu ayet-i kerimede 'yazıldı* ifadesinin kullanılması ile orucun farzhğı kesinlik kazanmış ve orucun farzlığının ezeli bir şeriat olduğu, mü'minlerin uymakla mükellef oldukları sürekli bir fariza olduğu beyan edilmiştir. Nitekim bu, müslümanlar-dan önceki ümmetlerin üzerlerine de farz kılınmıştır. Sonra Ce-nab-ı Allah, orucun insanı takvaya ulaştırıcı bir vesile olduğu-'nu ifade etmiştir. Allah'ın ipine sarılıp takvalı olmak ise, her halü karda mü'minden istenen bir husustur.

b- Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, sefer veya hastalık sebebiyle ruhsatlı kılınan mü'minlerin, diğer günlerde oruç tutmalarını farz kılmıştır. Oruç tutulması gereken günlerin mahdut ve belirli zamanda bulunduklarını beyan etmiştik. Bazı mazeretler sebebiyle bu günlerde oruç tutma imkanı kaybolduğu takdirde, orucun başka zamanlarda kaza edilmesi gerekir. Eğer mü'minler oruç tutup tutmamak arasında serbest bırakılmış olsalardı, bu seçenekten bahsedilir ve diğer günlerde orucun kaza edilmesi gerekli olmazdı; bu ruhsat yolcuya ya da hastaya tanınırdı.

c- Orucun farz kılındığını belirten ayet-i kerimenin arka dan gelen ayet-i kerimede: "Ramazan ayı ki, o ayda Kur'an dirilmiştir" denilmektedir. Bu iki ayetin aynı nassta olmalaı akıl kabul etmez. Çünkü bunlardan biri neshedici diğeri nesh olunandır. Bu iki ayetin uzlaştırılması neticesinde mey na çıkan anlam şöyle olmaktadır: Ramazan ayı, oruç tutulm gereken sayılı günleri açıklayan bir aydır. Yani farz olan or Ramazan ayındadır.

d- "Oruca güç yetiremeyenlerin..." mealindeki ayet-i kerin den anlaşıldığına göre, bazı kimseler olanca güçlerini hare diklan halde, oruç tutamadıkları ve bunların daha sonra ka etmeye de imkanlarının olmayacağı açıklanmaktadır. Bu d rumdaki kimseler, tutamadıkları günlere karşılık fidye ve inekle yükümlüdürler. Rivayete göre, bu kesin hüküm, on tutmak için olanca güçlerini harcadıkları halde, oruç tutam; yan yaşlı insanlara mahsustur. İbn Abbas'dan böyle bir rivayt gelmiştir. Kötürüm ve iyileşmesine ümit olmayan kronik hast da bu hükme tabidir.

e- "Bununla beraber, gönül isteğiyle kim bir iyilik yapa (oruç tutarjsa o, kendisi için iyidir" ayet-i kerimesi, mü'minü oruç tutup tutmamak serbestiyetine sahip olduğunu ifade et memektedir. Bu ayet-i kerimeden açıkça anlaşılan, farz oru< değil, nafile oruçtur.

Hafız İbn Kesir'in Ramazan orucunun farz kılınmasından sonraki dönemle ilgili olarak anlattıklarına eleştirel bir gözle bakmamız gerekir. Onun anlattığına göre, gün batışından sonra, uyuyuncaya kadar mü'minin yeme, içme ve cinsel ilişkide bulunma serbestiyeti vardı. Ancak uyuduktan sonra bütün bu şeyler yasak olurdu. Daha sonra gelen bir ayet-i kerime gereğince, bütün bu sayılan şeyler şafağın atmasına kadar, müzmine mubah olmuştur. Bu konuda biz deriz ki, böyle bir şey Kur'an nassı ile sabit değildir. Bunu isbatlayıcı bir hadis de yoktur. Sabit olan husus şudur ki müzminlerin tümü, ya da bir kısmı uyuduktan sonra da yeme, içme ve hanımlarıyla cinsel ilişkide bulunma gibi faaliyetler içinde görülmüşlerdir. Bunu ya kendi anlayışlarından, ya da gördükleri bir nassdan dolayı yapmışlardır. Peygamber efendimizden bu konuda rivayet edilmiş bir nassı araştırdığımız takdirde böyle bir nasla karşılaşmayız. Kuvvetli görüşe göre, müminler aşırı takvalıhklannda" dolayı böyle bir anlayışa sahip olmuşlardır. Bunu şu ayet-i kerime de isbat etmektedir: "Kendi nefislerinize yazık ettiğinizi Allah bildi." Yani sizin kendi nefislerinizi günahtan korumak istediğinizi Cenab-

ı Allah bilmiştir. Rağıb el-İsfahani bu ayet~i kerimede geçen ve "nefislerinize yazık ettiğiniz" şeklinde tercüme ettiğimiz "hıyanet" kelimesinin, hıyanetin acılığı anlamına geldiğini söylemiştir. Kanaatime göre nefse hıyanet, onu güç yetiremeyeceği şeylerle yükümlü kılmak demektir. Her halde sahabüer de bunu böyle anlamışlardır. Kur'an-ı Kerim de durumu tashih edip açıklığa kavuşturmuştur. Bir mümin olarak öyle inanıyorum ki, orucun farz kılındığını beyan eden ayetlerin hepsi, baştan sona kadar aynı anlam birliğini taşımakta ve aralarında nesheden, ya da neshedilen herhangi bir ayet bulunmamaktadır. Doğrusunu en iyi bilen elbetteki Allah'tır.

Sadaka-i Fıtr'ın Farz Kılınması

Yine hicretin ikinci yılında Cenab-ı Allah sadaka-i fıtri farz kıldı. Olayların akışından da anlışıldığma göre, bu, orucun farzlığma tabi olan bir vecibedir. Bunun içindir ki, Peygamber efendimiz, sadaka-i fıtrin farz kılındığı konusundaki hutbesini Ramazan bayramından bir, ya da iki gün önce ilan etmiştir. Bu konuda Hafız İbn Kesir şöyle demiştir: "Hicretin ikinci yılında Peygamber (sav) efendimiz, bayram namazı kıldırdı. İnsanlar namaz yerine gittiler. Orada Peygamber efendimize tabi olarak bayram namazını kıldılar. Mızraklarla önünde yürüdüler. Zü-beyr'in Necaşi tarafından hediye edilen bir mızrağı vardı. Zü-beyr mızrağıyla Peygamber efendimizin önünde yürürdü.

Zübeyr, toplu bayram merasimlerinde İslam cemaatinin birliğini, ibadet eden mü'minlerin güç birliği ettiklerini, yüce Allah'ın yardımıyla aziz ve muzaffer olduklarını, zelil olmadıklarını, üstün ve şerefli olduklarım düşmanlara hissettirmek için Peygamber efendimizin önünde mızrakla yürürdü.

Tarihi kronolojiden de anlaşıldığına göre, sadaka-i fıtr, büyük Bedir olayından sonra farz kılınmıştır. Çünkü Peygamber efendimiz bayram gününden bir, ya da iki gün önce bu sadakaların farz kılındığını açıklamıştır.

Ramazan orucuna gelince; o, büyük Bedir hadisesinden Önce, Şaban ayında farz

kılınmıştır. Son devir rivayetçileri de zekatın hicri ikinci yılda farz kılındığın söylemişlerdir.

Ramazan orucuyla sadaka-i fıtra dair sözlerimizi tamamlamadan önce, söylenmesi gereken iki hususa değinmek istiyorum:

1- Sarih hadis-i şerifler sadaka-i fıtrin müekket sünnet, ya da Hanefiler'in dedikleri gibi, vacib değil, farz olduğunu ifade etmektedirler. Tirmizi, Peygamber efendimizin Mekke-i Mü-kerreme'de hacılar arasına bir adam göndererek şu ilanı yaymasını emrettiğini rivayet etmektedir: "Bilin ki, sadaka-i fıtır; kadın, erkek, hür, köle, büyük, küçük her müslümana vacibtir* Yani zengin olan her müslümamn, bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sadaka-i fıtrini ödemesi vacibtir. Bu konuda Ibn Kayyım şöyle der: "Sadaka-i fıtri sadece düşkün kimselerin almaları, Peygamber efendimizin sünneti gereğidir. Bu sadaka, zekatın verildiği sekiz sınıfa taksim edilmez. Zekatın verildiği sekiz sınıf ise şu ayet-i kerimede açıklanmıştır:

"Sadakalar (zekatlar) Allah'tan bir farz olarak ancak fakirlere, düşkünlere, onlar üzerinde çalışan (zekat toplayan) memurlara kalpleri (İslam'a) ısındırılacak olanlara, kölelik altında bulunanlara, borçlulara, Allah yoluna ve yolcuya mahsustur." (Tevbe: 60)

Peygamber efendimiz zekatın verildiği bu sınıflara sadaka-i fıtrin verilmesini emretmemiştir. Sahabilerinden hiçbiri de sadaka-i fıtri bu sınıflara taksim etmemiştir. Onlardan sonra gelenler de bu yolu izlemişlerdir. Hatta Hanbelilerin bir kavline göre, sadaka-i fıtri sadece düşkünlere vermek gerekir. Başkalarına vermek caiz olmaz. Kuvvetli olan görüş de budur. Bu sadakayla düşkün kimselerin bayramlarda sevindirilmesi amaçlanmıştır. Onları bayram gününde dilenmekten kurtarmak gerekir. Nitekim Peygamber efendimiz de bu yolda tavsiyede bulunmuştur.

2- Oruç büyük Bedir savaşından Önce farz kılınmıştır. Çünkü oruç nefsi terbiye edip frenler ve sabır ruhunu geliştirir. İradeyi yükseltir. Bunlar da nefsi cihadın vasıtalarıdırlar. Çünkü cihadın temel unsuru sabırdır. Orucun farz kılınması, ileride gelecek olan Bedir savaşma karşı dayanıklı olmalarını sağlamak için müminleri hazırlamıştır.

BÜYÜK BEDİR SAVAŞI

Müminlere eziyet vererek dinlerinden vazgeçirmeye çalışan, ama hiçbir sonuca ulaşamayan Kureyşlilere, îslam'm kuvvet kazandığım hissettirmek için hicretin ikinci yılında ilk aylarında Peygamber efendimiz bazı gazveler düzenlemiş ve ashabının bir kısmını da, seriyyelerle etrafa göndermişti. Bununla Peygamber efendimiz Arap ülke ve beldelerinin iç durumlarını öğrenmek ve İslam'ın varlığını etrafa hissettirmek amacını gütmüştü. Ayrıca bazı kimselerin kalplerini hak kelimesine ısındırmak arzusunu da besliyordu. Bu arada Peygamber efendimiz çevresindeki kabilelerle saldırmazlık anlaşmaları imzalamış, karşılıklı yardımlaşma hükümlerini içeren barışlar yapmıştı. Bundan sonra Peygamber efendimiz, gönderdiği seriyye-ler vasıtasıyla değil de, bizzat kendisinin de katılacağı bir gazve ile Kureyş'in karşısına çıkmak istemişti. Bunun için gerekli zemin hazırlanmıştı. Ayrıca müşrikler de müslümanların kuvvet kazandıklarını ve mukadderatlarını tayin edecek güce sahip olduklarım anlamışlardı. Peygamber efendimiz Kureyşlile-rin ticaret yollarını kesmişti. Kureyşliler, mü'minleri, diyarları olan Mekke'den çıkarıp sürgün ettikten, Peygamber efendimizi öldürmeye kasdettikten, bunun için gerekli hazırlıkları yaptıktan bu yana, iki taraf arasında savaş zaten mevcut sayılıyordu. Peygamber efendimiz Kureyşlilerin ticaret kervanlarının Şam'a gitmekte, ya da Şam'dan dönmekte olduğunu haber alınca, hemen yola adamlar çıkarıp kervanın yolunu kesiyordu. Önceki sayfalarda da anlattığınız gibi, Abdullah bin Cahş, seriyye kumandanı

olarak göreve çıktığında Kureyş kervanının yolunu kesmiş, mallarına el koymuş ve bazılarını da esir almıştı. Kureyş ticaret kervanı, kırk savaşçı muhafazasında yola çıkmıştı. Abdullah bin Cahş'ın seriyyesinden önce Peygamber efendimiz, acele davranarak bu kervanın yolunu kesip gerekeni yapmak istemişti, ama kervanı elden kaçırmıştı. Bu kervanda Kureyşli zenginlerin mallan vardı. Peygamber efendimiz Şam'dan dönüşünde kervanın yolunu gözlemeye, kervanın ve Kureyşliler'in haberlerini araştırmaya başlamıştı.

Kervan

Peygamber efendimiz Kureyş kervanının Şam'dan otuz, ya da kırk kişilik bir kafileyle geri döndüğü haberini almıştı. Bu kervanın yolunu kesmeleri için müslümanlara çağrıda bulunarak şöyle demişti:

"îşte Kureyş kervanı geliyor. Bu kervanda Kureyşliler'in malları vardır. Yola çıkın ve kervanın yolunu kesin. Belki kervandaki mallan Cenab-ı Allah size ganimet olarak verir." Bazı-lan Peygamber efendimizin bu çağrısına hemen icabet ettiler, bazıları ise icabet etmekte ağır davrandılar. Her ne kadar buna hazır idiyseler de, savaş olacağını tahmin etmemişlerdi. Diğer seriyyelerde olduğu gibi, bu işin de vuruşmasız olarak nihayete ereceğini sanmışlardı. Müşriklerle karşılaşmadılar ve savaş da olmadı. Kervanın başında bulunan Ebu Süfyan'a ait bin deve yükü vardı. Müslümanlarla karşılaşmaktan ve malının müslü-manlar tarafından gasbedilmesinden korkuyordu. Nitekim daha önceleri de müslümanlar, îbn Hadremi'nin kervanını yakalayarak onu öldürmüşlerdi. Bu sebepten dolayı Ebu Süfyan, Peygamber efendimizle ashabının haberlerini araştırıyor ve onların neler yaptıklarını Öğrenmek istiyordu. Yolda karşılaştığı bütün kervanlara sordu, nihayet istediği haberi aldı. Peygamber efendimiz ashabına Ebu Süfyan'la karşılaşmaları ve onun kervanını yakalamaları için çağrıda bulunmuştu. Kendisinin kervamyla birlikte tıpkı İbn Hadremi ve dişinin kervanıyla birlikte tıpkı îbn Hadremi ve kervanının uğrayacağı akibete uğrayacağını kesin olarak anlamıştı. Kureyş'e ait kervanı kurtarmak hırsı ile iki çareye başvurdu:

1- Bedir yolundan saparak kervanı kurtardı. Peygamber efendimiz de, muhacirlerle birlikte yola koyulmuş, ancak kervanı elden kaçırmış ve kervandaki malları alamamıştı. Bu işin gerisinde savaş olacağını anlamışlardı.

2- Ebu Süfyan, beraberindeki kervanı himaye etmeleri ve Muhammed (sav) ile ashabına karşı yol emniyetini sağlamaları için Kureyş'ten yardım istemişti. Müslümanların işini bitirmek için Kureyş'in asker göndermesini talep etmişti. Kervanın karşılaşacağı tehlikeli durumu Kureyşliler'e anlatması için Damdan bin Amr el-Gıfari'yi haberci olarak göndermişti. Damdan, devesinin burnunu kesmiş, semerini tersine çevirmiş, gömleğinin önünü arkasını yırtmış, Mekke vadisinin ortasında deve üzerinde avazının çıktığı kadar bağırarak: "Ey Kureyş topluluğu! îpek ve esans taşıyan develeriniz gitti! Mallarınız Ebu Süf-yan'm yanındadır, ama Muhammed ile ashabı ona saldırdılar. Kervana kavuşabileceğinizi sanmıyorum. İmdat! İmdat!" diye haykırıyordu."

Bu ateşli sözler ve sıcak görüntüler üzerine, Kureyşliler'in hamiyet duyguları galeyana geldi. Mallarını kurtarmak için harekete geçtiler. Kureyşliler'den bazıları bizzat yardıma koşmaya, bazıları da kendi adlarına, adamlarını koruması için başkalarını göndermeye yöneldiler. Bütün Kureyşliler bu iş için hazırlanmaktayken kervanın Ebu Süfyan tarafından kurtarıldığı haberi geldi. Önce de işaret ettiğimiz gibi, Ebu Süfyan yolu değiştirerek Kureyş kervanını kurtarmış ve bu haberi de bir müjde olarak Kureyşliler'e ulaştırmıştı. Haberci, Kureyşliler'e şöyle demişti: "Siz kervanınızı korumak için yola çıktınız, mallarınızı ve adamlarınızı kurtarmak gayretine düştünüz, ama Allah onları kurtardı. Artık geri dönün."

Böylece sefere çıkış sebebi ortadan kalkmış oluyordu. Ancak bazı müşriklerin kalbleri öfke ve şiddetle dolmuştu. Bunların başında Ebu Cehil gelmekteydi. Kinleri sebebiyle yola devam etmek istediler. Ebu Cehil: "Vallahi Bedir'e varmadan geri dönmeyiz!" dedi, Zühre oğullarının bazı müttefikleri, onun bu görüşünü kabul etmediler. Cuhfe'de bulunan bu müttefikler şöyle demişlerdi: "Ey Zühre oğulları! Allah mallarınızı ve adamınız Mahrame bin Nevfel'i kurtardı. O, kervan koruyucuları arasındaydı. Ama siz onun mal ve nimetine karşı nankörlük ettiniz. Şu Ebu Cehil'in sözlerine bakmayın. Maldan başka bir şey için çıkmayın. Artık dışarıya gitmenize ihtiyaç yoktur." Ebu Cehil'in sözlerini Zühre oğullarından hiçbiri beğenip tasdik etmedi. Ama Kureyş'in bütün

batınları bu sefere iştirak ettiler. Ancak Adiy bin Kab oğulları onlarla birlikte sefere katılmadılar. Sefere çıkan kimselerin safları arasında karşılıklı konuşmalar cereyan etti. Sefere çıkıp çıkmama hususunda tereddütler baş gösterdi. Bu karşılıklı konuşmalar arasında, bazı kimseler, sefer hazırlığı içinde bulunan Talib bin Ebi Talib'e şöyle dediler: "Ey Haşim oğulları! Her ne kadar bu sefere bizimle birlikte ka-tılmaktaysanız da, gönlünüzün Muhammed'le birlikte olduğunu biliyoruz." Talib bu söze kızdı ve o da, diğer geri dönenlerle birlikte yola çıkmaktan vazgeçti. Bazı kimselerin tereddüt edip geri dönmesi, diğerlerinin de azimlerini kırdı. Çünkü sefere çıkma sebebi ortadan kalkmıştı. Bu tereddüdün dozu ne olursa olsun, Kureyşliler bütün zorluk ve sarsıntılara rağmen dokuzyü-zelli savaşçıyla yola çıktılar. Beraberlerinde ikiyüz at ve birkaç develeri, def çalan şarkıcı cariyeleri de vardı. Bunlar Kureyşli-ler'i müslümanlara karşı galeyana getirici şarkılar okuyorlardı. Müşrikleri, kervanlarını, ordularını, şarkıcı cariyelerini bir tarafa bırakarak, Resulullah (sav)in hazırlığından söz edelim:

Resulullah (sav) efendimiz 309 kişi ile yola çıktı. Bu sayı bundan biraz fazla, yahut biraz eksik olabilir. Bu defa muhacirlerle ensar birlikte hareket ederek, bu sefere katılmış ve Bedir yoluna koyulmuşlardı. Kervanı ele geçirmek istiyorlardı, ama kervanı göremediler. Ebu Süfyan acele ederek Bedir'in sol tarafından sapıp kervanı kaçırmış; böylece hem kervanı, hem beraberindeki adamları kurtarmıştı.

Peygamber efendimiz aldığı haberlerden Kureyş'in kendilerine oranla çok kalabalık bir orduyla, at ve develerle yola çıktığını öğrenmişti. Kervan kendisinden kaçmışsa da, karşısına büyük bir ordu gelmekteydi. Savaş kaçınılmazdı. Bu sebepledir ki, her ne kadar sayıca az olsalar da onları bir araya getirip topladıktan sonra askerlerinin kalbine metanet ve moral aşılamaya başladı. Ordusunun imanı kuvvetliydi. Kendisi jde Muhacir ve Ensar'a güvenmekteydi. Ancak Ensarın, daha Önceleri Peygamber efendimizle yaptıkları anlaşma gereğince, bu sefere ve zahmete katılmak mecburiyetinde olmadıklarını düşünmelerinden endişe etti. Medine-i Münevvere içinde saldırıya uğramaları halinde Medine'yi korumak mecburiyetindeydiler. Ama dışarıya çıkıp düşmanla karşılaşmak ve savaşmak mecburiyetinde olmadıklarını ileri sürebilecekleri ihtimali vardı. Çünkü daha önceleri Akabe'de Peygamber efendimizle biat yaparken Medinelüer: "Ya Resulullah! Sen bizim diyarımıza varmadıkça biz senden sorumlu değiliz. Ancak diyarımız olan Medine'ye ulaştığın zaman, artık bizim zimmetimize girersin. Çocuklarımızı ve kadınlarımızı nasıl koruyorsak

seni de Öyle koruruz."

Belki de bazı Medinelüer, bu sefere katılmak mecburiyetinde olmadıklarını düşünmüşlerdir. Savaş esnasında Peygamber efendimiz Medineliler'in tümünün bu savaşa gönüllü olarak katılıp katılmadıklarını kesin olarak öğrenmek istemiş, bu sebeple gönüllerindeki niyeti araştırmıştı. Medine'de kendisini barındıran Ensarın ne düşündüklerini öğrenmek istiyordu. Çünkü Medinelüer şehir dışına çıkarken, savaşmak için değil, kervanı ele geçirmek için çıkmışlardı, tşin başındayken plan ve düşünce buydu. Peygamber efendimiz, ordusunun durumunu, özelikle ensarın neler düşündüğünü öğrenmek için, ashabıyla istişarede bulundu. Onların fikirlerine ve düşüncelerine müracaat etti. Sözlerin en güzelini Ebu Bekir ile Ömer söylediler. Ama Peygamber efendimiz onların görüşlerini öğrenmek ihtiyacında değildi. Çünkü bu ikisinin imanlı ve cesaretli olduklarını zaten kesin olarak biliyordu. Onların gerisindeki kimselerin neler düşündüklerini Öğrenmek istiyordu. Mikdad bin Amr ayağa kalkarak şöyle dedi:

"Ya Resulullah! Sen yoluna devam et. Allah'ın gösterdiği yol-cfâ yürü. Andolsun ki, îsrailoğullarının Musa'ya dedikleri gibi: "Sen ve rabbin gidin savaşın. Doğrusu biz burada oturumlarız" demeyiz. Aksine biz deriz ki: Sen ve Rabbin gidin savaşın, ama mutlaka biz de sizinle birlikte savaşacağız! Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, sen bizi (Mekke'nin arkasında denize doğru beş gecelik mesafedeki) Berk'ül-Gamad'a kadar yürütecek olsan, seninle birlikte oraya kadar yürür, senin sağında, solunda, önünde ve arkanda çarpışırız!"

Mikdad'ın bu sözleri üzerine Peygamber efendimiz sevindi. Onun için hayır duada bulundu. Böylece muhacirlerin metanetle savaşa gelmeye kararlı olduklarım öğrendi. Geriye, aralarındaki anlaşma gereğince Medine dışına çıkıp savaşmak mecburiyetinde olmadıklarını düşünme ihtimalleri olan ensarm niyetlerini öğrenmek kalmıştı. Peygamber efendimiz ensara yönelerek:

"Bana düşüncelerinizi söyleyin" dedi. Sa'd bin Muaz şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki, ey Resulullah! Sen böyle demekle bizi kasdeder gibisin. Öyle değil mi?" Peygamber efendimiz evet diye cevap verdi. Bunun üzerine Sa'd, sözüne şöyle devam etti: "Sana iman ettik, seni tasdik ettik. Bize getirdiğin şeyin hak olduğuna şehadet ettik. Bunun üzerine senin emirlerini dinleyip itaat edeceğimiz konusunda sana söz verdik. Ey Allah'ın elçisi, dilediğin şekilde yoluna devam et.

Biz seninle beraberiz. Seni hak ile beraber gönderen Allah'a yemin olsun ki, eğer bizi şu denize doğru sürecek olsan mutlaka seninle beraber biz de denize dalarız. Aramızdan tek bir kişi bile geride kalmaz. Bizi düşmanlarımızla karşılaştırmandan hoşnutsuzluk göstermeyiz. Biz savaşta sabırlı ve dayanıklıyız. Düşmanla karşılaştığımızda sana sadakat gösteririz. Ümid ederim ki Cenab-ı Allah senin gözünü aydınlatacak ve gönlünü tatmin edecek hareketlerde bulunduğumuzu sana gösterecektir. Allah'ın bereketi üzerine, bizimle birlikte yoluna devam et."

Sa'd'ın bu sözleri üzerine Resulullah (sav) artık ensarm da savaşa gönüllü olarak katılacağından emin oldu. Cenab-ı Allah'ın kendisine verdiği sözü yerine getireceğine kesinlikle kanaat getirdi. Kendisiyle birlikte Allah'a ve hakka inanan, asla tereddüt etmeyen bir orduya sahip olduğunu gördü. Bu sebeple Peygamber efendimiz Sad'ın sözlerinden dolayı memnuniyet duydu. Kuvvet bulup zindeleşti ve şöyle dedi: "Yürüyün, size müjdeler olsun. Şüphesiz Cenab-ı Allah bana, iki taifeden (kervandan ya da müşrik ordusundan) birini yenip ele geçireceğimizi vadetti. Allah'a andolsun ki, ben o (müşrik) kavmin düşüp ölecekleri yerleri görür gibi oluyorum!" Peygamber efendimizin ordusu işte böylece azmini bilemiş ve yüce Allah'ın kuvvetiyle destek görmüştü.

İki Ordu

Peygamber ordusundaki neferler kalblerini ve gönüllerini hakka bağlamışlardı. Ama sayıları az, teçhizatları noksandı. Sadece iki atları, kırk develeri ve üçyüz mücahitleri vardı. Develere nöbetleşe biniyorlardı. Dört kişiye bir deve düşüyordu. Peygamber efendimiz de onlarla birlikte nöbetleşe biniyordu. Sahabiler onu nöbetten muaf tutmak istediklerinde, şöyle buyurmuştu:

"Ben sizden daha az güçsüz değilim. Sevap kazanmaya da sizden daha az muhtaç değilim." Müşrik ve şer ordusundaki savaşçıların sayısı, önce de belirttiğimiz gibi dokuzyüz elliydi. Beraberlerinde yetmiş atları, çok sayıda binekleri ve yemek için kesecekleri hayvanları vardı. Fakat azim ve imanları

noksandı. Savaşmaya istekli değillerdi. Çoğu tereddüt içindeydi. Bazıları da kendi arzu ve iradesi olmadan savaş çukuruna yuvarlanmıştı. Şöyle ki:

a- Onlar kervanlarını ve oradaki mallarını korumak için sefere çıkmışlardı. Bu sebeple zorluklarla karşılaşmışlardı. Bunu yapmadıkları takdirde mallarını yitirecekler, Araplar arasında küçük düşeceklerdi. Ebu Süfyan, onlara kervanın kurtulduğu haberini göndererek şöyle demişti: "Siz kervanınızı ve kervanınızdaki adamlarınızla, mallarınızı korumak için yola çıktınız, işte Allah kervanı kurtardı. Artık geri dönün."

Vuruşma sebebi ortadan kalktığı için, artık onları savaşa itecek bir gayretleri de kalmamıştı. Ama köklü kinleri ve Haşim oğullarına karşı olan kıskançlıkları Ebu Cehil'i harekete geçirmişti. O Kureyşliler'i kin ve hasedinden dolayı savaşa zorlamıştı. Onun karakterinde olanlar da, onunla birlikte savaşa azmetmişlerdi.

b- Zühre oğulları gelmişlerdi, ama kervanın kurtuluş haberini alınca hepsi geri dönmüşlerdi. Sözcüleri: "Artık mal kurtarmak bahanesi ortadan kalkmıştır. Savaşa gitmemize ihtiyaç kalmamıştır" demiş ve hepsi de Ebu Cehil'i ahmaklık ve cahillikle nitelemişlerdi.

c- Bazı güçlü Kureyşliler, kavimleri içinde mertebe sahibi olan müşrikler, örneğin Ümeyye bin Halef gibileri, savaş için sefere çıkmak hususunda tereddüt etmişlerdi. îbn îshak'ın "Si-ret'inde anlatıldığına göre, Ümeyye bin Halef, yaşlı, irikıyım bir adam olup evinde oturmaya karar vermişti. Kendisi kavminin arasında Mescid-i Haram'da oturmaktayken, Ukbe bin ebi Muayt eline bir ateş koru ve buhurdanlık alarak getirip Ümeyye bin Halefin önüne bırakmış, sonra da ona: "Ey Ali'nin babası ısın, sen ancak kadınlardan birisin!" demişti; Onun bu sözlerine karşı Ümeyye bin Halef: "Allah seni ve getirdiğin şeyi rezil etsin" diye karşılık vermişti. Sonra bu itibarlı adam, kahramanlık duygusundan değil, halk tarafından kınanmamak için savaşa katılmaya hazırlanmıştı. Hac mevsimlerinde halkı ve dışardan gelen Arap heyetlerini Peygamber efendimize uymaktan men edip geri çeviren Ebu Leheb bile bu savaşa bizzat katılmamış, geri kaçmış ve yerine vekil olarak As bin Hişam bin Muğire'yi göndermişti. Karşılık olarak da, iflas etmiş olan As bin Hişam'a, alacağını bağışlamıştı. Talib bin Ebi Talib de bu savaşa gitmemişti. Çünkü o, bazı.Küreyşlilerin de dediği gibi, Haşimoğullarını ve onların beraberindeki Muhammed (sav)i seviyordu. Haşimilerin ilk

sıralarında yer alan Abbas'ın bu savaşa gitmesi ise çok tuhaftı. Çünkü o Akabe biatında Peygamber efendimizle birlikte bulunmuş, Evs ve Hazreç kabileleriyle konuşmuştu. Peygamber efendimizi koruyacakları konusunda onlardan teminat almıştı. Koruyamayacak iseler, kendilerinin Muhammed'i koruyabilecek güçte olduklarını Evs ve Hazreç kabilelerine açıklamıştı. Eğer Evs ve Hazreç kabileleri Muhammedi koruyamayacak iseler onu kendi kavminin himayesine .bırakmalarım söylemişti. Kardeşi oğlu Muhammed'i yenmek ve ordusuyla savaşmak maksadıyla değil, Kureyşlilerin önde gelen simalarının kendisini kınamalarından korktuğu için bu savaşa katılmıştı. Maksadı, Kureyşliler üzerinde hakimiyet sağlamak ve onlar arasında cılız bir fert olarak kalmamaktı.

Öyle sanıyoruz ki, Ebu Süfyan da bu savaşın zorunlu olduğuna inanmıyordu. Kureyşlilere gönderdiği ve kervanın kurtuluşunu bildirdiği mektup da bunu göstermektedir.

d- Kureyşlilerin hemen hemen tamamı savaştan korkuyorlardı. Çünkü onlar kendi teçhizatlarından ve mühimmatlarından uzak kalıp yola koyulmaya karar verince, kendileri ile Bekr bin Abdü Menaf oğulları arasında geçmişte meydana gelen olayları hatırladılar. Bekr bin Abdü Menaf oğullarının arkadan kendilerine saldıracaklarından endişe ettiler. Hatta sözcüleri: "Bunların arkadan gelip bizi vurmalarından korkuyoruz" dedi. Evet, Kureyşliler savaştan korkmuşlardı. Önlerinde görecekleri düşmandan çok arkadan kendilerine zarar geleceğini düşündüler. Savaşın zorunlu olduğuna inanmadılar. Hatta bunun için azimleri de yoktu. Ancak kin, cahillik ve hased, gözlerini köreltmişti. Aynı zamanda mü'minlerden de ürküyorlardı. Çünkü daha önceleri bazı müşrikler, müslüman askerlerle karşılaşmışlardı. Göz göze gelecek kadar birbirlerine yakın olmuşlardı. Ama mü'minlerin kan akıtmadıklarını görmüşlerdi. Zaten mü'minlerin kan akıtmaya meraklı olmadıkları da Peygamber efendimizin merhamet istediğine, savaş istemediğine, inançları muhtelif de olsa, müşriklerle çarpışmak arzusunda olmadığına dair söylediği sözler bunu isbatlamaktaydı.

îbn îshak'dan rivayet edildiğine göre, müşrikler sükun bulduktan sonra Umeyr bin Vehb el-Cumhi'yi gözcü olarak görevlendirip ona: "Muhammed'in ashabının sayısının ne kadar olduğunu bizim için araştırıp öğrenmeye çalış" dediler, O da îs-lam ordusunun çevresinde atıyla dolandıktan sonra, müşriklerin yanma geldi ve : "Üçyüz adamdan biraz daha fazla, ya da biraz noksandırlar. Ancak bana

biraz daha süre verin ki, onların gizlenmiş oldukları yerlerin ya da arkalarında kendilerine takviye olacak birliklerin bulunup bulunmadığım araştırıp size haber vereyim" dedi. Sonra da müşrik ordusunun yanından uzaklaştı, îslam ordusunun çevresinde dolanarak keşif yaptı. Ama bir şey görmedi. Tekrar gelip Kureyşliler'e bir şey görmediğini söyledi.

Ama o, durumun kritik olduğunu, sayının Önemli olmadığını, asıl önemli olan unsurun moral gücü ve ölüme karşı hazırlıklı olmak olduğunu açıkladı. Savaşa hazır durumda bekleyen müşrik ordusuna hitaben şöyle dedi:

"Belalar ölümü getirir. Ey Kureyş topluluğu! Ben kabirlere ölü taşıma vasıtalarım, Medine'nin saka develerinin Ölü taşıdıklarını görür gibi oldum. Öyle bir topluluk gördüm ki; yanlarında kılıçlarından başka, onların ne bir koruyucuları var ne de sığınakları... Vallahi sizden bir adam Öldürmedikçe onlardan bir adam Öldürülmeyecektir, Onların sayısınca adamlarınız Öldürüldükten sonra, yaşamanın ne kıymeti kalır? Bu nedenle iyi düşünün ve kararınızı ona göre verin!"

Hakim bin Hüzzam bu sözleri işittikten sonra halkın arasına girip dolaştı. Utbe bin Rebia'nın yanına giderek ona şöyle dedi: "Ey Eba Velid! Sen Kureyş'in büyüğü, efendisi ve itaat edilen adamısın. Ömrünün sonuna kadar hayırla yadedilmeyi istemez misin?"

Utbe: "Ey Hakim, nedir o?" diye sordu. Hakim de şöyle cevap verdi: "Halkı seferden geri çevir. Müttefikin Amr bin Hadre-mi'nin işini üzerine al!"

Utbe şu cevabı verdi: "Bu işi yapayım. Çünkü o benim mütte-fikimdir. Onun diyetini, kaybettiği malını Ödemek bana düşer." Böyle dedikten sonra kalkıp bir konuşma yaptı ve şöyle dedi:

"Ey Kureyş topluluğu! Vallahi siz Muhammed ve ashabıyla karşılaşırsanız, bir şey yapamazsınız. Onlardan birini öldürecek olanınıza bakan, ya amcasının, ya dayısının oğlunu, ya da kabilesinden bir kimseyi Öldürmüş olanın yüzüne bakmış olacak ve ondan nefret edecektir! Siz geri dönünüz. Muhammed ile diğer Araplar arasından çıkınız. Onları başbaşa bırakınız. Eğer Araplar ona birşey yaparlarsa -ki zaten bunu istersiniz- maksadınıza ulaşmış olursunuz. Eğer bunun

tersi olursa o, sizin kendisine dokunmamış olduğunuzu görerek size karşı yumuşak ve iyi davranır."

Ordudaki askerler bu söze kulak verdiler ve uygun gördüler. Ama kindar Ebu Cehil, kıskançlığının tesirine kapılmış, bu sözleri hoş karşılamanıuştı. Gidip Muhammed'in sahabileri tarafından öldürülmüş olan Amr'm kardeşi Amir bin Hadremi'yi kışkırttı. Onun intikam çağrısı yapmasını istedi. Amir de feryat ve figan ederek, ölen kardeşi Amr için: "Ah Amr! Vah Anır!" diyerek ortalıkta dolaşmaya başladı. Onun bu feryadı ve intikam çağrısı üzerine müşrikler galeyana geldiler, savaşa kalkıştılar, intikam ateşiyle dolup taştılar ve vuruşmak üzere görüş birliği ettiler.

Sonuç olarak deriz ki, savaş arzusu başlangıçta Kureyşlile-rin gönlünde çok zayıf durumdaydı. Savaşmak hususunda tereddüt etmekteydiler. Çünkü kervan kurtulduğu için savaşma gereği ve sebebi ortadan kalkmıştı. Aklı başında olan Kureyşli-ler savaşıp savaşmamak konusunda tereddüt ettiler. Hatta bazıları müslümanlara karşı merhametli olma tavsiyesinde bulundular. Bazısı da Muhammed'in arkadaşlarının Allah yolunda ölmek istediklerini bildiklerinden dolayı, savaşa katılmaktan korktular. Bütün bunların ötesinde Kureyşliler, arkadan gelmesi muhtemel olan saldırılardan korkuyorlardı. Bu nedenle savaşma arzusu sabit olarak kalplerine yerleşmedi. Halbuki ordular ancak azim ve irade ile güçlenirler. Onları savaşa iten tek sebep, kindarlıklarıydı. Her ne kadar başlangıçta bu duygu insanı savaşa teşvik ederse de, düşman askeriyle karşılaşma esnasında bu duygu varlığını devam ettiremez. Savaşın sivri dişleri göründüğü ve insana battığı esnada, bu duyguya yer kalmaz. Batılın ordusu işte bu durumdaydı. O ordunun safları arasında çözülme başlamıştı. Çözülmenin ardısıra tereddüt ve yenilgi mutlak surette gelecekti.

Biz deriz ki, noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah'ın iman ordusuna olan merhameti, batıl ordusunun yenilgi ve hezimet sebebini kendi içinde meydana getirmişti.

Bütün bunları anlattıktan sonra, faziletli tarafa, Muhammed (sav)in ordusuna gelelim. Bu ordu savaşa katılma kararını oy birliği ile almıştı. Bunların amaçları mal elde etmek, dünya metaına kavuşmak değildi. Bunlar, kendilerine saldıracak olan Allah düşmanlarını yenmek amacını taşıyorlardı. Noksanlıklardan

münezzeh olan yüce Allah'ın ve Resulünün çağrısına icabet ederek bu savaş alevlerinin içine dalmak mecburiyetinde olduklarını görüyorlardı. Bu savaşa daldıkları takdirde iki güzel şeyden birine kavuşacaklardı. Ya ganimet elde edecek, ya da şehid olacaklardı ki, her ikisi de asıl itibariyle ganimet sayıhr. Müşrikler araştırıcı gözle mü'minleri gözetlediklerinde, onların durumlarından korku ve ürküntüye kapılmışlardı. Üçyüz-dokuz kişilik az bir topluluk oldukları halde, müslüman askerlerden korkmuşlardı. îbn Kesir bu konuda şöyle der:

"Mü'minler üçyüz onüç kişiydiler. Bu durumda iken noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, müminlere, müşrikleri az bir sayıda gösterdi. Mü'minler müşriklerden korkmadılar. Mü'minler de onların gözlerine Allah tarafından az gösterildi-ler. Bu hususta yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Allah, onları uykunda az gösteriyordu. Eğer sana onları çok gösterseydi, çekinirdiniz ve (savaş) iş(in)de (birbirinizle) çeki-şirdiniz. Fakat Allah, (sizi bundan) kurtardı. Çünkü O göğüslerin özünü bilir.

Karşılaştığınız zaman onları sizin gözlerinize az gösteriyor sizi de onların gözlerinde azaltıyordu ki, yapılmış bir işi yerine getirsin. îşler hep Allah'a döndürülecektir." (Enfai 43-44)

Bundan da anlaşılıyor ki, müşrikler, mü'minlerle karşılaşmaktan korkuyorlardı. Savaş anının yaklaşmasından ürküyor ve savaşmamak hususunda tereddüt ediyorlardı. Sadece ahmaklık içinde bulunanlar bu savaşı arzuluyorlardı. Buna karşı mü'minler, yüce Allah'tan müjde almışlardı. Müşrikleri küçümsüyor ve onlara karşı korkusuzca hücuma kalkışıyorlardı. Sadece Allah'tan yardım diliyorlardı. Yüce Allah da, onların kalplerine sükun ve metanet bırakıyor ve onlara yardım ediyordu. Melekler de onlara takviye kuvvetler gönderiyor, kalplerine güven ve huzur yerleştiriyordu. Onlar sükunet içinde Allah'ın yardımını ümit edip, O'na güvenerek uyuyorlardı. Sadece O'nun zatından yardım bekliyorlardı. Savaşa hazırlıklı ve yönelik vaziyette bekleyen müminlerin durumunu Cenab-ı Allah şöyle tasvir buyuruyor:

"Siz Rabbinizden yardım istiyordunuz. O da "Ben size birbiri ardınca bin melek ile yardım edeceğim" diye duanızı kabul buyurmuştu. Allah bunu ancak müjde olsun (sevmesiniz) ve kalbiniz bununla yatışsın (güvene ve huzura kavuşun) diye

yapmıştı. Yardım, yalnız Allah kalındandır. Allah daima üstün ve hikmet sahibidir.

O sizi, Allah'tan bir güven olmak üzere hafif bir uykuya daldırmıştı. Üzerinize, sizi temizlemek, şeytanın pisliğini (içinize attığı kötü düşünceleri) gidermek, kalplerinizi (birbirine) bağlamak ve ayakları(nızı) pekiştirmek için üzerinize gökten bir su indiriyordu. Rabbih, meleklere vahyediyordu ki: Ben sizinle beraberim, siz inananları pekiştirin; ben inkar edenlerin yüreklerine korku salacağım; vurun (onların) boyunların(ın) üstüne, vurun onların her parmağına! Böyle (olacak), çünkü onlar Allah ve Resulüne karşı geldiler. Kim Allah'a ve Resulüne karşı gelirse, muhakkak ki Allah'ın cezası çetin olurf (Enfai: 9-13)

Bundan sonra da yüce Allah şöyle buyuruyor:

"işte böyle yaptı. Muhakkak ki Allah, kafirlerin tuzağını zayıflatır." (Enfai.18)

Nihayet iki ordu karşı karşıya geldi. Bunlardan birinin sayısı, teçhizatı çoktu, ama inancı yoktu. Öyle ki, giriştiği savaşı kazanacağı konusunda bir güvene sahip değildi. Cenab-ı Allah onların tuzaklarını ve tedbirlerini zayıflatıp boşa çıkardı. Savaş sebebini ortadan kaldırmakla ve liderlerinin kalplerine tereddüt düşürmekle, bazı kabilelerle boyları birbirinden koparmakla, koparmış oldukları akrabalık duygularını yeniden canlandırıp kabartmakla onları gevşetmişti. îki ordu karşı karşıya geldikleri zaman, bazılarının kalplerine korku ve ürküntü bırakmıştı.

Evet, müşrik ordusunun durumu böyleydi. Müzminlerin durumuna gelince onların iradeleri tek noktada birleşmişti. Yüce Allah'tan müjde almışlardı. Meleklerle takviye görmüşlerdi. Meleklere Cenab-ı Allah, müslümanlarm kalplerine sükun, sebat ve huzur bırakmalarını vahyetmişti. Öyle ki, müzminleri bir güven uykusu bürümüştü. Cenab-ı Allah ayaklarının altındaki yeri sağlamlaştırmak ve sabitleştirmek için hafif bir yağmur yağdırmıştı. Kervanı elde etmektense, onur ve üstünlüğü elde etmek hakim olmuştu. Başlangıçta mal istemişlerdi, ama sonunda Allah'ın kelimesini yüceltmek amacına yönelmişlerdi. Evet, Önceleri mal elde etmek istiyorlardı. Allah'ın verdiği onur sayesinde kuvvet ve üstünlük istemeye başlamışlardı. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Allah size, iki takımdan birinin sizin olduğunu vadediyor-du; siz ise kuvvetsiz olanın (kervanın) sizin olmasını istiyordunuz." (Enfai: 7)

İki ordu biri zırha bürünerek teçhizatla kendini takviye etmiş, ama yüreksiz. Diğeri ise iman, azim, sabır ve şehadet arzusu gibi manevi zırhlara bürünmüş. Şehadet ki iki güzel sonuçtan biridir. însan ya gazi olup ganimet elde etmeli, ya da şehit olup Allah'ın rahmetine kavuşmalıdır. Ya zafere erip gazi olacaklar, ya da şehit olacaklardı. Her ikisinde de büyük kazançlar vardı.

Bu iki ordu birbirine denk olur mu hiç? Savaşlar konusunda uzman olan kimseler de bu iki ordunun birbirlerine denk olmayacaklarını söylerler. Çünkü geçen yüzyılda ve bu yüzyılda savaşları yöneten komutanlar, savaşlardaki maddi gücünün manevi güce oranla üçte birlik bir değer taşıdığını ifade etmişlerdir. Onların bu takdirlerine göre, zafer, ya da yenilgi sonucuna maddi kuvvetin ancak dörtte birlik bir tesiri olabilir; manevi gücünse dörtte üçlük bir etkisi olur. Bedir savaşında müşriklerin sayısı bin idiyse bu mutlak bin sayısına tekabül eder. Ama mü'minlerin sayılan kuvvet dengesinde en azından binikiyüze tekabül ederdi. Ayrıca noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah onları meleklerle takviye etmişti:

"Rabbin, meleklere vahyediyordu ki: "Ben sizinle beraberim; siz inananları pekiştirin." (Enfal. 12)

"(Ey Muhammed) attığın zaman sen atmadın, fakat Allah attl!" (Enfal:17)

Savaş uzmanlarının takdirine göre maddi kuvvetin manevi kuvvete göre üçte birlik bir değer taşıdığını söylemiştik. Savaş uzmanları hata da yapabilirler, doğru da söyleyebilirler. Ama yüce Allah'ın takdiri bütün takdirlerin üstündedir. Kalbinde zayıflık bulunmayan iman ehlinden bir savaşçıyı en kafir savaşçıya denk tutan, yüce Allah'tır. O şöyle buyurmuştur:

"Ey Peygamber, Allah sana ve sana tabi olan mü'minlere yeter. Ey Peygamber, müminleri savaşa teşvik et. Eğer sizden sabreden yirmi kişi olsa, (onlar ikiyüz (kafir)i yenerler. Sizden yüz kişi olsa (onlar) kafirlerden bin kişiyi yenerler. Çünkü o kafirler, anlamaz bir topluluktur. Şimdi Allah sizden (yükü) hafifletti. Sizde zaaf bulunduğunu bildi. Bundan böyle sizden sabreden yüz kişi olsa,

ikiyüz (kafır)i yenerler ve eğer sizden bin kişi olsa Allah'ın izniyle ikibin (kafir)i yenerler. Allah sabredenlerle beraberdir.." (Enfal: 64-66)

Bu Kur'an nastan anlaşıldığı üzere, eğer iman ehlinin kalb-lerinde zaafîyet yoksa ve mü'minler gevşememişlerse, manevi kuvvetin bir birimi, maddi kuvvetin on birimine denktir. Ancak sadık mü'minler arasına münafıkların girmesi durumunda, mü'min safları arasında gevşeklik başgösterir; münafıklar iman ehlinin yenilmesini ve çökmesini isterler. Nitekim onlarla ilgili olarak yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Sizin içinizde (savaşa) çıkmış olsalardı, size bozgunculuktan başka bir katkıları olmazdı. Sizi fitneye (birbirinize) düşürmek için hemen aranıza sokulurlardı. İçinizde de onlara kulak verenler vardır. Allah zalimleri bilir. (Onlar) önceden de fitne çıkarmak istediler ve sana nice işleri ters çevirdiler. Nihayet hak geldi, onlar istemedikleri halde Allah'ın emri (onun dini) galebe çaldl." (Tevbe: 47-48)

Saflarda zaafîyet işte böyledir. Nitekim Uhud gazvesinde saflar arasında zaaf ve gevşeklik başgöstermişti. Peygamber efendimiz Cenab-ı Allah'ın da buyurduğu gibi, safları düzene ^sokuyordu:

"Hani sen, erkenden ailenden ayrılmıştın. (Uhud'da) mü'minleri savaş üslerine yerleştiriyordu. Allah da işitendi, bilendi. Sizden iki takım, korkup bozulmaya yüz tuttu. Allah, kendilerinin dostu idi. inananlar, Allah'a dayansınlar." (Ali lmran: 121-122)

îman kuvvetinin durumu işte budur. İnanan askerlerin arasına asla nifak karışmamalıdır. Böyle olmadığı sürece, bir mü'min on müşrike bedeldir. Ama mü'minlerin arasına münafıklar karışır ve müminlerin kalplerinde de manevi hastalıklar bulunursa, işte o zaman inanç ordusunun safları arasında zaaf ve gevşeklik başgösterir. Bu durumda bir mü'min ancak iki münafıka bedel olabilir. Ama imanları halis olursa büyük kuvvet ifade eder ve bir mü'min on müşriğe bedel olur. ikinci durumda, yani kalpleri manen hasta olur ve mü'minlerin safları arasına bu münafıklar karışırsa, işte o zaman bir mü'min ancak iki münafığa ve müşriğe bedel olur. Bu iki ayet arasında nesh durumu yoktur. Bazıları derler ki, ikinci ayet birinciyi nesh etmiştir. Halbuki böyle bir durum sözkonusu değildir.

İki Ordunun Karşılaşması

Resulullah (sav) Kureyş kervanım yakalamak için Bedir'e gitti, ama kervanı ele geçiremedi. Savaş haberini aldı, artık savaşmak mecburiyeti doğmuştu. Kureyşliler gurur ve alayişle Bedir'e yönelmişlerdi. Peygamber efendimiz düşmanını biliyordu. Onların dokuzyüz ile bin civarında olduğunu talimin etmişti. Bunu da onların yemek için kestikleri develerin sayısından anlamıştı. Sahabilerden birine, Kureyş ordusunun kaç kişi olduğunu sorduğunda, o, sayılamayacak derecede çok olduklarını söylemişti. Bunun üzerine Peygamber efendimiz onların yemek için kaç deve kestiklerini sorunca, adam: "Bir gün dokuz diğer gün on deve kesiyorlar" demiştir. Bunun üzerine Peygamber efendimiz, Kureyş ordusunun dokuzyüz ile bin kişi arasında olduğunu söylemişti. Hatta tam tamına dokuzyüzelli kişi olduklarını söylemişti. Kureyş ordusundaki eşrafı sorunca da adam, aralarında Utbe bin Rebia ile kardeşi Şeybe ve diğer bazı önde gelen simaların bulunduğunu ifade etmişti. Bunun üzerine Peygamber efendimiz savaşa teşvik etmek için beraberindeki müslüman askerlere şöyle demişti: "İşte Kureyşliler, size ciğerparelerini sunuyorlar!"

Kureyş müşrikleri ilerleyerek Bedir'de bir kum tepesinin arkasındaki vadinin en uzak kıyısına indiler. Müslümanlar da vadinin en yakın tarafına karargah kurdular. Bununla ilgili olarak yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Kulumuz (Muhammed)e indirdiğimiz (ayetler)e inanmışsa-nız, bilin ki, ganimet aldığınız şeylerin beşte biri, Allah'a, Resulüne ve (Allah'ın Resulü ile) akrabalığı bulunan(lar)a, yetimlere, yoksullara ve yolcu(lar)a aittir. Allah her şeye kadirdir. O gün siz, vadinin yakın kenarında idiniz. O (düşman)lar(ınız) da uzak kenarında idiler. Kervan da sizden daha aşağıda idi. Eğer sözleşmiş olsaydınız dahi, sözleştiğiniz vakitte Öyle bulu-samazdınız. Fakat Allah, zaten yapılması kararlaştırılan bir işi yerine getirmek için (sizi böyle buluşturdu) ki helak olan, açık delille helak olsun; yaşayan da açık delille yaşasın." (Enfal.41-42)

Karargah için yer seçimi herhangi bir kimsenin iradesiyle değil, yüce Allah'ın

uygun görmesiyle olmuştu. Eğer bir şahsın emir ve iradesiyle karargah yeri seçilmiş olsaydı, müslümanlar yer ve zaman hususunda görüş ayrılığına düşerlerdi. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah karargah yerini takdir etti ve zamanını belirledi. Mü'minlerin karargah kurdukları yer kumluk olup yürümeye engel teşkil ediyordu. Bu yüzden Cenab-ı Allah, yeri sertleştirmek için hafif bir yağmur yağdırdı. Orasını yürümeye elverişli bir zemin haline getirdi. Kureyşlile-re de bol miktarda yağmur yağdırarak yürüyüşlerini engelledi.

Nesei, Mücahid'in şöyle dediğini rivayet eder:

"Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah üzerlerine yağmur yağdırdı, toz sakinleşti, yer sertleşti, gönülleri hoş oldu. Resulullah (sav) iman ordusuyla gelerek Bedir suyuna yakın bir yere karargah kurdu. Durumu sahabilere arzettiğinde Hab-bab bin Münzir bin Cemuh gelerek şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü sen bu karargah yerini Allah'ın sana verdiği emre dayanarak mı tesbit ettin? Eğer onun emrine dayanarak tesbit etmiş isen biz burayı, ne geçebilir, ne de buranın gerisinde kalabiliriz. Yoksa sen kendi görüşüne ve savaş taktiğine uyarak mı tesbit ettin?"

Resulullah (sav) efendimiz ben burayı kendi görüşüme ve savaş taktiğime uygun olduğu için tesbit ettim, dedi. Bunun üzerine Habbab: "Ya Resulullah burası karargaha müsait bir yer değildir. Milleti biraz ileriye götür ki, suyun yakınına varalım. Oraya konaklarız. Sonra da Bedir suyunun etrafına bir duvar örüp havuz yapar, içini su ile doldururuz ve düşmanla savaşırız. O sudan biz içeriz, ama onlar içemezler." dedi.

Peygamber efendimiz Habbab'm görüşüne uyarak oraya gitti. Bedir kuyusunun yanında havuz yaptı, içini su ile doldurdu. Müşriklerin kapadıkları bütün kuyuların suyu oraya aktı, böylece onlar da kendilerini sudan yoksun bırakacak tuzağı anladılar.

îki taraf karşı karşıya geldi. îki hasım yüz yüze karşılaştı. Peygamberlerin seyyidi, alemlerin rabbinden imdat diledi. Taraflar birbirlerine fazla girmeden karşılıklı ok atışmaları başladı. Mazlum oğullarından şerli bir adam su tuzağını hissetti ve mü'minlerin yaptığı havuzu yıkabileceğini zannetti: "Ben ya bu havuzdan su içerim, ya da onu yıkarım; olmazsa bu uğurda Ölürüm!" diyerek

mü'minlerin tarafına geldi. Onu, Allah'ın aslanı Abdülmuttalib oğlu Hamza karşıladı ve kılıcıyla o müşrikin bacağını kesti. Fakat o müşrik yeminini yerine getirmeye azimli olduğundan dolayı havuza doğru sürünerek ilerlemeye başladı. Nihayet Hamza bir darbe daha vurarak onu öldürdü.

Resulullah (sav) ordusu içinde diğer neferler gibi bulunuyordu. Ancak ordunun harekatını kontrol etmek için yüksek bir yere çıkmayı uygun gördü. Yüksekçe bir yere bir gölgelik yapmayı düşündü ve gölgelik yaptırdı. Rivayete göre, ona bunu öneren Muaz bin Cebel olmuştu, tbn İshak'm rivayetine göre, Sad bin Muaz, Peygamber efendimize şöyle demişti: "Ey Allah'ın Peygamberi! Senin için bir gölgelik yapalım da süvarilerin yanında bulunsunlar, sonra biz gidip düşmanımızla karşılaşalım. Eğer Cenab-ı Allah bizi güçlendirip düşmanı-mıza karşı galip kılarsa, bu zaten bizim sevdiğimiz bir şeydir. Ama diğer durum, yani hezimet hali meydana gelirse, sen de süvarilerinle birlikte azmedip arkamızdan bize gelip katılırsın. Çünkü, bazı kimseler bu seferden geri kaldılar. Onlar da seni en azından bizim kadar severlerdi. Eğer senin savaşa mutlaka katılacağını bilselerdi, senden geri kalmaz ve seninle birlikte bu sefere katılırlardı. Allah seni onların yüzü suyu hürmetine koruyacak, onlar seninle birlikte cihad edecek ve sana hayır tavsiyesinde bulunacaklardır." Sa'd'm bu sözleri üzerine Peygamber efendimiz onu övdü ve ona hayır duada bulundu. Neticede Peygamber efendimize bir gölgelik hazırlandı. Bunda çok faydalar vardı. Çünkü buraya oturunca ordunun harekatını kontrol edecekti. Onların neler yaptıklarını görecek ve ona göre kararlar verecekti. Şüphesiz ki, Peygamber efendimiz, kendi vicdanı, şefkat ve merhamet duygusu ile ordusunu esirgiyordu. Onlara acıyordu. Kureyşliler'in kalabalık ordusunu gördüğünde rabbine tazarru ve niyazda bulunarak şöyle demişti:

"Allah'ım! İşte Kureyşliler bütün gurur ve alayişleriyle üzerimize yöneldiler. Onlar sana meydan okuyor, senin Resulünü yalanlıyorlar. Allah'ım! Kureyşli müşrikleri yarına varmadan helak et!

Resulullah'la birlikte Ebu Bekir de karargah çadırında bulunmaktaydı. Muaz bin Cebel birkaç Ensar'la birlikte koruyucu olarak çevresinde dolaşıyordu. Resulullah (sav) rabbine sürekli bir şekilde yalvarıyordu. Ayrıca Hz. Ali'nin de rivayet ettiğine göre, Peygamber efendimiz rabbine sürekli dua edip tazarru ve niyazda bulunuyor, dua ederken şöyle diyordu:

"Allah'ım! Eğer şu bir avuç topluluğu helak edersen, artık bunlardan sonra yeryüzünde sana ibadet edilmez?1

Rabbinden imdat isteyerek şöyle diyordu:

"Allah'ım bana vadettiğini gerçekleştir. Allah'ım zaferini ver!" Böyle dua ederken, ellerini omuzundaki abası yere düşünceye kadar semaya yükseltiyordu. Ebu Bekir de arkadan onu koruyor ve abasını yine omuzuna koyuyordu. Fazlaca yalvarıp yakardığmdan dolayı Ebu Bekir ona acıyıp şefkat ederek şöyle diyordu; "Ey Allah'ın Resulü! Bu kadar yalvarıp yakar-dıktan sonra mutlaka rabbin, sana vadettiklerini gerçekleştirecektir!"

Evet bu doğru yolu gösteren hikmet sahibi kumandan, ordusunu ve adamlarından herbirini ayrı ayrı fazlaca sevdiğinden ve cihada sebebiyet veren tevhid inancını korumaya da tutkun olduğundan, putperestliği yıkmaya arzulu olduğundan dolayı, yüce Rabbine fazlaca yalvarıp yakarıyor ve O'ndan imdat istiyordu. Bunun yanı sıra savaşmaları için sevgili askerlerinin kalplerine azim ve sebat ruhunu aşılıyor, savaşa hazırlıklı olmaları için askerlerine moral veriyor, zafer için gayret sarfedi-yordu. Sonra da tevekkül edip yardımını dileyerek rabbine yalvarıp yakarıyordu. O'nun emri olmadan hiçbir şeyin değişmeyeceğini -yüce rabbinden kendilerine dayanma gücünü gayret ve sebatı ihsan etmesini istiyordu. Rabbinin şu buyruğuna icabet ederek askerlerini savaşa teşvik etmeye başladı: "Ey Peygamber! Müzminleri savaşa teşvik etf Bu buyruk üzerine Peygamber efendimiz şu cevabı vermişti:

"Muhammed'in canı kudret elinde bulunan Allah'a andolsun ki, bugün bir müslüman müşriklerle savaşır da sabrederek sevabını rabbinden bekleyerek ve cepheden kaçmayarak Öldürü-lürse, mutlaka cennete girer!"

îşte bu söz, Peygamber efendimizin askerleri savaşa teşvik ederken söylediği sözlerden biri idi. Cenab-ı Allah'ın teşvikleri de, sakındırma bakımından cepheden kaçmayı önleme cihetinden çok kuvvetli bir etki meydana getirmişti. Yüce Allah şöyle buyurmuştu:

"Ey inananlar, inkar edenlerle toplu halde karşılaşırsanız, onlara arkalar(ınız)ı döndür(üp kaç)mayın. Kim o gün -savaşmak için bir tarafa çekilmek ya da başka

bir birliğe katılmak dışında- arkasını döner (kaçar)sa o, Allah'tan bir gazaba uğrar. Onun yeri cehennemdir. O, ne kötü varılacak bir yerdir!" (Enfal: 15-16)

Peygamber efendimizin teşvikleri müjde anlamı taşıyordu. Cenab-ı Allah'ın teşvikleri ise, savaştan kaçma hususunda mü'minleri sakındırma anlamına geliyordu. Birinci teşvik, eğer savaş cephesine doğru ilerlerlerse, akibetlerinin hayır olacağını mü'minlere açıklıyordu. İkinci teşvik, yani Cenab-ı Allah'ın teşviki ise savaştan kaçtıkları veya geri durdukları takdirde akibetlerinin fena olacağını bildiriyordu.

Komuta ve Düzen

Peygamber efendimizin komutası gayet hikmetli ve yerli yerince olup, askerlerine karşı merhametli bir özellik taşıyordu. Akıllıca ve kuvvetlice komuta ediyor, güzel bir örnek teşkil ediyordu. Adil bir savaş komutanı için o en güzel bir örnekti. Nitekim amel, ahlak ve sünnetleri bakımından da mü'minler için güzel bir Örnekti. Bu hususta yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Andolsun, Allah'ın elçisinde, sizin için en güzel bir örnek vardır." (Ahzab. 2i)

a- Peygamber efendimizin hikmetli ve irşat edici komutasının ilk görünümü, onun ordunun ortasında, savaş cephesinde bulunmasıydı. Askerlerinden uzak bir yere çekilmemişti. Aksine, onların başında durup onlara komuta ediyor ve yol gösteriyordu, ister tatlı ister acı olsun, savaşın sonuçlarına onlarla birlikte katıldığı gibi, savaşın zorluklarına da onlarla birlikte katılıyordu. Hz. Ali'nin bu hususta şöyle dediği rivayet edilir: "Durum şiddetlenip savaş ateşi alevlendiği, iyice kızıştığı ve gözlerinin çevresi kızardığı zaman Rasulullah (sav)e sığınırdık. O esnada kendisinden düşmana daha yakın bir kimse görülmezdi. Bedir savaşmdayken de, düşmana en yakın bulunduğumuz bir zamanda, Peygamber efendimize Sığınmıştık." Kumandan Peygamber savaşta askerlerin arasında bulunuyor ve onlardan uzakta durmuyordu. Ashabı onun için bir gölgelik

hazırlamıştı. Öyle görülüyordu ki, kendisi o gölgelikte fazla oturmamış, ancak askerlere bakıp durumu kontrol etmek ve onları düzene sokmak, harekatlarına yön vermek için gerektiği zaman gölgelikte oturmuştur.

Bazı müslüman kumandanların da onun yolundan yürüdüklerini ve onu örnek aldıklarını görmüşüzdür. Örneğin, askerleri arasında bir nefer gibi dolaşan Selahaddin-i Eyyubi, onun davranışlarını örnek aldığı için muzaffer olmuştur. Bazı kumandanlar da onun yoluna aykırı davranışlar içine girdiklerinden dolayı hezimete maruz kalmışlardır. Bunlar savaşı idare ettiklerini zannederek, sağlam köşkler içinde oturmuşlar, ama neticede onların ihmalleri sebebiyle hezimet gelmiş, Allah'ın askerleri telef olmuşlardır.

b- Peygamber efendimizin hikmetli komutasının ikinci görünümü de, onun kendisiyle askerlerini eşit görmesidir. Ordusunda savaşan her asker, yambaşında kendisiyle birlikte savaşmakta olan Peygamber efendimizin de kendisiyle birlikte aynı hak ve yükümlülüklere sahip olduğunu hissederdi. Bunu açıkça ispatlayan davranışlarından biri, onun, Ali ve Mersed ile birlikte aynı deveye nöbetleşe binmesidir. Yaya yürüme sırası kendisine geldiği zaman, Ali ile Mersed onu bu sıradan muaf tutup tekrar deveye bindirmek istemişler fakat o kabul etmemiş ve : "Siz benden daha güçlü adamlar değilsiniz ve sevap kazanmak hususunda da ben sizden daha az istekli değilim." Evet, Peygamber efendimizin bu davranışı ile müslüman askerlerin zamanımızdaki davranışlarını ve özellikle son çağdaki Mısırlılarla mukayese edin. Aradaki ayırıcı hususlar, bir tarafı savaş ateşiyle dağlamakta diğer tarafı da hayırlara ve nimetlere boğmaktadır. Zafer kazanırlarsa gururlanırlar, savaş ateşiyle dağlanırlarsa herhangi bir şeref kazanmazlar. îşte bu sebepledir ki, hezimetleri birbirini izlemektedir.

c- Peygamber efendimizin hikmetli komutasının üçüneü görünümü de, askerlerine kendi serbest iradeleriyle savaştıklarını herhangi bir kimsenin hegomonyası altında cepheye zorla sürülmediklerini hissettirmesi idi. Onun bu davranışı neticesinde askerleri yaptıkları savaşla sevap kazanacaklarını umuyorlardı. Kazandıkları takdirde Allah'ın yardımı sayesinde kazandıklarını ve hakkı müdafaa ettikleri için muzaffer olduklarını anhyorlardı. Öldürüldükleri takdirde şehitlik şerefine ve cennete kavuşacaklarını biliyorlardı. Kendileriyle cennete girmek arasında sadece savaşıp öldürülmek vardı. Her iki durumda da

iki güzellikten birine kavuşacaklardı. Onlar Allah rızası ve hak uğruna kendi Özgür iradeleriyle, kendi nefisleri için savaşıyorlardı. Onlar kazançlı bir ticarete girmişlerdi. Başkalarının zoruyla değil, kendi arzularıyla bu cepheye gelmişlerdi. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, bu hususu beyan ederken şöyle buyurmuştur:

"Allah, müzminlerin, mallarını ve canlarını cennet karşılığında satın almıştır. Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve öldürülürler. Bu, Allah'ın üzerine bir borçtur. Gerek Tevrat'ta, gerek İncil'de ve gerekse Kur'an'da (Allah, yolunda çarpışanlara cennet vereceğini vadetmiştir) Allah'tan daha çok ahdini yerine getiren kim olabilir? O halde O'nunla yaptığınız bu alışverişinizden ötürü sevinin, gerçekten bu büyük başarıdır," (Tevbe. 111)

Peygamber (sav) efendimiz, askerlerinden her mü'min ferdin kalbine, dünyalık elde etmek için değil, kendi özgür iradesiyle Allah rızası için hak yolunda ve hak için savaştığı düşüncesini yerleştirmişti, iman hidayeti ve Peygamber efendimizin komutası angarya için savaşa katıldığını veya parya olarak cepheye geldiğini düşünmüyor, aksine kendi özgür iradesiyle düşmanla çarpışmaya geldiğini düşünüyordu.

d- Peygamber efendimizin hikmetli komutasında müşahede edilen görüntülerin dördüncüsü ise, onun yumuşak huylu, akıllı ve güçlü bir komutan olduğudur. Komuta ederken gayet yumuşak ve mülayim davranır, mütehakkim olmazdı. Zorluk çıkarmadan, kabalık göstermeden, merhametle ve yumuşakça yol gösterirdi. Onun bu yol gösterişi karşısında da, karşısındaki askerler itaatli bir şekilde davranırlardı. O hikmetli komutanın çevresinde adeta etten bir duvar oluşturup, kendi canlarını onu kurtarmak için feda ederlerdi. Kendi arzularıyla gönüllü olarak, asla zorlanmadan onunla birlikte canlarını hak yolunda feda ederlerdi. Bu da Peygamber efendimizde bulunan nübüvvet rahmetiydi. Peygamber efendimizin bu nitelikli komutanlığını tasvir eden Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın rahmeti sebebiyledir ki, sen onlara yumuşak dav-randın. Eşer kaba, katı yürekli olsaydın, çevrenden dağılır, giderlerdi. Öyle ise onlar(ın kusurların)dan geç, onlar için mağfiret dile. (Yapacağın) iş(ler) hakkında onlara danış, bir kere de azmettin mi artık Allah'a dayan." (Ai-> imran: 159)

e- Peygamber efendimizin hikmetli komutasında görünen tezahürlerden biri de onun askerlerine karşı tutkun ve şefkatli olmasıdır. Nitekim bu husus rabbine yaptığı münacatlarda da sabitti. Askerleri onun birer dostu ve arkadaşı gibiydi. Onunla birlikte hakka davet eden kimselerdi. Hidayet erbabı idiler. Onlar Cenab-ı Allah'ın davetini yapan bir avuç mücahitlerdi. Eğer onlar helak olsalardı, artık onlardan sonra yeryüzünde Cenab-ı Allah'a ibadet edecek kimse kalmazdı, tslami izzet, onlar arasında gelişip nemalanmıştı. Onlar muhabbet ehli kimseler olduklarım hissetmişlerdi. Bunu hissetmekten çekinmemişlerdi. Günümüzdeki bazı müslüman komutanların askerlerine baktıkları gibi, Peygamber efendimiz o sevgili askerlerine haşin bir surette bakmamıştı. Onları birer savaş aracı ve aleti olarak görmemiş, bilakis birer mücahit ve birer insan olarak görmüştü.

f- Peygamber efendimizin hikmetli komutasında müşahede edilen altıncı husus, onun, şura yaparak, sorumluluğu askerleriyle birlikte paylaşmasıydı. Nitekim bu hususu ona Cenab-ı Allah emretmişti: "İş hususunda onlara danış." Askerlere danışmak, onları sorumluluk hissine sahip kılar. Strateji hususunda asker, kendisinin de görüş sahibi olduğunu idrak eder. Böylece onurlanır ve sorumluluğa ortak olur. Kendini hareket eden bir savaş aleti olarak görmez. Bunun üzerinde savaş idaresine kendisi de iştirak eder, moral gücü artar, maneviyatı kuvvetlenir. Moral gücü artan asker, akıllı ve irade sahibi olur. Savaşa tereddüt etmeden kendi arzusuyla girişir.

Peygamber efendimizin bu hikmetli, akıllı merhametli, şefkatli ve yumuşak komutası sayesinde Cenab-ı Allah'ın ordusu gelişip kuvvetlenmiş, neticede zafer ve galibiyet elde edilmişti.

Taktik

Peygamber efendimiz askerlerini düşman karşısında peşpeşe gelen saflar halinde düzenlerdi. Bunu da Cenab-ı Allah buyurmuştu: "Allak, kendi yolunda kurşunla kaynatılmış binalar gibi saf bağlayarak çarpışanları sever. * (Saff: 4)

Askerlerin peşpeşe saflar halinde tanzim edilmesini Cenab-ı Allah Peygamber efendimize böylece emretmişti. Peygamber efendimiz de, Kur'an-ı Kerim'in açıklanmasına ihtiyaç duyulduğu zaman Kur'an-ı Kerim ayetlerini kendi söz ve davranışlarıyla açıklardı. Nebevi savaşların ilki, büyük Bedir muharebesi idi. Bu savaşta Peygamber efendimiz, Allah'ın sevdiği saf nizamını uygulamıştı. Ibn îshak'm rivayetine göre o, eline aldığı bir okla askerleri sıraya dizmiş ve saf nizamına göre tertiplemişti. Saf dışına çıkmış olan Sevad bin Azbe'nin karnına okun ucuyla vurarak; uEy Sevad sırana geç", demişti. Sevad da 'canımı incittin ya Rasulullah! Halbuki Allah seni hak ve adaletle gönderdi, îzin ver de sana kısas uygulayayım', dedi. Peygamber efendimiz karnını açarak, "Hadi bakalım ey Sevad, kısası uygula" dedi. Sevad ise onu kucaklayarak karnını öpmeye başladı. Peygamber efendimiz ona; 'Niçin böyle yaptın, ey Sevad?"diye sordu. Sevad şu cevabı verdi: "Bugün Allah'ın emriyle ecelimin geldiğini görüyor ve ölüp senden ayrılmaktan korkuyorum. Bunun için, seninle geçen en son dakikamın, tenimi tenine değdirmekten ibaret olmasını ve bunun da kıyamet gününde bana şefaat ve benim azaptan kurtulmama vesile olmasını istedim!" Sevad'ın böyle demesi üzerine Peygamber efendimiz, onun için hayır duada bulundu.

îman ordusuna, kendilerine hücum emri verilmeden düşmana saldırmamalarını emretti. Hep birlikte hücum etmelerini dağınık şekilde saldırmamalarını temin etmek için, onlara bu emri vermişti. Oklar teker teker atılabilirdi, ama bununla oklar israf edilmiş olacaktı. Halbuki hep birden saldırmaları durumunda hangi hedefe atacaklarını iyi seçebilirlerdi. Böylece düşman daha fazla ezilmiş ve teçhizat da israf edilmemiş olacaktı. Yine Ibn îshak'ın rivayetine göre, Rasulullah (sav), kendisinden emir çıkmadıkça düşmana saldırmamalarını mü'min askerlere emretmişti: "Düşman sizi kuşattığı anda onları oklarla geri püskürtün" demişti. Buhari'nin "Sahih"inde yer alan bir rivayette, Ebu Üseyd'in şöyle dediği nakledilir: "Resulullah (sav) efendimiz Bedir gününde bize şöyle dedi: "Düşman etrafınıza yığıldığı anda, onlara ok atın ve ok atmada birbiriniz-le yarışın."

O esnada Resulullah (sav) efendimiz, insanların zihinlerini meşgul etmesin ve dikkatlerini dağıtmasın diye develerin bo-yunlarındaki çanların sökülmesini emretmişti.

Bu adil savaşta Peygamber efendimiz sahabilere: "Ehad ehad, parolasını

vermişti. Muhacirlerin özel olarak kendi aralarmda parolaları: "Ya Beni Abdurrahman", Hazreçlilerin ve Evs-lilerin özel parolaları da: "Ya Beni Abdillah" idi.

Önce de belirttiğimiz gibi, mü'min ordusundaki asker sayısı üçyüzonüç idi. Buhari'nin rivayetine göre, muhacirlerin sayısı ise altmış küsurdu. îmam Ahmed bin Hanbel'in rivayetine göre ise muhacirler yetmiş altı kişiydi.

Peygamber efendimiz, sancağı Mus'ab bin Umeyr'e vermişti. Sancağın rengi beyazdı. Muhacirlerin siyah renkli sancağını da Ebu Talib oğlu Ali'ye vermişti. Ensar'm sancağı siyah renkliydi. Bu sancağı da Sa'd bin Muaz'a vermişti. Başka bir rivayete göre Ensar'm sancağını Habbab bin Münzir taşımaktaydı. Resulullah (sav) efendimiz Kays bin ebi Sa'saa'yı da Habbab'ın beraberinde bulundurmuştu.

Resulullah (sav), askerleri böylece düzene koymuştu. Muhacirlerin başına kendilerinden birini koymuştu ki, o da İslam'ın bahadırlanndandı. Ensar'm başına da kendilerinden birini koymuştu. O da aynı şekilde îslam büyüklerinden, kahramanlarından biriydi. Bunu böyle yapmakla, Muhacirlerle Ensar her grubun kendi adamıyla ünsiyet ve arkadaşlık kurmasını temin etmek için böyle yapmıştı. Allah ve Resulünün insanlar için uygun gördüğü cihad böyleydi. Yarışacak olanlar bu yolda yarışsınlar.

Savaş

Bu düzenlemeden sonra artık savaşmak an meselesi haline gelmişti. Savaşacak iki ordudan biri kuvvetli imana sahip olup vuruşmak için azmini bilemişti. İkinci ordu ise, Allah'a inanmıyor ve savaşmak azmine de sahip değildi. Nitekim bunu, daha önce iki ordununun durumunu anlatırken belirtmiştik. Bu iki orduyla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur:

uIşte şunlar, rableri hakkında çekişen iki hasım taraf: inkar edenler için ateşten giysi biçildi. Başlarının üstünden de kaynar su dökülüyor! Onunla karınlarının içindekiler ve derileri eritiliyor. (Ayrıca) onlar için demir kamçılar da var." (Hac: 19-21)

Bu ayet-i kerimeler kafirlerin kıyamet gününde karşılaşacakları durumlardan bahsetmektedir. Bu ayetlerin lafızlarında, onların savaştaki durumlarına da işaretler vardır.

Bedir savaşı, karşılıklı düello ile başladı. Müşriklerin bazı önde gelen büyük şahsiyetleri müslümanlardan, düello için karşılarına çıkacak adamlar istediler. Bu istekleri yerine getirildi. Düello için müslümanlarm iki kılıcı ortaya çıktı. Bunlardan biri Allah ve Resulünün arslanı Hamza, diğeri de İslam kahramanı Ali'ydi.

Utbe bin Rebia, kardeşi Şeybe bin Rebia ve oğlu Velid ile birlikte düello için meydana çıktılar. Karşılarında ensardan üç kişi çıktı. Onlara "Bizim size ihtiyacımız yoktur. Ancak kendi kavmimizden, yani Mekke'li muha muhacirlerden bize denk kimselerle savaşmak istiyoruz!" dediler. Sonra Kureyşliler içinden biri şöyle seslendi: "Ey Muhammed! kendi kavmimizden, yani muhacirlerden bize denk kimseleri düello meydanına çıkar!" Bunun üzerine Peygamber efendimiz de Kureyşliler'e kendi yakın akrabalarından, amcası Hamza ile amcasının oğlu Ali'yi çıkardı. Onların cihad edip gayret sarf etmelerini istemiş, yerlerinde rahatça oturmalarına gönlü razı olmamıştı. Ubeyde bin Haris bin Abdulmuttalib'i Hamza bin Abdulmuttalitfi ve Ali bin Ebu Talib'i düello meydanına çıkardı. Öyle görülüyordu ki, bunlar zırha büründüklerinden dolayı, karşı taraf onları tanımamıştı. Bunlar kendilerini tanıttılar ve "Şerefli denk kimseler!** dediler. Ubeyde, Ukbe ile, Hamza Şeybe ile ve Ali de Velid ile vuruştu. Hamza ile Ali, rakiblerini öldürdüler. Ubeyde ile Ukbe'ye gelince, bunlar iki defa birbirleriyle vuruştular ve ikisi de yaralandılar, sonuçta Hamza ile Ali kılıçlarını çekerek Ukbe'ye saldırdılar ve onu yere yıkıp öldürdüler. Bundan sonra her iki taraftan karşılıklı ok atışmaları başladı. Bazı müslü-manlar yaralandılar. Muhammedi ordu, ustalıkla oklarını fırlatıyor ve Kureyş'in önde gelen büyük şahsiyetlerini seçiyor, onların liderlerini avlıyorlardı. Ok atışma anında adam avlamak mümkündür. Kılıçla karşılaşma durumunda ise tedbir almak zordur. Müşrikler bu durumu görünce kılıçla saldırıya başladılar. Artık

onlarla karşılaşmak zorunlu hale gelmişti. îşte bu esnada Peygamber efendimiz, ordusuna birden müşriklere saldırmaları için emir verdi. Yerden bir avuç toprak alarak Ku-reyşliler'in üzerine savurdu ve "yüzleri çirkin olsun!" diyerek beddua etti. Kureyşliler'in hepsine o toprağın zerreleri isabet etti. Sonra sahabilerine "iyi saldırın, işi sıkı tutun" diye talimat verdi. îki ordu birbirine girişti. Peygamber efendimiz de yukarıdaki gölgeliğinde, olup bitenleri seyrediyordu. Cenab-ı Allah'ın kendisine vermiş olduğu sözün gerçekleştiğini hissediyordu. Kureyşliler'i yalnız başına hezimete uğratmıştı: "(Ey Muhammed, oku) attığın zaman sen atmadın, fakat Allah attı." (Enfal: 17)

Sa'd bin Muaz kılıcını çekmiş olarak bir kaç Ensar'la birlikte Peygamber efendimizin gölgeliğinin yanında durmuş onu koruyorlardı. Düşmanların hücumundan endişe ediyorlardı. İnsanları dinlerinde fitneye düşürüp, geri çevirmeye çalışan ve bir kısım mü'minleri esir alan Kureyşli müşrik liderleri ve bahadırları, Muhammed ordusu Öldürmeye başlamıştı. Müşriklerin başına büyük bir felaket gelmişti. Neticede Allah'ın kelimesinin yüce olduğunu anlamışlardı.

Burada üzerinde düşünmeye değer iki husustan bahsetmemiz gerekiyor şöyle ki:

1- Peygamber (sav) efendimiz kendi akrabalarını ve vefakarlığını, Haşim oğullarına iyilikle mukabelede bulunmak gerektiğini unutmamıştı. Çünkü Haşim oğullan da peygamber (sav) efendimizle birlikte Kureyşlilerin Mekke'deki boykotları esnasında eziyet çekmişlerdi. Ama yine de müşrik idiler. Fakat Peygamber efendimiz onlara karşı vefakar davranacaktı. Onların boykot esnasında Peygamber efendimize yaptıkları iyiliğin karşılığını Peygamber efendimiz verecekti. Onlar savaş meydanında müslüman askerler tarafından öldürülmeyeceklerdi. Peygamber efendimiz onların, istemeyerek, Kureyşli liderler tarafından savaşa zorla sürüklendiklerini biliyordu. Bunlar, Mekke'de iken Peygamber efendimize eziyet eden kimseler değillerdi. Aksine Kureyşli müşriklerin boykotları esnasında Peygamber efendimizi himaye etmeye çalışmışlardı. Peygamber efendimiz ise güvenilir ve vefakar bir insandı. Yapılan iyilikleri unutacak değildi. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah şöyle buyurmuştur -"iyiliğin karşılığı, yalnız iyilik değil midir?" (Rahman: 60)

îşte Abdulmuttalib oğlu Abbas da Peygamber efendimizle birlikte Akabe

biatında Evslilerle Hazreçlilerin yanına gitmiş ve onların Peygamber efendimizi koruyacaklarına dair teminatlarını almak istemişlerdi. Şimdi bu durumda savaş meydanında onun, müslümanlarm kılıçlarıyla öldürülmesine Peygamber efendimiz müsaade edecek miydi?"

îşte bu sebeple Peygamber efendimiz, îbn Abbas'ın rivayetine göre, o esnada ordusuna şöyle talimat vermişti:

"Haşim oğullarıyla diğerlerinden bazı müşriklerin istemeyerek, zorla savaşa sürüklendiklerini biliyorum. Onları öldürmenize gerek yoktur. Sizden her kim Haşim. oğullarıyla karşılaşırsa, sakın onları Öldürmesin. Ebu Buhteri ile karşılaşan, onu öldürmesin. Resulullah'ın amcası Abdulmuttalib oğlu Abbas ile karşılaşan sakın onu öldürmesin!"

Akrabalarından bazılarını öldüren kimselerden biri -ki o da Ebu Huzeyfe idi- (herhalde Peygamber efendimizin yanında bulunmadığı bir sırada) şöyle demişti: "Müşrik babalarımızı, oğullarımızı ve kardeşlerimizi Öldüreceğiz de, Abbas'ı sağ mı bırakacağız?! Allah'a andolsun ki, eğer ben onunla karşılaşırsam kılıcımı onun ağzına gem gibi vuracağım!" Ebu Huzeyfe'nin bu sözünü Peygamber efendimiz duyduğunda çok üzülmüş ve üzüntülü bir halde Hattab oğlu Ömer'e şöyle demişti: "Ya Ebu Hafs! Resulullah'ın amcasının yüzüne kılıçla vurulur mu hiç?"

Peygamber efendimizin bu sözleri, amcası Abbas'a karşı ne kadar şefkatli olduğunu, Abbas ile Ebu Leheb arasında ne kadar fark bulunduğunu göstermektedir.

Herhalde kendi öz babasını öldürmüş olduğundan dolayıdır ki, bu sözü söylemiş olan Ebu Huzeyfe çok pişman olmuş ve bunu dile getirerek şöyle demişti: "Bedir gününde o sözü söylediğimden dolayı azaptan kurtulacağıma inanamıyorum. Hala korkuyorum. Ancak şehit olursam, o hatamın keffaretini ödeyebilirim!" Böyle dedikten sonra Yamame savaşında şehit düşmüş ve günahını affettirmişti.

Müslümanlar Bedir savaşma kendi iradelerine rağmen zorla sürüklenmiş olan Haşim oğullarına, Peygamber efendimizin isteğine uyarak, akrabalarına merhamet ederek, kılıç çekmemişlerdir. Çünkü onlar Mekke'de iken Peygamber

efendimizi korumuş, sıkıntılarına ortak olmuşlardı. Bu savaş sadece küfre ve tecavüze karşı yapılan bir savaştı.

Ebu Buhteri'ye gelince, Kureyşli müşriklerin boykot belgelerini yırtma esnasında, onun ne gibi yararlılıklar gösterdiğini bilmektedir. Musibeti esnasında Peygamber efendimize ne kadar yardımcı olduğunu bildiğinden dolayı, Peygamber efendimiz Bedir savaşında Ebu Buhteri'nin karşılaştığı musibet esnasında elbetteki ona yardımcı olmak isteyecekti. Meczer bin Zi-yad el-Belevi, -Ensar'ın müttefiki- Ebu Buhteri ile karşılaşmış ve ona şöyle demişti: "Resulullah (sav) efendimiz bizleri seni öldürmekten men etti.M Ebu Buhteri'nin yanında, Mekke'den kendisiyle birlikte gelmiş olan bir arkadaşı da vardı, ikisi birlikte sefer arkadaşlığı yapmaktaydılar. Belki de aralarında dostluk ve muhabbet alakaları da vardı. Ebu Buhteri, sadece kendisinin değil, arkadaşlarının da öldürülmemesini aksi takdirde her ikisinin de öldürülmesini istemişti. Bunun üzerine Meczer şu cevabı vermişti: "Allah'a andolsun ki, biz senin arkadaşını sağ bırakmayacağız. Peygamber efendimiz sadece sana ilişmememizi emretti!" Meczer'in bu kesin cevabı üzerine Ebu Buhteri şöyle dedi: "Hayır, Allah'a andolsun ki ben, onu yalnız bırakmayacağım. Şu halde ikimizi birlikte öldürün. Mekke'li kadınların "Ebu Buhteri yaşamak için arkadaşını harcadı" demelerini istemem!" Bundan sonra Meczer ile Ebu Buhteri karşılıklı olarak birbirlerine kılıç çektiler. Ebu Buhteri ölünceye kadar kılıç salladı ve silahını teslim etmedi. Ölürken de şöyle dedi: "Hurre'nin oğlu (Ebu Buhteri) arkadaşını teslim etmeyecektir. Ölünceye, ya da kurtuluncaya kadar bu böyle devam edecektir."

Peygamber efendimizin savaş meydanında ve musibetler durumunda gösterdiği vefakarlık işte böyleydi.

2- Şirk her ne kadar nefisleri birbirinden koparıp ayırmışsa da, bazı kimseler arasındaki dostluklar hala devam ediyordu. Umeyye bin Halef, Abdurrahman bin Avfm dostu ve arkadaşıydı. Bedir'de onunla karşılaştığında, Abdurrahman onu öldürmek istemedi. Aksine onu kurtarmak istedi. Onu ve oğlu Ali'yi gördüğünde, onları öldürmekten çok, kurtarmaya çalıştı. Fakat o esnada, Mekke'de iken Umeyy'nin kölesi olan Bilal-i Habeşi onu gördü. Umeyye Mekke'de iken İslamiyet'i terketmesi için Bilal'e işkence ederdi. Onu Mekke'nin kızgın kumlarına götürüp yatırır, sonra büyük bir kaya parçasını getirip göğsünün üzerine bırakır ve şöyle derdi: "Ya hep bu halde kalırsın, ya da

Muhammed'in dininden ayrılırsın!" Onun bu işkenceleri karşısında Bilal: "Bir, bir..." derdi.

îşte bu esnada Bilal, daha önce Mekke'de iken kendisini dininden döndürmek için yaptığı işkencelerin misillemesini yapma fırsatını bulmuş ve, Allah kendisinden razı olsun, şöyle demişti: "Ümeyye bin Halef küfrün başıdır. Eğer o kurtulursa, ben kurtulmam!" Sonra da en yüksek sesiyle bağırarak şöyle demişti: "Ey Allah'ın ensarı! Ümeyye bin Halef küfrün başıdır. Eğer o kurtulursa, ben kurtulmam!" Bilal'in bu yüksek sesle çağrısı üzerine müslümanlar Ümeyye'nin etrafını kuşattılar. Abdurrahman bin Avf onu korumaya çalışıyordu. Ama oğluyla birlikte öldürüldü.

Öldürme ve Esir Alma

îslam askerleri müşriklerin bir kısmını öldürüyor, bir kısmını da esir alıyordu. Çünkü savaş durumundaydılar. Ama Peygamber efendimizin içinde bulunduğu gölgeliği koruma çemberine alan Muaz bin Cebel, müşriklerin esir alınmalarını istemiyordu. Sadece öldürülerek bellerinin kırılmasını arzuluyordu. îbn îshak bu konuda şöyle der: "easulullah (sav), askerlerin yaptıklarından dolayı, Muaz'm hoşnutsuz olduğunu, onun yüzünden anlamış ve ona: "Allah'a yemin olsun ki, ey Sa'd, askerlerimizin yaptıklarından dolayı hoşnut değilsin!" dedi. Muaz da şöyle cevap verdi: "Evet, vallahi ey Allah'ın Resulü, Cenab-ı Allah'ın müşriklerin başına getirdiği ilk felaket budur. Böylesi bir durumda onların, hayatta bırakılmaktansa öldürülerek küfrün belinin kırılması daha uygun olur!"

Kur'an-ı Kerim'in de aynı şekilde emir verdiğini, şu ayet-i kerime göstermektedir:'Yeryü2ü/ıc?e ağır bas(ıp küfrün belini iyice kırjıncaya kadar hiçbir Peygambere esirler sahibi olmak yakışmaz." (Enfal:67)

Savaşın Sonuçları

Bu savaştan kısaca bahsetmekle yetindik. Çünkü zaten savaş da kısa sürede sona ermiştir. Hicretin ikinci yılında Ramazan ayının 27. gecesi sabahında başlayan bu savaş, bir günde sona ermiştir. Bu Bedir günüydü. Savaşın yapıldığı Ramazan ayı, mübarek bir aydı. Yine hicretin sekizinci yılında ve o günde Mekke-i Mükerre me fethedilerek Kabe-i Muazzama'daki putlar kırılarak orası putlardan ve putperestlikten temizlenmişti. Kısa sürede sona erdiği için bu savaştan kısaca bahsettik, ama bu savaşın getirdiği sonuçlar büyüktür. Müslümanların yaşantısına önemli etkilerde bulunmuştur. Şirkin önderleri öldürülmüşlerdi. Onlardan hayır gelmeyeceği biliniyordu. Öldürülen müşriklerin bir kısmı Peygamber efendimize ve mü'minlere pervasızca eziyette bulunan, onlara karşı fitne ateşlerini alevlendiren kimselerdi.

Müşriklerden yetmiş kişi Öldürülmüş, yetmiş kişi de esir alınmıştı. Esir alınanlardan biri de müslümanlara işkence ve eziyetlerde bulunan Ebu CehiPin ortağı Nadr bin Haris idi. Uk-be bin Ebi Muayt da yakalananlar arasındaydı. O, barış davet-çilerine îslam çağırıcılarına karşı durup mü'minlerin eziyet görmeleri için fitne ateşlerini alevlendirirdi.

Bu savaşa katılmak istemeyen oğlunun karşısına dikilmiş ve onu, kadınlar gibi yaşamaya razı olduğunu söyleyerek ayıp-lamıştı. Savaşın sebepleri zuhur etmişti. Neticede Hz. Ali, Nadr bin Haris'i öldürdü. Ukbe'yi öldürdüğü de rivayet edilir.

Savaş sonunda Peygamber efendimiz, Ebu CehiPin akıbetinin ne olduğunu öğrenmek istemiş, Ebu CehiPin bu ümmetin Firavun'u olduğunu söylemişti. Cenab-ı Allah bu savaşta mü'minleri Ebu Cehil'e üstün kıldığı takdirde, Firavun'u da mağlup etmiş sayılacaklardı.

îbn îshak'ın rivayetine göre, Peygamber (sav) efendimiz savaş sonunda Ebu CehiPin de ölüler arasında aranmasını emretmişti. Zaten savaşın asıl amaçlarından biri de, fitnenin başı olan Ebu CehiPin öldürülrnesiydi. Öldürülmek istenmesi durumunda kendisini müdafaa eden kimselerce koruma

çemberine alınmıştı. Beraberinde Ikrime ile kavminin bazı beyinsizleri bulunmaktaydı. Onu kılıcıyla ilk karşılayan, Ben-i Mesleme'nin kardeşi Muaz bin Amr bin Cemuh olmuştu. Muaz şöyle demişti: "Ebu CehiPi büyük bir ağaç gibi karşımda gördüm. Ona hiç kimsenin yanaşamayacağı ve onu hiçbir bahadırın haklayama-yacağını söylüyorlardı. Ona vurduğum ilk darbede bacağını yarı yerden kestim. İkrime, omuzuma bir darbe vurdu, elimi geri çevirdi." Muaz neticede onu öldürdü ve Muavviz bin Afra gelip, öldürdüğü adamın Ebu Cehil olduğunu kesin olarak kendisine ifade etti. Ama yine de Ebu Cehil ölmemişti ve hala çırpınmaktaydı. En sonunda Abdullah bin Mesud geldi, ayağını Ebu Ce-hil'in boynuna basarak: "Allah seni rezil etsin, ey Allah düşmanı!" dedi ve başını koparıp Resulullah (sav)e getirdi.

Böylece şirkin Önderlerinin işi bitirilmişti. Her ne kadar akrabaları öldürüldüğü için kalpleri kin ile dolup taşmış olsa da geride kalanlar müslümanlara fazla eziyet eden ve düşmanlık gösteren kimseler değillerdi. Bu savaşta mü'minlerden sadece ondört kişi şehit düşmüştü. Yani müşriklerin kayıplarına oranla müslümanlarm kayıpları beşte biriydi. Müşriklerin esirlerini de bu sayıya eklediğimiz taktirde müslümanlarm kayıpları müşriklerinkine nisbetle onda bire düşüyo'rdu. Bu savaş, hak uğrunda eziyete uğrayan ve yurtlarından sürgün edilen mü'minlerin öfkelerini dindirmişti. Nitekim yüce Allah bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Onlarla savaşın ki, Allah sizin ellerinizle onlara azap etsin, onları rezil etsin. Sizi onlara üstün getirsin ve mü'minlerin göğüslerini ferahlandırsın. Yüreklerinin öfkesini gidersin. Allah, dilediğinin tevbesini kabul eder." (Tevbe: 14-15)

Yüce Allah'ın bahsettiği dört hususa gelince, bunları şöylece açıklayabiliriz:

Herşeyden önce Cenab-ı Allah, müşriklerin eziyet ettikleri mü'minlerin elleri ile, yine müşriklere azap etmişti. Onları hezimet ile rezil rüsvay etmişti. Mü'minlerin kalplerindeki hasreti dindirip şifa vermişti. Öfkelerini gidermişti, işte bu savaş insanların bazılarının gururlarının giderilmesine vesile olmuştu. Yeniden Muhamnıed'in davetim düşünme durumuna gelmişlerdi. Muhammed'in daveti ise hak daveti idi.

Ebu Cehil'in öldürülmesi ile ilgili olarak îbn Kesir şöyle der:

"Ebu Cehil'i, Ensar'dan bir genç öldürmüştü. Bundan sonra Abdullah bin Mesud cesedinin yanı başına gelerek sakalından tutmuş ve göğsünün üstüne çıkmıştı. Ebu Cehil ona hitaben: "Ey koyun çobancığı! Zorlu bir yere çıktın!" Böylece Cenab-ı Allah mü'minlerin kalplerine şifa, gönüllerine de sükun vermişti. Tabi ki Ebu Cehil, yıldırıma çarpılarak veya evinin tavanının çöküp altında kalmak suretiyle yahut kendi yatağında normal ölümle ölseydi, mü'minler bu kadar sevinmeyeceklerdi.

Siyer tarihçilerinin anlattıklarına göre, Bedir savaşma Mekke'den gelen kimselerin bir kısmı Allah'ın varlığına ve Muham-med (sav)in Peygamberliğine şehadet eden müslümanlardı. Ama bunlar hicret etmeyip Mekke'de kalmışlardı. Bunlar mü'min idiler, ama imanlarını gizleyerek müşriklerle birlikte bu savaşa katılmışlardı. Nitekim Haşini oğularmdan bazıları da, diğer müşriklerle birlikte bu sefere katılmışlardı. Bunlar daha sonra mü'min olmamışlarsa da, Peygamber efendimizle beraber olmuşlardı.

Haris bin Zema bin Esved, Ebu Kays bin Fakih, Ebu Kays bin Velid bin Muğire, Ali bin Umeyye bin Halef, As bin Müneb-bih bin Haccac, müslümanlıklarını gizleyen, Mekke'de ikamet eden ve müşriklerle birlikte Bedir savaşına gelen kimselerdi. Fakat bunlar da Bedir gününde öldürülmüşlerdi.

îbn îshak der ki: Bu şahıslar hakkında Cenab-ı Allah'ın şu kavli şerifi nazil olmuştur:

"Nefislerine yazık eden kimselere, canlarını alırken melekler: "Ne işte idiniz?" dediler. (Bunlar): "Biz yeryüzünde aciz düşürülmüştük" diye cevap verdiler. Melekler dediler ki: "Peki, Allah'ın yeri geniş değil miydi ki onda göç ed(ip gönlünüzce yaşayabileceğiniz bir yere gid)eydiniz?" işte onların durağı cehennemdir. Ne kötü bir gidiş yeridir orası! Yalnız hiçbir çareye gücü yetmeyen ve göç için yol bulamayan, gerçekten zayıf erkekler, kadınlar ve çocuklar hariç. Çünkü Allah'ın, bunları affetmesi umulur. Allah, çok affeden, çok bağışlayandır."(Nisa:97-99)

Mezkur müslümanlarm durumları bu ayet-i kerimenin nüzulüne sebep olmuş olsun veya olmasın, bu ayet-i kerime, küfür diyarında ikamet eden her mü'minin, İslamiyetin kuvvetli olduğu mıntıkalara hicret etmelerini ve küfür kuvvetine

tutun-mamalarını zorunlu kılmaktadır. Bunların durumları söz konusu ayet-i kerimenin nüzulüne sebep olsa bile, bu ayet-i kerime umumiyet ifade eder. Usul alimlerinin de dedikleri gibi, itibar, lafzın umumiliğinedir, sebebin hususiliğine değildir.

Savaş ve İnsanî Değer

îslam savaşının fazilet savaşı olduğunu söylemiştik. Bu savaşta düşman askeri sadece öldürülür, ona ölümünden sonra burnunu, kulağını kesmek, gözünü çıkarmak gibi işkenceler yapılmaz. Çünkü insana değer verilir. Öldürülen düşman askerlerinin cesetleri leş gibi ortada bırakılmaz. Kurtlara ve kargalara yem olarak terkedilmez. Aksine insana verilen değer dolayısıyla normal bir ölü gibi defnedilir. Çünkü yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Andolsun biz, Adem oğullarına (güzel biçim, mizaç ve akli kabiliyetler vermek suretiyle) çok ikram ettik. Onları karada ve denizde (hayvanlar ve taşıtlar üzerinde) taşıdık. Onları güzel rızıklarla besledik ve onları yarattıklarımızdan bir çoğundan

üstün kildik.*' (Isra: 70)

Peygamber (sav) efendimiz, hayatta olsun, Ölü olsun bütün insanlara değer vermiştir. Saldırı esnasında, savaş meydanında düşman askerini Öldürmek, insani değerlere ters düşmez. Çünkü bu adaletin gereğidir. Adalette her zaman insana değer vardır. Erdemli insanın hakkını alması, bozgunculuk yapan insanın da hizaya getirilmesi nedeniyle savaşta adalet vardır.

Bu yüce insani prensipten hareket ederek, Peygamber efendimiz müşriklerin Bedir savaşında öldürülenlerinin cesetlerini canavarlara terketmemiştir. Kargalara yem olarak bırakmamıştır. Halbuki diğer ordular düşmanlarını öldürdükten sonra onların cesetlerini kurtlara ve kuşlara yem olarak leşler gibi

savaş alanında terkedip giderler. Aksine Peygamber efendimiz müşrik ölülerinin bulunduğu savaş alanına gelmiş, onları kuru bir kuyuya defnetmişti. îbn Ishak'ın rivayetine göre, Hz. Aişe bu konuda şöyle demiştir: "Resulullah (sav) efendimiz ashabına müşrik ölülerini kuyuya defnetmelerini emretti. Yalnız Ümey-ye bin Halefin cesedi şiştiğinden dolayı, zırhım doldurmuştu. Onu çıkarmaya çalıştılarsa da, eti sıyrılıp parçalandı. Onu o haliyle defnettiler ve bedenini toprak ve taşlarla Örttüler."

Peygamber efendimiz müşriklerin cesetlerini yırtıcı hayvanlardan ve kuşlardan korumak için bu şekilde gizlemişti.

îbn îshak "der ki: Bazı ilim ehlinin anlattıklarına göre, Resulullah (sav) müşriklerin cesetlerine hitaben şöyle demiştir:

"Ey kuyu halkı! Siz Peygamberinize karşı ne kötü bir aşiretsiniz. Beni yalanladınız, ama insanlar beni tasdik ettiler. Beni yurdumdan çıkardınız, ama insanlar beni barındırdılar. Benimle savaştınız ama insanlar bana yardım ettiler. Rabbinizin vadettiklerinin gerçek olduğunu gördünüz mü? Doğrusu ben, Rabbimin bana vadettiklerinin gerçek olduğunu gördüm." Yine rivayete göre, Peygamber efendimiz, şerrin liderlerine ve büyüklerine hitaben şöyle seslenmiştir: "Ey Ukbe bin Rebia! Ey Şeybe bin Rebia! Ey Ümeyye bin Halef! Ey Ebu Cehil bin Hi-şam! Rabbinizin size vadettiklerinin gerçek olduğunu gördünüz mü? Doğrusu ben, Rabbimin bana vadettiklerinin gerçek olduğunu gördüm!"

Orada hazır bulunanlar: "Ey Allah'ın Resulü! Cife haline gelmiş kimselere mi sesleniyorsun?" diye sorduklarında, Peygamber efendimiz, "Benim söylediklerimi siz onlardan daha iyi duymuyorsunuz. Onlar duyuyorlar, ama cevap veremiyorlar" demişti.

Buradaki duymaktan kasıt, söylenen sözün hakikatini bilmektir. Yoksa gerçek duymak mutlaka kulak gibi bir organa ihtiyaç gösterir. Oysa onlar öldürüldüklerinden dolayı, kulaklarını kaybetmişlerdi. Ayrıca yüce Allah bir ayet-i kerimede şöyle buyuruyor: 'Yoksa sen kabirlerde bulunanlara işittirecek değilsin." (Fatır. 22)

Bir rivayete göre Peygamber efendimiz: "Benim söylediklerimi onlar bilirler" demiştir.

Bu meselede esas alınacak ibret noktası şudur: Peygamber efendimiz müşriklerin cesetlerini defnetmekle insana değer vermeye çalışmıştır. Hayatta kalan müslümanlardan da bu savaştan ibret almalarını istemiştir. O ibret dersi de şudur: Ce-nab-ı Allah vadini gerçekleştirdi, kuluna yardım etti. Allah'ın hem de mü'minlerin düşmanlarını hezimete uğrattı.

Esirler

Müşriklerden 70 kişi esir alındı. Bilindiği gibi Sa'd bin Muaz (r.a) müşriklerin belini kırmak maksadıyla onların esir alınmalarını değil fakat öldürülmelerini istiyordu. Müşriklerin esir alınmalarından hoşlanmadığı yolundaki görüşünü Peygamber efendimize de anlatmıştı. Fakat Peygamber efendimizin siyaseti onları Öldürmekten ziyade, hayatta bırakma yolunda yoğunlaşmaktaydı. Bu siyaseti de onların müslüman olmaları ve mü'min kimseler olarak îslam'a destek sağlamaları umuduna dayanıyordu. Fidye karşılığında da olsa, onları hayatta bırakmanın savaş aceleciliği içinde kafir olarak öldürülmelerinden daha iyi olacağını düşünüyordu. Hz. Peygamber, yapacağı bir işi mutlaka ashabına danışarak yapardı. Hakkında vahiy inmeyen şer'i işler dışında kendi görüşüyle bir iş yapacağı zaman ilke olarak mutlaka meşverete baş vururdu. O, topluluğun kuvvetine inanan biriydi.

"Müsned" adlı eserinde Ahmed bin Hanbel der ki: O zaman Hz, Peygamber ashabına hitaben: "Bu esirler hakkında ne dersiniz?" diye sormuştu. Hz. Ebubekir buna: "Ey Allah'ın resulü! Bunlar senin milletinden ve aşiretinden olan kimselerdirler; onları hayatta bırak. Haklarında acele karar verme. Umulur ki Allah, onların pişmanlıklarını ve tevbelerini kabul buyurur" cevabını vermiş, Hz. Ömer de şöyle demişti: "Ey Allah'ın Resulü! Bunlar seni yurdundan çıkardılar seni yalanladılar! Üzerlerine giderek boyunlarını vur!" Abdullah bin Revaha'nın cevabı ise şöyle olmuştu: "Ey Allah'ın Resulü! Onları odunu bol olan bir vadiye

yerleştir. Sonra odunları tutuştur ve onları ateşle yakıver."

Hz. Peygamber bütün bunları dinledi. Meşveret önce merha-metkarane görüşlerle başlamış, daha sonra şiddetlenerek ateşle yakılmaları önerilmişti. Resulüllah (S.A.V) yanlarından ayrılarak evine gitmiş, onları verdikleri kararı iyice düşünmeleri için uzun süre yalnız başlarına bırakmıştı. Bir süre sonra tekrar yanlarına gitti: "Doğrusu Cenab-ı Allah bazı insanların kalblerini yumuşatır, öyle ki, sütten daha yumuşak olur. Yine noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, bazı kimselerin kalblerini sertleştirir. Öyle ki, taştan daha katı olur. Ey Ebubekir sen İbrahim gibisin. O: "Artık bundan böyle kim bana uyarsa o bendendir. Kim de karşı gelirse, şüphesiz sen bağışlayan, esirgeyensin." (ibrahim: 36) demişti. Yine ey Ebubekir, sen îsa gibisin. Çünkü o şöyle demişti: " (Ey Rabbim) eğer sen onları azap-landırırsan, şüphesiz onlar senin kullarındır. Eğer onları bağışlarsan doğrusu sensin aziz ve hakim olan."

Ey Ömer, sen de Nuh gibisin. Çünkü o: "Rabbim, yeryüzünde kafirlerden tek kişi bırakma" (Nuh. 26) demişti. Yine ey Ömer, sen Musa gibisin. Çünkü o şöyle demişti:" Rabbimiz onların mallarını yok et. Kalblerini sık ki, acı azabı görünceye kadar inanmasınlar! " (Yunus: 88)

İstişare iki görüş ile sona erdi. Bunlardan biri uzlaştırıcı ve merhametli idi. içinde hiç bir zorbalık eza ve cefa yoktu. Bu Ebubekir Sıddık'ın görüşüydü, ikincisi ise son derece korkunçtu ki, bu da Hattab oğlu Ömer el-Faruk'un görüşüydü. Nihayet bundan daha şiddetli yöntemler içeren bir görüş daha vardı ki, o da Abdullah bin Revaha'nın görüşüydü. Abdullah, esirlerin yakılarak öldürülmesini önermişti.

Hz. Peygamber fidye karşılığında esirlerin serbest bırakılmalarını düşünüyordu. Bu görüşünde Ebubekir'in merhameti ve müslüman toplumun faydası vardı. Çünkü o zamanlar müs-lümanlar yoksul durumdaydılar, çeşitli sıkıntılar ve mali zorluklarla karşı karşıyaydılar. Peygamber efendimiz, şura meclisinden esirleri Öldürebileceği, ya da fidye almaksızın serbest bırakabileceği doğrultusunda yetki aldı. Fakat fidye karşılığında onları serbest bırakmayı düşünüyordu. Bu fidyeler de, esirlerin servetleri oranında belirlenecekti. Öte yandan müslüman ve takva sahibi kimseler olacaklarını ümit ettiği esirleri de fidye-siz serbest bırakacaktı. Müslümanlar için bir kazanç sayılabilecek esirleri ^de fidyesiz

serbest bırakacaktı. Bunun yamsıra Ha-şimoğullarîna mensup esirleri, fidyesiz serbest bırakmayı düşünmemişti. Ama onların öldürülmesini de yasaklamıştı. Çünkü onların, Kureyşliler'in baskısı sonucunda cepheye gelmiş olduklarını biliyordu. Bunlar savaşa kendi istekleriyle katılmamışlardı. Her ne halde olursa olsun, gerek fidye karşılığında, gerek fidyesiz olarak hürriyetlerine kavuşturduğu esirleri, müslümanların iyi karşılamalarını emretti. Onları esir olarak değil de misafir olarak yanlarında tutmalarım tavsiye etti. Nitekim Ensar, esirleri kendi çoluk çocuklarına tercih ederek yiyeceklerini onlara ikram ediyorlardı. Bu alicenaplığı gören esirler utanıyor, yemeklere ellerini uzatmak istemiyorlardı. Ama Ensar, onlara yemeleri için ısrar ediyorlardı. Kendileri muhtaç oldukları halde, esirleri kendi nefislerine tercih ediyorlardı.

Hz. Peygamber, Ukbe bin Ebi Muayt ile Nadr bin Haris'in öldürülmelerini emretmişti. Çünkü bunlar savaşta şirkin komutanları ve önderleriydi. Ukbe, kervanın kurtuluşundan sonra da müşrikleri müslümanlarla savaşmaya kışkırtan birisiydi. Kureyş'in bazı Önde gelen şahsiyetleri, kervanın kurtuluşundan sonra müslümanlarla savaşmayı gerekli görmemişlerdi. Aradaki akrabalık bağını korumak maksadıyla müslümanlarla gırtlak gırtlağa boğuşmamayı Önermişlerdi. Örneğin Ümeyye bin Halef ile Utbe bin Rebia bu ılımlı gruba dahil olan kimselerdi.

Şafii'nin rivayetine göre, Hz. Peygamber Ukbe'nin öldürülmesini emrettiğinde Ukbe: Ey Muhammed ! Kureyş arasında sadece beni mi öldürtüyorsun? diye sormuş, Peygamber efendimiz de "evet" diye cevap vermiş ve kestirip atmıştı. Sonra ashabına yönelerek: Ey ashabım! Bu adamın bana ne yaptığını biliyor musunuz? diye sormuş ve sözüne şöyle devam etmişti: "Ben makamı İbrahim'in ardında secde vaziyetinde idim. Bu adam gelip ayağıyla boynuma bastı. Öyle bastırdı ki, gözlerimin yuvalarından fırladığını sandım. Bir başka defasında, yine secdedeyken bir koyun işkembesini getirerek başımın üzerine bıraktı. Nihayet Fatıma gelerek o işkembeyi kafamın üzerinden alıp atmıştı."

Nadr bin Haris de, Ukbe gibi birisiydi. Müşriklerin bayrağını taşıyordu. Daha önce müslümanlara ve Hz. Peygamber'e verdiği eziyetten dolayı, şirki ve müşrikleri küçük düşürmek için Peygamber efendimiz onu öldürtmüştü.

Resulullah (sav) Haşimoğulları'ndan servet sahibi esirlerin, fidye karşılığında

serbest bırakılmasını emretmişti. Onlar üzerinde işi sıkı tutmuş, fidye vermeyenleri serbest bırakmamıştı. Haşimoğullarından fidye alma hususunda işi sıkı tuttuğuna delil olarak amcası Abdülmuttalib oğlu Abbas'la yapmış olduğu konuşmayı nakledeceğiz. Hz. Peygamber, bu amcasını çok severdi. Esir düşmesinden, el ve ayaklarından bağlanmasından ötürü de çok incinmişti. Hz. Abbas fidye vermekle yükümlü olmadığını göstermek için daha önce müslüman olduğunu iddia etmişti. Çünkü kendisi bir savaşçı olarak değil, Kureyşliler tarafından zorlanarak cepheye gelmişti. Peygamber efendimiz ona: "Ama senin dış görünüşün, bizim aleyhimizde olduğunu gösteriyor. Senin müslüman olup olmadığını ancak Allah bilir. Eğer müslümansan Allah sana hayırla mükafat verecektir" dedi.

Hz. Abbas, yanında gerek kendisinin, gerekse beraberinde bulunan Haşimoğullarından yeğenleri Akil ve Nevfel'in fidyelerini verecek kadar mal bulunmadığını iddia etmişti. Hz. Pey-gamberse ona şöyle karşılık vermişti: "Ümimi'l-Fadl'm yanına emanet olarak bıraktığın mal nerede? Hani ona: Bu seferimde başıma bir iş gelirse, bu mal Fadl'ın oğullarına, Abdullah ve Kusem'e ait olsun demiştin.

Abbas dedi ki: Vallahi doğrusu ben senin Allah'ın elçisi olduğunu biliyorum. Bu söylediğin, daha önce ne benim, ne de Ümmü'l- Fadl'ın bilmediği bir şeydir.

Resulüllah (s.a.v.) Abbas ile yeğenleri Akil ve Nevfel ve ayrıca Abbas'ın müttefiki olup Haris bin Fihr oğullarından biri olan Utbe bin Amr için, fidye olarak yüz okka altın almıştı.

işte böylece Resulüllah (sav), esirleri fidye karşılığında serbest bırakıyordu. Varlıklı olanlardan mutlaka fidye alıyordu. Ancak îslam için hayırlı olacağını umduğu kimselerden fidye almıyor, onları karşılıksız serbest bırakıyordu. Ya da savaş-maksızm müşrikler tarafından esir alınan bir müslümanı hürriyete kavuşturmak maksadıyla, mukabil olarak bir esiri serbest bırakıyordu. Nitekim Hz. Peygamber'in ashabı Umre'ye giderlerken, içlerinden biri Ebu Süfyan tarafından zorla tutsak edilmişti. Ebu Süfyan bu esire karşılık müşrik esirlerden bazısının serbest bırakılmasını teklif etmişti. Bunun üzerine Hz. Pegyamber de esir müşriklerden bazısını serbest bırakmıştı.

Hz. Peygamber, manevi fidye de kabul ediyordu. Örneğin bir esirin okuma yazma bilmeyen sahabilere okuma yazma Öğretmesi karşılığında onu serbest bıraktığı da olmuştu. Esirin fidye olarak verecek malının olmamasına karşılık okuma yazma bilmesi halinde Peygamber efendimiz (S.A.V) ashabdan bazılarına okuma yazma Öğretmesi karşılığında o esiri fidyesiz olarak serbest bırakmıştır. Hz. Peygamber, müslüman olacağım ümit ettiği bazı esirleri de fidyesiz olarak serbest bırakmıştır. Örneğin Abdullah bin Mes'ud hazretleri, Süheyl bin Beyda'nın müslü-manlığı konusunda şahitlik ederek: "Ben onun İslam'ı andığını işittim" demiş, bunun üzerine Hz. Peygamber, Abdullah'ın şe-hadetini kabul ederek Süheyl'i fidyesiz olarak serbest bırakmıştır. Ebu'l- As bin Rebi el Emevi de Peygamber efendimizin fidyesiz olarak serbest bıraktığı esirlerdendirler. Ebul-As, Hz. Peygamber'in kızı Zeyneb'in kocasıdır. Bu adam zevcesi Zey-neb'e son derece cömert davranır ve ikramda bulunurdu. Ona hiç zarar vermezdi. Ebu Leheb'in oğlunun Hz. Peygamberin kızım boşadığı gibi, Kureyşliler Ebu As'ı da, Hz. Peygamberin kizı Zeyneb'i boşamaya zorlamışlar, ama o bunu yapmamıştı. Hz. Zeyneb Mekke'de oturuyordu. Kendisine iyi davranan ve nazik bir insan olan kocasının serbest bırakılması için fidyeyi Medine'ye göndermişti. Fidye olarak gönderdiği malların arasında kendisine ait bir gerdanlık da vardı. Bu gerdanlığı ona, müzminlerin annesi Hz. Hatice, Zeyneb'i Ebü'l-As ile evlendirirken hediye etmişti. Hz. Peygamber bu gerdanlığı görünce, kendisine karşı son derece ince, şefkatli ve merhametli olan eşi Hatice'yi hatırlamış ve bundan dolayı da son derece duygulanmıştı.

Elbette Hz. Peygamber dilediği esiri serbest bırakma yetkisine sahipti. Nitekim Mahzumoğulları'ndan ve diğer kabilelerden olan esirleri serbest bırakmıştı. Ancak kimsenin kalbine bir şey gelmemesi, dedikodulara meydan verilmemesi ve herkesin gönlünün hoş tutulması için damadı Ebu'l- As'm serbest bırakılmasını sahabilere Önermiş ve şöyle demişti: "Kızım Zey-neb'in kocası Ebü'1-As'ı serbest bıraksak nasıl olur? Fidyesini kendisine geri versek olmaz mı?" Peygamber efendimizin bu Önerisini sahabiler derhal yerine getirdiler. Yalnız burada iki şeye dikkat çekmemiz gerekmektedir:

1- Hz. Peygamber Ebü'1-As'ı serbest bırakırken, ona bazı şartlar koştu: Artık Zeynep Mekke'de oturmayacak, Ebul As'm nikahında kalmayacak, Ebü'l-As onu derhal serbest bırakacak ve Medine'ye hicret etmesini temin edecektir.

Ebü'l As, bu şartların tümünü yerine getirdi.

2- Bütün bu işler olup biterken müslüman ile gayri müslim olan zevcelerin birbirlerinden ayrılması gerektiği konusundaki ayeti kerime nazil olmamıştı. Biri müslüman, diğeri gayri müslim olan iki eşin birbirine helal olmayacağına dair bir hüküm yoktu. Ancak bu hüküm Hudeybiye olayı sırasında Mümtehine Suresi'nde nazil olmuştur. Cenab-ı Allah buyuruyordu: "Ey inananlar, mü'min kadınlar göç ederek size geldiği zaman, onları imtihan edin. Allah onların imanlarını daha iyi bilir. Eğer onların (gerçekten) inanmış olduklarını anlarsanız onları kafirlere geri döndürmeyin. Ne bu (kadın)nlar onlara helaldir; ne a\e onlar bunlara helal olurlar. Onların (kafir kocaların, bunlara) sarf ettikleri (mehirleri)ni onlara verin. Ücretlerini (mehirlerini) kendilerine verdiğiniz takdirde bu kadınlarla evlenmenizde sizin için bir günah yoktur. Kafir kadınların nikahlarını tutmayın (onlarla ilişkiyi kesin ve kafirlere katılan kadınlara) harcadığınız (mehr)i isteyin. Onlar da (size katılan kadınlarına) harca-dıklarını istesinler. Bu, Allah'ın hükmüdür. Aranızda (böyle) hükmediyor. Allah bilendir, hikmet sahibidir'." (Müntehine: 10)

Görüldüğü gibi, bu ayeti kerimede Cenab-ı Allah, biri müs-lüman, diğeri gayri müslim iki eşin bir arada bulunmasının ha-ramlığını küfür sebebine bağlamaktadır. Zira Cenab-ı Allah: "O kadınları kafirlere geri döndürmeyin77 buyuruyor, onları müşriklere geri döndürmeyin demiyor. Çünkü kafirlik hem şirki, hem de Muhammad (sav)'in peygamberliğini inkar edip tes-tis inancına, Mesih'in tanrılığına inanan Yahudilerle Hıristiyanların takip ettikleri yolları kapsamına almaktadır. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan YüceAllah buyuruyor ki: "Allah, Meryem oğlu Mesih'dir" diyenler küfre gitmişlerdir." (Maide: 17) Bir başka ayeti kerimede de Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Allah üçün üçüncüsüdür' diyenler, elbette kafir olmuşlardır.n (Maide: 73)

İşte böylece Resulullah (sav) Islama hayırlı olacağını umduğu ve fidye vermekten aciz olan esirleri karşılıksız olarak serbest bırakmıştır. Örneğin Mahzumoğullarından Hantep bin Haris, Ali Sigâ bin Rufaa bin Aid ile Ebu Azze Amr bin Abdullah bin Osman'ı fidyesiz olarak serbest bırakmıştır. Ebu Azze, ailesi kalabalık olan muhtaç bir kimseydi. Hz. Peygamber onu fidyesiz olarak serbest bıraktı, ama kendisine karşı başkalarıyla ittifak kurmaması hususunda ondan söz aldı. Ebu Azze şairdi. Fakat müşrikler onun aklını çelerek Resulullah

(sav)'a verdiği sözü bozmasına sebep oldular. İslam'a yaklaştıktan, ya da islam'a girdikten sonra müşriklere döndü. Kendisini fidyesiz olarak serbest bıraktığından dolayı da Hz. Peygamberi bir kasidesinde överek, şöyle demiştir:

"Bu sözümü Resul Muhammed'e kim ulaştırır:

Sen gerçeksin ilahın da övgüye layıktır."

Uhud savaşında yine esir alındı. Hz. Peygamberden yine eskisi gibi fidyesiz olarak serbest bırakılmasını isteyince Efendimiz ona şöyle dedi: "Muhammed'i iki kez aldattım diyeceksin diye, öyle yanaklarını silip gitmene izin vermem." Bir rivayete göre Efendimiz ona hitaben şöyle demiş: "Mü'min aynı delikten iki defa ısırilmaz"

Peygamber efendimiz esirlere, kendisi ve mü'minler için hayırlı olacak şekilde muamele edilmesi hususunda ilgililere yetki verdi. Bir kısmı öldürüldü, bir kısmı fidyesiz serbest bırakıldı. Çoğu da fidye karşılığında serbest bırakıldı.

Esirler Konusunda Uygulanan Yöntemin Yanlışlığını Cenab-ı Allah'ın Açıklaması

Şura meclisinin esirlerle ilgili kararının uygulanmasından sonra, müslümanlarm henüz güçlenmeden esirlere uyguladıkları bu yöntemin yanlış olduğu konusundaki ayeti kerime nazil oldu. Halbuki müslümanlarm o müşrik esirleri öldürerek şirkin belini kırmaları gerekiyordu. Ensardan Sa'd bin Muaz da bu görüşteydi. îbn îshak'ın anlattığına göre, Hz. Peygamber müs-lümanlar esirleri yanlarına aldıklarında Sa'd bin Muaz'ın bu uygulamayı beğenmediğini onun yüzündeki ifadelerden anladı: "Ey Sa'd bana Öyle geliyor ki, kavminin esirlere uyguladıkları muameleyi beğenmiyorsun" dedi. Sa'd dedi ki: "Vallahi öyle, ya Resulullah! Cenab-ı Allah'ın müşriklerin başına getirdiği ilk musibette müslümanlarm onları öldürerek şirkin belini kırmaları, bence, onları hayatta

bırakmaktan daha iyi olurdu."

Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah meşveret meclisinin nihai kararı vermesinden sonra şöyle buyurmuştur: "Yeryüzünde ağır basıp küfrün belini iyice kırıncaya kadar hiçbir peygambere esir sahibi olmak yakışmaz. Siz, geçici dünya malını istiyorsunuz. Allah ise (sizin için) ahireti istiyor. Allah daima üstün ve hikmet sahibidir. Eğer Allah'tan (yanılma ile verilen hükümlerden ötürü azap etmemek hakkında) bir yazı geçmemiş olsaydı, aldığınız fidyeden dolayı size mutlaka büyük bir azap dokunurdu. Artık elde ettiğiniz ganimetten temiz ve helal olarak yiyin ve Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah bağışlayan, merhamet edendir. Ey Peygamber! Ellerinizdeki esirlere söyle: Eğer Allah, sizin kalblerinizde bir hayır olduğunu bilirse, size, sizden alınan (fidye) den daha hayırlısını verir ve sizi bağışlar. Allah bağışlayandır, esirgeyendir." (Enfai: 67-70)

Şu halde hata, müslümanlarm onları fidye karşılığında, ya da bedelsiz olarak serbest bırakmalarında değil onları ağır yaralayarak tekrar müslümanlara karşı cehpe oluşturup savaşmayacak hale getirmeden veya çok ölü verdikleri için, müslümanlara karşı savaşma gücü bulamayacak hale gelmelerinden önce müslümanlar tarafından esir alınmalarmdandır. Ancak küfrün ve şirkin beli kırıldıktan sonra onlardan esir almak normal olur. Alınan esirler de ya fidye karşılığında, ya da bedelsiz olarak salıverilebilir. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah şöyle buyuruyor: "(Savaşta) înkar edenlerle karşılaştığınız zaman, hemen boyunlarını vurun. Nihayet onları iyice vurup sindirince bağı sıkıca bağlayın, (onları esir alın) ondan sonra artık ya lütfen bırakır veya karşılığında fidye alırsın. Harb ağırlıklarını bırakıncaya kadar (böyle yaparsınız)." (Muhammed- 4)

Bu arada üç şeyden bahsetmemiz gerekmektedir:

1- Şu ayeti kerimenin manası üzerinde düşünmemiz gerekmektedir "Eğer Allah'tan bir yazı geçmemiş olsaydı, aldığınız fidyeden dolayı size muttaka bir azap dokunurdu" Cenab-ı Allah'ın takdir etmiş olduğu yazı şudur: Hakkında açıkça yasaklayıcı bir hüküm bulunmayan bir işi yapması nedeniyle kişiye ceza verilmez.

Küfrün belini kırmadan Önce müşriklerden esir almayı yasaklayan açık ve kesin bir nas mevcut değildi. O zaman Peygamber efendimizin müşriklerden elde ettiği adamları esir alması, kendi içtihadına dayalıydı. Yanlış içtihaddan dolayı da kişiye ceza vermek doğru olmaz.

2- Geçmişte kitap yazan müelliflerin çoğu -zamanımızdaki müelliflerin bir kısmı da onlara uymuşlardır- Kur'an-ı Ke-rim'in, esirlerle ilgili olarak Hattap oğlu Ömer el-Faruk Hazretlerinin görüşüne uygun olarak nazil olduğunu ifade etmişlerdir. Halbuki biz, Kur'an-ı Kerim'in getirmiş olduğu hükmün Ömer el-Faruk hazretlerinin görüşüne uygun olmadığı görüşündeyiz. Çünkü Kur'an-ı Kerim'in getirmiş olduğu hüküm, küfrün beli kırılmadan önce esir almaya karşıdır. Halbuki Hz. Ömer, küfrün beli kırılmadan müşriklerden esir alma esasına itiraz etmemiştir. Küfrün beli kırılmadan müşriklerden esir alma eylemini karşılamıyan sahabi, Sa'd bin Muaz hazretleridir.

Kur'an-ı Kerim ayetinin şahsın görüşünü destekler mahiyette nazil olduğu şeklinde bir fazilet varsa, o da, Sa'd bin Muaz hazretlerinin olacaktır. Bu fazileti o haketmiştir. Çünkü küfrün beli kırılmadan müşriklerden esir alma eylemine karşı çıkan o oldu. "Allah, fazlını dilediğine tahsis eder."

3- Basiret sahibi kimselerin şu hususu iyice düşünmeleri gerekir: Gaybı ancak, noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah bilir. O, gizliyi, gizlinin gizlisini bilir. Allahu Teala, şüphesiz ki, İslam düşmanlarının beli kırılmadan önce esir almanın hata olacağını biliyordu. Bildiğine göre ne diye Rasulü ve sevgilisi Muhammed (sav)'i ve beraberindeki sahabilerini hata yapmakla başbaşa bırakmıştır? Halbuki doğru olanı sadece Allah bilir.

Bu soruya cevaben deriz ki: Bunda düşünenler için öğüt ve ibret vardır. Peygamber efendimize Allah tarafından vahiy gönderildi. Onu öğreten, terbiye eden ve edebini güzel kılan da Allah'tır. Onu kendi içtihadıyla tasarrufta bulunmaya bıraktığı takdirde, elbette o, hata edebilirdi. Peygamber de olsa, hiçbir kimse hatadan uzak kalamaz. Ancak ilim ve hikmet sahibi olan Allah ona doğruyu öğretirse, hata yapmaktan korunabilir. Ce-nab-ı Allah gizli şeyleri de, açık şeyler gibi görür ve bilir. Peygamber efendimizi kendi içtihadıyla iş yapmaya bırakmasında da akıl sahiplerini içtihada yönlendirme hikmeti vardır. Aynı zamanda peygamberler için de bir irşad vardır. Vahye dayanmadıkları ve

sırf kendi içtihadlarıyla hareket ettikleri takdirde hata yapabilecekleri, aldanmadan kurtulamayacakları ve kendi görüşlerinin hatadan münezzeh olduğunu zannetmeleri halinde de ümmetlerini en kötü sonuçlarla karşı karşıya bırakacaklarına dair bir uyarı vardır.

insanların en akıllısı olup peygamberliğinden önce de görüşüne başvurulan ve ilahi vahye mazhar olan Hz. Peygamberin, kendi görüş ve içtihadıyla başbaşa bırakılması halinde hata yapabileceği bildirilmektedir. Hata yaptıktan sonra doğru olan yol Allah tarafından kendisine gösterilmiştir. Burada basiret sahipleri için ibret alınacak iki önemil nokta vardır şöyle ki:

1- Hiç kimse, kendi görüşüne aldanarak görüşünün kesin doğru olduğunu sanmamalı, kendisinin bilen, başkasının ise cahil olduğunu düşünmemelidir.

2- Topluma önderlik eden ve toplum için çalışan kimsenin, "Sadece benim görüşüm doğrudur" diyerek diktatörlük etmesi doğru olmaz. Bu gibi kimselerin Firavun gibi konuşmamaları gerekir: "Ben size yalnız (doğru) gördüğümü gösteriyorum ve sizi ancak ben doğru yola götürüyorum." (Mu'min:29)

Mü'minlerin Allah'ın edebiyle edeplenmeleri, kendilerini ve toplumu aldatmamaları gerekir. Aksi takdirde milletin bu günü de, geleceği de kararmış olur. Resulullah (sav)'i her zaman kendimiz için Örnek edinmeliyiz. Firavun'u rehber edinmemeli-yiz. Her hususta hakka tabi olmak daha uygun olur.

Çağımızda Firavunun kardeşleri var. Bunlar halka dikte ettikleri birşeyi, halkın harfi harfine uygulamalarını, tanrı buy-ruğuymuş gibi kabul etmelerini isterler. Bu gururları sonucunda milletlerini de kötü akibetlerle karşı karşıya bıra-kırlar. în-sanı felaket ve musibetlerden ancak Allah'ın güç ve kuvveti korur. "Muhakkak ki bunda, kalbi olan, yahut şahit olarak (zihnini toplayarak dikkatle) kulak veren kimse için bir öğüt vardır." (Kaf: 37)

Ganimetler

Müşrikler kendi diyar ve topraklarından başka bir yerde savaşıyorlardı. Mü'minler de aynı şekilde gurbette savaşmalarına rağmen, kendi yurtlarına daha yakın bir yerdeydiler. Müşrikler yenilgiye uğradılar ve savaştan sonra arkalarına bile bakmadan kaçmaya başladılar. Salimen yurtlarına dönebilmek için, sadece götürebildikleri şeyleri kurtarmaya baktılar. Bu durumda müslümanlar, elbette ki onlardan bazı ganimetler elde ettiler. Bu ganimetler, müslümanların savaşlarda elde ettikleri ilk ganimetti.

Çünkü bu savaşta müslümanlar, müşrikler karşı karşıya gelip vuruşmuşlar ve sonuçta ganimet elde etmişlerdi. Öyle basit bir kervan ele geçirerek değil, fakat etrafa kol budak salan yaygın bir savaş neticesinde bu ganimetlere sahip olmuşlardı. îşte bu sebeple savaşçılar, enfal taksimi konusunda ihtilafa düştüler. Enfaldan kasıt, taksimat yapılmadan Önceki ganimetlerdir. Müslüman savaşçılar bu ganimetlerin ne şekilde paylaştırılacağını bilmiyorlardı. Adil savaşçılar bu ganimetlerin hangi ölçülere bağlı kalınarak taksim edileceğini sormuşlar, ama bazı haksızlık edenlerse, bu ganimetleri kim elde etmişse onun mülkü olacağım iddia etmişlerdi.

Mücahitler üç kısımdı. Bir bölümü Hz. Ali, Hz. Hamza ve diğerleri gibi düşmanla yüz yüze savaşanlardı. Bir kısmı da bunların gerisinde duranlardı. Bunlar ganimetleri toplamışlardı. Üçüncü kısım ise Hz. Peygamberin bulunduğu karargahın etrafını koruma çemberi içine alanlardı.

Bununla ilgili olarak Bedir savaşına katılan mücahitlerden Ubade bin Samit şöyle der: "Hz. Peygamberle birlikte sefere çıktık. Ben onunla birlikte Bedir savaşına da katıldım. İnsanlar karşı karşıya geldiler. Cenab-ı Allah düşmanı hezimete uğrattı. Bir grup müslüman savaşçı, düşmanın peşlerine düşüp kovaladı ve onları yakalayarak öldürdü. Diğer grup ise ganimetlerin üzerine çullanıp onları toplamaya başladılar. Bir grup sahabi de, kendisine zarar gelmesin diye Hz. Peygamberin etrafını koruma çemberi içine aldılar. Nihayet gece oldu insanlar biraraya gelip toplandılar. Ganimetleri toplayanlar: "Bunları biz topladık, kimsenin bundan alacağı bir pay yoktur" dediler. Düşmanın peşine düşüp onları kovalayanlarsa: "Ganimetler hususunda bizden daha fazla hak sahibi olamazsınız. Çünkü düşmanı hezimete uğratarak bunu elde edenler

bizleriz" dediler.

Hz. Peygamberi koruma çemberi içine alan sahabiler ise şöyle dediler: "Resulullah'a düşman tarafından zarar gelmesinden korktuğumuz için, biz onunla meşgul olduk." İşte savaşanlar arasında ganimet taksimi hususunda bu şekilde ihtilaf görüldü. Bununla beraber bu ganimetlerin kime ait olacağını da soruşturmaya başladılar. Bunun üzerine Yüce Allah şu emri indirdi: "Sana savaş ganimetlerinden sorarlar; de ki: 'Ganimetler Allah'ın ve Resulünündür. Siz (gerçekten) inanan insanlar iseniz, Allah'tan korkun, aranızı düzeltin. Allah ve Resulüne itaat

edin! " (Enfahl)

Ganimetler konusundaki bu tartışmalar, meselenin Peygamber efendimize arz edilmesinden önce olmuştu. Bunun üzerine Cenab-ı Allah, aralarındaki ihtilafı sona erdirecek ve çekişmeye nihayet verdirecek buyruğunu indirdi. Buna göre ganimetlerin taksimatı Allah ve Resulüne bırakılıyordu. Hükmü Allah tarafından infaz edilen Resulullah, bu konuda takdirini kullanacaktı. Mücahitler kendi başlarına ganimet taksimi yapamayacaklardı. Dolayısıyla aralarındaki sürtüşmeye son vermeleri ve ganimetin onları birbirinden ayırmaması gerekiyordu. Halbuki hak ve cihad onları bir araya getirmişti.

Ganimetlerin paylaştırılmasmda Peygamber efendimiz nasıl bir ölçü kullanmıştı? Bazı rivayetçilerin dediğine göre o, ganimeti mücahitler arasında eşit ölçüde paylaş tırmıştı. Çünkü o zaman ganimetlerin beşe bölünmesi gerektiği konusundaki ilahi buyruk henüz inmemişti. Daha sonra gelen bu ilahi buyruk şuydu: "Eğer Allah'a ve -hakkı batıldan ayıran o günde, iki topluluğun karşılaştığı günde- kulumuz (Muhammed) e indirdiğimiz (ayetlörje inanıyorsanız, bilin ki, ele geçirdiğiniz ganimetin beşte biri Allah'ın, Resulün ve yetimlerin, düşkünlerin ve yolcularındır. Alllah her şeye kadirdir." (Enfai- 4i)

Rivayete göre Hz. Peygamber ganimetleri mücahitler arasında eşit şekilde paylaştırdı. Onlara farklı paylar vermesini, bir grubu diğer gruba tercih etmesini gerektirecek bir sebep yoktu.

Ibn Kesir ganimet taksiminin yukardaki ayeti kerimenin emrettiği gibi, beşte bir

esasına göre yapıldığını rivayet etmiştir. Çünkü söz konusu ayeti kerime bu olay sırasında nazil ol-, muştur. Ayeti kerimeye göre ganimetlerin taksimi konusundaki yetki yüce Allah'a ve O'nun Resulüne aittir. Bu konudaki ayet, taksimat yapmaya işaret eden surenin evveline bitişmiş-tir. Bu ayet, bu hükmün, müslümanlarla kafîrLerin cephede karşılaşıp hak ile batılın birbirinden ayrıldığı gündle indirildiğine işaret etmektedir.

Hz. Hamza, henüz içkinin haram kılınmadığı bâr zamanda, sarhoş olduğu halde, Hz. Ali'ye ait iki dişi deveyi kesmişti. Rivayete göre Hz..Ali, bu iki devenin kendisine düşen ganimet payı olduğunu söylemiştir.

BEDİR SAVAŞININ ETKİLERİ

Bedir Savaşının Medine'deki Etkileri

Bedir savaşı Arapları çok etkilemişti. Öyle ki, çöllerde seferde, bulunan kervanlar bile, Kureyşliler'in, kendi elleriyle sürgün ettikleri, yurdundan ve malından mahrum bıraktıkları kimse, yani Muhammed tarafından yenilgiye uğratıldıklarını anlatıyorlardı. Küreyisin sürgün ettiği bu insan; putperestliği inkar ediyor, insanları tevhid inancına çağırıyor, Allah tarafından kendisine vahiy geldiğini iddia ediyordu. Bu zafer Muhammedi davetin iç yüzünü selametini ve kuvvetini anlama bakımından Araplar için bir uyarıcı olmuştu. Araplar arasında putperestlik inancı zayıflamış, akıllı insanlar da gerçekleri kavramaya, sapık hayallerin akıllar etrafında ördüğü vehimleri atmaya başlamışlardı. Böylece noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah'ın kelimesi, yani İslamiyet yücelmiş, şirkin kelimesi ise alçalmıştı. Bedir günü hak ile batıl birbirinden ayrılmıştı. Çünkü o günde insanlar bir ayrıma tabi tutulmuş, yeryüzünün en güçsüz insanları sanılan müslümanlar güçlüler tabakasına geçmiş, kuvvetleriyle insanlara meydan okumuşlardı. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan Allah şöyle buyurmuştur: "Yeryüzünde az sayıda olduğunuz ve zayıf sayıldığınız için insanların sizi esir olarak götürmesinden korktuğunuz zamanları hatırlayın. Allah, şükredesiniz diye sizi barındırmış, yardımıyla desteklemiş, temiz şeylerle rızıklandırmıştır." (Enfai: 26)

Bu ayeti kerime, o apaçık zaferin Arap beldelerinde nasıl etkili olduğuna işaret

etmektedir. O savaş nedeniyle Araplar, arap ülkelerinde gerçek kuvvetin îslam olduğunu görmüşler, bu nedenle bütün insanlar İslam'ın kuvveti üzerinde düşünmeye başlamışlardı. îşte genel çizgileriyle Bedir Savaşı Arap Yarımadası'nda böyle bir etki meydana getirmişti. Medine ve çevresinde ise İslamiyet, kafirlerin yüreğini hoplatan bir kuvvet haline gelmişti. Medine'de inançlarım açığa vuran ve gizlemeye gerek görmeyen putperest Evs kabilesiyle Hazreç kabilesinden bazı inkarcılar vardı. Bunların yanısıra kalblerini kin doldurmuş olan Yahudiler de bulunuyordu. Bunlar her ne kadar inaç-larını gizliyorlarsa da, konuşmalarından ve bazan da müzminlerle alay etmelerinden tanınıp biliniyorlardı. Bedir savaşında müslümanlarm gücü ortaya çıkınca putperestlerle Yahudilerden bazıları dilleriyle müslüman olduklarını açıkladılar, ama kafirliklerini kalblerinde gizlediler. Bu münafıklar yapmadıklarını söylüyor, inanmadıklarını dilleriyle açıklıyorlardı. Bunlarla ilgili olarak tam bir sûre nazil oldu. Surenin başında şu ayeti kerimeler yer almaktadır: "Münafıklar (iki yüzlüler) sana geldikleri zaman: 'Şahitlik ederiz ki sen muhakkak Allah'ın elçisisin' derler. Senin mutlaka kendisinin elçisi olduğunu Allah bilir ve Allah münafıkların yalancı olduklarına şahitlik eder. Yeminlerini kalkan yapıp (insanları) Allah'ın yolundan çevirdiler. Onların yaptıkları ne kötüdür! (Onların bu davranışlarının) sebebi şudur: Onlar inandılar, sonra inkar ettiler, bu yüzden kalblerinin üzeri mühürlendi, ortık onlar anlamazlar" (Münafikun: 1-3)

Bedir'de ortaya çıkan Islami güç, bu Yahudilerle müşrikleri münafıklaştırdı. Bunlar zahiren müslüman olduklarını söyleyerek Ehl-i islam'ın kuvvetine karşı kendileri için koruyucu bir kalkan bulmaya çalışıyorlardı. Müslümanlar arasına nifak tohumları saçıyor ve kalblerinde zaaf bulunan müslümanları aldatıyorlardı. Müslümanların kuvvetine yüce Allah'a ve kutlu elçisine iman etmeyen kimseleri münafıklaştırıyorlardı. Bunlar bedenen islam'a teslim olmuş görünüyor, ama kalben inanmıyorlardı. Bedir savaşının ikinci yılında münafıklar, müslümanlardan görünerek kendilerini onların kuvvetine karşı korumaya başladılar. İbn Kesir der ki: "işte o yılda, Medine'deki müşriklerle Kaynukaoğulları, Nadiroğulları, Kurayzaoğulları ve Harise oğulları gibi Medine'li Yahudiler, müslümanlara yaltaklanmaya başladılar; yahudilerle müşriklerin birçoğu kalben münafık oldukları halde, dilleriyle müslüman olduklarını açıkladılar. Bir kısmı eski dinlerinde kalmaya devam ettiler, bir kısmı ise dinlerini kaybederek sallantıda kaldılar. Ayeti kerimede Cenab-ı Allah, bunları "yalpalayan kimseler" olarak nitelemiştir. İbn Kesir bu sözleriyle Cenab-ı Allah'ın şu ayetine işaret

etmektedir: " Münafıklar Allah'ı (güya) aldatmaya çalışırlar. Oysa O, onların aldatmalarını kendilerine çevirir. Namaza kalktıkları zaman da üşene üşene kalkarlar. İnsanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı pek az anarlar. Arada yalpalayıp dururlar. Ne bunlara (bağlanırlar), ne de onlara Allah'ın şaşırttığı kimseye bir (çıkar) yol bulamazsın!" (Nisa 142-143)

Bu ayeti kerimelerden de anlaşıldığı gibi, noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, müslümanların kuvvetini ortaya koyup islam'ın kelimesini yüceltince, ona muhalif olanlarla, müs-lümanlar içinde yaşayıp onlarla birlikte geçinenler üç kısma ayrılmıştır:

1- Birinci grup zahiren müslüman olduklarını ifade ettikleri halde, kafirliklerini kalblerinde saklayanlardır. Bunlarla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: ^İnanmış olanlara rastladıkları zaman; 'inandık' derler. Fakat şeytanlarıyla baş-başa kaldıkları zaman, 'biz sizinle beraberiz, biz sadece (onlarla) alay ediyoruz' derler. Allah da kendileriyle alay eder ve onları bırakır, taşkınlıkları içinde bocalayıp dururlar" (Bakara- 14-15)

işte bunlar kafirliklerini devam ettirdiler. Cenab-ı Allah da onları taşkınlıkları içinde bocalatıp durdurdu. Çünkü içleriyle dışları birbirine uymuyordu. Bu, onların çok hoşuna gitmiş olacak ki, azgınlık ve bozgunculuklarını daha da arttırdılar.

2- Nefisleri zayıflayan, fikirleri gevşeyen kimseler: Bunlar îslamiyetlerini açıklarken münafıklık yapıyorlardı. Çünkü inandıkları bir akideleri yoktu. Her ne kadar ilk akidelerine daha meyilli idiyseler de, söyledikleriyle kalblerinde gizledikleri şey arasında çelişki bulunduğundan, ilk akideleri de gevşedi. Bunlar müzminleri aldatmaya çalıştılar. Bu rezilliklerini daha da ileri götürdüler. Sonuçta aldattıkları, bizzat kendi nefisleri oldu. Bunlarla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Arada yalpalayıp dururlar. Ne bunlara (bağlanırlar), ne de onlara. a Hz. Peygamber bu tür münafıkları şöyle nitelemiştir: "Münafık iki sürü arasında yayılmakta olan bir koyuna benzer. Hangi sürüye katılacağını bilemez."

3- Dinlerinde sebat eden Kaynuka oğullan, Nadir oğulları, Kurayza oğulları, Haris oğulları gibi Yahudilerden meydana gelen üçüncü grup ise, çoğunlukla

itikadlarında sebat etmiş ve itikadlarım devam ettirmek için de mücadele vermişlerdi. Hz. Peygambere karşı itirazlar ileri sürmüşlerdi. Ama onlar, Hz. Peygamberin onlarla yapmış olduğu anlaşmaya sadık kalmamışlar, ona gönülden bağlanmamışlar, aksine kalblerinde hıyanet saklamışlardı. Müslümanların başlarına felaket gelmesini gözetiyorlar, Hz. Peygamberin düşmanlarıyla gizlice anlaşmalar yapıyorlar, onları Hz. Peygambere karşı kışkırtıyorlar, kendi nefislerine karşı da çok aşırı-gidiyorlardı. Müşriklere karşı da münafıkça davranarak, içinde bulundukları durumun, Hz. Muhammed'in davet ettiği dinden daha iyi olduğunu söylüyorlardı.

Özetle Hz. Muhammed'in muzaffer olmasından sonra, îslam düşmanları arasında münafıklık başgösterdi. Şimdi biz özellikle yahudilerden ve onlarla ittifak kuran dostlarından kısaca bahsedeceğiz.

Yahudiler

Hz. Peygamber, yahudilerle bir anlaşma yapmış, müslüman-lann sahip olduğu haklan onlara da tanımış, aynı zamanda aynı yükümlülükleri onlara da yüklemişti. Kötülük üzerinde değil, iyilik ve takva üzerinde yardımlaşma şartının her iki tarafça da kabulünü istemişti. Bölyece her iki taraf da, bulundukları yerde günahı bertaraf etme hususunda birbirleriyle yardımlaşacaklardı. Bir öldürme olayında katilin aşireti de, maktulün diyetini vermekle yükümlü olacaktı. Özetle Hz. Peygamber, onlara özgürlük vermiş ve koruyucu kanatları altına almıştı. Gerek cemaat ve gerekse dağınık kabileler olarak onlarla bağlayıcı akidler yapmıştı. Ne var ki, çekememezlik, onların kalblerine yerleşmişti. Gelecek olan peygamberin İsmail oğullarından değil, îshak oğullarından olmasını arzuluyorlardı. Allah tarafından mutlaka bir peygamberin gönderileceğini biliyorlardı. Fakat beklenen bu peygamber gelince, kalplerinde yer yapmış olan çekememezlik duygularından dolayı onu tanımamış, inkar etmişlerdir. Onun Tevrat'ta geleceği müjdelenen peygamber olduğunu yakinen bildikleri için, öfke ve inkarları daha da artıyordu. Peygamber olduğunu gösteren mucizelerle karşılaştıkça ona karşı taşkınlık ve sapıklıkları iyice

çoğalıyor, azgınlık ve bozgunculuklarını daha da fazlalaştırıyordular, adeta yeryüzünü fesada veriyorlardı. Sanki, kardeşi Habil'i öldüren Kabil'in soyundandılar. Çünkü Kabil ile Habil, Allah'a birer kurban sunmuşlar, ama Kabil'in kurbanı kabul edilmemişti. Çünkü o kardeşi Habil'i çekemiyordu.

Mü'minlerin annesi ve Huyey bin Ahtab'ın kızı Safıye'nin bu konudaki şehadetini nakletmek istiyoruz. Allah kendisinden razı olsun Safîye şunları anlatıyor:"Resulullah (sav) Medine-i Münevvere'ye gelip Küba'da Amr bin Avf in yanına konuk olduğunda, babam Huyey bin Ahtab ile amcam Ebu Yasir bin Ahtab, sabahın alaca karanlığında onun yanına gittiler. Ancak gün batarken eve döndüler. Fakat dönerken dağınık bir vaziyette yürüyorlardı. Ben de her zaman yaptığım gibi, şakalaşarak onlara yanaştım, fakat hiçbiri bana iltifat etmedi. Ayrıca çok düşünceli ve üzgün idiler. Amcam Ebu Y a s i r 'in babama: "O mu, O mu?" dediğini işittim. Babam da ona: "Evet, vallahi odur. Sen onu tanıdın mı? Bunu iyice tesbit ettin mi?" diye sordu. Amcam "evet", dedi. "Ona karşı nasıl duygular besliyorsun?" Babam dedi ki: Vallahi hayatta olduğum müddetçe ona karşı kalbimde bir düşmanlık bulunacaktır."

Bu, temiz ve ihlaslı bir kadının, mü'minlerin annesi Safî-ye'nin, babası aleyhinde yapmış olduğu bir şehadettir. Hz. Peygamberin risaletini ispatlayan mucize, onun babasını, tasdik edici bir mü'min yapmamış, aksine düşmanlığında pek ileri giden bir düşman haline getirmişti. Bu, Kabil'in kardeşi Habil'e yaptığı kötülüğün sebebi olan çekememezliğin bir etkisiydi. Halbuki mucizeler karşısında insanın sadece iman etmesi gerekir. Fakat Cenab-ı Allah ancak dilediği kuluna rahmet eder. Huyey bin Ahtab ile kardeşi, Medine civarında ve Medine içinde yaşayan yahudiler için pek mükemmel bir örnek teşkil etmektedir. Onlar müslümanlara karşı bu düşmanlık duygularıyla hareket ediyorlardı. Kalbleri kin ve öfkeyle doluydu. Hz. Peygamber'in başarıları karşısında Islama karşı düşmanlıklarını ve tahammül-süzlüklerini daha da arttırdılar. Müslümanların başına bir felaket gelmesini bekliyor ve şiddetle bunu ar-zuluyorlardı. Sonsuza kadar dünyada kalmak arzu ve iştiyakıy-la, kendilerini ebediyete ulaştıracağını zannetikleri işler yapmak istediler. Müslümanların kendilerini Medine'den kovmalarına fırsat bırakmamak için ellerinden gelen gayreti sarfettiler. Medine-i Münevvere'de kalan diğer müşriklerle birleştiler. Onları zahiren müslüman görünmeye, kafirliklerini kalblerinde saklamaya teşvik ettiler. Geçmişlerinde şöhret buldukları ve bugüne kadar da hala uygulaya geldikleri huy ve yaratılışlarının etkisiyle islam düşmanlarıyla beraberlik

kurdular. Bunların kışkırtmaları sonucunda, Evs ve Hazreç kabileleri içinde putperestliklerini devam ettiren az sayıdaki kafirler de yahudi-lere katıldılar. Bunlar zahiren müslüman olduklarını söyleyerek müslümanlar içinde bozgunculuk çıkarmaya gayret ediyorlar, müslümanların yenilgiye uğraması için her türlü yolu deniyorlardı. Bunların elebaşları Bedir Savaşı'ndan sonraki gazvelerde ortaya çıktı. Ibn Ishak, İslamiyetlerini açıklayarak asıl inançlarım gizleyip müslümanlara eziyet veren, Hz. Peygambere karşı da suikast hazırlayan yahudi münafıklardan çoğunun adını bildirmektedir. Bunlar arasında yahudilere katılıp müslüman olduklarını gösteren Evs ve Hazreç kabilelerine mensup birçok münafıktan da bahsetmektedir. Bunların başında Abdullah bin Übey bin Selül gelmekteydi. O, Mustalik oğulları gazvesinde şöyle demişti: "Eğer bu savaştan Medine'ye dönersek, üstün kimseler daha alçak olanları andolsun ki oradan çıkaracaktır.31 (Münafıktın: 8)

Başında Abdullah bin Übey bin Selül'ün bulunduğu Haz-reçli Münafıklar Ben-i Nadir oğullarıyla birlik olmuş, Hz. Peygambere karşı birçok desiseler düzenlemişlerdir. Yaptıkları yemini ve anlaşmayı bozmuşlar, müşriklere yardım etmek istemişlerdir. Abdullah bin Übey bin Selül ve taraftarları Nadir oğullarına haber salarak Medine'den çıktıkları takdirde, kendilerinin de onlarla beraber çıkacaklarını ve Hz. Peygamber tarafından kuşatıldıkları takdirde onlarla birlik olacaklarını bildirmişlerdi. Sonuçta onlar kendi elleriyle ve mü'minlerin elleriyle kendi evlerini harap edip yıkmaya başlamışlardı. İbn Übey bin Selül ve etrafındaki gurup, Nadir Oğullarına haber göndererek: Sebat edin. "Eğer siz (yurdunuzdan) çıkarılırsanız, andolsun ki, biz de sizinle beraber çıkarız; sizin aleyhinizde asla kimseye itaat etmeyiz. Eğer savaşa tutuşursanız mutlaka size yardım ederiz" (Haşr: ıu demişlerdi.

Bunlar hakkında, yüce Allah şu ayeti kerimeyi inzal buyurdu: "Münafıkların Kitap Ehlinin inkarcılarından olan kardeşlerine: 'Eğer siz (yurdunuzdan) çıkarılırsanız, andolsun ki, biz de sizinle beraber çıkarız; sizin aleyhinizde kimseye asla itaat etmeyiz; eğer savaşa tutuşursanız, mutlaka size yardım ederiz" dediklerini görmedin mi? Allah, onların yalancı olduklarına şahitlik eder. Andolsun ki, onlarla beraber çıkmazlar; savaşa tutuşmuş olsalar, andolsun ki,onlara yardıma koşmazlar; onlara yardıma gitseler mutlaka geri dönüp kaçarlar, sonra yardım da görmezler. Ey inananlar! Onların yüreklerine korku salan, Allah'tan çok sizlersiniz. Çünkü onlar, anlamayan kimselerdir."(Haşr: 11-13)

Nihayet noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, îbn Übey ile beraberindeki münafıkları nitelerken şöyle buyuruyor: "(Yahudileri kandıran münafıkların durumu), tıpkı insana: 'înkar et' deyip, insan da inkar edince: 'Doğrusu senden uzağım, Alemlerin Rabbi Allah'tan korkarım!' diyen şeytanın

durumu gibidir." (Haşr: 16)

Evs ve Hazreç kabileleriyle yahudilerin sürgün edilmeyip Medine'de bırakılanları Hz. Peygamberin mescidine gelerek müslümanların konuşmalarına kulak verir, onları alaya alırlar ve anlattıkları çeşitli vehimler, ortaya attıkları kafa karıştırıcı meselelerle mü'minlerin kalblerine şek ve şüphe tohumları ekmeye çalışırlar.

Münafıkların Mescidden Çıkarılmaları

tbn îshak'ın anlattığına göre, bir gün münafıklardan bir kaç kişi Mescid-i Nebevi'de birleşip kendi aralarında alçak sesle fı-sıldaşmaya başlamışlardı. Öyle ki, kimse duymasın diye adeta birbirlerine yapışmışlardı. Onları gören Hz. Peygamber Mescitten çıkarılmalarını emretti. Bunun üzerine sahabiler onları mescitten zorla dışarı attılar. Mü'minlerden biri, bir münafığın ayağından tutarak şiddetle yerde sürüklüyordu. Bir diğer münafık ise mü'minin biri tarafından çekilip dışarıya atılıyor; suratı tokatlanıyor lanetleniyordu. Mü'minler onlara şöyle diyorlardı: "Ey murdar münafık! Yeter artık. Ey münafık, Hz. Peygamberin mescidinden defol!" Öte yandan bir başka mü'min sakallı bir münafığı yakalıyor, sakalından tutup çekiyor, şiddetle dışarıya atıyordu. Bir başka mü'min, perçemli bir münafığı yakalıyor, perçeminden tutup yerde sürüklüyor ve zorla mescidin dışına atıyordu. Onları bu şekilde şiddet kullanarak mescid dışına atarken en ağır sözleri de söylüyorlardı: "Bir daha Resu-lullahın mescidine yaklaşma, çünkü sen necissin! Şeytan sana galip geldi ve seni altetti."

Bunlar ve kötülüklerini devam ettiren yahudiler, Hz. Peygamber ve ashabına en

büyük eziyetleri yapmış kimselerdi. Münafıklar, müslümanlar arasına tereddüt sokmaya, onların morallerini bozmaya ve hezimet ruhunu aşılamaya çalışıyorlardı. Ne yazık ki, müslümanlar arasında onlara kulak verenler de çıkıyordu. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan yüce rabbimiz şöyle buyurmuştur: "Eğer (cihada) çıkmak isteselerdi, onun için bir hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların davta-nışlarından hoşlanmadı ve onları durdurdu: 'Acizlerle beraber oturun!' denildi. Sizin içinizde (savaşa) çıkmış olsalardı ancak sizi bozmaya çalışırlar ve fitneye düşürmek için aranıza sokulurlardı. İçinizden onlara kulak verenler de var. Allah, kendisine yazık edenleri bilir. Andplsun ki, daha önce de fitne çıkarmak istemişlerdi. Sana karşı birtakım işler çeviriyorlardı, sonunda onlar istemedikleri halde Allah'ın emri üstün geldi." (Tevhec 46-48)

Yahudiler münafıkların ardında duruyor, onlarla yardımla-şıyor, onlarla birlikte müslümanlara karşı suikast planları hazırlıyor, tuzak kuruyorlardı. Yüce Allah da onların planlarını bozarak hilelerini ters çeviriyordu. Yahudiler bütün mü'minle-rin kalblerine şek ve şüphe tohumlarını ekmek için önce zahiren mü'min olduklarını ifade ediyor, sonra da müslümanları dinden dönmeye yüreklendirmek için irtidad ettiklerini açıklıyorlardı, işte bunlar hakkında yüce Allah şöyle buyuruyor: "İnananlara indirilmiş olana, günün başında inanın, sonunda inkar edin ki, belki dönerler ve dininize uyanlardan başkasına inanmayın!" De ki: "Doğru yol Allah'ın yoludur." Ve yine onlar: "Size verilenin bir başkasına da verildiğine veya Rabbinizin katında müslümanların karşı delil getirip sizi alt edeceğine inanmayın" derler. De ki: "Doğrusu bol nimet Allah'ın elindedir, onu dilediğine verir. Allahfın lütfü) geniştir. O herşeyi bilir". (Ali İmran: 72- 73)

Yahudiler işte böyle fesatlık yapıyor, münafıkça hareketlerde bulunuyor, münafıklıklarını açığa vuruyor, putperestleri de münafıklığa davet ediyorlardı. Bu iki yüzlülükleriyle müslü-manlar arasına bölünme ve parçalanma ruhunu aşılıyor, sonra da mü'minlerle alay ediyorlardı. Nitekim Kur'an-ı Kerim, onların bu vasıflarını açık bir şekilde dile getirmiştir.

Yahudilerin Bozgunculuğu

Cahiliye devrinde Evs ve Hazreç kabilelri arasında sürekli savaş vardı. Nihayet yüce Allah onları İslamiyet bağıyla bir araya getirip kalblerini birbirine ısındırdı ve müttefik bir kuvvet haline geldiler. Bu iki kabile arasında eskiden düşmanlık olduğunu bilen yahudiler, küllenen bu düşmanlığı yeniden alevlendirmeye çalışıyorlardı. Her iki grupta da iman zayıflığından, ya da asabiyyet kalıntısından dolayı yahudilere kulak veren kimseler çıkıyordu.

Yahudiler arasında yaşlı, kindar ve hasetçi bir adam olan Şemmas bin Kays, Hz. Peygaberin durumundan ürkmüş, Bedir savaşında Cenab-ı Allah'ın ona ikram ettiği zaferden dolayı korkmuştu. Daha önce birbirlerine düşman olan Evs ve Hazreç kabilelerinin bir arada dostça yaşadıklarını, birbirlerine destek olduklarını ve birleşik bir kuvvet oluşturduklarını görünce korkusu daha da artmıştı. Onların îslamiyet çatısı altında bir araya geldiklerini gören Şemmas şöyle demişti: "Kayla oğulları bir araya geldiler, bu ülkede hep bir arada yaşıyorlar. Allah'a andolsun ki, onlar istikrar içinde bir araya gelince bize bu beldede yer kalmaz!" Bu ihtiyar adam, uzun uzun düşünerek planlar hazırladı. Sonuçta iki kabile arasında eski tarihlerde yapılan Buas savaşlarını hatırladı. Ve o savaşı Ensar arasında yeniden gündeme getirdi, iki kabile arasında düşmanlığı alevlendirmek için yaptığı propagandalara bazı zayıf akıllılar da alet oldular. Bu savaşı yeniden dillerine dolayıp birbirleriyle çekişmeye ve övünmeye başladılar. Karşılıklı tartışmalar o kadar şiddetlendi ki, biri Evs'den, diğeri Hazreç'ten iki kişi, gırtlak gırtlağa boğuşmaya başladılar. Biri diğerine: "isterseniz yeniden savaşırız" diyordu. Orada bulunanlar çok öfkelenmiş, yeniden savaşacakları günü bile tesbit etmişlerdi.

Durumu öğrenen Hz. Peygamber, bunun bir yahudi fitnesi olduğunu anlamış ve beraberindeki muhacir sahabilerle birlikte yanlarına giderek şöyle demişti: "Ey müslüman topluluğu! Allah sizin cahiliyetle olan bağlarınızı kesip kopardıktan, kalb-lerinizi birbirinize ısındırdıktan, size İslam hidayetini nasib ettikten ve îslamiyetle müşerref kıldıktan sonra ve ben de aranızda olduğum halde hala ortaya cahiliyet davalarını mı atıyorsunuz?!" Allah ve Resulü bu olayın bir şeytan oyunu ve düşman tuzağı olduğunu Ensar'a anlattı. Bunun üzerine onlar, hatalarını anlayarak birbirlerini kucakladılar. Sonra itaat edip emir dinleyerek Resulullah'la birlikte geri döndüler. Böylece Cenab-ı Allah, kafir yahudilerin tuzaklarını kendi aleyhlerine çevirmiş oldu. Noksanlıklardan münezzeh olan rabbimiz yahudilerle ilgili olarak şöyle buyurmuş: " De ki; 'Ey kitap ehli, gerçeği

gör (üp bil) diğiniz halde, niçin Allah'ın yolunu eğri göstermeye yel-tenerek mü'minleri Allah yolundan çevirmeye çalışıyorsunuz? Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir." (ai-i tmran: 99)

Yine Cenab-ı Allah, yahudilerin aldatmalarına kapılan müs-lümanlarla ilgili olarak şöyle buyuruyor: "Ey inananlar, kitap verilenlerden herhangi bir gruba itaat ederseniz, sizi, imanınızdan döndürüp kafir yaparlar. Size Allah'ın ayetleri okunmakta ve O'nun elçisi de aranızda iken nasıl inkar edersiniz? Kim Allah'a sarılırsa, muhakkak o, doğru yola iletilmiştir. Ey inananlar, Allah'tan O'na yaraşır bir şekilde korkun. Ve ancak müslümanlar olarak ölün ve topluca Allah'ın ipine yapışın, ayrılmayın; Allah'ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman idiniz. (Allah) Kalblerinizi birleştirdi, O'nun ni-metiyle kardeşler haline geldiniz. Siz ateşten bir çukurun kenarında bulunuyordunuz, sizi ondan kurtardı. Allah size ayetlerini böyle açıklıyor ki, yola gelesiniz. İçinizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülükten uzaklaştıran bir topluluk olsun; işte onlar kurtuluşa erenlerdir. Kendilerine açık deliller geldikten sonra ayrılığa düşüp ihtilaf edenler gibi olmayın. İşte onlar, (evet) onlar için (kıyamet günü) büyük bir azap vardır" (Ai-i İmran. 100-105)

Bu ayeti kerimede mü'minler, aralarındaki birliği bölüp parçalayan yahudilerden sakındırılmakta, Önceki bölük, pörçük ve dağınık halleri kendilerine hatırlatılmakta, aralarına sızdırılmak istenen kötülüğe karşı tedbirli olmalarını açıklayan yollar bildirilmektedir. Bu yol da, mü'minlerin birbirlerine hayrı tavsiye etmeleri, iyiliği emredip kötülükten sakındırmaları dır. Mü'minler içinde sapıklık ve ayrılığa düşenleri, akıllı ve hikmet sahibi olan diğer mü'min kardeşleri irşad etmelidir. Apaçık beyyineler ve ayetler geldikten sonra bölünüp parçalanmaksa, çok büyük bir günahtır. Bunlar için büyük bir azap vardır.

Hepsi Bir Değildir

Buraya kadar anlattıklarımız, Hz. Peygamberin hicreti esnasında Medine'de bulunan yahudiler için doğru olmakla birlikte, bu hüküm, yahudilerin çoğunluğu

için verilen bir hükümdür ve hepsini aynı kefeye koymak da doğru tleğildir. Çünkü onlar arasında bazı kimseler, din olarak İslamiyeti seçmiş, noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah'a ve Resulüne hakkıyla iman etmiştir. Nitekim bunlarla ilgili olarak ayeti kerimede şöyle buyurulmaktadır: "Ama hepsi bir değildir. Kitaplılar içinde, gece saatlerinde ayakta durup Allah'ın ayetlerini okuyarak secdeye kapanan bir topluluk da vardır. Onlar, Allah'a ve ahiret gününe inanırlar, iyiliği emreder, kötülükten men ederler; hayır işlerine koşuşurlar. İşte onlar iyilerdendir. Yaptıkları hiç bir iyilik inkar edilmeyecektir. Şüphesiz Allah, (günahlardan) korunanları bilmektedir." (AJ-ı tmran 113- 115)

Ehli kitaptan olan bu kimseler, aynı zamanda Hz. Peygambere de inandıkları için iki defa sevap ve mükafat göreceklerdir. Örnek olarak yahudi alimlerinden iki kişiyi anacağız. Bunlardan biri Abdullah bin Selam, diğeri de Muhayrık'dır. Siyer kitaplarında Abdullah bin Selam'ın, müslümanlığıyla ilgili olarak şöyle dediği nakledilmektedir: "Hz. Peygamberin ri-saletle görevlendirildiğini duyduğumda, onun vasıflarım, adını ve ne zaman peygamber olacağını bildiğimden dolayı, kendisinin peygamber olarak Medine'ye gelişini bekliyordum." O, bu bilgiyi içinde sır olarak saklıyor, kimseye bir şey söylemiyordu.

Abdullah bin Selam, Hz. Peygamberin Medine-i Münevve-re'ye hicretinden önce de onu tanıyor, Tevrat'ta müjdelenen peygamberlik sıfatlarını biliyordu. Peygamber efendimizin Medine'ye gelmesine o kadar sevinmişti ki, onun bu niteliklerini sayarak kendi aile efradına hitapta bulunmuş, ama aile efradı onun bu görüşlerine katılmamışlardı. Hatta halası, bu sevincinden dolayı kendisine şöyle demişti: "Yemin ederim ki, îmran oğlu Musa'nın Medine'ye gelişini duysaydın, bu kadar sevin-mezdin."

Bu ihlaslı mü'min, inancına geçmişin taassubu karışmadığından ve kalbi lekelenmediğinden dolayı halasına şöyle demişti: "Halacığım! Allah'a andolsun ki, Muhammed de îmran oğlu Musa'nın kardeşidir. Onun dinindedir. Onun dini ile gönderilmiştir." Onun bu sözleri üzerine halası, görüşlerini kabul etmişti.

îhlaslı yahudi bilgini Abdullah bin Selam, hakkı ve hakikati tanımış, gerçeği idrak etmişti. Ama milleti olan yahudiler nasıl bir yaradılışta olduklarım ve içinde bulundukları sapıklıkları biliyordu. Onların kendi heveslerini tanrı

edinmiş olduklarını da unutmuş değildi. Onlar ırklarını kendileri için bir din saymaktaydılar. Yoksa, kendi eski inançlarına bağlılıkları da yoktu. îşte Abdullah bin Selam onların iç yüzlerini açığa çıkarmak maksadıyla, iman ettikten sonra imanını açıklamamış ve bu halde iken Resulullah (sav)'m yanına giderek ona şöyle demişti: "Ey Allah'ın Resulü! Yahudiler şaşkın ve iftiracı bir millettirler. Gerçeği yalanlayarak batıla sarılırlar. Senden,, beni bir odaya kapatmanı, onlara göstermeni istiyorum. Benim İslam'a girmeden önce onlar arasında nasıl bir insan olduğumu gana anlatsınlar. Çünkü onlar benim İslam'a girdiğimi öğrenince, bana iftira edecek ve ayıplayacaklar dır." Bundan sonrasını da yine onun dilinden aktaralım. "Hz. Peygamber beni bir odaya kapattı. Sonra yahudiler onun yanına geldiler ve kendisiyle konuştular. Hz. Peygamber onlara: "Hüseyn bin Selam (bu Abdullah bin Selam'ın İslam'dan Önceki adıdır) hakkında ne düşünürsünüz" diye sordu. Onlar: "O bizim efendimizdir. Efendimizin oğludur. Bizim en hayırlımız ve en bilgin olanımızdır" dediler. Bunun üzerine Abdullah bin Selam, odadan çıkıp yanlarına geldi ve onlara şöyle hitap etti: "Ey yahudiler topluluğu! Allah'tan sakının ve Hz. Muhammed'in size getirdiği dini kabul edin. Andolsun ki, sizler onun Allah Resulü olduğunu elbette bilmektesiniz. Çünkü onun ad ve nitelikleri elinizde bulunan Tevrat'ta anlatılmaktadır. Doğrusu ben onun, Allah'ın elçisi olduğuna tanıklık ediyorum. Ona iman ediyor, onu tasdik ediyor ve onu peygamber olarak tanıyorum." Bu sözler üzerine yahudiler kendisine "Sen yalan söyledin!" dediler. Ben Hz. Peygambere dedim ki: Ey Allah'ın Resulü! Ben bunların iftiracı, hain, yalancı, fasık ve yoldan çıkmış bir millet olduklarını söylememiş miydim? îşte gördün. Ben müslüman olduğumu, ailemin de topluca İslâmiyeti kabul ettiklerini açıkladım."

Yahudiler Abdullah bin Selam'a Islamiyete girmesinden sonra fazlasıyla dil uzattılar ve : " O bizim yanımızdaki en kötü kimselerdendir" dediler. Halbuki daha önce onun kendileri arasında en hayırlı, en bilgili ve adil bir kimse olduğunu itiraf etmişlerdi. Fakat bildikleri şeyi inkar etmek ve aşina oldukları hakikati gizlemek yahudilerin Özelliklerindendir.

Yahudiler arasında hakikati tanıyan insaf sahibi kimselerden ikincisi de, Muhayrık'tır. O da İslam öncesinde yahudilerin önde gelen şahsiyetlerinden ve bilginlerinden biriydi. Fazlasıyla zengindi. Tevrat'ta anlatılan sıfatlarıyla Hz. Peygamberi tanıyordu. Irkçılığı kendisi için bir itikat sayan kimselerden değil, aksine hakka inanan ve uyulması en uygun şeyin hak olduğunu bilen

kimselerdendi. İbn İshak der ki: Dindaşları ona galip geldiler. Öyle ki Uhud gününde onlara hitaben şöyle dedi: Ey yahudiler topluluğu! Allah'a andolsun ki sizler, Muhanımed'in size karşı üstün geleceğini daha Önce bilmekteydiniz!" Böyle dedikten sonra silahım aldı, Hz. Peygamberin yanına gelerek askerleri arasına katıldı, ardından kalanlara da şu tavsiyede bulundu: "Eğer bu Uhud savaşında öldürülürsem bütün mallarım Hz. Muhammed'in olsun. O, bu mallarımı dilediği gibi sarfetsin." Savaştı ve nihayet öldürüldü. Onunla ilgili olarak Resulullah (sav) şöyle dedi: "Muhayrık yahudilerin en hayırlı-sıdır." En şiddetli bir anda müslüman oldu, Kureyşliler, müs-lümanlardan öç ve intikam almak için savaşmak üzere Medine'ye geldiklerinde, bu zorlu durumda o, mü'minlerin saflarında yer almaktan başka bir iş yapmadı. Allah yolunda şehid oldu. Kendi zatı itibariyle çok iyi bir insandı. Yuhudilerin de en hayırlısıydı.

Çekememezlik

Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah genel olarak ehli kitaptan ve özel olarak da yahudilerden söz ederken, aralarında mutedil kimseler bulunmasına rağmen çoğunun kötü işler yapmakta olduğunu haber veriyor. Onların seslerini çıkarabilen büyük çoğunluğu ise inatkarlıklarını, diğer insanlara karşı kıskançlık ve çekememezliklerini, insanları sevmediklerini açığa çıkarmaktadırlar. Bu vasıflarını devam ettiren yahudiler her nerede olurlarsa olsunlar, insanlara tiksintiyle bakarlar. Onların savaşdan sonraki durumlarını anlatmıştık. İnananlara karşı galip gelmek ve onlardan Öç almak için yaptıkları haince işleri bildirmiştik. Hased ettikleri bir kimseye Allah tarafından bir hayır ve iyilik dokunduğunda, onu çekemiyenler öfkelerinden kudururlar. Müslümanlarla yaptıkları anlaşmanın birinci yılında Hz. Peygambere karşı seslerini çıkarmamışlardı. Fakat daha sonra müslümanlara karşı bir grup oluşturma yoluna girdiler. Halbuki Hz. Peygamber, yaptığı anlaşmada onlarla iyi geçineceğini, aynı toplum içinde birlikte yaşayacaklarını herkesin kendi dilinde, yaşantısında serbest olacağını ifade etmişti. Aralarında dostluktan, iyilik ve takva üzere yardımlaşmaktan, Medine-i Münevvere'ye saldıracak düşmanlara karşı birlikte hareket etmekten başka bir maksatları olmadığım da ifade

buyurmuştu. "Sizin dininiz size, benim dinim bana" demişti.

îşte böyle. Yahudiler, Hz. Peygamberi ve ona iman edenleri çekemiyor, onlara karşı kalblerinde büyük bir kin ve öfke taşıyorlardı. Mü'minler, onlarla yaptıkları anlaşmaya sadık kaldıkları halde, yahudiler onlara karşı kalblerinde kin saklıyorlardı. Bedir zaferi kazanılınca, bu zaferin ilk meyveleri onların hased hastalığına yakalanan kalblerinde görülmeye başladı. Hemen harekete geçerek inananlar arasına fesad tohumları ekmeye giriştiler. Bu amaçlarını gerçekleştirmek için de müşriklerle elbirliği ettiler. Onları münafıklık alanına çekmeye çalıştılar. Müşrikler de onlara uydular ve bir münafık topluluğu meydana getirdiler. Onların kindar ve hasedçi kalblerinde nifak hastalığı yerleşmeye başladı. Münafıklığın Bedir zaferinden sonraki ilk etkisi müslüman cemaati birbirinden koparmak yolundaki teşebbüslerinde görüldü. Onlar, mü'minlerin saflarını parçalamaya çalıştılar. Savaşlar devam ettiği sürece de münafıklık giderek arttı. Savaşınkızıştığı anda münafıklar hemen islam cemaati arasından sıyrılarak, saflar arasında boşluk meydana getirmeye çalışıyorlardı. Hicretin üçüncü yılında yapılan Uhud gazasında, müslüman askerler arasına yenilgi ruhunu yerleştirmeye çalıştılar. Zayıf kalbli mü'minleri korkutup ürkütmek istediler. Öyle ki, îslam askerleri arasında bulunan iki grup dağılmaya ve geri kaçmaya yeltendi. Nitekim Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Hani sen, erkenden ailenden ayrılmıştın (Uhud'da) mü'minleri savaş üslerine yerleştiriyordun. Allah işitendir, bilendir. Sizden iki takım, bozulup geri çekilmek üzereydi. Halbuki Allah onların dostuydu, inananlar yalnız Allah 'a güvensinler. Andolsun ki, siz düşkün bir durumdayken Be-dir'de yardım etmişti. O halde Allah'tan korkun ki, şükredebilesiniz." (Al-i îmran-121-123)

Bozulmaya yüz tutan bu iki gurup zayıf imanlılardan ve münafıklardan idiler. Mü'minler Bedir savaşına sevinç ve ferah* içinde girmişlerdi. Uhud gazasına girerken ise, münafıklar onların aralarına acizlik ve tereddüt ruhunu aşılamaya çalışmışlardı. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, eğer yenilgi sebeplerine tutunmamışlar, dosdoğru yolda yürümüşler, Allah'ın emirlerine muhalefet etmemişlerse, mü'minleri muzaffer kılmayı taahhüt etmiştir. Hz. Peygamber Medine-i Münevve-re'de yaşadığına göre, elbetteki bu hasedçiler ve fîtnekar münafıklar sahabeleri çember içine alacaklardı. Dolayısıyla Hz. Peygamberin, sahabilerini bu münafıklara karşı koruması ve onlardan sakındırması gerekirdi. Hz. Peygamber de bu görevini Allah'ın emriyle yerine getirmişti. Bu nedenle Allahü Teala şöyle buyurmuştur: "Ey inananlar, sizden

olmayanları dost edinmeyin. Onlar sizi şaşırtmaktan geri durmazlar, sıkıntıya düşmenizi isterler. Onların öfkesi ağızlarından taşmaktadır. Kalblerinde gizledikleri (kin) ise daha büyüktür. Eğer düşünürseniz, size ayetleri açıkladık. îşte siz, onlar sizi sevmezken onları seven kitapların bütününe inanan kimselersiniz. Onlar sizinle karşılaştıkları zaman "inandık" derler. Kendi başlarına kaldıklarında da size karşı öfkeden parmaklarını ısırırlar. De ki: 'Öfkenizden çatlayın! Şüphesiz Allah kalblerde olanı bilir.' Size bir iyilik dokunsa (bu), onları tasalandırır; size bir kötülük do-kunsa ondan ötürü sevinirler. Eğer sabreder, Allah'dan kor-karsanız, onların hilesi size hiçbir zarar vermez. Şüphesiz Allah (m bilgisi), onların yaptıklarını kuşatmıştır. (Onlar ne yapsalar Allah hepSİnİ bilir)." (AI-i tmran: 118-120)

îşte bu ayetlerde yahudilerin kinlerini ve insanları hakikatten çevirerek nefisleri fesada vermelerini ve mü'minleri birbirinden ayırmak içjn yaptıkları çalışmaları görmekteyiz. Bunlar, sadece insanlar arasındaki sosyal ilişkileri bozmaya, imanları zayıflatmaya, gayri müslimleri münafıklık yapmaya teşvik etmekle yetinmemişler; aksine bu hususta onlara katkıda bulunmak amacıyla ortaklık etmiş, müzminlerin kalblerine şek ve şüphe tohumlarını ekmek için var güçleriyle çabalamışlardır. Çünkü onlar nefîslerindeki hasedlerinden ötürü kafirlik yapmayı içten arzulamaktadırlar. Bu uğurda da Hz. Peygambere, peygamberliğinin gerçek olup olmadığını öğrenmek için değil fakat cevap verememesi ve dolayısıyla aciz kalarak müslüman-Jarın ondan şüphelenmeleri için zor sorular yöneltiyorlardı. Onların bu yolda verdikleri uğraşlara bazı örnekler vereceğiz.

"Kitap Ehliyle Ancak En Güzel Tarzda Mücadele Edin"

Hz. Peygamber, risaletinde bir gedik açmak ve tereddüt meydana getirerek onu zor durumda bırakmak umuduyla müslüinanlara karşı tuzak kurmak ve kalblerine ürküntü bırakmak emelinde olduklarını bildiği halde, ehli kitap ile en güzel bir tarzda mücadele etmiştir. Çünkü ona bu emri veren yüce Allah'tır. "Onlarla en güzel bir tarzda mücadele et" Çünkü bu, insanları hikmet ve güzel

öğüt ile Allah'ın yoluna davet etmenin en güzel şeklidir.

Eh-i kitap Hz. Peygambere çeşitli sorular yöneltirlerdi. O da bunlara, Allah'ın kendisine vermiş olduğu Kur'an ve hikmetle cevap verir, tuzaklarını ve hilelerini geri çevirirdi. Böylece tuzaklara kendilerini düşürür ve risaletini kuvvetlendirirdi. Bu yolla şüphecilerin bütün kuşkuları giderilmiş olurdu.

Hz. Peygambere, kıyametin ne zaman kopacağını sormuşlardı. Halbuki onlar, bunu Allah'tan başkasının bilemeyeceğini, ellerindeki kitaplardan okumuş ve öğrenmişlerdi. Bunun cevabını bildikleri halde, yine de bu soruyu ona yöneltmişlerdi. Müşriklerin tartıştığı ölüm sonrası diriliş meselesi hususunda insanların zihinlerine şüphe tohumlarını ekmek istemişlerdi. Yüce Allah bu soruyu ve bunun doğru hikmetli cevabını şu ayeti kerimede vermiştir: "Sana (kıyamet) saat(in) den soruyorlar: Gelip çatması ne zaman (olacak) diye. De ki: Onu ancak Rab-bim bilir. Onun vaktini O'ndan başka belirtecek yoktur. Göklerin ve yerin ağırlığını kaldıramayacağı o saat sizlere ansızın gelecektir. Sen sanki öğrenmişsin gibi sana soruyorlar. De ki: "Onu bilmek ancak, Allah'a mahsustur. Fakat insanların çoğu bu gerçeği bilmezler." (Araf 187)

Onların bazısından gelen sorular Hz. Peygamberin risaleti konusunda şüphe uyandırıcı nitelikte idi. Sözcüleri diyordu ki: Eğer iddia ettiğin gibi peygamber isen, bize kıyametin ne zaman kopacağını haber ver.

Noksanlıklardan uzak olan yüce rabbimiz Hz. Peygamber (sav)'e, her ne kadar bu soru imansız bir kimse tarafından gel-mekteyse de, ona yukarıdaki cevabı vermesini emir buyurmuştu. Çünkü bu cevap, hakkın ta kendisiydi. Hakka uymaksa bir mecburiyettir.

Yine Hz. Peygamberi zor durumda bırakmak ve mü'minlerin kalblerine şüphe tohumları ekmek maksadıyla ruhun mahiyetini sormuşlardı. Yüce Allah da Hz. Peygambere, ancak kendisinin bileceği kainat sırlarından olduğunu söylemesini emir buyurmuştu: "Sana ruhtan sorarlar. De ki: Ruh, rabbimin emrin-dendir. Size ilimden pek az bir şey verilmiştir." (îsra: 85)

Ruhun mahiyeti hala ilahi sırlardan bir sır olarak muammalığını muhafaza etmektedir. Onun mahiyetini Allah'tan başkası bilemez. Biz sadece ruhun

varlığını hisseder, görüntülerini idrak ederiz. Ama iç yüzünü bilemeyiz. İnsanoğlu kainatı ve onun görünümlerini tanımıştır. Araştırma neticesinde felekleri tanıyıp bilmiştir. Burçları öğrenmiştir. İnsanoğlu semaya yükselmiş aya ulaşmış, ama şu ana kadar ruhun mahiyetini ve künhünü idrak edememiştir.

Yine ehl-i kitap, Hz. Peygambere Zülkarneyn'i ve onun neler yaptığını, kim olduğunu sormuşlardı. Yüce Allah ona vahiy göndererek şu cevabı göndermesini bildirmişti: u(Ey Muham-med), sana Zülkarneyn3den soruyorlar: 'Onu size anlatacağım' de. Biz yeryüzünde onun için sağlam bir mekan ve onda istediği gibi hareket edebileceği yönetim hürriyeti hazırladık ve kendisine (muhtaç olduğu) her şeyden bir sebep verdik. (Ulaşmak istediği her şeye ulaşmanın yolunu, aracını verdik). O da, (kendisini batı ülkelerine ulaştıracak) bir yol tuttu. Sonunda güneşin battığı yere ulaşınca onu, kara balçıklı bir suda batıyor gördü. Orada bir millete rastladı. Dedik ki: 'Ey Zülkarneyn! Onlara azap da edersin, iyi muamelede de bulunabilirsin' 'Haksızlık yapana azap edeceğiz. Sonra rabbine döndürülür, onu görülmemiş bir azaba uğratır; ama inanıp yararlı iş işleyene mükafat olarak güzel şeyler vardır, ona buyruğumuzdan kolay olanı söyleriz' dedi. Sonra yine biryol tuttu. Sonunda güneşin doğduğu yere ulaşınca, güneşi kendilerini elbise, bina gibi şeylerle örtmediğimiz bir millet üzerine doğuyor buldu. îşte bunun gibi, onun yaptıklarının hepsini baştanbaşa biliyorduk. Sonra yine bir yol tuttu. Sonunda iki dağın arasına ulaşınca, orada neredeyse hiç söz anlamayan bir millete rastladı. Dediler ki: 'Ey Zülkarneyn! Doğrusu Ye'cüc ve Me'cüc bu ülkede bozgunculuk yapıyorlar. Bizimle onların arasına bir sed yapman için sana bir vergi verelim." Dedi ki: 'Rabbimin bana verdikleri sizinkinden daha iyidir. Bana gücünüzle yardım edin de, sizinle onlar arasına sağlam bir sed yapayını. Bana demir kütleleri getirin. Bunlar iki dağın arasını doldurunca kükreyin' dedi. Demirler ak kor hale gelince: 'Bana erimiş bakır getirin de üzerine dökeyim' dedi. Artık Ye'cüc ve Me'cuc onu ne aşabildiler, ne de delip geçebildiler. (Zülkarneyn): 'işte bu, Rabbimin tayin ettiği zaman gelince onu yerle bir eder; Şüphesiz rabbimin verdiği söz gerçektir." (Kehf. 83-98)

Bu, Hz. Peygamberi aciz bırakmak maksadıyla sorulmuş bir soruydu. Eğer o buna cevap vermemiş olsaydı sevinçlerinden kanatlanıp uçacaklar ve insanların kalblerine şüphe bırakacaklardı. Esas hedefleri ve maksatları buydu. Fakat karşılaştıkları cevap gerçekten derin bir bilginin ürünüydü. Hz. Peygamberin cevabı, Zülkarneyn'in hayatını, yaptığı işleri ve bütün hallerini iyice tetkik etmiş

bir kimsenin cevabıydı. Onun bu hayret verici doğru -açıklamaları, dinleyicilerin akıllarını ve kalblerini uyardı. Pür dikkat kesildiler. Bu cevap mü'minleri dinlerinde sebatkar kıldı. Sevdikleri tslamiyete daha da sarılmalarına vesile oldu. Yine, üzerinde şüphe uyandırmak için Kur'an-ı Kerimle ilgili bir soru da yöneltmişlerdi. Halbuki KurJan-ı Kerim Hz. Mu-hammed'in risaletinin hücceti ve deliliydi. Kur'an'm içine önünden, ya da arkasından hiç bir şekilde batıl giremezdi. "Ey Mu-hammed! Getirdiğin bu kitabın Allah katından geldiği doğru mudur? Halbuki biz bu kitabın, Tevrat gibi ölçülü cümleleri olduğunu görmüyoruz! diye sormuşlardı. Hz. Peygamber onlara şu cevabı verdi: "Siz bu Kitab'm gerçekten Allah katından gelen bir kitap olduğunu biliyorsunuz ve onun adını elinizdeki Tevrat'ta da görmektesiniz. Eğer bunun bir benzerini ortaya koymak için insanlar ve cinler bir araya gelseler, yine de bir benzerini ortaya koyamazlar!"

Bu defa sorularını başka bir tarafa yönelttiler. Çünkü onların itirazları basit ve gevşekti. Kur'an'm ifadelerindeki ölçülülüğün, Tevrat'ın ifadeleriyle karşılaştırılması mümkün değildi. Her ne kadar Tevrat, Hz. Musa'ya inen on levhadan ibaret ilahi bir kitap olsa da, Kur'an'm kendine özgü bambaşka bir üslubu vardı. Ayrıca her peygamberin kendine mahsus ayet ve mucizeleri bulunmaktadır. İşte bu yüzden soruyu bir başka şekle sokarak sorma yoluna gittiler. Dediler ki: "Ey Muhammed bu Kur'an'ı sana bir insan ya da cin öğretmedi mi?"

Hz. Peygamber onlara şöyle cevap verdi: "Allah'a andolsun ki, sizler Kur'an'm Allah katından gönderilen bir kitap olduğunu ve benim de Allah'ın elçisi olduğumu gayet iyi bilmektesiniz. Çünkü bunlar elinizde bulunan Tevrat'ta da geçmektedir."

Yine işi inada bindirerek dediler ki: "Ey Muhammed! Allah bir kimseyi peygamber olarak gönderdiği zaman, onun dileklerini yerine getirir. Sen de bize gökten, bizim okuyabileceğimiz bir kitap getir. Yoksa biz sana bu Kur'an'ın bir benzerini getiririz."

Bu sözleriyle, Kur'an'ın bir benzerini getirebileceklerini ifade ediyorlardı. Buna Yüce Allah, peygamberinin diliyle şöyle cevap veriyor: "De ki: 'Andolsun, eğer insan (lar) ve cin(ler) şu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar, yine

onun benzerini getiremezler. Birbirlerine arka ol(up yardım et) seler de (bunu yapamazlar). "(Isra. 88)

Söylenmek istenen şudur: Yapabilirseniz, Kur'an'ın bir benzerini getirin bakalım. Ama bunun üstesinden gelemezsiniz. Getirmeye kalkışsanız da getiremiyeceğiniz açığa çıkar. Sapıklığınızın ve hilelerinizin iç yüzü anlaşılır. Çünkü sizler, müşriklerin yapmadıklarını kendi nefislerinizde düşlüyorsunuz.

Kendi maddi akılcılıklarını gösteren bir başka soru daha sormuşlardı. Bu soru, onların, Allah'ın varlığım ve yüce sıfatlarını bilmediklerini de ispatlıyordu. Halbuki Allah'ın misli yoktur. O, güçlü ve hikmet sahibidir.

Onlar bu gibi soruları yöneltiyorlardı. Çünkü determinist felsefenin etkisi altında kalmışlardı. Bu felsefeden başka bir şeye inanmıyorlardı. Adi sebepleri kainatın kanunları olarak kabul ediyorlardı. Onlara göre her şey illiyetten meydana gelmiştir. Gerek insanın varlığı, gerek kainattaki diğer varlıkların bir sebebi vardır. Onları meydana getiren sebebin de bir başka sebebi vardır. îşte kısaca tyonya felsefesi bu yolu tutmuştur. Bunlara göre bütün alem, illiyet kanunu ile meydana gelmiştir. Bunun bir teselsül inancına dayalı olduğu şüphesizdir. Halbuki teselsülün sonu yoktu. Böyle bir soru yöneltmekle, Hz. Peygamberin güya acizliğini ortaya çıkarmak istemişlerdi. Halbuki her şeyin failinin, kendi dilediğini yapan ve kendi ihtiyariyle her şeyi yaratan yüce Allah olduğunu unutmuşlardı. O'nun, kainatı sebeplilik, ya da illiyete değil de, kendi serbest iradesiyle meydana getirdiğini hatırlarına getirmemişlerdi. İşte kafirliklerinin bir göstergesi olan soruları şuydu: "Ey Muhammed! Haydi diyelim ki, bu kainatı Allah yaratmıştır. Peki Allah'ı kim yarattı?" Bu soru karşısında Hz. Peygamber Öfkelenmiş, rengi atmış, sonra da yüce yaratıcı hakkındaki bu yersiz sorudan dolayı onlara çok sert davranmıştı. Çünkü bu soruyu soran yahudiler kitap ehlindendiler. Onların yüce Allah'ın zatını ve sıfatlarını tanımaları, onun evvel ve ahir, zahir ve batın olduğunu, dilediğini yapabilen, her şeye gücü yeten, fevkinde bir şey bulunmayan, kainatı, gökleri ve yeri daha önce bir benzeri olmadığı halde meydana getiren bir zat olduğunu bilmeleri gerekirdi.

Araplardan böyle bir soru gelmemişti. Çünkü onlar, bu kainatı yüce Allah'ın yarattığını biliyorlardı. O'nun sadece kendi elleriyle yaptıkları putları, ibadet hususunda Allah'a ortak koştuklarından dolayı müşrik sayılmışlardı. Halbuki

Cenab-ı Allah o putların bir hakikatları olduğuna dair bir delil indirme-miştir. Yahudilerin söz konusu soruyu yöneltmelerinden dolayı Hz. Peygamber çok Öfkelenmişti. Kitap ehlinden oldukları halde yahudilerin, kendisine putperest müşrikler tarafından yöneltilmeyen bir soru yöneltmelerini üzüntüyle karşılamıştı. Irkçılık, asabiyet ve inatları yüzünden onlar akla hayale gelmeyecek akıl dışı sözler söylemişlerdi.

Bu haberi rivayet eden Said bin Zübeyr diyor ki: Peygamber efendimiz öfkeli ve üzgün durumda iken Cebrail yanına gelmiş, onu teskin edip: "Ey Muhammed kendine gel ve sakin ol!" demiş. Sonra da ona, Allah'tan şu vahyi bildirmişti: "De ki: O Allah tektir. Allah samed'dir (Her şey varlığını ve bekasını O'na borçludur. Her şey O'na muhtaçtır. O, hiçbir şeye muhtaç değildir.) Doğurmamış ve doğurulmamıştır. Hiç bir şey O'nun dengi

değildir" (İhlas Suresi)

Bu, onların üzücü davranışlarda bulunmalarından dolayı kendilerine yapılan bir uyarıdır. Ama onlar yine ikinci kez putperest Araplardan daha aşağı bir seviyeye düşerek Cenab-ı Allah'ı diğer canlılar gibi maddi bir şekilde tasavvur etmişlerdi. Şöyle söylüyorlardı: "Ey Muhammed! Allah'ın vücudunun nasıl olduğunu, kollarının ve pazularınm şeklini bize tasvir et!" Hz. Peygamber, bu sözler karşısında yine eskisi gibi Öfkelenerek onların üzerlerine atılmış ve kovmuştu. Cebrail yine vahiy getirerek ona, kendilerine vermesi gereken cevabı telkin etmişti: "Allah'ı gereği gibi bilemediler. Halbuki kıyamet günü yer tamamen O'nun ovucu içindedir. Gökler de sağ elinde dürülmüş-tür. O, onların ortak koştuklarından uzak ve yücedir." czumer:67)

îşte bu anlattıklarımız, hiçbir düşünceye va mantığa bilgiye ve kitaba uymayan, bir ve tek olan Allah'a inanmayan yahudi-lerle Hz. Peygamber arasında geçen soru ve cevaplardı. Hz. Peygamber, onların kötü niyetlerine rağmen, Rabbinin buyruğuna itaat ederek en güzel bir tarzda onlarla mücadele ediyordu. Rabbi ona şu buyruğu vermişti: "Kitap ehli ile en güzel bir tarzda mücadele edin."

Şimdi yahudileri ve Hz. Peygamberin Bedir'deki zaferinin onlar üzerindeki etkisini, onların nasıl münafıklık ettiklerini, her türlü eziyeti nasıl reva gördüklerini, bir tarafa bırakacağız. Hz.Peygamberle mü'minler savaş

meydanında birbirlerine sabır tavsiye ediyor, yahudilerin hilekarlık, dedikoduculuk, hainlik ve bölücülükte ne kadar aşırı olduklarını bildikleri halde, onlara tahammül ediyorlardı. Her iki durumda da sabrettiler ve muzaffer oldular.

BEDİR VE UHUD ARASI

Bu iki gaza arasında müslümanlar savaş taktiklerini öğrendiler, îlk olarak zaferin, ikinci olarak da yenilginin sebeplerini öğrendiler. Her şeyi' yerli yerince yapan kumandana itaat ettiklerinde zafere kavuşacaklarını, kalblerinin birbirine ısınacağını, bunun sonucunda da tam bir galibiyete ulaşacaklarını anladılar. Huneyn savaşında ve Rumlarla yapılan bazı gazalarda olduğu gibi, her ne kadar işin başında tam bir galibiyet elde et-mediyseler de, tam bir hezimete de uğramadılar.

Bu ara dönemde, yani Bedir savaşı sonrasından Uhud savaşı başlarına kadar insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen sosyal bazı düzenlemeler yapıldı. Bu sosyal düzenlemelerle îslam toplumu, birbirleriyle yardımlaşmanın esaslarını yerine getirdi.

Bireysel yardımlaşmadan çok toplumsal yardımlaşma ve dayanışmanın gerekliliğini anladılar. Çünkü Hz. Peygamber'in Me-dineli Ensar ile Mekke'li Muhacirler arasında oluşturduğu kardeşlik, bireysel bir yakınlık bağını oluşturmuştu. Bedir gazasından sonra Cenab-ı Allah, zekat emrini vermekle, müslüman-lara toplumsal yardımlaşmanın zorunlu olduğunu bildirmişti. Yine Bedir savaşından kısa bir süre önce Cenab-ı Allah, fitır sadakasını da emretmişti. Bu, zengin kimselerin fakir ve miskin müslümanlara yapacağı bir yardımdı. Fıkıhçılarm çoğunun, Örneğin İbn Kayyım'm da bildirdiği gibi, bu sadaka, ancak

fakir ve miskinlere verilebilir. Yoksa daha ileriki sayfalarda işaret edeceğimiz gibi, zekatın sarfedileceği bütün yerlere sadaka-i fıtır sarfedilemez. Çünkü hadislerde anlatıldığına göre fıtır sadakasının vacipliği, düşkün kimseleri ihtiyaçtan kurtarmak ve bütün müslümanlan, sevinç günü olan Ramazan bayramında sevindirmektir. Böylece fıkıhçılarm çoğunun görüşüne göre, vacip kılman fıtır sadakasıyla, müslümanlar arasındaki sevinç ve sürür genelleşecektir.

Zekata gelince, bu, ihtiyaç sahibi olan fakirlerle miskinleri kapsamına alan genel bir sosyal dayanışma kurumudur. Her ne kadar yoksul olmasalar da, sosyal ihtiyaç içindeki kimseler de zekat kapsamına girmektedirler. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah şu ayeti kerime ile zekatın nerelere sarfedi-leceğini açıklamıştır: "Sadakalar (zekatlar) Allah'dan bir farz olarak ancak fakirlere, düşkünlere, onlar üzerinde çalışan (zekat toplayan) memurlara, kalbleri (islam'a) ısındırılacak olanlara, kölelik altında bulunanlar a,borçlulara, Allah yolunda olanlara ve yolda kalanlara mahsustur. (Toplanan zekat ancak bu sayılan yerlere verilir.) Allah bilendir, hikmet sahibidir." (Tevbe: 60) Bu ayeti kerimede, zekatın sarfedileceği sekiz sınıf insan bulmaktayız. Zekatı devlet yetkilisi (veliyyül emr) her beldede toplar ve bunlara dağıtır. Nitekim Hz. Peygamber bir hadisi şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır: "Zekatı (müslümanla-rın) zenginlerinden al ve fakirlerine ver"

Zekatın sarfedileceği ilk iki sınıf, fakirlerle miskinlerdir. Fıkıhçılarm fakir ile miskini birbirinden ayırmaları hususunda yaptıkları tanımlamalar şöylece özetlenebilir: Fakir, kazancı olmakla birlikte, bu kazancı ihtiyaçlarını karşılamayan muhtaç kimsedir. Miskin (düşkün) ise, yaşlılık kronik hastalık bir afetten veya bunlara benzer durumlardan dolayı az, ya da çok çalışıp kazanmaktan aciz kalan kimsedir.

Fakir ile miskinin her ikisi de zekata müstahaktırlar. Tabii ki miskin (düşkün), fakire oranla zekata daha fazla hak sahibidir. Eğer beytül-malda ikisine birlikte nafaka verecek kadar mal yoksa, o zaman miskin daha öncelikli olur. Miskine verildikten sonra kalan kısım verilir.

Zekat verilecek sekiz sınıftan üçüncüsü ise, zekat memurlarıdır. Bunlar zekatı, mükellefi olan zenginlerden toplayıp layık olanlara dağıtan kimselerdir. Zekat toplayıp dağıtan memurların bu sekiz sınıf arasında anılmaları, zekatın kendi

başına mali bir vergi olduğunu göstermektedir. Zekat toplama işini gelir ve giderlerini gösteren bir bütçe hazırlanır. Bu bütçe devlet bütçesinden ayrı bir bölüm teşkil eder. Bu nedenledir ki, Beyt'ül-malı düzenleyen kimseler, zekat için de ayrı bir bölüm düzenlerler.

Zekat verilecek olan sekiz sınıftan dördüncüsü ise "Müellefe-i Kulub" tur. Bunlar, islam'a yeni giren kimselerdir. Bir miktar mal verilerek kalblerini islam'a ısındırmak ve imanlarını sabit kılmak maksadı güdülmektedir. Ayrıca kabilelerini de îslama davet etmeleri ve onları islam'a yaklaştırmaları maksadıyla kendilerine zekattan bir miktar verilir.

Bu, geçerliliğini korumakta olan bir ilkedir. Her ne kadar bazı kimseler bu ilkeyi Hz. Ömer'in, kaldırdığını iddia etmekteyseler de, bu yanlıştır. Hz. Ömer'in yaptığı tek şey, Hz. Peygamberin kendilerine zekat vermiş olduğu kimselere zekat vermemiş olmasıdır. Hz. Ebubekir de peygamber efendimizin yaptığını yapmış, onun zekat verdiği herkese, kendisi de zekat vermiştir. Hz. Ömer hilafet makamına geçince, kazanılmış "bir hak sayılmaması için, Hz. Peygamberce Hz. Ebubekir'in zekat verdiği kimselere zekat vermemiştir. Fıkıhçılar, verilmesini gerekli kılan bir sebebin meydana gelmesi halinde, zekatın müel-lefe-i kuluba verilmesinin vacib olacağı hususunda görüş birliği etmişlerdir.

Zekatı îslâm daveti uğruna harcamak sahih olur. Aynı şekilde islam'a girerek akrabalarından kopan, rızıklarını temin etme yolları daralan müellefe-i kuluba da, kalblerini İslam'a ısındırmak, imanlarını sabitleştirmek ve yardıma müstehak olan kişilere de yardım etmek maksadıyla zekat vermek sahih olur.

Zekatın verileceği sekiz sınıftan beşincisi, köleleri azad etmek maksadıyla zekat vermektir. îslam dini hürriyet, onur, insanlık, kardeşlik hakiki adalet dinidir. Dinimiz, insanın başkasının mülkiyeti altında bulunmasını hoş karşılamaz. Hz. Peygamberin ve ondan sonra Hulefa-i Raşid'in devirlerinde Medine, îslamî hükümlerin etkisiz olarak uygulandığı ve yüksek bir 1 sosyal adaletin hemen göze çarptığı kutsal bir kent olmuştur. Zekat hükümleri, Peygamber efendimizin Medine'ye hicretinin 3. yılında açıklanmıştır. Hz. Peygamber de bunun üzerine toplumda sosyal adaleti garanti eden ve bütün toplumu afetlere karşı koruyan zekat hükümlerini tatbik etmeye başlamıştır. Efendileri ile mali bir meblağ üzerinde anlaşarak, bunu ödemesi karşılığında hürriyetlerine kavuşacak olan

kölelere zekat vermek, ayeti kerimenin emridir. Bununla ilgili olarak yüce rabbimiz şöyle buyurmaktadır: "Ellerinizin altında bulunan (köle ve cariye) lerden, mukatebe (akdi) yapmak isteyenler (çalışıp belli bir para ödemek karşığında hürriyetlerini kazanmak isteyenler) le, eğer kendilerinde bir iyilik görürseniz, mukatebe yapın ve Allah'ın size verdiği maldan, siz de onlara verin." (Nur:33)

Böylelerine zekat vererek, efendilerinden kendilerini satın alıp hürriyetlerine kavuşturma imkanı hazırlamak gerekir. Selef-i Salihin de böyle yaparlardı. Rivayete göre adil hükümdar Ömer bin Abdulaziz'e zamanının Afrika valisi şöyle bir mektup yazmış: "Beytü'l- mal dolup taştı, kendisine yardım edebileceğimiz bir fakir kalmadı. Ne yapalım?" Bu mektuba cevaben o adil hükümdar şu cevabı vermiş: "Devlet olarak borçluların borçlarını ödeyin." Bunun üzerine vali, hazineden, borcuların borçlarını ödemiş. Sonra tekrar mektup yazarak zekat sandığının ağzına kadar dolduğunu ve harcayacak bir yer bulamadığını bildirmiş. Yine Ömer bin Abdülaziz cevap olarak, müslü-man köleler satın alıp hürriyetlerine kavuşturmalarını bildirmiştir.

Halkın ve kainatın efendisi Hz. Muhammed (sav) zamanında hür insanlar îslamı muzaffer kılmak için bu yolu tutmuşlardı.

Zekatın sarfedileceği sekiz sınıflan altıncısı, borç yükü altında ezilen borçlulardır. Bunlara zekat verilebilmesi için, bu borcun altına günah ve masiyet uğruna girmemiş olmaları, borç aldıkları paraları israf etmeksizin harcamaları şarttır. Bunlar borçlarını ödemekten aciz kaldıkları takdirde, borçları zilletlerini bertaraf etmek için beytül-malın zekat bölümünden karşılanır. İki hasmı barıştırmak gibi sosyal bir faaliyeti gerçekleştirmek, ya da katil olan akrabasının diyetini vermek için borç altına giren kimselerin borçları, beytü'1-malm zekat bölümünden ödenir. Bunlar borçlarını ödemekten aciz olmasalar bile, borçları beytü'l- maldan ödenir ki, cömert kimseler, hasımları barıştırma işine teşebbüs etmekten geri kalmasınlar» îşte bu uğurda faaliyet gösteren kimselerin borçlarını hafifletmek için, kendilerine beytü'1-malm zekat bölümünden yardım edilir.

Bu anlattığımız hususlarda, Hz. Peygamber'e inen ilahi şeriat ile, bu şeriatın indiği zamanlarda hüküm sürmekte olan Roma hukuku arasında bir karşılaştırma yapmamız gerekmektedir. Roma hukuku bazan öyle bir uygulamaya girmiştir ki,

borçlu kimselerin, borçlarını ödemekten aciz kalmaları halinde köleleştirilmelerini Öngörmüştür. Halbuki İslam şeriatı, borcunu ödemesi hususunda borçluya yardım edilmesini öngörmektedir, îşte bu da, Allah'ın şeriatı ile, insani nitelikte Roma hukuku arasındaki farktır.

Zekat verilecek olan sekiz sınıftan yedincisi yolculardır. Kendi memleketinde zengin olsa bile, elinde malı bulunmayan yolcuya beytü'l-malın zekat bölümünden yardım edilir. Memleketine dönmesine yetebilecek bir miktarda zekata hak kazanır. Ayrıca Beytü'l-malın borç olarak ona para vermesi de uygun olur. Memleketine döndükten sonra bu borcu hiçbir zorluğa katlanmadan ödeyebilmelidir. Aslında bu para, ya da mal, kendisine borç olarak değil, mülk olarak yardım mahiyetinde verilmelidir. Zekatın sarfedileceği sekiz yerden sonuncusu da, zekatı Allah yolunda, yani cihad uğruna harcamaktır. Ordunun donanımı ve personel giderlerine göre bey t ül-m aldaki zekat toplamının sekizde biri ya da daha fazlası buraya verilebilir. Bazı alimler derler ki: Ayeti kerimede geçen "Allah yoluna" sözü bütün kamu yararlarını, örneğin köprü yapımını kapsamına almaktadır. Kaffal el- Şasi: "Allah yoluna" sözü, zekatın sarfedileceği sekizinci yerdir. Yoksa önce sözü edilen yedi sarf yeri buraya dahil değildir. Nitekim dini bir fariza olan zekatı ortadan kaldırmak isteyen bazı kimseler bunu böyle anlamaktadırlar" demiştir.

Diyetler

Önceki sayfalarda da anlattığımız gibi, Bedir ve Uhud savaşları arasında müslümanların durumunu sosyal bakımdan iyileştirmek için bazı düzenlemeler yapılmıştır. Geniş kapsamlı olan bu düzenlemelerden bazısı Bedir savaşından önce olmuştur ki, namaz ve oruç gibi nefsi düzenlemeler ile sadaka-i fıtır gibi kısıtlı sosyal düzenlemeler bunların başmdaı gelmektedir. Nefsi düzenlemelerden kasdedilen şey, insanları ibadetlerle yüce Allah'a yaklaştırmak. O'nun yücelik ve azametini onlara hissettirmektir. Allah'a yaklaşan kimse, Allah'ın kullarına merhamet eder. Allah'ın kullarına merhamet eden kimse de onlarla dost olur ve onlarla ülfet peyda eder. Onlarla birlikte İslah edici bir

kuvvet haline gelir.

Bütün bunlardan sonra ameli bir ıslahat olan zekat farz kılındı. Zekat, gücünü Allah'tan alan devlet başkanının, ya da onun adına vazife yapanların kuvvetiyle alman dini bir vergidir. Kişilerin kendi arzu ve istekleriyle değil, devlet yetkilisinin kuvvetiyle alınır. Ama kişiler kendi istek ve arzularıyla verdikleri takdirde, sevapları da buna göre fazla olacaktır.

Zekat, erdemli bir toplumun oluşmasını sağlayan temel ilkelerden biridir. Ama erdemli toplulukta da bazı sosyal müeyyidelerin bulunması gerekir ki, erdemler korunabilsin. Çünkü îs-lami erdemler belirli bir onura sahiptir. Bunların bir kuvveti olmalı ki bu kuvvet sayesinde rezaletler önlensin.

Savaş gücü, nasıl ki devleti düşman saldırılarına karşı koruyorsa, aynı şekilde hadler ve kısaslar da bu rezilliklere karşı erdemleri koruyan sosyal müeyyidelerdir.

Ibn Cerir et- Taberi'nin anlattığına göre, diyet hükmü hicretin ikinci yılında meşru kılınmıştır. Diyetler meşru kılındığına göre, bir kimseyi öldüren, ya da organ telef eden kimselerin de kısasa tabi tutulmaları gerekir. Çünkü diyetler manevi kısastırlar. Kısasın sureten tatbiki imkansız olduğu takdirde, diyet verilmesi gerekir.

Hicri ikinci yılda meşru kılınan kısasla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: ttEy inananlar! Öldürmede kısas size farz kılındı. Hüre hür, köleye köle, kadına kadın. Ama kim (yani katil) kardeşi tarafından affedilirse o zaman (affedenin örfe göre) uygun olanı yapma (sı, uygun diyeti istemesi, affedilenin de) güzelce onu ödeme (si) gerekir. Bu, rabbiniz tarafından bir hafifletme ve acımadır. Kim bundan sonra da saldırıya kalkarsa, artık onun için acı bir azap vardır. Ey akıl sahipleri! Kısas-da sizin için hayat vardır. Böylece korunursunuz." (Bakara 178-179)

Şüphesiz ki, kısas hükmü sosyal düzenin sağlanması ve korunması bakımından önemli bir ilkedir. Çünkü insanlar, kısas ile kendisine saldıracak olan diğer insanlara karşı korunmaktadır. Ayrıca kısasın uygulanmasıyla kişinin hayatı güvence altına alınmakta, şeref ve haysiyeti korunmaktadır. Kısas hükmünün

uygulanması, insanların birbirine karşı işleyecekleri suçta caydırıcı bir rol oynayacaktır. Ayrıca kısas hükmünün uygulanmasıyla, cahiliyet adetleri de ortadan kaldırılmış olacaktır. Çünkü cahiliyet devrinde, bir kişiye karşılık bin kişinin öldürüldüğü bile olmuştur. Mesela şerefli bir kimseyi Öldüren katil,eğer şerefçe onun mertebesinden değilse öldürülmez; onun yerine katilin akrabaları arasında, şeref ve neseb bakımından öldürülene denk olan biri seçilip öldürülürdü. Yani cahiliye devri insanları cana can kısasını yeterli görmüyor, işi daha da ileriye götürüyorlardı.

Kısas hükmüyle hased ruhu ve nefîslerdeki kin öldürülmüş. En azından hasedin tesirleri hafifletilmiş, kıskanç kimselerin nefisleri frenlenmiştir. Çünkü kişi, başkasını öldürmesi durumunda, ileride kendisinin de kısasa tabi tutulacağını bildiğinden dolayı cinayet işlemeyecektir. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, kurbanı kabul edilen takvalı Habil'i, kardeşi Kabil'in öldürmesine sebebiyet veren hasedin ve çekeme-mezliğin etkisini anlatarak şöyle buyurmuştur: "Bundan dolayı Israiloğullarına şöyle yazdık: Kim, bir cana kıymamış, ya da yeryüzünde bozgunculuk yapmamış olan bir canı öldürürse, sanki bütün insanları öldürmüş; kim de onu (n hayatını kurtarmak suretiyle) yaşatırsa, bütün insanları yaşatmış gibidir."

(Maıde: 32)

Çeşitleriyle diyet hükümleri, daha önce de söylediğimiz gibi, bu ayeti kerimedeki kısas hükmünün aslına tabidir. Tevrat'taki kısas ayetinin açıklandığına göre, Önceki peygamberler de, kendi şeriatlerinin gereği olarak kısas hükmünü uygulamışlardır. Bu hüküm, İslam'a kadar devam etmiştir. Allahü Teala Maide Suresi'nde konuyla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır: "Onda (Tevrat'ta) onlara: cana can göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralara karşılıklı kısas (ödeşme) yazdık. Kim bunu bağışlarsa o kendisi için keffaret olur. Ve kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte zalimler onlardır." (Maide: 45)

Bu anlattıklarımızla, Bedir ve Uhud gazaları arasındaki dönemde, insanlar arasında adaleti gerçekleştirmek, kısas hükmünü koymak, diyetleri açıklamak gibi sosyal ıslahat ahkamı konulmuştur. Diyetler kısas şartlarının tahakkuk etmediği, ya da kısasın tatbikine imkan bulunmadığı zamanlarda söz konusu

olurlar. Elbette ki, doğruyu en iyi bilen yüce Rabbimizdir.

Hz. Ali'nin, Hz. Fatıma ile Evlenmesi

Bedir gazasından sonra Hz. Ali (k.v.) Fatümetüz-Zehra (r.a.) ile evlenmiştir. Buhari'nin rivayetine göre Hz. Ali (r.a.) şöyle demiştir: "Bedir savaşında ganimet olarak payıma iki deve düşmüştü. Hz. Peygamberin kızı Fatıma ile evlenmek istediğimde Kaynuka Oğullarından bir kuyumcu ile anlaşarak çöle gidip orada boya otu (izhir) toplayıp bunları kuyumculara satmak ve elde ettiğim parayla düğün masraflarını karşılamak için anlaşma yapmıştım. Ben ensardan bir adamın evinin yanına bıraktığım develerim için semerlerini, iplerini ve hararlarını getirmek üzere işe koyulmuştum. Nihayet gerekli malzemeyi toplayıp develerin yanına geldiğimde hörgüçlerinin kesilmiş, böğürlerinin yarılmış, ciğerlerinin de bir kısmının koparılmış olduğunu gördüm. Ağlamaktan kendimi alamadım. Gözlerimden yaşlar boşandı ve bunu kim yaptı diye sordun. Dediler ki: Abdulmuttalib'in oğlu Hamza yaptı. îşte o, şu ensarilerin evinde içki içmektedir. Yanında da şarkıcı bir kadın var; ona şarkı okuyor. Kadın şarkı okurken ona şöyle demiş: "Ey Hamza! Devenin hörgüçlerine gitsene..." Şarkıcı kadının bu sözleri üzerine Hamza gidip develerin hörgüçlerini kesmişti. Ben bu manzarayı görünce koşarak Resulullah (sav)'ın yanına gittim, yanında Zeyd bin Harise de vardı. Dedim ki: Ey Allah'ın Resulü! Bugünkü gibi bir durumla karşılaşmadım. Hamza, benim develerime saldırmış, hörgüçlerini kesmiş, böğürlerini yarmış. Şimdide falan evde içki içmektedir. Nedimeleriyle birlikte içki sofrasında bulunmaktadır. Ben böyle der demez Hz. Peygamber abasını getirmelerini istedi. Getirdiler, abasını üzerine alıp hemen yola koyuldu. Ben ve Zeyd bin Harise onun peşine düştük. Nihayet Hamza'nın bulunduğu eve geldi. İçeriye girmek için izin istedi, girmesine izin verildi. Girer girmez yaptığı işlerden ötürü Hamza'yı ayıplamaya ve kınamaya başladı. Ama Hamza sarhoştu ve gözleri kızarmıştı. Hz. Peygambere baktı, sonra dizlerinden başlayıp mübarek yüzüne doğru gözlerini kaldırdı ve onu seyretmeye başlayarak şöyle dedi: "Siz kimsiniz? Siz ancak benim babamın köleleri olabilirsiniz!" Hz. Peygamber onun sarhoş olduğunu anladı geri dönüp gitti. Biz de onunla birlikte Hamza'nın bulunduğu

evden çıkıp gittik." Bu olayı nakletmemizin sebebi, bunda İslam aslanı Ebu Talip oğlu Ali'nin evlenmesinden bahsedilmesidir. Hz.Ali yirmi dördüne ayak basınca evlenmişti. Biz Hz. Peygamberi ve onun şerefli aile efradını anmakla hayır ve berekete nail olacağımızı umuyoruz. Ayrıca bunun yanında bu rivayet beş şeye de işaret etmektedir:

1- Büyük mücahit Hz. Ali, düğün masrafını karşılayacak kadar mala sahip değildi. Bunun için de çölün ortasına düşerek izhir otu toplamajc zorunda kalmıştı. Halbuki Hz. Ali, Hz. Peygamberin amcasının oğlu olup onun yanında büyümüştü. Buna rağmen düğün masraflarını karşılamak için çöllerde kalmıştı.

2- Bu haberde açıkça anlatıldığına göre, Hz. Ali'nin payına düşen iki deve, Hz. Peygambere verilen beşte bir ganimetten gelmektedir. Bu da gösteriyor ki, Bedir savaşındaki ganimetler beşe bölünmüştür. Ebu Ebeyd'in "Kitab'ül- Emval" adlı eserinde iddia ettiği gibi, mücahitler arasında eşit ölçüde paylaştırılmamış ti.

3- Hz. Peygamber o öfkeli anında dahi Hamza'nm bulunduğu eve girmek için izin istemeyi unutmamıştır. îçki sofrasında bulunan kimselerin yanına girmek için bile izin istemeyi gerekli görmüştür.

4- îçki, insan nefsini fazlasıyla etkiler, Allah'ın aslanı Ham-za, bu yüzden Hz. Peygamber'e karşı ayık iken yapmasına imkan bulunmayan hareketler yapmıştı.

5- O zamanlar, içki henüz kesin bir hükümle haram kılınmamıştı. Ayrıca içki, insanlar arasında kin ve düşmanlık duygularını kabartır. Eğer hikmetli, akıllı ve iyi kimseler olmasaydılar, içki, Hz, Hamza, Hz. Ali ve Hz. Peygamber arasında bir düşmanlık nedeni olabilirdi.

Bedir ve Uhud Savaşları Arasındaki Gazveler

Büyük Bedir savaşından sonra Hz. Peygamber, etraftaki kabileleri tanımaya ve

onlara gitmeye başladı. Medine-i Münev-vere'ye dönüşünden yedi gece sonra Ibn Ishak'ın da dediği gibi, Beni Süleym kabilesinin yanlarına gitti. Onlara ait Kedir suyunun başına vardı. Oradakilerin durumunu araştırmak, mıntıkaları hakkında bilgi edinmek maksadıyla üç gece kaldı. Sonra Medine'ye döndü. Hiç bir zorlukla ve tuzakla karşılaşmadı. Bu anlatılanlar, hicretin ikinci yılının Şevval ayında olmuştur. Buna Kedir Gazvesi denir.

Hz. Peygamberin kabileler hakkında bilgi edinmek ve İslam daveti yolunda karşısına çıkan kimseleri tanımak için yaptığı gezi ve dolaşmalara savaş değil, fakat gazve diyoruz. Çünkü bunlar İslam davetini yaymaya ve ileride meydana gelecek olaylara karşı hazırlanmaya yönelik faaliyetlerdi. Bütün bu gezilere çıkarken, Medine-i Münevvere'de kendi yerine bakacak bir kimseyi vekil olarak bırakırdı.

Sevik Gazvesi

Hicretin ikinci yılı Zilhicce ayında yapılan bu gazvenin sebebi, yenik düşen Kureyş ordusunun geri dönmesi ve Kureyş'in büyüklerinde dinmeyen bir kin ateşinin alevlenmesidir. Bunlar Hz. Muhammed'in peygamberliğine karşı inatçı küfürlerini devam ettiriyorlardı. Tevhide sarılmaya, putları terk edip Rah-man'a ibadet etmeye çağıran Muhammedi risalete karşı savaşçılıklarını sürdürüyorlardı. Bunların başında şirkin önderliğini yapan Ebu Süfyan gelmekteydi. Ebu Cehil Ukbe bin ebi Muayftan sonra gelen bu şahıs, Bedir savaşında müşrik komutanlarının en başta gelenlerindendi. Ebu Süfyan, Hz. Mu-hammed'le savaşmadan yıkanmamaya yemin etmişti. Müslümanlardan korkuları o kadar şiddetliydi ki, o görülmemiş yenilgiden sonra artık yataklarında uyuyamaz hale gelmişlerdi. Çünkü o yenilgide kavmi telef olmuş, yetişkinler öldürülmüştü. Şiddetli bir öç ve intikam ateşiyle yanıp tutuşmaktaydılar. Bununla beraber Ebu Süfyan yeminini çözmek istiyordu. Ku-reyş'ten topladığı ikiyüz süvariyle yola çıkıp Necid taraflarına yöneldi. Yesip denilen ve Medine-i Münevvere'ye üç fersah yakınlıkta bulunan bir dağın eteğine geldi. Müslümanlardan hiçbiriyle

karşılaşmadan Nadiroğullari yahudileriyle irtibat kurdu. Bunlar, Medine'de müslümanlarla bir arada yaşayan kimselerdi. Müslümanlara karşı dost görünmelerine ve onlarla barış yapmış olmalarına rağmen, müslümanlara ve Hz. Peygambere karşı kalblerinde besledikleri öfke, kin ve düşmanlıktan Ebu Süfyan 'm haberi vardı. Geceleyin Nadiroğullarmm yurduna gitti. Huyey bin Ahtab'm kapısın çaldı. Ama o, kapısını Ebu Süfyan'a açmadı. Çünkü ona karşı büyük bir Öfke besliyordu. Bunun üzerine Ebu Süfyan, Selam bin Yeşkem'in evine gitti. O, zamanında Nadiroğullarının efendisi ve hazinedarıydı. Ebu Süfyan 'ı ağırladı ve mü'minlerin durumunu ona anlattı.

Ebu Süfyan, müslümanlar hakkında Nadiroğullarının müslümanlar hakkındaki bildikleri bütün sırları öğrendi. Beraberindeki adamlardan birkaçını gönderdi. Bunlar Medine'nin bir nahiyesi durumunda olan Ariz mevkiine geldiler. Oradaki hurmalıkları yakıp evleri tahrip ettiler. Sonra orada bulunan Ensardan bir adamı ve ekmekte oldukları bir tarlada çalışan yardımcısını Öldürerek kaçtılar kimseyle savaşmadılar. Kaçarken de, kendilerine kolaylık olsun diye yüklerinin ve azıklarının çoğunu ellerinden bıraktılar. Hz. Peygamber durumdan haberdar oldu. O, kendisini imdada çağıranların imdadına koşmayı vazgeçilmez bir görev sayıyordu. Hemen olay yerine gitti. Medine'de Ebu Lübabe'yi yerine vekil bırakmıştı. Kedir denilen yere vardı. Ebu Süfyan ve beraberindekiler çoktan kaçıp gitmişlerdi. Fakat onun ikiyüze varan askerlerinin azıkları, terkedilmiş olarak orada duruyordu. En fazla kavut buldu. Ayrica müslümanlar, kendileri için bol miktarda gıda maddesine kavuşmuş oldular. Kavut bulduklarından dolayı bu gazaya, arapçada kavut anlamına gelen Sevik Gazvesi adım verdi er.

Bu gazve sonucunda müşrikler şiddetli bir korkuya kapılmışlar, inananlara karşı uyanık olmak ve onlar tarafından ansızın bastırılmamak için gerekli tedbirleri almak gerektiği hususunda düşünmeye başlamışlardı. Yine bu gazve sonucunda müşrikler, canları ile mallarım korumak için gerekli önlemler almaya başladılar. îslamiyetin, öyle ansızın bastırılacak bir guç olmadığını ve gerçek bir kuvvet haline geldiğim anladılar, lar-ladaki iki insanı öldürmekle yiğitliğe yaraşmayacak bir iş yaptıklarım farkettiler.

Zî-Emr Gazvesi

Hz. Peygamber Sevik gazvesinden sonra zilhicce ayı boyunca Medine'de kaldı. Müslümanların işlerini idare edip Kur'an-ı Kerim hükümlerini tatbik etti. Fazla beklemeden, Arap belde-lerininin durumlarını anlamak için işe koyuldu. Necid taraflarına yöneldi. Çünkü Ebu Süfyan 'm tarlada çalışan iki kişiyi öldürmek üzere gelen askerlerinin yolu Necid'den geçmekteydi. Bunlar o iki kişiyi öldürdükten sonra savaşmadan kaçıp gitmişlerdi. Etrafı yakıp yıkmışlar, ama kimseyle savaşmamışlar-dı. Hz. Peygamber Gatafanlılara yönelerek Necid'e doğru yola çıktı. Medine'de de vekil olarak Osman bin Affan (ra)'ı bıraktı. Vakıdi, tarihinde bu konuyu anlatırken şöyle der: Hz. Peygamber Gatafanlılarla Salebeoğullarının müslümanlarla savaşmak amacıyla Zi Emr denilen yerde toplandıklarını haber aldı. Hicretin üçüncü yılı Rebiul- Evvel ayının onikinci gecesinde Medine'den hareket ederek Gatafanlılara doğru sefere başladı. Medine'de vekil olarak yine Osman bin Affan'ı bıraktı. Beraberinde dörtyüz elli adamı vardı. Etraftaki Arabiler kaçıp gitmiş-ler,dağların tepelerine tünemişlerdi. Nihayet Hz. Peygamber Zi Emr denilen yere gelerek orada karargah kurdu. Bu gazve için orada onbir gün kadar kaldı. Daha fazla beklemeden geri döndü. Bu gazve esnasında müslümanlar, şiddetli bir yağmura yakalandılar. Öyle ki, Hz. Peygamberin elbisesi sırılsıklam oldu. Bir ağacın altına gitti ve elbisesini çıkarıp kurutmak için ağacin üzerine serdi. Yürekleri korkuyla dolu olan müşrikler, O'nu izliyorlardı. Aralarında atılgan bir adam olan Goris bin Haris, diğer yoldaşları tarafından Hz. Peygamberi öldürmeye teşvik edildi. Plana göre Goris, güvenlik içinde, emin bir vaziyette durmakta olan Hz. Peygamberi ansızın yakalayacaktı. Bu adam elinde parlak ve yalın bir kılıçla Hz. Peygambere doğru gitti. Yanına yaklaşınca kılıcını çekerek: "Ey Muhammed! Seni benim elimden kim kurtaracak?!" dedi Hz. Peygamber de: "Allah.." diye cevap verdi. Bunun üzerine Goris'in elindeki kılıç yere düştü. Bu defa yerdeki kılıcı alan Hz. Peygamber ona: "Ya benim elimden seni kim alacak?!" diye sorunca Goris: "Hiç kimse... şehadet ederim ki, Allah'tan başka Tanrı yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür. Ve ben sana karşı gelecek olan düşman topluluğuna asla katılmayacağım!" dedi. Vakidi bu olayı Zi Emr gazvesi meyanmda anlatmaktadır. Ama Beyhaki buna benzer bir kıssayı Zat'ür- Rika gazvesini anlatırken nakletmektedir. O da Hz. Peygambere kılıç çeken adamın Goris olduğunu söyler. Bazıları ise bunların iki ayrı kıssa olduğunu söylemişlerdir. Ancak Ibn Kesir'e göre, Hz. Peygambere kılıç çektiği söylenen Goris, iki rivayetten birinde geçen bir adamın adıdır.

Öyleyse iki ayrı olayın meydana gelmiş olması mümkün değildir. Ancak bu, Hz. Peygambere kılıç çeken Goris 'in müs-lüman olmadığını ve Hz. Peygambere saldıracak düşmanlar arasına katılmayacağına dair bir söz vermemiş olduğunu farz edersek, mümkün olabilir, işin doğrusunu en iyi bilen, elbetteki Cenab-ı Allah'tır.

Bahran Taraflarına Yapılan Gazve

Kureyşliler kesinlikle, Hz. Muhammed (sav) ile, beraberindeki mü'minlerin güvenlik içinde yaşamalarını istemiyorlardı.Me-dine'ye saldırılarını önleyen tek sebep, onların saldırıdan yenik çıkmaktan korkmalarıydı. Bu korku ve ürküntüleri de amaçlarını gerçekleştirmelerine engel oluyordu. Hz. Peygamber müşriklerin durumlarını araştırma işini sürdürüyordu. Çevre mıntıkaları yavaş yavaş hakimiyeti altına alıyordu. Düşmanları korkutan bu uygulaması ile arap kabilelerinin durumlarım öğrenmeye, tslamiyeti Arapların bütün kabilelerine yaymaya, onlan ilahi nur ile aydınlatmaya çalışıyordu. Bu maksatla Medine'den çıkarken yerine İbn Ümmü Mektum'u vekil bırakıp Kureyş'e doğru yol aldı. Furu nahiyelerinden Bahran denilen yere vardı. Orada rebiül ahir ile Cemaziyelevvel aylarını geçirdi bu süre içinde Arap kabilelerinin durumlarını araştırıp inceliyor, onları yorulmadan îslama davet ediyordu. Zaten onun peygamber olarak gönderiliş amacı da buydu. O, savaş için değil, hidayet için gönderilmiş bir peygamberdi. Savaş, sadece ts-lam davetini eza ve saldırılardan korumak, dine fitne karıştırmayı önlemek, tslam hidayetinin yolunu aydınlatmak için meşru kılınmıştır. îşte bu nedenle herhangi bir kimsenin "madem Hz. Peygamber bir zorlukla, bir savaşla karşılaşmadı, elde edeceği bir kervan da yoktu; ne diye bu kısa sayılmayacak süre boyunca Medine'yi terketti?" şeklinde itirazda bulunması doğru değildir. Çünkü onun amacı savaş taktikleri yapmak ve başkalarının mallarını müsadere etmek değil, aksine îslamiyeti yaymak ve tevhid davetini dünyanın dört bir yanına duyurmaktı.

Kaynuka'da Yahudilerin İç Yüzünün Açığa Çıkması

Yahudilerin, müslümanların kalblerine şüphe salmak, mücahitler arasına tereddüt ve hezimet ruhu aşılamak gayretlerini, büyük Bedir gazasmdana sonra kalblerinin kinle doluşunu, putperestlere kindarlığı nasıl aşıladıklarını, müslümanlara dil uzatan ve onlarla alay eden münafıkları Hz. Peygamberin nasıl Mescid'i Nebevi'den kovduğunu önceki sayfalarda kısaca anlatmıştık. Fakat bütün bunların yanı sıra Medine'nin ortasında müslümanlarla beraber yaşamakta olan bir grup yahudinin, yani Kaynuka oğullarının müslümanlara karşı öfkelerini nasıl açığa vurdukları da bilinen bir gerçekti. Hz. Peygamber, onların dilleriyle açığa vurdukları kinlerini bildiği halde, bunu bilmezden gelerek, onları hikmet ve güzel öğüt ile hakka davet etmek için büyük çaba harcıyordu.

Hz. Peygamber Kaynuka çarşısında bu yahudilerle karşılaştı. Onlarla komşunun komşusuyla nasıl konuşması gerekiyorsa, öyle konuştu. Onları doğru yola çağırdı ve dedi ki: "Ey yahu-diler topluluğu! Kureyş'in başına gelen bela ve musibetin sizin başınıza da gelmemesi için Allah'tan sakının ve müslüman olun. Sizler, benim Allah tarafından gönderilen bir peygamber olduğumu mutlaka biliyorsunuz. Çünkü buna dair bilgileri kitabınızda (Tevrat'ta) görmektesiniz. Allah'ın bu hususta aldığı bir söz vardır."

Yahudiler bu doğru ve tatlı söze kaba tarzda cevap vererek hiddetlerini açığa vurdular: Ey Muhammed sen bizi, kendi kavmine (Kureyşlilere) benzetmektesin. Savaş bilmeyen Kureyşli-lerle karşılaşıp onları yenmiş olman seni aldatmasın. Evet bu sana bir fırsat vermiştir, fakat Allah'a yemin olsun ki, eğer bizimle savaşacak olursan, bizim nasıl insanlar olduklarımızı el-betteki göreceksin.

Hz. Peygamber bu ürkütücü ve korkutucu cevabı duymazlıktan geldi. Çünkü o, sözlü saldırılarda bulunanlara savaş açmazdı. Sadece İslam'a karşı eyleme girişenlerle savaşırdı.

İbn İshak, Allahu Teala'nm Hz. Peygambere, Kaynuka oğulları yahudilerine şu cevabı vermesini emrettiğini anlatmaktadır: "înkar edenlere: yenileceksiniz,

toplanıp cehenneme sürüleceksiniz. Orası ne kötü bir döşektir!' de. (Bedir'de) karşılaşan şu iki toplulukta sizin için bir ibret vardır. Biri Allah yolunda savaşanlardır, diğeri inkarcılardır ki, bunlar karşı tarafı gözleriyle kendilerinin iki misli görüyorlardı. Allah dilediğini yardımıyla destekler. Bunda görebilenler için bir ibret Var-dir." (Ali lmram 12-13)

Yahudilerin, kendilerini müslümanlarm iki misli görmeleri, savaşta onlarla karşılaştıkları anda olmuştur. Çünkü onlar daha önceleri kendilerini mü'minlerin sayısı kadar ve onların kuvvetinde görüyorlardı. Ama Cenab-ı Allah, dilediklerini, az da olsalar, çok da olsalar, kendi yardımı ile destekler. Allah'ın izniyle nice az sayıdaki topluluklar, çok sayıdaki toplulukları mağlup etmişlerdir.

Ama Kaynuka oğullan sadece konuşmakla kalmadılar. Müslümanları bölmek için şüphe tohumları saçmakla yetinmediler. Sözlü kötülük sınırını da aşarak, eylemli kötülük safhasına geçtiler. Müslümanların yakınında toplanmışlardı. Açıkça ahde vefasızlık ediyor, anlaşmaya saygı göstermiyor, Hz. Peygamber ile müzminlere dil uzatıp eziyet ediyorlardı.

ibn İshak'ın anlattığına göre, müslüman bir kadın alışveriş -yapmak üzere Kaynuka oğullarının çarşısına gitmiş, bir kuyumcunun dükkanında oturmuştu. Yahudiler müslüman kadının yüzünü açmasını istediler. Ama o, bunu kabul etmedi. Fakat kuyumcu elini kadının eteğine atarak elbisesini toplayıp sırtına bağladı. Ayağa kalkınca kadının mahrem yerleri göründü. Onu bu halde gören yahudiler gülmeye başladılar. Kadın, çığlık atmaya başladı. Durumu gören müslüman bir erkek, o fe-sadçı ve yaramaz kuyumcunun üzerine atılarak hemen oracıkta öldürdü. Kuyumcu, yahudiydi . Bu sebeple diğer yahudiler de bu müslümanın üzerine atılarak onu Öldürdüler. Ölen müs-lümanın aile efradı yahudilerden intikam alması için müslü-manlardan yardım istediler. Bu olaya çok öfkelenen müslüman-lar, Kaynuka oğulları ile savaşmak istediler. Kadının erdem ve iffetini korumak için savaş zorunlu hale gelmişti. Çünkü yahudiler müslümanlarla yapmış oldukları anlaşmayı en çirkin bir şekilde bozmuşlardı.

Ben-i Kaynuka Muhasarası

Kaynuka oğulları, bu müslüman kadına yaptıklarından, müslümanlara dil uzatmaktan, eziyet ve zulüm yapmaktan dolayı sorumlu tutulmuşlardı. Ama bütün bunlara rağmen Hz. Peygamber, onlara karşı sabırlı davranıyor, onlarla yapmış olduğu anlaşmaya riayet ediyordu. Fakat onlar müslümanlardan bir kişiyi öldürünce, Hz. Peygamber dayanamayarak yurtlarını kuşatma altına aldı. Onbeş gün süren kuşatma sırasında Hz. Peygamber, Medine'de kendi yerine Beşir ibn Abdülmünzir'i, yani Ebu Lübabe'yi vekil olarak bırakmıştı. Kuşatma şiddetlenip uzayınca Kaynuka oğulları, Hz. Peygamberin vereceği hükme razı olup teslim oldular. Hz. Peygamber de onları Öldürmedi ve Medine dışına sürgün etti. Bunlar Hazreç'lilerin müttefikiydiler. Hazreçlilerin başında da münafıkların lideri Abdullah bin Übey bulumaktaydı. Ubade binSamit de onlardandı, ibn Übey, Kaynuka oğullarına yardım etmiş, Hz. Peygambere gelerek: "Ey Muhammed benim dostlarıma ve müttefiklerime iyilik et" demişti. Hz. Peygamber (sav), onun bu sözü üzerine kararını biraz geciktirdi. Ama tekrar gelerek şımarık bir şekilde ve "resul" sıfatını kullanmaksızın "Ey Muhammed, dostlarıma ve müttefiklerime iyi davran" dedi. Hz. Peygambere "resul" olarak hitap etmemesi, onun münafıkların etkisi altında kaldığını gösteriyor. Münafıklıklar, üslubundan anlaşılıyordu. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Ve onları konuşmalarından da tanirsin." (Muhammedi 30)

Abdullah bin Übey bin Selül, Hz. Peygambere karşı kullandığı şımarıkça ifadelerle birlikte, elini onun zırhının yakasına atıp adamlarım ve müttefiklerini serbest bırakmasını söylemişti. Hz. Peygamber: "Beni bırak!" demiş ve öfkelenmiş, hatta yüzü morarmıştı. Sonra yine. "Yazık sana... Bırak beni!" diye onu uyarmıştı. Münafık Abdullah bin Übey ise, şöyle cevap vermişti: "Bırakmam vallahi! Beni, Hadaik ve Buas günlerinde kızıl ve karalara karşı koruyan, bir sabahta kesip biçmek istediğin bu müttefiklerimden dörtyüz zırhlı ve üçyüz zırhlıya lütuf ve iyilik etmedikçe yakanı bırakmam! Ben, vallahi bu kadar insan yüzünden felaketin aleyhe döneceğinden korkuyorum!" Hz. Peygamberin, Kaynuka Oğullarını Öldüreceğini sanmıştı. Oysa Hz. Peygamber sadece onları Medine'den çıkarmak niyetindeydi. Onları öldürmek istemiyordu. Cevap olarak dedi ki: "Onları sana bırakıyorum." Yani onları sürgün ediyorum ve Öldürmüyorum.

Hz. Peygamber en az zararla onların serlerini bertaraf etmek istemişti. Münafıkların başı işte böyle bir tutum sergilemişti. Fakat Abdullah bin Übey gibi, kendisi de Kaynuka Oğullarının müttefiki olan Ubade bin Samit de şöyle demişti: "Ben Allah ve Resulü ile mü'minleri dost edinirim. Şu kafirlerle müttefik olmaktan ve onları dost edinmekten uzağım."

îşte iki kişi... Biri mü'min, diğeri münafık.

İbn İshak, Abdullah bin Übey ile Ubade bin Samit hakkında Cenab-ı Allah'ın şu ayeti kerimeyi inzal buyurduğunu söylemektedir: "Ey inananlar! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin! Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onları dost edinirse, o onlardandır. Şüphesiz Allah, zalim toplumu doğru yola iletmez. Kalblerinde hastalık bulunanların: "Bize bir felaket gelmesinden korkuyoruz!" diyerek, onlara koştuğunu görürsün. Olur ki Allah bir zafer verir veya katından bir emir getirir de, kalblerinde gizlediklerine içleri yananlara dönerler. İnananlar, "sizinle beraber olduklarını bütün güçleriyle Allah'a yemin edenler bunlar mıydı?" derler. Onların emelleri boşa gitmiş ve kaybedenlerden olmuşlardır. Ey inananlar! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah, sevdiği ve onların O'nu sevdiği; İnananlara karşı alçak gönüllü, inkarcılara karşı güçlü, Allah yolunda cihad eden, yerenin yermesinden kormayan bir millet getirir. Bu, Allah'ın dilediğine verdiği bol nimetidir. Allah (m lütfü) geniştir, (O), bilendir. Sizin dostunuz ancak Allah, onun elçisi ve namazlarını kılan, zekatlarını veren, rükua varan mü'minlerdir. Kim Allah'ı O'nun elçisini ve müzminleri dost edinirse, bilsin ki, şüphesiz Allah'tan yana olanlar üstün gelirler." (Maide: 5 i- 56)

Bu ayeti kerimelerin, münafıkların lideriyle mü'minlerden biri olan Ubade bin Samit hakkında bir karşılaştırma yapmak amacıyla nazil oldukları doğru ise de, aynı zamanda ayette yahudiler ve münafıklarla dostluk yapanları tanımlayan genel nitelikler de bulunmaktadır.

Kaynuka Oğullarının işi sürgünle sonuçlandı. Medine, onların pisliklerinden temizlendi. Bu sürgün olayı Hz. Peygamber 'den kaynaklanan bir tecavüz ve saldırı değildi. Aksine onların tecavüzlerinden ve sözlerinde durmamalarından kaynaklanan zararları bertaraf etmek için yapılmıştı. Kaldı ki onlar, kötü komşu idiler. İnsanların, onların kötülük ve fesadından korunmaları için Medine'den sürgün edilmeleri gerekiyordu.

Zeyd bin Harise'nin Seriyyesi

Bedir gazasından sonra Kureyşliler, uğradıkları yenilginin etkisiyle Şam'a düzenlemekte oldukları ticaret kervanlarını Medine yakınındaki yoldan geçirmekten korktular. Bu yoldan daha'uzun olsa bile, daha güvenli olan bir başka yolu, yani Irak yolunu seçtiler. Uzaklığından dolayı daha Önceleri bu yoldan hiç gitmemişlerdi. Yolu tanımıyorlardı. Kendileri kılavuz olarak, aynı zamanda müslümanlarla ittifak içinde bulunan Sehm Oğullarının müttefiği Bekr bin Vail Oğulları kabilesinden bir adamı kiraladılar.

Ama Hz. Peygamber, bütün çöl yollarım-biliyordu. Kureyşli-lerin kervanlarının geçeceği yolu da tanıyordu. Hangi yoldan gittiklerini araştırması ve elden kaçırılmamaları için Zeyd bin Harise'yi, bir seriyyenin başına kervanı takip etmeye gönderdi. Seriye onları Kırade suyunun yanında yakaladı. Su içmekte ve hayvanlarını sulamaktaydılar. Zeyd ve seriyesi kervanı ele geçirip Hz. Peygamberin yanına getirdiler. Malları, ganimet olarak müslümanlar arasında paylaşıldı. Fakat kervandaki adamlar kaçıp kendilerini kurtarmışlardı.

Bu seriyye ile ilgili olarak Vakıdi, Tarihi'nde şöyle der: "Zeyd bin Harise seriyyesi hicretin üçüncü yılında, Cemazi-yel-ewel ayının başında kervanı takibe başlamıştı. Kervanın başında Safvan ibn Ümeyye bulunuyordu. Aslında kervanın gönderiliş sebebi şuydu: Nuaym bin Mes'ud Medine'ye gelmişti. Kendi kavminin, yani Kureyşlilerin dini üzerinde duran bu adam kervan hakkında bazı haberler getirmişti. Beni Nadir yurdunda Kinane bin Ebil Hakik ile bir araya geldi. Yanlarında Suleyt bin Numan da vardı. Bunlar içki sofrası kurup kervan hakkında konuştular. Hemen o anda Suleyt bin Numan yanlarından ayrılıp Hz. Peygamberin yanına gelerek durumu ona bildirdi. Derhal Zeyd bin Harise, bir seriyyenin başında, kervanı takip etmek üzere görevlendirildi ve hemen yola koyuldu. Kırade suyunun yanında onları yakaladı, mallarını ellerinden aldı. Fakat kevrandaki adamlar kaçtıkları için seriyye bir, ya da iki adamı esir alabildi. Malları Medine'ye getirdiler. Hz. Peygamber onu beşe böldü. Beşte biri yirmibin (dirhem, ya da dinar) tutuyordu. Beşte dördünü peygamber efendimiz seri-

yedeki adamlara dağıttı. Esir alınanlardan biri kılavuzluk yapan Furat bin Hayyan idi. Hemen müslüman oldu."

Vakidi'nin bu rivayeti kervanın ne zaman yakalandığını ve hangi yollardan gittiğini belirtmektedir.

Suleyt bin Numan'm, Peygamber Efendimize derhal gelip kervanla ilgili haber vermesi, Hz. Peygamberin bu kervan hakkında edindiği bilgilerden sadece birisi olmalıdır. Çünkü Hz. Peygamber son derece akıllı çlavranıp; Kureyşlilerin yapmakta oldukları işleri, Şam'a düzenledikleri ticaret kervanlarının hangi yollardan gideceğini ve ne zaman yola çıkacağını, ayrıca Yemen'e düzenledikleri kervanların ne zaman hareket edeceğini ve ne zaman yola koyulacağını tahmin etmişti. Çünkü Ku-reyşliler, ticaret kervanları için belirli zamanlarda yola çıkmayı alışkanlık haline getirmişlerdi. Cenab-ı Allah onların bu adetlerini, bize şu ayette bildirmektedir: "(Allah'ın başka nimetlerinden dolayı kulluk etmeseler bile, hiç değilse) Kureyşin kış ve yaz yolculuklarında uzlaşmasını ve anlaşmasını sağladığı için, bu ev (Kabe'n) in rabbine kulluk etsinler. O(rab) ki, kendilerini doyuran ve korku içindeyken güven verendir." (Kureyş Suresi)

Hz. Peygamberin mutlaka ileri görüşlü ve ferasetli olması gerekiyordu ve gerçekten de öyleydi. Onların bu vakitlerde kervanı yola çıkaracaklarını biliyordu. Eğer Medine yakı-nından geçmeyecek olurlarsa, o da mutlaka Irak yolu olacaktı. Haber geldi ve bu haber Hz. Peygamberin tahminlerine uyuyordu.

Yahudi Kâ’b Bin Eşref

Şimdi anlatacağımız olay, bireysel bir olaydır; ama Mekkeli müşriklerle Hz. Peygamber arasında cereyan eden savaşlarla ilgilidir. Yahudilerin bu savaşlarda, müslümanları hezimete uğratmak maksadıyla müşrikleri kışkırtmaları, Medineliler arasında yenilgi ve tereddüt ruhu uyandırmaları, Mekke'de savaş ateşlerini alevlendirmeleri gibi fitnekarlıklarıyla ilgilidir. Onlar her savaş ateşi tutuşturduklarında, Allah o ateşi söndürmüştü.

îşte Ka'b bin Eşref de müslümanlara karşı fitne ateşini alevlendirenlerden biriydi. Tay kabilesine mensup olan Ka'b'm annesi Nadir Oğulları yahudilerindendi. Görülüyor ki o, Hz. Peygamberin zamanında mü'minlere karşı barışçı bir yol

tutanların safında yer almadığı gibi, kendi hallerinde yaşayan kimselerin safında da değildi. Aksine düşmanlığını ortaya koymuş ve şu aşağıda sıralayacağımız suçları işlemişti:

a- Bedir'deki müşriklerin Öldürüldüklerini öğrenince, mü'minlere karşı kin ve öfkesini açığa vurmuş ve şöyle demişti: "Eğer Muhammed Bedir savaşma katılanları Öldürmüşse, artık yerin altı üstünden daha hayırlıdır!" Bu sözleriyle içinde sakladığı düşmanlığı ilan etmişti. Hz. Peygamber, kendisiyle muahede yapmamış olan ve düşmanlığını açığa vuran bir kimseye ne yapmalıydı?

b- Ka'b, Hz. Peygamberi hicveder, bunu yaparken de en küçük bir saygı, şeref ve fazilet kaygısını hesaba katmazdı. Bütün bağlardan ve kayıtlardan sıyrılarak rezilce bir hicviye düzerdi. O, Musa'ya eziyet eden Yahudi ırkdaşları gibiydi. Bütün insani değerlerden sıyrılmıştı.

c- Medine'ye gelince Hz. Peygambere olan düşmanlığını açıkça ilan etti. Yahudileri mü'minlere karşı kışkırttı. Hiç çekinmeden, ahlaki, dini değerlere riayet etmeden, mü'minler arasında şer ve fitne duygularını canlandırmaya çalıştı. Mü'min kadınlar hakkında müstehcen şiirler okurdu. Bu kadınların erdemlerini hiçe sayarak, haklarında kötü konuşurdu.

d- Yahudileri, Hz. Peygamberle yapmış oldukları anlaşmayı bozmaya kışkırttı. Hz. Peygambere iman etmeyenleri ona karşı isyan ve savaşa teşvik etti. Bütün hile, tuzak ve komplo yollarını denedi. Önüne geçip kendisini frenleyecek bir aşireti de yoktu. Tek başına ve bağımsızca oturup çevreye bu pislikleri yayıyordu. Beni Nâdir Oğullarıyla ilişkisi, sadece ana tarafmdan-dı. Onların Hz. Peygamberle yapmış oldukları anlaşma kendisini bağlamıyordu.

e- Ka'b, kin ve düşmanlığını daha da ileriye götürdü. Müslümanlar arasında fesat yaymak ve yahudileri onlara karşı kışkırtmakla kalmadı. Mekke'ye giderek Kureyşlileri Hz. Peygambere karşı ayaklandırmaya çağırdı. Bedir gazasında yenilgiye uğrayanları Hz. Peygambere karşı savaşmaya kışkırttı. Onlarla bağlantı kurdu, arkadaş oldu. Nihayet aralarındaki bu sıkı fıkılıktan ötürü Ebu Süfyan kendisine şöyle demişti: "Allah aşkına söyle, bizim dinimiz mi, yoksa Muhammed'le arkadaşlarının dini mi Allah katında daha sevimlidir? Sence hangimiz doğru yoldayız ve hakka daha yakınız? Biz iri ve semiz develeri yeriz,

su üzerine süt içeriz, hurma yeriz."

Yahudi Ka'b, Ebu Süfyan'ın bu sorularına cevap olarak dedi ki: "Tabii ki siz doğru yoldasınız ve onlara nisbetle hakka daha yakınsınız."

Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah da , onların aralarında geçen bu konuşmayla ilgili olarak şöyle buyurmuştur: "Kendilerine kitaptan bir pay verilenleri görmedin mi? (Baksa-na onlar) puta ve batıla inanıyorlar ve inkar edenlere: "Bunlar> inananlardan daha doğru yoldadır" âiyorlar. İşte onlar Allah'ın lanetlediği insanlardır. Allah, kimi lanetlerse artık onun için hiçbir yardımcı bulamazsın. Yoksa onların mülkten bir payı mı var? Öyle olsaydı insanlara bir çekirdek zerresi bile vermezlerdi. Yoksa Allah'ın, lütfundan insana verdiği için onları kıskanıyorlar mı? Oysa biz ibrahim ailesine de kitap ve hikmet vermiş ve onlara büyük bir mülk bağışlamıştık.n (Nisa: 5i~54)

îşte böylece düşmanlıkları ağızlarından dökülüyor. Yaptıkları işler de insanları Hz. Peygambere ve mü'minlere karşı kışkırtıyorlardı. Halk arasında fesat ve kötülükleri yayıyorlardı. Ka'b, bu konuda en belirgin bir örnektir. Müşrikleri mü'minle-re karşı kışkırtarak kasideler diziyordu. Bir şiirinde, Kureyşli-leri müzminlere karşı şöyle kışkırtıyordu:

"Bedir değirmeni savaşa katılan cengaverleri öğüttü.

Bedir, bazan doğan, bazan da batan bir aydır."

Bir başka kışkırtıcı kasidesinde de şöyle diyordu: "Diyorlar ki: Bazı kavimler onların Öfkesiyle esir alındılar.

Doğrusu Eşrefin oğlu az mı ürkmüştü?

Diyorlar ki: Muğire Oğullarının tümü

Ebu Cehil'in ölümü nedeniyle boyun eğip teslim oldular.

Rabia oğulları ile Münebbih

Bugüne kadar böyle bir ölümle karşılaşmamışlardı

Haber aldım ki Tübba ile Haris bin Hişam

Halk arasında asker topluyorlar

Medine'ye saldırmak için şüphesiz bizler,

Şerefli bir soyu korumak için çabalıyoruz"

îşte o, halkı bu gibi şiir ve kasidelerle Hz. Peygamberle savaşa teşvik ediyor, müşrikleri öç almaya kışkırtıyor, kin ve düşmanlık ateşlerini alevlendiren ifadelerle ölüler üzerine ağıtlar diziyordu.

Bütün ahidlerden ve sözlerden sıyrılıp hiç bir bağa bağlanmayan Ka'b bu tür propagandalarla müslümanlar aleyhinde .çalışıyordu. Elbette bütün bunlar karşısında, diğer nitelikleri yanında aynı zamanda tedbirli bir savaşçı niteliğine de sahip olan Hz. Peygamber sessiz kalamazdı. Ancak onun yaptıklarından dolayı kavmine, ya da mensup olduğu Nadir Oğullarına da savaş mı ilan edecekti? Halbuki bu kavim içinde suçsuz insanlar da bulunuyordu. Dolayısıyla böyle bir zamanda Nadir Oğullarına dokunması uygun olmayacaktı. Kaldı ki, her günahkar ancak kendi günah yükünü taşır. Sonra Nadir Oğulları Yahudileri, o zaman Hz. Peygambere karşı topluca bir savaş açmamışlardı.

Peki ama, Hz. Peygamber bütün bunlar karşısında susacak ve kötülüğün yayılmasına göz mü yumacaktı? Şüphesiz en etkili çare hastalığın etrafa yayılmadan kurutulmasıydı. Öyle bir durumda kurtuluş fesadın kaynağını kökten kurutulması için sadece Ka'b'm öldürülmesini zorunlu kılıyordu. Hz. Peygamber, onu habersizce yakalayıp öldürmeleri için arkadaşlarına çağrıda bulundu ve bu işi yapacak birini seçmek istedi. Çünkü Ka'fo, bir kaleye sığınmıştı. Gürültü çıkarmadan ve hiç kimseyi rahatsız etmeden onu kimin öldüreceğini sordu. Sahabiler de, ona karşı tuzak hazırlama konusunda Hz. Peygamberden izin istediler. O da bu izni verdi.

îslam tarihi yazan Batılı yazarlar, Hz. Peygamberin gizlice tuzak hazırlatarak bir

adamı nasıl öldürttüğünü sormuşlar ve bunun Allah tarafından gönderilen bir elçiye yakışmayacağını ileri sürmüşlerdir. Tabii ki onlar, Hz. Peygamebrin kötülüğe boyun eğmeyen aksine bütün türleriyle şerre karşı direnen ashabını da buna davet eden bir elçi olduğunu unutuyorlar- Daha büyük zararları önlemek için küçük bir zarara katlanmanın, dolayısıyla da Ka'b gibi kötülük odağı bir kişinin Öldürülmesiyle birçok kötülüğün önüne geçilmiş olacağı gerçeğini düşünmüyorlar.

Batılı yazarlar, Hz. Peygamber'in onu, ansızın tuzağa düşürterek Öldürttüğünü söylerler. Halbuki bu adam açıkça İslam'a ve Hz. Peygambere düşman olduğunu ilan etmişti. Müslüman kadınların aleyhinde, müstehcen şiirler yazıp okuyor, Yahudileri mü'minlerle yapmış oldukları anlaşmadan caymaya teşvik ediyor, bununla da yetinmeyerek, Mekke'ye gidip orada müslü-manlara karşı kin tohumları saçıyordu. Bütün bunları açık olarak yapmıştı. Şu halde Hz. Muhammed'in ona karşı bir tedbir alması kaçınılmaz olmuştu. Çünkü bu adam maddeleşmiş bir kötülük odağıydı. Ayrıca bütün yaptıkları karşısında Hz. Muhammet! (sav)'in onu yok etmek için tedbir aldığım düşünememiş olması mümkün değildi.

Fakat yine de Hz. Peygamber, onu beklenmeyen bir zamanda Öldürtmedi. Aksine beklenilen bir zamanda bu emri verdi ki, bu da kesinlikle habersiz öldürmek sayılmaz. Hz. Peygamber'in onu Öldürtme emrini vermesi, büyük suçlar işlemiş bir kaçağı sağ ya da Ölü getirene, şu kadar mükafat verilecektir diye yapılan ilanlara benzemektedir.

Kısacası bu adamdan kurtulmak bir mecburiyet haline gelmişti. Onun bozgunculuklarının Önüne geçmek için tek çare buydu. Hz. Muhammed'in yaptığı şey, onun kanını mubah kalmak olmuştur. Çünkü hiçbir sorumluluk duymadan ve inananlar topluluğunu rencide ettiğini bile bile kötülüklerinde devam eden bir insanın layık olduğu ceza buydu. ı Hz. Peygamber (sav) ve onun semavi risaleti etrafında şek ve şüphe uyandırmaya çalışanlar, ilahi risaletin, yani peygamberliğin böyle bir öldürme olayına aykırı olduğunu söylerler. "Sağ yanağına vuran adama, sol yanağını çevir (ki ona da vursun) " dediğini söylerler.

Buna cevaben deriz ki: Dini davetin düşmanlarını ortadan kaldırmak risaletle çelişmez. Ulül- azm peygamberlerden olan Musa (as) da,kendi eliyle bir adamı

öldürmüş, din düşmanlarıyla savaşmış, kavmini de savaşmaya çağırmıştı. Bu yaptıkları, ona Tevrat'ın inmesine vesile olan ilahi risaletine, yani peygamberliğine aykırı bir iş değildi. Tevrat ise, Yahudi ve hıristi-yanlara göre kutsal kitaplardandı.

Batılı yazarlar, peygamberlik rahmetinin adam öldürmeye ve savaşmaya engel olduğunu sanmaktadırlar. Oysa yasaklanan şey, meşru olmayan şekilde adam öldürmektir. Ama bir kötülüğün önüne geçilmesinin başka hiçbir çaresi kalmamışsa, is-tenilmediği halde bu yola gidilir. Peygamberlik rahmeti geneldir. Dolayısıyla bu genel umumi rahmet gereğince, suçluyu suçundan ötürü sorgulamak ve yeryüzünde fesadı önlemek gerekir. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah şöyle buyuruyor: "Eğer Allah, insanların bir kısmıyla diğerlerini savmasay-di, dünya bozulurdu. Fakat Allah bütün alemlere karşı lütuf sahibidir." (Bakara: 251)

Hz. Peygamber de şöyle buyurmuştur: "Ben rahmet peygamberiyim ve savaş peygamberiyim." Onun savaşçılığı merhametinden kaynaklanmaktaydı. Affetmenin çoğu şekilleri, azabın en şiddetlisini kapsamına alır. Örneğin düzelmesinden umut kalmayan caninin affedilmesi de bu şekilde olur. Hz. Peygamberin şeriatı -affın topluma kötülük getirmesi hallerinde- affı .da kapsamına almaktadır. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Eğer (bir topluluğa) azap edecekseniz. Size yapılan azabın eşiyle azap edin. Ama sabrederseniz, (bu) sabredenler için daha iyidir" (Nahi: 126) Suçluyu suçundan dolayı sorgulamayıp affetmek ve ona karşı sabırlı olmak, ancak suçunun topluma zarar vermesi ve saldırıya uğrayanın da bir ferd olması halinde mümkündür. Yüce Allah bir ayette şöyle buyuruyor: "Affı (kolaylık yolunu) tut, iyiliği emret, cahillere aldırış etme." (Araf: 199) Evet affetmek, ancak zararı topluma sirayet etmeyen kişisel durumlarda mümkündür. Bununla ilgili olarak Allah (cc) şöyle buyurmaktadır: "İyilikle kötülük bir olmaz (Sen, kötülüğü) en güzel şeyle sav. O zaman (bakarsın ki) seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki sıcak bir dost oluvermiştir. Bu (kötülüğü iyilikle savma olgunluğu) na ancak sabredenler kavuşturulur. Buna ancak (hayırdan) büyük pay sahibi olan kimse kavuşturulur. Eğer şeytandan kötü bir düşünce, seni dürtecek olursa hemen Allah'a sığın. Çünkü O, işiten, bilendir." (Fussilet: 34- 36)

Bu ayette geçen hususlar, toplumu değil, şahsı ilgilendiren durumlar için söz konusudur. Hıristiyanların Hz. İsa'ya nisbet ettikleri söz, ancak şahsı ilgilendiren durumlar içindir. Fakat onlar bunu daha geniş kitleleri ilgilendiren durumlar için de geçerli saymışlardır. Doğruyu gösteren Allah'tır.

UHUD SAVAŞI

Büyük Bedir yenilgisi Kureyş'i tasalandırmış ve iyiden iyiye düşündürmüştü. Çünkü o günde hak ile batıl birbirinden ayrılmış; mü'minlerin kuvvetli, müşriklerin de zayıf oldukları ortaya çıkmıştı. Müşriklerin Hz. Peygamberin ordusundan aldıkları ilk yenilgi buydu. Hezimetin acısı da çok şiddetli idi. Çünkü seçkin kimselerini kaybetmişler, cahiliyet hükmünce bir tanesini bütün kabileye bedel tuttukları liderlerini yitirmişlerdi. Daha da önemlisi, tutunmakta oldukları şirk devletinin yıkılmaya yüz tuttuğunu hissetmeye başlamışlardı. Halbuki onlar müş-rikliği ata inancı olarak kabul etmekte ve : "Biz babalarımızdan ne gördüysek onu kabul ederiz. Onların dinlerine bağlıyız" demekteydiler.

Ayrıca Kureyşliler Araplar arasındaki itibarlarının ve şereflerinin yıkılmaya yüz tuttuğunu görmüşlerdi. Eğer bu durum böyle devam ederse, şerefleri ve itibarları

büsbütün yok olacaktı. Şeref ve itibarlarına boyun eğip teslim olan çöldeki Arapların, bundan böyle emirleri altından çıkıp kendilerine baş kaldıracaklarını ve yapabilirlerse, diğer Arap kabilelerinin de bağımsızlıklarını ilan edeceklerini sanmışlardı. Ticaret kervanlarının Hz. Muhammed'in eline geçtiğini ve malların arkadaşları arasında ganimet olarak paylaştırıldığını görmüşlerdi. Yazın ve kışın kervanlar düzenleyip ticari faaliyetler yapmak için güvenli bir yolları da kalmamıştı.

îşte bütün bunları gördükten sonra Hz. Muhammed'den öç almak için yollar aramaya başladılar. Bu uğurda bazı hamleler düzenledilerse de bir şey elde edemediler. îşte Sevik gazvesinde azıklarını bırakıp kaçmışlardı. Bütün bu alçaklıklara ve rezilliklere maruz kalmışlardı. Artık susacaklar mıydı? Ticaret kervanlarının elden gitmesine sussalar da, kaybettikleri şereflerinden dolayı susmayacaklardı. Büyüklerinin ve liderlik pozisyonunda olan insanlarının ölümünden dolayı öç alacak ve asla susmayacaklardı.

Kervan Yerine Kuvvet

Abdullah bin Ebi Rebia, Ikrime bin Ebi Cehil, Safvan bin Ümeyye ve Bedir gününde babaları, ya da oğulları öldürülen kişilerden oluşan bir heyet toplanarak Ebü Süfyan'ın yanına gittiler. Yeni savaşta kendilerine kumandanlık etmesini istediler ve kendisiyle bu hususta konuştular. Hezimete uğramış oldukları büyük Bedir savaşında kumandanlık, Ebu Cehl ile Ukbe bin Muayt arasında paylaşılmaktaydı. Bu defa kumandanlığı tek elde, yani Ebu Süfyan'ın elinde birleştirmek istediler. Geride kalan büyüklerinin başında Ebu Süfyan gelmekteydi. Çünkü(kervanlarını kurtaran oydu. Kurtarılan kervanın mallarının, büyük Bedir yenilgisinin öcünü almak için feda edilmesini istiyorlardı. Ebu Süfyan'a giden bu heyet, kervan sahiplerine hitaben şöyle dediler: "Ey Kureyş topluluğu! Mu-hammed sizin dostlarınızı Öldürdü. Seçkinlerinizi yok etti. Onunla savaşıp öç almak için bu kervandaki mallarınızla bize yardım edin." Mal sahipleri, savaş malzemeleri ve savaş teçhizatı temin edilmesi için mallarından

feragat ettiler. Heyet savaş teçhizatını ve savaşçıları hazırladı. Çünkü Kureyşliler eski itibarlarını geri almadıkça zillet, utanç ve mahcubiyet altında kalacaklarını çok iyi bilmekteydiler. Kureyş'in bütün boyları ve evleri toplanıp bir araya geldiler. Herkes bir savaşçı verdi. Savaş için hazırlık yaptı, tslamiyeti her ne kadar kökünden kazı-yamasalar bile, Medine'ye Öldürücü darbe indirmek için gerekli hazırlığı yapıyorlardı. Hesaplarına göre mü'minlerden öç alacak, şeref ve itibarlarını geri kurtaracak ve üzerlerindeki utanç lekesini sileceklerdi.

Kinane ve Tihame kabileleri ile, mızrakla savaş tecrübesi olan bir çok Habeşlileri de yanlarına aldılar. Bunlar arasında Allah'ın arslanı Hamza'nın katili Vahşi de vardı. Kendisine Kureyş'i tehdit etmekte olan Hamza'yı, keskin kılıcıyla öldürdüğü takdirde azad edileceği vaad edilmişti. Savaşmak için değil-, sadece Hamza'yı gözetlemesi için görevlendirilmişti. Bir bakıma hile ile Öldürme görevini üstlenmişti, yoksa maksadı savaşmak değildi. Bunlar Mekke etrafındaki kabileleri ve Habeşlileri yanlarına almakla yetinmemiş, aksine Medine'deki Evs kabilesine mensup bazı müşriklerden de yardım vaadi almışlardı. Çünkü Evs kabilesine mensup bazı müşrikler de, tıpkı bu Kureyşliler gibi, müslümanlara karşı kin gütmekte idiler. Bunlar münafıklık yapmaya, iki yüzlü görünmeye razı olmamış, düşmanlıklarını açıktan açığa devam ettirmek yolunu seçmişlerdi. Katade'nin rivayetine göre, Ben-i Salebe'nin kardeşi Ebu Amir bin Sayfi, Hz. Peygamberden uzak kalmak için, yanına Evs kabilesinden elli kişiyi de alarak Medine'den çıkmıştı. Bu adam Hz. Peygamberin Medine'ye gelişinden önce oradan ayrılmıştı. Kureyşliler kendisine; "Eğer Medine'ye dönersen, kabilenden hiç kimse sana karşı çıkmaz ve sana muhalefet etmez. Aksine senin emrine girerler" dediler.

Böylece müslümanlara karşı üçbin kişi civarında asker toplanmış oldu. Beraberlerinde ikiyüz at ve ikiyüz de süvari bulunuyordu. Halid bin Velid sağ cenaha, İkrime bin ebi Cehil d e sol cenaha kumanda edecekti. Bunlar Hz. Peygamberin, din hamiyyeti ile ve manevi ruhtan destek alarak sayı ve teçhizatın üzerinde bir kuvvetle zorluklara karşı göğüs gererek savaşmakta olduğunu biliyor ve görüyorlardı. Beraberlerine, kendilerine moral bakımından güç verecek kadınlarını da almayı uygun gördüler. Çünkü böylece, kadınların yanında cehpeden kaçmaktan utanacak ve kadınlarını müslümanlara esir bırakmamak için var güçleriyle savaşacaklardı.

Ebu Süfyan bin Harb, kumandan olarak yola çıktı. Zevcesi Utbe kızı Hind'i de yanına aldı. Hind müslümanlara karşı büyük bir intikam duygusu besliyordu. Çünkü babası, kardeşi ve oğlu müslümanlar tarafından öldürülmüştü. Ebu Cehil'in oğlu Ikrime de onlarla birlikte sefere çıkmıştı. Beraberinde Haris'in kızı Ümmü Hakim adındaki zevcesi de vardı. Kureyş içinde şeref ve asalet sahibi kimseler de bunlar arasına katılmışlardı. Bunlar askerleri teşvik etmek ve cepheden kaçmalarını önlemek için gelmişlerdi. Kısacası, sayı, silah ve teçhizatları mükemmeldi ve ayrıca yanlarında kendilerini müslümanlara karşı kışkırtacak ve savaşta onlara cesaret verecek kadınları da vardı. Çünkü onlarda, müslümanlarda bulunan manevi kuvvet ve iman gücü bulunmuyordu. Bunun yerine savaşta kendilerini yüreklendirmek, askerlere de savaş şevki vermek için kadınlardan şairlerden ve hatiplerden yardım bekliyorlardı. Savaşta kendilerini cesaretlendirmek için Ebu Azze Amr bin Abdullah el- Cemhi'yi de yanlarına almışlardı. Bu adam büyük Bedir savaşında esir alınmış, Hz. Peygamber tarafından hiçbir fidye alınmaksızın serbest bırakılmıştı. Çünkü yoksul ve çoluk çocuğu kalabalık olan bir kimseydi. Hz. Peygambere dil uzatmasın ve müslümanlarla yapılacak savaşta müşriklere yardımcı olmasın diye Hz. Peygamber tarafından serbest bırakılmıştı. Fakat müşrikler onu, Hz. Peygambere verdiği bu sözden caydırdılar. Safvan bin Ümeyye: "Ey Ebu Azze, sen şair bir adamsın. Dilinle bize yardım et, bizimle birlikte cepheye gel" demişlerdi.

Ebu Azze, Safvan'a şu karşılığı vermişti:"Muhammed beni fidyesiz olarak serbest bıraktı. Ona karşı sizleri teşvik etmek ve askerlerinizi onlarla savaşmaya kışkırtmak istemiyorum.7'

Safvan bu defa kendisine şöyle hitap etmişti: "Hiç değilse varlığınla bize yardım et, şahsınla bize destek ol. Allah'a söz veriyorum ki, eğer bu savaştan salimen dönersen kızların için sana yardım ederim. Eğer öldürülürsen kızınla kızlarımı bir tutarım. Bollukta ve sıkıntıda hep onların koruyucusu olurum"

Ebu Azze çaresiz kalarak onlarla birlikte sefere çıktı. O ve başka şairler Kinane Oğullarını Kureyş askerlerine katılmaya ikna ettiler. Onları, Hz. Peygamberle savaşmak için kışkırttılar.

Öyle görülüyor ki, Hz. Peygamber, onların yola çıktıklarını haber almıştır. Rivayetlerin çoğuna göre bu sefere katılmayan Abdulmuttalib oğlu Abbas

hazretleri bir mektupla, Kureyş-liler'in, beraberlerindeki müttefikleriyle birlikte müslümanlar-la savaşmak üzere yola koyulduklarını Hz. Peygambere bildirmiştir. Ayrıca Hz. Peygamberin etrafa gönderdiği adamları da vardı. Bunlar müşriklerin islam'a karşı kurdukları planları Hz. Peygambere bildiriyorlardı. Yola çıkan kervanlardan sefere koyulan ordulardan müslümanları haberdar ediyorlardı. Fakat Peygamber efendimiz olacakları bekledi. Onlar yola çıkınca, kendisi de karşılarına çıkacaktı. Onlar işe başlamadan, kendisi başlamak istemiyor ve yerinden ayrılmıyordu. Kureyş ordusu yola koyuldu ve sonunda Medine'ye geldi. Medine'nin yakınlarındaki tarlalara ve mezarlara girdiler. Müslümanlara karşı meydan okurcasına, atları ve develeriyle ekinleri çiğnemeye başladılar.

Hz. Peygamberin Onlarla Karşılaşması

Kalabalık düşman ordusu, hicretin üçüncü yılı Şevval ayı başlarında Medine'ye ulaştı. Savaş, Şevval ayının ortalarında, başka bir rivayete göre ise, onbirinde başladı.

Hz. Peygamber sayı ve teçhizat çokluğuyla değil; iman, hak ve şura kuvvetiyle müşriklere karşı savaşmak için hazırlığa başladı. Müslümanlar arasına yardımlaşma ruhunu yaydı. Şuraya katılmaları için mü'minleri davet etti. Çünkü ihlaslı kimseler arasında şura yapılması halinde, o şuraya katılan herkes, kendini toplumun kopmaz bir parçası olarak hisseder. Namazdan sonra Hz. Peygamber, müslümanlar arasında durdu ve Mü'minler, işin çok önemli olduğunu hissettiler. Hz. Peygamber, savaştan önce müslümanlara danışmaya ve fikirlerini almaya başladı. Şura meclisinin görüşü iki noktada toplanmaktaydı. Birinci görüş Hz. Peygamber iman ordusuyla beraber müşriklere karşı çıkıp savaş için en uygun yerde onları karşılasın. İkinci görüş de, Medine'de kalıp sonucu beklesin şeklindeydi. Eğer müşrikler Medine dışında bakleyecek olurlarsa, azıkları tükenecek ve binekleri heder olacaktı. Medine'ye girmek istedikleri takdirde ise, taştan ve tuğladan yapılmış yolları ve binalarıyla bu şehir kaleye benzediği için, içeriye nereden gireceklerini bilemeyeceklerdi.

Şura meclisi, her iki görüşün de düşman aleyhine olduğuna inanıyordu. Hz. Peygamber Medine dışına çıkmayı uygun görmüyordu. Rivayete göre şura meclisine hitaben şöyle demişti: "Bekleyin, çoluk çocuğunuzu, sağlam kaleleri andıran evlerinize bırakın. Eğer düşman Medine'ye girerse sokaklarda onlarla savaşırız. Evlerin üzerlerinden onlara ok atarsınız."

Ibn Ishak'm rivayetine göre ise, Hz. Peygamber şura meclisine hitaben şöyle demiştir: "isterseniz Medine'de kalalım, onları da konakladıkları yerde bırakalım. Eğer orada kalırlarsa bulundukları yer onlar için çok kötüdür. Eğer yanımıza gelirlerse, burada onlarla savaşırız."

Abdullah bin Ubey bin Selül'ün de Hz. Peygamberin görüşünde olması dikkat çekicidir. Belki de o, düşmanla karşılaşmaktan korkuyor ve münafıklığının açığa çıkmasından endişe ediyordu. Ya da dostları olan yahudilerin, Medine'deki şehir savaşım fırsat bilerek, müslümanlarla yaptıkları anlaşmayı bozacakları ihtimalim düşünüyordu. Maksadı ne olursa olsun -Kalblerde olanı ancak Allah bilir- o şöyle demişti: Ey Allah'ın Resulü, Medine'de kal, düşmana karşı çıkma. Andolsun ki biz, her ne zaman düşmanla karşılaşmak üzere Medine dışına çıkmışsak mutlaka yenilgiye uğramışızdır. Ne zaman da düşman Medine içine girmişse mutlaka onları yenilgiye uğratmışızdır. Ey Allah'ın Resulü, onları yerlerinde bırak. Eğer orada kalırlarsa kaldıkları yer, onlar için çok kötüdür. Eğer Medine'ye girerlerse, adamlarımız yüz yüze çarpışırlar. Kadınlar ve çocuklar da evlerin içinden üzerlerine taş atarlar. Böylece hezimete uğrayarak geri dönerler.

Hz. Peygamberin görüşü de bu olmasına rağmen, mücahitlerin çoğu bu görüşe muhalefet ettiler. Mücahitlerin bir kısmı, güçlü, kuvvetli ve savaşçı oldukları için Medine'de kalıp beklemeyi yiğitliklerine sığdıramıyorlar, mutlaka düşmana karşı çıkıp onlarla savaşmayı istiyorlardı. Bunlar arasında Allah'ın arslanı Abdulmuttalip oğlu Hanıza da vardı. Şöyle demişti: "Ey Muhammed ! Sana kitabı indirene yemin olsun ki, biz, müşriklerle mücadele edeceğizi"

Ensardan güçlü bir adam da şöyle demişti: "Ey Allah'ın Resulü! Milletimiz olan Medineliler'in yanındayken onlarla savaşmayacağız da, ne zaman savaşacağız?!"

Bedir savaşma katılmamış olan ikinci kısım mücahitlerse, bu günü fırsat bilerek cihad şerefine kavuşmayı arzuluyorlar di. "Biz Allah'tan böyle bir şeref

bahşetmesini dilerken, o düşmanlarını ayağımıza gönderdi. Daha ne duruyoruz?" diyerek Medine dışında müşriklerle savaşmak arzusunda olduklarını ifade ettiler. Böylece Medine dışına çıkıp düşmanla çarpışma arzusunda olanların sayısı epey yüksek olduğundan, şura meclisi, Medine dışına çıkıp düşmanla savaşma görüşünde karar kıldı. Zaten Hz. Peygamber de şurayı çoğunluğun hükmüne uymak için toplamıştı.

Hz. Peygamber Mü'minleri Savaşa Hazırlıyor

Hz. Peygamber, sayı bakımından çoğunlukta olan ve kendilerine güvenip büyüklük taslayan düşmanla karşılaşacağı yerlerin durumunu öğrenmek istedi. Ordusunun düşman ordusunun geçeceği yerden geçmemesi için, uygun olan yeri bulmaya çalıştı. Buhari ve Müslim'in Sahihlerinde rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber: "Bizi düşmana uğratmayacak bir yoldan geçirerek, düşmana hakim bir tepenin üzerine götürebilecek birisi var mı?" diye sordu. Ebu Heyseme,"Ben varım ya Resulul-lahn dedi ve yürümeye başladı, islam ordusunu Harise kabilesinin taşlık arazisinden geçirerek Nihayet Merba bin Kay-zi'nin arazisine geldi. Merba, münafık ve kör bir adamdı. Hz. Peygamber ile beraberindeki müslümanların oradan geçtiklerini hissedince müslümanların yüzlerine toprak savurmaya başladı. Hz. Peygamber (sav)'e: "Eğer Allah'ın Resulü isen, tarlamdan geçmeni helal etmiyorum" dedi ve sonra da bir avuç toprak alıp: "Vallahi bu toprağın, etrafındaki adamlara değil de sadece senin yüzüne isabet edeceğini bilseydim mutlaka yüzüne savururdum" diye ekledi. Bunun üzerine Hz. Peygamber'in yanında bulunan ashab onu Öldürmek için koşmaya başladılar. Ama Hz. Peygamber onları durdurarak şöyle dedi: "Onu öldürmeyin. Çünkü bunun hem gözü, hem de kalbi kördür." Fakat bu arada Peygamber efendimizin etrafındakiler acele davranarak onu dövmüşler ve ellerindeki yay ile kafasım varmışlardı.

Hz. Peygamber Medine dışına çıkma kararını mü'minlerin görüşlerine uyarak vermiş ve yola koyulmuştu. Askerleri savaşa başlamadan önce onlara, görüşlerine uyduğunu ve bu nedene le savaş zırhını giydiğini hatırlatmıştı.

Askerleri de uygun yerlere yerleştirmişti.

Bazı mü'minler Hz. Peygamberi, Medine dışına çıkmaya zorladıklarını hissetmiş ve: "Rasulullah Medine de kalmamızı em-retmemişti. O, her şeyi Allah'ın kendisine bildirdiği vahiy ile bizden daha iyi bilmektedir" demişlerdi ve Medine'de kalma fikrinin vahye dayalı ilahi bir emir olduğunu sanmışlardı. Fakat daha sonra imanlarının güçlü olmasından dolayı: "Eğer durum böyle olsaydı, Hz. Peygamber bu hususta kimseye danış-mazdı" dediler. Çünkü Allah'ın kesin emir, ya da yasağının bulunduğu bir meselede insanların görüşüne müracaat edilmez. Ancak savaş ve taktik konusunda Resulullah görüş belirtebilirdi. Bu nedenle onların fikirlerine müracaat etti ve çoğunluğun görüşünü benimsedi. Çünkü bu bir şura işiydi.

Öyle görülüyor ki, onlar bu düşüncelerinden dolayı görüşle-' rinden vazgeçmişlerdi. Ama şuranın anlamı, tereddüt etmek değildi. Çünkü tereddüdün arkasından hezimet gelir. Azmin olmadığı yerde tereddüt olur. Azim ise ordunun kuvvetini gösterir. Hz. Peygamber onları, tereddüt etmemeleri gerektiği hususunda uyarmış ve peygamberlik hikmeti uyarınca onlara şöyle demişti: "Bir peygambere, savaş zırhını giydikten ve düşmana karşı çıkmaya izin verdikten sonra, savaşta geri dönmek yaraşmaz. Ben sizi Medine'de kalmaya davet etmiştim, ama çoğunluk mutlaka düşmana karşı çıkma konusunda birleşti. Öyleyse savaş ve zorluk anında sabredip Allah'a karşı gelmekten sakınmalısınız. Allah size ne emrettiyse ona bakın,9* Hz. Peygamber, bu sözlerinden sonra beraberindeki mü'minlerden oluşan ordusuyla Medine dışına çıktı. Bu savaşta, önce de söylediğimiz gibi, müşriklerin sayısı üç bin civarındaydı. Buna karşılık müslümanların sayısı, -aralarına karışan münafıklarla birlikte- ancak bin kişi kadardı. Zühri'nin rivayetine göre, Ensar-dan bazıları müttefikleri olan yahudilerden yardım almak hususunda Resulullah (sav) dan izin istemişlerdi. Fakat Resulul-lah (sav) : "Bizim onlara ihtiyacımız yokturl" demişti. Çünkü Hz. Peygamber, ordusunun, inançlarını savunmak uğruna savaşmak isteyen kimselerden teşekkül etmesini istemişti. Ayrıca noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah bir ayetle şöyle buyurmuştur: "Ey inananlar, kendinizden başkasını kendinize dost edinmeyin; onlar sizi bozmaktan geri durmazlar. Size sıkıntı verecek şeyleri isterler. Onların ağızlarından öfke taşmaktadır. Göğüslerinde gizledikleri (kin) ise daha büyüktür." (Ai-imran: 118)

Zafer kazanmak, yolundaki bir peygamberin yahudilerden yardım istemesi uygun olmazdı. Onunla Kaynuka Oğullan olan yahudiler arasında öyle olaylar cereyan etmişti ki, sonunda onları Medine'den sürgün etmek mecburiyetinde kalmıştı. Çünkü Allah, yahudilerin sürgün edilmelerini farz kılmıştı.

Münafıklar

Cenab-ı Allah, îslam ordusunu münafıklardan arındırdı. Abdullah bin Übey bin Selül'ün adamlarından olan ve bin kişilik îslam ordusunun yaklaşık üçte birini teşkil eden münafık askerler, îslam ordusundan ayrıldılar. Abdullah bin Übey, görüşüne Hz. Peygamber tarafından aldırış edilmediği gerekçesiyle öfkelendiğini ve bu nedenle ordudan ayrıldığını açıklamıştı, îşte bütün diktatörler görüşlerini zorla başkalarına kabul ettirmek isterler. Bu vasıftaki kimseler, Abullah bin Übey gibi münafıktırlar. Onun ve beraberindeki kimselerin ordudan ayrılmaları, kendi münafık-lıklarmı müslümanlara ilan etmek anlamındaydı. O : "Muhammed onlara uydu ve bana karşı geldil" demişti.

îslam ordusundan ayrılışının peşi sıra, bazı ihlaslı kimseler onu ayıplayıp kınadılar. Bunun yanı sıra, bazı mü'minler de ona tabi olmaya yeltendiler. Onu ve beraberindeki müna-fıklan kınayanların başında Amr bin Hüzam gelmektedir. Ona ve adamlarına şöyle diyordu: "Ey kavim! Allah aşkına peygamberinizi ve milletinizi yalnız bırakmayın. Düşmanla karşılaştıkları bir sırada onlardan el çekmeyM" Kureyş ordusu Medine'ye girmek üzere surlara tırmanmaktayken -münafıklıklarından olacak ki- şöyle demişlerdi "Eğer savaşacağınızı bilsek, sizi düşmanlarınıza teslim etmeyiz. Ama aranızda savaş olacağını sanmıyoruz." Abdullah bin Übey ile adamlarının isyan edip başkaldırdıkları bir sırada, mü'min bir adam onlara hitaben şöyle dedi: "Allah'ın düşmanları! Allah sizi yok etsin ve rahmetinden uzaklaştırsın. Mutlaka yüce Rabbimiz, Peygamberini size muhtaç etmeyecektir .!"

Münafıkların geri dönmeleri, tereddüt içindeki bazı müslü-manlarm paniğe kapılmalarına sebep oldu. Halbuki onları koruyacak ve onlara yardım edecek

olan, Cenab-1 Allah'tı. Tereddüde düşen müslüman gruplar Seleme oğullarıyla Harise oğullarıydı. Bunlar da Abdullah bin Übey 'le birlikte geri dönmek istemişlerdi. Çünkü münafık olmamalarına rağmen sayı bakımından kendilerinden kat kat fazla olan düşman ordusuyla karşılaşmaktan aşırı derecede ürkmüşlerdi. îşte bunlarla ilgili olarak cenab-ı Allah, Hz. Peygambere şu haberi göndermiştir: "Hani sen, erkenden ailenden ayrılmıştın, (Uhud'da) mü'minle-ri savaş üslerine yerleştiriyordun. Allah da işitendi, bilendi. Sizden iki takım, korkup bozulmaya yüz tutmuştu. Halbuki Allah, kendilerinin dostu idi. İnananlar, Allah'a dayansınlar." (Al-i îmran: 121-122)

Yüce Rabbimizin "Allah onların dostudur" sözünden dolayı, bozulmaya yüz tutmuş olan o iki grup çok sevinmişlerdi. Bu ilahi teminat üzerine tereddüt içinde olsalar da münafık olmadıkları açıklandğından dolayı, sükunet bulmuşlardı. Çünkü Cenab-ı Allah, mü'minlerin dostu ve velisidir. Münafıkların dostu ise şeytandır.

Münafıklar İslam ordusundan ayrılınca, yaşları onbeşe varmamış olan, savaş ve atıcılık tecrübeleri olmayan, bedeni gücü bulunmayan, normal yaştaki erkekler gibi, iş beceremeyen küçücük mü'min çocuklar dahi Hz. Peygambere müracak ederek cehpeye gönderilmelererini istemişlerdi. Buhari ve Müslim'in Sahih'lerinde yer alan bir rivayete göre, Abdullah bin Ömer hazretleri tek başına gelerek Hz. Peygambere Uhud savaşma katılmak istediğini söylemiş Hz. Peygamber de onun bu isteğini kabul etmemişti. Aynı şekilde Üsame bin Zeyd, Zeyd bin Sabit, Bera bin Azib ve diğerleri de cepheye gönderilmek arzusunda olduklarını ifade etmişler, ama Hz. Peygamber onların bu arzularını kabul etmemişti. Yine yaşı onbeşe ulaşmamış olan Rafi bin Huzeyi Hz. Peygambere başvurarak, cephede savaşmak istediğini söylemiş, Hz. Peygamber onu reddedeceği sırada, onun iyi ok attığını söylemişler. Bunun üzerine Hz. Peygamber cephede savaşması için ona izin vermişti. Çünkü ok atabilmek için bedeni kuvvete ihtiyaç yoktur. Sadece hedefi tutturmak konusunda usta olmak gerekiyordu ki, bu da o gençte mevcuttu. Yine bu yaşlarda olan Sebire bin Cündüp de cepheye gidip savaşmak arzusunda olduğunu Hz. Peygambere ifade etmiş, Peygamberimiz de reddetmek üzereyken orada bulunanlar: uEy Allah'ın Resulü! Bu genç çobanları bile devirecek güçtedir" demişler, Hz. Peygamber de onun bedeni güce sahip olduğunu görünce savaşa katılmasına izin vermişti.

Savaş Üsleri

Hz. Peygamber mü'minleri savaş üslerine yerleştirmeye başladı. Cenab-ı Allah, îslâm ordusunu münafıklardan arındırmış, tereddüt içinde bulunanlara da sebat vermişti. Hz. Peygamber askerlerini sabra davet etmişti. Cenab-ı Allah'ın kendilerine yardımcı olacağını, nitekim sayıca düşmandan az oldukları halde, Bedir savaşında da yardım etmiş olduğunu bildirmişti. Sabrettikleri takdirde zafere ereceklerini kendilerine müjdelemişti. Cenab-ı Allah, Peygamberlerinin o günde kendilerine sebat verişini anlatarak şöyle buyurmaktadır: "Allah müzminlere yardım eder Nitekim Allah size Bedir'de de yardım etmişti. Siz o zaman zayıf idiniz. O halde Allah'tan korkun ki şükredesiniz. O zaman sen mü'minlere: 'Rabbinizin, size, indirmiş üç bin melek ile yardım etmesi size yetmedi mi?' diyordun. Evet, eğer sabreder, (Allah'tan) korkarsanız; onlar hemen şu dakikada üzerinize gelseler, Rabbiniz size nişanlı beşbin Melekle yardım eder. Allah bunu, ancak size müjde olsun kalbleriniz yatışsın diye yapmıştır. Yardım, yalnız, daima galip ve hikmet sahibi Allah katındadır. inkar edenlerden bir kısmını kessin veya perişan etsin de umutsuz olarak dönüp gitsinler diye (size yardım eder)." (Al-i İmran: 123-127)

Bu müjdelerle Cenab-ı Allah mü'minlerin kalblerine sebat verdi. Onları meleklerle destekledi. Savaş meydanında sabır ve sebat edip Allah'ı andıkları, O'nun, her gücün üstünde olduğunu hatırladıkları, savaştan yüz çevirmedikleri, düşman peşine düşerek ganimetle meşgul olmadıkları, kendilerini doğru yola çağıran idrakli kumandanları olan Hz. Peygambere muhalefet etmedikleri, savaş alanında birbirlerine yardımcı oldukları takdirde muzaffer olacaklarını müjdeledi. Mü'minler, birbiriyle yardımlaşan askerlerden teşekkül eden bir ordu olduklarını, ganimetleri elde etmek için birbirleriyle yarışan dağınık gruplar olmadıklarını anladılar. Çünkü zaferi elde etmek için, birbirleriyle rekabet etmelerine gerek yoktu.

Hz. Peygamber Medine'den çıkarak Uhud'a geldi ve dağın yanındaki vadinin

kıyısına konakladı. Müşriklerin saldırısına uğramamaları için askerlerinin sırtını Uhud'a dayadı. Bedir'de olduğu gibi, bu savaşta da orduyu bizzat kendisi düzenledi. Onun bu düzenlemesini gören müşrikler de, onu taklit ederek ordularını saflara ayırıp düzenlediler. Elli kadar kişiyi okçu olarak ayırıp ordunun arkasına yerleştirdi. Başlarına da Abdullah bin Cübeyr'i komutan olarak tayin etti. Arkadan gelecek olan süvarileri geri püskürtmelerini emretti ve kumandan Abdullah bin Cübeyr'e şöyle dedi: "Arkadan bize saldıracak olan süvarileri oklarınızla geri püskürtün. Biz düşmanı takibe çıktığımızda kesinlikle yerlerinizden ayrılmayın."

Hz. Peygamber bu düzenlemeleri yaptıktan sonra zırhını giydi. Okçulara müşrik askerlerinin arkadan saldırılarına izin vermemeleriniHenbih etti. Çünkü müşrik orduları sayıca çok fazlaydı. Hz. Peygamber, ordusunu saf düzenine koyup yerlerine yerleştirdikten sonra, kendisi emir vermeden savaşa başlamamalarını söyledi. Böylece kumanda birliği sağlanmış olacak ve îslam ordusunun arkası da okçular tarafından koruma altına alınmış olacaktı.

Hz. Peygamber tarafından yapılan bu düzenleme, o zamana kadar araplarm bilmediği bir savaş taktiğiydi. Eğer okçular onun emrine uymuş olsalardı, îslam ordusu asla sarsıntı geçir-meyecek ve bu gazada darbe yemeyecekti. îman ordusunun önünde sayı çokluğu ve teçhizat fazlalığıyla övünen şirk ordusu vardı. Müşriklerin ikiyüzü aşkın atları ile develeri Medine'nin tarla ve mezralarını geliş- gidiş yolu yapmışlardı. Bu da Medine halkının hamiyet duygularını alevlendirmiş, onları savaşa yöneltmişti. Öyle ki, Medine'den çıkıp düşmanla savaşma hususunda Hz. Peygamber kendileriyle müşavere yaparken, Medine halkının sözcüsü şöyle demişti: Evs ve Hazreç kabilelerinin tarlaları düşman atları ve develerinin ayakları altında çiğnendiği halde, herhangi bir harekette bulunulmayacak mı? Bu olacak şey midir?!

İki Ordu

îki ordu karşı karşıya geldi, iki tarafın savaşa başlamalarından önce her iki taraf askerinin görünen ve görünmeyen vasıflarını anlatmamız gerekmektedir. Çünkü onların durumlarını anlatmamız, bir bakıma onların sonlarını anlatmak bakımından faydalı olacaktır. Allah mü'minlerin dostu ve yardımcısıdır.

Müşrik ordusu bütün maddi kuvvetlere sahipti. Savaşçılarının sayısı da mü'minlerinkinden kat kat fazlaydı. Onları savaşa sürükleyen sebep, öç duygusu ve kaybettikleri itibarı yeniden kazanmak duygusuydu. Servet kaynakları olan ticaretlerini teminat ve garanti altına alma endişesi de bu sebepler arasındaydı. Çünkü ticaret yolları, tamamen müslümanların kontrolü altına girmişti. Savaşmak ve zafer uğruna candan ve maldan geçmek için bütün sebepler mevcuttu. Şunu iyice anlamışlardı ki, onlarla Hz. Peygamber arasındaki iş, ölüm kalım me-selesiydi. Ya hayatta kalıp onurlu bir şekilde yaşayacak ve diğer kabilelere karşı övünecekler, ya da utanç damgası altında alçakça bir hayat sürecek veya öleceklerdi. Hz. Peygamberin yaptığı gibi askerlerini saf düzenine soktular. Kumandan, askerlerini düzene koymak ve disiplin altında tutmaktan sorumludur. Böyle yapmadığı takdirde savaşı istediği yöne sevkede-mez. Müşrikler beraberlerinde kadınlarını da getirmişlerdi. Bu kadınlardan hepsinin, ya babası, ya kardeşi, ya oğlu veya diğer yakınları önceki savaşlarda kaybolmuşlardı. Kadınları getirmelerinin sebebi, daha önce de söylediğimiz gibi savaşçıların kaç-mamasıydı. Çünkü kadınlar varken savaştan kaçmak ve kadınları düşmana teslim etmek onlar için ayıp ve utanç verici bir durumdu.

Rivayete göre iki ordu karşı karşıya gelip birbirlerine yaklaştıklarında, Utbe kızı Hind, beraberindeki kadınları da yanına alarak def çalmaya ve müşrik askerleri savaş için coşturmaya başlamıştı. Kureyş ordusunun sancağı Abdü'ddar Oğullarının elindeydi. Onları teşvik etmek için şöyle demişti: "Haydi göreyim sizi Abdü'ddar oğulları

"Haydi göreyim sizi, arkayı kollayanlar

Keskin kılıçlarınızla vurun onlara"

Bedir savaşında babasını, kardeşini, oğlunu kaybeden bu Hind, yine müşrik askerlerini kışkırtarak şöyle bir kaside okumuştu:

İlerlerseniz sizleri kucaklarız

Size kadife döşekler sereriz

Eğer gerilerseniz sizden ayrılırız

Sizden ayrılırız ve ve sizi hiç sevmeyiz!

Savaş başlamadan önce Ebu Süfyan'da askerlerine atılım ruhunu aşılıyor ve onları müslümanlara karşı olanca gücüyle kışkırtıyordu. EbuJshak'm rivayetine göre, Ebu Süfyan şöyle diyordu: "Ey Abdü'ddar oğulları! Bedir savaşında da sancağımızı sizler taşıyordunuz. Başımıza neler geldiğini gördünüz. Sancak yok oldu mu, kendileri de yok olur. Ya sancağımızı hakkıyla taşırsınız. Ya da bırakın onu biz taşıyalım ve hakkını verelim." Ebu Süfyan'ın bu sözleri üzerine Abdü'dar oğulları ona saldırmak istediler ve onu tehdit ettiler: "Sancağımızı sana mı teslim edeceğiz? Yarın düşmanla karşılaştığımız zaman neler yapacağımızı görürsünl"

Sayı ve teçhizat üstünlüğüne sahip Kureyş ordusunun maneviyatı yüksekti. Hamiyyet duygusuyla, batıl davalarının etrafında kenetlenmişlerdi. Şer, kin ve intikam, onları aynı gaye etrafında toplamıştı.

Şimdi islam ordusuna dönelim. Bu ordunun iman ve maneviyat gücü, müşriklerden daha az değildi. Savaşa iten sebep müşrikler için kin ve intikam, müslümanlar içinse iman ve şehadet tutkusuydu. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, müs-lümanlarla birlikteydi. Yeryüzünün iman ve maneviyat bakımından en büyük kumandanları onlar arasında olduğu gibi, mü'minler için en güzel bir örnek olan Hz. Peygamber de başlarmda bulunmaktaydı. Ancak bütün bunlarla birlikte bazı mülahazalarda bulunmamız gerekmektedir. Şöyle ki:

1- Bedir savaşma katılmayan ve o savaşta ganimet elde edemeyen bazı kimseler, bu gaye ile müslümanlar safında savaşa çıkmak ve düşmanla karşılaşmak istemişlerdi. Maksatları Be-dir'de ganimet elde eden mü'min kardeşleri gibi, ganimet elde etmekti. Her ne kadar buna ek olarak kuvvetli bir imanları ve canlarını feda etme tutukusu bulunsa da, hedeflerinin bir kısmını ganimet elde etme arzusu teşkil etmekteydi. Müslümanların yeryüzüne hakim olup düşmanın belini kırmadan önce esir almaları nasıl yasaklanmışsa, aynı şekilde zafer

kesinleşmeden ganimet peşine koşmak da yasaklanmıştır.

2- Münafıkların îslam ordusu saflarından çıkmalarıyla, ordu nifaktan arındıysa da, azmi kuvvetli olmayan bazı mütereddit kimseler, müslümanlar arasında bulunmaktaydı. îki grup, ne-dereyse bozulmaya yüz tutmuştu. Bu iki grubun içindeki fertlerin tümünün; azmini kuvvetlendirdiğim, savaşmakta ısrarlı olduğunu, zafer elde etmek istediğini söylememiz mümkün değildir. Bunlar arasında bazı kimseler mütereddit olarak îslam ordusuyla birlikte cepheye gelmişlerdi. Tabii ki sayılarının çokluğu oranında islam ordusunun kuvveti azalmaktaydı.

3- Medine etrafında bulunan bazı yahudilere münafıklar da katılmışlardı. Bunlar, savaşmakta olan İslam mücahitlerinin arkasında Medine'de bir gedik bırakmışlar ve düşman ordusunun buraya sızmasına zemin hazırlamışlardı. Fakat Hz. Peygamber'in kumandanlığı sayesinde bütün zaaf faktörleri ortadan kaldırılmış, askerlerdeki tereddüt unsuru gizlenmişti. Ancak ganimet ışıkları parladığı esnada, onlarda gizli bulunan ganimet elde etme güdüsü açığa çıkmıştı. Zafer ışıkları parlayın-ca, kaçmakta olan yenik müşrik kuvvetlerinin ardına düşmektense, ganimeti elde etmek için koşuşmaya başlamışlardı. Tabii ki, yüce Allah'ın kelimesi her şeyin üstündedir. Onur ve üstünlük sadece ona aittir. O, doğru yolda yürüdükleri, savaşta sabırlı oldukları takdirde mü'minlere yardımcı olacaktır. Yüce Allah'ın tevfıkinden sonra, zafer için böyle bir kuvvete ihtiyaç vardı. Hz. Peygamber de, zafer için bütün hazırlıkları tamamlamış, askerlerin morallerini takviye etmiş, azimlerini bilememişti. Yüce Allah da şu müjdeyi veriyordu: "Bir kere azmettin mi artık Allah'a dayan}"

Savaş

Hz. Peygamber askerlerini savaş üslerine yerleştirmiş ve iki şeye özellikle dikkat etmişti. Birincisi okçularla ilgiliydi. Yerlerinden ayrılmamalarını onlara sıkıca tembihlemiş ve onlara şöyle uyarıda bulunmuştu: "Siz ordunun arkasını koruyun. Çünkü müşriklerin arkadan saldırmaları tehlike meydana getirir.

Yerinizden asla ayrılmayın. Oldürül-düğümüzü görseniz bile, bize yardıma gelmeyin ve bizi savunmayın. Sizin yegane vazifeniz, arkadan gelecek olan süvarileri oklarınızla geri püskürtmektir. Çünkü süvariler, okları görünce bize karşı hücuma geçemezler!"

Hz. Peygamberin itina gösterdiği ikinci husus ise şuydu: Cephenin ilk safına güçlü askerleri yerleştirmişti. Bunlar Bedir savaşında büyük başarı gösteren Allah'ın arslanı Hz. Hamza ile yine îslam kahramanı Hz. Ali ve Zübeyr bin Avvam gibi kahramanlardı. Bunların isimlerini söylemek bile müşriklere Bedir yenilgisini hatırlatmak için yeterliydi. Bunlar müşriklerin ödlerini koparan kimselerdi. Çünkü bunlar müşriklerin saflarını yararak arkalarından gelmekte olan savaşçılara yol açıyorlardı. Hz. Peygamber bu bahadırlara, kendi emri olmadan ileriye atılmamalarını sıkıca tembihlemişti. Önde gelen askerleri gözden geçirdi kahramanları savaşa teşvik etti. Büyük mücahitleri savaşmaya şevketti.

Ahmed bin Hanbel'in rivayetine göre Hz. Peygamber, Uhud gününde eline bir kılıç aldı ve : "Bu kılıcı kim hakkıyla alıp savaşır?" diye sordu. Mü'minler ona bakmaktaydılar. Yine: "Bunun hakkını kim verecek?" diye sorunca, Ebu Dücane: "Onun hakkını ben koruyacağım ey Allah'ın Resülu" dedi. Kılıcı alıp müşriklerle savaşmaya başladı.

İbn İshak der ki: Ebu Dücane, gayet yiğit bir adamdı. Savaş esnasında salına salma yürür, kılıç sallardı. Savaşırken başına sardığı kırmızı bir sarık ile tanınırdı. Kılıcı Hz. Peygamberin elinden alınca iki safın arasına girdi ve sarığı sardı. Onun bu halini gören Hz. Peygamber şöyle dedi: "Ebu Dücane'nin böyle mütekebbirane yürüyüşü, ancak savaş anında kabul edilebilecek bir yürüyüştür. Diğer zamanlarda Cenab-ı Allah bu şekilde yürümeyi asla hoş karşılamaz."

Müşriklerin sancağı Talha bin Ebi Talha'nm elindeydi.

Sonra onu Osman bin Ebi Talha eline aldı. Sancaktarların hepsi de Abdu'ddar oğullarındandı. Hz. Peygamber îslam ordusunun sancağını Ebu Talib oğlu Ali 'ye verdi. Fakat müşriklerin sancağını Abdu'ddar oğullarından Talha bin Ebi Talha'nın elinde olduğunu görünce, îslam ordusunun sancağını H z. Ali 'den alıp A b dü 'ddar oğullarından olan büyük mücahit Mus'ab bin Umeyr'e verdi.

Savaşın Başlaması:

Müşrikler tarafından savaşa ilk başlayan, Ebu Amir bin Sayfî idi. Evs kabilesine mensup olan bu adama "Rahip" adı verilmişti. Hz. Peygamber ise onun, müşrikleri müslümanlara karşı kışkırtmak maksadıyla öne çıktığını görünce, ona "Fasık" adını vermişti. Hz. Peygamberin Medine'ye hicretinden önce o, kavmi olan Evs'liler arasında itibar sahibi birisiydi. Şirk ordusu, onu öne sürmüşlerdi. Beraberinde elli kadar adamı vardı. Onu öne sürmekle ensarm kuvvetini zayıflatacaklarını zannetmişlerdi, îleri çıktığında bu maksatla Evs kabilesine şöyle seslenmişti: "Ey Evsliler topluluğul" Evs kabilesi ise kendisine cevaben, "Allah senin güzünü aydın etmesin" dediler. Attığı oklar hedefe isabet etmedi. Adamlarının okları da boşa gitti. Perişan olup geri dönmek üzereyken: "Benden sonra milletim gayet kötüleşmiş" dedi.

Hz. Peygamber bunun üzerine mü'minlere savaşma izni verdi. Mü'minlerin parolası "öldür, öldür" idi. Müslüman ordusunun bahadırları müşrikleri öldürmek için ileri atıldılar. Ebu Dücane, elinde Hz. Peygamberin kendisine verdiği kılıcıyla müşriklerin kafalarını yara yara ilerliyordu. Çünkü o kılıcı hakkıyla alıp kullanacağını Hz. Peygambere taahhüt etmişti.

Müşriklerle birlikte kadınları da, ya peçeli olarak, ya da erkekler gibi yüzü açık olarak savaşa gelmişlerdi. Rivayete göre Ebu Dücane, Ebu Süfyan'ın karısı Hind'i görünce kılıcını kaldırmış, ama Hz. Peyganfoerin kılıcının, bir kadını öldürmesinin yakışık almayacağını düşünerek onu öldürmekten vaz geçmişti.

Abdulmuttalib oğlu Hamza da kılıcıyla müşriklerin saflarım yara yara ileriye gidiyor, müşrik askerlerini keskin kılıcıyla öldürüyordu. Onu görenler, paralayıcı bir aslanın Önünden kaçan koyunlar gibi, panik içinde kaçışıyorlardı.

Müşrik ordusunun sancaktarı Talha bin Ebi Talha, müba-reze isteğinde bulundu, yani karşısına kendisiyle dövüşmesi için mü'minlerden bir asker istedi. Onun

karşısına Ebu Talib oğlu Ali hazretleri çıktı. Kısa bir süre sonra da ona öldürücü darbeyi vurdu. Tarihçiler, onun daha ilk darbeyle birlikte yere düştüğünü söylerler.

Hz. Hamza'mn Şehit Edilmesi:

Müslümanlar savaş alanında büyük bir başarı gösterdiler. Nihayet müşrikler îslam kılıçları önünde dayanamayıp kaçmaya başladı. Bu kılıcı onlara Allah Resulü çekmişti ve çekilen kılıç, şirke ve müşriklere karşı çekilmişti. Müşrikler, canlarını ve mallarını cennet karşılığında Allah'a satan, onun yolunda savaşan, öldüren ve öldürülen mücahitlerin önünden kaçmaktaydılar. Bu mücahitler dünya hayatına sahip olmak için değil, ahi-rette Allah'ın mükafatına kavuşmak için cepheye gelmişlerdi. islam ordusunun sancağım taşıyan Musab bin Ümeyr şehit düşmüş, ondan sonra sancağı Hz. Ali almış ve yere düşürmemişti. Ama Hz. Ham za'nm şehit edilmesi nedeniyle kayıp çok büyüktü. Erkekçe vurulmamış, haince bir tuzağa düşürülerek şehit edilmişti. Gerçekten Haşim Oğullarından hiçbiri, düş-manıyla yüz yüze ve göğüs göğüse döğüşürken şehit edilmemiştir. Hepsi de haince kurulan tuzaklar sonucunda öldürülmüşlerdir. Hinci ve diğer Kureyşliler, Vahşi'ye Hamza'yla yüz yüze gelmemesini ancak arkadan vurmasını tavsiye etmişlerdi. Vahşi iyi kılıç kullanmasını bilen biri değildi. Gerçi bilseydi bile, bu sanatını Allah'ın arslanı Hamza'mn önünde gösteremezdi. Hz. Hamza, Kureyşin bahadırlarıyla dövüşüyordu. Karşısına çıkan herkesi yere deviriyordu. Bu da, onun savaştaki yerini göstermektedir. O savaşırken Vahşi adındaki köle tarafından uzaktan gözetilmekteydi. Efendisi Cübeyr bin Mut'im, Hanız a yi öldürmesi karşılığında onu hürriyetine kavuşturacağını va'd etmişti. Çünkü Hz. Hamza, Zübeyr'in amcasını öldürmüştü. Vahşi, bir yere.saklanmış, Hz. Hamza'yı öldürmek için iyi bir fırsatın çıkmasını kolluyordu. Vahşi 'nin bizzat söylediği gibi, Hz. Hamza kır renkli develer gibi kılıcını sallıyor, Önüne çıkan askerleri yere yıkıyordu. Nitekim Vahşi, aradığı fırsatı bulur bulmaz mızrağıyla Hz. Hamza 'y1 şehit etmiş ve hürriyetine kavuşmuştu.

Hz. Peygamberin amcası ve şehitlerin efendisi Hz. Hamza şehidlik mertebesine yükselmişti. Nitekim Resulullah (sav) efendimiz şöyle buyurmuştur: "Şehitlerin efendisi, Abdulmut-talib oğlu Hamza ile, zalim sultan karşısında doğruyu söyleyerek öldürülen kimsedir."

Hz.Hamza'nın haince öldürülmesi, gerçi Cübeyr bin Mut'im ile Utbe kızı Hind'i memnun etmişti. Ama gerçekte, ortada alçaklık ve hainlikten başka bir şey yoktu. Vahşi 'nin bu tutumu nerede, Ebu Dücane 'nin tutumu nerede? Ebu Dücane, kendisiyle savaşanın bir kadın olduğunu görünce onu Hz. Peygamberin kılıcıyla öldürmeyi kendi şanına yakıştırama-mıştı.

Bin kuvvetli adama bedel olan Hz.Hamza'nm şehid edilmesi, îslâm ordusunda bir gevşeklik ve zaaf meydana getirmedi. Aksine, Allah düşmanlarını takibe koyuldu ve bu takibini devam ettirdi. Her ne kadar üzüntülü olsa da, yoluna devam etti. Çünkü galip olan kendisiydi. Müşriklere gelince, sancakları, sancaktarların peşpeşe ölmesi nedeniyle durmadan el değiştiriyordu. Sancaktarları İbn Ebi Talha öldürülmüş, arkasından kardeşi Osman sancağı ele almıştı. Onun ölümünden sonra da, kardeşi Ebu Sa'd taşımaya başlamıştı. Sa'd meydan okuyarak Hz. Ali'yle vuruşmak isteğinde bulunmuştu. Meydan okuyan cengaverlerin hiç birinden kaçmayan Hz. Ali, karşısına çıkıp onunla vuruşmaya başlamıştı. Hz. Ali'nin dövüştüğü hiçbir kimse sağ kalmamıştı. Müşriklerin sancaktarları olan Ebu Sa'd ile Hz. Ali vuruşmaya başladı. Musab bin Umeyr, sonra müslümanlarm sancağım taşıyan Sad bin Ebi Vakkas da müşriklerin sancaktarına ok atmaya başlamıştı. Hz. Ali, müşriklerin sancaktarını kılıcıyla vurup yere düşürdüğü halde, onu öldürmekten vazgeçmişti. Çünkü İslam aslanı Hz. Ali, yere düşen kimseye değil, karşısında dikilen adama kılıç sallardı. Bazı arkadaşlarının, "Niçin onu öldürmedin?" diye sormaları üzerine, Hz. Ali şöyle demiş: "O, avreti ile karşıma çıktı. Ona acıyıp vurmadım. Zannettim ki Allah onu öldürmüştür."

Biz Hz.Ali ile, köleleri kışkırtanların karşılaştırılmasını yapmıyoruz. Çünkü Ali'nin yaptığı kahramanlık, diğerinin yap-tığıysa aşağılık bir harekettir. Müşriklerin sancaktarları peş peşe vurulup düşünce, sonunda sancaklarını bir kadın eline alıp taşımaya başlamıştı.

Hz. Hamza'nın hile ve desise ile öldürülmesinden sonra da îslam ordusu sükunetle savaşı sürdürdü ve düşman saflarını yarmaya devam etti. Müşrik askerler, mallarını ve teçhizatlarını bırakarak kaçmaya başladılar.

Öldürücü Ganimetler

Düşman ordularının sayıca fazla olmaları kendilerine bir fayda sağlamamıştı. Hiçbir kazanç elde edemişlerdi. Sonunda kaçmaya başladılar. Ancak fazla uzaklaşmadıkları için belleri tamamen kırılmamıştı. Halid bin Velid ile İkrime bin Ebi Cehil kumandasında ikiyüz atlıları vardı. Bunlar fırsatını buldukları takdirde arkadan islam ordusuna saldırma görevini almışlardı. Bu kumandanlar oldukça tedbirli davranıyorlar, kin ve intikam ateşiyle yanıp tutuşuyorlardı. Hamiyyet uğruna savaşmaktaydılar. Öte yandan ganimetler mücahitlerin bir kısmını aldatmıştı. Ali ile Zübeyr, Sad bin Ebi Vakkas ve diğer bahadırlar, müşriklere büyük kayıplar veriyordu. Fakat bunların arka taraflarında kalan mücahitlerin bir kısmı ganimetleri topluyor ve müşrik ölülerinin üzerlerindeki mallarıyla silahlarını alıyorlardı. Bunlarla uğraşırken de, kardeşleri Ebu Düca-ne'yi başı yarık ve yerde yatar vaziyette kendi haline terkedi-yorlar, mü'min ordusunun arka taraflarını korumuyorlardı.

Müslümanların ganimete koşuşmalarından önce savaşın ne şekilde seyrettiğini tbn îshak şöyle anlatır: "Cenab-ı Allah müslümanları zafere ulaştırmış, va'dini gerçekleştirmişti. Müslümanlar kılıçlarıyla müşrikleri kovayalarak ordugah dışına çıkarmışlardı. Artık kesin olarak müşrikler yenilmişlerdi."

îslam bahadırlarından Zübeyr bin Avam der ki: "Hind'in cariyeleriyle hizmetçilerine baktım. Yanlarına aldıklar az bir malla veya elleri boş olarak kaçmaya çalışıyorlardı"

Herkes ganimet toplamaya başlamıştı. Okçular ganimetlerin çokluğunu ve savaşçıların ganimet için koşuştuklarını görünce görevlerini unuttular ve Hz. Peyamberin, îslam askerlerinin dört katı olan müşriklerin îslam ordusunu arkadan kuşatmalarına izin verilmemesi konusundaki emirlerine rağmen, okçular yerlerini terkedip ganimet elde etmeye koştular. Öte yandan Halid bin Velid ile Ikrime bin Ebi Cehil, okçuların yerlerinden ayrılmalarım dört gözle bekliyorlar ve süvarileriyle İslam ordusunu arkadan vurmak için fırsat kolluyorlardı. Okçuların yerlerinden ayrıldığını görür görmez, onların boş bıraktıkları yere

saldırdılar ve imân ordusunu arkadan vurmaya başladılar. Kureyş ordusunun büyük bir kısmı kırılmaya başladığı ve yenilginin kesinleştiği bir sırada Kureyş ordusu intikam almak maksadıyla yeniden islam askerlerine saldırmaya başladı. Öldürmek amacıyla Hz. Muhammed'in üzerine yürüdüler. Fakat Hz. Peygamber, müslüman mücahitler tarafından çember içine alınarak korundu.

İbn İshak der ki: Müslüman okçuların yerlerinden ayrılmaları büyük bir darbe oldu. O gün büyük bir imtihan, mal sevdasına kapılanlarla kapılmayanların seçim günüydü. Yüce Allah bazı müslümanlara şehitlik mertebesini ikram etti. Öyle bir an olmuştu ki, müşrikler Hz. Peygambere yaklaşmışlar, ona taş atmışlardı. Hatta bu taşlardan biri onun mübarek dişini kırmış, dudağını ve yüzünü yaralamıştı. Müşrik askerlerinin attıkları taşla miğferinin iki halkası da temiz ve mübarek yanağına batmış, Hz. Peygamber saldırı esnasında müslümanları düşürmek için Ebu Abir el- Evsi tarafından Jtazılan çukura düşmüştü. Hz. Ali ile Talha bin Übeydullah onu tutup kaldırmışlardı.

Sahabiler Peygamber Efendimizin mübarek yüzünü temizlemeye başladılar. Ebu Ubeyde Amir bin Cerrah yanağına batan miğferin iki halkasından birini dişi ile çekti. Bu sırada da süt dişlerinden biri düştü. îkinci halkayı çekerken de öbür süt dişi düştü. Müşrik askerler Hz. Peygamberi öldürdüklerini ve işin bittiğini zannediyorlardı. Bu sebeple müslüman bahadırlar cephe önünde onu etten bir duvar ile koruma çemberine almışlardı. Kılıçlar etrafında sakırdıyordu. Bir çok mü'min canları pahasına onu korumaya çalışırken, müşrik askerler de O'nu öldürmek için bütün güçleriyle uğraşıyorlardı. Hz. Peygamber (sav)'i koruyanlardan biri de , sancaktar Musab bin Ümeyr'di. Onu korurken, kendisini Hz. Peygamber sanarak şehit ettiler. Vuran adam, Hz. Peygamberi öldürdüğünü sanarak, Kureyş askerleri arasında yüksek sesle " Muhammed'i öldürdüml" diye bağırmıştı. Bu esnada Musab bin Ümeyr'in elinde bulunan îslam sancağını Hz. Ali almıştı. Kureyşliler Hz. Peygamberi ok yağmuruna tutmuşlardı. Oklar, bedenini Hz. Peygambere siper yapan, Ebu Dücane'nin sırtına saplanmış, fakat o buna rağmen Hz. Peygamberin üzerine eğilerek ona ok isabet etmemesini temin etmişti. Sonunda sırtına saplanan oklar çoğalınca yere düşüp şehit oldu. Bu arada Sad da müşrikleri Hz. Peygamberden uzaklaştırmak için, üzerlerine durmaksızın ok atıyordu. Hz. Peygamber de ona ok yetiştirerek: "At. anam babam sana feda olsun ey Sad\" diyordu.

Müşrikler arasında Hz. Peygamberin öldürüldüğü haberi yayılmıştı. Bu haberi duyan müslümanlar umutsuzluğa kapılmış, zayıf iradeliler ümitlerini yitirmişti. Ama çoğu da daha fazla çarpışmaya başlamıştı. Ancak mü'minlerin arasında bulunan Enes bin Nadir, yüksek sesle bağırarak müslümanlara şöyle hitap etmişti: "Hz. Peygamber vefat ettikten sonra, artık siz ne diye yaşıyorsunuz! Kalkın,sav aşın ve Resulullah'ın hayatını feda ettiği dava uğrunda Ölünl" Onun bu çağrısına mü'min askerler icabet ettiler. Vuruştular ve ölünceye kadar düşmanla çarpıştılar.

Bir süre sonra, Hz. Peygamberin hayatta olduğu müjdesi geldi. Bu haber bütün müslümanları yeniden canlandırdı. Hz. Peygamber ve beraberinde bulunan Ebubekir, Ömer, Ali, Talha, Zübeyr ve diğer güçlü müslümanlar da büyük bir azimle savaşa başlamışlardı. Ansızın karşılaştıkları bu saldırıyla, müslümanlarm bir kısmı öldürülüp şehitlik mertebesine yükselmiş, kalan mü'minler ise büyük bir kargaşalık içine düşmüşlerdi. Öte yandan Ebu Süfyan, beraberindeki savaşçılarla müslümanları yüksekten gözetliyordu. Bu sıkıntılı ve zorlu devrede Hz. Peygamber şöyle dua etmişti: "Allah'ım! Bu müşrikler bize üstün gelmesinler. Eğer bu bir avuç topluluk öldürü-lürse, artık yeryüzünde sana ibadet edecek kimse kalmaz!"

Bu duadan sonra, müşrikleri o yüksek tepeden indirecek olan sahabilerini vuruşmaya davet etti. Bunun üzerine müslümanlar yeniden cansiperane bir şekilde savaşarak müşrikleri dağın tepesinden uzaklaştırdılar. Üzgün oldukları halde, Ku-reyş'e karşı tekrar üstünlük kurdular. Çünkü büyük Bedir savaşma katılmış olan mü'minlerin kalblerinde uyarıcı bir iman kuvveti vardı.

Artık Kureyş'in azmi kırılmıştı. Çünkü dağın üst tarafından Halid'in süvarileri üzerine yağmur gibi taş yağmaktaydı. Ha-lid her ne kadar Kureyş'i kesin bir zafere kavuşturmamışsa da tam bir yenilgiye uğratmaktan da kurtarmıştı. Hz. Peygamberin öldürülmediği, hayatta olduğu, müşriklere karşı yeni planlar ve taktikler hazırlığı içinde olduğu müjdecinin verdiği sevinçli haber, Kureyşlilerin kalblerine ümitsizlik düşürmüştü. Artık müslüman askerlere karşı kesin zafer elde etme ümidini yitirmişlerdi, islam ordusunun tedirginliğinden sonra, Hz. Peygamber kumandayı yeniden ele almış, önce sancaktarhk yapan Musab bin Ümeyr şehitlik mertebesine yükseldiği için sancağı Ebu Talib oğlu Ali'ye vermişti. Sancağı alan Hz. Ali, ölümden korkmadan Kureyş üzerine yürüdü.

Müslümanlar tepeye hakim olunca, yeniden vuruşmaya başladılar, Halid'in hücumlarını sürdürmesinin müşriklere bir faydası olmadı. Ebu Dü-cane, Zübeyr, Talha ve sancaktar Hz. Ali ile diğer kahramanların karşı saldırıları ile Kureyşliler yine hakimiyeti ellerinden kaçırmışlardı. îslam ordusunun sarsıntı geçirdiği ve çok şehit verdiği bir esnada zafer şimşeği Kureyşliler lehine parlamıştı. Çünkü müşrik ordusuna nisbetle İslam ordusunun sayısı gerçekten çok azdı. Hz. Peygamberin öldürüldüğü haberi müşrikler arasında yayılınca zaferi elde ettiklerini ve iman ordusunu yok ettiklerini sanmışlardı. Fakat gözlerini alan bu parlak şimşek, islam askerlerinin tepeyi yeniden ele geçirmeleri esnasında hemen sönüvermişti. Halid bin Velid ile beraberindeki süvarilerin püskürtülmesi esna-sında artık müslümanlara karşı zafer elde edemiyeceklerini anlamışlardı. Hz. Ali, îslam sancağını taşımaya başlamıştı. Sancak arkasındakiler her ne kadar desteklemeseler de, yalnız başına zafer taşıyıcısıdır. Kaldı ki Ali, zaferi asla elden kaçıracak biri değildi. Onu Bedir ve Uhud savaşlarında usta bir silahşor olarak görmüşlerdi. Nitekim Ebu Süfyan da: "Ordu, sancaktarının ardı sıra yürür" demişti.

Savaşın başlarında Kureyş ordusunun büyük bir yara aldığını unutmamalıyız. Askerlerin yaralarını tedavi edip onları hücuma sevkeden şey, zafer umudu olmuştu. İslam ordusunun sarsıntı geçirdiği esnada zaferi kazanacaklarını ummuşlardı, îman ordusunun durumu düzelince Kureyşlilerin yaraları yeniden kanamaya ve sonuçtan korkmaya başladılar. Kesin zaferi elde etmekten umut kestiler. Çünkü müslümanların, yeniden karşılarına dikildiklerini görmüşlerdi. Daha önce büyük Bedir savaşında az sayıdaki müzminlerin hücumları neticesinde başlarına ne gibi büyük bir felaket geldiğini unutmuş değillerdi.

îşte tam bu esnada savaşa son vermek istediler. Geçici zafer onları sevindirmiş, bir sürelik galibiyet bile onlara yetmişti. Ama mutlaka kaybedeceklerdi. Çünkü geleceği geçmişe, yani büyük Bedir savaşına kıyaslıyorlar ve mutlaka yenilgiye uğrayacaklarını düşünüyorlardı. Çünkü yaşanılmakta olan an, mutlaka maziye karışacaktı.

Uhud gazasıyla ilgili olarak tarihçiler, Peygamber ordusunun hezimete uğradığını söylerler. Fakat bu savaşta müslümanların durumunu ifade etmek için yenilgi kelimesini kullanmak doğru değildir. Eğer iman ordusu geri dönüp kaçsa ve müşrikler de onları kovalasaydı, o zaman bunun adı yenilgi olabilirdi. Fakat

bu savaşta mücadeleyi durduranlar, bizzat saldıranların kendileridir. Müslümanlardan birkaç kişiyi öldürmekle yetinmişlerdi. Daha fazlasını yapamıyacaklarım bildiklerinden dolayı savaşa son vermek istemişlerdi. Çünkü geçici bir sarsıntıya uğrayan İslam ordusunda, kılıçların yeniden parlamaya başladığını görmüşler ve parlayan bu kılıçların acısını iki defa tatmışlardı. Bu sebeple Hz. Peygamber, onların savaşa son verme isteklerine uymuştu. Müslümanlar Uhud savaşında yenilgiye uğramadılar. Ancak bu savaşta iki taraftan birisi zafer de kazanamamıştır.

Çünkü bu savaş, Kur'an-ı Kerim'in de ifade ettiği gibi, müs-lümanlar için bir yara ve darbe olmuştur. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah bu savaşla ilgili olarak şöyle buyuruyor: "Eğer siz (Uhud'da) bir yara aldıysanız, şüphesiz o topluluk da (Bedir'de) benzeri bir yara almıştır. Allah'ın, gerçekten inananları belirtmesi ve içinizden şahitler edinmesi; Allah'ın inananları arıtması ve inkar edenleri yok etmesi için, insanlar arasında bu günleri bazen lehe, bazan aleyhe döndürür dururuz. Allah cihad edenleri ve sabredenleri belirtmeden cennete gireceğinizi mi sanıyordunuz? Andolsun ki, siz ölümle karşılaşmadan önce onu arzuluyordunuz. işte onu gördünüz. Muhammed, ancak bir elçidir. Ondan önce de elçiler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür veya öldürülürse siz ökçelerinizin üzerinde geriye mi döneceksiniz? Kim ökçesi üzerinde geriye dönerse, Allah'a hiç bir zarar vermez. Allah, şükredenleri mükafatlandır acaktır." (Ali İmran: 140-144)

Müşriklerin bıraktığı ve islam ordularının onların peşine düşerek kovaladığı Uhud savaşıyla ilgili olarak üç hususa işaret etmemiz gerekmektedir.

1- Bu gazada Hz. Peygamber bir müşriği kendi eliyle öldürmüştür. Olay şöyle cereyan etmiştir: Ubeyd bin Halef, daha Mekke'deyken Hz. Peygamberi öldürmeyi istemiş ve Uhud savaşı başladığında yüzüne demir bir peçe takarak: "Muhammed kurtulursa ben kurtulmam" diye ortaya atılmış, savaşta Musab bin Ümeyr tarafından öldürülmüştü. Ama Musab'm öldürdüğü kişinin bir başkası olduğu rivayet edilmektedir. Bu rivayete göre Übey'i Hz. Peygamber öldürmüştür. Hz. Peygamber mızrağını eline almış, demir miğferiyle zırhı arasındaki boşluktan köprücük kemiğine fırlatmıştı. Mızrak boşluktan geçip köprücük kemiğine saplanınca, atından düşüp yerde yuvarlanmaya başladı. Ravilerin anlattıklarına göre mızrağın değdiği yerden kan çıkmamıştı.

Arkadaşları yanına geldiklerinde, Übey acı içinde çırpmıyordu. Ona, "Seni rahatsız eden nedir?" diye sordular. "Bak işte kan akmıyor, sadece bir çizik görünüyor" dediler. Böğürmekte olan Übey şu cevabı verdi: "Nefsim kudret elinde olan Allah'a andolsun ki, bana isabet eden bu yara zilmecaz ahalisine isabet etmiş olsaydı, hepsi ölürlerdi" Bundan sonra da öldü.

İbn İshak, Hz. Peygamberin Übey bin Halefi öldürmesini şöyle anlatır: Übey, Hz. Peygamberin yanına yaklaşınca, Allah'ın Resulü etrafındaki sahabilere: "Ona ilişmeyin onu bana bırakın" dedi. Ubey biraz daha yaklaşınca yanında bulunan Haris bin Samme bir mızrak aldı. Yerinden öyle bir fırladı ki, onun hızından dolayı biz, adeta devenin koşarken sırtındaki yünlerin havalanması gibi, havalanır gibi olduk. Sonra Übey'in karşısına geçerek boynuna mızrağını fırlattı. Mızrağın hızı, atının hızından defalaraca fazlaydı.

Bu da Hz. Peygamberin, her ne kadar bizzat savaşmasa da, vuruşma gücünü göstermektedir.

2- Hz. Peygamberin ordusuyla birlikte kadınlar da sefere çıkarlardı. Mücahitlere su taşırlar imkan buldukça yaralıların yaralarını tedavi ederler, gerektiğinde de kılıçla vuruşurlardı. Rivayete göre Nesibe'tül- Mazineye adındaki Ümmü Arama-re künyesini taşımakta olan bir kadın da islam ordusuyla birlikte sefere çıkmıştı. Orduya su taşıyordu. Mücahitlerin yükünü bağlıyor, yaralarını sarıyordu. Müşrikler etrafı çevirince Hz. Peygamberin, müşrik oklarına maruz kalmasından korktu ve kılıcını çekip diğer müslümanlarla birlikte Hz. Peygamberi korumaya başladı. Düşmanlara ok atıyor, kılıç sallıyordu. Fakat bir süre sonra omuzundan ağır bir darbe aldı. Darbe, omuzun-da oldukça derin bir yara açmıştı.

Hz. Peygamberin kızı Fatıma da, babasının mübarek yüzünde açılan yaradan akan kanları yıkayıp tedavi ediyordu. Buhari, Sehl bin Sa'd'ın şöyle dediğini rivayet eder: "Ama vallahi ben, Hz. Peygamberin yarasını yıkayanın, yarasına su dökenin kim olduğunu ve yarasının ne ile tedavi edildiğini bilmiyorum. Yalnız, Hz. Peygamberin kızı Fatıma onun yarasını yıkıyordu. Ali'de kalkan ile yarasının üzerine su döküyordu. Fatıma, su dökmenin akan kanı daha da fazlalaştırdığını görünce, bir parça hasır alıp yaktı ve külünü yaranın üzerine yapıştırdı."

Bu haberden anlaşıldığına göre Hz. Peygamberin kızı Fatıma anamız da, mücahitlerle birlikte savaşa katılmış, babasının yarasını tedavi etmiştir. Hazreti Peygamberin yarası, eve dö-nünceye kadar kanamaya devam etmişti.

3- Müşriklerin şehitlere, özellikle Hz. Hamza'nm mübarek naaşına yaptıklarıyla Hz. Ali'nin Ebu Talha ile dövüşürken onu yere yıktığında avret mahali görününce kılıcını kaldırıp onu öldürmemesi bunu mürüvvete sığdırmaması karşılaştırıldığında, iki ordunun insani ve ahlaki nitelikleri ortaya çıkar.

Müşrikler cesedleri kadınlara bırakmışlardı. Kadınlar Ebu Süfyan'm karısı ve Muaviye'nin anası Utbe kızı Hind'in kumandası altında cesedlerin organlarını parçalayıp koparıyorlardi. İbn İshak'ın anlattığına göre, Utbe kızı Hind ile beraberindeki kadınlar, Hz. Peygamberin şehit düşen arkadaşlarının kulaklarını, burunlarını kesip koparıyorlardı. Hatta Hind, erkeklerin burunlarını ve kulaklarını koparıp ayağına halhal yapmış ve boynuna gerdanlık olarak asmış, kendi asıl gerdanlığını ise hizmetçisine ve Hz. Hamza'yı öldüren Vahşi'ye hediye etmişti. Hind, Hz. Hamza'nın karnını yararak ciğerini alıp dişlemiş ve sonra da atmıştı. Bundan sonra, yüksek bir kayanın üzerine çıkarak şu şiiri okumaya başlamıştı:

Bedir'de yaptıklarınızın cezasını verdik.

Bir savaştan sonra, ikinci savaşın ne getireceği bilinemez

Ben Utbe gibi; kardeşim gibi,

Amcam gibi, sabırlı değilim

Gönlümü rahatlattım, adağımı yerine getirdim

Vahşi, gönlümdeki ateşleri söndürdü

Ömrüme ömür kattı

Artık mezarımda kemiklerim çürüyünceye kadar rahat edeceğim

Mü'min ve Verdiği Söz

"Mü'minlerden öyle erkekler var ki, Allah'a verdikleri sözde durdular. Bu uğurda canını vermiş (şehit oluncaya kadar çarpışacaklarını adamışlardı, çarpıştılar ve şehit düştüler), kimi de (şehitlik) beklemektedir; sözlerini asla değiştirmemişlerdir. Bu sebeple Allah, doğruları, doğruluklarıyla mükafatlandırır; ikiyüzlüleri de dilerse azablandırır, yahut tevbelerini kabul eder. Şüphesiz Allah, çok bağışlayan, çok esirgeyendir." (Ahzab. 23-24)

Bu ayeti kerimenin ifadeleri, Uhud'da sebat eden mü'min erkeklere tam tamına uymaktadır. Bu ayet ister onlar hakkında isterse genel olarak nazil olmuş olsun, cihada katılan bütün mü'min erkekleri kapsamına almaktadır.

Bu gazada, sadakat sahibi olan, imanlarında dürüst olan erkekler vardı. Örneğin şehitlerin efendisi, şirk ordusunun büyük korkusu Hz. Hamza, bunlardandı. Peygamber Efendimizin kılıcının hakkını vererek müşriklerin kafalarım yaran Ebu Dücane, Musab bin Ümeyr, kahramanlar kahramanı Ali bin Ebu Talib de bunlardandı. O, çok zor anda îslam sancağını taşımıştı. Peygamber efendimizin sancağı ona vermesi, müşrikleri ürkütmüştü. Talha bin Ubeydullab da bu müjdelenen kimselerdendi. Mü'minlerin beklemekte oldukları hezimeti zafere çevirme faziletinin yegane sahibi Talha'ydı. Talha'nın yenilgiyi zafere çevirmesinin ardı sıra müşrikler kötü akibete uğrayacaklarından endişe ederek savaşa son vermişlerdi.

Beyhaki, Hz. Peygamberin nübüvvetini gösteren delilleri anlatırken şöyle diyor: "Uhud savaşında herkes, Hz. Peygamberin etrafından dağılmışlar yanında ensardan sadece onbir kişi kalmıştı. Talha bin Ubeydullah da yanında bulunanlardan birisiydi. Uhud dağına çıkıyordu. Müşrikler yanına yaklaştıklarında Hz. Peygamber: "Bunlarla savaşacak kimse yok mu? "diye sorunca Talha, "Ben varım, ya Resulullah" dedi. Peygamber' efendimiz, "evet sen öylesin", buyurdu. Ensardan bir adam için müşriklerle vuruştu. Beraberindekilerle birlikte Hz. Peygamber dağa tırmanmaya devam etti. Sonra o

Ensari şehit edildi. Müşrikler Hz. Peygambere yaklaştılar. Hz. Peygamber yine: "Bunları savacak kimse yok mu?" diye sordu. Talha tekrar aynı şekilde cevap verdi. Peygamber efendimiz de ona, daha önceki cevabı verdi. Ensardan bir adam: "Ben varım, ya Resulullah!" dedi ve vuruştu. Bu arada Peygamber efendimiz ashabıyla birlikte Uhud'un tepesine tırmanıyordu. Bu arada Ensardan olan o adam da şehit edildi. Müşrikler yine peygamber efendimize yanaştılar. Yine aynı şeyi sordu. Talha, "ben varım, ya Resulullah!" dedi. Bu defa Ensardan başka bir adam müşriklerle vuruşmak için izin istedi. Peygamber Efendimiz ona izinverdi. Adam vuruştu, önceki arkadaşı gibi şehit edildi. Hz. Peygamberin yanında sadece Talha kalmıştı. Hz. Peygamber: " Bu müşrikleri durduracak kimse yok mu?" diye sorunca Talha: "Ben varım ya Rasulullah" deyip onlarla vuruşmaya başladı. Kendinden önce şehit edilenlerin tümü gibi cengaverce savaştı ve parmak uçları koptu. Sonra Hz. peygamber ashabının yanına doğru tırmanmaya başladı. Ashabı, Uhud tepesinde beklemekteydiler. Onlara şöyle dedi: "Bugün Talha'nın günü oldu."

Müşriklerin kendilerini uzaklaştırmalarından sonra, müslü-man mücahitlerin Uhud tepesine tırmanmaları, geçirdikleri sarsıntıdan sonra yeniden insiyatifî ele alıp tereddütsüzce savaşa devam etmeleri arasında ayırıcı bir çizgi olmuştur. Bu defa sancağı - Allah yüzünü mübarek kılsın- Hz. Ali taşıyordu. Halid bin Velid kumandasındaki müşrikler eskisine nisbetle daha kuvvetle vurmaya başladılar. Onlardan öç aldılar. Çünkü yedikleri darbenin etkisinden kurtulmuşlar ve yeniden düzene girmişlerdi. Müslümanların yeniden toparlandıklarını gören müşrikler hemen savaşa son verdiler. Neticenin kendi aleyhlerine dönmesinden korktukları için savaşı sürdürmek istemediler. Nitekim mü'minler de, Allah'ın izniyle, onları öldürmeye ve köklerini kazmaya başlamışlardı.

Ebu Süfyan'ın Sevinci

Ebu Süfyan her ne kadar müslümanların kökünü kazıya-mamış ve kalıcı bir zafer kazanamamışsa da, intikamını aldığını sanmış ve bu sevinçle savaşa son vermişti. Gerçekler de, elde ettiği nisbi zaferi kaybetmesin diye savaşa son

vermesi hususunda onu ikna etmişti. Her ne kadar malını geri alamamış, Medine'yi yerle bir edememişse de öcünü almış ve bunu yeterli görmüştü. Elde ettikleriyle övünerek mü'minlere yüksek sesle şöyle demişti: "Ordunun içinde Muhammed var mıdır? Kavminin içinde Muhammed var midir?" Uç defa bu şekilde seslenmiş, Hz. Peygamber ise sahabilerine, ona cevap vermemelerini emretmişti. Bundan sonra Ebu Süfyan şöyle sormuştu: "Kavmin içinde Ebu Kuhafe'nin oğlu (Ebu Bekir) var mıdır? Kavminin içinde Hattab'ın oğlu (Ömer) var mıdırV Bundan sonra kendi arkadaşlarına yönelerek şöyle demişti: İCVallahi bu saydıklarım öldürülmüşlerdir. Artık elde etmek istediğimizi elde etmiş bulunmaktayız"

Onun böyle konuşması karşısında Hz.Ömer kendini tu-tamayarak şöyle karşılık vermiştir: "Vallah yalan söyledin, ey Allah'ın düşmanı! Senin adlarını saydıklarının hepsi de hayattadır."

Bunun üzerine Ebu Süfyan şöyle karşılık verdi: "Bu gün Bedir gününe karşılıktır. Savaş, kuyu kovası gibi bir iner bir çıkar. Ey Hübel,dinini yücelt; Ey Hübel,dinini yüceltl"

Hz. Peygamber etrafındaki sahabilere: "Ona cevap vermeyecek misiniz?" diye sorunca, sahabiler, "Ne cevap verelim ey Allah'ın Resulü?" diye sordular. Hz. Peygamber şöyle cevap verdi: "Deyin ki: Allah daha yücedir ve daha üstündür]" Sahabiler bu cevabı aktarınca Ebu Süfyan da şöyle karşılık verdi: "Bizim Üzza'mız var. Sizin Üzza'nız yoktur."

Hz. Peygamber, etrafındaki sahabilere: "Ona cevap vermeyecek misiniz?\" diye sorunca, sahabiler tekrar ona ne söyleyeceklerini sordular. Hz. Peygamber de: "Deyin ki, Allah bizim mev-lamızdır sizin mevlanız yoktur \" buyurdu.

Kur'an-ı Kerim'de Uhud Savaşı

Kur'an-ı Kerim Uhud savaşını çok ince ifadelerle tasvir etmiştir. Hz. Peygamberin askerlerini, özellikle savaşta ganimet peşine düşenleri ve onların savaşa etkilerini veciz bir şekilde açıklamıştır.

Şöyle ki: "Bu (Kur'an) insanlara bir açıklama, (Allah'tan) korkanlara yol gösterme ve öğüttür. Gevşemeyin, üzülmeyin, eğer (gerçekten) inanıyorsanız, mutlaka siz üstün geleceksiniz. Eğer siz (Uhud'da) bir yara aldıysanız, şüphesiz o topluluk da (Bedir'de) benzeri bir yara almıştır. Allah'ın gerçekten inananları belirtmesi ve içinizden şahitler edinmesi, Allah'ın inananları arıtması ve inkar edenleri yok etmesi için, insanlar arasında bu günleri bazen lehe, bazen aleyhe döndürür dururuz. Allah zalimleri sevmez. Yoksa içinizden Allah cihad edenleri ve sabredenleri belirtmeden cennete gireceğinizi mi sanıyordunuz? Andolsun ki siz ölümle karşılaşmadan önce onu temenni ediyordunuz, işte onu gözlerinizle bakarak gördünüz. Muhammed ancak bir elçidir. Ondan önce de elçiler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür veya öldürülürse siz ökçelerinizin üzerinde geriye mi döneceksiniz? Ökçesi üzerinde geriye dönen, Allah'a hiçbir zarar veremez. Allah, şükredenleri mükafatlandıracaktır. Allah'ın izni olmadan hiçbir kişi ölmez. (Ölüm) belirli bir süreye bağlanmıştır. Kim dünya nimetini (menfaatini) isterse, kendisine ondan veririz; kim ahiret sevabını isterse ona ondan veririz. Şükre-denlerin mükafatlarını vereceğiz." (Ali İmran. 138-145)

Bu ayeti kerimeler, savaşın müslümanlarm aleyhinde meydana getirdiği sonucu tasvir etmektedir. Aslında bu sonuç, mü'minleri denemek, sabırlı mücahitleri, mütereddit zayıflardan ayırd etmek içindi. Bu da, İslam ordusunun askerleri arasında mütereddit kimseler bulunduğuna işaret etmektedir. Nitekim askerlerin niteliklerinden bahsederken, buna değinmiştik. Bu yüce ifadelerde bazı sabit gerçeklere işaret vardır. Mesela bir defa darbe yemekle müslümanın hemen gevşememesi ve üzülmemesi gerekir. Çünkü gevşeklik ve üzüntü insanı Allah'ın rahmetinden ümit kesmeye yöneltir. Oysa inananlara Allah'tan ümit kesmek yaraşmaz. Çünkü kafir kavimden başkaları Allah'ın rahmetinden ümit kesmezler.

Bu sabit gerçeklerden biri de, mü'minlerin geçmişte Bedir savaşında elde ettikleri zaferle, Uhud'da uğradıkları yenilgiyi birbirine kıyaslamaları gerektiğidir. Birinde nefisleri sürura gark eden bir zafer, diğerinde ise insanı üzüntüye boğan bir yenilgi vardı. Cenab-ı Allah'ın kainatta uyguladığı kanunlardan biri de değişimdir. Bu değişim gereğince insanlar nihai zaferi her

zaman elde edemeyebilirler. Oysa gerçek zafer, ancak yüce ve hikmet sahibi olan Allah katından gelir.

Yukarıdaki Kurani ifadelerin işaret ettiği sabit gerçeklerden bir diğeri de şudur: Peygamber efendimizin ölümlü bir insan olduğu, ölebileceği veya öldürülebileceği kabul edilmelidir. Onun, Allah tarafından seçilmiş bir elçi olması dolayısıyla Ölümsüz olduğunu düşünmek elbette ki doğru olmaz. Aksine mü'minlerin, onun irtihalinden sonra ziyan içinde geri dönmeleri gerekir. Ondan sonra da hiç gevşeklik ve fütur göstermeden risalet bayrağını taşımaları ve getirdiği hakikatleri insanlara tebliğ etmeleri, bu uğurda her şeyleriyle savaşmaları gerekir.

İşte Uhud savaşından sonra müslümanlarm durumu buydu. Bundan ibret alınacak noktalar vardır.

Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah,Uhud savaşının başlangıcını ve ortalarını tasvir ederken o savaşa katılan müs-lüman askerlerin mütereddit olanlarıyla, sebatkâr olanların durumlarını açıklamış, o savaştaki acizlik sebeplerini beyan buyurmuştur. Şöyle ki: "Kendi izniyle onları öldürdüğünüz sürece Allah, size (yardım) vadini doğruladı: Nihayet siz korktunuz, Allah size sevdiğiniz (galibiyet)i gösterdikten sonra savaş iş (in) de birbirinizle çekiştiniz ve isyan ettiniz: Kiminiz dünyayı istiyordu, kiminiz de ahireti, sonra Allah sizi denemek için geri çevirip yenilgiye uğrattı. Andolsun ki, O sizi bağışladı. Allah, müzminlere karşı çok lütufkardır. Peygamber arkanızdan sizi çağırırken siz boyuna (düşmandan) uzaklaşıyor, hiç kimseye dönüp bakmıyordunuz. Bundan dolayı Allah, size gam üstüne gam verdi ki, ne elinizden gidene, ne de başınıza gelene üzel-meyesiniz, Allah yaptıklarınızı duymaktadır. Sonra o üzüntünün ardından (Allah) size güven ve huzur indirdi.Oysa bir takımınız kendi dertlerine düşmüşlerdi. Haksız yere, Allah hakkında, cahiliye zannı gibi bir zanda bulunuyorlar; "(hani) bu işten bize birşey var mı? " diyorlardı. De ki: "bütün iş, Allah'a aittir," Onlar sana açıklayamadıklarını içlerinde gizliyorlar. Diyorlar ki: "Bu işte bizim fikrimiz alınsaydı, burada öldürül-mezdik." De ki: "Evlerinizde olsaydınız, haklarında ölüm yazılı olan kimseler, yine de devrilecekleri yere varırlardı." Bu Allah'ın içinizde olanı denemesi, kalblerinizde olanı arıtması içindir. Allah gönüllerde olanı bilir. İki topluluğun karşılaştığı gün, içinizden yüz çevirip gidenleri, yaptıkları bazı işlerden dolayı şeytan, (yoldan) kaydırmak

istemişti. Ama yine de Allah, onları affetti. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, halimdir." (Al-i İmran: 152-İ55)

Bu açıklamaları, kalblerde bulunan düşünceleri bilen Allah yapmıştır. Yine bu ayeti kerimelerde savaşın başlangı-cının ne şekilde olduğu da beyan edilmektedir. Bu savaşta iman ordusu şirki Öldürüyor, yok ediyordu. Müşriklerin canlarını ve hayat unsurlarım alıyordu. Fakat savaşın ortalarına doğru iş değişti; mü'min askerler ganimet etrafında anlaşmazlığa düştüler. Kimisi alalım, kimisi almayalım dediler. Ganimetleri alma halinde büyük komutan Hz. Peygambere karşı gelmiş olacaklardı. Almamaları halinde ise kendi nefislerine isyan etmiş olacaklardı. Ama şüphesiz, o büyük kumandana itaat etme, nefse boyun eğmekten daha iyiydi. Fakat her çekişmenin sonunda acizlik vardır. Bu sebeple Kur'an-ı Kerim bunun bir gevşeme ve köklü yenilgi olduğunu açıklamıştır. Ganimetleri alıp almama hususundaki ihtilaf, nefislerde gizli olan duyguları açığa çıkardı. Bazıları dünyalık elde etmek istediklerinden ganimetlerin peşine düşerek mü'minlerin safları arasında boşluk meydana getiriyorlardi. Cenab-ı Allah zahirde muvahhit olan askerleri ganimetlere yöneltti ki, bu hezimet meydana gelsin. Sonuçta durum müslümanlar aleyhine döndü. Müminler düşmandan kaçıyor, Hz. Peygamber de arkalarında durup onları tekrar cepheye çağırıyordu. Fakat bundan sonra büyük bir pişmanlık meydana geldi. Mal elde edemedikleri gibi, canlarını da koruyamadılar. Kendilerine büyük bir üzüntü isabet etmişti. Gam üstüne gam gelmişti. Daha doğrusu işi zamanından önce yapmak istemişler, ganimet elde etmek için acele davranmışlardı. Mü'min kardeşlerini şehit vererek kaybetmişlerdi, ilerisi görünmeyen bir karanlığa düşmüşlerdi. Yorgun düşen nefislerine büyük bir keder ve üzüntü isabet etmişti. Bu, her ne kadar dünyalık peşine düşenler Allah katındaki sevabı elde etmek isteyenler için genel bir üzüntüyse de, özellikle Allah katındaki sevabı elde etmek isteyen mücahitler kendi adlarına olaya daha fazla üzülmüşlerdi. Tek tesellileri, olanlardan ibret almaktı. îşte bu tesellinin bir görüntüsü olarak da, onlar hafif bir uykuya daldırılmışlardı. Geçici bir sükunete kavuşturulmuşlardı. Allah'ın takdirine rıza göstermişlerdi. Cihad ederken zafere kavuşmak için bütün sebeplere sarılmışlar, ama kesin zafer ellerinden kaçıp gitmişti. Şeytan, ganimet elde etmek isteyen askerlerin ayaklarını kaydırmış ve onları hataya sürüklemişti. Diğer grup ise bu huzur ve sükuna kavuşmamışlardı. Çünkü orduya isabet eden sarsıntı ve ürküntünün sebebi, bizzat kendileri olmuştu. Elde etmek istedikleri malı yitirmişlerdi.

İslam ordusunun uğradığı geçici hezimetten dolayı bazı kimseler kötü bir düşünceye kapılarak, kendi nefislerini ve canlarını emniyete almak için, münafıkların lideri Abdullah bin Übey'e mektup yazmayı düşündüler. Ona karşı çıktıkları için pişman olduklarını ve emrine gireceklerini bildirmek istediler.

İbn Kesir'in tarihinde anlatıldığına göre, bozulmaya yüz tutan islam askerleri arasındaki bazı mütereddditler şöyle demişlerdi: "Keşke Abdullah bin Übey'e bir elçi göndersek de bizim için Ebu Süfyan'dan teminat alsa... Ey millet! Doğrusu Mu-hammed Öldürülmüştür. Onlar size gelip sizi öldürmeden Önce siz kendiniz, kavminize dönün." Onların böyle demelerine karşılık Enes bin Nadir hazretleri şu cevabı vermişti: "Ey millet! Muhammed öldürülse bile, Muhammed'in Rabbi bakidir. Siz Muhammed'in savaştığı dava uğruna savaşın. Allah'ım! bunların söyledikleri sözlerden dolayı senden özür diliyorum. Ve bunların yaptıklarından uzak olduğumu sana arzediyo-rurn." Böyle dedikten sonra kılıcını kuşanıp şehit edilinceye kadar savaştı.

Buna daha önce işaret etmiştik. Burada işaret etmek istediğimiz şey, yenilgi ruhuna kapılanlar kendi nefislerinin kaygısına düşmüşlerdir. Onların manevi hastalığı ordunun bozulmasına sebep olmuştur. Her ne kadar ordunun tam bir hezimete uğradığı söylenemezse de, bunların tereddütlü davranmaları orduya sarsıntı vermişti. Bunlar sadece ganimet elde etmek maksadıyla îslam ordusunun araşma katılmışlardı. Bedir savaşma katılan mücahitlerin elde ettiklerini kendilerinin de elde etmeleri gerektiğine inanıyorlardı. Yoksa maksatları gerçekten ve ihlasla cihad etmek değildi.

Savaşın Sona Ermesi

Daha önce de söylediğimiz gibi, Uhud gazası mü'minler için tam bir hezimet sayılmaz. Çünkü savaştan çekilen taraf müşrikler olmuştu. Yoksa bu savaşı sona erdirmek isteyen mü'minler değildi. Evet mü'minler darbe yemişlerdi, ama tamamen mahvolmuş değillerdi. Müşriklere de darbeler isabet etmişti, ama

mü'minlerinkinden daha azdı. Müşrikler yalnızca müslü-manlardan öç almak için gelmişler, fakat öçlerini tam olarak alamamışlardı. Her ne kadar Hz. Hamza'dan intikam almışlarsa da, bu intikam da mertçe alınmış bir intilçam değildi.

Müslümanlar uğradıkları hüzün ve kederden kurtulduktan sonra insiyatifî ele alıp savaşa yeniden başladıklarında, artık müşrikler adeta önlerinden kaçarcasına savaşa son vermişlerdi. Saldırının geri tepmesinden korkmuşlar ve Allah'ın izniyle, savaşın başında olduğu gibi mü'minlerin kendilerini yok etmelerinden endişe etmişlerdi. Dolayısıyla, savaşa Hz. Peygamber son vermiş sayılmıyordu. Hatta mü'min askerlerle birlikte müşrikleri takibe başlamıştı. Yeni bir takviye kuvveti almış değildi. Aksine beraberindeki bir avuç mücahitle birlikte peşlerine düşmüştü. Her ne kadar askerlerinden 70 kadarını kaybetmisse de, yanında 600'ü aşkın savaşçı, vardı. Ordu, yara almasına rağmen, savaş gücünü yitirmemişti. Cihadın kahramanı Hz. Ali'nin de dediği gibi, bu cengaverler son derece iyi kılıç kullanmasını bilen kimselerdi.

Hz. Peygamberin Yeniden Savaşa Çıkması

Hz. Peygamber hicretin üçüncü yılında 15 Şevval'de, cumartesi günü yapılan Uhud savaşından sonra Medine'ye geri döndü. Pazar günü sabahleyin askerler O'na, müşrikleri takip etme önerisinde bulundular. O da, beraberinde Uhud'da savaşmış olan mücahitlerle birlikte yeniden müşrik ordusunu takip etmeyi uygun gördü. Abdullah bin Übey ile beraberindeki münafıklar da kendisiyle birlikte çıkmak istediler. Fakat Hz. Peygamber, onların bu isteklerini kabul etmedi. Mü'minler, kendilerinin Hz. Peygamberle takibe çıkacaklarını duyunca çok sevinmişlerdi. Hz. Peygamber onlara: "Ancak Uhud savaşında benimle birlikte çarpışmış olanlar gelebilirler" demişti. Böylece dinlerinde Allah'a karşı ihlaslı olan, bela ve darbelere maruz kalıp yaralanan mü'minlerin arzularına icabet etmişti. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah bu ihlaslı mü'minler hakkında şöyle buyurmuştur: "Kendileri savaşta yara aldıktan sonra Allah ve peygamberinin çağrısına koşanlar, hele onlardan iyilik edip sakınanlara büyük

bir ecir vardır." (Al-i İmran 172)

Savaşı tam olarak sona erdirmek ve vuruşmaya son veren düşmanı yakalamak için yola çıkmış olan Hz. Peygamberin ve savaşçıların durumu böyleydi. Savaş değirmeni hala dönmekteydi. Müşrikler müslümanlara acıdıklarından değil, fakat tam olmasa bile, nisbi bir intikama kavuştuklarından ötürü savaşa son vermişlerdi. Ebu Dücane, Ali, Zübeyr gibi kılıçları hala şakırdamakta olan bahadırlar hayattaydı. Adeta firar edercesine kaçıp vuruşmaya son veren müşrikler, rivayetlere göre birbirini kınamaya ve : "Niçin bir şey yapamadınız? Sadece Mu-hamme d'in adamlarının gücünü kırdınız, sonra onları öldürmeden bırakıp geldiniz. Liderleri hala size kötülük yapmak için bir araya gelmektedirler" diyerek birbirlerini ayıplamaya ve kötülemeye başlamışlardı.

Bu, onların kendi ağızlarıyla söyledikleri sözlerdi. Hakikatte ise Hz. Muhammed'in adamları hala onları ürkütecek güce sahiptiler. İslam ordusu her şeye rağmen, müşriklere korku salacak bir güce sahipti. Allah'ın yardımı ile zafere kavuşma inancı hala gönüllerini doldurmaktaydı.

Müşrikler, Hz. Peygamberin kumandası altındaki mücahitlerin yeniden saldırarak, elde etmiş oldukları nisbi zaferi kaybetmekten korkmasalardı, yine müslümaniara saldırmayı planlamışlardı. Hz. Peygamber yenilgiden sonra beraberindeki mücahitlerle birlikte Uhud tepesine çıkınca, onlara yaptıkları kötülüğün misliyle mukabele etmeye başlamıştı. Bunu gören müşrikler elde ettikleri nisbi zafere razı olarak müslümaniara tekrar saldırmaktan vaz geçmiş ve savaşa son vermişlerdi.

Hz. Peygamber müşriklerin kaçıp gitmelerinden sonra Medine'ye sekiz mil mesafedeki Hamra'ül- Esed denen mevkiye geldi. Medine'de yerine vekil olarak Ibn Ününe Mektum'u bıraktı. Hamra'ül-Esed denen yerde bazı Huzaa'lılar peygamber efendimizle karşılaştılar. Bu kabilenin hepsi, inananı ve ina-mayanı ile Hz. Peygamberden yana idiler. O'na şöyle demişlerdi: "Ey Muhammed, Allah'a andolsun ki, sana ve arkadaşlarına isabet eden yenilgi bizim çok ağırımıza gitmiştir. Dileriz ki Allah senin intikamını onlardan alsın."

Bu sözü söyleyen, Huzaalı Mabed bin Ebi Mabed idi. Böyle dedikten sonra Ravha'ya gitti ve orada Ebu Süfyan bin Harb ile karşılaştı. Rivayete göre Ebu

Süfyan ve ordusu ürkek bir vaziyette bir araya gelerek Hz. Peygambere ve ordusuna yeniden saldırma planlarını kuruyorlardı. Ama Hz. Peygam-ber'in kendilerini yakalamak için yola çıktığını öğrenince, korkuları daha da artmıştı. Ebu Süfyan, Mabed'e: "Ey Mabed, geride bıraktığın yerlerde neler oluyorT diye sormuştu. Mabed ise şu cevabı vermişti: "M uhammed sizi yakalamak için ashabıyla birlikte yola çıkmıştır. Fakat o kadar kalabalıklar ki, şimdiye kadar öyle büyük ve kalabalık bir ordu görülmemiştir. Sizi yakalamak ve intikamlarını almak için yanıp tutuşuyorlar. Savaşta kendisini terk edenler, yine yanına gelip kuvvetleri arasına katılmıştır. Onu terketmeden ötürü pişmanlık duymaktadırlar?

Ebu Süfyan ona şöyle demişti: "Yazıklar olsun sana, neler söylüyorsun? Vallahi sen buradan ayrılmadan atların alınlarını göreceksin.Yemin olsun ki, biz onlara yeniden saldırmak ve köklerini kazımak için toplandık. Onlara öldürücü darbeyi va-racağızl" Orada bulunan Said dedi ki: ttEy Ebu Süfyan! Sana, onlara saldırmayı hiç tavsiye etmemi"

Mabed'in sözleri, müşriklerin azmini kırmış ve saldırmaktan vazgeçirmişti. Müslümanlarla yeniden karşılaşmaktan korkuyorlardı. Ama Muhammed'in onlar takip edip yakalamasını da istemiyorlardı. Bunu önlemek için Abdul Kays kabilesinden bazılarını Hz. Peygamberi korkutmak için görevlendirmişlerdi. Abdul Kays atına binerek İslam ordugahının bulunduğu Hamra'ül- Esed mevkiine geldi ve Hz. Peygambere, Ebu Süf-yan'ın kalan müslümanlarm kökünü kazımak için yeniden saldırmak üzere asker topladığını haber vermişti. Fakat Hz.Pey-gamber onun bu yalanlarına aldırmamış, korkmadan şöyle cevap vermişti: "Bize Allah kafidir. O ne güzel vekildirl" Buha-ri 'nin rivayetine göre, Cenab-ı Allah bununla ilgili olarak şu ayeti kerimeyi indirmiştir: "însanlar onlara '.'Düşmanınız olan insanlar size karşı bir ordu topladılar, onlardan korkun' dediler. Bu, onların imanlarını artırdı da: 'Allah bize yeter, O ne güzel Vekil'dir!' dediler." (aii İmran: m)

Sonunda müşrikler zarar içinde gerisin geri dönmüşler ve elde ettikleri nisbi zafere razı olmuşlardı. Hz. Peygamber ise, onları takip ediyordu.

Bütün bu anlattıklarımızdan sonra, elbette müslümanlarm Uhud savaşında yenik düştükleri söylenemez. Hezimet, ordunun geri dönüp kaçması demektir.

Kumandan Peygamberin Rahmeti

Askerlerin ardı sıra yürüyen, canını feda etmekten kaçınmayan, askerleriyle birlikte en tehlikeli yerlere giren ve bundan dolayı da ürküntü ve korkuya kapılmayan kumandan, merhametli kumandandır. Askerlerini, babanın evladını koruduğu gibi koruyan ve onlara şefkat eden kumandan, merhametli kumandandır. Askerini şehit olmak için öne süren peygamber savaşa katılmamazlık yapmıyor, o da askerleriyle beraber cepheye gidiyor. Muzaffer kumandan; askerlerini birer savaş aleti gibi cepheye sevkeden kumandan değildir. Askerlerin de canı bulunduğunu, onların yüce ve insani idealler uğruna kanlarım feda ettiklerini unutan ve kalbinde merhamet bulunmayan kumandan, muzaffer kumandan değildir. Hakkın kelimesini kuvvetlendirmek uğruna canlarını veren, kılıçlarım şakırdatan, savaş meydanlarına atılan askerlerin, ulvi maksatlar uğruna çarpışmakta olan canlar olduklarım unutan kumandan, muzaffer kumandan değildir. Bu tip duygusuz kumandanlar, savaşın rahmet değil fakat bir taktik olduğunu zannetmektedirler. Bunlar bazen muzaffer olsalar da, çoğu kez başarıya ulaşamazlar. Çünkü bunlar kendilerine yardım edecek ve kendilerini destekleyecek askerleri, orduları bulamazlar. Savaş meydanlarında cesetleri yerde yatan ve etleri kurtlar tarafından parçalanan askerleri gördüğü halde hiç üzüntü duymadan: "Ne yapalım, savaştır bu" diyen kumandanlar görmüşüzdür. Bunlar kendilerini kumandan sanırlar, ama peş peşe hezimete uğrarlar. Örneğin muzaffer kumandanlardan olan Napolyon, Fransa'ya dönerken askerlerini Rusya'da kar altında bırakmıştı. Karla pençeleşmekte ve açlıktan dolayı kırılmakta olan askerleri unutmuştu. Bu da, onun hezimetinin başlangıcı olmuştu. Daha sonra da zafer elde edememişti. Oysa Hz. Peygamber, askerlerine merhametli olan kumandanlar için ideal bir örnek teşkil etmektedir. O, askerlerini kendi canının bir parçası olarak görmekteydi. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, Hz. Peygamberdeki rahmeti tezkiye ederek şöyle buyurmuştur: "Allah'ın rahmeti sebebiyledir ki, sen onlara yumuşak davran-dm. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, çevrenden dağılır, giderlerdi. Öyle ise onlar (m kusurların) dan geç, onlar için mağfiret dile, (yapacağın) iş(ler) hakkında onlara danış, bir kere de azmettin mi, artık Allah'a dayan; çünkü Allah, kendine dayanıp

güvenenleri sever.n (Ah tmran-159)

Uhud'da, tslam ordusunun darbe yemesinin, askerlerin yaralanmasının peşi sıra Hz. Peygamberin merhameti, askerlerine olan şefkati açık olarak görülmüştü. Kimseyi kınamamış, meydana gelen hatalardan ötürü askerleri muhakeme etmeyi aklından geçirmemişti. Tek düşüncesi, askerlerinin yeniden üstünlük sağlamasıydı. Askerlerinin düşman önünde yere yıkılmamasını istiyordu. Bu nedenle onları yeniden Uhud tepelerine çıkardı. Sancağı, hakkıyla taşıyan birine (Hz. Ali'ye) verdi. Vuruştu, direndi; hatta müşrikler mü'minlerin kökünü kazımaktan ümit kesip korkmaya başladılar. Çünkü Resulullah'ın askerlerinin, yaralı oldukları halde yine de şiddetle savaşmakta olduklarım görmüşlerdi.

Hz. Peygamber, emre itaatsizlik edip yerlerini terkeden okçuları affetti. Kahramanlıkları ve savaş güçleri yok olmasın diye, onlara ceza vermedi. Her ne kadar yaptıkları memnuniyet verici bir şey olmasa, hatta büyük zararlara sebep olsa da, Hz. Peygamber onları affetti. Affetmekle kalmadı, Cenab-ı Allah'tan da onları bağışlamasını diledi.

Bilindiği gibi Peygamber Efendimiz, bu savaşın Medine dışında yapılmasına, topladığı şuranın kararı sonucu razı oldu. Onun asıl görüşü düşmanı Medine'de beklemekti. Fakat yine de savaştı, eğer Hz. Peygamberin sözünü dinleyerek hareket edilse ve okçular yerlerini terketmeselerdi, yine kesin bir başarıya ulaşacaklardı. Dolayısyla, İslam ordusunun yara almasının sebebi şura değil, aksine kumandana itaatsizlikti. Bu sebeple Cenab-ı Allah mü'minlerin şuraya devam etmelerini ve bir iş yapacakları zaman birbirlerine danışmalarını emir buyurdu. Çünkü şura neticesinde meydana çıkan görüş yanlış da olsa, sonuçta doğruya yönelir. Çünkü şura, ümmetin iradesini güçlendirir. Buna rağmen bir diktatörün verdiği karar doğru da olsa, sonuçta yine zarar verebilir. Çünkü tek kişinin görüşü, toplumun iradesini zayıflatır, trade zayıflığı ise, insandaki azmi köreltir, nefisleri fesada sürükler ki, bu da aslında hataların en büyüğüdür.

Hz. Peygamber, şehit düşen sahabilerin ailelerine gönderil-mektense, hemen oracıkta defnedilmelerini emir buyurdu. Ce-sedleri parçalanmasın ve kendilerini gören aileleri hüzünlenip feveran etmesinler diye aileleri tarafından alınıp Medine'ye götürülmek üzere olan şehitleri yine şehit düştükleri yere gönderip oraya defnettirdi. Bu da onların şehit düştükleri yerde defnedilmelerini

gerektiren ilahi rahmetin gereğiydi. Hz. Peygamber sonraları şehitliği ziyaret ederdi. Ebubekir, Ömer ve O s -man hazretleri de onun bu adetini devam ettirdiler. Hz. Ali, Bedir ve Uhud savaşlarına katılıp şehid edilen kimselerin çoluk çocuğuna büyük ikramlarda bulunurdu. Onların cenaze namazlarını kıldırırken dörtten fazla tekbir alırdı. Hz. Peygamber de şehitleri birden fazla olarak aynı mezara gömerdi. Biribirleriyle hayatta iken arkadaş olanları seçip aynı mezara defnederdi. Daha çok okumuş olanları daha az okumuş olanlara tercih ederek, öncelikle onları defnederdi. Aslında hepsi şehid olup islam nazarında üstünlük, keramet, ve azamet sahipleriydiler. Hz. Peygamber, ailelerinin şehitler üzerine hüzünlenip ağlamalarına engel olmaz, ancak şöyle derdi: "Ağlamak rahmanda, bağırıp çağırmaksa şeytandandır." Allah'ın arslanı olan amcası Hz. Hamza için çok gözyaşı dökerdi. Hatta günün birinde ensar kadınlarının, şehit düşen yakınları için ağlaştıklannı görünce, kendisi de hüzünlenip ağlamaya başlamış ve: "Hamza'nın ağlayanları yok mu?" demişti. Yine şehitlerin ailelerine olan aşırı merhametinden dolayı halası Safîye'nin, kardeşi Hamza'yı görmesine engel olmuştu. Çünkü müşrik kadınlar, Hz. Hamza'nın temiz naaşıyla adeta oyuncak gibi oynamış ve onun vücudundan parçalar koparmışlardı.

İbn İshak der ki: Abdulmuttalib'in kızı Safîye, kardeşi Hamza'nın başına gelenleri görmek için mübarek cesedine doğru gidiyordu. Hz. Peygamber yanında duran Zübeyr'e: "Safi-ye'ye yetiş ve onu geri çevir. Kardeşi Hamza'nın başına gelenleri görmesini" demişti. Safîye'nin yanına giden Zübeyr, ona: "Ey anacığım geri dön, Allah'ın Resulü senin geri dönmeni emrediyor" dedi. Safîye şu cevabı verdi: "Peki, ama niçin? Ben kardeşimin vücudundan parçalar koparıldığını duydum. Tabii ki bu da Allah'tandır. Allah yolunda bundan daha beterine de razıyız. Ben mutlaka tahammül edeceğim.Inşaallah sabırlı olacağım" Geri dönen Zübeyr, Safîye'nin bu sözlerini Hz. Peygam-ber'e aktarınca, Hz. Peygamber: "Peşini bırakın" demişti. Safîye, Hz. Hamza'nın mübarek cesedinin yanına gitmiş. O'nu seyretmiş ve :" Doğrusu biz Allah'a aidiz. Ve şüphesiz O'na dönücüleriz" demiş. Günahlarının bağışlanması için istiğfarda bulunmuştu.

Resulullah (sav), şehitlerin efendisi ve amcası Hamza'yı kardeşi oğlu Abdullah bin Cahş'la birlikte aynı mezara def-netmişti. Çünkü Abdullah'a da Hamza'ya yapılanın aynısı yapılmıştı. Onun da vücudundan parçalar koparılmıştı. İşte Hz. Peygamber, merhametli bir kumandan olarak yaralılara ve şehitlere böyle

davranırdı. Çünkü peygamberliği, onun böyle iyilik yapmasını gerektiriyordu. Hakikatte öldürülen mücahitler şehit idiler ve Allah katında rızıklanmaktaydılar. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Allah yolunda öldürülenleri ölü sanmayın, aksine (onlar) Rab-lerinin katında diridirler. Allah'ın bol nimetinden onlara verdiği şeylerle sevinç içinde rızıklanırlar." (ah îmran: 169)

Bu şehitler, şehitlik ve gazilik gibi üstün iki iyi şeyden en güzelini elde etmişlerdi. Ancak kıyamet gününde bunlar yeniden hayat bulacaklardır.

Sayı ve Hesap

Şirkin kumandanı Ebu Süfyan bin Harb, Uhud savaşında müslümanlara karşı böbürlenerek şöyle demişti: "Bugününüz, Bedir gününe karşılıktır. Savaş, kuyu kovası gibi iner, bir de çıkar." O, bu iki savaşın birbirine denk olduğunu sanıyordu. Uhud gününde müslümanların uğradığı hasarın, Bedir gününde müşriklerin uğradığı hasarla birbirine eşit olduğunu düşünüyordu. Ama bu ikisi eşit miydi?

Sayı ve hesap, buna kesin hükmü ve cevabı veriyor: Bedir gazasında müşrikler 70 ölü ve bir o kadar da esir vermişlerdi. O günde yüzüstü düşüp yenik vaziyette gerisin geri kaçmışlardı, islam'ın kılıçları kafalarının üzerinde şakırdamıştı. Fakat Uhud gazasında müslümanlar, müşriklerin Bedir günündeki durumlarına düşmüşler miydi? Buna evet demek mümkün değil. Çünkü Uhud gazasında müslümanlar tek esir bile vermemişlerdi. Yine bu gazada müşriklerden yirmi iki kişi Ölmüştü. Bedir'de esir alınıp serbest bırakılmış olduğu halde, Hz. Peygamberin aleyhinde bulunmama sözü karşılığında fîdyesiz olarak serbest bırakılan Ebu Azze el-Cemhi, bu gazada müslümanlar tarafından yine esir alınmıştı.

Bedir gazasında esir alındığı halde, yoksulluğundan ve çoluk çocuğunun

kalabalık olmasından dolayı Hz. Peygamber ona acıyıp fîdyesiz olarak serbest bırakmıştı. Ayrıca islam aleyhinde konuşmama şartını da ileri sürmüştü. Fakat o, bu şartını unutmuş, müslümanların aleyhine düzenlenen tertiplerin safında müslümanlara karşı gelmişti. İyiliğe iyilikle ve kötülüğe ceza ile karşılıkta bulunmayı prensip haline getiren Hz.Peygamber, yine serbest bırakılmasını isteyen Ebu Azze'ye: "Yanaklarını silip Muhammed'i iki kez aldattım dedirtmemek için seni serbest bırakmam! Mü'min aynı delikten iki defa sokul-maz\" buyurdu ve sonra öldürülmesini emretti. Mü'minlerin, müşrikler elinde esirleri yoktu. Çünkü mü'minler geri dönüp kaçmamış, hezimete uğramamışlardı. Bu nedenle de müşriklerin kılıçları, kafalarının üzerinde şakırdamamıştı. Her ne kadar savaşın ikinci devresinde arkadan kuşatılmış ve çembere almmışlarsa da, müşrik saflarını yararak yükseğe çıkmış ve kendileri için uygun bir yer seçmişler, savaşın seyrini kendi lehlerine çevirmişlerdi. Öyle ki, müşrikler, zaferi elden kaçırdıklarını düşünmeye başlamışlardı. İkinci günde müslüman askerler, müşrikleri takibe başlamışlardı. Her ne kadar yaralan-mışlarsa da, yenik düşmemişlerdi. Çünkü onlar, Allah yolunda savaşmaktaydılar. Müşrikler mü'minlerle aynı seviyede değildirler. Dolayısıyla bu karşılaştırma sonucu, müslümanların müşriklere daha üstün olduklarını görürüz. Mü'minlere isabet eden yaralar ve darbeler hezimet sayılmaz. Nitekim büyük kumandan Mahmud Şid Hattab, Uhud savaşını değerlendirirken şöyle diyor: "Ordunun yüzde onunun kaybedilmesi, fakat diğerlerinin dimdik ayakta durarak düşman saflarını yarması ve galibiyete ulaşması, kisinlikle hezimet sayılmaz. "Nitekim Cenab-ı Allah'ın da buyurduğu gibi, bu ancak bir darbe ve yara idi: "Eğer size (Uhud'da) bir yara dokunduysa, o topluluğa da (Bedir'de) benzeri bir yara dokunmuştur. O günler... (Evet) onları biz insanlar arasında çevirip duruyoruz." (Ah Imran: 140)

Savaşın nöbetleşe olması sadece yenilgi ve galibiyet hususunda değildi. Aynı zamanda askerlere isabet eden darbelerde de savaş nöbetleşe olmuştu. Bedir'de müşrikler hezimete uğramışlardı. Uhud'da müslümanlara aynı şekilde bir darbe vura-mamışlar, hatta sonuçta firariler gibi kaçmaya başlamışlardı.

Uhud'dan İbret Almak

Bütün bu olup bitenler karşısında Uhud'dan alınması gereken bazı dersler vardır. Uhud'da yapılan bazı yanlışlıklar vardı ve bu yanlışlıklar dolayısıyla

müslümanlar darbe yemişlerdi. Nitekim müşrikler de Bedir'de aynı şekilde darbe yemişlerdi. Ama onların yedikleri darbe, müslümanlarınkine nisbetle daha şiddetliydi. Çünkü onlar bunun sonucunda hezimete uğramışlardı.

Müslümanların yedikleri darbenin bazı sebepleri vardır:

1- İslam ordusunun safları arasında yalnızca ganimet maksadıyla Uhud'a gelmiş olan askerler bulunuyordu. Bunlar Be-dir'e kıyaslama yaparak Uhud'da da bir zafer kazanılacağına kesin gözle bakmaktaydılar. Daha savaş başlamadan önce bunların ganimet peşinde oldukları anlaşılmıştı. Çünkü savaş başlamadan önce, islam ordusunda bulunan gruplardan ikisi bozulmaya yüz tutmuştu. Ama onların yardımcısı Allah idi. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah şöyle buyuruyordu: "Sizden dünyayı isteyen ve ahireti isteyen vardır" Dünyayı ve dünyalığı isteyenler ganimetlerin peşine koşmuş, Hz. Peygamberin emrine karşı gelmişlerdi.

Savaştan sonra ganimet elde etmek ve dünyalığa kavuşmak isteyenler kendi nefislerinin kaygısına düşmüşler, emre itaatsizlikten dolayı pişman olmuşlardı. Çünkü bunlar ganimet elde edemedikleri gibi, darbe de yemişlerdi. Savaşın, kumandan tarafından belirlenen taktiklere uymayı zorunlu kıldığını düşünememişlerdi. Oysa kumandana itaat edip dosdoğru yolda yürüdükleri takdirde, Cenab-ı Allah, kendi tevfîki ile onlara yardım edip zafer ihsan edecekti.

îşte bunlar, mü'min askerler arasında cihad hususunda tereddüt ruhu yayıyorlardı. Bunlarla ilgili olarak yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Başkalarını iki misline uğrattığımız bir musibete kendiniz uğrayınca mı" Bu nereden?" dersiniz? Ey Mu-hammed, de ki: "O, kendi tarafınızdandır." Doğrusu Allah her şeye Kadir'dir. iki topluluğun karşılaştığı günde}sizin başınıza gelen, ancak Allah'ın izniyledir. Bu, inananları da, münafıklık edenleri de belirtmesi içindir. Münafıklık edenlere: "Gelin, Allah yolunda savaşın veya hiç olmazsa savunmada bulunun" dendiği zaman: "Eğer savaşmayı bilseydik, ardınızdan gelirdik" dediler. Onlar, o gün, imandan çok küfre yakındırlar. Kalblerinde olmayanı ağızlarıyla söylüyorlar. Halbu ki Allah, gizlediklerini onlardan iyi bilir." (âh tmran: ıes-167)

2- îslam Ordusu arasında bulunan savaşçılardan bir kısmı, dünyalık peşinde

koşanların etkisi altında kalmışlardı. Ganimetlerle meşgul olmuş, safları arasında meydana gelen sarsıntıdan sonra müşrikleri kovalamışlardı. Müşrik safları arasında, güçlü sadık ve bahadır mü'minlerin darbeleriyle boşluk, sarsıntı ve panik meydana gelmişti. Fakat mü'minler, onları bellerini kırasıya kovalayıp takip etmemiş, kendilerini kuşatmalarını engellememiş ve öldürücü darbeyi indirmemişlerdi.

3- Dünyalık elde etmek isteyen kumandana isyan suçunu işlemişler, ahireti elde etmek isteyenler ise bunlara karşı çıkmışlardı. Ama dünyalık peşinde koşanlar, müslüman ordusunun ardını boş bırakmışlardı, işte bunun sonucunda müslümanlar darbe yemişlerdi. Bunda, alınacak ibretler vardır. Fakat buna rağmen mü'minler tam bir hezimete uğramış değillerdi. Bütün bunlar müslümanlarm başına, Cenab-ı Allah'ın kendisine iman edip ahireti dileyenleri, dünyalık peşinde koşup ahiret yurdunda ve Allah katında bulunan mükafatları düşünmeyen kimselerden seçip ayırd etmesi için gelmiştir.

Bunlar ganimetler peşinde koşarlarken, -ki bu bir ve baldır ahireti isteyen ihlaslı kimseler Hz. Peygamber'in etrafında etten bir duvar oluşturmuşlardı. O'na gelen kılıç darbelerini karşılıyor, okları geri püskürtüyorlardı. Kendileri de düşmanlara ok fırlatıyor, büyük kumandan Hz. Peygamber'in emrine uyuyorlardı. Onlar, canlarını Allah'a feda etmişlerdi. O'nun yolunda savaşıyor, Öldürüyor, Ölüyor ve düşman saflarını yarıp Uhud tepesine çıkıyorlardı. Doğal olarak bu durum, düşman darbelerini boşa çıkarıyor, onların zafer ümidini büsbütün kırıyordu. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, mücahitleri vasfe-derken şöyle buyurmuştur: "Allah'ın inananları (günahlardan) arıtması ve kafirleri yok etmesi için insanlar arasında bazen lehe, hazan aleyhe çevirir dururuz. Allah zulmedenleri sevmez. Yoksa içinizden cihad edenleri ve sabredenleri belirtmeden cennete gireceğinizi mi sanıyordunuz?" (Alı Imran. uı-142)

Sabreden mücahitler diğerlerinden ayrılmıştı. Bunlardan kimi şehitlik şerbetini içmiş, kimi de şehit olmayı bekliyorlardı. Allah'a vermiş oldukları sözü asla değiştirmemişlerdi. Sonucu ne olursa olsun, Uhud gazası, Hz. Peygamberin de bildirdiği gibi, müslümanlarm şirkten yedikleri bir darbe ve onlardan aldıkları bir yaradır. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Allah bize yardım edinceye kadar, müşriklere bizden böyle bir darbe isabet edecek değildir"

Resulullah (sav)'ın Uhud'daki Duası

Hz. Peygamber Uhud savaşı sonucunda mü'minlerin üzüntülü ve savaşın şiddetinden tedirgin olduklarını görünce, dua etmişti. îmam Ahmed bin Hanbel'in rivayetine göre, Resulu-lah (sav), Uhud savaşı sona erip müşrikler geri çekildiklerinde mü'minlere: "Saf halinde dizilin ki, aziz ve celil olan Rabbime dua edeyim" dedi. O, şu duayı yaptı: "Allah'ım! Hamd ve sena ancak sana yaraşır! Allah'ım! Senin açıp yaydığını dürecek yoktur. Senin saptırdığını doğrultacak yok; senin doğrulttuğunu da saptıracak yoktur. Senin vermediğini verecek yok; senin verdiğini de engelleyecek yoktur. Senin uzaklaştırdığını yaklaştıracak yok; senin yaklaştırdığını da uzaklaştıracak yoktur. Allah'ım! Rahmet ve bereketlerini, fazl-u keremini aç, yay üzerimize. Allah'ım! Ben, yoksulluk gününde nimet, korkulu günde emniyet dilerim senden. Allah'ım! Bize verdiğin, vermediğin şeylerin zararlarından sana sığınırım. Allah'ım! Bize imanı sevdir, gönüllerimizi onunla süsle. Küfürden, azgınlık ve taşkınlıktan uzaklaştır bizi. Din ve dünyamıza zararlı şeyleri bilenlerden, doğru yola erenlerden eyle bizi. Allah'ım! Bizleri müslüman olarak yaşat ve müslüman olarak öldür. Salihler, iyiler zümresine kat. Ki onlar ne şeref ve haysiyetlerini yitirenlerdir, ne de dinlerinden dönenlerdir. Allah'ım! Senin peygamberini yalanlayan, senin yolundan yüz çeviren, peygamberinle çarpışan kafirlerin de, ehli kitap kafirlerinin de, cezalarını ver! Azabını onlar üzerine indir, ey hak ve gerçek ilah. Amin..." [1]

Sadece hakkı isteyen Resulullah ve ashabı, bu dua ile Allah'a yönelmiş, O'nun rızasından başka bir şey amaçlamadıklarını bildirmişlerdi. Cihaddaki gayelerinin bu olduğunu açıklamışlardı. Sahabileri arkasında saf halinde dizilerek Allah'a hamd ve senada bulunmuş, O'na şükretmiş, uğradıkları mihnetten dolayı iman ve teslimiyetlerini daha da arttırmıştır, bütün işlerini Allah'a havale etmiş ve itikadlarında asla şüpheye düşmemiş, aksine iman ve yakinlerini daha da arttırmışlardı. Dini hamiyetlerini, rabbani kuvvetlerini eskisine nisbetle daha fazlalaştırmışlardır. işte bu zorlu savaş sayesinde iyilerle kötüler, sabırlılarla

gevşekler birbirlerinden ayrılmış, kötüler bir tarafa itilmiş, sağlam inançlılar dimdik ayakta durmuşlardı. Mü'minler Hz. Peygamberle birlikte bu duayı yaparlarken, sadece nefsi kaygılarına kapılanlar ve cahiliyet zannı üzerinde kalıp Allah hakkında doğru olmayan şeyleri düşünenler şöyle demektedirler: " (Hani) bu işte bizim bir fikrimiz var mı? Bu işte bizim fikrimiz alınsaydı, burada öldürülmezdik." (ah îmran: 154)

Allahu Teala ise onlara şunu söylüyor: "Bizim sözümüzü tutsalardı Öldürülmezlerdi" diyenlere söyle: "Eğer doğru sözlü iseniz, o halde ölümü kendinizden savın" caii tmran: 168)

Uhud Sonrası

îslam ordusunun Uhud'da hezimete uğramadığını açıklamıştık. Ama kesin galip olduğunu da iddia etmiyoruz. Çünkü müşrikler müslümanlara öldürücü darbeyi vurmadan çekip gitmişlerdi. Hırsızlama, geçici bir zafere razı olmuş ve savaş meydanını terketmişlerdi. Develerine binip geri döndüklerim gören Hz. Peygamber, onların mutlaka geri döneceklerini biliyordu. Kendisi de askerlerin yaralarını tedavi etmeleri için Medine'ye döndü. Fakat daha sonra iman ordusunun müşriklerden intikamlarını almak umuduyla Hamra'ül- Esed denen yere çıkıp ordugah kurdu.

Ama Abdullah bin Abbas hazretleri Hz. Peygamberin Uhud'da muzaffer olduğu görüşündedir. Rivayete göre, Abdullah bin Abbas (ra) şöyle demiştir: "Cenab-ı Allah Uhud'daki kadar hiçbir günde Hz. Peygamber'e yardım etmemiştir." Onun bu sözünü kabul etmeyen kimselere karşı verdiği cevap şudur: "Benimle sizin aranızda Allah'ın kitabı hakem olsun. Allah'ın kitabında şu ifadeleri görmekteyiz:"

*(Kendi izniyle onları öldürdüğü sürece Allah, size (yardım) va'dini doğruladı." (Ali Imran: 152). Bu ayeti kerimede geçen ("hasse") fiili öldürme anlamım ifade eder. Hatta savaşın ilk safhasında müslümanların durumu oldukça iyiydi.

Hatta müşriklerin yedi, ya da dokuz sancaktarı öldürülmüştü. Bu durum, müslümanlarm savaş terazisindeki kefelerinin ağır bastığını, müşriklerinkinin ise hafif geldiğini göstermektedir. Müşriklerin bütün sancaktarları öldürülmüş ve sonunda sancak bir kadın tarafından alınıp taşınmaya başlanmıştı. Mü'minlerin sancağını ise Mus'ab bin Ümeyr taşımaktaydı. Hz. Peygamberi koruyarak savaşmış ve şehit düşmüştü. Hz. Pegyamber Uhud tepesine çıkmayı başardı. Sancağı Ebu Talib oğlu Ali'ye verdi. Böylece müşrikler, müslümanlarm sancağına ulaşamadılar ve onu ele geçiremediler. Müslümanlar yenik düşmedikleri ve Hz. Peygamber ordusunun da sancağı yere düşmediği halde, yahu-dilerle münafıklar arasında Hz.Peygamberin ordusunun hezimete uğradığı haberi yayılmıştı. Müslümanlara isabet eden darbenin tam bir yenilgi olduğunu söylemişlerdi. Bunu da müs-lümanlara karşı yürek soğutmak ve onları küçümsemek için fırsat bilmişlerdi. Öyle ki, sözcüleri şöyle demişti: "Muhammed eğer peygamber olsaydı, hezimete uğramazdı." Böyle dedikten sonra kendi ırkdaşlarını, kardeşlerini ve kardeşleri olmayanları ayıplayarak şöyle demişlerdi: "Eğer onlar bizimle beraber olsalardı öldürülmez, ya da yaralanmazlardıV

Mü'minleri küçümsemekte o kadar ileriye gittiler ki, münafıkların lideri Abdullah bin Übey, onlarla açıkça ve yüksek sesle alay etmeye başladı. "Siret" adlı eserinde İbn İshak şöyle der: "Abdullah bin Übey'in, cuma günleri mescidde oturduğu bir yeri vardı. Onun kavmi içinde itibarlı bir kimse olduğu inkar edilemez. Kavminin Önderi ve sözü geçerli kişilerinden biriydi. Cuma günü, Resullulah hutbe için yerine geçince, kendisi ayağa kalkıp şöyle diyordu: "İşte bu Allah'ın Resulüdür ve aranızda duruyor. Allah onun vesilesiyle size ikramda bulundu ve onunla sizi yüceltti. Siz de ona yardım edin, onu destekleyin, onu dinleyin, ona itaat edin". O, bu davranışı, münafıklığının bir gereği olarak yapardı. Bu sözleriyle güya kafirliğini örtbas ediyordu. Ama mü'minler onun kafirliğini ve münafıklığını biliyordu. Çünkü onlar, bu adamın iman ordusu arasında yenilgi ve tereddüt havası yaydığını, sonra da ordunun kuvvetini azaltmak maksadıyla geri çekildiğini, hatta İslam ordusundaki gruplardan ikisinin bozulmaya yüz tutmasına sebep olduğunu görmüşlerdi. Ama o, içinde gizlediğini açığa vurmaya devam ediyor ve bu tutumunu sürdürüyordu. İslam ordusu her ne kadar yenilgiye uğramamışsa da, bir yara almıştı. O her cuma günü böyle söyleyerek Peygamber Efendimizle alay ediyordu. Mü'minler, onun kendilerini horladığını ve küçümsediğini anlayınca yakasına sarıldılar ve "Otur ey Allah'ın düşmanı! Senin bu sözleri söylemeye hakkın yoktur. Çünkü sen

Uhud'da yapacağını yaptın" dediler. Cuma günü Mescid'de halkın boyunlarına basarak ön safa doğru ilerliyor ve :" Vallahi ben Mu-hammed'i desteklemek için böyle söylüyorum. Ama adamlar beni tutup geri çektiler" diyordu.Ensardan bazıları ona: "Geri dön de, Resulullah senin için istiğfarda bulunsun" deyince, onlara şu cevabı veriyordu: "Hayır, vallahi benim için istiğfarda bulunmasını istemiyorum."

Çünkü kendisi mü'minlerle alay etmek için böyle konuşmuştu. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, onun gibi kalbi hasta olan münafıklar hakkında şöyle buyurmuştur: "Yoksa kalplerinde hastalık olanlar, Allah'ın onların kinlerini ortaya çıkarmayacak mı sandılar? Biz dileseydik, onları sana gösterirdik. Sen de onları simalarından tanırdın. Onları konuşmalarından da tanırdın. Allah bütün işlediklerinizi bilir. Andolsun ki sizi, içinizden cihada çıkanları ve sabredenleri meydana çı-^karana ve haberlerinizi açıklayana kadar deneyeceğiz." (Muhammed: 29- 31)

Müslümanların Uhud savaşında yara almalarından ötürü münafıklar çok sevinmişlerdi. Öfkeleri ağızlarından taşıyordu. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah onlar hakkında şu ayeti kerimeyi indirmiştir: "Size bir iyilik dokunsa (bu) onları tasalandırır; size bir kötülük dokunsa, ondan dolayı sevinirler. Sabreder ve sakınırsanız, onların hilesi size hiç bir zarar vermez. Şüphesiz Allah (m bilgisi), onların yaptıklarını kuşatmıştır (onlar ne yaparlarsa Allah hepsini bilir)." (Aiümran: 120)

Yahudiler

Yahudiler de, müslümanlarm Uhud savaşında yara almalarından dolayı çok sevinmiş ve müslümanları ortadan kal-dıra-cakları yolunda ümit beslemeye başlamışlardı. Çünkü onlar dostlarından ve akrabalarından mahrum bırakılmışlardı. Kaynuka Oğullarına yapılanların cezasını müslümanlara Ödetmek istiyorlardı. Mü'minlerin başına felaket gelmesini bekliyorlardı. Uhud

gününde müslümanlar darbe yeyince, bunun bir fırsat olduğunu düşündüler ve korkularını devam ettirmenin gereksiz olduğu hükmüne vardılar. Mü'minlerin belaya uğrayacağını tahmin ediyorlardı. Şüphesiz ki, sevinçleri çok büyüktü. Özellikle yahudi olup da müşriklerin safında yer alarak İslama karşı silah kullananların sevincine nihayet yoktu. Bunlardan biri Ebu Ammar er- Rahib idi. Gelişi ile Medinelileri Hz. Peygamberin etrafından dağıtacağını ve Hz. Peygamberi yalnız bırakacağım sanmıştı. Öyle ki damlara çıkıp Hz.Peygamberin üzerine taş atmak suretiyle O'nu öldürmeyi planlamışlardı. Hz. Ebu-bekir, Ömer ve Ali ile beraber oldukları bir sırada Hz. Peygamberi ölüm tuzağına düşürmüşlerdi. Ama Cenab-ı Allah onu yahudilerden kurtarmıştı. Gizli açık demeden gösterdikleri aşırı düşmanlıktan dolayı müslümanlar, yahudilerin kötülük yapacaklarını düşünmekteydiler. Fakat burada bizim, Cenab-ı Allah'ın da buyurduğu gibi, yahudiler arasında ayırım yapmamız gerekmektedir: "Ama hepsi bir değildir. Kitaplılar içinde, gece saatlerinde ayakta durup Allah'ın ayetlerini okuyarak secdeye kapanan bir topluluk da vardır." (Ah İmran: 113) Bu ayeti kerimede sözü edilen insaflı ehli kitaba örnek olarak, Abdullah bin Selam ile beraberindeki kimseleri gösterebiliriz. Bunlar Hz. Peygamberin Medine'ye teşrifi esnasında ona iman etmişlerdi. Bunlarla birlikte, zorlu Uhud savaşı sırasında ihlasla müslüman olan az bir grup da vardı. Tarih bunlardan da bahsetmektedir. Muhayrik'i bunlara örnek olarak gösterebiliriz. Uhud savaşında şehit edilen bu gruba dahil inananlar hakkında tbn îshak şöyle demektedir: "Muhayrık Uhud savaşında şehit edildi. O beni Sa'lebe kabilesindendi. Uhud savaşı başladığında yahudilere hitaben şöyle demişti: "Ey yahudiler topluluğu! Vallahi siz, Muhammed'in peygamber olduğunu, ona yardım etmenin üzerinize bir görev olduğunu pekala bilirsiniz!" Yahudiler: "Bugün cumartesidir, hiç bir şeyle meşgul olunmaz!" deyince Muhayrık:"Sizin için cumartesi diye bir şey yoktur!" cevabını verdi ve kılıcını, teçhizatını yanına aldı, akrabasından birisine: "Eğer bugün Öldürülürsem bütün mallarım Muhammed'indir. O, onlar hakkında Allah'ın kendisine gösterdiği şekilde dilediğini yapar!" dedi. Sonra Resulullah'la birlikte omuz omuza vuruştu ve şehit edildi. Resulullah (sav): uMu-hayrık, yahudilerin en iyisidir" buyurmuştur. Süheyli, Resulullah (sav)'ın, Muahyrık'dan kalan yedi bahçeyi Medine'de vakıf haline getirdiğini rivayet etmektedir. Öyle görülüyor ki bu, Hz. Peygamberin yapmış olduğu ilk vakıftır. Bu, vakıfların caiz olduğu konusunda bir delildir. Çünkü bu, kıyamete kadar varlığını sürdürecek olan peygamberi bir iştir. Henüz İslama girmemiş bazı Yesribliler müslüman olmuş Uhud savaşına katılmışlardı. Abdu'l- Eşhel Oğullarından Useyrim bunlardan biridir. Kureyşlilerin Medine'ye saldırmak üzere geldikleri sırada, o,

savaşa katılmadan Medine'de oturmayı gururuna yedir-ememiş ve beraberindeki bazı Habeşlilerle birlikte müslümanların safında yer alarak Uhud savaşına katılmıştı. Müslüman muhariplerle birlikte Medine dışına çıkarken Allah'ın hidayetine kavuşmuş ve iman etmişti. Halbuki daha önce İslam'a girmeye yanaşmıyor kendi kavminden olan kimseleri İslam'dan uzaklaştırmaya çalışıyordu. Uhud günü kılıcını kuşandı, insanların arasına katılarak müşriklere karşı savaştı ve yaralandı. Abdu'l- Eşhel Oğlu kabilesinden bir kaç kişi bu savaşta şehid düşen adamlarını ararken Abdu'l- Eşhel Oğlu Usayrim'i de orada buldular: "Bu bizim Usayrim'dir. Savaşa bizimle birlikte gelmemişti. Onu Medine'de bıraktığımızda inkarcı biriydi!" dediler ve niçin savaşa katıldığını sordular: "Ey Useyrim! kavmine olan bağlılığından mı, yoksa Islama olan rağbetinden mi buraya geldin?" O da şu cevabı verdi: "İslam'a olan rağbetimden dolayı geldim. Allah'a ve Resulüne iman edip müslüman oldum. Kılıcımı alıp Resulullahla birlikte savaştım. Vurdum, vuruştum, nihayet gördüğünüz gibi yaralandım." Bunun üzerine çok geçmeden şehitlik mertebesine ulaştı. Savaşa girerken müslüman olmuş, Allah ve Resulüne iman etmişti. Müslüman olmasıyla müşrikler tarafından öldürülmesi arasında bir namaz vakti bile geçmemişti. Resulullah (sav) de, onun cennetlik olduğu müjdesini vermişti." Ebu Hureyre, Peygamber Efendimizin şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Bana bir vakit dahi namaz kılmadan cennetlik olan bir adamı söyleyin." Bu adamın kim olduğunu sorduklarında, Hz. Peygamber şu cevabı vermiştir: "Abdu'l- Eşhel Oğulları kabilesinden Usayrim (Amir bin Sabit) dir."

Uhud'u çevreleyen, Uhud'un ardı sıra Medine'de meydana gelen ve bazı Arap ülkeleriyle Medine'deki komşu kabilelerde etkisi görülen bazı olayları anlatmış olduk. Bu arada faaliyetleri de nakletmeye çalıştık.Şimdi de Hz. Peygamberin Uhud'da yaptığı işlerden çıkarılacak hükümleri anlatmaya çalışacağız.

Hz. Peygamberin Uhud'daki Uygulamaları

Büyük Bedir savaşı, nefis müdafaası, düşman saldırısını bertaraf etmek ve İslam'ın çağrısını yayıp korumak maksadıyla, savaşın meşru kılındığını

müslümanlara gösteren bir olay olmuştur. Nitekim Kur'an-ı Kerim de bunu açıklıkla beyan buyurmaktadır: "Kendileriyle savaşılan (mü'min) lere, (savaşma) izni verildi. Çünkü onlara zulmedilmiştir ve şüphesiz Allah, onlara yardım etmeye kadirdir."'(Hac: 39)

"Sizinle savaşanlarla, Allah yolunda (size de) savaşın, ama aşırı gitmeyin. Doğrusu Allah aşırı gidenleri sevmez."

"Fitne ortadan kalkıncaya ve yalnız Allah'ın dini ortada kalıncaya kadar onlarla savaşın." (Bakara-193)

"Savaş hoşunuza gitmediği halde, size farz kılındı, ihtimal ki, hoşlanmadığınız şey sizin iyiliğinizedir. Ve ihtimal ki, sevdiğiniz bir şey sizin kötülüğünüzedir. Allah bilir, siz bilmezsiniz" (Bakara: 216)

işte bunlar gibi, savaşın mübahlığı, hatta fesadı bertaraf etmek maksadıyla vacipliği hususunda bir çok ayeti kerime nazil olmuştur. Nitekim Cenab-x Allah bir ayeti kerimede konuyla ilgili olarak şöyle buyurmuştur: "Eğer Allah, insanların bir kısmıyla diğerlerini savmasaydı, dünya bozulurdu. Fakat Allah, bütün alemlere karşı lütuf sahibidir." (Bakara 251)

Bu ayetler, savaşın ilk meşru kılındığı zamana göre nazil olmuşlardı. Uhud savaşına gelince, burada cihadla ilgili olarak Hz. Peygamberin yaptığı işler sonucunda bazı ayrıntılı hükümler meşru kılınmıştır. Ordusunu düzene koymak ve düşmanını karşılamak gibi işlerden çıkarılan hükümlere şu örnekleri verebiliriz:

a- Uhud gazasında sabit kılınan hükümlerden biri şudur: Onbeş yaşına varmamış olan kimseler savaşa katılamazlar. Ancak bedeni kuvveti olan, ya da ok atma ve benzeri alanlarda savaş sanatına vakıf bulunan kimseler onbeş yaşına varmamış olsalar bile savaşa katılabilirler. Hz. Peygamber, yaşları onbeşe ulaşmamış iki delikanlıyı; biri ok atma ustalağına, diğeri de güreş dolayısıyla bedeni kuvvete sahip olduğundan dolayı savaşa kabul etmiştir.

Hz. Peygamber kadınları da, mücahitlere su taşımak yaralıları tedavi etmek

maksadıyla cepheye kabul etmiştir. Bunlar gerektiğinde mücahitlere yardım edecek, hatta onlarla birlikte savaşabileceklerdir. Örneğin Uhud savaşında müşrikler tarafından kuşatma altına alınan Hz. Peygamberi, canlarıyla koruyan mücahitlerle birlikte bazı kadınlar da korumaya çalışmışlardı. Bunun sonucunda Cenab-ı Allah müşriklerin heveslerini kursaklarında bırakmış ve Hz. Peygambere ilişmemişlerdi.

tşte bu nedenle fıkıhçılar kadınların da, tedavi gibi amaçlarla cepheye gitmelerinin caiz olduğunu söylemişlerdir. Bazı fıkıhçılar kadının ancak savaşçı olma durumunda ata binebileceğine cevaz vermişlerdir.

b- Savaş için hazırlığa girişildiğinde ve savaşa gitmek üzere yola çıkıldığında, artık askerlerin tereddüte düşmeleri caiz değildir. Çünkü tereddüt, askerler arasındaki birliğin ortadan kalkmasına, ihtilafa düşmelerine ve birbirlerini yardımsız bırakmalarına sebebiyet verir. Bu nedenledir ki, Resulullah (sav) savaş zırhını giydiğinde mücahitlerin görüşlerini değiştirmiş olduklarını görünce, onlara şöyle demiştir: "Bir Peygamberin, savaş zırhını giydikten sonra,t ekrar onu çıkarması yakışık almaz" Aynı şekilde mü'minlerin şura neticesinde kararlaştırdıkları bir işte de asla tereddüt etmemeleri gerekir. Çünkü bu gibi kesinleşen konularda tereddüt etmek, mü'minler arasında çekişme ve dağılmalara yol açar.

c- Mücahitlerin, başkasının özel mülkü de olsa, toplu halde iken diledikleri yoldan geçmeleri caizdir. Nitekim Peygamber (sav) efendimiz de ordusunu münafık bir yahudinin bahçesinden geçirmiş, itiraz edenlere aldırış etmemişti. Bu gibi durumlarda Özel mülkiyetin saygınlığı kalmaz. Ancak böyle bir durumda çoğunluğa bir zarar gelecekse, o zaman bu tür uygulamaya gidilemez. Ordunun geçeceği yollar kapanmışsa ve sadece bir şahsın özel mülkiyetinde olan yoldan veya bahçeden geçme zorunluluğu ortaya çıkmışsa, -sahibi her ne kadar itiraz etse de- ordu o yoldan ve özel mülkten geçebilir. Bu nedenle peygamber efendimiz, Uhud savaşına giderken kör bir yahudinin bahçesinden geçmiş ve bahçe sahibinin itirazına aldırmamış: "O, hem gözü, hem de kalbi kör olan, basiretsiz bir adamdır]? demişti.

d- Cihad eden bir kimsenin, gevşeklik ve teslimiyet havası içinde değil, fakat onurlu ve üstünlük havası içindeyken, güçlü ve kuvvetliyken Allah yolunda şehit

olmak istemesi caizdir. Ama bu gibi durumlar dışında ölümü istemek caiz değildir. Nitekim Abdullah bin Cahş, cihad için öne atıldığı bir sırada şöyle demiş: "Allahım! Beni müşriklerden, küfrü büyük, gazabı ve öfkesi şiddetli olan bir adamla karşılaştır. Onunla vuruşayım da, beni öldürsün; üzerimdeki malları silah ve teçhizatı yağmalasın. Sonra da burnumu ve kulaklarımı koparsın. Yarın ahirette senin huzuruna çıktığım zaman "Ey Cahş Oğlu Abdullah! Burnun ve kulakların niye kesildi?" diye sorduğunda: "Ey rabbim senin uğruna ve senin yolunda kesildi" diye cevap vereyimV7

Öyle görülüyor ki, Abdullah bin Cahş, bu duayı, müşriklerin, şehitlerin vücudlarmdan parçalar kopardıklarım gördüğü bir zamanda yapmıştır.

e- Müslüman, intihar ettiği zaman günahkar olur, cehenneme girer. Bir kişi, şiddetli bir yaralanmadan dolayı dayanamı-yacak bir hale geldiği bir anda bile kendini öldürürse, bu intihar olur ve cehennemlikler arasına katılır. Bu hükme varışımızın sebebi şudur: Uhud savaşında Kuzman ismindeki bir müs-lüman ağır şekilde yaralanmış, artık yaraların acısına dayana-mıyacak hale gelmişti. Dayanılmaz ağrılar sonucunda intihar etmişti. Peygamber efendimiz sahabelerine onun günahkar olduğunu duyurmuştu. Çünkü o, Allah'ın rahmetinden ümit kesmişti. "Doğrusu kafirler topluluğundan başkaları Allah'ın rahmetinden ümit kesmezleri (Yusuf 87)

f- Peygamber Efendimizin sünneti uyarınca, şehitler yıkanmaz ve kefenlenmezler. Şehit düştükleri esnada üzerlerindeki giysileri ile birlikte ve kanlan yıkanmadan defnedilirler.

g- Yine peygamber efendimizin sünneti uyarınca, şehitler vuruldukları yerde defnedilirler. Başka bir mekana taşınmazlar. Böylece kabirlerini ziyaret edenler iki şekilde ibret almış olurlar. Bu derslerden biri, Allah yolunda şehit olmayı ve cihad etmeyi istemek; diğeri ise onların şehit düştükleri, cihad ettikleri yerleri görmektir. Çünkü onlar, yaptıkları cihad ve elde ettikleri şehitlik mertebesi sayesinde gazilik ve şehitlik gibi iki güzel rütbeden en üstün olanını kazanmışlardır.

Uhud'da bazı sahabiler şehit düşen yakınlarını Medine'ye taşımışlardı. Bir haberci, onlara Resulullahın emrini duyurdu. Şehitlerin, şehit düştükleri yere geri

getirilmelerini söyledi. Cabir bin Abdulah der ki: Bir ara ben Medine mezarlığının yanındayken halam, babamla dayımın cesetlerini getirdi. Onları bir hayvanının üzerinde taşıyordu. O sırada adamın birinin şöyle seslendiğini duyduk: Haberiniz olsun! Resulullah (sav), şehitleri Uhud'a geri getirmenizi ve vurulduklan yere defnetmenizi emrediyor! Bunun üzerine biz de, babamla dayımın cesetlerini tekrar Uhud'a götürdük.

Resulullah (sav) in tatbikatı uyarınca şehitlerin, vuruldukları yerde defnedilmeleri sünnet haline gelmiştir.

h- îki, ya da üç kişinin aynı mezara defnedilmeleri caizdir. Nitekim Resulullah (sav) iki veya üç kişiyi aynı mezara defnediyordu. Ve: "Bu ölülerden hangisi daha çok Kur'an okurdu?" diye sorduğunda sahabiler hangisine işaret ederlerse hayattayken biribirleriyle dostlukları olan iki kişiyi aynı mezara defne-derdi. Örneğin Abdullah bin Amr bin Hazm ile Amr bin Ce-muh'u aynı mezara defnetmiştir. Çünkü bunlar, yaşarken birbirleriyle dostlukları olan ve birbirlerini seven kimselerdi.

i- îslam ordusunun Uhud'da paniğe kapıldığı sırada bazı mü'minler, kafir zannederek bazı mü'min kardeşlerini de yanlışlıkla öldürmüşlerdi. Bu duruma maktullerin kanları boşa gitmeyecek, aksine beyt-ül maldan diyetleri Ödenecekti. Nitekim Peygamber (sav), bu işler hep kendi kumandası altında iken vuku bulduğundan ve kendisi de mü'minlerin veliyyü'l-emri olduğundan dolayı maktullerin diyetlerini beyt-ül maldan Ödedi.

j- Mazereti olan mü'minler cihad yükümlülüğünden kurtulurlar. Ancak bunlar mücahit olarak cepheye gittikleri takdirde cihad sevabını kazanırlar. Öldürüldükleri takdirde şehitlik mertebesine yükselirler. Mazeretleri doyasıyla cihaddan geri kalmaları bir ruhsattır. Ancak bu ruhsat cihadın umumi vacipligini ortadan kaldırmaz. Fakat bu gibi mazeretler sahiplerinin cihaddan geri kalmalarına ve cehpeye gitmemelerine cevaz verir. Nitekim hastalık veya sefer halindeki bir kimse de mazeretli olduğundan, oruç tutmama ruhsatına sahiptir. Ama tuttuğu takdirde orucu kabul edilir. Bu gibi hallerde, tutamadığı günler sayısınca başka bir zamanda oruç tutarlar.

Müzminlerden Amr bin Cemuh, topal olduğu halde cepheye katılmıştı. Oysa

topalların cihada katılma yükümlülükleri yoktu. Buna rağmen Peygamber Efendimiz onu cihad etmekten alıkoymadı. Cihada katıldı ve şehid edilene kadar vuruştu. Hayatta iken dostu ve arkadaşı olan diğer bir şehitle birlikte aynı mezara defnedildi.

k- Düşmanlar, müslümanların bulunduğu şehrin kapılarına dayandıkları zaman, mü'minlerin onlarla çarpışmaları için mutlaka dışarı çıkmaları gerekmediği gibi, onların şehrin içine girmelerini de beklemezler. Aksine, savaş taktiklerinin gerektirdiği şeyi yapmaları icab eder. Eğer dışarı çıkmaları gerekiyorsa dışarı çıkarlar, şehir içinde beklemeleri gerekiyorsa şehir içinde beklerler. Nitekim Peygamber Efendimiz de Uhud savaşında gereğini yapmıştı.

1- Şura, mü'minler üzerine vaciptir. Nitekim Hz. Peygamber de mü'min askerlerin gönül rahatlığıyla savaşa katılmaları için, onlarla istişarede bulunmuştur. Böyle yapması zaferin elde edilmesi bakımından daha ümit verici bir davranış olur.

m- Şehit üzerine namaz kılınmaz. Hz. Peygamberin Uhud şehitleri üzerine ve diğer gazalarda öldürülen şehitler üzerine namaz kılmadığı sabittir. Çünkü bunların şehit düşmüş olmaları, sağ kimselerin onlara dua etme ve üzerlerine cenaze namazı kılmalarına, kendileri için Allah'a yalvarıp istiğfarda bulunmalarına ihtiyaç bırakmaz.

n- İbn Kayyım yaralı kimsenin oturarak namaz kılabileceğini söylemiştir. Bu kişi imam da olsa aynı hüküm geçerli olur.

Ama oturarak namaz kıldırmakta olan imamın arkasındaki cemaatin ayakta durarak namaz kılması caiz olur mu? Bu hususta fıkıhçılar ihtilaf etmişlerdir. Ancak burada bu ihtilafın detaylarına inmemiz uygun olmaz.

Uhud gazasında Hz. peygamber'in yapmış olduğu bu işler, uyulması gereken bazı şer'i hükümlerin açıklanması mahiyetindedir. Şüphesiz ki bu hükümler, teklifi hükümlerden üçünün kapsamına girmektedirler. Bunlardan bazıları caizlik hükmü altındadırlar. Bazan tercihe şayan olabilecekleri gibi, bazan da vacip olabilirler. Bu duruma göre değişir. Nitekim kadınların da erkeklerle birlikte cihada çıkmaları bazen caiz, bazan mubah, ya da müstehab olabilir. Erkekler

yeter sayıda iseler, bu hüküm söz konusudur. Ama mücahit erkeklerin çok sayıda hemşire ve hasta bakıcıya ihtiyacının olması durumunda, kadınların da erkeklerle birlikte cepheye gitmeleri vacib olur.

Nitekim mazereti olan kimsenin cehpeye gitmemesine Peygamber Efendimiz müsaade buyurmuştur. Mazereti olmakla birlikte, kuvvetli bir savaşçı olan kimsenin yerinde oturması caiz ise de, cepheye gitmesi elbetteki daha iyi ve daha faziletli olur. Her iki durumda da sevap kazanır. Öldürüldüğü takdirde şehitlerin mükafatına kavuşur. Sağ kaldığı takdirde mücahitlerin mükafatına kavuşur.

---

[1] Ahmed bin Hanbel, Musned, C 3, S 424

UHUD SONRASININ YANKILARI VE SERİYYELER

ühud'un Yankıları ve Hz. Peygamberin Düzenlediği Seriyyeler

Uhud savaşından sonra Kureyşliler, Muhammcd (sav)'i hezimete uğrattıklarım iddia ediyor ve bu konuda şiirler söylüyorlardı. Arap beldelerinde şiir adeta bir yayın vasıtası haline gelmişti. Bir olay, bir kaside ile dile getirilecek olursa, bunu, uzak yakın bütün Arap kabileleri duyardı. İnsanlar, Kureyşli-lerle, Kureyşlilerin sürgün ettikleri Muhammed (sav) arasında meydana gelen şiddetli çarpışmanın nasıl sonuçlandığını öğrenmek istiyorlardı. Kureyşliler, Hz. Peygamberi Mekke'den çıkarmışlardı, ya da O, rabbinin emrine uyarak Mekke'den çıkmıştı. Kureyşliler kendi cahiliyet ve mütekebbir davranışlarıyla övünüyor, müslümanlara karşı savaş açıyorlardı. Muham-med (sav) ise hak yolunda cihad veriyor, hakka dayanarak batıla karşı savunma savaşı veriyordu. Etraftaki insanlar, hak ile batılın birbirinden ayrıldığı Uhud gününde müslümanların batılı bertaraf ettiklerini görmüşlerdi. Müşriklerin mü'minler önünden kaçıp hezimete uğradıkları haberi bütün Arap yarımadasında

yayılmaktaydı. Bunun üzerine müşrik Kureyşlilerin gururları kırılmış, itibarları sarsılmıştı. Oysa daha Önceleri onlar Arapların en şereflileri ve en önde gelen liderleriydiler. Hz. Muhammed (sav) tarafından parçalanan şeref bayraklarını yeniden zirveye çıkardıklarına, eski heybetlerine kavuştuklarına, mü'minlerden öçlerini aldıklarına dair haberlerin Arabistan Yarımadasında yayılması gerekiyordu. Bedir'de Kureyşlilerin Araplar yanındaki itibar ve mevkileri sarsıntıya uğradığına ve diğer rakip kabilelerin, onların işgal ettiği mevkiyi ele geçirmek için harekete geçtiklerine göre, böyle bir durumda Kureyşlilerin Muhammedi Uhud'da hezimete uğratmış oldukları -bu onların hüsnü kuruntularıydı- haberinin bütün Arap yarımadasında yayılması ve bütün atmosferi bu haberle doldurmaları, her yerde konuşulan konunun bu olması gerekiyordu. Savaş, Mekke, Taif ve havalisi ile Hz. Peygamberin şehri olan Medine arasında cereyan etmişti.

Hz. Peygambere saldırmak için harekete geçtiler. Bedevi Araplar küfür ve iki yüzlülükte daha aşırı ve Allah'ın Resulüne indirdiği hükümlerin sınırlarım tanımamaya daha müsaittiler. Bedir'de Allah kendilerini yerle bir ettikten sonra, bazı kabileler yeniden müslümanları vurmaya yöneldiler. Müşrikleri müslümanlara karşı kışkırtacak faktörler yeniden harekete geçti. Kendi düşüncelerine göre, mü'minleri hezimete uğrattıklarını sanıyorlardı. Bu haberi her tarafa yaymaya ve putperestlerin mü'minlere karşı kinlerini alevlendirmeye çalıştılar. Arap kabileleri arasında hainlik ve dessaslık ruhu gittikçe kabarmaya başladı. Onlar, müşrik Kureyşlilere karşı yaltaklanmaya başladılar. Bütün bu olup bitenlere karşı Hz. Peygamber ve ashabı birbirlerine sabır tavsiyesinde bulunuyor ve Allah yolunda cihad ediyorlardı. Kureyşliler, müslümanları küçümsemelerine rağmen, yine şu iki düşünceyi kalplerinden ve zihinlerinden çı-karamıyorlardı:

1- Bunlar düşmanları olan mü'minlerden tam anlamıyla intikam alamamışlardı. Bedir savaşında müşrikleri yenmiş olan bahadır müslümanlarm çoğu hala hayattaydı ve bunların kılıçları, yeniden şakırdamak için, Hz. Peygamberden emir bekliyorlardı. Kureyşli müşrikler her ne kadar Hamza'dan öçlerini almış olsalar da, karşılarında hala Hz. Ali, Zübeyr bin Avam, Sad bin Ebu Vakkas, Ebu Ubeyde, Amir bin Cerrah gibi büyük şahsiyetler vardı. Yine Hz. Peygamberin vezirleri Ebu Bekir ile Ömer de bunlar arasındaydı. Karşılarında Allah ve Resulünün, parlayan ve gözlerini alan nurları vardı.

2- Mü'minlerin, ansızın üzerlerine baskın yapmalarından korkuyorlardı. Mü'minler, iman etmeleri için bunlara bir fırsat tanımışlardı. Fakat bunlar müşrikliklerini devam ettirdikleri ve mü'minlere karşı tecavüzlerini sürdürdükleri takdirde hakkın kılıçları kendilerini takipsiz bırakmayacaktı. Bu sebeple müşrik Kureyşliler mü'minlerin ne yapacaklarını takip ediyorlar ve diğer müşrik kabileleri Medine'li müslümanlara karşı kışkırtıyorlardı. Kendilerine bir, ya da birkaç mü'mini getirip teslim edecek olanlara bağışlarda bulunuyorlardı. Hz. Peygamberin adamlarını yakalayıp kendilerine getirebilecek olan bazı müşrikleri parayla satın alıyorlardı. Bedevi araplar, sahibi bulundukları küfür ve nifak hususunda çok azılıydılar. Mü'minlerin başlarına felaket gelmesini temenni ederler, maksatlarına kavuşmak için, her türlü hile ve hiyaneti işlerlerdi. Nitekim Hz. Peygamberin etrafa göndermiş olduğu seriyyeler de, bu bedevi Araplar vasıtasıyla müşrik Kureyşlilerin hile ve hiyaneti-ne maruz kalmaktaydılar. Hz. Peygamber hep tetikte duruyor ve müşrikleri takip ediyordu. Her taraftan onları gözetecek adamlar bulmaya çalışıyordu. Şit Hattab, Hz. Peygamberin, kabile ve beldelere, haber almak için gönderdiği seriyelere devriye adını vermektedir. Bunların bir kısmı mü'minlere ganimet getirmekte, bir kısmı da gözetlemekte olduklarından dolayı müşrik bedeviler tarafından yakalanarak Kureyşli müşriklere kurban olarak takdim edilmekteydiler. Tabii ki, müşrik bedevi Araplar arasında Islama meyilli olanlar da vardı. Bunları hidayete kavuşturmak için Hz. Peygamber bazı elçiler gönderiyordu. Fakat yine de bu elçiler, onların hile ve hiyanetlerine maruz kalarak öldürülüyor ve Kureyşli müşriklere takdim ediliyor, ya da satılıyorlardı.

Ben-i Esed Seriyyesi

Huveylid Oğulları Tulayha ile Seleme el- Esedi, Beni Esed kabilesinden çok sayıda adam topladılar. Mekke'deki müşriklerden birşeyler elde etmek maksadıyla Hz. Peygamber ile savaşacaklardı. Kureyşlilerin, mü'minlerin ve Medine'lilerin yenilgiye uğradıkları konusunda çevreye yaydıkları haberlerin gerçek olduğunu sanan bu kimseler, artık bundan sonra Medine'nin kendilerine, ya da kendi emsallerine boyun eğeceğini ve teslim olacağını tahmin etmişlerdi.

Hz. Peygamber bunların komplolarını duydu. Amaçlarını gerçekleştirmeleri için çalışmalarına göz yumacak değildi. Hz. Peygamber'in, onların bu düzenlerini yürütmelerine izin vermesi düşünülemezdi. Muhacir ve ensardan 150 kişiyi Ebu Seleme kumandasında bunlara karşı gönderdi. Ebu Seleme'ye, Allah'ın buyruklarına karşı gelmekten sakınmasını ve beraberindeki müslümanlara iyi davranmasını tavsiye etti. Yola çıkan bu seriyye, Esed Oğullarına ait bir su olan Katan suyunun yanına geldi. Bunlar her ne kadar Hz. Peygambere karşı savaş hazırlığı içinde olsalar da, ansızın bastırılmaları sebebiyle ürküp dağılmışlar, deve ve koyun gibi bir çok hayvanlarını bırakıp kaçmışlardı. Ebu Seleme bu hayvanlara ganimet olarak el koymuş, üç kişiyi de esir alarak Medine'ye dönmüştü. Hz. Peygamber ganimetlerin beşte birini almıştı. Aralarında bir de köle bulunuyordu. Geri kalanlar da Ebu Seleme tarafından arkadaşları arasında paylaştırılmıştı. Nitekim Cenab-ı Allah da ganimetlerle ilgili hükmünü açklarken şöyle buyurmuştur: "Eğer Allah'a ve hakkı batıldan ayıran o günde, iki topluluğun karşılaştığı (Bedir) gün (ün) de, kulumuz (Muhammed) e indirdiğimiz (Ayetler) e inanıyorsanız, bilin ki, ele geçirdiğiniz ganimetlerin beşte biri Allah'a, Resulüne ve (Allah'ın Resulü ile) akrabalığı bulunan (lar) a, yetimlere, yoksullara ve yolcu (lar)a aittir." (Enfa).4i)

Hz. Peygamber Ebu Seleme ve seriyyesini, hicretin dördüncü yılının Muharrem ayında göreve göndermişti. Bu görevde Ebu Seleme ve arkadaşları, on gece kalmışlardır. Bu seriyye-deki görevini tamamladıktan sonra Ebu Seleme, daha önce Uhud savaşında almış olduğu bir yara dolayısıyla hakkın rahmetine kavuşmuştur. Oğlu Amr, babası hakkında şöyle der: "Babamı yaralayan kişi Ebu Üsame el- Cüşemi idi. Yaralandıktan sonra bir ay tedavi görüp iyileşti. Muharrem ayında Hz. Peygamber onu seriyenin başında gönderdi. On geceden fazla bir süreyle eve gelmedi. Seriyyedeki görevini tamamlayarak Medine'ye döndüğünde, yarası yeniden kanamaya başlamıştı. Ve Cemaziyel- evvel ayının üçüncü gününde vefat ettir

îşte şehit.. O, görevini iki defa eda etmişti. Bir defasında Uhud'da çarpışmış ve yaralanmıştı. Aldığı yara, öldürücü olduğundan dolayı vakti tamam olunca ahirete irtihal etmişti. îkin-ci olarak da Esed Oğulları seriyyesi için görevlendirildiğinde Cenab-ı Allah ona ikramda bulunmuştu. Bu görevini tamamladıktan sonra yarası yeniden kanamaya başlamış ve çoluk çocuğunun arasında iken şehitlik mertebesine yükselmişti. Hz. Peygamberin onu Esed Oğulları üzerine özellikle göndermesinin sebebi, onun da Esed Oğulları

kabilesine mensup olmasıydı. Çünkü kendisi Abdul-Esed Ebu Talha el- Esedi'nin oğludur. Hz. Peygamber bu mü'min adamı yine mü'minlerden seçtiği savaşçıların başına kumandan olarak görevlendirmiş ve kendi kavmi olan müşriklere karşı savaşmasını istemişti. Böyle yapmakla iki kazanç sağlamış olacaktı:

1- Îmana sevk edilmeleri için, müşrikler terbiye edilmiş olacaktı.

2- Cahiliyet düşüncesi olan ırkçılık ve asabiyet ortadan silinip yok edilecek, îslami birlik ruhu canlanacaktı.

Reci Seriyyesi

Reci, Usfan mevki'inde bir yer olup Mekke-i Mükerreme'ye sekiz millik bir uzaklıkta bulunuyordu. Ibn Kesir, Vakidi'ye uyarak, buna "Reci Gazvesi" adını vermişse de, biz bu isme muvafakat etmiyoruz. Çünkü bu olay, Kureyşlilerin teşvikiyle bazı müşriklerin hıyanet ve hilesi sonucu meydana gelmişti.

Kureyşliler, tam anlamıyla alamadıkları intikamlarına kavuşabilmek için bazı müşrikleri, mü'minlere karşı kışkırtmışlardı. Henüz öldüremedikleri bazı yiğit müslümanları yeniden müşriklerle savaşa sokmak için bu gibi tertiplere girmişlerdi.

Rivayetçilerin nakline göre, Reci kıssası, hıyanet kıssası-dır. Çünkü bu olayla müşriklerin kışkırtması neticesinde müslü-manlara karşı hile ve hıyanet yapılmıştır. Uhud gazasından sonra Adal ve Kare kabilelerinden iki heyet Resulullah (sav)'m yanına geldiler. Bunlar, Hevn bin Huzeyme bin Müdrike aşiretinden iki boy idiler. Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! İçimizde müslümanlar vardır. Ashabından bir grubu bizimle birlikte gönder ki, bize Kur'an'ı okutsunlar, dinimizi öğretsinler, Islami hükümleri anlatsınlar." Bunun üzerine Resulullah (sav) onlara bu amaçla ashabından bir grubu gönderdi. İbn İshak'm anlattığına göre, giden sahabiler altı kişiden oluşuyordu. Bu-hari ise bunların on kişi

olduğunu söyler. İbn İshak'ın rivayetine göre Resulullah (sav), bu iman ve davet heyetinin başına Mersed bin Ebi Mersed el- Ganevi'yi lider tayin etti. Mer-sed, şehitlerin efendisi Abdulmuttalib oğlu ilanıza ile kardeş olmuştu. Resulullah'ın, Muhacirlerle Ensarı birbirine kardeş yaptığı zaman, Ha niza ile Mersed de birbirleriyle kardeş olmuşlardı. Buhari'nin bir rivayetine göre Hz. Peygamber, bu iman ve davet heyetinin başına Asım bin Sabit bin Eflah'ı lider tayin etmiştir. Haber ve hadis rivayetçileri, Buhari'nin bu rivayetinin esas alırlar. Vakıdi de bu rivayeti desteklemektedir.

Bu hidayet ve davet heyeti Medine-i Münevvere'yi terkede-rek Adal ve Kare taraflarına yöneldiler. Maksatları savaş değildi. Gitmekte oldukları kavmin kendilerine hile ve hıyanet, yalan ve desise ile komplo kurduklarından haberleri yoktu. Çünkü Arapların eşrafı arasında, o güne kadar böyle bir oyuna rastlanmamıştı.

Usfan ile Mekke-i Mükerreme arasındaki Reci denen yere, yani Huzeylilere ait suyun yanma geldiklerinde komplo ile karşılaştılar, İslama davet eden bu hidayet grubu, eli kılıçlı bazı kimselerin saldırısına uğradılar. Bunları hile ve desise ile ele geçirmek istiyorlardı. Sahabilere hitaben dediler ki: "Vallahi biz sizi öldürmek istemiyoruz! Sadece Mekkelilere teslim edip onlardan birtakım şeyler elde etmek istiyoruz." Belki de bu sözleri doğruydu. Ama bu, Kureyşlerin elde etmiş oldukları yalancı zaferin hile ve desiselerinden biriydi. Kureyşlilerin oyununa gelmiş olan akılsızlar, sahabilere: "Size, sizi öldürmeyeceğimize dair teminat veriyoruz" demişlerdi. Bu söz karşısında sahabiler kılıçlarını bıraktılar. Halbuki daha önce kılıçlarına sarılarak vuruşmaya niyetlenmişler, teslim olarak ölmek istememişlerdi. Müşriklerin bu yalancı teminatları karşısında sahabiler grubunda bulunan Asım bin Sabit ile Mersed bin Mersed ve Halid bin Bükeyr: "Biz müşriklerin sözlerini ve anlaşmalarını kabul edemeyizl " demişlerdi. Böyle demekte de haklıydılar. Çünkü önce hile ve hıyanete başlayanlar, onlardı. Verdikleri söz doğru bile olsa, kendilerine gerçekten dokunmayacak da olsalar, sonuçta yine de onları birtakım çıkarlar elde etmek uğruna Mekkeliler'e teslim edeceklerdi. Mekkeliler'in ise, onları öl-dürürek eziyete uğratacaklarında şüphe yoktu. İşte bu sebeple yukarıda isimlerini saydığımız üç sahabi, bunlarla vuruşup şehitlik mertebesine yükseldiler. Teslim olarak öldürülmektense, mücahitçe öldürülmeyi tercih etmişlerdi. Davet heyetindeki diğer mü'min kardeşleri ise sonu şehitlikle noktalanacak olan bu bahadırca davranış içine girmeyi uygun

görmemişler, müşriklerin teminatına aldanarak teslim olmuşlardı. Ibn İshak'ın anlattığına göre, teslim olan üç kişi şunlardır: Zeyd bin Desi-ne, Hubeyb bin Adi ve Abdullah bin Tarık.

Şimdi de, savaş meydanlarında Kureyşliler'e ağır darbeler indiren ve Uhud gazasında Kureyşli bir kadının iki oğlundan birini öldürmüş olan Asını bin Sabit'e müşriklerin neler yaptıklarını gözden geçirelim. Öldürülen adamın annesi: "Eğer Asım'ı ele geçirirsem, andolsun ki, onun kafatasıyla şarap içeceğim" diye yemin etmişti. Asım bin Sabit öldürülünce, bu kadın onun başını istemişti. Fakat Cenab-ı Allah onun cesedini ve başını kötülüklere karşı korumuş, cesedinin etrafına bekçi olarak arıları göndermişti.

Şimdi de müşriklerin verdikleri teminata inanan ve Cenab-ı Allah'ın: "(Müşrikler) sizin hakkınızda, ne and, ne de andlaşma gözetmezler" (Tevbe.8) mealindeki uyarısını hatır-lamayan sahabilere dönelim. Müşrikler bunları esir aldılar ve satmak üzere Mekke'ye götürdüler. Mekke yakınındaki Zaran mevkiinde bu üç esirden Abdullah bin Tarık, elini bağından kutanp kılıcını aldı. Müşrikler kendisinden korktukları için eman dilediler ve kılıcına maruz kalmamak için bir süre ondan uzaklaştılar. Fakat daha sonra onu, taş yağmuruna tutarak öldürdüler. Ama o, teslim olmadan ölmüştü. Her ne kadar verdikleri teminata gü-venmişse de, yine boyun eğmeyip kurtulmuş ve şehitlik mertebesine, ulaşmıştı. Müşrikler, esir sahabilerden Hubeyb bin Adi ile Zeyd bin Desine'yi Kureyşliler'e satmışlardı. Hu-beyb'i Haris bin Ammar bin Nevfel'in oğulları satın almıştı. Çünkü Hubeyb, onların babaları Haris'i Bedir gazasında öldürmüştü. Bir süre onu yanlarında esir tuttular, büyük hakaretler ve eziyetler yaptılar. Ama o, imanından dolayı müsterihti ve tahammül gösteriyordu. Onu ne kadar ezseler, ne kadar horlasalar da, yine dayanıyordu. Çünkü mü'min nefsi asla al-çalmaz. Hubeyb, Allah Teala'nın mü'min kimsenin gadre ve hıyanete uğraması ve gördüğü eziyetlere sabretmesi durumunda, tıpkı savaş meydanlarındaki mücahitler mertebesine ulaştıracağını biliyordu. Müşrikler onu asmak için meydana getirdiler. O, iki rekat namaz kılmak için izin istedi. Sonra sevinç içinde cellatlara yönelerek şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki, Ölüm korkusundan dolayı namazı uzattığımı sanmasay diniz, daha çok namaz kılacaktım." Hz. Peygamber onun asılacağı zaman kıldığı namazdan haberdar olmuş ve bunu güzel karşılamıştı, işte bundan dolayı, asılacak kimselerin, asılmadan önce iki rek'at namaz kılmaları sünnet haline gelmişti. Namaz

kıldıktan sonra onu sehpanın yanına getirdiler. Bağladıkları zaman şunları söylemişti: "Allah'ım! Biz senin Resulünün risa-letini tebliğ ettik. Sen de onu, bize yapılanlardan haberdar et Allah'ım! Sen bunların kökünü kazıyarak helak et. Ve hiç birini hayatta bırakmal"

Hubeyb, Allah'ın rızası uğrunda kahramanca şehit oldu. Kardeşleri Asım ve beraberindeki mücahitler de kılıçlarını bırakmadan cihad meydanında şehit düşmüşlerdi. Hubeyb, asılırken sabır ve metanet içinde şunları söylemişti: uVallahi ben müslüman olarak öldükten sonra, nasıl ölürsem öleyim, gam yemem. Bunların hepsi Allah yolundadır. O dilerse, ayrılıp dağılan vücudumun parçalarını yine mübarek kılar ve feyze kavuşturur."

Zeyd bin Desine de Hubeyb'le aynı gün asılmıştı. Zeyd de sabırlı, rahat ve halinden memnun olup iman ferahlığı içindeydi. Şirkin lideri Ebu Süfyan bin Harb, Zeyd'e asılacağı sırada şöyle demişti:"AZ/a/ı aşkına söyle ey Zeyd! Şu anda senin yerinde Muhammed 'in olmasını, onun boynunu vurmamızı istemez miydin? Sen de kendi ailende çoluk çocuğun arasında rahatça otururdun?" Ebu Süfyan'ın bu sözleri üzerine Zeyd şu anlamlı cevabı vermişti: "Allah'a andolsun ki, Hz. Mu-hammed'in şu anda benim yerimde olmasını kesinlikle istemezdim. Ailemin yanında, çoluk çocuğum arasında rahatça oturabilmek için, değil öldürülmesini, vücuduna diken batıp eziyet görmesini bile istememi" Zeyd'in bu sözleri karşısında şirkin ve tağutun Önderi Ebu Süfyan şöyle demişti: "İnsanlar arasında, Muhammed'in ashabının, Muhammed'i sevdiği kadar, kimsenin kimseyi sevdiğini gö'rmedimV Bundan sonra o sabırlı sahabi şehit edilmişti.

Reci gazası üç şeye işaret etmektedir:

1- Kureyşliler en alçakça planlara başvurarak müslümanla-ra karşı hile, hıyanet ve desiseler düzenlemişlerdir.

2- Kureyşliler Bedir'de yedikleri darbenin intikamını tam olarak alamamış ve kalplerindeki intikam ateşini söndüreme-mişlerdi. Uhud gazasında da, arzu etmedikleri halde savaşı bırakmak zorunda kalmışlardı. Çünkü içlerindeki intikam ateşini söndürmek amacıyla Uhud savaşında vuruşmaya devam etselerdi, daha fazla darbe yiyeceklerini anlamışlardı.

3- Kureyşliler'in, Hz. Muhammed'in hezimete uğradığı yolundaki yalan propagandaları etkisini göstermiş, bazı Araplar Kureyş hesabına çalışmaya ve Kureyşliler'i memnun etmeye çalışmışlardı. Bedir ile Uhud savaşları arasında yapılan propa-ganlar bu dereceye ulaşmamıştı. Ancak mü'minlerin yenilgiye uğradıkları konusundaki yalan haberin yayılmasından sonra, Uhud'u izleyen günlerde bazı Arap kabileleri Kureyşliler hesabına çalışmaya başlamışlardı.

Amr bin Ümeyye Seriyyesi ve B'ir-i Maune Faciası

Bu da, Reci faciasının arkasından gelen bir başka faciadır. Bu olayda da bazı kabileler Kureyşliler hesabına çalışmışlardır.

Bu olaydaki hıyanet sonucunda altı, ya da on mü'min değil,tam kırk mü'min hayatını kaybedip şehitlik mertebesine ulaşmıştır. Bu suikast olayı Mekke'de planlanmıştı. B'ir'i Maune faciasının meydana gelmesinden önce, Ebu Süfyan'm Hz. Peygamber için hıyanet planları hazırlamasından ve ona karşı savaş hazırlığı içine girmesinden bahsedeceğiz.

Vakidi'nin belirttiği üzere, Ebu Süfyan bin Harb, Mekke'de Kureyşli birkaç kişiye: "Muhammed Medine sokaklarında serbestçe dolaşıyor. Bir kolayını bulup ondan intikamımızı alacak kimse yok mudur?" demişti.

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere, Kureyşliler, mü'minler-den intikamlarını alamamışlardı.

Ebu Süfyan'm teklifi üzerine adamın biri gelerek şöyle demişti: "Eğer karşılığını tam olarak verirsen, ben Medine'ye gider ve bir kolayını bulup Muhammed'i öldürürüm! Ben, Medine'ye giden tenha ve kestirme yolları biliyorum. Şehre girer ve hançerimle onun üzerine çullanır, işini bitiririm." Bunun üzerine Ebu Süfyan, ona şöyle demişti: "Sen bizim arkadaşımız ve dostumuzsun, ne yapacağını bilirsin, yalnız bu planı gizli tut. Çünkü ben başkalarının bunu duyup da Muhammed'e haber vermesinden korkuyorum"

Suikastçı Medine'ye doğru yol almaya başladı. Beş gün sonra, geceleyin oraya ulaştı. Hz. Peygamberi sordu. Nihayet onu ashabı arasında mescidde sohbet ederken buldu. Hz. Peygamber onu görünce, mü'mine mahsus ferasetle bir hıyanet için geldiğini anladı. Adam: "Hanginiz Abdulmuttalib'in oğludur?" diye sorunca, Resulullah (sav), "Abdulmuttalib'in oğlu benimn diye cevap verdi. Adam, Ebu Süfyan'la planlamış oldukları suikastı uygulamak amacıyla Hz. Peygambere doğru ilerledi ve onun kulağına bir şeyler fısıldamak ister gibi, üzerine eğildi. O, bunu yaparken, bazı sahabiler tetikte bekliyorlardı. Hatta Useyd bin Hudeyr, onu tutup geri çekti ve "Resulullah'dan uzak dur" dedi, eteğinin altını yoklamaya başladı ve sakladığı hançeri buldu. "Ey Allah'ın Resulü! Bu adam Haindir. Seni öldürmek istiyor" dedi. Bunun üzerine suikastçı bağırarak "Kanımı bağışlayın, kanımı bağışlayın ey Muhammedi" diye yalvarmaya başladı. Hz. Peygamber de ona şöyle dedi: "Senin buraya gelmene sebep olan şeyi doğru olarak anlat. Eğer doğru konuşursan, senin için faydalı olur. Bana yalan söylersen, şunu iyi bil ki, senin maksadını Çenab-ı Allah bana bildirmiştir."

Arabi korkuyla "Ben sana doğruyu söylersem bana bir zarar gelmez mi?" diye sordu. Peygamber efendimiz ona " Doğruyu söylediğin takdirde sana hiç bir zarar gelmez" diye teminat verdi. Arabi de, Ebu Süfyan'ın kurduğu tuzakları ona anlattı. Hz. Peygamber onu, o gece Üseyd bin Hudeyr'in yanına misafir olarak bıraktı. Ertesi sabah da yanma çağırarak ona şöyle dedi: "Seni serbest bırakıyorum. Dilediğin yere gidebilirsin, ya da bundan daha hayırlı olan şeyi yapabilirsin"

Adam "Bundan daha hayırlı olan şey nedir?" diye sorunca Hz. Peygamber şu cevabı verdi: "Allah'tan başka tanrı olmadığına ve benim Allah'ın elçisi olduğuma tanıklık etmendir." Bunun üzerine adam kelime-i şehadet getirerek müslüman oldu.

Böylece Hz. Peygamber, Mekke'deyken kendisi için kurulan tuzakları öğrendi. Mekke'li müşrikler savaşmaktan vazgeçip hile ve desiseye başvurmuşlardı. Hainlikleri ise Reci gününde ortaya çıkmıştı. Peygamberimiz Mekke'de olup bitenleri öğrenmek maksadıyla bir seriyye gönderdi. Ebu Süfyan'ın kendisine yaptığı suikasda misilleme yapmak istiyordu. "Hürmetler karşılıklıdır. Kim size saldırırsa, onun size saldırdığı kadar siz de ona saldırın, Allah'tan korkun"

(Bakara: 194)

Hz. Peygamber bu seriyyenin başına, Amr bin Ünıeyye ed-Dâri'yi kumandan tayin etti. Amr bin Ümeyye, Araplar arasında büyük bir savaşçı olarak tanınırdı. îman etmiş ve mükemmel bir müslüman olmuştu. Beraberinde Seleme bin Eşlem de vardı. Bunlar Mekke'nin durumunu Öğrenmek ve Ebu Süfyan'a darbe indirmekle görevlendirilmişti. Mekke'ye gitmiş ve orada namaz kılarak Kabe'yi tavaf etmişler, Mekkeliler de gelişlerinden haberdar olmuşlardı. Önce de söylediğimiz gibi, Amr bin Ümeyye, cahiliyet devrinde gücünden korkulan bir savaşçıydı. Onu karşılamak için yığınlar harekete geçtiler. Fakat o, onları terketti. Onların durumlarını ve kurmakta oldukları suikast planlarını öğrendi. Kimse onu yakalayamadan arkadaşıyla birlikte Medine'ye döndü. Kendisini takibe çıkanları birer birer yakaladı. Bir kısmını öldürdü, bir kısmını da esir alarak Hz. Peygambere getirdi. Seleme bin Eşlem, ondan önce Medine'ye gelmişti.

B'ir'i Maûne Faciası

Hicretin dördüncü yılının Sefer ayında, Ebu Bera Amir bin Malik bin Cafer, Medine'ye seldi. Hz. Peygamber, ona müslü-man olmasını teklif etti. İbn Ishak'm anlattığına göre, müslü-man olmadı. Fakat olmamakta kararlı da değildi. Resulullah'a şöyle dedi: "Eğer ashabından birkaç kişiyi Necidlilere gönderir-sen, onları islam'a davet ederler. Umarım ki, bu davetleri boşa çıkmaz ve Necidliler müslüman olurlar." Hz. Peygamber, "Ben Necidlilerin bir kötülük yapmalarından korkarım\n deyince, Ebu Bera şöyle dedi: tıSahabilerini ben himayeme alırım. Sen onları gönder ve insanları senin dinine davet etsinler."

Ebu Bera'nın bu teminatı üzerine, Hz. Peygamber rahatladı. O, tebliğ fırsatı bulduğu zaman islamiyet'i tebliğ etmeyi çok arzulardı. Özellikle Ebu Bera'nın davetçi sahabileri himayesi altına alacağını duyunca, bu tebliğ tutkusu daha da fazlalaştı. İbn İshak'ın rivayetine göre kırk, Buhari'nin rivayetine göre ise yetmiş sahabiyi seçerek başlarına Ben-i Saide'nin kardeşi Amr'ın oğlu Münzir'i emir

tayin etti.

Şimdi de Buhari'nin bu konuda söylediklerine kulak verelim: Hz. Peygamber, yetmiş sahabiyi Kur'an Öğreticileri olarak Necid tarafına gönderdi. Bunlar Bir-i Maune mevkiine geldiklerinde, Süleym Oğullarından Lihyan, Rail ve Zekvan kabilelerine mensup bazı kimselerle karşılaştılar. Sahabiler onlara : "Bizim sizinle bir işimiz yok. Biz sadece Peygamber Efendimizin verdiği bir görevi yerine getirmek üzere yola çıktık" dediler. Fakat buna rağmen müşrikler tarafından öldürüldüler.

Buharı, bu olayı anlatırken, der ki: Rail, Zekvan ve Useyye gibi, Süleym oğullarına bağlı kabileler Hz. Peygambere gelerek yardım talebinde bulundular. Hz. Peygamber de onlara 70 kadar Ensar'ı takviye kuvveti olarak gönderdi. O zaman bu saha-bilere "kurra" adı verilmekteydi. Bunlar aynı zamanda gittikleri yerde islamiyet'i yayacak ve oralardaki insanlara Kur'an öğreteceklerdi. Bu zatlar gündüzleri odun toplar, geceleri namaz kılarlardı. Nihayet Bi'r-i Maune mıntıkasına geldiklerinde müşrikler tarafından haince kurulan tuzağa düşürülüp öldürüldüler. Bu haberi duyan Peygamber efendimiz bir ay süreyle sabah namazlarında Rail, Zekvan ve Useyye kabilelerine beddua etmek maksadıyla kunut okudu. Müşrikler tarafından kılıçla doğranan sahabiler şöyle demişlerdi: "Kavmimize bizden haber ulaştırın. Biz Rabbimize kavuştuk. O bizden memnun oldu. Ve bizi de memnun etti," Bunlar savaşçı değillerdi, düşmana karşı durabilecek silah ve teçhizatları da yoktu. Sadece tebliğci olarak yola çıkmışlardı.

Şimdi de bu davet kervanının, haince düşürüldüğü tuzağın ayrıntılarını aydınlatmaya çalışalım:

' Bunlar, Ebu Bera'nın isteği üzerine, Resulullah'ın emrettiği gibi hidayet rehberleri ve mürşitler olarak yola çıktılar. Başlarındaki kumandan Amr oğlu Münzir ile birlikte Hz. Peygamber, Amir bin TufeyTe bir mektup da göndermişti. Bu mektubunda sahabilerin savaşçı değil, tebliğci olduklarını açıklıyordu. Ama o zamanlar Amr bin Tufeyl, müminîerin düşmanı olan bir kimseydi. Şirk konusunda arkadaşı olan Ebu Bera'nın verdiği teminatı dikkate almamıştı. Ancak müminlerin yola çıkarılmaları, Ebu Bera'nın verdiği teminat üzerine gerçekleşmişti, tşin başında Hz. Peygamber, mü'minleri göndermek istememişti.

Fakat îslami tebliğ dolayısıyla mü'minleri göndermeye razı almuştu. O zaman bu sahabi heyetinin hile ve hıyanete uğrayacaklarını beklemiyordu. Sahabilerin başında bulunan kumandan Münzir bin Amr, mektubu verdiği Amir bin Tufeyl tarafından öldürüldü.

Buharı, Amir bin Tufeyl'den bahsederken, onun, peygamberliği bir nevi hükümdarlık zannetmiş olduğunu anlatmaktadır. Peygamber efendimiz şu üç şeyden birini seçmesini önermişti:

1- Sehl yöresi Hz. Peygambere, Mudar yöresi ise Amir bin TufeyFe ait olacak.

2- Çöldeki davarlarla, ahali Hz.Peygambere, köy ve kasabalardaki ahali ise Amir bin Tufeyl'e ait olacak.

3- Ya da Amir bin Tufeyl, Hz. Peygamberin halifesi olacak, yahut Gatafan'da kendisiyle Hz. Peygamber çarpışacaklardı.

îşte Amir bin Tufeyl, o zamanlar böyle bir durumdaydı. Çevreyi biliyordu. Bununla yetinmedi, daha ileri giderek Amir Oğulları'nı, mü'min heyete saldırmak için yardıma çağırdı. Fakat etraftaki kabileler Ebu Bera'nın bunları himayesi altına almış olduğunu bildiklerinden dolayı Amir bin TufeyFin isteğine mavafakat etmediler. "Ebu Bera'nın himayesi altına aldığı ve kendileriyle anlaşma yaptığı kimselere biz ilişmeyiz" dediler.

Bunun üzerine Amir bin Tufeyl, Süleym Oğulları'ndan Useyye, Zekvan ve Rail kabilelerini işbirliğine çağırdı. Bunlar bu hıyanet ve alçaklık içinde ona ortak oldular ve mü'minleri kuşattılar. Kılıçlarını çekip mü'minleri doğramaya başladılar. Ancak Sad bin Zeyd, kılıçlarından kurtulup kaçabildi. Sad, Zeyd bin Neccar'm kardeşiydi ve yaralanmıştı. Ancak öldüğünü sanarak bırakmışlardı. Amir bin Umeyye ed-Damiri ile ensardan bir adamı da esir almış, fakat daha sonra bunları serbest bırakmışlardı. Bu serbest bırakılanlar gelip durumu Hz. Peygamber'e haber verdiler. Peygamber Efendimiz, gönderdiği sahabi heyetinin başına gelenlerden dolayı çok üzüldü ve otuz gün süreyle müşriklere beddua ederek sabah namazlarında ku-nut okudu.

Bi'r-i Maune faciası Safer ayında vuku bulmuştur. Bi'r-i Ma-une, Mekke ile

Medine arasındaki bir mıntıkadır. Bu kıssada bazı hususlar üzerinde durmamız gerekmektedir:

1- Ebu Bera müslüman değildi. Ancak İslam'a meyli vardı. Fakat kavminin lideri olduğundan dolayı, onlarla birlikte hareket etmek, kendisinden nefret ettirmemek için, onları zorlamak istemiyordu. Ancak, bazı davetçilerin gelerek, onları İslam'a davet etmelerini istemişti. Onların müslümanlıkla tanıştıklarını ve İslamiyet'i kucakladıklarını görünce kendisi de müslüman olduğunu ilan edecekti, islam davetçilerini kendi himayesi altına almakla yetinmişti.

2- Hain Amir bin Tufeyl, müşrikler hesabına çalışıyordu. Kureyşlilerin güçlü olduklarını görmeseydi, bu hainliği yapamazdı. Kureyşlilerin güçlü olduğu zanmna da, onların yaydıkları: "Biz Muhammed'i hezimete uğrattık\n şeklindeki yalan habere inanarak kapılmıştı.

3- Peygamber Efendimiz onlara, ibadetlerine bağlı, geceleyin namaz kılan, gündüzleri odun toplayan tebliğcileri göndermişti. İçlerinde Zübeyr, Sad bin Ebi Vakkas ve Ebu Talib oğlu Ali gibi savaşçılar da yoktu. Her ne kadar isimlerini saydığımız bu şahsiyetler, ibadet hususunda onlardan daha geride kalmıyorlarsa da, bundan fazla olarak bir de savaş kabiliyetine sahiplerdi.

4- Peygamber efendimizin, davet için gönderdiği elçileri, bununla iki defa hıyanete uğramış oluyorlardı, tik defasında Reci mıntıkasında suikasda maruz kalmışlar, ikinci olarak da Bi'r-ı Maune'de suikasda uğramışlardı.

îslam ümmetinin kumandanı olan Peygamber Efendimiz, böyle kolayca aldatılabilen bir insan mıydı? Biz deriz ki: Peygamber de olsa O, hileye ve hıyanete maruz kalmaktan uzak değildi. O da herkes gibi bir insandı. Gerekli tedbirleri almakla yetinirdi. Ama Cenab-ı Allah onun hile ve hıyanete maruz kalacağını takdir buyurmuştu. îhlaslı ve şerefli kerem sahibi kimseler de hileye maruz kalabilirler. Ama alçak ve hain kimseler için de, Cenab-ı Allah şerri takdir ettiğinden dolayı bunların, şerefli ve iyi insanlar gibi hileye maruz kalmaları pek kolay olmaz. Bununla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Seni aldatmak isterlerse (korkma) Allah sana yeter. Seni ve inananları yardımıyla destekleyen, kalplerini uzlaştıran-O'dur, Eğer yeryüzünde bulunan herşeyi sarfetsen bile, yine onların kalplerini uzlaştıramazdın; fakat Allah onları

uzlaştırdı. Doğrusu O, üstündür, hikmet sahibidir. Ey peygamber! Allah'ın yardımı sana ve sana uyan müminlere yeter" (Enfai 62-64)

Hz. Peygamberin de alçak, hilekar ve hain kimseler tarafından oyuna getirilmesi, Allah'ın bir takdiriydi. Hz. Peygamber rabbinin risaletini tebliğ etmeyi ve A rapları vahdaniyet yoluna iletmeyi, insanların noksanlıklardan münezzeh olan bir ve or-taksız Allah'a ibadetlerini temin etmeyi fazlasıyla arzuluyordu. Zaten onun peygamber olarak gönderilişinin ve bu alandaki görevinin gereği buydu. Onun savaşması, sırf savunma maksadına yönelikti ve îslam davetini tecavüzlerden korumak içindi. Yoksa savaş, onun için asıl ve tek amaç değildi. îslami daveti kolaylaştıracağını söyleyen bir kimse yanına geldiği zaman, onun bütün arzularına icabet ederdi. Hür kimseler, işin başındayken karşı tarafa hile ve tuzak kurmazlar. Ancak karşı taraftan hile ve desise gördükleri zaman onlara misillemede bulunurlar. Gerçek şu ki, hiçbir zaman Hz. Peygamber karşı tarafa hile ve desise yapmayı düşünmemiştir. Çünkü o, Rabbinin emirlerini tebliğ etmek isteyen bir elçiydi. Bununla ilgili olarak yüce Rabbimiz, O'na hitaben şöyle buyurmuştur: "Ey elçi, Rab-binden sana indirileni duyur; eğer bunu yapmazsan, onun elçiliğini yapmamış olursun" (Maıde- 67)

Kendilerine îslamiyeti anlatmaları için, öğretici isteyen kimselerin isteklerine cevap vermemesi, Peygamberimiz için mümkün değildi. Cenab-ı Allah, bir işin yapılmasını takdir ettiğinde, o iş mutlaka olur. îşte Reci' gününde de böyle olmuştu. Bi'r-i Maune faciasında Peygamber Efendimiz oyuna gelmedi. Aksine, uyanık davrandı. Göndereceği sahabilere Necidliler'den kötülük gelmesinden, eziyete maruz bırakılmalarından korktu. Çünkü Necidliler, kaba insanlardı. Ebu Bera'dan himaye sözü ve teminatı almadan sahabilerini oraya göndermeye muvafakat etmedi.

Peygamberimiz, Amir b. TufeyPe, Ebu Bera'dan teminat aldığına dair bir mektup göndermiş, fakat Amir bu mektubu kılıcıyla parçalamıştı. Bu da, onun Ebu Bera'dan güvenlik için teminat aldığını göstermektedir. Ayrıca Amir Oğulları kabilesi de sahabileri öldürme hususunda Amir bin TufeyTin iş birliği çağrısına kulak asmamışlar, Ebu Bera'nın verdiği teminata riayet etmişlerdi. Bu da, Hz. Peygamberin işi sağlama bağlamak maksadıyla Ebu Bera'dan teminat aldığını ispatlamaktadır. Ama hile ve hıyanet, Amir bin TufeyTi başkalarından yardım isteğinde bulunmaya şevketti ve başkaları onunla işbirliği yaptılar. Neticede, o

tertemiz abid ve zahid insanlar kılıçtan geçirildiler. Hz. Peygamber bu hainlerin hıyanetlerini öğrenince, o sahabileri Necidliler'e gönderme arzusunda olmadığından dolayı, başlarına gelen felaket nedeniyle Rabbi tarafından sorumlu tutulmamasım dilemişti ve hainlere de otuz gün süreyle, sabah namazlarında beddua ederek kunut okumuştu. Aslında bu işte, Ebu Bera'dan teminat aldığı için kendisi oyuna gelmemişti. Her ne olursa olsun; Amir bin Tufeyl, bu hıyaneti müminlerin Uhud'da hezimete uğradıklarına dair yalan haber yayılmasından cesaret alarak işlemişti. Kureyş'e yaltaklanan hainlerin kalpleri ve gönülleri ferahlamıştı. Bunlar Kureyşliler'in daha güçlü oldukları zannma kapılan kimselerdi. Ama müminlerin dostu ve yardımcısı, Cenab-ı Allah'tır.

Nadir Oğulları Gazası

Daha önce de işaret ettiğimiz gibi, Uhud gazasında müslü-manların hezimete uğradıkları konusunda bir zannın doğması, yahudilerle münafıkların kinlerim açığa vurmalarına sebep oldu. Mü'minlerden korktukları için, daha önce açığa vuramadıkları düşmanlıklarını alenen ortaya koymalarına neden oldu. Mü'minlere yapılan ihanetler peşpeşe sürünce yahudilerle münafıklar, bu hıyanet içinde kendilerine düşen rolü oynamaktan geri kalmayacaklardı. Onlar mü'minlere yakın bir yerde bulunuyorlardı. Dolayısıyla daha fazla kötülük ve hıyanet yapabilme imkanına sahiptiler. Bu sebeplerden ötürü Hz. Peygamber onlara karşı tedbirler aldı ve bütün harekatlarını gözetlemeye başladı. Başkalarının yapmakta oldukları hıyanete girişeceklerini, kalplerinde gizledikleri düşmanlıklarını açığa vuracaklarını gösteriyordu. Zaten yaptıkları bazı işlerde de mü'minlere olan hıyanetleri açığa çıkıyor, öfkeleri ağızlarından dışarıya vuruyordu.

Amr bin Ümeyye ed-Damiri Hz. Peygamberin eman verip himayesine aldığı iki kişiyi hata sonucu olarak öldürmüştü. Bunun üzerine Hz. Peygamber "Ben ailelerine onların diyetlerini ödeyeceğim" demişti. Medine'ye teşrifi esnasında Hz. Peygamber yahudilerle, diyet ödeme hususunda birbirlerine yardımcı olacaklarına dair anlaşma yapmıştı. Amr bin Ümeyye ed-Damiri'nin öldürdüğü

adamların diyet payını Nadir oğulları yahudilerinden almak için Ebu Bekir, Ömer ve Ali ile birlikte yanlarına gitti, Hata eseri olarak öldürülen iki adamın diyetlerinin ödenmesinde Hz. Peygambere yardımcı istenildi. Hz. Peygambere yumuşak bir şekilde cevap verdiler ama hainliklerini gizlediler. Ona: "Ya Ebel Kasım! İstediğin hususta sana yardımcı olacağız" dediler.

Hz. Peygamber onların gizlice bir araya gelerek fısıldaştıkla-rını ve müslümanların aleyhine tertipler kurduklarını sezdi. Bunların amacı Hz. Peygamberi öldürmekti. Birbirlerine, "Bu adamı bundan daha uygun bir durumda yakalayamayız" demişlerdi.

Hz. Peygamber ve beraberindeki büyük sahabiler orada bulunduğu sırada, yahudiler birbirlerine, "kim şu evin tepesine çıkarak Muhammed'in üzerine bir kaya parçası atar ve bizi ondan kurtarır!)" diye sordular. Onların bu sorusuna Amr bin Cihaş bin Kab: uBu işi ben yaparım" diye cevap verdi. Hz. Peygamberin üzerine kaya parçasını fırlatmak üzere dama çıktı.

Hz, Peygamber onların gizlice birbirlerine sokulup fısıldaş-tıklarını ve şüpheli hareketlerde bulunduklarını görünce, kendisine karşı bir suikast planladıklarını anladı. Zaten Reci ve Bi'r-i Maune olaylarında da hainlik yaptıklarını görmüştü. Hz. Peygambere yine hainlik yapacakları kesindi. Özellikle onların fazlaca si'dip geldiklerini ve hareket içinde olduklarını, isteğine cevap vermekte geciktiklerini görünce, kendisine bir suikast hazırlamakta olduklarını kesin olarak anladı. Zaten Cenab-ı Allah da, onların kurdukları tuzağı peygamberine haber vermişti.

Öte yandan Medine'deki sahabiler. Hz. Peygamber ve arkadaşlarının geciktiklerini görünce başlarına herhangi bir iş geldiği düşüncesiyle yola çıktılar. Bunlar yolda, dönerken karşılaştıkları Hz. Peygamberden Nadir oğulları yahudilerinin kendisine kurdukları haince tuzağı öğrendiler.

Nadir Oğullarının Medine'den Sürgün Edilmeleri

Yahudiler, anlaşma gereği diyet hususunda Hz. Peygambere yardımcı olmak mecburiyetinde olmalarına rağmen, onun bu husustaki yardım isteğine cevap vermediler. Üstelik de çirkin bir tuzak kurdular. Böylece anlaşmayı ilk bozan, kendileri oldu. Artık Hz. Peygamber, onfarla bir arada yaşamanın mümkün olmadığını anlamıştı. Çünkü onlar, Hz. Peygamberin kendileriyle yapmış olduğu muahedeyi ihlal etmişlerdi. Ama Hz. Peygamber, o ana kadar söz konusu muahedeye harfiyen riayet etmişti. Halbuki muahede ve sözleşmelerde karşılıklı hak ve yükümlülükler vardır. Tarafların ikisi de muahedenin şartlarına riayet etmekle mükelleftirler. Riayet edilen, maddelerine uyulan bir anlaşma olmadan, güzelce komşuluk yapmak mümkün değildir. Bu durumda Nadir Oğullarını Medine'den sürgün etmek zorunlu bir hale gelmişti. Kaldı ki Hz. Peygambere, onların hainlik yapacakları ve kendisine süikastda bulunacakları Allah tarafından haber verilmişti. En hafif ceza, onların Medine'den sürgün edilmeleriydi. Anlaşma yapan iki taraftan, yükü en hafif ve sayısı en az olanın (yani yahudilerin) Medine'den göç etmesi, sahibi olduğu arazileri de Medineliler'e bırakması gerekiyordu. Medineliler'in huzur ve güvenlik içinde yaşamaları ancak bu şekilde mümkündü.

Muahedeyi ilk olarak bozdukları için Hz. Peygamber artık onlarla komşuluk yapamayacaklarını Nadir Oğulları'na bildirdi ve Medine'yi terketmelerini istedi. Çünkü onlar Amir bin Ümeyye ed-Damiri'nin hataen öldürdüğü iki adamın diyetini verme hususunda Hz. Peygamber'e yardım etmemiş, üstelik ona karşı ikinci defa girişimde bulunmaya yeltenmişlerdi. Hz. Peygamber onların suikasda yeltendiklerini kesinlikle bilmesine rağmen, onlar böyle bir komploya girişmediklerini ve böyle bir niyetleri olmadığını iddia etmişlerdi. Bu iddialar doğru olsa bile, diyet hususunda Hz. Peygambere yardım etmemekle bu muahedeyi yine bozmuş sayılırlardı. Artık muahedeye riayet etmeden Medine'de ikamet etmelerinin imkanı kalmamıştı. Hz. Peygamberin bu isteğine karşılık, Abdurrahman bin Übey bin Selül, yahudileri Medine'den çıkmamaları konusunda zorluyor ve kendilerini destekleyeceğini, savaş açıldığı takdirde de onların safında yer alıp müslümanlara karşı savaşacağını söylüyordu.

Ibn Kesir, Tarih'inde konuyla ilgili olarak şunları söyler: Münafıklar Nadir Oğulları'na haber göndererek, yerlerinden ayrılmamalarını tenbihlediler ve onları müslümanlara karşı direnmeye teşvik ettiler. Bu konuda kendilerine yardımcı olacaklarına dair söz verdiler. Böylece Nadir Oğulları'nın gönülleri rahatladı ve

cesaret kazandılar. Huyey bin Alıtab da müslümanlara karşı son derecede öfkelenmiş ve Nadir Oğulları'm cesaretli davranmaya davet etmişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber'e haber göndererek anlaşmalarını bozduklarını açıkça duyurdular. Böylece sadece diyet hususunda yardımlaşmayı öngören muahede maddesini değil, anlaşmanın tümünü bozduklarını ilan etmişlerdi. Bu da onların, Hz. Peygamber'e savaş ilan etmeleri anlamına geliyordu. Tabii ki, bu durumda Hz. Peygamber, hareketsiz kalamazdı. Anlaşmalara riayet etmeyen ve komşuluk ilişkilerine önem vermeyen ve üstelik hıyanet hazırlığı içinde bulunmalarına göz yumması düşünülemezdi. Dolayısıyla Hz. Peygamber, onların Medine'den çıkmalarını emretti. Her ne kadar münafıklar gizli veya açık olarak onları destekle-mekteyseler de, Hz. Peygamber onları sürgün etmeye kararlıydı. Medine'ye vekil olarak İbn Ümmü Mektum'u bıraktı. , Ve Nadir Oğulları'na doğru yola koyuldu. Bu olay Rebiul evvel ayında başlamıştı. Beraberindeki Muhacir ve Ensar'la birlikte Nadir Oğulları yurduna gitti ve orada konaklayarak kuşatmaya aldı. Fakat Nadir Oğulları kalelerine sığınmışlardı. Hz. Peygamber onların hurmalıklarının kesilip yakılacağını bildirince: "Ey Muhammetd Sen, insanları fesaddan ve bozgunculuktan ahkoyar ve böyle davrananları ayıplarsın. Peki bu hurmalıkları kesip yakmak da neyin nesi oluyor?" dediler.

Nefislerinin zayıflığı ve manevi güçsüzlükleri dolayısıyla Hz. Peygamberin bu tehdidinin gerçek olduğunu zannettiler. Oysa bu tehdit, kolayca teslim olmaları için bir taktikten ibaretti. Yoksa Haşr süresindeki ayet-i kerimelerin de ifade ettikleri gibi, onların hurmalıkları ne kesilmiş ne de yakılmıştı.

Daha önce de anlattığımız gibi, münafıklar başlarında Abdullah bin Ubey bin Selül olduğu halde Nadir Oğulları'na, yerlerinde durup direnmeleri için haber göndermişlerdi. Bu haber üzerine Nadir Oğulları da, yerlerinde kalarak direnmişlerdi. Sonuçta Hz. Peygamber, onları kuşatma altına almıştı. Bu münafıklar fesat ve azgınlıklarım sürdürerek yahudilere haber gönderip şöyle demişlerdi: Biz sizi müslümanlara teslim etmeyeceğiz. Eğer sizinle savaşıhrsa, biz de sizin safınızda yer alarak onlara karşı savaşacağız. Eğer Medine'den çıkarıhrsanız, biz de sizinle beraber çıkarız.

Yahudiler münafıkların bu sözlerinin doğru olduğunu zannederek, vaadlerini ve yardımlarım beklediler. Halbuki münafıklar müslümanların arasında yaşıyor ve yahudilere hiçbir yardımda bulunmuyorlardı. Bunun üzerine yahudiler, paniğe

kapıldılar. Cenab-ı Allah onların kalblerine korku bırakmıştı. îşte tam o esnada, Medine'den çıkmayacakları konusunda verdikleri sözden döndüler ve Hz. Peygamberin savaş ve kuşatmasına gerek kalmadan, şehirden çıkma konusundaki teklifini hiçbir zorluk çıkarmadan kabul ettiler. Daha önce münafıkların kışkırtması sebebiyle Medine'den çıkmaya razı olmamışlardı. Bu inatlarından vazgeçtiler ve kanlarını bağışlamasını istediler. Develeriyle taşınacak mallarını da götürmeyi Önerdiler. Resu-iullah (sav) bu önerilerini kabul buyurdu. Bunun üzerine develerinin taşıyabileceği kadar mallarını alıp Medine'den çıktılar.

Öyle ki, evlerinin kapılarını bile söküp develerine yüklediler ve Hayber'e doğru gittiler. Hayber kalesinde Kaynuka Oğullar'm-dan olan yahudilerle birleştiler. Bir kısmı da Şam'a gitti. Hay-ber'e gidenlerden biri de İbn Übeyy el-Hakik idi. Huyey bin Ahtab da onunla beraber Hayber'e gitmişti. Bunlar, yahudile-rin Önde gelen şahsiyetleriydiler. Yahadiler onların sözlerine itaat ederlerdi.

Nadir Oğulları yahudilerinin yaptıkları, Hz. Peygamberin onlara karşı sergilediği tutum ve Allah'ın bu konuda verdiği emirlerin çoğu, Haşr suresinde anlatılmaktadır. Nitekim bu surede Cenab-ı Allah şöyle buyurmaktadır: "Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ı teşbih ederler. O, üstündür, hikmet sahibidir. Kitap ehlinden inkar edenleri ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O'dur. Oysa ey inananlar, çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kalelerinin kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah'ın gazabı onlara ummadıkları yerden geldi, kalplerine korku saldı; evlerini kendi elleriyle ve müminlerin elleriyle yıkıyorlardı. Ey akıl sahipleri! İbret alın! Eğer Allah onlara sürülmeyi yazmamış olsaydı, başka şekilde azap verecekti. Ahirette onlara ateş azabı vardır. Bu, Allah'a ve Resulüne karşı gelmelerinden dolayıdır. Kim Allah'a karşı gelirse, (bilsin ki) Allah'ın azabı şiddetlidir. İnkarcı kitap ehlinin yurtlarında hurma ağaçlarını kesmeniz veya onları kesmeyip gövdeleri üzerinde ayakta bırakmanız Allah'ın izniyledir. Allah, yoldan çıkanları böylece rezilliğe uğratır." (Haşr: 1-5)

Hz. Peygamber onları onaltı gece kuşatma altında tutmuş ve sonra Medine'den sürgün etmişti.

Nadir Oğulları'nın Gazası Esnasında ve Sonrasında İnen Şer'i Hükümler

Nadir Oğulları gazası esnasında ve bu gaza sonrasında üç şer'i hüküm indirilmiştir:

1- Tahribin men edilmesi: Hz. Peygamber kuşatmanın uzun sürmesinden sonra, Nadir Oğulları'na hurmalıklarını kesip yakacağı tehdidinde bulundu. Onlar da, kendisinin başkalarını tahribatta bulunmaktan men ettiği halde, hurmalıkları ne diye keseceğini sordular ve bunun doğru bir şey olmadığını söylediler. Aslında Hz. Peygamber, bunu, onları korkutmak için bir tehdit olarak söylemiş, fakat hurmalıklarına dokunmamıştı. Onlar kalelerine sığınmış, kalenin üstünden mü'minlere taş fırlatıyorlardı. Dolayısıyla onları kalelerinden indirmek gerekiyordu. Ayet-i kerime, Hz. Peygamber'in hurmalıkları değil, hurmaları kesmeleri için sahabilere emir verdiğini ifade etmektedir. Hz. Peygamber hurma ağaçlarını kesmiş olsaydı, orada hurmalık kalmazdı.

Konuyu tam olarak açıklığa kavuşturabilmek için, bununla ilgili fıkhi hükümleri anlatmamız gerekmektedir. Bu fıkhi hükümlerin esası da, sürgün olayıyla ilgili olarak okuduğumuz Haşr suresinin ayetleridir. Genel olarak tahribatta bulunup hurmalıkları kesmenin yasaklığı Hz. Ebu Bekimin askerlerine yapmış olduğu vasiyette de göze çarpmaktadır. Hz. Ebu Bekir bütün söz ve davranışlarında Hz. Peygamber'e tabi olan bir insandı. Onun askerlerine yapmış olduğu vasiyeti, îmanı Ahmed bin Hanbel şöyle rivayet etmektedir:

Hz. Ebu Bekir askerlerini bir sefere uğurluyordu. Başlarına kumandan olarak Yezid bin Ebi Süfyan'ı tayin etmişti. Kendisi yaya, Yezid ise atma binmiş olarak yollarına devam ediyorlardı. Yezid: "Ey Ebu Bekir, eğer sen de ata binmezsen, ben inerim" dedi. Bunun üzerine Hz. Ebu Bekir ona şöyle cevap verdi: "Ben binmeyeceğim ve sen de inmeyeceksin. Çünkü attığım adımlar Allah yolunda atılan adımlardır... Gittiğimiz yerde kendilerini manastırlara kapamış olan bazı din adamları göreceksiniz. Onlara ilişmeyin ve inançlarıyla başbaşa bırakın. Yine ilende tepelerinin ortalarını traş etmiş ve etraftaki saçlarını sarık gibi bırakmış olan bazı kimseler göreceksiniz. Bunların tepelerinde traş etmiş oldukları yerlere kılıçla vurun. Ben sana 10 tavsiyede bulunacağım: "Asla kadınları, çocukları, yaşlıları öldürmeyin. Meyveli ağaçlıkları ve hurmalıkları tahrip etmeyin. Mamur yerleri yıkmayın. Yemek için olmadıkça, koyun veya sığır kesmeyin, insanların kökünü kazımayın ve hıyanet etmeyin."

Resulullah'ın halifesi Hz. Ebu Bekir'in vasiyeti işte buydu. Bu vasiyeti Hz. Peygamberin yol göstericiliği ve irşadı doğrultusunda yapmış olduğu muhakkaktı. Buna dayanarak bizler de, Hz. Peygamberin Nadir Oğulları'na ait hurmalığı kestiğini kesinlikle kabul etmiyoruz. Ebu Bekimin yapılmasını yasakladığı bir işin, Peygamber Efendimiz tarafından da yasaklanmış olduğu kesindir. Ayrıca sürgün olayından bahseden Kur'an-ı Kerim, Nadir Oğulları'nın hurmalıklarının kesildiğinden bahsetmemiştir. Olsa olsa O, hurma ağaçlarının meyvelerini kesmiş, ağaçlara hiçbir zarar vermemiştir.

Fakat bütün bu anlatılanlara rağmen fıkıhçılar, müslüman-larla müşrikler, ya da genel olarak kafirler arasında savaş kızıştığı zaman, düşman yurdunu tahrip etmenin, yani onların ağaçlarını kesip binalarını yıkmanın ve yemek için olmasa bile hayvanlarını kesmenin, ya da genel olarak onlara zarar vermenin caiz olup olmadığı hususunda ihtilaf edip farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Fıkıhçılarm çoğu bu tahribe cevaz vermişlerdir. Çünkü savaş, geride hiçbir şeyi bırakmaz; her şeyi tahrip eder. Savaşta insanları öldürmek mubah kılındığına göre, insanlar dışında kalan hayvan ve bitkilerle diğer şeyler, kendilerini savaşın sadmelerine karşı nasıl koruyabilirler? Fıkıhçılar bu görüşlerinde Hz. Peygamberin bazı gazalarında yapmış olduğu olayları göz önünde bulundurmuşlardır. Şöyle ki:

1- Nadir Oğulları olayında Hz. Peygamber sahabelerine onların evlerinin tahrip edilmesini emretmiştir. Bununla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmaktadır: "Evlerini kendi elleriyle ve müzminlerin elleriyle tahrip ediyorlardı. İbret alın ey basiret sahipleril"

2- Hz. Peygamber sahabilerine, Malik bin Avf m köşkünün yakılmasını emretmişti. Malik, Taif de müşrik ordusunun kumandanıydı. Ayrıca Taif kalesine mancınıkla taş atılmasını da Hz.Peygamber emretmiştir.

3- Hz. Peygamber, Taifte Sakif Oğulları'na ait bağların kökten kesilmelerini emretmiştir. Bu emri verdiği zaman Sakif Oğulları "Bağlarımız kesildikten sonra artık biz neyle yaşa-rızV." diyerek vaveyla koparmışlardı.

Savaşın zorlu ve şiddetli olması durumunda bu gibi tahribatın yapılacağını söyleyen çoğunluktaki fıkıhçılarm delilleri işte bu saydıklarımızdan ibarettir.

Savaş esnasında tahribatın yasak olduğunu savunan diğer fıkıhçı grubuna gelince bunlar, her ne kadar ekseriyette değilseler de, Hz. Ebubekir'in sözünü kendileri için delil edinmişlerdir. Bunlar, Hz. Ebu Bekir'in, Hz. Peygamberin sünneti dışına çıkmayacağını, onun sözlerini ve davranışlarım kendisi için rehber edinmiş olduğunu söylerler. Bu görüşte olan fıkıhçı-ların başında Şam fıkıhçısı Evzai gelmektedir. Bu, savaş zarureti olmadıkça tahribatın caiz olmadığını söylemiştir. Örneğin, bir kaleye sığınan düşmanı ele geçirmek için kalenin yıkılmasından başka çare yoksa o zaman kalenin yıkılması caiz olur. Ya da, mesela düşman askerleri sık ağaçlarla kaplı bir ormanın arkasına sığınmışlarsa ve bu orman içinde müslümanlara tuzak hazırlama ihtimali varsa, bu durumda o ormanın kesilmesi caiz olur.

Savaş esnasında zorlayıcı bir zaruret olmaksızın düşman yurdunu tahrip etmenin caizliğine fetva verenlerin delillerine bakan bir kimse, bu delillerin mutlak caizlik ifade etmediğini görecektir. Çünkü Hz. Peygamber, Nadir Oğulları'nm kaleye sığınmış olduklarını ve kaleden mü'min askerlerin üzerine taş attıklarını gördüğü için evlerini yıkmıştır. Mü'minlere gelen eziyeti bertaraf etmek için, o evlerin ve kalelerin yok edilmesi zorunluluk halini almıştı. Kaldı ki bütün fıkıhçılar, zaruretlerin ancak kendi ölçüleri oranında bertaraf edilmesi gerektiği görüşü üzerinde sözbirliği etmişlerdir.

Hz. Peygamber Avf bin Malik'in köşkünün yıkılmasını, o köşkün müslümanlara karşı bir kale olarak kullanıl-masmdan dolayı emretmişti. Aynı şekilde Sakif Oğulları'na ait Taif deki kalelere de savaş zarureti nedeniyle mancı-mklarla taş atılmıştı. Yoksa maksat tahrip etmek ve bozmak değildi. Yine Hz. Peygamber, Taif de bulunan Sakif Oğulları'na ait bağların kökten kesilmesini, o bağların üzümlerinden şarap elde edildiği için emretmişti. Şarabmsa haram olduğu bilinmektedir.

Öyle görülüyor ki Hz. Peygamber, hurmalıkların ve bağların sadece kesilmesini emretmiştir. Kendisi kesmemiştir. Yahut kesmiş olsa bile, düşmanı korkutmak için az miktarda kesmiştir. Maksadı da onların savaşı sürdürmek yerine bir an önce teslim olmalarını sağlamaktı. Böylece canlar korunacak, kanlar akmayacaktı. Zaten müşrikler de, müslümanlann ağaçları kesmeye yöneldiklerini görür görmez hemen teslim olmuşlardı.

îslam hukukunun Kitap, Sünnet ve sahabilerinin uygulamaları gibi kaynaklarına müracaat eden bir kimse, İslamiyetin tahribe cevaz vermediğim, aksine bunu yasakladığını görecektir.

Şimdi de biraz, Nadir Oğulları'nın sürgünlerinden bahseden ayeti kerimeler üzerinde düşünelim. Bu ayeti kerimelerin her halde mutlak olarak tahribi kabul etmediklerini ve tahribe izin verecek şekilde yorumlanamayacağını göreceğiz. Kur'an-ı Ke-rim'de sözü edilen kesmeden kasıt, ağaçların kökünün değil, meyvelerinin kesilmesidir. Ayet-i kerimede buna şöyle değinilmektedir:

"Hurma ağaçlarını kesmeniz, veya onları kesmeyip gövdeleri üzerinde bırakmanız hep Allah'ın izniyledir. (Allah) yoldan çıkanları böylece rezilliğe uğratır" (Haşr: 5)

Bu ayeti kerimede geçen (lîne) kelimesinden kasıt, ağacın semeresidir, yani hurmadır. Arap lügatları da bunu doğrulamaktadır. Zira (lîne) kelimesinin cem'i (lûn) dur. O da, lügatçı-ların ittifakına göre bir çeşit hurmadır. Kaldı ki, ayeti kerime, mücahitleri hurmayı kesmekle, kökü üzerinde bırakmak arasında muhayyer bırakmıştır. Bu da hurmanın ağaç üzerinde bırakılmasını, ya da kesilmesini icab ettirmektedir. Ayeti kerimede geçen "usûl" kelimesinden kasıt da hurma ağacıdır. Kur'an-ı Kerim'de ağacın kesilmesinin mübahlığına işaret eden hiçbir ayet bulunmamaktadır. Ayrıca Nadir Oğulları gazasıyla ilgili olarak rivayet edilen eserlerde sahabilerin hurma ağaçlarını değil de, hurmaları kestiklerini ifade etmektedirler. Rivayete göre Hz. Peygamber Ebu Leyla el-Mazini'yi Abdullah bin Selam ile birlikte Nadir Oğulları hurmalığında yarıcılık usulüyle çalıştırmıştır. Bu, Nadir Oğulları'nın sürgün edilmelerinden önce olmuştu. Ebu Leyla, acveyi (iyi bir cins hurma), tbn Selam ise Lünu (aşağı kalitedeki bir cins hurma) kesip toplardı. Ebu Leyla'ya: "Niye acveyi kesip topladınT diye sorulduğunda: "Bu, Nadir Oğullarını daha çok öfkelendirir diye böyle yaptım" demişti.

Abdullah bin Selam'a da: "Niye bunu kestin?" diye sorulduğunda, o şu cevabı vermişti: "Ben Cenab-ı Allah'ın, peygamberini onlara üstün kılacağını ve mallarını da ganimet olarak ele geçireceğini kesinlikle biliyordum. Acveyi (iyi cins hurmayı) Resulullah'a bırakmayı istedim, çünkü acve Nadir Oğulları'nın en seçkin mallarındandır."

Meyvelerin kesilmesi, ağaçların tahrip edilmesi anlamına gelmez. Çünkü neticede kesilen meyve ve hurmalar da insanlar tarafından yenilecektir.

Savaşla ilgili olarak varacağımız yıkma, yakma ve tahrip etme gibi hükümler hep şeriatın kaynaklarından ve Hz. Peygamberin savaşta yaptığı tatbikatlardan öğrenilebilir. Şöyle ki:

1- Asli hüküm, ağaçları kesmemek ve binaları tahrip etmemektir. Çünkü savaşın amacı halka eziyet vermek değildir. Sadece zalim yöneticinin eziyetlerini bertaraf etmektir. Bu konuda birçok hadis ve eser varid olmuştur.

2- Ağaç kesmek ve bina yıkmak, düşmanın ağaçlarla binaları siper edinip müslüman orduya eziyet vesilesi yapması durumunda, savaş zarureti olarak caiz olduğuna göre, bu gibi hallerde îslam ordusunun, düşmana ait ağaçları kesip binaları yıkması caiz olur. Bu, savaşın getirdiği bir zaruret nedeniyledir. Nitekim Hz. Peygamber de Sakif Oğulları'na ait Taif kalesini yıkmıştır.

3- Savaşta düşmanın yurdunu tahrip etmenin caiz olduğunu söyleyen fıkıhçılarm sözleri, bu gibi zaruretler halinde söz konusudur. Yoksa salt düşmana eziyet verip, onları bozguna uğratmak caiz değildir. Çünkü karşıdaki milletin tamamı bizim düşmanımız değildir. Düşmanımız olanlar sadece bizimle vuruşmak için silahı ele alanlardır.

Ganimetler ve Ganimetlerle İlgili Genel Hükümler

Nadir Oğullarının bıraktıkları ganimetler, çevredeki kasaba halklarından elde edilen ilk ganimeti ve arazi ile hurmalıklar ve kalelerden meydana geliyordu. Düşmanların arazilerinin istila edilmesi durumunda, bu araziler savaşçılara dağıtılacak mıydı, yoksa müslümanlar çıkarma alıkonulup sahiplerinin eli altında verecekleri bir haraç karşılığında bu arazilerin gelirine mi sahip olacaklardı? Fıkıhçılar bu konuda haracın bir tür icar bedeli olduğu görüşündedirler.

Nadir Oğullarının sürgün edilmelerinden sonra bıraktıkları mallarla ilgili olarak Cenab-ı Allah şu açıklayıcı hükmü indirmiştir.:" Allah'ın onlardan peygamberine verdiği ganimetlere gelince, siz, (onu elde etmek için) onun üzerine ne at ne de deve sürmediniz. Fakat Allah, peygamberlerine, dilediği kimselere karşı üstünlük verir, Allah her şeye kadirdir. Allah'ın o kent halkından, Resulüne verdiği ganimetler, Allah'a, Resule, (Resule) akrabalığı bulunanlara, yetimlere, yoksullara, (yolda kalan) yolcuya aittir. Ta ki (o mallar), içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir şey olmasın. Peygamber size ne verdiyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan sakının ve Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı şiddetlidir (bir de o mallar,) göç eden fakirlere aittir ki, (onlar), yurtlarından ve mallarından (sürülüp) çıkarılmışlardır; Allah'ın lütuf ve rızasını ararlar; Allah'a ve Resulüne (canlarıyla, mallarıyla) yardım ederler. İşte doğru olanlar onlardır. Ve onlardan önce o yurda (Medine'ye) yerleşen, imana sarılanlar (yani daha önce Medine'yi yurt edinen ensar veya ilk önce hicret edip Medine'ye yerleşen müslüman-lar), kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilen (ganimet)lerden Ötürü göğüslerinde bir ihtiyaç (eğilimi) duymazlar. Kendilerinin ihtiyaçları olsa dahi, (göç edene yoksul kardeşlerini) öz canlarına tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar umduklarına erenlerdir. Onlardan sonra gelenler derler ki: "Rabbimiz bizi ve bizden önce inanan kardeşlerimizi bağışla, kalblerimizde inananlara karşı bir kin bırakma! Rabbimiz, sen çok şefkatli, çok merhametlisini"

(Haşr: 6-10)

Bu yüce nassın, Allah tarafından Resulüne ve beraberindeki mü'minlere ganimet olarak ihsan edilen malları iki kısma ayırdığını görmekteyiz:

1- Ekin, ürün veya arazi gibi olmayıp sabit olmayan mallar. Resulullah bunları Cenab-ı Allah'ın meşru kıldığı şekilde taksim edip mücahitlere dağıtırdı. Bununla ilgili olarak yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Fakat Allah, peygamberlerine, dilediği kimselere karşı üstünlük verir." Yani Peygamber efendimiz, o ganimetleri uygun gördüğü şekilde taksim ederdi. Ayrıca Allahü Teala bununla ilgili olarak bir başka ayet-i kerimede şöyle buyurmuştur: "Eğer Allah'a (hak ile batılın) ayrılma gününde, o iki topluluğun karşılaştığı (Bedir) gün(ün)de kulumuz (M u -hanimed)e indirdiğimiz (ayetler)e inanmışsanız, bilin ki, ganimet aldığınız şeylerin beşte biri, Allah'a, Resulüne ve (Allah'ın Resulü

ile) akrabalığı bulunan(lar)a, yetimlere, yoksullara ve yolcu(lar)a aittir. Allah her şeye kadirdir." (Enfai: 4i)

2- İkinci kısım ganimetlere gelince; bu, Cenab-ı Allah'ın yardımıyla müminlerin Medine çevresindeki kent halklarından elde etmiş oldukları ganimetlerdir ki, bunlar gayrı menkul olan hurmalık ve zirai arazilerdir. Bunları Cenab-ı Allah'a, Resulüne, (Resulüne) akrabalığı olanlara, yetimlere, düşkünlere ve yolda kalmış olan yolculara tahsis etmiştir.

Şimdi şöyle bir soru gündeme gelmektedir: Bu ganimetler, beşe bölünerek beşte biri Allah'a, Resulüne, Resulün akrabalarına, yetimlere, düşkünlere dağıtıldıktan sonra geri kalan beşte dördü mücahitlere mi paylaştırılacaktır? Bazı sahabiler ganimetlerin taksim edilmesinden yana olduklarını açıklamışlardı. Bunlar arasında bulunan Bilal fikrini şiddetle savunmaktaydı. Ömer, Ali ve diğer sahabilerse bu gayrı menkullerin vakfedilip gelirlerinin müslümanlar çıkarına sarfedilmesi gerektiği görüşünü ortaya atmışlardı. Bu ihtilaf, Sevad-ı Irak arazilerinin ele geçirildiği zamanda meydana çıkmıştı. Hz. Ömer, Sahabileri Medine dışında toplamış, üç gece onlarla tartışmıştı. O ganimetten elde edilen malların sadece zenginler arasında dolaşıp el değiştiren bir şey olmaması gerektiği görüşünü savunuyor ve diyordu ki: Cenab-ı Allah, iran'ı Mısır'ı ve Şam'ı müslümanlara nasib etti. Eğer bunlardan elde edilen gayrı menkuller, mücahitler arasında taksim edilirse, sınırları korumak için askerlere ne verebiliriz? Çoluk çocuğu yaşatmak için onlara ne saklayabiliriz? Karşı taraftaki sahabiler ise bu gayrı menkullerin kendileri için ganimet olduğunu ileri sürerek, bu görüşe karşı çıkıyorlardı. Hz. Ömer'e karşı çıkan ve kendi düşüncesini şiddetle savunanların başında Bilal ile arkadaşları geliyordu. Hz. Ömer ise: "Allah'ım beni Bilal ve arkadaşlarına karşı koru. Sen bana yardım et" demişti.

Aradan tam üç gece geçtikten sonra, Hz. Ömer, kendisiyle muhalifleri arasında Ensardan bir grubun hakemlik etmesini istemişti. Ensardan oluşacak hakem heyetinin beşi Evs kabilesinden beşi de Hazreç kabilesinden meydana gelecekti. Hakemler geldiğinde, Hz. Ömer meseleyi açtı. Kendisiyle muhalifleri arasında hüküm vermelerini istedi. Kendi görüşünü sosyal açıdan yararlı bir görüş olarak onlara sunduktan sonra Cenab-ı Allah'ın şu ayet-i kerimesini okudu: "Allah'ın, o kent halkından, Resulüne verdiği ganimetler Allah'a, Resule, (Resule) akrabalığı bulunanlara, yetimlere, yoksullara (yolda kalan) yolculara aittir. Ta ki (o mallar)

içinizde yalnız zenginler arasında dolaşan bir şey olmasın,"(Haşr 7) Bu ayet-i kerimeyi okuduktan sonra sözünü tam.olarak açıkladı. Ayet-i kerimenin kapsamında bulunan kısımları bir bir anlattı. Gayrı menkul ganimetlerin vakfedilmesi halinde, gelirlerinin başta muhacirlere, sonra muhacirleri Medine'de bağırlarına basıp evlerinde barındıran ve onlara yardım eden ensara, sonra onlara tabi olanlara, sonra da onların ardısıra gelecek olanlara ait olacağını söyledi. "Onlardan sonra gelenler derler ki: "Rabbimiz, bizi ve bizden önce inanan kardeşlerimizi bağışla." (Haşr: ıo>

Hz. Ömer onlara, bu ayet-i kerimeleri okuyunca, aradaki ihtilaf sona erdi ve elde edilen gayrı menkullerin, gelirleri müs-lümanlarm çıkarma sarfedilecek şekilde, vakfedilmesi hususunda görüş birliğine varıldı. Çünkü şu ayet-i kerime de bunu emretmektedir: "Allah'ın, o kent halkından, resulüne verdiği ganimetler Allah'a, Resule, (Resule) akrabalığı bulunanlara, yetimlere, yoksullara (yolda kalan) yolcuya aittir." (Haşr: 7)

Resulullah (sav) efendimiz Nadir Oğulları'nm arazilerinden elde edilen ürünleri, Ensar'ı onların külfetinden kurtarmak için, muhacirlere vermişti. Çünkü Ensar, mallarıyla evlerini muhacirlerle paylaşmışlardı. Hz. Peygamber Nadir Oğullarının arazilerinden elde edilen ürünleri muhacirlere vermiş, onların yanı sıra Ensar'dan da sadece Ebu Dücane ile Sehl Ibn Hanife vermişti. Çünkü bunlar muhtaç kimselerdi.

Netice itibariyle ganimet olarak elde edilen mallar ve ürünler ihtiyaç sahiplerine, Hz. Peygamberin yakınlarına, yetimlere ve miskinlere dağıtıldı. Bu uygulama Muhacirlerle Ensara tabi olanlara ve ondan sonra gelenlere de tatbik edildi. îşin doğrusunu en iyi bilen, noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah'tır.

İçkinin Haram Kılınması

İbn İshak'ın Siretfi ile "Sıhahü's-Sünne" adlı eserlerde de anlatıldığı gibi, Nadir

Oğulları gazasından sonra içki yasağını bildiren ayet-i kerimeler nazil olmuştur. Açıkçası bu yasak, içkinin mahiyetini ve iç yüzünü eksiksiz bir şekilde açıklıyordu. Çünkü Allah'ın nuru ile bakmakta olan Hattab oğlu Ömer hazretleri, uzun uzadıya rabbine dua ederek içki hakkında açıklayıcı bir hüküm indirilmesini dilemişti. Bunun üzerine Ce« nab-ı Allah şu ayet-i kerimeyi inzal buyurmuştur: uEy inananlar! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar, üzerine yazılar yazılmış) şans okları (çekmek ve bunlara göre hareket etmek), şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz. Şeytan, şarap ve kumar (yolu) ile aranıza düşmanlık ve kin sokmak, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak istiyor. Artık (bunlardan) vazgeçtiniz değil mi?" (Maide: 90-91)

İşte bu ayet-i kerimelerle içkinin kesin olarak yasaklandığı ve haram kılındığı bildiriliyordu.

Bu hükmün açıklanışından Önce de Kur'an-ı Kerim ve emin olan Peygamber efendimiz içkiyi benimsememişti. Ancak kesin haramlık hükmünün ilanından önce içki içilmesini af ile karşılamışlardır, îslami prensiplere zıt olduğu halde Kur'an-ı Ke-rim'in süküt ile karşıladığı şeyler, mubah değil, fakat atfedilebilecek şeylerdir. Bu gibi şeylerin affedilmesi, bunların asıl itibariyle iyi ve güzel şeyler olmadıklarını, îslamiyetçe benimsen-mediklerini gösterir, işte yukarıdaki ayet-i kerimelerin nüzulünden önce içki içmek, affedilebilir işlerdendi. Fakat haram kılıcı nassın gelmesinden sonra yasaklanmıştır. îçki yasağıyla ilgili hüküm Kur'an-ı Kerim'de dört mertebe halinde nazil olmuştur:

1- İçkinin asıl itibariyle güzel bir şey olmadığı açıklanmıştı. Buna Cenab-ı Allah şu ayet-i kerime ile işaret etmişti: "Hurma ağaçlarının meyvalarından ve üzümlerden de içki ve güzel rızık elde edersiniz.'7 (Nahi. 67)

Yani hurmalardan ve üzümlerden sarhoş edici şeyler elde edersiniz. Bu sarhoş edici şeyler karşılığında da güzel rızık elde edersiniz. Güzel rızkın mukabilinin kendisi gibi güzel bir şey olması mümkün değildir. Bu da, içkinin hoş karşılanmayan ve güzel olmayan bir şey olduğuna işaret ediyor.

2- İçkinin zarar verici günah bir şey olduğu açıklanıyor. Her ne kadar içinde cüz'i fayda varsa da, onun getireceği günah, kazandıracağı faydadan çok daha büyüktür. Bu sebeple içkinin hoş olmayan, merdud bir şey olduğu şu ayet-i

kerime ile açıklanmıştır: "Sana şaraptan ve kumardan soruyorlar De ki: "O ikisinde büyük günah vardır. İnsanlara bazı faydaları varsa da, günahları yararlarından büyüktür." (Bakara- 219)

Şeriatlerin hepsine ve normal akıllara göre zararı faydasından daha büyük olan şey, haramdır. Çünkü haramlık, mübah-lık ve mendubluk, zarara ve faydaya bağlıdır. Ancak faydası daha büyük olan şey, şeriat koyucu tarafından istenilen bir şey olur ve zararı daha büyük olan şey yasaklanır. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, faydası ile zararı birbirine karışan bazı şeyler de yaratmıştır. Sırf faydalı olan bir şeyi bulmak mümkün olmadığı gibi, sırf zararlı olan bir şey bulmak da mümkün olmayabilir. Bu durumda şer'i hüküm, o şeydeki fayda, ya da zararın çokluğuna veya azlığına göre verilir. Bu gibi şeylerin şeriatça istenilir olmaları, onlardaki faydaya, yasaklanmış olmalarıysa zarara göre olur. Fakat konunun baş kısmında naklettiğimiz ayet-i kerime her ne kadar içkinin haram-lığma delalet etmekteyse de, sarih olmayan bir delaletle bunu bildirmektedir. Bu sebeple Hz. Ömer şöyle demişti: "Allah'ım içki hakkında bize sadra şifa verecek bir açıklamada bulun."

3- İçkiden alıkonulma hususunda insanların terbiye edilmeleri. Daha önce devamlı içki içmekte olan kimseleri, bütün gündüz boyunca ve gecenin bir kısmında içki içmemeye ve uzak durmaya davet eden ayetler nazil olmuştur. Bunlardan sonra kesin haramlık hükmünü açıklayan ayetler nazil olunca, mü'min kimseler tamamıyla içkiden kopmuş ve içki içmez hale gelmişlerdi. İnsanları bütün gün boyunca ve gecenin bir kısmında içki içmekten men eden ayet-i kerime şuydu: "Ey inananlar, sarhoşken, ne dediğinizi bilene kadar namaza yaklaşmayın" (Nisa: 43)

Çünkü namaz dinin direği ve yakıni imanın temel esasıdır. Müzminlerin bu farizayı yerine getirmeleri zorunludur. Namaz vakitleri de gündüzün tamamına ve gecenin de bir kısmına yayılmıştır. Ayet-i kerimede içkiliyken namaza yaklaşmama emri verildiğine göre, müslümanlar sabah namazına içki içmeden tam ayık olarak gidecekler, dolayısıyla sabahları içmekte oldukları içkiyi terkedeceklerdi. Gündüz ise çalışmak gerekirdi. Boş şeylerle uğraşacak halde değildiler. Böyle olunca, iş ciddileşiyor ve içki içemiyorlardı. Öğle vakti gelince yine içkiye yaklaşamayacaklardı. Çünkü öğle namazını kılmaları gerekiyordu, îkindi vakti için de aynı şeyler sözkonusuydu. Nitekim akşam vakti gelince yine

içki içemeyeceklerdi. Çünkü akşam namazına gideceklerdi. Sabahleyin içki içemedikleri gibi, akşam da içme fırsatı bulamayacaklardı. Geriye sadece yatsı namazından sonra içki içebilecek bir zaman bulacaklardı. Fakat yatsıdan sonra da, gündüzün yorgunluğu nedeniyle uyku bastıracak ve yine içki içme imkanına sahip olamayacaklardı.

4- Mü'minler, içkinin güzel bir şey olmadığını, zararının faydasından daha büyük olduğunu idrak ettikten ve ona bağımlılıktan kurtulduktan sonra, Cenab-ı Allah, içkiyi kesin olarak haram kılan şu ayet-i kerimeyi indirmiştir: "Ey inananlar! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar, üzerine yazılar yazılmış) şans okları (çekmek ve bunlara göre hareket etmek), şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz." (Maide: 90)

Bu ayette içkinin haram kılındığı şiddetli bir ifadeyle açıklanıyor. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, bu haramlı-ğın hikmetini de, içkinin insanlar arasında düşmanlık ve öfkeyi yaydığı gerekçesine bağlıyor. Önceki sayfalarda da anlattığımız gibi, Hz. Ali ile Hamza arasında meydana gelen tadsız durum, içki yüzünden ortaya çıkmıştı. Eğer ikisi de peygamber ailesinden olmasalardı, iş daha da vahimleşecekti. Ayrıca içkinin haram kılınış sebeplerinden biri de, onun insanları Allah'ı zikretmekten alıkoymasıdır. Çünkü içki, insanın vicdanının sesini zayıflatır, kalbini perdeler ve hayrı anlamaz hale getirir. Na-' mazdan alıkoyar. Bu gibi şeyler de, insan için en büyük kötülüklerin kaynağıdır.

Bu sosyal ıslahatın savaştan sonra yapılmış olması dikkat çekicidir. Çünkü erdemli bir toplumun, kendini düşmandan ve tehlikeli saldırılardan, aynı zamanda dahili günahlardan koruması gerekir. Yahudilerle yapılan savaş ve Medine'den sürgün edilmelerinin arkasından, içkiyle savaşılarak bu zararlı unsurun toplum hayatından sökülüp atılması sonucunda nefsi bir cihad verilmiş olup, iki cihad bir araya getirilmiş olmaktadır.

Nadir Oğulları Gazasının Yahudiler Üzerindeki Etkisi

Önceki sayfalarda Nadir Oğulları'nı ve onların kalblerinde müslümanlara karşı gizledikleri kötülüğü nasıl açığa vurduklarım ve Hz. Peygambere karşı düzenledikleri suikasdı anlatmıştık. Neticede Hz.Peygamber onları sürgün etmek mecburiyetinde kalmıştır. Çünkü etrafında yılanlarla ejderhalar bulunurken kendisi rahat yaşayamazdı. Etrafındaki insanlar andlaşma ve muahedelere riyat etmeyerek kendisine komplo kurarlarken, bir fırsatını bulup kendisine kötülük yapmak istemekteyken, kendisi rahat yaşayamazdı.

Geçmişte olduğu gibi bugün de yah'udiler, kuvvetten başka bir şeye inanmazlar. Kuvveti gördüklerinde boyun eğip teslim olur ve ikiyüzlülük ederler. Az da olsa, içlerinden bazıları kuvvetin darbesi karşısında hak yola ermiştir. Medine'de yahudi olarak sadece Kurayza Oğulları vardı. İslam'ın kuvveti karşısında korkuya kapılmışlardı. Hatta içlerinden bazıları, öz oğulları gibi tanıdıkları Hz. Muhammed'in dinine girmeyi düşünüyorlardı. Dindar adamlarından biri olan Amr bin Sa'di el-Kurzi, Nadir Oğulları'nm sürgün edilmelerinden sonra, onların yurtlarına gidip evlerinin arasında dolaşmış harabeye dönen terkettikleri yerleri gezmişti. Orada ne çağıran, ne de cevap veren vardı. Kendi ırkdaşlarmm bu durumu onu tekrar Tevrat'a göz atmaya yöneltti. Tevrat'ta Resulullah hakkında anlatılanlara baktı. Yahudilerin gizlediklerini açığa vurmaya niyetlendi. İbretler açığa çıkmıştı. Kavmi olan Kurayza Oğullarıyla karşılaşıp onlara şöyle dedi: Bazı ibretler gördüm. Kardeşlerimiz olan Nadir Oğulları'nın yurduna gittim. Oraların ıssız olduğunu gördüm. Halbuki daha önce oralarda onur, şeref ve üstünlük vardı. Parlak akıl ve zeka vardı. Mallarını, mülklerini başkalarına terketmişler. Zelil bir şekilde oradan çıkıp gitmişler. Kaynuka Oğulları da silah ve teçhizat sahibi oldukları halde güçlü ve kalabalık olmalarına rağmen, yine sürgün edilmişler. Bir kısmı da esir alınmış. Ey kavmim! Olanları gördünüz. Artık bana itaat edin. Gelin Muhammed'e tabi olalım. Vallahi sizler de O'nun geleceği hususunda Tevrat'ta müjde verilen peygamber olduğunu biliyorsunuz.

Onun bu sözleri karşısında kavmi sustu. Ka'b bin Esed'den başka konuşan olmadı. Ka'b ona: Ey Ebu Abdurrahman! Muhammed'e tabi olmana engel olan ne var? diye sorunca o da: "Sen varsın ey Ka'b" cevabım verdi. Ka'b dedi ki: Niçin seninle onun arasında hiçbir şey olmuş değildir!

Orada hazır bulunan yahudilerden bazıları dediler ki: Sen, bizim adımıza anlaşma yapan ve söz veren birisin. Bizim sözcümüz sensin. Eğer Muhammed'e

tabi olursan, biz de ona tabi oluruz. Ona tabi olmazsan, biz de tabi olmayız.

Yahudilerdeki bu hayırlı gelişme, Nadir Oğullan'mn başına gelen felaketi görmelerinden sonra olmuştur. Daha Önce Kay-nuka Oğulları'mn başlarına gelen felaket de kendileri için bir ibret teşkil etmekteydi. Karşı karşıya bulundukları İslamiyet meselesi üzerinde düşünmeye başladılar. Yanlarında kitap yoktu. Şaşkınlığa düştüler. Her ne kadar kabul etmeseler de, tanıdıkları hak ve hakikat ile karşı karşıdaydılar. Taassupları onları haktan uzaklaştırıyordu. Düşmanlarına galip gelecekleri konusunda besledikleri umut, onları hakkı kabulden uzaklaştırıyordu. Bu umut onlara yetiyordu. Düşmanlarına karşı kendilerini güvenlik içinde hissediyorlardı. Sonra ırkdaşları olan Kaynuka Oğulları'yla, Nadir Oğulları'mn başlarına gelen felaketler, onları asla ürkütmüyordu.

Sadece kendilerim sevmelerinden ve düşünmelerinden dolayı -zaten hep kendilerini düşünürler- işlerini başkalarının koruması altına bırakmayı kararlaştırdılar. Kendileri zarara uğramadan, başkalarını bu işe alet etmeyi düşünürler. Zaten bu, onların ayrılmaz bir vasfıdır. Maruz kaldıkları eziyetleri, başkalarının kılıçlarıyla bertaraf ederler. Kendileri mümkün oldukça ellerine kılıç almazlar. Neticede kafirliklerinde ısrar etmek üzere karara vardılar. Mekke müşrikleriyle ittifak kurdular, onlarla tedbir birliği içine girdiler. Bu hainane ittifaklarının etkisi Hendek savaşında fazlasıyla görüldü. Çünkü bunlar münafık ve müşriklerle ittifak kurmuşlardı. Önde müşriklerin, arkadan da yahudilerin eliyle müslümanları vuracaklardı. Ortada ise, münafıklar fesad çıkarıp mü'minlerin safları arasına gevşeklik ruhunu aşılayacak ve mü'minlerin cephe gerisini korumasız bırakacaklardı.

Şimdi de olayların birbirini takip edişlerine bakalım.

Zatü'r-Rika Gazvesi

Zatü'r-Rika hurmalığı olan bir yerdir. Buraya Zatü'r-Rika' (yamalılar) denmesinin

sebebi, bu mıntıkadaki sancaklara yama takılmasından dolayıdır. Bazıları bunun başka sebebe dayandığını söylemişlerdir. Denildiğine göre. Zatü'r-Rika' mıntıkasında yaşayan kimseler sıcakların şiddetinden dolayı yürürken yarılan ayaklarına kiremit parçalan bağlarlarmış. Bu gazve, hicretin üçüncü yılında Cemaziyel-ahir ayında olmuştur. Hz. .Peygamber beraberindeki dörtyüz savaşçı ile Ben-i Muharip ve Ben-i Salebe gibi Gatafan kabilesine bağlı aşiretlere yönelmiştir. Çünkü Amir bin Tufeyl, yetmişten fazla sahabiyi hile ve hıyanet neticesinde öldürmüş, bununla da Uhud savaşından sonra mü'minlerin hezimete uğradıkları konusunda yalan propagandaya inandığını göstermiş ve müslümanları horla-mıştı. Bu yalan propaganda sahrada etkisini göstermişti. Ku-reyşli kafirler eski heybetlerini kazanmak ve Arapları Hz. Peygamber ile beraberindeki mü'minlere karşı kışkırtmak istiyorlardı.

Bütün bunlar karşısında Hz. Peygamberin iman kuvvetini ilan etmesi ve haince tuzaklar kurularak öldürülen suçsuz, tak-valı mü'minlerin intikamım alması gerekiyordu. Önce de söylediğimiz gibi, Hz. Peygamber, beraberindeki dörtyüz savaşçı ile birlikte yola çıktı. Gatafanlılar çok kalabalıktı. İbn Ishak'm anlattığına göre, her iki taraf da, birbirlerini görünce ürkmeye başlamışlar ve bunun sonucunda savaş olmamış ve tabii ki Hz. Peygamber de, bu gazvedeki amacına ulaşmamıştı. Böylece haince kurulan tuzak neticesinde öldürülen takvalı mü'minlerin intikamını alamamıştı. Gatafanlılar'ın büyük bir yekun teşkil etmelerinden ve Medine ile savaş alanı arasındaki mesafenin çok uzak olmasından dolayı, bunlarla savaşılmamış ve öldürülen yetmiş kadar mü'mimin intikamı almamamışsa da, düşmana korku verilmişti. Kureyşliler'in onlar hakkında yaydıkları yalan propagandanın etkisi de yok olmuştu. Buna ek olarak Arap beldelerini dolaşmış, yolların girdisini çıktısını öğrenmişti. Sonra Kureyşliler'e de, onları her tarafta gözetmekte olduğunu, dilediği takdirde kervanlarını kontrol altına alabileceğini hissettirmişti.

Sonucundan emin olunmayan bir savaşa girmektense, amaca savaşmadan ulaşmak daha hayırlıdır. Yetmiş kadar sahabi-nin intikamına gelince, onlar haince bir tuzak neticesinde öldürülmüşlerdi. Ahde vefasızlık sonucunda katledilmişlerdi. Bunu hiç bir Arap benimsemez. Mürüvvet sahibi hiç kimse bunu kabul etmez. O sahabilerin haklarında verilecek olan hüküm, Allah'a bırakılmıştır. Muhakkak ki Allah, o müşrikleri her tarafta gözetmektedir. Hz. Peygamber, onların Allah'a ve peygambere indirilen hükümlere iman etmeleri durumunda, onlardan intikam alacak değildi.

Korku Namazı

Müşrikler savaşa iyice hazırlanmışlardı. Fakat Cenab-ı Allah onların kalplerine bir korku bırakmıştı. Ama yine de, mü'minlerin onlara karşı tedbirli olmaları gerekiyordu. Çünkü müşrikler kendi aralarında, mü'minlerin namaza durdukları esnada saldırma hususunda anlaşmışlardı. Çünkü onlar, mü'minler için namazın her şeyden daha önemli olduğunu biliyorlardı. Mü'minler namaza durunca ansızın üzerlerine çullanmak istiyorlardı. Ama Cenab-ı Allah, kendi ordusunu tedbirli olmaya çağırdı ve şöyle buyurdu: "Ey inananlar, (uyanık bulunup) korunma tedbirlerinizi alın."(Nisa 7i)

îşte bu gibi durumlarda korku namazı meşru kılınmıştır. Bu namazın Zatü'r-Rika' gazvesinde meşru kılındığı konusunda şu ayet-i kerime nazil olmuştur: "Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman inkar edenlerin size bir kötülük yapmalarından korkarsa-nız, namazı kısaltmanızda size bir günah yoktur. Muhakkak kafirler açık düşmanınızdır. Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırdığın vakit, onlardan bir bölük seninle beraber namaza dursun ve silahlarını da yanlarına alsınlar, (namazda olanlar) secdeye vardıklarında arkanıza geçsinler. Bu kez namaz kılmayan öteki bölük gelsin; seninle beraber namaz kılsınlar. Korunma tedbirlerini ve silahlarını da alsınlar. Kafirler, size ansızın bir baskın vermek için, silah ve eşyanızdan ayrılmış bulunmanızı dilerler. Yağmurdan zarar görecekseniz veya hasta olursanız, silahlarınızı bırakmanıza engel yoktur, fakat dikkatli olun. Şüphesiz Allah, kafirlere ağır bir azap hazırlamıştır. Namazı kıldıktan başka, Allah'ı ayakta iken, otururken, yanlarınız üzerinde yatarken de anın. Emniyete kavuştuğunuzda, namazı (tam) kılın. Çünkü namaz, mü'minlere vakitli olarak farz kılınmıştır. O düşman topluluğu takip etmekte gevşeklik göstermeyin. Eğer siz acı çekiyorsanız onlar da- sizin çektiğiniz gibi acı çekmektedirler. Üstelik siz Allah'tan, onların ummadıkları şeyleri ummaktasınız. Allah bilendir, hikmet Sahİbİ-dİr." (Nisa: \0\~\04)

Öyle görülüyor ki, bu ayet-i kerimeler, mü'minlerle müşriklerin birbirlerine karşı

tam tedbir almış vaziyette karşılaştıkları bir anda nazil olmuştur. Bu ayetlerin işaret ettiği şer'i hükümleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1- Sefer, ya da korku nedeniyle dört rek'atlı namazlar kısal-tılabilir. Buna şu ayet-i kerime delalet etmektedir: "Yeryüzünde sefere çıktığınızda, inkar edenlerin size bir kötülük yapmalarından korkarsanız, namazı kısaltmanızda size bir günah yok-tur."

2- Bu ayet-i kerime ile korku namazı da şer'i bir hüküm olarak sabit olmuştur. Ayetin zahirinden de anlaşıldığı gibi, korku namazı iki rek'at olarak kılınır. Cemaatin hepsi imamla birlikte iftitah tekbirini alırlar, ancak cemaatin bir grubu silahlarını alarak gelip imama tabi olur ve onunla birlikte bir rek'at namaz kılarlar. Diğer grup ise namaz kılmakta olanları koruma altında tutarlar. Birinci grup imamla birlikte bir rekatı kıldıktan sonra namazdan çıkar diğer grup gelip silahlarıyla birlikte imamla birlikte bir rek'at kılarlar. Böylece imam ikinci grup ile kıldırdığı bir rek'at namaz neticesinde kendi ikinci rek'atını ta-mamış olduğundan dolayı selamını verir. Bundan sonra imamla birlikte ilk rek'atı kılmış olan grup gelip kendi başına imama tabii olmaksızın ikincirek'atı kılıp selam verir. Bu durumda ilk grup lahik sayılır. İkinci grupsa bunlardan sonra gelerek kalan ikinci rekatlarını kendi başlarına kılar. Ve selamlarını verirler. Bunlar da mesbuk sayılırlar. Çünkü bunlar imamla birlikte ilk rek'atı kılamamışlar, sadece ikinci rek'atı onunla birlikte kı-labilmişlerdi.

Korku namazı konusunda şu hususlara dikkat etmemiz gerekmektedir:

1- Bu namaz iki rek'attir. Bir rivayete göre sefer hali olmadığı zamanlarda korku halinde bu namaz dört rek'at olarak kılınır. Gerek Hz. Peygamber, gerekse bütün diğer imamlar korku namazım kıldırdıklarında cemaati iki gruba ayırırlar. Gruplardan biri namaz kılmakta olan grubu korur. Ama başta bu grup da diğeriyle birlikte namaz için iftitah tekbirini almıştır. Birinci grup namazı kılarken, bu sefer bunlar, onları korurlar.

2- Bu namazı imam olarak kumandan, ya da vekili kıldırır ki, namaz ile imamet arası birleştirilmiş olsun.

3- Askerlerin hepsi cemaat sevabından istifade etmelidir. Çünkü bu namazda

hem lahik olanlar, hem de mesbuk olanlar cemaat faziletini kazanırlar. Lahik, namaza başladıktan sonra, ara veren kimsedir. Bu sonra gelip namazını tamamlar. Mesbuk ise namaza bilahare gelip imama tabi olan kimsedir. İmamın selam vermesinden sonra, başta kalan eksik kısmı tamamlar. Yine cemaat sevabını kazanır.

Hz. Peygamberin korku namazı kıldırması konusunda İbn Hişanı bir kaç rivayette bulunmuştur. Peygamber efendimiz birden fazla yerde korku namazı kıldırmışsa da, hepsinin özü birdir. Rivayete göre Cabir bin Abdullah şöyle demiştir:"Re-sulullah (sav) bir gruba iki rek'at namaz kıldırdı ve sonra selam verdi. Düşmana karşı duran diğer grup gelince onlara da ayrı olarak iki rek'at daha kıldırdı." Yukarıdaki ayet-i kerime de bu doğrultudadır. Bu rivayet Hz. Peygamberin, askerlere dört rek'at namaz kıldırdığını göstermektedir. Her grup kaçırdığı namazı kılmıştır. Yine Cabir'in şöyle dediği rivayet edilir: "Resulullah (sav) bize namaz kıldırdı. Hepimize rüku yaptırdı. Sonra kendisi secdeye varınca askerlerin ilk yarısı onunla birlikte secdeye vardılar. Başlarını secdeden kaldırdıklarında, bu sefer onları korumakta olanlar secdeye kapandılar. Sonra ilk yarı geriye çekildi. îkinci yarı öne geçip onların namazdaki yerini aldılar. Hz. Peygamber onlara da rüku yaptırdı ve onları korumakta olanlara secde yaptırdı. Bunlar başlarını secdeden kaldırdıklarında kendi başlarına diğerleri secdeye kapandılar.

Son olarak Hz. Peygamber hepsine rüku yaptırdı. Bundan sonra da herkes kendi başına iki secde yaptı."

Bu rivayetin ifadelerinde tutarsızlık vardır ve ayet-i kerimenin de bu rivayete muvafık olmadığı görülmektedir. Birinci rivayet daha tercihe şayandır. Dört mezhep imamı da birinci rivayeti esas almışlardır. Yukarıda geçen ayet-i kerimeler, namazın seferde, hazarda, korku ve güvenlik durumunda sakıt olmayacağını göstermektedirler. Ancak korku ve sefer halinde namaz kısaltılabilir, ya da ima ile kılınabilir. Ancak Allah'ın zikri olduğu için, hiçbir durumda terkedilmez. Kulun her zaman ve her durumda yanı üzere yattığı halde bile Allah'ı zikretmesi ve namazını kılması gerekir. Güvenlik ve rahatlık hallerinde namazın rükuu, secdesi ve diğer erkanı ile tam olarak eda edilmesi gerekir, imamlığın da muktediliğin de tam olarak yerine getirilmesi icabeder. Nitekim Cenab-ı Allah şöyle buyuruyor: "Güvene kavuştunuz mu namazı (tam)

kılın. Çünkü namaz, mü'minlere vakitli olarak farz kılınmıştır" Yani namazı belirli vakitlerinde kılmak farzdır. Hiçbir halde namazdan geri kalmak caiz olmaz. Onu terketmenin mazereti yoktur. Çünkü namaz kılan kul, Rabbi ile konuşma mertebesine yücelmektedir. îşte dosdoğru din budur!

Zatü'r-Rika Gazvesi Hakkında

Müşrikler 70 kadar Kur'an öğreticisi sahabiye hıyanet ederek onları öldürdüler. Kendileri için teminat verdikleri halde onlara suikast düzenlediler. Sahabiler ellerindeki eraan mektubu ile yanlarına geldikleri halde, o mektubu yırtıp parçaladılar. Yoldan çıkarak onları öldürdüler. Yeminlerine ve anlaşmalarına riayet etmediler. Onlar bunu yaparlarken, bundan daha kötüsünü, daha feciini yapmak isteyen biri de vardı.

İbn Ishak'm rivayetine göre, Goris bin Haris adında Muharip Oğulları kabilesine mensup bir kişi, kavmine: "Sizin için Muhammed'i öldüreyim mi?" demiş, onlar da: "Onu nasıl Öldürürsün?" diye sorunca: "Bir tuzak kurarak" diye cevap vermişti. Diğer hainler, onun bu önerisini benimsediler. Hile ve hıyanet yapma hususunda sabırsız olduklarından dolayı, önceki hıyanetlerini yenilemek istiyorlardı. Bunlar Araplar arasında hilekar ve hain olan kimselerdi. Bahadır ve kahraman değildiler.

Goris, Resulullah (sav)'m bulunduğu yere doğru yola çıktı. Mescid-i Nebevi'ye geldi. O, arkadaşları ile birlikte, hiçbir şeyden haberi olmadan rahat ve huzur içinde sohbet etmekteydi. Kılıcı dizinin üstünde idi. Adam: "Ya Muhammed şu kılıcına bakabilir miyim?" dedi ve kılıcı alıp titretmeye başladı. Resu-lullah'ı Öldürmek niyetindeydi. Ama Cenab-ı Allah onu rezil edip durdurdu. Sonra: "Ey Muhammed benden korkmuyor musun?" diye sordu. Hz. Peygamber: "Senden korkmuyorum^ cevabını verdi. Adam: "Elimde kılıç olduğu halde yine de korkmuyor musun?" diye sorunca, Hz. Peygamber şu-cevabı verdi: "Hayır, Allah beni senden koruyacaktır^

Bu Ibn İshak'ın rivayetidir. Buharı ve Müslim'in rivayetinde ise şu ifadeler yer almaktadır: Hz. Cabir, Peygamber efendimizle birlikte Necid, yani Zatü'r-Rika* gazasına gitti. Derken kafile, çalılıklarla kaplı bir vadiye uğradı. Orada mücahitler ağaçların altına dağılıp gölgeîenmeye ve istirahat etmeye başladılar. Hz. Peygamber de dinlenmek için bir ağacın gölgesi altına gitti. Kılıcını ağaca astı. Cabir 'in anlattığına göre, saha-biler uykuya dalmışlardı. Birden, Resulullah'm sesiyle uyandılar. Sahabiler O'na: "Buyur ya Resulullahl" diyerek koştuklarında, yanında bir Rabinin durduğunu görmüşlerdi. Hz. Peygamber: "Ben uykudayken, bu adam kılıcımı ağaçtan alıp kınından çıkardı ve seni benden kim korur diye sorunca, ben de aMlah korur" diye cevap verdim" dedi. Bunun üzerine adam kılıcı kınına sokup oturmuş ve Resulullah da onu cezalandırmamıştı.

Müslim'in rivayetinde ise şöyle bir fazlalık vardır: Hz. Cabir dedi ki: "Biz Resulullah'la birlikte gazaya gittik. Zatü'r-Ri-ka denen yere vardık. Yolda giderken gölgesi bol bir ağaca rastladığımızda, onu istirahat etmesi için Hz. Peygambere bırakırdık. Yine bir ağaç altında gölgelenip istirahat etmekteyken, müşriklerden bir adam onun yanına gitti. Onun kılıcı ağaçta asılıydı. Müşrik adam kılıcı alarak Resulullah'a çekti ve "Benden korkuyor musun?" diye sordu. Resulullah (sav): "Hayır" diye cevap verdi. Adam "Seni benden kim korur?" diye karşılık verdi."

Rivayete göre adamın elindeki kılıç yere düşünce Resulullah (sav) kılıcı eline aldı ve: "Ya seni benden kim korur?" diye sordu. Adam boyun eğip teslim olarak: "Bu kılıcı eline alan iki kişinin hayırlısı, sen ol" diye cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber ona: "Allah'tan başka Tanrı olmadığına tanıklık ef dedi ve adam da: "Hayır ben bunu yapmam. Ancak seninle savaşmayacağıma ve seninle savaşanlara yardımcı olmayacağıma söz veririm" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, onu serbest bırakmış, adam oradan uzaklaşınca kendisi de ashabının yanına gitmiş ve: "İnsanların en iyisinin yanından size geldim" demişti.

Bu konuda doğruluğu konusunda herhangi bir şey söylenemeyecek olan çeşitli rivayetler vardır ki, bunlar birbirlerini tamamlamakta ve aralarında ihtilaf görülmemektedir. Bunların hepsinde de olayın Zatü'r-Rika gazvesinde cereyan ettiği anlatılmaktadır. Bu olayın başka gazalarda geçtiği konusunda bazı

rivayetler bulunmaktaysa da, bu, olayın tekrar ettiğine delalet eder. Yoksa söz konusu rivayetler arasında bir çelişki meydana gelmez. Biz bu olayı iki sebepten dolayı anlattık:

1- Bazı müşrikler iyi komşuluk ahlakına uymayan, mürüvvetle çelişen bir takım davranışlar içine girmişlerdi. Bu davranışlarında rastgele adam öldürme ve haince tuzaklar kurma rezaletleri vardı. Bunu Hz. Peygamber'e kafirliklerinden, fasıklık ve inatlarından Ötürü reva görmüşlerdi.

2- Goris'in, Hz. Peygamber'e kılıç çekme olayında, şüphesiz ki, bir mucize vardır. Çünkü adam vurmak için kılıcı çektiği esnada eli tutuluyor ve kılıç, kendisinin istememesine rağmen elinden düşüyor. Halbuki o, Hz. Peygamber'e kötülük yapmak niyetindeydi. Bu suikasdini, tatbik sahasına koyacağı zaman eli kendisine hıyanet ediyor ve kılıcı yere bırakıyordu. Hz. Peygamber bir çok zamanlar bu gibi durumları izhar etmiştir. Ama bunların hiç birini kendi peygamberliği için bir delil olarak ileri sürmemiş ve bu mucizelerle Araplara meydan okumamıştı. Aksine, onlara yalnızca Kur'an-ı Kerim'le meydan okumuştu. Çünkü Hz. Peygamber, Musa'nın asası ve isa'nın alacalarla körleri iyileştirmesi gibi maddi mucizeler getirmemişti. Çünkü bu gibi mucizelerin tesiri anında yok olur. Oysa Hz. Peygam-ber'in mucizesi kalıcı ve ebedi idi. Çünkü onun peygamberliği, sadece kendi zamanıyla kısıtlı değil, ebediydi. Onun , insanlığa bütün nesillerde, bütün çağlarda ve bütün mekanlarda meydan okuduğu ebedi ve kalıcı mucizesi Kur'an-ı Kerim'dir.

"De ki: "Andolsun, eğer insan(lar) ve çiniler) şu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar, yine onun benzerini getiremezler. Birbirlerine arka olfup yardım etjseler de (bunu yapamazlar). " (İsra 88)

Hz. Peygamber Ashabının Arasında

Gazalar ve seriyyeleri anlattıktan sonra şimdi de Hz. Peygamber ile sahabileri

arasındaki edebi yönü anlatalım. Hz. Muhammed (sav) ile sahabileri arasında kalbi bağlar bulunuyordu. Resulullah, ashabına son derecede şefkat, sevgi ve merhamet gösterirdi. Muhtaca yardım eder, zayıf olanı destekler ve ihsanda bulunurdu. Onları savaş meydanına çıkarırken, ashab Onun kendilerine acıyıp sevdiğini hissederlerdi. Hz. Peygamber hem merhamet, hem de kahramanlık ve savaş peygamberiydi. Savaştan ve kahramanlıktan önce merhamet gerekir. Çünkü zafer, orduya ve reayaya merhametle kazanılır. Onları koruyup kollamak zaferin ilk şartıdır.

Hz. Peygamber, Cabir bin Abdullah'ın arkadaşlarından geri kaldığını, yolda onlara yetişemediğini görmüştü. Cabir'in geride kalmasının sebebi, devesinin zayıf olmasıydı. Hz. Peygamber ona: "Neyin var ey Cabir?" diye sorunca, Cabir şu cevabı vermişti: "Ey Allah'ın Resulü! Geride kalmama sebep devem-dir." Bunun üzerine ona, devesini çöktürmesini emretti. Cabir de Hz. Peygamberin emri ile oradaki ağaçlardan birinden bir değnek kesti. Hz.Peygamber Cabir'in kestiği değneği eline alarak deveye birkaç defa dürtüverdi. Sonra: uEy Cabir, bin bakalım" dedi. Cabir deveye bindi. Biraz yol aldıktan sonra Cabir şöyle dedi: "Seni hak ile gönderen Allah'a andolsun ki, bu deve çok süratli yürüyor ve asla geride kalmıyor."

Kumandan, askerlerini işte böyle gözetir. Zayıfı araştırıp bulur ve onu güçlendirir. Geride kalanı da kendi haline bırakmaz. Allah ne kadar nasib etmişse o kadar yürüsün, demez.

Biz bu olayı, yalnızca bir nakil olarak buraya almadık. Bunun aynı zamanda Hz. Peygamber'in bir mucizesi olduğunu da göstermek istedik. Cabir 'in devesinin kıssası bununla da bitmiyor. Çünkü Hz. Peygamber, deveyi satın almak istiyor. Ama Cabir, ona hediye olarak vermek istiyor. Hz. Peygamber ise hediye olarak kabul etimiyor ve onunla pazarlığa girişiyor.

Hz. Peygamber: "Bir dirheme verir misini" deyince Cabir kabul etmedi. îki dirheme çıkardı, yine kabul etmedi. Artırmaya devam etti. Nihayet bir okka (kırk dirhem) altın vereceğini söyledi. Ama Cabir yine deveyi Peygamber Efendimize hediye olarak takdim etmek istiyordu. Oysa Hz. Peygamber, mutlaka pazarlıkla alacağını söylüyordu.

Hz. Peygamber sefer halindeyken bile, arkadaşlarının durumunu Öğrenir ve dertlerine çare arardı. Seferde iken böyle yaptığına göre onlara yardımcı olması,durumlarını araştırması ve onlara dert ortağı olması gerekiyordu.

Cabir'e sordu:

Ey Cabir evlendin mU

- Evet, ey Allah'ın Resulü.

- Aldığın kadın dul mu, bakire mi? -Dull

- Bir cariye alsaydın daha iyi olmaz mıydı?

- Ey Allah'ın Resulü! Babam Uhud savaşında şehit oldu. Geriye yedi kız çocuğu bıraktı. Onları bir araya getirecek bir kadınla evlendim. Onları koruyup gözetiyor ve idaresi altında tutuyor.

- înşaallah şefkatli ve ülfetti olur. isabet etmişsinl Resulullah (sav) bu merhamet ve sevgiyle de yetinmiyor, arkadaşı Cabir için düğün yemeği vereceğini söylüyordu. Medine'den üç millik mesafede olan Sırar mevkiine varınca, orada bir deve boğazlıyor. Kendisi ve aile efradı ondan yiyorlar, fakat deveden bir şey eksilmiyordu.

Bu kadar sevgi ve dostluk karşısında Cabir, kendi devesini Hz. Peygambere göndermeyi uygun görmüştü. Çünkü deveyi ona daha Önce hibe etmişti. Gönderdiği deveyi Hz. Peygamber geri çeviriyor, bununla da yetinmeyerek devenin bedeli olan bir okka (kırk dirhem) altını da beraberinde Cabir'e gönderiyordu.

Bu olayı burada anlatmamızın nedeni, kalplerimizi onun sevgisiyle doldurmamız gerektiği söylemek içindir. Cabir'in gönderdiğini deveyi görünce: "Bu ne?" diye sormuş, yanındakiler de: "Cabir'in devesidirn diye cevap vermişlerdi. Kendisi Cabir'in nerede olduğunu sormuş ve sonra kalkıp yanına gitmiş, şöyle demişti: uEy kardeşimin oğlu! Al devenin yularını tut. Bu senindir^

Başka bir rivayete göre ise, Bilal'i çağırarak ona şu direktifi vermişti: "Al şunu Cabir'e götür ve ona bir okka altın verin

Hz. Peygamberin sahabilerine karşı beslediği sevgi ve merhametin, onları ne kadar sevindirip memnun ettiğini, yeryüzünde onlara kuvvet olmak için sıkıntılarını giderdiğini anlamak için bu kıssayı burada anlattık. Otorite, kabalık ve tahakkümle değil, sevgi, şefkat ve merhametle olur!

İkinci Bedir Gazası

Uhud gazasının müşrikler tarafından sona erdirilmesi üzerine Ebu Süfyan adeta tehdit edercesine müslümanlara: "Gelecek yıl buluşalım?' demişti. Hz.Peygamber'in ashabı, müşriklerle karşılaşmaktan korkmuyordu. Bu nedenle Hz. Peygamber, hicretin dördüncü yılının Şaban ayında müşriklerle karşılaşmak için Medine'den çıktı. Uhud'da yaralanan ve şehit düşen müslümanların, özellikle amcası oğlu ve aynı zamanda süt kardeşi olan şehitlerin efendisi Hz. Hamza'nın öcünü almak istiyordu. Belirlenen vakitte Bedir'e gitmek üzere Medine'den çıktı. Yerine, Abdullah bin Übey bin Selül'ün, yani münafıkların reisinin oğlu Abdullah'ı vekil bıraktı. Abdullah, babası gibi değil, aksine takvalı, imanlı dürüst ve iyi bir insandı. Öyle ki, münafıklar işi azıttıkları zaman, Hz. Peygambere gelerek: "Ey Allah'ın Resulü! İzin ver de, babamı öldüreyim. Onu bir başkası öldürürse belki ağırıma gider. İzin ver de onu ben öldüreyim" diye müracaatta bulunmuştu. îman ve mü'minlik mertebesinin yüceliğinden dolayı, Hz. Peygamber onu, Medine'ye vekil bıraktı. Öte yandan bu imanlı kişinin babası ve münafıkların reisi Abdullah bin Übey, müslümanları, Kureyşliler'le karşılaşmak üzere Medine'den çıkmamaya ikna etmek istiyor, bu uğurda gayret sarfediyordu. Rivayete göre Hz.Peygamber, Ebu Süfyan'la karşılaşmak üzere mü'minleri savaşa çağırmıştı. Münafıklarsa mü'minleri durdurmaya çalışıyorlardı. Fakat neticede Cenab-ı Allah, dostlarını münafıkların oyunundan kurtardı. Müslümanlar Bedir'e doğru yola koyuldular. Yanlarına sermayelerini de aldılar. "Ebu Süfyan'ı bulursak ne ala., yoksa yanımızdaki sermaye ile Bedir'deki mevsimlik eşyalardan satın alırız" diye düşünüyorlardı. Görüldüğü gibi müslü-

manlar, her şeyden önce şirkin burnunu kırmak maksat ve ni-yetindeydiler.

Hz. Peygamber beraberindeki binbeşyüz sahabi ile Bedir'e doğru yol almaya başladı. Maksadı düşmanla karşılaşmaktı. Oraya vardığında kimseyi bulamadı. Sekiz gece orada bekledi. Kararlaştırıldığı gibi, Ebu Süfyan kumandasındaki Kureyşli-ler'İe karşılaşacaktı, ama belirlenen süre içinde kimse gelmemişti.

Öte yandan Ebu Süfyan da Mekke'den çıkmak istiyor, fakat bunda tereddüt ediyordu. Nihayet Mekkeliler'le birlikte Bedir'e gelmek üzere yola çıkmış, ancak Zahran nahiyesine bağlı "Me-cenne" denen yere gelip konaklamıştı. Buraya kadar geldiği halde, akibetinin kötü olmasından korktuğu için, hala tereddüt içinde bulunuyordu. Bu sebeple geldiği yerden geri dönmek fikrini uygun buldu.Geri dönerken kavmine şöyle diyordu: "Ey Kureyş topluluğu! Savaşmak sizin için ancak bolluk ve refah senelerinde uygun olur. Bolluk senelerinde develeriniz ağaçlardan istifade eder, sizler de develerin sütünü içersiniz. Ama görüyorsunuz ki, bu yıl kıtlık var. Ben geri ^dönüyorum. Siz de benimle birlikte geri dönün."

Mekkeliler daha önceleri yine Ebu Süfyan kumandası altında Medine'ye saldırmak üzere giden ve hiçbir şey yapamadan geri dönen orduya Sevik ordusu demişti ve bu ordu ile giden, sonra da eli boş olarak geri dönen askerlere, "Siz sadece sevik (kavut) suyunu içmek için sefere çıktınız" demişlerdi.

Bu sözde bir nevi kınama ve küçümseme vardır. Çünkü onlar savaş için sefere çıkmışlar, ancak müslümanlarla karşılaşmadan ve onlara yaklaşmadan gerisin geri dönmüşlerdir. Bu da Ebu Süfyan'ın düşmanla karşılaş-maktan vazgeçtiğini gösteriyor. Onun sefere çıktıktan sonra geri dönmek için gösterdiği sebep, kıtlıktı. Oysa kıtlık, Mekke'den çıkmadan önce de vardı. Eğer bu sebep, onun seferden geri dönmesi için geçerli bir sebepse, daha Mekke'deyken yola çıkmaması gerekirdi. Fakat o, sefere çıktıktan sonra yenilginin mukadder olduğunu düşünmüştü. Zaten yenilginin acısını defalarca tatmıştı. O, sefere çıkmaktansa kendi yerinde rahatça oturmayı, ganimet elde etmektense başına bela açmadan geri dönmeyi daha uygun bulmuştu.

Hz. Peygamber, Bedir suyunun yanında iken Damüre oğullarından bazısı yanına geldiler. Hz. Peygamber Vedan gazasında onlarla anlaşma yapmıştı. Hz.

Peygambere: "Kureyşlilerle karşılaşmak için mi geldin ey MuhammedV." diye sordular. Onların bu sorusu, Uhud gazasından sonra Kureyşliler'in Hz. Muhammed'in -yenik düşmediği halde- yenik düştüğü konusunda yaydıkları yalan propagandadan sonra Kureyşliler'e meylettiklerini gösteriyordu. Hz. Peygamber de onlara şöyle cevap verdi: "Evet ey Damüre oğullarının kardeşi! Eğer istersen aramızdaki anlaşmayı bozar ve Cenab-ı Allah aramızda hüküm verinceye kadar seninle çarpışırızl" deyince, onların sözcüleri (mahşi) şu karşılığı vermişti: "Hayır, Allah'a andolsun ki, ey M uhammed, bizim böyle bir şey yapmamıza gerek yokl"

Hz. Peygamber savaş yapmadan Medine-i Münevvere'ye geri döndü. Bu geri dönüş, Kureyşli müşriklerin korkaklığından kaynaklanıyordu. Bu da, onların müminlerin hezimete uğradıklarına dair yalan propagandalarından umdukları neticeyi yok ediyordu. Ama Hz. Peygamberce müminlerin durumunu Arap beldelerinde zayıflatmak ve prestijlerini sarsmak istemişlerdi. Kendi şereflerini yükselterek, insanları kendi heybet rüzgarlarına kaptırmak istiyorlardı. Ama bu korkaklıklarıyla, umdukları neticeyi önceden kaybetmiş oldular.

Vakıdi der ki: Mü'min askerler Bedir'de kaldıkları sekiz gece boyunca ticaret yaptılar. Çünkü karşılarında savaşacak kimse bulamadılar. Pazar sekiz gün devam etti, bol malla Medine'ye döndüler. Bire iki kazanmışlar ve sermayelerini iki katına çıkarmışlardı. Nitekim bununla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Bundan dolayı Allah'tan bir nimet ve bollukla geri döndüler. Kendilerine hiçbir kötülük dokunmadı. Ve Allah'ın rızasına uydular. Allah büyük kerem sahibidir." (Al-i İmran:174)

Devmetü'l-Cendel Gazası

Devmetü'l-Cendel, Şam taraflarında Medine'ye 15 gecelik uzaklıkta bir yerdir. Hz. Peygamber'in daha önceki seriyyeleri-nin çoğu, Mekke ve çevresinde, Necid ve oraya yakın olan yerlerde cereyan etmişti. Bu gazasında ise Şam taraflarına yönelmişti. Maksadı, Rum Kayseri'ne kendi varlığını ve gücünü bildirmekti. O

zaman Şam'a Rum Kayseri hükmediyordu. Onların bu yeni dinden haberdar olmalarını ve müslümanlarm şimdiki halleriyle gelecekteki durumlarını anlayıp islam'a ısınmalarını istiyordu. Bu da onlar için İslam'ın geleceği konusunda bir uyarı olacaktı. Nitekim Hz. Peygamberin hayatında Romalılarla yapılan savaşlarda da bu durum asli maksad olarak göze çarpmaktadır.

İşte bu maksatla Resulullah (sav) Şam'ın Arabistan'a yakın olan kısmını hükmü altına almak üzere sefere çıktı. Ayrıca Devmetü'l-Cendel denen yerde büyük bir topluluk yaşamaktaydı. Bunlar bir nevi yol kesicilerdi. Mıntıkalarından geçen kimselerin mallarını çalar, ya da yağmalarlardı. Orada büyük bir pazar ve panayır vardı. Hz. Peygamber, Şam tarafına gitmek istediklerinde1, ordusunun ve askerlerinin yollarını emniyet altına almak için o taraflara gaza etmek mecburiyetindeydi. Hicretin beşinci yılı, Rebiulevvel ayında Medine-i Münevvere'den çıktı. Yerine vekil olarak Siba' bin Arfete el-Gıfari'yi bıraktı.

Görüldüğü üzere Hz. Peygamber, Medine'den ayrıldığında, yerine vekil olarak aynı kimseleri değil, her defasında başka bir kimseyi bırakıyordu. Bununla tüm mü'minlerin -kabilelerine veya sınıflarına bakmadan- yönetimde hak sahibi olduklarını göstermek istiyordu. Resulullah (sav) beraberinde 10 sahabi ile birlikte yola çıktı. Geceleri yürüyor, gündüzleri gizleniyordu. Yaz mevsimi olduğu için, geceleyin yol almak daha kolay oluyordu. Her ihtimale karşı o, gidişini etraftan gizlemek istiyordu. Çünkü savaş bir hiledir. Yanında kılavuz olarak Azire oğullarından Hadi Hırrit vardı. Düşman, Devmetü'l-Cendel'e yaklaştıklarında onların gelişinden haberdar oldu. Her biri bir tarafa kaybolup saklanmıştı. Hz. Peygamber onların mıntıkasında ordugah kurdu, ama karşısında kimseyi bulamadı. Günlerce orada bekledi. Etrafa seriyyeler gönderdi. Bunlar kavimlerin arasına girerek hem onları İslam'a davet ediyor, hem de durumlarını araştırıyorlardı. Bu arada o mıntıkada yaşayan bir kısım halk müslüman oldu. Resulullah (sav), Medine'den çıkışından bir ay sonra geri döndü.

Hz. Peygamber Medine'de

Son Bedir gazası, hicretin dördüncü yılı, Şaban ayında yapılmıştı. Sonra beşinci hicri yılda, Rebiulevvel ayında Devmetül-Cendel gazası olmuştu. Daha sonra Hz. Peygamber, altı aydan daha fazla bir süre gaza yapmadan beklemişti. Ne yapacaktı? O bu süre içinde yine risaleti hakkıyla tebliğ ediyordu. Çünkü o, savaş için değil, rabbinin risaletini tebliğ etmek için gönderilen bir peygamberdi. Savaş, ancak îslam davetinin karşısında engel olarak duran kimseleri bertaraf etmek ve Hz. Peygambere ve mü'minlere karşı tuzak kurup onları İslam'dan geri çevirmek isteyen kimselerin oyunlarını bozmak için meşru kılınmıştır. Yani, Allah'ın hükümlerini insanlara açıklamak, ilahi risaleti tebliğ etmek esastır. Yüce Rabbimiz Kur'an'da şöyle buyurmaktadır: "Ey elçi! Rabbinden sana indirileni duyur; eğer bunu yapmazsan, O'nun elçiliğini'yapmamış olursun. Allah seni insanlardan korur." (Maıde: 67)

Hz. Peygamber gazalar arasındaki dönemlerinde, gönderildiği risaletin hakikatlerini açıklamaya çalışıyor, şer'i hükümleri insanlara duyurmak için gayret sarfediyordu. Mü'minleri, rabbinin kendilerini davet ettiği şey hususunda aydınlatıyordu. Onların imkan buldukları kadarıyla Kur'an'ı hıfzetmeleri yolunda çaba gösteriyordu. Bu arada Zeyd bin Sabit gibi bazı sahabiler de, Kur'an-ı Kerim'in tamamını hıfzediyorlardı. Ancak alıştırma yoluyla öğrenilmesi mümkün olan hususları sa-habilerine öğretiyordu. Mesela Nadir Oğullan gazvesinden sonra Cenab-ı Allah, içkiyi yasaklayan ayetleri indirmişti. Yasaklayıcı müeyyideleri ve cezaları açıklayarak bu içki yasağını infaz etme ve yürürlüğe koyma işini bizzat Hz. Peygamber üstlenmişti. Mesela içki içen biri, O'nun huzuruna getirildiğinde, ona iki ayakkabısıyla kırk defa vurmuştu. Böylece içki haddi seksen darbe olarak belirlenmiş oldu. Sahabilerin çoğunluğu içki haddini bu sebebe dayanarak seksen değnek olarak kabul etmişlerdir. Hz. Peygamber içki içmeyi men etme hususunda şiddetli davranmış ve içki içen hakkında şöyle buyurmuştu: "Içer-< se ona vurun, tekrar içerse onu değnekle sopalayın. Tekrar içerse öldürünl"

Bir grup insan gelerek: uBiz soğuk bir yerde yaşıyoruz ve içki içerek ısınıyoruz" demişlerdi. Hz. Peygamber şer'i hükümleri açıklamış, Allah'ın emirleriyle yasaklarını infaz etme hususunda sahabilerini eğitmiş, Allah tarafından konulan hudutları çiğnetmemiş ve ihtilaf edilen hususlarda Allah'ın indirdikleriy-le hükmetmiş oluyordu.

Hz. Peygamber, sahabilerine evlilik hükümlerini izah etmiş, evlenilmesi haram olan mahremlerin kimler olduklarını açıklamıştı. Zina sayılan birleşmelerle, nikah sayılan birleşmelerin arasındaki farkı bildirmişti. Erkeğin karısı, kadının da kocası üzerindeki haklarını bsyan etmişti. Özel mülkiyet hükümleri yanında, genel mülkiyet hükümlerini de açıklığa kavuşturmuştu, insanların birey olarak hak ve yükümlülüklerini anlatmıştı. İslamiyet'i öğrenmek için gelen heyetleri karşılamış, her kabile veya aşirete, dinlerini öğretecek sahabilerini göndermişti. Böylece Cenab-ı Allah'ın şu buyruğu tahakkuk etmiş oluyordu: "Her topluluktan bir grubun toplanıp dini iyice öğrenmeleri ve kavimleri kendilerine dönüp geldikleri zaman (Allah'ın yasak kıldığı şeylerden) kaçmaları için onları uyarmaları gerekmez mi?" (Tevbe: 122)

Kendisine gelen insanla irşadda bulunuyor ve onları doğru yola iletiyordu. Bazan da onlara, kendi yakınlarındaki sahabi-lerle doğru yolu gösteriyordu. Adamlarını, insanlara Kur'an öğretmeleri ve irşadda bulunmaları için gönderiyordu. Hikmet ve ilim sahibi Allah katından gönderilen Kur'an'ı alıyordu. Yanında bulunup da güzel yazı yazan sahabileri, Cebrail'in getirdiği ayetleri yazmakla görevlendiriyordu. Onlara alış veriş, şart, muamele ve borç gibi, îslam toplumuna yön veren hükümleri Öğretiyordu. Böylece erdemli bir şehir oluşuyordu. O, bu şehir içinde insanlara rabbinin risaletini tebliğ ediyordu.

HENDEK GAZVESİ

Hicretin beşinci yılı, Rebiül-evvel ayında yapılan Devmetül-Cendel gazvesinden 6 ay sonra yine hicri beşinci yılın Şevval ayında Hendek gazvesi yapılmıştır. Devmetül-Cendel gazvesi ile Hendek gazvesi arasındaki altı aylık boşluk döneminde, Peygamber (sav) efendimiz islam davetini tebliğ ediyor, müzminlere İslamiyet'in topluma, fazilete, mali ve gayri mali muamelelere dair prensiplerim öğretiyordu. Davetçilerini Arap beldelerine gönderiyor, onların haberlerini topluyordu. Bir nur gibi, Arap beldelerinin ötelerine kadar yayılıyordu. O, rahat ve müsterih idi. Medine'ye saldıran hiçbir düşman onu rahatsız etmiyordu. Hak davetini yaparken, kendisine hıyanette bulunanlara aldırış etmiyordu. Bütün kabilelerden mü'minler teker teker yanına gelip saflarına katılıyorlar, yahut kendi kabilelerine ve milletlerine dönerek onları İslam'a davet ediyorlardı.

Hz. Peygamberin çevresinde Huzaa Oğulları yahudileri vardı. Bunlar O'na karşı tuzak kuruyorlardı. Her ne kadar bu düşmanlıklarını açıktan açığa yapmasalar da, Hz.Peygamberim düşmanlarıyla işbirliği yapıyor, müşriklerle ortak hareket ediyorlardı. Sürgün edilen Nadir Oğulları'nın elçileri gibi hareket ediyorlardı. Aslında, gerek müşrik, gerek yahudi, gerekse hıris-tiyan olsun, bunların hepsi müslümanlara karşı tuzak kurmak ve müslümanları tamamen ortadan kaldırmak hususunda elbirliği yapan tek bir millettirler. Hz. Peygamber onlarla barış anlaşması yapıyor, ama onlara karşı tedbirli davranıyordu. Onlar ise Hz. Peygambere karşı tuzak kuruyorlardı. Fakat her defasında, Cenab-ı Allah bu tuzaklarını aleyhlerine çeviriyordu.

Normal olarak bir ayı geçmeyen Muhammedi gazalara baktığımızda, bunların İslam davetinin toplam süresine nisbet-le çok az bir zaman tuttuklarım görürüz. Bunlar gelip geçici durumlara benzerler. Hz. Peygamber karşılaştığı düşman saldırılarım bertaraf etmek ve kendini savunmak için gaza yapardı. Sonra da rabbinin risaletini tebliğ etmeye koyulur, onun şe-riatini açıklardı. İslam dinini yahudilerle müşrikler karşısında delil ve hüccetle müdafaa ederdi. Tartışır, tebliğ eder, öğretirdi. Müminler onun hadislerini tekrarlar, onun amellerini, davranışlarını ve hareketlerini birbirlerine naklederlerdi. Böylece rî-saletin tebliği tamamlanmış oluyordu.

Hendek Gazvesinin Sebepleri

Olayların tarihi seyri, Kureyşliler'in tereddüde düştüklerini ve Hz. Muhammed (sav) ile beraberindeki güçlü mücahitlerinden duyulan korku dolayısıyla yalnız başlarına savaşa giremeyeceklerini gösteriyordu. Çünkü iki yıl boyunca Hz. Muhammed ile savaşmadan beklediler. Her ne kadar Gatafanlılar'la, diğer hainlik yapan kabileleri ona karşı kışkırttılarsa da, kendileri onunla karşılaşmaktan ve savaşmaktan korktular. Ölümün gerisinde bir hayatı bekleyen ve talep eden kuvvetli mü'minlerle vuruşmaktan ürktüler. Çünkü mü'minler şehit olmak için canlarını feda etmekten asla çekinmiyorlardı. Düşman kabilelerden her biri tek başına mü'minlerle karşılaşmaktan korkuyordu. Aslında hepsi şirk ve küfürde birleştikleri gibi, müslümanlarla savaşma hususunda da bir araya gelmeyi ve mü'minleri Medine'den söküp atmayı düşünüyorlardı. Amaçlan Medine'yi eskisi gibi, şirk ve yahudilik diyarı haline getirmekti.

Şirke yardım etmek ihtiyacı doğunca, bu ihtiyaç onları bir araya gelip güç birliği yapmaya itti. Bunun üzerine Medine'den kovulmuş olan yahudilerin önde gelenleri tedbir almaya ve müşriklerin safına girmeye başladılar. Böylece Kaynuka Oğullan'yla Nadir Oğulları'ndan bazı kimseler, müşriklerle birleştiler. Münafıklar da bu çağrılarında onları destekliyorlardı. Arkalarında Kurayza Oğulları da vardı. Yahudiler bu tedbiri alıyor, ya da bu tedbiri alanlarla müşterek hareket ediyorlardı.

İbn İshak der ki: Başlarında Selam bin Ebi Hakik en-Nadri, Huyey bin Ahtab en-Nadri, Ki nane bin Rabi bin Ebi'l-Hakik, Hevze bin Kays el-Vaili, Ebu Ammar el-Vaili, Nadir oğullarından ve Vail oğullarından bir grupla bir araya gelerek Hendek savaşı için planlar kurdular. Hz. Peygamber'e karşı gruplar teşkil ettiler. Bu iş için Mekkeli Kureyşliler'in yanına geldiler. Onları Resulullah (sav) ile savaşmaya davet ettiler ve "Onların kökünü kazıyıncaya kadar sizlerle beraber ola-cağızV dediler. Kureyşliler'se onlara şu karşılığı verdiler: "Ey yahudiler topluluğu! Siz ilk kitap ehlisiniz. Muhammed ile aranızda geçen dini ihtilaf hakkında bilgi sahibisiniz. Bizim dinimiz mi yoksa onun dini mi daha hayırlıdır?"

Kureyşliler'in bu sorusuna, Tevrat'a ta"bi olduklarını iddia eden ehl-i kitap şöyle cevap verdiler: Tabii ki sizin dininiz onla-rınkinden daha hayırlıdır. Siz onlara nisbetle hakka daha yakınsınız!

îşte görüldüğü üzüre, kin ve inatları, onları kafir olmaya sevketmiş, Allahü Teala da şu ayet-i kerimeyi indirmiştir: Kendilerine kitap verilmiş olanların, puta ve şeytana kanıp inkar edenlere: "Bunlar, inananlardan daha doğru yoldadır, dediklerini görmedin mi îşte onlar, Allah'ın lanetlediği insanlardır. Allah, kimi lanetlerse artık onun için hiçbir yardımcı bulamazsın" (Nisa: 51-52)

Bu yahudiler, aslında destekçiye ihtiyaçları olan Kureyşli müşrikleri kışkırtmakla kalmadılar, aynı zamanda başlarında Kays bin Gaylan bulunan Gatafan kabilesine giderek, onları Hz. Peygamber'le savaşmaya çağırdılar. Kureyşin, yeryüzündeki bütün insanları etrafında topladığını söylediler.

Nihayet Kureyşliler'le Gatafanlılar ve yahudilerle diğer müşrikler bir raya gelip güç birliği yaptılar. Ebu Süfyan bin Harb'ın kumandası altında Medine'ye doğru yola çıktılar. Ga-tafanlılar'ın başında kumandan olarak Uyeyne bin Hısn vardı. O, Fezara Oğulları'nın başındaydı. Mürre Oğulları'nın kumandanı ise Haris bin Avf el-Mürri idi. Diğer bazı kumandanlar da kendi topluluklarını peşlerinde sürükleyerek Medine'ye doğru yola çıktılar. Öte yandan Cenab-ı Allah, peygamberine, bu kafirlerle topyekun savaşmasını emretti ve mü'minlere yardım edeceğini vaa detti: "Onlar sizinle nasıl topluca savaşıyorlarsa, siz de müşriklerle topluca savaşın ve bilin ki şüphesiz Allah takva sahipleriyle beraberdir."

Hz. Peygamber müşriklerin Medine'ye doğru yol almakta olduklarını, kendisine karşı büyük bir topluluk teşkil ettiklerini, plan ve tuzaklar kurduklarını haber aldı. Rivayete göre Ebu Süfyan, toplamış olduğu bu kalabalıkları Hz. Peygambere bildirerek, haberci vasıtasıyla ona tehditte bulunmuş ve bu tehdidini içeren şöyle bir mektup göndermişti: "îmdi ey Muham-med sen bizim kahramanlarımızı öldürdün, çocuklarımızı yetim, kadınlarımızı dul bıraktın. Şimdi de kabile ve aşiretler bir araya gelerek seninle savaşmak, seni ortadan kaldırmak için güç birliği yapmıştır. Medine'nin hurmalıklarının yansını verirsen ne ala, aksi takdirde sana, yurdunuzun harap olacağını ve kökünüzün kazınacağını bildiririm! Beyt-i Haram'da Lafa yardım etmek için Fezardan kabileler toplandı. Kureyşten ars-lanlar sana geliyor. Nişanlı atlar üzerinde ateş saçıyorlar)?

Bu mektup, Ibn Cerir et-Taberi'nin "Siret" kitabında nakledilmektedir. Bu mektuptan başka, Hz. Peygamber'e tehdit dolu haberler de geldiği halde, Peygamber Efendimiz bunlara aldırış etmemiştir. Çünkü o ve beraberindeki mü'minler, Allah'a güveniyorlardı. Hz. Peygamber, Ebu Süfyan'm bu mektubuna şu karşılığı vermişti:

"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla

Ehl-i şirk ve nifakın, ehl-i küfür ve şikakın mektubu bana ulaştı. Ne demek istediğinizi anladım. Allah'a yemin ederim ki, size vereceğim cevap sadece mızrakların ucu ve enli kılıçların keskin ağzıdır. Geri dönün. Yazıklar olsun size! Putlara tapmakla bir şey elde edemezsiniz. Keskin kılıçların darbelerini, sivri okların açtıkları yaraları ve yurtlarınızın harap edileceğini müjdeliyorum. Kökünüz kazınacaktır. Hidayete tabi olanlara selam olsun."

Seçili ifadeler taşıdığından dolayı bu mektubun Hz. Peygambere ait olduğu şüphelidir.

Gelen bütün tehditlere rağmen, Hz. Peygamber, hazırlığını sürdürdü. Sahabilerini toplayıp, bu büyük müşrik gücüne karşı ne yapacakları hususunda onlarla istişarede bulundu. Sahabi-lerin çoğunluğu Medine dışına çıkmayı ve böylece onların Medine'ye girmelerine engel olmayı ileri sürdüler. Özellikle Kurayza Oğullan mü'minlere yakın mevkide bulunduklarından dolayı,

müslümanların arkalarını boş bırakmamayı telkin ediyordu. Bu iki görüş de tatbike müsait değildi. Şu halde Allah'ın zaferi gelinceye kadar -ki Cenab-ı Allah, zafer vaadetmişti- koruyucu önlemler almak gerekiyordu. Cenab-ı Allah zaferi vereceğini şu ifadelerle vaad etmiştir: "Mü'minlere yardım etmek, bize hak olmuştu." (Rum: 47)

Hz. Peygamber, ashabıyla istişare etti. Selman-i Farisi, ileri çıkarak Hendek kazılması tavsiyesinde bulundu. Farsların savaşlarda, kendileriyle saldırgan kuvvetler arasına hendek kazdıklarını anlattı. Musa (a.s.) zamanında da öyle yapılmıştı. Hz. Peygamber bu görüşü benimsedi. Hendek kazma usulü, Araplar arasında bilinmiyordu. Hendek düşüncesi onların kafalarına yattı ve faydalı olacağı düşünüldü. Bunun üzerine Hz. Peygamber, derhal hendek kazmaya başladı. Müşrik orduları geldiklerinde, kendileriyle hedefleri olan Medine arasında müs-iümanlar tarafından kazılmış olan hendeği bulacaklardı.

Hendeğin Kazılması

Bütün Medineliler'in hendek kazma işine katılmaları gerekiyordu. Çünkü gelecek olan saldırı ayrım gözetmeksizin bütün Medineliler'i hedef alıyordu. Buna rağmen müna-fıklar, Hendek kazma işinden geri durdular. Zayıf olduklarını ileri sürerek Hendek kazma işinden muaf tutulmalarını istediler. Aslında bedeni bakımdan zayıf değllerdi, fakat kalplerindeki imanları zayıftı. Fakat içlerinden bazısı Hendek kazma işine katıldı. Ama iş şiddetlenince, gizlice sıvışıp kaçmaya başladılar. Çünkü onlar Hz. Peygamber'e yardım etmek ve ona yapılan yardıma katkıda bulunmak istemiyorlardı. Yaşamakta oldukları Medine'yi tahrip etmekten kurtarmak için bile olsa, Hz. Peygamber'e yardım etmek, onların hoşlarına gitmiyordu. Müzminlerin yenilgiye uğraması için müşriklerin Medine'yi yıkmasını bile göze alıyorlardı. Allahü Teala onlarla ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

"Doğrusu Allah'a ve peygamberine inanan mü'minler, Peygamberle beraber bir işe karar venmek için toplandıklarında, ondan izin almaksızın gitmezler. Ey

Muhammedi Senden izin isteyenler, işte onlar, Allah'a ve Peygamberine inananlardır. Bazı işleri için senden izin isterlerse, içlerinden dilediğine izin ver. Allah'tan onların bağışlanmalarını dile. Allah şüphesiz bağışlar, merhamet eder. Peygamberin çağrısını kendi aranızda birbirinizi çağırmanız gibi tutmayın. Allah, içinizden sıvışıp gidenleri şüphesiz bilir. O'nun buyruğuna aykırı davrananlar, başlarına bir belanın gelmesinden veya acı bir azaba uğramaktan sakınsınlar." (Nur. 62-63)

Bununla birlikte, işin başlangıcında münafıkların bir kısmı hendek kazma işinden geri durdular. Diğerleri ise çalışmak için gittiler. Fakat kazma işine başladıktan sonra geri dönmeleri daha kötü bir etki yaptı. Çünkü başladıktan sonra çekip gitmeleri, orada çalışmakta olan mü'minlerin güçlerini zayıflatıyordu, îş gerçekten de çok zordu. Fakat sadık mü'minler hendek kazma işinde bütün çabalarını sarfettiler. Hz. Peygamber de, onlarla birlikte hendek kazıyor ve olanca gücüyle çalışıyordu. Öyle ki, mübarek vücudu toz toprak altında kalıyordu. îşi gev-şetenlerin gayreti, onu işten alıkoymuyor* azmini kırmıyordu. Mü'minlerin: "Sen çalışma ey Allah'ın Resulü biz senin yerine çalışırız" elemelerini de kabul etmiyordu. Davranışlarıyla, kendisinin de sevap kazanma hususunda onlardan geri kalmayacağını göstermiş oluyordu.

Hendek kazma işi gerçekten zor ve yorucu bir işti. Fakat mü'minler bu işe sevinç ve istekle sarılmışlardı. Çalışırken şiirler söylüyorlardı. Hz. Peygamber de onların şiiirlerinin son cümlelerine katılıyor, müzminleri harekete getirecek sözler söylüyordu. Rivayete göre o şöyle buyurmuştur: "Allah'ım! Gerçek hayat ahiret hayatıdır. Ensar ile muhacirleri bağışla." Onun bu sözleri mü'minleri gayrete getiriyor, onların hislerine tercüman oluyordu.

Mü'minler şu şiirleri söylüyorlardı:

"Bizler Muhammed'e biat ettik.

Hayatta kaldığımız sürece müslüman kalacağız."

Okudukları şiirlerden biri de şu idi:

"Andolsun ki, sen olmasaydın ey Resul, biz doğru yolu bulamazdık.

Doğruyu söyleyemez, sadaka veremez, namaz kılamazdık.

Rabbimiz üzerimize huzur indirsin.

Düşmanla karşılaştığımızda bize sebat versin

Düşmanlar bize hücum ettiler.

Onlar bize fitne vermek istediler Biz yanaşmadık."

Hendek kazarken mü'minler, gerçekten de büyük zorluklarla karşılaşmışlardı. Çünkü bu işe çok şiddetli bir günün sabahında başlamışlardı. Bu işi sahabileri arasında paylaştırmıştı.

Her bir sahabiye belirli uzunluktaki bir yeri kazmalarını emretmişti. Ancak hendek kazma usulünü müslümanlara telkine-den selman Farisi'yi, sahabiler paylaşamamışlardı. Her grubun Selman'ın kendilerine katılmasını istemeleri karşısında Hz. Peygamber: "Selman bizim ehl-i Beytimizdendir" diyerek ihtilafa son vermişti.

Bu iş gerçekten de zordu. Mü'minlerin yeter miktarda azıkları da yoktu. Çünkü sahabilerin çoğunluğu işlerini bırakarak hendek kazma işiyle meşgul olmuşlardı. Hem zor bir işle uğraşıyor, hem de açlıktan kıvranıyorlardı. Ama kalplerdeki iman bütün zorlukları azaltır, şiddetleri hafifletir. Sabır, dayanma gücünü artırır. Allah'ın gözetmesi ve koruması, her türlü şiddet ve sıkıntının üstündedir. İbn. İshak ve diğer rivayetçilerin anlattıklarma göre, o zorlu işin yapıldığı esnada Hz. Peygamber, birçok harikalar ve mucizeler göstermiştir. Hatta sahabilerin çoğu da olağanüstü şeyler göstermişlerdi. Fakat Hz. Peygamber onların başındaydı. İbn ishak der ki: Hendek kazma işinde Hz. Peygamberin nübüvvetini güçlendirici olağanüstü bazı olaylar olmuş ve müslümanlar da bu harikaları gözleriyle açık bir şekilde görmüşlerdi. Mesela Cabir bin Abdullah'ın anlattığına göre, kendisi hendeği kazarken bir ara büyük bir kaya parçasıyla karşılaşmış ve bütün çabalarına rağmen onu bir türlü kıramamıştı. Bunun üzerine durumu Hz. Peygambere bildirdi. Hz. Peygamber su kabının içine tükürdü ve sonra da Cenab-ı Allah'ın nasib ettiği şekilde dua etti. Arkasından kabdan bir miktar su alarak o büyük kaya parçasının üzerine serpti. Cabir, şöyle diyor: "Onu hak ile

peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, o büyük kaya parçası çatlayıp dağılmaya başladı. Sonunda bir kum yığını haline geldi."

Bir başka rivayette de, îbn İshak şöyle der: Selman el-Fa-risi'nin anlattığına göre, o, hendek kazarken büyük bir kaya parçasıyla karşılaşmış. Bir türlü o kayayı kıramamış ve yerinden oynatamamış. Selman şöyle demiş: "Ben o kaya parçasıyla uğraşırken Resulullah (sav) benim yakınımdaydı. Kaya parçasıyla uğraştığımı ve ter döktüğümü görünce yanıma geldi. Kazmayı elimden alıp kayaya bir darbe vurdu ve kazmanın altından büyük bir kıvılcım çıktı. Sonra ikinci kez kayaya vurdu ve yine aynı şekilde kazmanın altından bir kıvılcım çıktı. Üçüncü kez kayaya vurduğunda yine aynı şey oldu. Dedim ki: "Anam babam sana feda olsun. Şu kazmanın altından çıkan parlaklık neydi ey Allah'ın Resulü?" Bana cevaben şöyle buyurdu:" Sen onları gördün mü ey Selman?" "Evet" dedim. Yine bana şöyle karşılık verdi: "Birinci parlaklık ile Cenab-ı Allah bize, Ye-men'in fethini, ikinci kez gördüğün parlaklık ile de Şam ve Mağrib ülkelerinin fethini nasip etti. Üçüncü kez gördüğün parlaklık ile de doğu ülkelerinin fethini nasib etti."

Birbirine uymayan bu iki rivayette de kaya parçasının görüldüğü ve Hz. Peygamber tarafından parçalandığı kabul edilmektedir. Rivayetlerden ilkini Cabir, ikincisini de Selman el-Fa-risi nakletmiştir. Her ikisinde de Hz. Peygamberin izhar ettiği bir mucize vardır. Birinci rivayete göre Hz. Peygamber kendi tükrüğüyle karışık suyu kayaya serperek onu eritmiş ve adeta kum yığını haline getirmiş, ikinci rivayete göre de onun vurduğu darbelerle Cenab-ı Allah ümmetinin Yemen ve ötelerini, Şam ve öteleriyle birlikte Mağrip ülkelerini, üçüncü vuruşuyla da doğu ülkelerini Hind ve Çin mıntıkalarını fethedeceklerini önceden haber vermiştir.

Biz mucizeleri inkar etmiyoruz. Hele Hz. Peygamberin gösterdiği mucizeleri inkar etmemiz mümkün değildir. Ancak burada şunu vurgulamamız gerekiyor: Cenab-ı Allah'ın, elçisi Hz. Muhammed (sav) vasıtasıyla ortaya koyduğu bu mucizeler, O'nun insanlığa meydan okuduğu mucizeler değildir. O'nun, insanlığa meydan okuduğu en büyük mucizesi Kur'an-ı Ke-rim'dir. Bütün alemlere meydan okuyarak O'nun bir benzerini getirmelerini istemiştir. İnsanlar ve cinler birbirlerine destek olsalar bile Kur'an-ı Kerim'in bir benzerini getirmeleri mümkün değildir!

Açlık ve Yemek

Daha önce de belirttiğimiz gibi, hendek kazma işi, aslında çok zorlu ve zahmetli bir iş olduğu için, mü'minler bu işi yaparken büyük güçlüklerle karşılaşmışlardı. Özellikle Medine'den uzak oldukları için çok büyük bir açlık belasıyla karşılaşmışlardı. Ayrıca rızıklarını temin etmek için çalışacak zamanları da kalmamıştı. Kazı işini bırakacak durumda değillerdi. Açlıkla karşılaşmışlardı ama Allah yolunda cihad etmek, nefislerin gıdasıdır. Bu uğurda bedenleri yorulsa ve halsiz düşse de, umurlarında değildi. Çünkü onlar Allah katındaki sevap ve mükafatları istiyorlardı.

Hz. Peygamber sabır ve metanetle açlığa dayanma hususunda ümmeti için en güzel bir örnektir. Öyle ki, hendeği kazarken açlığın şiddetine dayanabilmek için karnına taş bağlamıştı. Buhari, Cabir 'in hendekte karşılaştığı büyük kaya parçasına dair söylediklerini şöyle rivayet eder: "Hendek gününde bizler, bir çukur kazıyorduk. Büyük bir kaya parçasıyla karşılaştık, çok sertti, kıramıyordum. Arkadaşlar Hz. Peygambere giderek: "Ey Allah'ın Resulü hendekte bir taş çıktı, onu kıramıyoruz" dediler. Hz. Peygamber karnına taş bağlamış olduğu halde taşa doğru yürüdü. Biz o halde hiç bir şey tatmadan, yemeden içmeden üç gün süreyle hendekte çalıştık." Evet, sahabiler işte böyle bir açlıkla karşı karşıyaydılar, ama yine de dayanıyor ve ancak çok dindar ve metin kimselerin yapabileceği gibi gayret sarfedi-yorlardı. Hendek gününde, az miktardaki yemekle çok sayıdaki sahabilerin karınlarını doyurdukları konusunda birçok mucizeler görülmüştür. İbn İshak, Hz. Peygamber sayesinde, yemeğin bereketlendiğine dair iki rivayet nakletmektedir:

1- Beşir'in kızının hurmalarının bereketlenmesi: İbn İshak bunu şöyle nakleder: "Beşir bin Sad'ın kızı dedi ki: Annem Antre binti Reuaha bana bir zenbil hurma verdi. Sonra dedi ki: "Kızım, bu hurmaları baban ile dayın Abdullah bin Revaha'ya götür, bunu yesinler. Ben hurmaları alıp onlara götürürken Re-sulullah'a uğradım. Ondan dayım ve babamı sordum. Bana: "Gel kızım,

yanındaki nedir?" diye sordu. Hurma getirdiğimi söyledim. Onu annemin, babam Beşir bin Sad ile dayım Abdullah bin Revaha'ya yemeleri için gönderdiğini belirttim. Resu-lullah, hurmaları kendisine vermemi istedi. Ben de avucuna boşalttım. Ama hurmalar onun avucunu bile doldurmadı. Sonra bir bez getirmelerini emretti. Sahabiler bir bez getirdiler. Hurmaları bezin üzerine yaydı ve bir dua okudu. Bunun üzerine bezin üzerindeki hurmalar çoğalmaya başladı. Sonra da hendekte çalışanları çağırmaları için bir adama emir verdi. O adam da hendekte çalışmakta olan sahabilere seslenerek hurma yemeleri için gelmelerini istedi. Orada çalışanların hepsi hurmanın etrafına gelip toplandılar, yemeye başladılar. Hurmalar yendikçe artıyordu. Bütün çalışanlar doyduktan sonra, yine de hurmalar o bezin etrafından dökülüyordu"

2- İbn İshak, Cabir bin Abdullah'ın şöyle dediğini rivayet eder: t(Benim zayıf bir oğlağım vardı. Bunu Resulullah için kesip yemek yapsak diye düşünmüştüm. Hanımıma emir verdim . Bizim için biraz arpa öğüttü, arpa unuyla ekmek yaptık. Sonra da oğlağı kestim ve Resulullah için pişirdim. Akşam olunca Resulullah (sav) hendekte çalışan sahabilerle birlikte işi bıraktı. Ben de: "Ya Resulullah! Senin için bir oğlak kestik. Onu yemek yaptık. Rızan olursa evimize gelmeni isterim" dedim. Ben sadece Resulullah'ın gelmesini istemiştim. Bu teklifi kabul etti. Sonra orada bulunan sahabilere de seslenerek, onların da evimize gelmelerini istedi. Ben, yemeğin yetmeyeceğinden korktuğum için "Allah'tan geldik ve O'na dönücüyüz" dedim. Hz. Peygamberle, beraberindeki sahabilerin tümü evimize geldiler. Oturdular, yemeği Önlerine koyduk. Hz. Peygamber yemeğin üzerine bereket duası okuyup besmele çekti ve yemeye başladı. Beraberindeki sahabiler de onunla birlikte yemeye başladılar. Bir grup yemeği yeyip kalkıyor; arkasından ikinci grup geliyordu. Böylece hendekte çalışanların tümü doyup kalktılar. O cılız oğlak, hepsini doyurmuştu."

Bu rivayetlerin ikisi de, Hz. Peygamber tarafından o gün izhar edilen bir mucizeyi bildirmektedirler. Bu anlattıklarımızdan başka, Hz. Peygamberin nice mucizeleri vardır. Örneğin hicret yolunda iken Ümmü Mabed'in evine uğramış, onun sofrasında yemek yemiş ve buna benzer bir mucize daha izhar etmişti. Ayrıca bu rivayetler Hz. Peygamberle beraberindeki sahabilerin az yemekle ne kadar zorlu işler başardıklarını ve açlık musibetiyle mübtela olduklarını da gösteriyor. Yine bu rivayetler çok önemli bir hususa da işaret ediyorlar. Müslümanlar arasında yardımlaşma duygusu hakimdi. Birbirlerinden ayrılmıyorlardı. Birisi bir yerde yiyecek görünce, tek başına yemiyor, diğer

kardeşlerini de davet ediyordu. Hz. Peygamberin getirdiği hidayeti ve hikmeti sayesinde mü'minler, birbirlerine yardımcı olma faziletini de öğrenmişlerdi.

Düşmanla Karşılaşma

Kureyşliler'le beraber Kinane, Tihame ve Habeşli kabileler büyük bir yekun teşkil ederek Medine'ye doğru yol almaya başladılar. Cüruf ile Zegabe denilen yerler arasındaki Revme mıntıkasında konakladılar. Gatafanhlar'la beraberindekilerse, Uhud tarafında konakladılar. Kureyşliler'in sayısı dört bini buluyordu. Kendileriyle müttefik olan diğer gayrı müslimlerin sayısı ise altı bine ulaşıyordu. Ancak bu gurupların kumandanları ayrı ayrıydı. Kureyşliler'e Ebu Süfyan bin Harb kumanda ediyordu. Gatafanlılar ise Uyeyne bin Hısm'ın kumandası altındaydılar. Mes'ud bin Rahile'nin kumandası altındaki Eşca kabilesi de dörtyüz kişi kadardı. Süleym oğulları ise yediyüz kişi olup Süfyan bin Abdü Şems'in kumandası altındaydılar.

Bu gelen müşrik ordusunun hepsi için tek bir plan uygulayacak ve herkesin kendisine uyacakları bir tek kumandanları yoktu. Her kavmin başında kendilerinden olan bir kumandan vardı. Bu, kavimler için aslında faydalı bir şeydi. Ama ortada hepsi için ortak taktik belirleyecek olan bir kumandanın bulunması gerekiyordu. Fakat yine de bunlar ihtilafa düşmemişlerdi. Çünkü hepsi birlikte Medine'ye gelmişler, fakat topluca ya da dağınık bir şekilde medine'ye hücum etme imkanını bulamamışlardı. Bu da onların hezimete uğramalarına sebeb olmuştu. Çünkü Cenab-ı Allah rüzgar estirerek ve müşriklerin kalblerine korku salarak mü'minlere yardım göndermişti. Bunlar Medine'ye saldıracaklarını zannederek gelmişlerdi. Mü'minlerin kökünü kazıyacaklarını, kadınlarını esir alacaklarını tahmin ediyorlardı. Fakat müslümanlar tarafından kazılan hendek, onların doğrudan doğruya Medine'ye girmelerini engellemişti. Daha önce böyle bir şeyle karşılaşmamış oldukları için bunun bir Arap planı olmadığını biliyorlardı. Bu sebeple Muhammed ile ashabına saldırmanın pek kolay olmadığını görmüşlerdi. Yeniden bir plan kurmak ihtiyacında olduklarını anladılar. Medine'ye girmek için başka bir yol ve

geçit aradılar. Çünkü kendileri gibi kalabalık bir ordunun bu hendekten Medine'ye geçmesine imkan yoktu.

îşte bu esnada dağınık müşrikleri bir araya getirmiş olan Huyey bin Ahtab harekete geçti. Her ne kadar müşrikler tek bir kişinin kumandası altında olmasalar da Huyey onları birleştirmek için çalıştı. Kurayza Oğulları'nın kendilerine katılacağını söylemişti. Böylece onlar mü'minlerin başına bir bela getireceklerini zannetmişlerdi. Huyey mü'minleri arkadan kuşatmak ve böylece müşriklerin Medine'ye girmeleri için geçit sağ-' lamak maksadıyla işe girişti. Müşrikler üstten, Kurayza Oğulları da alttan vuracaklardı. Fakat kurayza Oğulları öyle savaşçı kimseler değillerdi. Yaşamaya tutkundular ve yahudilere benziyorlardı. Nitekim onlarla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Onların hayata diğer insanlardan daha düşkün olduklarını görürsün" (Bakara: 96) Huyey bin Ahtab, Kurayza Oğulları'nm lideri olan Kab bin Esad El Kurazi'nin yanına gitti. Kab, Hz. Peygamberle muahede yaparak ona saldırmamaya söz vermişti. Başlangıçta Kab, Huyey bin Ahtab'ı

şiddetle reddetmiş ve: "Sen uğursuz bir adamsın. Ben Mu-hammed'le muahede yaptım. Aramızda yapılan muahedeye riayetsizlik etmeyeceğim. Çünkü ondan vefakarlık ve sadakatten başka bir şey görmedim." demişti. Huyey, onun yiğit bir adam olduğunu söyledikten sonra kendisine kapıyı açmıştı.

Şimdi de olanların ne şekilde cereyan ettiğini, nefisleri nasıl etkilediğini anlatalım. Huyey şöyle demişti: "Yazıklar olsun sana ey Kab! Ben sana zamanın şeref ve onuruyla, engin bir denizle geldim. Kureyş'le birlikte geldim. Onların başlarında kumandanları ve liderleri vardır. Önde gelen insanlarıyla birlikte Revme'de, sellerin birleştiği yerde konakladılar. Gatafanlılarla birlikte sana geldim. Başlarında kumandanları ve efendileri vardır. Onlar da Uhud'un bir yanıtta konakladılar. Muham-med ile beraberindeki müslümanların kökünü kazımadıkça buradan ayrılmama hususunda bana söz verdiler ve benimle akidleş tiler."

Kab, ona şöyle cevap verdi: "Vallahi sen bana zamanın zilletiyle geldin. Suyu tükenmiş bir bulutla geldin. Oysa ben Muhammed'den, vefakarlık ve sadakatten başka bir şey görmedim."

Huyey onu birtakım sözlerle kandırmaya çalıştı. Sonunda Kab, onun sözlerine kulak vermeye ve isteklerini yerine getirmeye başladı. Böylece yahudinin karekteri açığa çıkmış oluyordu. Çünkü yahudiler hiçbir ahde, şeref ve kerametle yaklaşmaz, verdikleri sözde durmazlar. Onlar sadece korktuklarında sözlerini yerine getirirler. Huyey, kuvvetin Kureyşlilerde olduğu hususunda onu ikna edip geleceğini teminat altına alınca, Kab ona uydu: Huyey şu garantiyi vermişti: "Eğer Kureyşli-lerle Gatafanlılar Muhammed'e bir darbe indirmeden geri dönerlerse, ben de seninle birlikte kalene girerim. Sana gelecek darbelere seninle birlikte göğüs gererim."

Kab, onun bu sözleriyle tatmin olmuş ve ahdi bozmuştu. Zaten sözünde durmamak onun yapısında olan bir şeydi. Daha Önce Hz. Peygamberle yapmış olduğu anlaşmaya riayet etmişti, ama bu korkusundan dolayı olan bir şeydi. Düşmanlık onun nefsine uygun bir huy idi. Bunun üzerine Kurayza oğulları Mekke taraflarından gelen düşman gruplarına katıldılar. Bu da Huyey ile Kab arasında yapılan konuşma neticesinde gerçekleştirilmişti. Huyey, bu katılma haberini kureyşliler ve be-raberindekilere ulaştıracaktı. Fakat bu haber kısa sürede Hz. Peygamber'e ulaştı. O tetikte durduğu için, hep tedbirli davranıyordu. Bu haberin gerçekliğini araştırdı. Emin olmak istedi. Çünkü haber, gözle görmek gibi değildir. Bunun üzerine Kurayla Oğullarına Evs ve Hazreç kabilelerinin liderleri olan Sad bin Muaz ile Sad bin Ubade'yi gönderdi. Revaha oğlu Abdullah'ı da yanlarına verdi. Onlara: "Gidin ve Kurayza Oğullarının bu durumlarının gerçek olup olmadığına bakın. Eğer gerçek ise bize bir işaret verin ki, bilelim. Eğer gerçekse bunu insanlar arasında yaymayın. Çünkü duyanları ümitsizliğe düşürebilir. Eğer bu haber yalansa ve onlar ahde vefa göstermişler-se, bunu da insanlar arasında açıkça ilan edin" demişti.

Bu araştırmacılar Kurayza Oğullan'na gittiler. Onların çok rezil ve kötü bir durumda olduklarını, Hz. Peygambere hıyanet yaptıklarını gördüler. "Muhammed'le aramızda bir söz ve anlaşma yoktur" diyorlardı. Bunun üzerine Sa'd bin Muaz, kendini tutamayıp onlara ağır sözler söyledi. Onlar da kendisine cevap verdiler. Sad bin Ubade, Sad bin Muaz'a şöyle demişti: "Onlarla sövüşmeyi bırak. Bizimle onların arasında meydana gelen şey sövüşmekten daha aşağıdır."

Her iki Sad da, Hz. Peygamberin yanına döndüler. Kurayza-hlar'm hıyanetlerini

işaret yoluyla ona bildirdiler.

Müşrikler üst ve yahudiler de alt taraftan geldiler. Münafıklar ise müslümanların aralarında konuşuyor ve mü'minlerin azimlerini gevşetmeye çalışıyorlardı. Nitekim kalplerine iman tam yerleşmemiş olan yeni müslümanların içlerine birtakım şüpheler düşmüş ve Allah hakkında türlü zanlarda bulunmaya başlamışlardı. Hatta bazı zayıf imanlılar, gayrı müslimlerin şu sözlerini dillerine dolayarak: Muhammed bize, Kisra ile Kay-ser'in hazinelerini elde edeceğimizi va'd ediyordu. Oysa bugün hiçbirimiz dışarıya defi hacete bile gitme hususunda güven göremiyoruz. Kendi nefsimizi emniyet içinde bulamıyoruz.

Yine bazı zayıf imanlılar cepheden ayrılmak için izin istiyor ve: "Evlerimiz düşmana karşı açıktır. îzin ver de evlerimize dönelim ya Resulullah" diyorlardı.

Kur'an-ı Kerim o korkulu durumda nefislerin durumunu ve kalplerdeki duyguları şu şekilde tasvir ediyor:

uEy inananlar Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani bir zaman size ordular gelmişti de, biz onların üzerine bir rüzgar ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik. Allah, yaptıklarınızı görmektedir. Hani onlar üstünüzden ve alt tarafınızdan gelmişlerdi. Gözler kaymış, yürekler hançereye dayanmıştı. Allah hakkında türlü zanlarda bulunuyordunuz. îşte orada mü'minler denenmiş, şiddetli bir sarsıntıyla sarsılmışlardı. Münafıklar ve kalblerinde hastalık bulunan kimseler; "Allah ve Resulü bize sadece boş vaadlerde bulundu" diyorlardı. Onlardan bir grup da şöyle demişti: "Ey Yesrip halkı, artık size duracak yer yok, dönün. Onlardan diğer bir topluluk ise: Evlerimiz açıktır" diyerek peygamberden izin istiyordu. Oysa onlar(ın evleri) açık değildi. Sadece kaçmak istiyorlardı. Eğer (Medine'nin) her yanından onların üzerine giril(ip saldırıl)saydı ve kendilerinden karışıklık çıkarmaları istenseydi, bu harekete katılırlardı. Bunu yapmakta fazla gecikmezlerdi. Oysa arkalarına dön(üp kaç)mayacaklarına dair Allah'a söz vermişlerdi. Allah'a verilen sözden sorumlu idiler. De ki: "Eğer ölümden veya öldürülmekten kaçıyorsanız, kaçmak size fayda vermez.. Kaçsanız bile pek az bir zaman yaşatılırsınız (sonunda yine ölürsünüz). De ki: 'Allah size bir kötülük dilese veya bir rahmet istese, O'na karşı kim koruyabilir? Allah'tan başka dost ve yardımcı da bulamazsınız" Allah, içinizden sizi alıkoyanları ve kardeşlerine: "Bize gelini Zorlanmadıkça savaşa gitmeyin"

diyenleri bilir. Kalplerine korku gelince, ölüm baygınlığı geçiren kimse gibi gözleri dönerek, sana baktıklarını görürsün. Korkulan gidince iyiliğinize olanı çekemeyip sivri dilleriyle sizi incitirler. Onlar, (içtenlikle) inanmamışlar, bu yüzden Alah onların işlerini boşa çıkarmıştır. Bu, Allah'a göre kolaydır. Onlar düşman birliklerinin gitmediklerini sanıyorlardı. Bu birlikler tekrar gelmiş olsalardı, kendilerini çöllerde bedevilerin yanında bulunup sadece sizin haberlerinizi (başınıza gelecek olayları) sormayı dilerlerdi. İçinizde bulunsalar dahi pek az dövüşürlerdi. Ey inananlar! Andolsun ki, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok anan kimseler için Resulullah en güzel örnektir. Mü'minler (düşman) orduları(nı) gördükleri zaman (korkmadılar): "Bu Allah'ın ve Resulünün bize uaadettiği şeydir. Allah ve Resulü doğru söylemiştir dediler. Bu, onların ancak imanlarını ve teslimiyetlerini arttırdı. Müminlerden öyle erkekler var ki, Allah'a verdikleri sözde durdular. Kimi bu uğurda canını vermiş, kimi de, beklemektedir. Sözlerini asla değiştirmemişlerdir. Bu sebeple Allah doğruları doğruluklarıyla mükafatlandırır, ikiyüzlüleri de dilerse azap-landırır veya tevbelerini kabul eder. Şüphesiz Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir. Allah, inkar edenleri kinleriyle geri çevirdi, bir hayra eremediler. Savaşta inananlara Allah'ın yardımı yetti. Allah güçlüdür, üstündür. Kitap ehlinden onlara yardım eden (Kurayza yahudijlerini de kalelerinden indirdi ve kalplerine korku düşürdü. (Onlardan) bir kısmını öldürüyordunuz bir kısmını da esir alıyordunuz. Onların topraklarını, evlerini ve mallarını ve henüz ayak basmadığınız bir toprağı size miras verdi. Allah, her şeye kadirdir." (Ahzab 9-27)

tşte bu ayet-i kerimelerde, o korkunç durumda mü'minlerin ruhi halleri çok ince bir şekilde tavsif edilmektedir. Bütün bu olumsuz şartlar karşısında, Hz.Peygamberin iradesi ve azmi zayıflamadı. Aksine O, Allah'ın yardımına inandığı için tedbirini alıyor, Peygamber azmi ile hazırlığını yapıyordu. Onun azim ve sebatı beraberindeki mü'minler için büyük bir örnek teşkil etti.

Hz. Peygamber, savaşa üç bin kişiyle çıktı. Kurayza Oğullarının gözleri önünde durmaları ve mücahitlerin kadınlarıyla çocuklarından endişe etmemeleri için çocuklarla kadınların sağlam binalarda saklanmalarını emretti. Ayrıca Medine'de yahu-dilerin baskınlarını önlemek için, Seleme bin Eşlem kumandasında yüz kişilik bir bekçi heyeti bıraktı. Yine Harise kumandasında üçyüz kişilik ikinci bir bekçi heyeti daha bırakmıştı. Bütün bunlar, müşriklere karşı aldığı tedbirler

cümlesinden-di. Onlara karşı tedbir alması gerekiyordu. Çünkü harp bir hiledir. "Onlar düzen kurarken, Allah da düzenlerini bozuyordu. Allah düzen yapanların en iyisidir (O kendisine karşı tuzak kuranların tuzaklarını başlarına geçirir.)" (Enfal 30)

Hz. Peygamber, müşrikleri birbirlerinden kopararak, bazı dünyevi faydalar karşılığında tamahlandırmak ve aralarındaki irtibatı koparmak istedi. Bu maksatla Gatafanhlarla beraberindeki Necidlileri tamahlandırmaya yöneldi. Uyeyne bin Hısm ile Haris bin Avf a haber yolladı. Barışıp geri dönmeleri karşılığında, Medine ürünlerinin üçte birini kendilerine vereceğini söyledi. Onlar da tamahlanarak bu şartı kabul ettiler. Kendi adlarına Hz.Peygamber'e bir mektup gönderdiler. Ancak Hz. Peygamber bu sözünü bir sulh kararı olarak yazıya geçirmedi. Çünkü ürün sahiplerine danışmadan bu konuda kesin karar verme imkanı yoktu. Bunu ürün sahiplerine bildirdiğinde, E vs kabilesinin lideri Sad bin Muaz ile Hazrec kabilesinin lideri Sad bin Ubade şöyle dediler: "Ey Allah'ın Resulü! Bu senin düşünerek yaptığın bir şey mi yoksa Allah'ın emri mi?" Hz. Peygamber şöyle cevap verdi: "Hayır Allah'ın emri değildir. Bunu kendi görüşümle yapıyorum.. Ancak Arapların size tek bir elden saldırdıklarını ve her taraftan üzerinize çullandıklarını gördüğüm için onların bir dereceye kadar güçlerini kırmayı arzuladım"

Sa'd bin Muaz dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Daha önce biz de onlarla birlikte Allah'a ortak koşuyor ve putlara tapıyorduk. Barış anlaşması yapmak istediğin bu kimseler, Medine ürünlerini ancak satın alarak elde edebileceklerini ümit ediyorlardı. Şimdi Allah bizleri islamiyet'le şereflendirdikten ve bizleri doğru yola kavuşturduktan, bizi ve seni islamiyet'le güçlendirip onurlandırdıktan sonra, mallarımızı bunlara verecek misin? Vallahi bizim bu barışa ihtiyacımız yoktur. Cenab-ı Allah, bizimle onlar arasındaki hükmünü verinceye kadar, onlara kılıçtan başka bir şey vermeyiz^ Bunun üzerine Hz. Peygamber: "Senin dediğin gibi olsun" dedi. Sad bin Muaz da, Gatafanlı-lar'm göndermiş oldukları mektubu alıp parçaladı. Böylece barış yapma arzusu nihayete ermiş oldu. Bu barış müşaveresi iki önemli hususu ifade etmektedir:

1- Hz. Peygamber ashabının azim derecesini öğrenmiş, düşmanlarıyla karşılaşmak arzusunda olduklarını anlamıştı.

2- Bu barış arzusu, Gatafanlılar'la beraberindeki kabileleri tamahlandırmıştı. Tamah ise, yerleştiği kalpteki azmi gevşetir. Bu sebeple onlar savaşın uzamasından dolayı bıkıp usanmışlar, Kureyşlilerle aralarında ihtilaf başgöstermişti. Hiçbir şey yapmadan ve hiçbir şey elde etmeden geri dönmek istemişlerdi.

Bu barış vaadi ile Hz. Peygamber, Kureyşliler'le beraberlerinde gelen Arapları birbirlerinden koparmış oluyordu. Geriye yahudilerle müşriklerin birbirinden koparılması kalıyordu. Ce-nab-ı Allah bu işi üstlenmeyi, isteyerek kabul eden birini göndermişti. Gatafanlılar'dan Nuaym bin Mes'ud Hz. Peygam-ber'in yanına gelerek: "Ya Resulullah! Ben müslüman oldum. Kavmim benim müslüman olduğumu bilmiyor. Sen bana dilediğini emret" demişti. Hz. Peygamber de ona şu cevabı vermişti: KSen artık bizden birisin. Elinden geldiği kadar düşmanlarımızı birbirinden kopar. Çünkü savaş hiledir." Bunun üzerine Nuaym bin Mes'ud, Hz. Peygamber'in yanından kalkıp Ku-rayza Oğulları'nm yanına gitti. Cahiliyet devrinde onların dostu ve içki sofralarının ayrılmaz bir üyesiydi. Şöyle dedi: "Ey Kurayza Oğulları, benim sizleri ne kadar sevdiğimi bilirsiniz. Aramızdaki dostluğu idrak edersiniz. Kureyşliler'le Gatafanlı-lar sizler gibi değildirler. Bu şehir, sizin şehrinizdi. içindeki mallar sizin mallarınız, çocuklar ve kadınlar, sizin çocuklarınız ve kadınlarınızdır. Buradan ayrılıp başka yere gidemezsiniz. Kureyşlilerle Gatafanlılar sadece Muhammed ile ashabına karşı savaşmak için buraya gelmişlerdir. Sizler ise, kalkmış onlara destek oluyorsunuz. Onların yurdu başka bir yurttur. Mallarıyla çocukları başka bir yurttadır. Müslümanlarda bir panik görürlerse kazanırlar, ama böyle bir hezimet ve panik değil, mukavemet görürlerse, çeker, kendi yurtlarına giderler. Sizinle Muhammed'i başbaşa bırakırlar. Oysa siz desteksiz kaldığınız takdirde Muhammed'le baş edemezsiniz. Siz müs-lümanlarla vuruşmayın;* müşriklerle el birliği etmeyin. Ancak Kureyşliler'in önde gelen şahıslarını kendi yanınıza rehin olarak alırsanız, bu, sizin için güvence olur ve bu durumda onlar sizinle birlik olup Muhammed'e karşı savaşırlar. Başarıyı da ancak böylelikle elde edebilirsiniz. Benim size önerim bunlardan ibarettir!"

Her ne kadar kendilerini Kureyşliler'den koparmak maksadıyla yapılmış olsa da bu, gerçek bir uyarıydı. Yalan değildi. Nuaym bin Mes'ud daha sonra Kurayzalılar'ın yanından ayrılıp Kureyşliler'in kumandanı Ebu Süfyan bin Harb'in yanına gitti ve dedi ki: "Ey Ebu Süfyan, sizi ne kadar çok sevdiğimi ve

Muhammed'den de ayrı olduğumu biliyorsunuz. Fakat size bir şeyi bildirmeyi üzerime görev bildim. Ancak bu nasihatimi gizli tutun."

Ebu Süfyan'ın, konuşulanları gizli tutacaklarına dair teminat vermesi üzerine Nuaym: "Biliyorsunuz ki, yahudiler Muhammed'e karşı yaptıkları ahde vefasızlıktan dolayı pişman olmuşlar ve bunu bildirmek üzere O'na bir elçi göndermişlerdir. Elçileri onlar adına Muhammed'e şöyle demiştir: Ey Muhammedi Kureyşli ve Gatafanlılar içinden önde gelen şahsiyetlerin bir kaçını rehin alıp sana teslim etmemizi ister misin? Sen de onların boyunlarını vur. Artık seninle birlik olalım ve Kureyşliler'le Gatafanlılar'ın köklerini kazıyalım! Onların bu önerilerini kabul ettiğini Muhammed de onlara bildirmiştir. Eğer yahudiler sizden rehin almak talebinde bulunurlarsa, sakın bir tek adamınızı bile onlara teslim etmeyin."

Nuaym, Ebu Süfyan'a böyle dedikten sonra çıkıp Gatafanlılar'ın yanma gitti ve Kureyş'e söylediklerinin aynısını onlara da söyledi.

Bu takvah ve idrakli müslümanin sözlerinden sonra Ebu Süfyan, İkrime bin Ebi Cehl'i Kurayzahlar'a göndererek bütün güçleriyle savaşa katılmaları isteğinde bulundu, ikrime onlara şöyle demişti: "Burası durulacak yer değildir. Atlarımız ve develerimiz helak oldu. Artık var gücünüzle savaşa katılın ki, Muhammed'in sonunu getirelim, aramızdaki davayı hal-ledelimV

O gün cumartesi günüydü. Kurayzalı yahudiler savaşmayacaklarına dair mazeret ileri sürdüler ve: (iBiz cumartesi günü bir şey yapamayız. Bildiğiniz gibi daha Önce bazılarımız cumartesi gününde böyle yaptıkları için belaya maruz kaldılar. Bu günde, Muhammed'e karşı sizinle savaşan kimselerin arasında yer almayız. Ancak elimizde bizler için güvence olacak adamlarınızı rehin verirseniz o zaman sizinle birlikte savaşır ve Muhammed'in sonunu getiririz. Eğer rehin vermezseniz, savaşın şiddetlenmesi anında kaçıp memleketinize gitmenizden ve bizi burada kendi başımıza bırakmanızdan korkarız. Muhammed bizim beldemizdedir. Biz yalnız başımıza onunla uğraşamayız. Onu yenecek gücümüz yoktur"

Kureyşliler, Kurayza Oğulları'nın kendileri için Kureyşli-ler'den rehin almak ve bu rehinleri Kureyşliler'in savaştan kaçmamaları için teminat olarak kullanmak

niyetinde olduklarını düşündüler. Kureyşli rehineleri de Kurayzalılar'm öldüreceklerini sandılar. Öte yandan Kurayzahlar da, Kureyşliler'in kendilerine teminat vermek istemediklerini anlamışlardı. Böylece Kureyşliler'le Kurayzalılar'm irtibatı koparılmış oluyordu. îki taraf da birbirine olan güvenlerini yitirmişti. Ama bütün bunlara rağmen, her iki taraf da azgınlık ve fesatlarını sürdürüyorlardı. Medine'deki müslümanlarm kadınlarıyla çocuklarının muhafaza altına alındıkları hisarlarla kalelere casuslar gönde-riyorlardı. Hz. Peygamber'le Nuaym bin Mes'ud'un girişimleri neticesinde iki taraf arasındaki birlik ortadan kalkmasına rağmen, yine de Hz. Peygamber'e karşı duydukları düşmanlık onları bir arada tutmaya devam ediyordu. Kurayzahlar mü'minle-rin evlerine saldırma ve onların kökünü kazıma isteklerini hala taşıyorlardı.

Yahudi Casusları ve Hz. Peygamber'in Ailesi Hz. Peygamberin halası, Abdulmuttalib kızı Safiye, Hassan bin Sabit'in evinde bulunuyordu. Hassan savaşçı değildi. Kadınlarla çocukların başında muhafız olarak bulunuyordu O zamanlar hicap ayeti henüz nazil olmamıştı. Safiye şöylt demişti: "Yanımıza bir yahudi geldi. Kalenin etrafını dolaşıyor du. O esnada Kurayzahlar da müslümanlara karşı savaşmak taydılar. Resulullah'la aralarındaki muahedeyi çiğnemişlerdi. Abdulmuttalib kızı Safîye, bu yahudinin mü'minlerin kadın larıyla çocuklarının muhafaza edildikleri evleri göz altında tu tup dolaşmakta olduğunu ve Kurayzalılar'm da kendileriyle Hz. Peygamber arasındaki muahedeyi çiğnediklerini, bu yahu dinin de müslümanlarm durumlarını araştıran casus olduğu nu, Hz. Peygamberin ailesini kasdettiğini anlamıştı. Bunu] üzerine Safîye hazretleri, Şair Hassana şöyle demişti: "E Hassan! Bizi yahudilere karşı koruyacak kimse yok. Hz. Pey gamber cephede İslam düşmanlarıyla çarpışıyor. Onların cej. heyi bırakıp yanımıza gelecek imkanları yok. Başımıza bir dü{ man saldırısı geldiği takdirde, mü'minler bize yardıma gelemezler. Bu yahudi gördüğün gibi kaleyi gözetliyor ve etrafı ki laçan ediyor. Allah'a yemin ederim ki, bu adam bizim durumumuzu araştırıyor. Ben kaleden inip de şu yahudi casusunu öldüreceğim."

Şair Hassan dedi ki: "Ey Abdülmuttalib'in kızı, Allah seni bağışlasın. Yemin ederim ki, ben bu işe ehil değilim" Şair Hassan'ın anlattığına göre Safiye, eline bir direk almış sonra da kaleden inip o direği yahudinin kafasına vurarak, onu öldürmüştür. Tekrar kaleye döndüğünde, Hassana: uîn de onun üzerindeki teçhizatı ve eşyaları al. Erkek olmasaydı, ben kendim üstünü araştırır, eşyalarını ve teçhizatını yağmalardım" demiştir.

Hassan da ona: "Benim onu yağmalamaya ihtiyacım yoktur ey Abdülmutalib'in kızı" demiştir.

Bu kıssayı, Allah'ın aslanı Hamza'nın kızkardeşi olan Safî-ye'nin cesaretini göstermek, ya da Şair Hassan'in durumunu belirtmek için anlatmadık. Yalnız yahudilerin, Hz. Peygamberin ve sahabilerin yokluklarında onları gözetlemek ve fırsat bulduklarında onları ele geçirmek için ne kadar hırslı olduklarım bilmemiz için anlattık.

İki Ordu

Şirk ordusu, sayılarının ve teçhizatlarının çokluğuyla övünüyordu. Kendilerinin bütün Arapları kanatlan altına aldıklarını sanıyorlar, Kurayza Oğulları'yla ittifak kurarak Medine'yi arkadan kuşatacaklarını tahmin ediyorlardı. Müttefikleri vasıtasıyla Medine'yi yakıp yıkacaklarını düşünüyorlardı. Ama ittifaklarında zayıflık bulunduğunu, söz ve fikirlerinin bir olmadığını akıllarına getirmiyorlar di. Çünkü müşrik ordusunun kumandası, aynı kişide toplan-mıyordu. Dolayısıyla da, aynı anda ve planlı bir şekilde mü'minlere saldırmaları mümkün değildi. Bu haldeyken, sayıca üstün olmaları kendilerine bir fayda sağlamadı. Çünkü aralarında birlik olan ve birbirini destekleyen az bir kuvvet, sayıları çok olan dağınık kuvvetlerden daha üstündü. Müşriklerin, değişik kimselerin kumandası altında hareket etmeleri, onların orduları için temel bir eksiklikti.

Ayrıca Hz. Peygamber, sayıları altı bin kişiyi bulan Gatafan-lılara barış niyeti göstermiş, onlara Medine ürünlerinin üçte birini vereceği konusunda bir ihtimaden sözetmişti. Bu da Gatafanlılar'ın tamahlarım artırarak, güçlerini müşriklerden kopardı. Her ne kadar kesin bir barış vaadinde bulunmamış olsa bile, barış kapısını aralamıştı. Böylece Kurayzalılarla müşrikler arasındaki ittifak gevşemiş, taraflar birbirlerine olan güvenlerini yitirmişlerdi. Bu arada onlardan bazıları Medine içinde Hz.Peygamber ile sahabilerin evlerine saldırmak için fırsat kolluyorlardı. Casuslarını Medine'ye göndermişlerdi.

Müşriklerle beraberindeki kabilelerden oluşan ordunun durumu işte buydu, iman ordusu ise, şiddetli savaş durumuyla karşılaşınca içlerindeki münafıklarla, paniğe kapılan zayıf imanlıları aralarından uzaklaştırmışlar, saf ve temiz bir iman ordusu haline gelmişlerdi. Kur'an-ı Kerim'de arınmış olan bu iman ordusunun vasıfları şu şekilde açıklanmaktadır: "M W mirilerden öyle erkekler var ki; Allah'a verdikleri sözde durdular. Onlardan kimi adağını yerine getirdi. (Şehit oluncaya kadar çarpışacaklarını adamışlardı. Çarpıştılar ve şehit düştüler) kimi de (şehitlik) beklemektedir. Sözlerini asla değiştirmemişlerdir.'" (Ahzab:23)

Hendeğin Geçilmesi

Müşrik orduları hiç beklemedikleri bir şeyle, hendekle karşılaştılar. Daha önce böyle bir şey görmedikleri için, bu durum karşısında nasıl bir tedbir alacaklarını bilemediler. Dolayısıyla, bu yeni durum karşısında Medine'yi yıkıp müslümanların kökünü kazıma istekleri suya düşmüştü. Fakat buna rağmen, bazı' müşrikler Hendek'ten karşı tarafa geçmek için yol bulmuşlardı. Örneğin Ebu Cehil'in oğlu îkrime ile Mahzum Oğulla-rı'nın bir kısmı ve Amir bin Abdi vüd el-amiri el Arabi hendekten karşı tarafa geçmeyi başarmışlardı. Airir bin Abdivüd el-Amiri elArabi, son derece güçlü bir kimseydi. Bedir savaşına katılmış, ağır yara aldığı için Uhud savaşma katılamamıştı. Hendek savaşma yerini ve gücünü göstermek, öfkesini dindirmek ve öcünü almak için gelmişti. Çarpışmak için müslüman-lardan adam istedi. Hz. Ali ona karşı çıkmak istedi, ama Peygamber efendimiz iki defa Ali 'yi tutup bırakmadı. Amr, müs-lümanları karşısına gönderecek adamları olmadığını söyleyerek ayıplayınca, bu defa Hz. Ali duramadı, ona karşı atıldı.

Hz. Peygamber de ona engel olamadı. Karşı karşıya geldiklerinde, Hz. Ali onu hidayete davet etti ve şöyle dedi: "Ey Arar, sen daha önceleri Allah'a söz vermiştin. Kureyşliler'den bir adam seni iki şeyden birine davet ettiği zaman o şeylerin en hayırlısını kabul edeceğini söylemiştin. Öyle değil mi?" Amr, evet deyince, Hz. Ali bu defa ona şöyle dedi: "Ben seni Allah'a, Resulüne ve islam'a

davet ediyorum." Amr: "Benim buna ihtaya-cım yok" cevabını verdi. Hz. Ali ise: "Ben seni atından inmeye davet ediyorum" dedi. Amr sordu: "Niçin ey kardeşimin oğlu? Allah'a andolsun ki, ben seni öldürmek istemiyorum." Hz. Ali ona dedi ki: "Öyle ama, vallahi ben seni Öldürmek istiyorum."

Hz. Ali 'nin bu sözleri üzerine Am r Öfkelenerek atını mızrakla yaraladı ve öldürdü. Attan inip Ali ile karşılaştı. Öyle görülüyor ki, Hz. Ali at üzerinde değildi. Amr da, onunla at üzerinde değil; attan indikten sonra savaşmak istemişti. Sonra Ali'ye yöneldi ve karşılıklı hücuma geçtiler. Ali'ye bir darbe vurdu ve Ali i onu kalkamyla karşıladı. Bu darbe Ali'nin kalkanını parçalamış ve başından yaralamıştı. Bunun üzerine Ali de onun kürek kemiğine bir darbe vurarak onu öldürdü. Ali'nin darbeleri gerçekten şiddetliydi. Onu öldürünce müslümanlar tekbir getirdiler. Bunu işiten Peygamber efendimiz, Ali'nin onu öldürdüğünü anlamıştı. Ali sevinçle Hz. Peygamberin yanma geldi. Hattab oğlu Ömer ona: "Ey Ali! Onun zırhını yağ-malasaydın ya. Çünkü Araplar arasında onun zırhından daha iyi bir zırh yoktur" dedi. Hz. Ali ise ona: "Ben onu vurdum. Fakat o ardını bana döndü, ben de onun üzerindeki eşyaları yağmalamaktan utandım" diye cevap verdi.

Amr bin Abd-i Vüd, müşrikler arasında itibar sahibi bir kimseydi. Nitekim öldürüldükten sonra, müslümanlar tarafına bir miktar mal göndererek onun cesedini istediler. Hz. Peygamber ise, herhangi bir karşılık almadan cesedi onlara gönderdi ve: "O sizin olsun. Biz ölülerin bedelini istemeyiz ve yemeyiz" dedi. îşte hendeği geçenler bunlardı. Aralarında İkrime bin Ebi Cehlle diğerleri de vardı. Bazı rivayetlere göre Halid bin Velid de onlar arasında bulunuyordu. Bunlar Hz. Ali ile Amr bin Abd-i Vüd arasında geçen teke tek çarpışmayı görmüşlerdi. Gerçekten de Amr bin Abd-i Vüd hiç bir karşılaşmada ye-nilmemişti. Onun öldürüldüğünü görür görmez, tekrar hendekten atlayarak müşrik tarafına kaçtılar. Amr'ın öldürülmesinden sonra hiç kimse Hz. Ali'ye karşı çıkma cesaretini gösteremedi. Taberi'nin, Tarih'inde anlattığına göre, Nevfel bin Abdullah bin Mugire, hendeğe yuvarlanıp düşmüş ve mü'minler tarafından taş yağmuruna tutulmuştu. Bunun üzerine: "Öldü-recekseniz bari daha güzel bir şekilde öldürün" dedi. Hz. Ali hendeğe inerek onu orada öldürdü. Bir rivayete göre onu Zü-beyr bin Avvam öldürmüştür. Kureyşliler, öldürülmesinden sonra onun cesedini de mal karşılığında istemişlerdi. Hz. Peygamber yine herhangi bir karşılık almadan onun cesedini de iade etmiş ve: "Biz ölülerin parasını yemeyiz" demişti.

Mü'minlerin Evlerine Hücum

Dar bir yerden hendeği geçen kimselerin yaptıkları saldırıdan sonra kuşatma devam etti. O esnada müşriklerden iki kişi öldürülmüştü. Bunlar Manzum Oğulları kabilesinden Nevfel ile Amir Oğullarından Amr bin Abd-i Vüd idi. Bundan sonra müşriklerden kimse hendeği geçmeye cesaret edemedi. Fakat müslümanları ok yağmuruna tuttular. Müslümanlar da onlara karşılık veriyorlardı. Müşriklerden bir kişi müslümanlarm okuna hedef olup ölmüştü. Müslümanlardan da beş kişi şehit olmuştu. Altıncıları büyük sahabi Sad bin Muaz oldu. O, Ku-rayza Oğulları'na giden iki kişiden biriydi. Şiddet anında onların hainliklerini görmüşlerdi. Sa'd (r.a.) savaş meydanına, pek sağlam olmayan bir zırhla çıkmıştı. îki kolu açıktaydı. Müşriklerin attıkları bir ok onun kolundaki damarı kesmiş, hareketsiz hale getirmişti. Fakat kendisi Kurayza Oğullarının, hainliklerinin cezalarını görmeden ölmemek için Allah'a dua etmişti. Cenab-ı Allah onun duasını kabul buyurmuş ve bir süre daha yaşatmıştı. Sonunda Sa'd, Kurayza Oğulları'na hakem ölmüş ve artık hoşnut bir halde Cenab-ı Allah onun ruhunu teslim almıştı.

Mü'minlerle müşrikler arasındaki çatışma devam ediyordu. Sonunda müşrikler, önlerinde bulunan hendek nedeniyle mü'minlere ulaşamayacaklarını anladılar. Ali ve kardeşleri gibi sadık mü'minler de, hendeğin gerisindeydiler. Ellerinde parlayan kılıçları vardı.

Medine'nin alt tarafından müşrikler, Hz. Peygamberin evine saldırabilirlerdi. Bu, olsa olsa Kurayza Oğulları tarafından yapılabilecek bir işti. Müşrikler ancak onların bulunduğu yönden Medine'ye gelebilirlerdi. Zaten Kurayza Oğullan da bu amaçla muahedeyi bozmuş, intikam alabilmek için müşriklere o yolu açık tutmuşlardı. Maksatları, Nadir Oğullan ile Kaynuka Oğulları'ndan olan yahudi kardeşlerinin öcünü almaktı. Aslında Kaynuka Oğullan'yla Nadir Oğulları'ndan olan yahudiler mü'minlere mütecaviz davranıp ahdi bozduklarından ve Resu-lullah'a hıyanet ettiklerinden dolayı, Medine'den sürgün edilmişlerdi.

Ibn Kesir, Tarih'inde Ukbe bin Musa'dan naklen şöyle der: "Müşrikler Hz. Peygamberin evine bir kıta asker gönderdiler. Mü'minler gün boyunca onlara karşı direndiler. İkindi namazının vakti geçtiği halde, Hz. Peygamber ile beraberindeki sahabilerden hiçbiri ikindi namazını kılmamışlar di. Gece vakti müşrik kıtası geri dönmüştü. Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle demişti: "Bizi ikindi namazını kılmaktan alıkoydular. Allah onların karınlarını kalplerini ve kabirlerini ateş ile doldur-sun\"

Bu ifadelerden anlaşıldığına göre, Medine'deki mü'min evlerini muhafaza altında bulunduran mücahitler, Kurayza Oğulla-rı'nın hıyanetine uğramışlardı. Bu nedenle Kurayzalılar'a karşı durmuş ve direnmişlerdi. Sonunda Hz. Peygamber de, bu iyi yürekli mücahitlerin yanma gelmiş, onlara katılmıştı. Yahudi Kurayzalılar'ın saldırılarını püskürtmüş, dolayısıyla o hainler, müminlerin evlerine saldırıda bulunamamışlardı. Hz. Peygamber bu mücahitlere katılınca hendeğin korumasını diğer mü'min mücahitlere bırakmıştı. O mü'min mücahitler ki, Allah'a verdikleri sözde durmuşlardı. Sözlerini asla değiştirmemişlerdi. Her ne kadar Kurayzalı yahudiler amaçlarına ulaşa-mamışlarsa da, Medine'deki mü'min kadınlarla çocukları rahatsız etmişlerdi. Bu da büyük bir suçtu. Ahdi bozmuş ve selefleri olan Kaynuka Oğullan'yla Nadir Oğulları gibi sözlerinde durmamışlardı. Kendilerinden sonra gelecek yahudiler de bunlar gibi davranacaklardı. Bu da, mü'minlerin karşılaştıkları bela ve imtihanın şiddetlendiğini gösteriyordu. İşte bu sebeple mü'minler, ikindi namazıyla akşam namazını, akşam namazı vaktinde cem-i te'hir şeklinde kıldılar. Buharı, Cabir bin Abdullah'tan şöyle rivayet eder:" Hattab oğlu Ömer, Hendek'te gün balımından sonra geldi. Kureyşli kafirlere öfkeleniyor ve: "Ya Resulullah! Ben güneş batıncaya kadar ikindi namazını kılamadım" diyordu. Hz.Peygamber ona: "Vallahi ben de kılamadım" dedi. Bunun üzerine biz Resulullah (sav) ile aşağıya inip abdest aldık. Güneş battıktan sonra ikindi namazını kıldık. Ardından da akşam namazını eda ettik."

Bu olay savaş mazereti nedeniyle iki namazı bir arada kılmanın caiz olduğunu göstermektedir. Ahmed bin Hanbel, savaş mazereti, ya da başka mazeretler dolayısıyla iki namazı bir arada kılmanın caiz olduğunu söylemiştir.

Hz. Peygamberin Duası ve Duasının Kabulü

"Yoksa siz, sizden önce geçenlerin durumu başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Onlara öyle yoksulluk ve sıkıntı dokunmuştu. Öyle sarsılmışlardı ki, nihayet peygamber ve onunla birlikte inananlar: "Allah'ın yardımı ne zaman?" diyecek olmuşlardı.. İyi bilin ki, Allah'ın yardımı yakındır" (Bakara: 214)

Hz. Peygamber ile beraberindeki mü'minler büyük sıkıntıya düşmüşlerdi. Yirmi gece kadar muhasara altında kaldılar. Ayrıca Kurayza Oğulları da, bilinen hıyaneti işlemişler, büyük bir kıta asker ile, Hz.Peygamberin evine saldırmaya yeltenmişlerdi. Fakat bu sıkıntı sadece mü'minlerin üzerinde değildi. Aynı şekilde şirk ordusu da şiddetli soğuk ile pençeleşmekteydi. Azıkları azalmış, binekleri helak olmuştu. Ayrıca birbirleri hakkında kötü zanda bulunmaya başlamışlardı. Öyle ki Mek-keli müşriklerin lideri ve sözcüsü olan Ebu Süfyan, şöyle demişti: "Vallahi siz kalınacak yerde değilsiniz. Bineklerimiz ve davarlarımız helak oldu. Kurayza Oğulları bizimle ittifak etmişlerdi. Fakat ittifaklarına riayet etmiyorlar."

Mü'minler, imanları nedeniyle sabrediyorlardı. Fakat müş-riklerinse bu eziyetlere katlanmalarına hiçbir sebep yoktu. Kendilerini teselli edecek imandan yoksundular. Hz. Peygamber, sürekli olarak rabbine yöneliyor ve ona müracaatta bulunuyordu. O zorlu hallerde durumunu rabbine arzediyor, ona yalvarıp yakarıyor ve çeşitli dualarda bulunuyordu. Nitekim dualarına Cenab-ı Allah icabet etti: "Bana dua edin ki size icabet edeyim."

O sıkıntılı durumda Hz. Peygamberin yapmış olduğu dualardan birini Ahmed bin Hanbel şu şekilde rivayet eder: "Allah'ım avretlerimizi muhafaza et. Korkularımızı güvenliğe çevir."

Buhari ve Müslim'in Sahih'lerinde yer alan dualarından biri de şudur: "Ey Kitab'ı indiren ve hesabı çabuk gören Allah'ım! Düşmanları hezimete uğrat. Allah'ım onları yenilgiye uğrat. Onlara sarsıntı ver ve bizi onlara karşı koru"

Yine Buhari 'nin Ebu Hureyre'den rivayet ettiğine göre, Hz. Peygamber o zorlu anlarda şöyle dua etmişti: "Allah'tan başka tanrı yoktur. O ordusunu güçlendirdi. Kulunu te'yid etti. Birleşik grupları tek başına mağlup etti. Ondan sonra hiçbir şey yoktur."

Cenab-ı Allah, Resulünün duasına icabet etti. Dua ibadettir. Resulün ibadetinden daha halis daha temiz ve daha saf bir ibadet düşünülebilir mi?

Cenab-ı Allah çok soğuk bir günde, müşriklerin üzerine şiddetli bir fırtına gönderdi. Bir taraftan da, melekler o müşriklerin kalplerine korku yayıyor, onları birbirine düşürüyordu. Bunun üzerine Gatafanlılar Kureyşliler'den kopmuşlardı. Kuray-zalılar, Mekkeli müşrikler hakkında türlü zanlarda bulunmuşlardı. Rivayete göre, Kurayzalılar paniğe kapılarak Hz. Peygamberden barış isteğinde bulunmak üzere elçi göndermişlerdi. Nadir Oğulları'nı yine eski yerlerine kabul etmesi için öneride bulunmuşlardı. Kendilerine bir korku gelmiş ve kalpleri durmuştu. Fırtına onları paniğe düşürmüştü. Ebu Süfyan şöyle diyordu: "Görüyorsunuz ki şu fırtınanın şiddetinden tencerelerimiz ocak üstünde duramıyor. Ateşlerimiz yanmıyor. Gelin Mekke'ye dönelim. Doğrusu ben dönüyorum!" Yardımsız, desteksiz ve perişan bir vaziyette geri döndüler. Eşyalarını yerlerinde bıraktılar. Mü'minlerden öc alamadılar. Attıkları oklarla altı mü'mini şehid etmişler, mü'minler de onlardan 3 kişiyi öldürmüşlerdi. Ölen müşriklerden biri de, birkaç kişiye bedel olan Amr bin Abd-i Vüd idi. Onu, İslam kahramanı Hz. Ali öldürmüştü.

Hendek savaşının sona erişi Kur'an-ı Kerim tarafından şu şekilde açıklanmaktadır:

"Allah, inkar edenleri öfkeleriyle geri çevirdi, hiçbir hayra eremediler. Allah savaşta (rüzgar ve meleklerin yardımıyla) müzminlere yetti. Allah güçlüdür, üstündür." (Ahzab 25)

Cenab-ı Allah Hendek savaşını ve neticelerini şöyle bildiriyor: uEy inananlar, Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani bir zaman size ordular gelmişti de biz onların üzerine bir rüzgar ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik. Allah yaptıklarınızı görmektedir"(Ahzab 9)

Böylece dağınık gruplardan oluşan müşrik ordularının başlattığı Ahzab savaşı (Hendek muharebesi) sona ermişti. Bu savaşla Arap Yarımadası kökten sarsılmıştı. Müşrikler her tarafta İslam'ın kökünü kazıyacaklarını, müslümanları Medine'den söküp atacaklarını ilan etmişler, ama perişan bir vaziyette geri dönmüşlerdi. Paniğe kapılmışlar ve Rablerinin büyük mucizelerini görmüşlerdi.

Vakıdi'nin "Kitab-ül Mağazi" adlı eserinde nakledildiğine göre, Ebu Süfyan Mekke'ye döndükten sonra, Ebu Seleme el-Cüşemi ile, Hz. Peygambe're şu mektubu göndermişti:

"Ey Allah! Senin isminle başlarım. Ya Muhammedi Ben Lafa, Uzza'ya, İsafa, Naile'ye ve Hübel'e yemine derim ki, senin kökünü kazımak ve bir daha dönüp seninle uğraşmamak için bütün topluluğumuzun, ordularımızın başında senin üzerine yürümüştüm. Fakat gördük ki, bizimle karşılaşmak istemiyorsun. Hendekler kazıp yolları ve geçitleri daraltmışsın. Ne olurdu bu planları sana öğreteni bir bilseydim. Fakat biz yine dönüp geleceğiz. Uhud günü gibi kadınların dahi size karşı zafer kazandığı bir günü, size tekrar göstereceğiz*"

Hz. Peygamber de ona şu cevabı verdi:

"Allah'ın Resulü Muhammed'den Harb oğlu Ebu Süfyan*a:

Şimdi senin mektubun bana geldi. Nefsin seni eskiden beri Allah'a karşı hep aldatıp duruyor. Sen, bütün topluluğunuzun ve ordunuzun başında bize geldiğini ve kökümüzü kazımadıkça dönmek istemediğini hatırlatıyorsun. Bu Öyle bir iştir ki, Allah, seninle yapmak istediğin o iş arasına giriyor ve bize de Lat ile

Uzza adını ağzına alamayacağın kadar güzel bir akıbet ve sonuç hazırlıyor.

Kazmış olduğumuz hendeğin, kim tarafından Önerildiğini soruyorsun. Hiç şüphesiz, seni ve senin arkadaşlarını kızdırmak için onu bana yüce Allah ilham etti! Elbet ve elbet sana öyle bir gün gelecek ki, o günde Lafı, Uzza'yı, İsaf ve Naile ile Hübel'i kıracağım. Ve o gün ben bunları sana hatırlatacağımı"

Hendek Gazasının Sonuçları

Bu gazanın bazı güzel sonuçları olmuştur:

a- Cenab-ı Allah o kafirleri öfkeleriyle geri çevirmiştir. Amaçlarına ulaşamamışlardır. Olanca güçlerini sarfettikleri ve Medine'ye saldırmak için bütün Arapları başlarına topladıkları halde, sadece altı mü'mini şehit edebilmişler, buna karşılık kendileri de üç ölü vermişlerdi. Ölülerinin arasında ünlü yiğitleri Amr bin Abd-i Vüd de vardı. Bunun sonucunda da kalplerine ümitsizlik düşmüş, artık Hz. Peygambere bir şey yapamayacaklarını anlamışlardı. Bundan sonra daha fazlasını yapacak güçleri yoktu. Hz. Peygamber de sahabilerine şu müjdeyi veriyordu: "Bu senenizden sonra, artık Kureyş size saldıramaya-caktır. Fakat siz onlara saldıracaksınız." Buna Kur'an-ı Kerim de, şu ayet-i kerime ile işaret etmiştir: "Allah savaşta (rüzgar ve meleklerin yardımıyla) mü'minlere yetti." (Ahzab: 25)

b- Uhud gazasından sonra Kureyş müşrikleri, Hz. Muham-med ile sahabilerinin hezimete uğradıklarına dair yalan haberler yaydıklarından, etraftaki müşrik Araplar da mü'minlere baskın yapma yolunda ümit beslemeye başladılar. Fakat zafer kazanamadılar. Aksine içlerine büyük bir korku düştü. Korku, onları amaçlarından uzaklaştırdı ve tedbir almalarını önledi. Müslümanlara saldırmayı, onlara hıyanet etmeyi ve suikastta bulunmayı düşünemez oldular. Artık ümitleri tamamen kesilmişti. Çaresiz kalıp, Hz. Muhammed'in davetine icabet etmeyi, onun dinine girmeyi düşünmeye başlamışlardı. Bu nedenle etraftan grup grup, ferd ferd insanlar gelip Hz. Peygamber'e teslim oluyor ve onun dinine giriyorlardı. Çünkü ortadaki bulutlar dağılmış, gökyüzü berraklaşmıştı. Artık islamiyet'i öğrenmek için Arap kabileleri Hz. Peygamber'in yanına geliyorlardı,

c- Savaşlardaki muzafferiyet gibi maddi mucizeler, her şeyi maddi çerçevede görüp değerlendiren maddeci müşrikleri etkiliyordu. Özellikle bu mucizelerin korkulu savaş alanlarında izhar edilmiş olması, onları daha da fazla korkutuyordu. Çünkü bu mucizeler, onların alışık oldukları bir sebep olmaksızın izhar edilmişti. Bu nedenle de akılları, İslamiyet'i selim bir hava içinde düşünmeye ve putperestlikten arınmaya başlamıştı. Artık hakkın nuru, onların

zihinlerine yavaş yavaş girmeye başlamıştı. Aydınlandıkça da hakka yöneliyor ve onu arıyorlardı: "Allah, dilediğini dosdoğru yola iletir"

d- Yahudilerin niyetleri açıkça ortaya çıkmıştı. Kalplerinde gizledikleri şeyler, herkes tarafından bilinir hale gelmişti. Bu hendek musibeti, yahudilerin mü'minlere karşı kalplerinde gizledikleri niyetlerini gün gibi ortaya koymuştu. Artık münafıkların gizlemeleri onu perdelemiyordu. Hz. Peygamberin önünde tanınır hale gelmişlerdi.

e- Hendek olayı, batıl ehlinin kalabalık da olsalar, tek yürekle hareket etmediklerini göstermiş oldu. Onlar bir araya gelmiş ve birleşik cephe oluşturmuşlardı ama her birinin maksatları değişik olduğundan, çabucak dağılıverdiler. Gatafanlılar Hz. Peygamber'le barış yapıp yurtlarına dönmeye eğilim göstermişlerdi. Kurayzahlarla Kureyşliler de anlaşamamışlardı.

KURAYZA OĞULLARI SAVAŞI

Kurayza Oğulları Gazvesi

Bu gazve, Kureyşlilerle beraberlerindeki müşriklerin Medine'ye saldırı amaçlarının boşa çıkmasının sonuçlarından biridir. Onlar hendeği hedefleri olan Medine ile, kendi aralarında bir engel olarak görmüşlerdi. Bu sebeple de Kurayza Oğulları, Hz. Peygamberle yapmış oldukları muahedeyi çiğnemiş ve arkadan onun evine saldırmayı planlamışlardı. Bu planlarını gerçekleştirmek için olanca güçleriyle uğraşmışlardı. Bunu, Hz. Peygamberi arkadan vurmak ve onu yok etmek için bir fırsat olarak değerlendirmişlerdi. Hz. Peygamberle yapmış oldukları muahedenin şartlarına riayet ettikleri takdirde, barış ve güvenlik içinde yaşayarak mü'minlerle aynı hakka sahip olacakları yerde, Hz.Peygamberi arkadan vurup işini bitirmekle kendi hedeflerine ulaşacaklarını sanmışlardı. Bu sebeple Kureyşli-lere meylettiler, onlarla yardımlaştılar. Hz.Peygamberle beraberindeki mü'minlere arkadan saldırıp onların evlerini ele geçirmeye

teşebbüs ettiler. Fakat Cenab-ı Allah onları öfkeleriyle geri çevirdi. Hiçbir hayır elde edemediler. Savaşta rüzgar estirip melekleri yardıma koşturarak Cenab-ı Allah mü'minlere yardımcı oldu. Bunu gören îslam düşmanları, fırsatın ellerinden kaçmış olduğunu anladılar. Akibetleri de perişanlık ve hüsran oldu.îşte bu müşrikler, yurtlarına geri döndülür. Artık kimsenin kendilerine saldırmayacağını zannetmişlerdi. Yaptıkları kötülüğün, işledikleri suçun cezasını Ödetecek kimse bulunmayacağını sanmışlardı. Kurayza Oğullarına gelince; onlar, müşriklere yaptıkları yardımın ve bozdukları anlaşmanın hesabını ağır bir şekilde ödeyeceklerdi. îşte bu sebeple kalbleri korku ve ürküntü doldu. Sonuç ise şöyle oldu: "Kitap ehlinden onlara yardım eden (Kurayza yahudi)lerini de kalelerinden indirdi ve kalplerine korku düşürdü. (Onlardan) bir kısmını Öldürüyordunuz, bir kısmını da esir alıyordunuz. Onların topraklarını, evlerini ve mallarını ve henüz ayak basmadığınız bir toprağı size miras verdi. Allah, her şeye kadirdir." (Ahzab: 26-27)

Hz. Peygamberin elinde şu üç ihtimal vardı:

Ya onları affedip yurtlarında güvenlik içinde bırakacak ve onlar da hıyanet ettikleri mü'minlerle yine yanyana, komşu olarak yaşayacaklardı ki, bu, imkansız olan bir şeydi. Çünkü affetmek, ancak kendisinden hayır beklenen kimseler için caizdir. Fakat bunlar ahde ve sözleşmeye riayet etmememişlerdi. Dolayısıyla bunları affetmek mümkün değildi.

Ya da Nadir Oğullarım sürgün ettği gibi, bunları da sürgün edecekti. Fakat bunlarla Nadir Oğullarını eşit tutmak adil bir davranış olmayacaktı. Çünkü Nadir Oğullan, her ne kadar Hz. Peygamberle yapmış oldukları muahedeyi çiğnemişlerse de, cürümleri bunlarmkinden daha aşağı derecedeydi. Onlar Hz.Pey-gamberin evlerine hücum etmemişlerdi. Kurayza Oğulları ise, hem alt taraftan, hem üst taraftan saldırmışlardı. Şirk ordusuyla işbirliği yapmışlar, başlıbaşına bir bela olmuşlardı. Hz. Peygamberin müşriklerle Medine arasına engel olarak hendek kazmasından sonra, bunlar daha da şiddetli saldırılarda bulunmuş ve kötü faaliyetler icra etmişlerdi.

Şu halde yukarıdaki iki cezadan birincisini Kurayza Oğullarına tatbit etmek, akıl karı değildi. îkinci hususu tatbik etmek ise, adaletle bağdaşmazdı. Geriye kalan üçüncü ihtimal onlarla savaşmaktı. îşte bu noktada hakikat şunu söylüyor: Yenik

düşen hainlere yazıklar olsun. Bunlarla savaşılacak olursa, savaşın sonucu önceden biliniyordu. Hepsi baştan sona mahvedilecek, mü'minler rahatlayacaktı. Çünkü bunların müşriklere katılması mü'minleri öfkelendirmişti. Mü'minler bunları Nadir Oğullan gibi Medine'den sürgün etmek istemişler, ama Nadir Oğullarıyla eşit durumda olmadıklarından dolayı, Hz. Peygamber bunu kabul etmemişti. Allahü Teala'nm emrine dayanarak bunlarla savaşmayı uygun görmüştü. Ama bunlar teslim olmuşlardı.

Allah'ın Emri

Cenab-ı Allah Hz. Muhammed'e Kurayza Oğullarıyla savaşması için Medine'den çıkma emri verdi. Rivayete göre vahiy meleği Cebrail, Hz.Peygamberin yanına gelmiş, onun silahı elden bıraktığını görünce şöyle demişti: "Sen silahları bıraktın ama melekler bırakmadı. Onur ve üstünlük sahibi olan Allah seni Kurayza Oğullarına gidip onlarla savaşmanı emrediyorY*

Bu ilahi emir üzerine Hz.Peygamber Kurayza Oğullarına gitti. Zaten savaş mantığı da bunu gerektiriyordu. Allah'ın emri olan, sakınma ve tedbir de böyle yapılmasını şart koşuyordu. Hz. Peygamber, Rabbinin emrine icabet ederek halka duyuruda bulundu, işitenlerin ve itaat edenlerin gelmelerini, namazlarını Kurayza Oğulları yurdunda kılmalarını söyledi. Sefere çıkarken Medine'de vekil olarak Ibn Ümmü Mektum'u bıraktı. Ordunun bayrağını Ebu Talib oğlu Ali'ye verdi. Hz Ali ordunun önünde yürüyordu. Kurayza Oğullarının kalelerine yaklaştığında onların Hz. Peygamber hakkında çirkin şeyler söylediğini işitti. Azgınlık ve fesatlarını hala devam ettiriyorlardı. Bunların çirkin konuşmalarını işiten Hz. Ali, daha fazlasını duymamak için geri dönüp Resulullah'ın yanma geldi. Hz. Peygamber onların kendisi hakkında kötü şeyler söylediklerini ve Ali'nin de onların bu fena laflarını işitmek istemediğini anladı. Bunun üzerine Kurayza Oğullarının kalelerine yaklaşarak onlara şöyle seslendi: uEy maymunların kardeşleri! Allah sizi rüsvay etti mi, intikamını üzerinize indirdi miT Onlar şöyle karşılık verdiler: "Ey Eba Kasım, sen cahil bir kimse olmadığın halde niye böyle konuşuyorsun?" Hz.Peygamber askerlerini toparlayıp

düzenledikten sonra üzerlerine yürümeye devam etti. Bayrak Hz. Ali'nin elindeydi. Yürüdüler ve nihayet onların kuyularından birinin yanına gelip konakladılar.

Sahabiler arasında ikindi namazını kılmamış olanlar vardı. Bunlar ancak ikindi namazlarını yatsı vaktinde kılabildiler. Çünkü Hz. Peygamber, Medine'de iken, sahabilerin ikindi namazını Medine'de kılmamalarını, Kurayza Oğulları yurdunda kılmalarını emretmişti. Onlar da kendilerine ikindi namazını kıldırması için Hz. Peygamberi beklemişlerdi. Bu sebeple ikindi namazlarını ertelemişler, yatsı vaktinde kılmışlardı. Bu ertelemelerinden dolayı Hz. Peygamber onları kınamamıştı.

Hz. Peygamber, Kurayza Oğullarıyla savaşmak için, onları kuşatma altına aldı. Bu, Allah'ın ona verdiği bir emirdi. Önce de söylediğimiz gibi, akla uygun olan da buydu. Ama onlar mü'minlerle savaşmak için kaleden dışarı çıkmadılar. Kuşatma 25 gece sürdü. Sonunda sıkıştılar ve takatsiz kaldılar Huyey bin Ahtab da Kab bin Esed'in kalesindeydi. Huyey, onları ahdi bozmaya teşvik etmişti. Herhangi bir durumla karşılaşa-, cak olurlarsa, kendisi de onlarla birlikte kalede bekleyeceği sözünü vermiş; müşrikler Muhammed'e darbe indiremeyecek olurlarsa, kendisinin de Kurayza Oğullarıyla birlik içinde hare? ket edeceğini söylemişti. Gerçekten de sözünü yerine getirmişti.

Kurayza Oğulları Hz.Peygamberin kendileriyle savaşmadan çekip gitmeyeceğini kesinlikle anlayarak savaşın kaçınılmaz olduğunu gözleriyle görünce, liderleri Kab bin Esed onlara üç öneride bulundu:

1- Hz. Muhammed'e iman etmek. Bu önerisiyle ilgili olarak şu açıklamada bulunmuştu: Biz bu adama biat eder ve onu tasdikleriz. Allah'a andolsun ki onun kitap sahibi bir peygamber olduğu size açıklanmıştır. Kitabınız olan Tevrat'ta onun nitelikleri anlatılmıştır. îman etiğiniz takdirde mallarınız, çocuklarınız ve kadınlarınız emniyet içinde olacaklardır.

Onun bu Önerisi karşısında Yahudiler dediler ki: Biz Tevrat'ın hükmünden a'sla ayrılamayız ve onun yerine başka bir kitaba bağlananlayız.

2- Ya da çocuklarından ve kadınlarından ayrı olarak yenik düştükten sonra yine

savaşacaklardı. Bunu kabul etmediler.

3- Cumartesi günü ansızın Hz. Muhammed'e saldıracaklardı. Çünkü müslümanlar, onların Cumartesi günü savaşacaklarını hiç beklemiyorlardı. Böyle olunca müslümanlar hazırlıksız yakalanacaklardı.

Sonunda teslim olmaya razı oldular, ancak sonucun ne olacağını bilmiyorlardı. Hz. Peygambere elçi göndererek Ebu Lübabe'yi yanlarına göndermesini istediler. Ebu Lübabe'nin yanlarına gitmekte olduklarını gördüklerinde erkekleri kalkıp onu karşıladılar. Kadınları' ve çocukları da ona karşı yakınmaya başladılar. Bu manzara karşısında kalbi dayanamadı, merhamete geldi. Ona: "Muhamnıed'in hükmüne razı olmamızı uygun görür müsün?" dîye sordular. O da "evet" deyip eliyle boğazına işaret etti. Yani onun hükmüne razı olduğunuz takdirde hep birlikte boğazlanırsınız, demek istedi.

Ebu Lübabe der ki: "Vallahi ben böyle söyledikten sonra, daha Kurayza oğulannın yurdundan ayrılmadan Allah'a ve Resulüne hıyanet ettiğimi anladım."

Sonra Ebu Lübabe bu yaptığından dolayı üzüldü. Utancından Hz. Peygambere uğramadan, arka yoldan Mescid-i Nebe-vi'ye gitti. Direklerden birine kendini bağlattı ve: "Bu yaptığım hıyanetten dolayı Cenab-ı Allah tevbemi kabul buyuruncaya kadar buradan ayrılmayacağım." dedi. Mü'rninin kuvvetli kalbi işte böyle olur. Onun geciktiğini gören Hz. Peygamber nerede kaldığını sorunca durumunu ona arzettiler.

Şimdi Kurayza Oğullarının yaptıkları hıyanet ve ahde vefasızlık nedeniyle, hak ettikleri akıbeti anlatalım. Bunlar, İslam devletini yok etmek için çalışmışlardı. Ama Cenab-ı Allah bir işe hükmedince o iş mutlaka yerine gelir.

Kurayza Oğulları ve Sa'd bin Muaz'ın Hükmü

Kurayza Oğullan Sa'd bin Muaz'ın hükmüne razı oldular. Sa'd Evs kabilesindendi. Hz,Peygamberin onları Medine'den' Kaynuka Oğulları ve Nadir Oğulları gibi sürgün etmesini arzu-luyordu. Kurayza Oğularıyla Kaynuka Oğulları ve Nadir Oğulları arasında suç benzerliği yoktu. Öncekiler İslamiyet'i Medine'den tamamen silmek için gelen müşriklerle işbirliği yapmamışlardı. Fakat Kurayza Oğulları böyle bir işbirliği içine girmişlerdi. Öncekiler, yani Kaynuka Oğullarıyla Nadir Oğulları müslümanlarla savaşmamışlar, sadece ahde vefasızlık etmişler ve anlaşma hükmüne riayet etmemişlerdi. Mantıken onların Medine'den sürgün edilmeleri ve bu cezanın onlar için yeterli' görülmesi gerekiyordu. Çünkü orada kaldıkları takdirde, saygınlığı olan bir anlaşmanın hükümlerine uymayacaklardı. Kurayza Oğullarına gelince; bunlar, hem anlaşma hükümlerini çiğnemişler, hem de müslümanlarla savaşmışlar, Hz. Peygamberin evine hücum etmişlerdi. Savaş suçlusu sayılmaları ve ona göre muamele görmeleri gerekiyordu. Mü'minlere yaptıklarının aynısının, kendilerine de yapılması icabediyordu. Bunlar Sa'd bin Muaz'ın hükmüne boyun eğdiler. Sa'd, onların yanına süvari olarak gitmişti. Yaya olarak gidecek durumda değildi. Çünkü Hendek savaşında bir ok yarası almıştı. Kurayza Oğullarının yanına giderken de kavmi olan Evsliler, kendisinin onlar hakkında merhametli davranmasını tavsiye etmişler ve şöyle demişlerdi: "Ey Eba Amr! Müttefiklerine karşı iyi davran. Çünkü Resulullah (sav) onlara iyi davranman için sana yetki verdi" Kavminin ısrarlarını arttırmaları üzerine Sa'd şöyle demişti: "işte şimdi Sa'd'ı Allah için vereceği bir hükümde ki-nayıcılann kınamalarına aldırış etmeyeceği zaman gelmiştir."

Hz. Peygamber Sa'd 'ı karşılarken ashabına dönerek: "Efendinizin-karşısında ayağa kalkın" demiş, sahabiler ayağa kalkarak Sa'd 'ı karşılamışlardı. Ensar da şöyle demişti: "Ey Sa'd! Resulullah (sav), müttefiklerin hakkında hüküm vermen için seni yetkili kıldı,"

Sa'd: "Vereceğim hükme razı olacağınıza dair Allah'ın ahdi ve misakı üzerine söz verin" dedi. Biraz daha konuştuktan sonra, hükmünü açıkladı: "Ey Kurayzalılar!

Ben sizin hakkınızda şu hükmü veriyorum: Erkekler öldürülecek, mallarınız taksim edilecek, çoluk çocuğunuz ve kadınlarınız da esir alınacaktır^

Sa'd 'in hükmü işte buydu. Resulullah da onun bu hükmünü desteklemiş ve şöyle demişti: "Ey Sad! Yedi kat göğün üstünden Allah'ın vermiş olduğu hüküm ile

hükmettin." Resulullah, Sad'm vermiş olduğu hükmü Kurayzahlara tatbik etti. Az bir kısmı dışında erkeklerinin hepsi Öldürüldü. Öldürülmeyen erkekleri için sahabelerin bir kısmı, geçmişte yapmış oldukları iyilikten Ötürü kendilerine eman vermişlerdi. Malları, müslü-manlar arasında ganimet olarak paylaştırıldı. Böylece ganimetlerin taksim edileceği konusundaki hüküm açıklanmış oldu. Ayrıca kadınları da esir alındı.

Kurayza Oğulları Hakkında Verilen Hükme Bir Bakış

Şüphesiz ki bu, çok ağır bir hükümdü. Ama adildi. Acaba u hükmün hafifletilmesini gerektiren bir sebep yok muydu? Bununla ilgili olarak deriz ki: Onlar savaşçıydılar. Son anlarına kadar savaşçılık vasıflarını taşıdılar. Hz. Ali kalelerine doğru giderken, onlara savaşçı olduklarını hatırlattı ve bu vasıflarıyla onlara hitapta bulundu. Hücum ederken de: "Hamza'nm tattığını tadacağım ve bunların kalelerini de fethedeceğim" demişti. Ali ile Zübeyr'in kendilerine saldırmakta kararlı olduklarını ve hücumlarını sürdürdüklerini görünce mağlup olacaklarını kesinlikle anladılar. Muaz oğlu Sad'm hükmüne razı olacaklarını bildirdiler. Kendileri hakkındaki hükmün onun tarafından verilmesini istediler. Bir kimsenin kendisi hakkında hüküm vermesi için bir hakem tayin etmesi* durumunda, hakemin vereceği karara önceden boyun eğmiş olduğu, kanuni bir gerekliliktir. Bunun üzerine Sad bin Muaz, onların ahde vefasızlıklarına karşı hüküm vermek için yanlarına gitti. Onu reddettiler. Böylece Sad, onların İslamiyeti kökten söküp atmak ve müslü-manları öldürmek niyetinde olduklarını anladı. Sonunda onun hükmüne boyun eğmek mecburiyetinde kaldılar. Haklarında verilen hükmün, Önceden işlemiş oldukları cürümlerden Ötürü verilmiş olduğunu idrak ettiler. Huyey bin Ahtab, kendisine kısas tatbik edilmek şeklindeki cezaya çarptırıldığında, Hz. Peygambere bakıp şöyle demişti: "Sana beslediğim düşmanlıktan ötürü kendimi kınamıyorum. Ancak Allah, kendisini terk edenleri terkeder." Böyle dedikten sonra orada bulunan insanlara dönüp şöyle dedi: "Ey insanlar, Allah'ın emrinde mahzur ve sakınca yoktur. Bu O'nun yazgısı ve kaderidir. Bu, büyük bir öldürme hadisesidir. Allah ölümü israil Oğullarının üzerine yazmıştır." Böyle dedikten sonra, vurmaları için boynunu

uzattı. Böylece onlar, kendileri hakkında verilecek hükmün kısas olduğunu hissediyorlardı. Dolayısıyla, "Hz. Peygamber onlar için daha merhametli davransaydı iyi olmaz mıydıT' demek anlamsızdır. Hz. Peygamber, onların erkeklerim öldürmeyecek-ti de ne yapacaktı? Halbuki onlar, fırsatını bulsalardı, hem Hz. Peygamberi hem de müslümanları ve îslamı yok edecekler, Me-dineliler'i paniğe düşüreceklerdi. Caniyi affetmek, aslında bir zulümdür. Hz. Peygamberin, onları öldürmemesi ve mallarından mahrum ederek sürgün etmesi de bir tür aftı. Dolayısıyla, asıl böyle yapılsa zulüm işlenmiş olurdu. Sonra Medine'den sürgün edilseydiler ne olacaktı? Aralarında yediyüzden fazla vurucu adam vardı. Bunlar Arap Yarımadasındaki diğer yahu-dilerle işbirliği yaparak müslümanlara karşı büyük bir ordu oluşturacaklardı. Bu ise, müslümanlar için korkulu bir durum yaratacaktı. Fırsatım buldukları takdirde müslümanlarm tepesine çökeceklerdi. Hırsıza merhamet ederseniz, o kendini toparlar, yardımcı ve destekçiler bulur, böylece bütün malınızı yağmalayıp elinizde, evinizde ne varsa hepsini alıp götürür.

Şu halde onları öldürmekten başka çare kalmamıştı. Ölüm, onların yaptıklarının tam karşılığıydı. Aslında onlar kendi nefislerini öldürmüşlerdi. Çünkü daha önce müslümanlara karşı tuzak kurmuş ve müslümanlara hıyanet etmişlerdi. Onların esir sayılacakları ve esirlerin de öldürülmeyeceğini söyleyenler çıkabilir. Buna karşı şu cevabı veririz:

Müslümanlarla Hz. Peygamber, henüz Arap Yarımadası'nda köklü bir devlet kuramamış ve güçlenmemişlerdi. İslam düşmanlarını esir almaya henüz yetkileri yoktu. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah şöyle buyuruyor: "Yeryüzünde ağır bas(ıp küfrün belini iyice kırjmadan esir almak hiçbir peygambere yaraşmaz. Siz, geçici dünya malını istiyorsunuz, Allah ise ahireti kazanmanızı ister. Allah daima üstün ve hikmet sahibidir. "{EnM: 67) Hz.

Peygamber onların belini iyice kırmadığından ve ağır yaralar meydana getirmediğinden ve onlar için hedeflenen amaca ulaşamadığından dolayı onları esir alması uygun olmazdı. Hem onlar kendileri için verilecek belirli bir hükme razı olmuşlardı. Ayrıca savaş, müslümanlar tarafından devam ettirilmekteydi. Kılıçlar kınlarına konulmamış, kalpler de sükunet bulmamıştı. Denebilir ki onlarla yapılan bu savaşın, müşriklerle işbirliği yaparak başlattıkları Hendek muharebesinin bir devamıdır. Cenab-ı Allah'ın kalplerinde meydana getirdiği korkudan dolayı, müşrikler kaçıp gitmişler, fakat bunlar yerlerinde kalmışlardı.

Öyle ise bunlarla savaşmak gerekiyordu. Birisi çıkıp: "Peygamberler merhametli olurlar" diyebilir. Buna karşı biz deriz ki: Adalet rahmettir. Kısas hayattır. İslamm merhameti zulmü bertaraf etmek ve kökünden söküp atmaktır. Hz. Peygamber de bizzat şöyle buyurmuştur: "Ben merhamet peygamberiyim. Ben savaş peygamberiyim. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah da güçlüdür. Hikmet sahibidir"

Şer'i Hükümler

Namazla ilgili seri hükümler pratik olarak Hendek ve Ku-rayza Oğulları gazvelerinde sabit olmuştur. Kurayza Oğullarının mallarını taksim ederken de, ganimetlerin dağıtımına ilişkin seri hükümler konulmuştur. Denebilir ki, o zamana kadar yapılan gazalardan elde edilen ganimetlerin en fazlası, Kurayza Oğullarından elde edilen mallardı. Hendek gazasında namazla ilgili olarak konulan şer'i hükümlerden biri, Hz. Peygamberin evine saldınldığı esnada, ikindi namazının kılınmasının, gün batımından sonraya ertelenmesidir. O gün Hz. Peygamber, ikindi namazıyla akşam namazını cem-i te'hir şeklinde kılmıştır. Hz. Peygambere tabi olanlar, savaş mazeretinin iki namazı birleştirmeyi caiz kıldığım söylemişlerdir, Buna tabi olan fıkıhçılarm çoğunluğu ise, her türlü mazeret için iki namazın birleştirilerek kılınmasına cevaz vermişlerdir. Bu durumda te'hir edilen namaz, kaza değil eda şeklinde kılınmış sayılır.

Kurayza Oğulları gazvesinde ikindi namazıyla akşam namazı cem* edilerek kılınmıştı. Çünkü Hz. Peygamber, sahabileri Kurayza Oğullan yurduna doğru hareket etmeye çağırmış ve ikindi namazlarım orda kılmalarını söylemişti. Bazı sahabiler demişlerdi ki: ikindi namazını Kurayza Oğulları yurduna kavuşmadan kılmamak, bizim için azimet oldu. Biz Resulullah'ın kararma uyduğumuzdan dolayı günahkar sayılmayız.

Bu görüşe uyarak ikindi namazını akşama ertelemişler ve akşam namazıyla ikindi namazını cem ederek gün batınımdan sonra kılmışlardı. Ayrıca o zaman,

insanların bir kısmı da ikindi namazını nafile olarak akşam namazından sonra yine kılmışlardı ve gruplardan hiçbiri diğerini ayıplamamıştı. Bu da, iki namazın cem'i te'hir şeklinde bir arada kılınmasının caiz olduğuna işaret ediyor. Ayrıca yanlışlıkla yapılan işlerden dolayı da insanın günahkar sayılmayacağını gösteriyor. Nitekim Hz. Peygamber bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır: "Yanılma, unutma ve zorlanma nedeniyle işledikleri hatalardan dolayı ümmetimin üzerinden sorumluluk kalkmıştır." Bu da mü'minlerin duasına icabet olarak konulan bir hükümdür. Onların dualarını Cenab-ı Allah şöyle naklediyor: "Rabbimiz, unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Rabbimiz, bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme! Rabbimiz, bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim meulamızsın. Kafirler toplumuna karşı bİZe yardim et\" (Bakara 286)

Kuşkusuz, Kurayza Oğulları gazvesine giden iki grup mü'minden biri hatalıydı, ama hatalı hareket ederken de içti-had yapmışlardı. Dolayısıyla sorumlulukları yoktu.

Ganimetlerin Taksimi

Nadir Oğulları gazvesinde elde edilen mallar, gayrı menkul mallardı. Kurayza Oğulları gazvesinden önceki gazvelerde elde edilen ganimetlerin miktarı fazla değildi. Ama Kurayza Oğulları gazvesinden elde edilen mallar, öncekilere nisbetle daha çoktu. Özellikle menkul mallar daha çoktu. Bu sebeple bu ganimetlerin taksiminde Kur'an-ı Kerim'in nassı tatbik edilmiştir: "Bilin ki ganimet aldığınız şeylerin beşte biri Allah'a, Resulüne ve (Resulü ile) akrabalığı bulunan(lar)a, yetimlere, yoksullara veyolcu(lar)a aittir."(Enfai 4i)

Ibn tshak, Kurayza Oğullarının bıraktığı ganimetlerin müs-lümanlar arasında taksim edilişinden şöyle söz eder: Kurayza Oğullarının bıraktıkları malları, kadınları ve çocukları müslü-manlara taksim edildi. Atlar için iki, erkekler için bir pay şeklinde dağıtım yapıldı. Bu ganimetlerin beşte biri Allah'a, Resulüne ve Resulün akrabalarına ayrıldı. Kalan beşte dördü ise mücahitlerle atlarına

dağıtıldı. Süvarilere üç, piyadelere de bir pay verildi. Süvarilerin şahısları için bir, atları içinse iki pay hesaplanmıştı. Kurayza Oğulları gazvesinde otuz altı at vardı. Artık bu taksimat, daha sonraki gazvelerde elde edilen ganimetlerin paylaştırılması için bir kanun haline gelmişti.

Fakat biz deriz ki, Sehim hesabına göre ganimetlerin ilk taksim edildiği gazve Kurayza Oğulları gazvesi değildir. Çünkü daha önce anlattığlmız gibi, Hafız İbn Kesir Tarih'inde şöyle der:

"Bilin ki, ganimet olarak aldığınız şeylerin beşte biri Allah'a aittir" Mealindeki ayet-i kerime, Bedir muharebesinde elde edilen ganimetlerin taksiminden önce nazil olmuştu. Hatta Hz. Ali'nin dediğine göre, o ganimetlerden kendisine hisse olarak iki deve düşmüştü. Bu gazvede elde edilen ganimetlerin taksi-mindeki yenilik, sadece Hz.Peygamberin süvariler için üç, yayalar için bir pay ayırmış olmasıdır. Bedir muharebesinde elde edilen ganimetlerin taksiminde böyle bir hesaplama yapılmamıştı. O zaman ganimet olarak at elde edilmemişti. Müslümanların sadece bir atı vardı. Rivayete göre o at da Zübeyr bin Avvam'a aitti. Benim kanaatim bundan ibarettir. Doğruyu noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah bilir.

Bazı Tenbihler

Bu tenbihlerin ilki şudur:

1- Ebu Kafi Selam bin Ebi'l Hakik, Hz. Peygambere karşı müşrikleri en çok kışkırtan bir ya-hudiydi. Kureyşlilerle Gatafanlıları müslümanlara karşı birleşik bir cephe haline getiren oydu. Müşrikleri Hendek gazvesinin yapılması için kışkırtan da bu adamdı. Aynı zamanda Kurayza Oğullarının başına gelen belaya o neden olmuştu. Fakat o, Huyey bin Ahtab gibi ahmaklık etmemişti. Çünkü Huyey bin Ahtab, Kurayza Oğullarının lideri olan Kab bin Esed'le sözleşmiş ve yenseler de, yenilseler de, onlarla birlikte kalelerinde kalacağını söylemişti.

Fakat hakkın gözü gafil kalmaz. Hz.Peygambere düşman olan bütün Arapları kışkırtan Ebu Rafi Selam bin Ebî'l Hakik'den müslüraanların habersiz olduklarını söylemek mümkün değildir. O, müşrikleri müslü-manlara karşı yine birleşik bir cephe haline getirme gücüne sahipti. Cenab-ı Allah'ın emri gereğince ona karşı tedbirli olmak gerekiyordu: "Ey iman edenler! Tedbirinizi alın." Onun yeniden fesad çıkarıp müşrikleri müslümanlara karşı kışkırtmadan Hz. Peygamberin onun hakkından gelmesi icabediyordu. Bunun üzerine Hz. Peygamber, onu ikamet etmekte olduğu kale içinde öldürmek üzere bazı mü'minleri gönderdi.

2- Hz. Peygamber, Kurayza Oğullarının erkekleriyle çocuklarını birbirinden ayırıyordu. Çünkü ölümü hak edenlerle Öldürülmeyecekleri birbirinden ayırmak gerekiyordu. Böyle yapmakla Sad bin Muaz'ın vermiş olduğu hüküm tatbik edilmiş olacaktı. Bu sebeple büyükleri öldürüyor, küçükleri sağ bırakıyordu. İbn Atiyye el Kurzi'nin şöyle dediği rivayet edilir: "Re-sulullah (sav), Kasık tüyleri biten Kurayza Oğullarının erkeklerinin öldürülmesini emretmişti. Ben de o zaman ergenlik çağın-daydım. Kasığımda tüylerin bitmediğini gördükleri için beni serbest bırakmışlardı.

3- Ebu Lübabe'deki vicdan kuvvetine bakın: Kurayzalılar, Hz. Peygamberin hükmüne razı olmamaları hususunda görüşünü sorduklarında, o eliyle kendi boğazına işarette bulunmuş, yani Hz. Peygamberin hükmüne tabi oldukları takdirde boyunlarının vurulacağını söylemişti. Bunu der demez de yaptığı şeyin kötülüğünü anlamış ve pişman olmuş, bununla Hz. Peygambere hıyanet ettiğim anlamıştı. Çünkü onun izin vermediği bir şeyi, yetkisi olmadığı halde Kurayza Oğullarına açıklamıştı. Bu nedenle Hz. Peygambere uğramadan başını alıp Mescid-i Nebeviye gitmiş ve oradaki bir direğe kendim bağlatmıştı: "Yaptığım kötülüğü Allah kabul edinceye ve tevbemi kabul bu-yuruncaya kadar buradan ayrılmayacağım?* demişti. Kurayza Oğullarının yurduna artık ayak basmayacağına dair Allah'a söz vermişti, "içinde Allah ve Resulüne hıyanet ettiğim bir beldeyi asla görmeyeceğim." demişti.

Hz. Peygamber, Ebu Lübabe'nin geciktiğim gördü ve nedenini sorunca kendisine meseleyi anlattılar. O da şöyle buyurdu: "Ama eğer o bana gelmiş olsaydı, kendisi için istiğfarda bulunurdum. Fakat artık yapacağını yapmıştır. Cenab-ı Allah tev-besini kabul edinceye kadar ben onu bağlı olduğu yerden almayacağım"

Tevbe, önce işlenmiş olan günahları yok eder. Neticede Hz. Peygamber rabbinden gelen bir vahiyle Ebu Lübabe'nin tev-besinin kabul edildiğini öğrendi. Bunu mü'minlerin anası Um-mü Seleme'ye tebliğ etti. Çünkü Ebu Lübabe kendisini Um-mü Selem'nin evinin önündeki direğe bağlamıştı. Vahyin geldiğini duyunca Ümmü Selem bu müjdeyi Ebu Lübabe'ye vermek için izin.istemişti. Hz. Peygamber de: "Tabi... Eğer istersen müjdele" dedi. Bunun üzerine Ümmü Selem, kendi odasının kapısının önüne gidip: "Ey Ebu Lübabe, sana müjdeler olsun. Cenab-ı Allah senin tevbeni kabul buyurdu." diye müjde verdi. Bu müjdeyi duyan sahabeler koşup Ebu Lübabe'yi çözmek istediler. Fakat Ebu Lübabe bunu kabul etmedi ve: "Hayır. Ancak Resulullah gelip beni buradan çözerse olur." dedi. Hz.Peygamber sabah namazına gitmek için evinden çıktığında gelip Ebu Lübabe'yi bağlı bulunduğu direkten çözdü. Ebu Lübabe altı gece müddetle direğe bağlı kalmıştı. Ancak zevcesi her namaz vaktinde gelip onu çözer, namazını kıldıktan sonra onu direğe bağlardı. Onun hakkında şu ayet-i kerimenin nazil olduğu söylenir: "Başka bir kısmı da günahlarını itiraf ettiler, iyi işle kötü işi birbirine karıştırdılar. Belki Allah bunların tev-besini kabul eder. Çünkü Allah bağışlayan, esirgeyendir" (Tevbe: 102)

Vicdanın, ya da nefsin hükmü işte buydu. Bu nefis ve vicdan, işlediği günahı hissederek tevbe etmek ister. Rabbinin mağfiretini ümit eder, affedilmek için de noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah'ın huzurunda boyun büküp kendini alçaltır. Su-fîler şöyle derler:

"İnsanda zillet ve kırıklık meydana getiren bir masiyet, övünç ve tekebbür meydana getiren bir taatten hayırlıdır." İşte Ebu Lübabe'nin nefsi de böyleydi. O yalan söylemedi, ancak Resulullah'a hıyanet ettiği zannına kapıldı. Çünkü henüz yürürlüğe konulmamış bir hükmü, Kurayza Oğullarına açıklamıştı.

4- Hz. Peygamber Kurayza Oğullarının esir tutulanlarını Necid'e göndererek sattı. Bedelleri ile de müslümanları güçlendirmek için at ve silah satın aldı. Çünkü Cenab-ı Allah bir ayet-i kerimede müslümanlarm düşmana karşı hazırlıklı olmalarını emrediyor: "Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve cihad için bağlanıp beslenen atlar hazırlayın." (Enfei-eo)

Hz. Peygamber, Kurayza Oğullarından elde edilen kadınlardan biri olan Reyhane bintî Amr'ı, kendisi için ayırmıştı. Ona îslamiyeti teklif etti, ama o kabul etmedi.

İslam'a girmeye yanaşmadı. Yahudilikte kalacağını söyledi. Fakat Hz. Peygamber onu îslam'a girmeye zorlamadı. Selim ve özgürce bir seçim yapmasını engelleyecek teşviklerde bulunmadı. Fakat daha sonra bu kadın, kendi rızasıyla Hz. Peygamberin yanına gelerek müs-lüman oldu. Hz. Peygamber buna çok sevindi. Onu azad etmek ve sonra da hür bir kadın olarak kendi serbest iradesiyle onunla evlenmek istediğini söyledi. Fakat kadın Hz. Peygamberin cariyesi olarak kalmayı tercih etti. Bu onun için daha kolay olacaktı. Çünkü kendisinde zevcelik yükümlülüklerini taşıyacak gücü görememişti. Hz. Peygamberin vefatına kadar yanında kaldı. Reyhani'nin adı, Hz. Peygamberin zevceleri arasında zik-redilmemiştir.

Kurayza Oğullarının kadınlarının esir alınması, Hz. Peygamberin savaş meydanındaki düşmanları üzerine kölelik bağı .koyduğuna işaret etmektedir. Onlara karşı misliyle muamelede bulunmak için onları esir aldı. Çünkü onlar da müslümanlar-dan bazı kimseleri esir almış olsalardı, mutlaka köleleştirecek, ya da cariyeleştireceklerdi. Bununla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmaktadır: "Kim size saldırırsa, size saldırdıkları gibi saldırın; Allah'tan korkun. Bilin ki Allah, (günahlardan) korunanlarla beraberdir." (Bakara: 194)

Müşrikler, savaşmadan da, müslümanlardan ele geçirdiklerini köleleştiriyorlardı. Önceki sayfalarda da anlattığımız gibi onlar, kurdukları tuzak ve hıyanet neticesinde bazı müslümanları tutsak edip Mekke-i Mükerreme'de satmışlardı. Mekkeliler onlara azabın ve işkencenin en kötüsünü tattırmışlardı. Kurayza Oğullarından bir kısmını esir alıp at karşılığında Necid'de satmasından dolayı Hz. Peygamberi kınamak doğru olmaz. Bu anlattıklarımız gösteriyor ki, Hz. Peygamber Kurayza Oğullarıyla onların arkalarındaki müşriklere misliyle muamelede bulunarak esirlerini köleleştirmiştir. Çünkü müşrikler savaşmadan da kurdukları tuzak neticesinde elde etmiş oldukları müslümanları köleleştiriyorlardı. Hz. Peygamber, onların mütecaviz davranarak başlatmış oldukları bir savaşta kendilerinden ele geçirdiği kimseleri köleleştirmekle onlara karşı sadece mukabelede bulunmuştur. Onlar iki defa tecavüzde bulunmuşlardı. Bir defasında hıyanette bulunarak Hendek muharebesinde mü'minlerin evlerine arkadan saldırmışlar, ikinci defasında da onlar ve müşrikler ele geçirebildikleri müslümanları esir alıp köleleştirmişlerdi. Kureyşliler yakaladıkları müslümanları satıp işkenceye tabi tutuyorlardı. Nitekim Reci' gününde de böyle yapmışlardı.

Zaruret Halinde İma ile Namaz

Savaş ve vuruşma esnasında namazın vaktinin çıkacağından korkulması halinde zaruret sebebiyle ima ile namaz kılmak caiz kılınmıştır. Bu hükmü, iki namazı cem' edip bir arada kılma hükmünden sonra anlattık. Çünkü bu tanıdığı herkesi Hz. Peygambere karşı birleşik bir cephe halinde toplayıp saldırtmak isteyen bir adamla ilgilidir. O adam Haliç! bin Süfyan bin Ne-bih el-Hüzeli idi. Bu Kurayza Oğulları gazvesinden sonra olmuştur. Onun kötülüğe kalkıştığını ve savaşmak istediğini Hz.Peygamber kesin olarak haber almıştı. Hz. Peygamber kötülüğü, daha ortaya çıkmadan ortadan kaldırmaya çalışırdı. Bir adam asker toplayıp insanları İslam'a ve müslümanlara karşı kışkırtmaya ve bu hedefini gerçekleştirmek için çalışmaya başlamışsa, bu kötülüğü gerçekleştirmeden önce Hz. Peygamber onu yok etmeye gayret ederdi. Çünkü tedbir , bu şekilde hareket etmeyi gerektiriyordu. Çünkü onu kendi haline bıraktığı takdirde daha fazla insanın Öldürülmesine neden oluyordu. Halbuki Hz. Peygamber, -karşısındaki kimseler müşrik bile olsa- birçok kimsenin öldürülmesindense bir kimsenin öldürülmesini tercih ederdi.

Resulullah (sav) Halid bin Süfyan'a, Abdullah bin Enis'i gönderdi. Ve ona dedi ki: "Aldığım habere göre Halid bin Süfyan bin Mübeyh el-Hüzeli, benimle savaşmak için adam topluyor"

Abdullah bin Enis, Halid'i tanıyordu. Kılıcını kuşanarak yula çıktı. Onunla karşılaşıp konuşmakla meşgulken namazını kaçırmaktan korktu. Oysa namazın farzhğı asla düşmez. Bu maksatla namazını, yürürken ima ile rüku ve secdesini ima ile yaptı. Nihayet Halid'le karşılaştı. Halid ona: "Sen kimsin?" diye sordu. Abdullah: "Araplardan biriyim. Muhammed'le savaşmak için adam topladığını duyduğum için buraya geldim" dedi. Bunun üzerine Halid, onu doğruladı ve bu işle uğraştığını söyledi. Sonra biraz yürüdüler ve Abdullah bir fırsatını bularak onu öldürdü.

Bu anlatılanlarda gördüğümüz gibi, savaşta zaruret nedeniyle namazın ima ile

kılınması caiz görülmüştür. Hz. Peygamber Abdullah 'm bu olay esnasında namazını ima ile kılmasını hoş görmüş ve onun bu yaptığını bir cihad olarak kabul etmiştir.

Halid'in bu şekilde öldürülmesi, hıyanet değildir. Çünkü o, insanları savaşa davet ediyordu. Böyle yapan bir kimsenin de her zaman için Ölümü beklemesi gerekirdi. Aslında onun öldürülmesi, birçok kimsenin hayatının kurtarılması demekti. Büyük zararı önleme yolunda küçük zarara katlanmak normaldir. Bu anlatılanlar gösteriyor ki Hendek gazasından sonra birçok münkir ve inatçı kimseler inatlarını sürdürmekte ısrar ediyordu. Böyle yapmakla da müslümanları mağlup edeceklerini sanıyorlardı. Kuvvetin kendi ellerinde olduğunu, müslümanlarla savaşacaklarını ve hiç kimsenin kendilerine karşı çıkamayacağını düşünüyorlardı.

Hendek Gazasının Süresi

Peygamber (sav) efendimiz, Şevval ayının sonlarıyla Zilkadenin tamamında ve Zilhicce ayının da başlarında Hendek ve Ku-rayza Oğulları gazasıyla meşgul olmuştur. Hendek ve Kurayza Oğulları gazasından sonra Ebu Süfyan'm kızı Ümmü Habi-be ile evlenmiştir. Ondan sonra da Zeyneb binti Cahş ile evlenmiştir. Daha önce de Zem'a kızı Şevde ve Ebu Bekir'in kızı Aişe ile evlenmişti. Bedir savaşından sonra, arkadaşı ve yardımcısı Hattab oğlu Ömer'in kızı Hafsa ile evlenmişti. Uhud savaşından sonra Ümmü Seleme ile evlenmişti. Müstalib Oğullan gazvesinden sonra Haris'in kızı Cüveyriye ile evlenmiştir. Hayber gazasından sonra da Huyey bin Ahtab'ın kızı Safiye ile evlenmişti.

Hz. Peygamberin Mü'minlerin Annesi Zeyneb ile Evlenmesi

Ahzab ismini alan surede, iki hüküm nazil olmuştur: Bunlardan biri evlat edinmenin haram kılınması, ikincisi de bu ha-ramlığın Hz. Peygamberin, mü'minlerin annesi Cahş kızı Zeyneb ile evlenişinde tatbik edilmesidir. Bu nedenle Hz.Peygam-berin Zeyneb ile evlenmesini anlatmamız gerekiyor. Çünkü bu evlenme11 şer'i bir hükmün tatbikiydi. Bunun hemen arkasından şer'i bir hüküm nazil olmuştur.

Evlat edinmenin haramlığı Ahzab suresinin başında nazil olmuştur. Allahü Teala şöyle buyuruyor:

"Allah, bir insanın (göğüs) boşluğuna iki kûlb koymamıştır. Allah zihar yapmanız (sen bana annemin sırtı gibisin demeniz) suretiyle eşlerinizi (anneleriniz gibi) kendinize haram saymanız için yaratmamıştır. Evlatllıkarınızı da Öz oğullarınız gibi saymanızı meşru kılmamıştır. Bunlar sizin dillerinize doladığınız boş sözlerdir, Allah gerçeği söylemektedir, doğru yola O iletir. Evlatlıkları babalarına nisbet edin. Bu Allah katında en doğru olandır. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, bu takdirde onları din kardeşi ve dostlarınız olarak kabul edin," (Ahzab:

3-4)

Bu, içinde hiç şüphe bulunmayan kesin bir haramlık hükmüdür. Bu nedenle erkeğin, evlat edindiği kimsenin boşamış olduğu karısıyla evlenmesi caiz kılınmıştır. Çünkü' evlat edindiği kimse onun, oğlu değildir. Karısıyla evlenilmesi haram olan oğul, kişinin öz oğludur. Yoksa evlatlık edindiği çocuğun boşa-dığı kadınla evlenmek kişiye haram kılınmamıştır. Bu sebeple mahrem kadınlar bölümünde Cenab-ı allah şöyle buyurmuştur. "Kendi sulbünüzden gelen oğullarınızın karıları (da size haram kilindi.)" (Nisa 23)

Evet, bu böyledir. Çünkü Hz. Peygamber, İslam, aile fertleri arasında dayanışma ve bağlılığı bir hüküm olarak ortaya koymuştur. Ailenin güçlü olması, aile bireyleri arasındaki dayanışmaya bağlıdır. Çünkü yabancıların aile fertleri arasında yer alması, aile düzenini bozar. Onlar arasında hak sahibi olanları, haklarından mahrum kılar. Bu, Kur'an-ı Kerim'in şu ifadelerinde kesinleşen kurala aykırı düşmektedir: "Rahim sahipleri (akrabalar) da Allah'ın kitabında birbirlerine öteki mü'minler-den ve muhacirlerden daha yakındırlar" (Ahzab. 6)

Arap beldelerinde evlat edinme geleneği yaygındı. Bu gelenek Roma hukukundan alınmıştı. Hz. Peygamber de Roma hukukundan alınan bu geleneğe dayanarak Zeyd bin Harise'yi evlat edinmişti. Tabii ki, onu evlat edinmesi, kendisine vahyin nazil olmasından ve risalet görevini almasından önce olmuştu.

Peygamber efendimizin Z eyd'i evlat edinmesi şöyle olmuştu: Zeyd, Hz. Peygamberin kölesiydi. Akrabaları fidyesini vererek onun azad edilmesini istemişlerdi. Peygamber efendimiz de: "Eğer sizi seçerse, o sizin olsun" demişti. Bunun üzerine akrabaları onu almak istemişler, ama Zeyd, Hz. Peygamberin yanında kalmayı tercih etmiştir. Hz. Peygamber de bunun üzerine onu azad etti ve evlat edindi. Nitekim o zaman Arap beldelerinde evlat edinme geleneği de vardı. Peygamber efendimiz tarafından evlat edinildikten sonra halk onu "Harise oğlu Zeyd" olarak değil "Muhammed oğlu Zeyd" diye çağırmaya başlamıştı. Peygamber efendimiz onu Cahş'm kızı Zeyneb'le evlen-dirmişti. Zeyneb soylu ve güzel bir kadındı. Hz. Peygamber ise Kureyşlilerden olup Arapların en ulusu ve itibarlısıydı. Aynı zamanda onların en kıymetli şahsiyetlerinden biriydi. Nitekim onunla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur:

"Size, sizin en şerefliniz olan bir elçi gelmiştir." (Tevbe 128)

Evlat edinmenin haramlığmı ve evlatlıkların, kişilerin kendi soylarından olmadıklarını ifade eden ayet-i kerimeler nazil olduktan sonra Zeyneb, Zeyd ile olan evlilik hayatını sürdüremez oldu. Çünkü artık Zeyd 'in Muhammed'in oğlu olmadığı söyleniyordu. Ve eskisi gibi "Harise oğlu Zeyd" olarak çağrılacaktı. Zeyneb, buna dayanamadı.

Zeyd Hz. Peygambere karısının neseb bakımından kendisine üstünlük iddiası tasladığını şikayet etti ve Hz. Peygamber de ona: "Karını yanında tut ve Allah'a karşı gelmekten sakın" dedi. Cenab-ı Allah, Peygamberi Muhammed (sav)'e, Zeyd'i karısını boşamaktan men etmesini emretti. Çünkü Cenab-ı Allah artık bu işe hüküm vermişti: "Allah ve Resulü, bir işte hüküm verdiği zaman artık inanmış bir erkekle kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur." (Ahzab 36)

Cenab-ı Allah Zeyd'in Zeyneb'i boşamasına hükmetmişti. Zeyneb boşanıp iddetini tamamladıktan sonra, yine Cenab-ı Allah'ın emri üzerine Hz. Peygamber

onunla evlendi. Böylece evlat edinme yasağının ameli bir tatbikatı gerçekleştirilmiş oldu. Hz. Muhammed (sav) de, bu örnek ile evlat edinmenin yasaklanmış olduğunu ve tatbikatta kesinlikle reddedildiğini gösterdi. Rabbinin emrini infaz etmek ve kişilerin kendi evlatlıklarının boşadığı kadınlarla evlenmelerinde bir sakınca olmadığı böylece gösterilmiş oluyordu. Onun bu evliliği şehvet, ya da arzuya dayanan bir evlilik değildi. Sadece Rabbinin emrine icabet etmek için evlendi. Büyük tarihçi Ibn Cerir et-Taberi gibi şahsiyetlere iftira ederek Hz. Peygamberin şehvet uğruna Zeyneb'le evlendiğini iddia eden Batılı yazarlar yalan söylemişlerdir. Bu konuda varid olan hıristiyan ve yahudi nakilleri asılsızdır. Bunlar her ne kadar günahın ne demek olduğunu bilmeseler de, büyük günahlara girerek bu yalan ve iftiraları yaymaktadırlar. Ne yazık ki bazı çevreler de onların bu asılsız iftiralarına kanmışlardır.

Hz. Peygamberin, Allah'ın emri üzerine Zeyneb'le evlendiğini ifade eden ayetler gayet açıktır. Ayrıca evlatlıkların boşadık-ları kadınlarla babalıklarının evlenmelerinin hiçbir mahzuru olmadığını ifade eden ayetler de açıktır. Dahası Peygamber (sav) efendimizin de kendi adamlarından hiçbirinin babası olmadığını ifade eden ayetler vardır. Bu konudan bahseden ayetlerin hepsinin de gizli tarafı yoktur. Bununla beraber o zamanki Arap toplumundaki gelenekler ile yalanın revaçlandırılması, bu konuda insanları etkiliyor ve anlayışlarını bozuyor, nefisleri ve anlayışları üzerinde büyük bir afet meydana getiriyordu. Ama olayların kendileri üzerinde bir değişiklik meydana gelmiyordu. Hakikatleri açıklayan, yalancıları yalanlayan ve onların bu konuda revaçlandırdıkları yalan düşünceleri boşa çıkaran ayet-i kerimeleri okuyalım. Cenab-ı Allah şöyle buyuruyor:

"Allah ve Resulü, bir işte hüküm verdiği zaman, artık inanmış bir erkek ve kadına, o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur . Kim Allah'a ve Resulüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur. Allah'ın nimet verdiği; senin de kendisine nimet ver(ip hürriyete kavuştur) duğun kimseye: "Eşini yanında tut. Allah'tan kork" diyordun. Fakat Allah'ın açığa vuracağı şeyi içinde gizliyordun, insanlardan çekmiyordun. Oysa asıl çekinmen gereken Allah'tı" (Ahzab 36-37)

Hz.Peygamberin insanlardan çekinerek gizlediği şey, Allah'ın, boşandıktan sonra Zeyneb'le evlenmesi konusunda verdiği emirdi. Cenab-ı Allah, Zeyneb'in

boşanmasını takdir etmişti. Onun açıkladığı şey işte buydu. Zeyneb'le evlenmesi şehvet ve arzudan dolayı değildi, insanların, kendi evlatlarının karısıyla evlendi diye Hz.Peygamber hakkında dedikodu yapmalarından çekinmişti. Bu, yani evlatlıkların boşadıkları kadınlarla evlenme adeti Araplar arasında rastlanılmayan bir şeydi. Aslında Hz. Peygamberin insanlardan değil, fakat Allah'tan çekinip korkması gerekirdi. Çünkü haksız yere insanları memnun etmek, hakkın emrine karşı gelmeyi caiz kılmaz.

Bundan sonra noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah açıkladığı hükümde şöyle buyuruyördu: "Zeyd, eşi ile ilgisini kestiğinde onu seninle evlendirdik ki evlatlıkları eşleriyle ilgilerini kestiklerinde onlarla evlenmek konusunda mü'minlere bir sorumluluk olmadığı bilinsin. Allah'ın buyruğu (her zaman) yerine gelecektir," (Ahzah 37)

Bundan sonra yüce Allah, Hz. Peygamberin Zeyneb'le evlenmesinin kendi emrine dayanılarak yapıldığını açıklamıştır. Hz. Peygamber, Alah'm emrini infaz etmekten dolayı sorumlu tutulamazdı, insanlar dedikodu etseler de, etmeseler de, bu hususta onun için bir sorumluluk sözkonusu değildi. Kelimeleri yüce olan Allah şöyle buyurmuştur: 'Allah'ın kendisini takdir ettiği bir şeyi yerine getirmekte, peygambere herhangi bir güçlük yoktur. Sizden önce geçenler arasında da Allah'ın adeti böyleydi. Allah'ın emri, olup bitmiş bir kaderdir. (O peygamberler), Allah'ın gönderdiği emirleri duyururlar. Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlardı. Hesap görücü olarak Allah yeter. Muhammed, sizin erkeklerinizden birinin babası değil, fakat Allah'ın Resulü, peygamberlerin sonuncusudur. Allah, her şeyi bilendir." (Ahzab 38-40)

işte bu naslarla evlat edinmenin haramlığı ve İslamiyet nazarında tanınmayan bir şey olduğu sabit olmuştur. Bu hüküm peygamberlerin seyyidi, iffetli ve şerefli Muhammed (sav) üzerine tatbik edilmiştir. O zaman düşünemeyen ve muhtelif işlere yönelen iftiracıları Cenab-ı Allah lanetlemiştir. Onlar, üzerinde ittifak edilen manalar üzerinde düşünmek için çaba sarfetmi-yorlardı.

Resulullah'ın Evine İzinsiz Girmenin Yasaklanması

Hz.Peygamberin evi, bütün mü'minlerin evi gibiydi. Mescid-i Nebeviye'nin bitişiğindeydi. Bu evler arasında da en yakın olan Hz. A i ş e'nin ikamet ettiği evdi.

Öyle görülüyor ki mü'minler Hz. Peygamberin evine rahatlıkla girip çıkıyorlardı. Fakat îslami edepleri kalplerine sindirmiş olup karekterlerini islamiyet'le süslemiş olan mü'minler, Hz. Peygamberin evine girerken izin isterlerdi. Herhangi bir sebep olmadan oraya girmezlerdi. Orayı kendileri için sohbet meclisi yapmazlardı. Fakat îslami terbiyeyi tam olarak içine sindirmemiş olan bazı mü'minlerin bu evlere giremeyeceklerinin ve buraları gelişigüzel sohbet meclisi yapamayacaklarının açıklanması gerekiyordu. Nitekim bu konuda açıklayıcı hükümler de nazil oldu. Hadis alimleri Hz. Peygamberin evine gelişigüzel girmeyi yasaklayan ayetlere, hicap ayetleri adını vermişlerdir. Bu ayetlerin nüzulünden sonra hiç kimse izin almadan Hz. Peygamberin evine girip konuşulanlara kulak veremeyecekti. Hicap ayeti, Hz.Peygamberin Cahş kızı Zeynefo'le gerdeğe girdiği gece nazil olmuştur. Enes bin Malik'in rivayetine göre Hz. Peygamber Cahş kızı Zeyneb'le evlendiği zaman mü'minleri yemeğe davet etti. Onlar da peygamber evine gelerek yemek yediler. Ve yemekten sonra sohbet için oturdular. Peygamber efendimiz kalkmak istediği halde, gelenler hâlâ oturuyorlardı. Sonunda Peygamber efendimiz sohbet meclisinden kalktı. Cemaat de onunla birlikte çıktılar. Ancak üç kişi oturmaya devam etti. Peygamber efendimiz hanımı Zeyneb'le gerdeğe girmek için geldiğinde orada birkaç kişinin oturmakta olduklarını gördü. Sonra onlar kalktılar. Kalktıklarında Hz.Peygambere haber verildi.

Buhari ile Müslim'in bu konuda yaptıkları rivayetin özeti şöyledir: Hz. Peygamber Zeyneb ile evlenmesi dolayısıyla sahabilerine düğün yemeği vermişti. Yemek yendikten sonra kalkıp gitmediler. Hz. Peygamber kalkmaya hazırlanıyordu. Fakat onlar bir türlü kalkmak bilmiyorlardı. Sonra ayağa kalktı, bu görenler de kalkıp gittiler. Ancak üç kişi, hala oturuyordu. Onlar otururken Hz. Peygamber kalkıp hanımının odasına girdi. Oturanlar ancak bunu görünce kalktılar.

Buhari bu manada bir başka hadisi de Hz.Peygamber'in hizmetkarı Enes

hazretlerinden rivayet ediyor. Bu rivayete göre, Hz. Peygamberin müzminlere yaptığı yemek daveti geniş ve kapsamlıydı. Bu konuda Enes hazretleri şöyle diyor: "Resulull-lah (sav) Cahş kızı Zeyneb ile gerdeğe girdi. Müslümanları düğün yemeğine davet etmesi için, bir adamı görevlendirdi. Yapılan davet neticesinde halk Hz. Peygamberin evine geldi. Oturup yemek yediler. Yemeğini yiyenler çıkıp gidiyorlardı. Herkesi davet ettim ve sonunda davet edecek kimse bulamadım ve: aEy Allah'ın Peygamberi! Artık davet edecek kimse kalmadı" dedim. Bunun üzerine Hz.Peygamber, yemeklerin kaldırılmasını emretti. Fakat üç kişi oturup Hz.Peygamberin evinde sohbetlerine devam ettiler. Hz.Peygamber çıkıp Hz, Aişe'nin odasına gitti. Ve ey aile efradı Allah'ın rahmet ve bereketi ile selamı sizin üzerinize olsun dedi. Hz. Aişe de selamına karşılık vererek Allah'ın selamı rahmet ve bereketi senin de üzerine olsun. Aileni nasıl buldun? Allah onu sana mübarek etsin dedi. Bunun üzerine Hz.Peygamber oradan çıkıp diğer hanımlarının odalarına uğradı hepsine de Aişe'ye söylediğinin aynısını söyledi. Onlar da kendisine Aişe gibi cevaplar verdiler. Sonra geri geldiğinde o üç kişinin hala oturup sohbetlerini devam ettirdiklerini gördü. Hz. Peygamber onlara kalkıp gitmelerini söyleyemeyecek kadar utangaç biriydi/1

Bu rivayetlerin hepsi de, birbirine benzemektedir. Ancak bazısında fazla tafsilat vardır. Bu anlattığımız olay, Hz. Peygamberin evine gelişigüzel girmeyi men eden ayetlerin nüzulü için yakın bir sebep teşkil etmektedir. Bununla ilgili olarak şu ayet-i kerime nazil olmuştur: "Ey inananlar! Yemeğe çağrılmadan peygamberin evlerine girmeyin. Fakat davet edilirseniz girin ve yemeği yiyince dağdın. Sohbet için de girip oturmayın. Bu haliniz peygamberi üzüyor, o da size bir şey söylemeye çekiniyordu. Allah, gerçeği söylemeden çekinmez. Peygamberin eşlerinden bir şey istediğinizde, onu perde arkasından isteyin. Bu sayede sizin gönülleriniz de onların gönülleri de daha temiz kalır. Bundan sonra ne Allah'ın peygamberini üzmeniz ve ne de onun eşlerini nikahlamanız asla caiz değildir. Doğrusu bu, Allah katında büyük (bir günahjtır. Bir şeyi açığa vursanız da, gizlese-niz de Allah şüphesiz her şeyi bilir. Kadınların babaları, oğulları, erkek kardeşlen, erkek kardeşlerinin oğulları, kızkardeşle-rinin oğulları, hizmetçi kadınları ve cariyeleri hakkında bir sorumluluğu yoktur. Ey kadınlar! Allah'tan korkun; şüphesiz Allah, her şeyi görendir" (Ahzab: 53-55}

Bu, eğitime ihtiyacı olan bir millet için Allah tarafından yapılan bir uyarıdır. Bu terbiye ve yönlendirmedir. Ancak bu eğitim sayesinde o toplum sevgi ve

merhamet temelleri üzerinde durabilirdi. Bu eğitim sayesinde insanların birbirine psikolojik eziyet vermesi Önlenmiş oluyordu.

Genel Olarak İzin İstemenin Vacib Oluşu

Kur'an-ı Kerim'in nassı ile îslam dini, içindeki ev halkından izin almadan ve selam vermeden başkasının evlerine girmeyi yasaklamıştır. Bu yasak, nefisleri terbiye etmek, insanlar arasında tam bir güven oluşturmak içindir. Bu sayede insanların kuşkuları önlenmiş olacaktır. Bununla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Ey inananlar! Kendi evlerinizden başka evlere izin almadan, seslenip sahiplerine selam vermeden girmeyin. Eğer düşünürseniz, bu sizin için daha iyidir. Eğer evde kimseyi bulamazsanız yine de size izin verilmedikçe içeriye girmeyin. Size: "Dönün" denirse, dönün (girmekte ısrar etmeyin). Bu, sizi daha çok temize çıkarır. Allah yaptıklarınızı bilendir, içinde malınız bulunan boş evlere girmenizde bir sorumluluk yoktur. Allah, açığa vurduğunuzu da, gizlediğinizi de bilir." (Nur: 27-29)

Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, ev içindeki hizmetçilerle cariye ve kölelerin durumlarını da açıklamıştır. Bunların geceleyin, sabah namazından önce ve öğleden sonra haremlik kısmına girerken izin istemelerini vacib kılmış ve şöyle buyurmuştur: "Ey inananlar, ellerinizin altında bulunan (köleler, hizmetçi)ler ve sizden henüz erginliğe ermemiş (çocuk)lar, üç vakitte (odalarınıza girebilmek için) izin istesinler: Sabah namazından önce, Öğleden sonra elbisenizi çıkardp yakacağınız vakit ve yatsı namazından sonra. Bunlar sizin üstünüzün açılabileceği üç vakittir. Bunların dışında (hizmetçilerin ve çocukların izin almadan içeri girmelerinden dolayı) ne size, ne de onlara bir günah yoktur, (onlar sizin) yanınızda dolaşırlar, birbirinizin yanına girip çıkarsınız. Allah size ayetleri böyle açıklar. Allah bilendir, hikmet sahibidir. Çocuklarınız ergenlik çağına erdikleri zaman, kendilerinden öncekilerin izin istedikleri gibi izin istesinler, işte Allah size ayetlerini böyle açıklıyor. Alah bilendir, hikmet sahibidir. Evlenme arzusu kalmamış oturan (ihtiyar) kadınların,

kasden süs göstermeye çalışmadan dış örtülerini bırakmalarında kendileri için bir günah yoktur. Ama sakınmaları, kendileri için daha hayırlıdır. Allah işitendir, bilendir" (Uur. 58-60)

Ben-i Lihyan Gazası

Ben-i Lihyanlılar, Hz. Peygambere gelerek, kendilerine İslam'ı öğretecek ve Kur'an'ı ezberlettirecek sahabiler göndermesini istemişlerdi. Hz.Peygamber sahabilerinden İslam dinini bilen altı kişiyi öğretici olarak göndermişti. Fakat daha sonra, onların bu sahabileri esir alıp Kureyşlilere satmak niyetinde oldukları anlaşıldı. Sahabilerin bir kısmım öldürdüler. Kalanlarını da sattılar. Müşrikler ise, o sahabilere türlü işkencelerde bulundular ve kötü bir şekilde asarak şehid ettiler.

Hz. Peygamberin, bu çirkin davranışlarından dolayı onlara derslerini vermesi gerekiyordu. Hakikatlerin iç yüzünü anlayamayan bazı kimselerin zannettikleri gibi, bu bir intikam değildi. Bu önce bir kısastı. Kısası da, öldürülen sahabilerin velilerinin tatbik etmesi gerekiyordu. Onların velileri ise Allah ve Resulü ile mü'minlerdi. Nitekim Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Sizin veliniz (dostunuz) ancak Allah, O'nun elçisi ve müminlerdir ." (Maide 55)

Sonra bunları şiddetli bir şekilde terbiye etmek gerekiyordu. Çünkü bunlar islam daveti hususunda hainlik yapmışlardı. Başkalarına ibret olması ve başkalarının da hidayet adı altında müslümanlara hıyanette bulunmaması için, bunların, en şiddetli bir şekilde cezalandırılmaları icab ediyordu.

Kureyza Oğulları gazvesinden sonra Hz.Peygamber, hicretin beşinci yılı Zilhicce ayının kalan kısmı ile Muharrem, Safer ve Rebuülevvel ile Rebiülahir aylarını Medine'de geçirdi. Bu süre içinde insanlara dinlerini öğretiyor, islam davetini tebliğ ediyor, Arap kabilelerine davetçi ve mürşit olarak gidip onlarla ilişkiler kuruyordu. Kendilerinden sonraki nesillere îslam fıkhını aktaracak olan

sahabilerine de îslami şiar ve prensipleri öğretiyordu.

Cemaziyelevvel ayında Hz.Peygamber Ben-i Lihyan kabilesine doğru yola çıktı. Reci faciasında şehit edilen Hubeyb ibn Adi ile arkadaşlarının öcünü almak istiyordu. Bu gaza, hicretin altıncı yılında olmuştur.

Beyhaki bu olayın, hicretin dördüncü yılında olduğunu anlatmış, ancak İbn İshak, hicretin altıncı yılında meydana geldiğini söylemiştir. Biz de siyerle ilgili hususlarda daha güvenilir olduğu için ibn İshak 'in söylediğini esas alıyoruz. Nitekim imam Şafii onunla ilgili olarak şöyle demiştir: Siyer ilmi hususunda insanlar, Muhammed bin İshak'ın çocukları durumundadır.

Hz.Peygamber bir grup sahabi ile birlikte yola çıktı. Hainleri ansızın bastırmak istiyordu. Medine'den çıkarken maksadının anlaşılmaması için Şam yoluna gidecekmiş gibi bir intiba bıraktı. Çünkü savaş bir hiledir. Bir süre Şam yoluna doğru yürüdükten sonra, ansızın Mekke'ye yöneldi ve hızla yol almaya başladı. Asıl amacının anlaşılmasından önce Ben-i Lihyan kabilesine ulaşmak istiyordu. Fakat Ben-i Lihyan kabilesi, korktukları için tedbir aldılar. Hz. Peygamberin kumandası altındaki iman ehlinin yeniden güçlendiklerini anladılar. Korunmak için dağların tepesine kaçtılar. Bu durum karşısında Hz. Peygamber, onları ansızın bastırma planının suya düştüğünü anladı ve ikiyüz süvari ile Gassan taraflarına yönelip, orada konakladı, iki süvariyi, etrafı kolaçan etmesi için, keşif görevlileri olarak vazifelendirdi.

Hz- Peygamber kabilelerin durumunu Öğrenmek ve islam davetini tebliğ etmek için bir süre dolaşıp Cenab-ı Allah'ın şeriatını çöl ahalisinden kabul edenlere açıkladıktan sonra, Medine'ye döndü. O bu mübarek seferinde her ne kadar hainleri ve facirleri hıyanetlerinden ötürü cezalandıramadıysa da, çevredeki beldelerle çöl ahalisi ve kabileler onun güçlendiğini ve fırsat bulduğu her yerde dinini tebliğ ettiğini anladılar. Bununla birlikte Arap kabileleri içindeki kötü kimseleri ürküttü. îs-lam'ın heybetini etrafa gösterdi. Böylece din düşmanları, bu yeni dinin hakkı ve adaleti getirdiğini ve bunları koruyacak güce sahip olduğunu anlayıp düşünmeye başladılar.

Hz. Peygamber, bu seferden ganimet malı elde etmemiş, fakat îslam davetini etrafa yaymak gibi, manevi bir kazançla dönmüştü. Allah'ın güç ve kuvvetini

Arap beldelerine yaydı. İslamiyet'i etrafa yaymak için gerekeni yaptı. Bundan sonra da Şam taraflarına ve diğer yörelere yönelecekti.

Zi-Kared Gazvesi

Hendek savaşından sonra, Gatafanhlar öfkeli bir şekilde oradan ayrılmışlardı. Çünkü onlar sulh beklemişler, ama Hz. Peygamber sulhu kesin karara bağlamamış, sadece onları Kureyşli müşriklerden ayırmak için bir pazarlığa girişmiş, bu pazarlık da gayesine ulaşmıştı. Sonunda Gatafanhlar Kureyşlilerle birlikte yenik ve perişan bir halde geri döndüler. Fakat savaşla elde edemediklerini küçük saldırı ve yağmalarla elde etmek istemişlerdi. Nisbi bir yağmadan ve gasbtan sonra firar etmiş, hırsızlar gibi davranmışlardı. Bu arada Gatafanhlardan bir miktar süvari ile birlikte, Şezareli Uyeyne bin Hısm, ormanlıkta yayılmakta olan sağmal develere saldırmak için plan kurdu. Bu develer Ebu Zerri Gıfari'nin oğlu ile karısının gözetiminde ormanlıkta otlamaktaydı ve Hz.Peygambere ait idiler. Uyeyne bin Hısm'ın kumandasındaki süvariler bu baskında Ebu Zerr'in oğlunu öldürmüşler ve develerle birlikte karısını da götürmüşler, bu davranışlarıyla yağmacı yol kesicilere benzemiş-lerdi. Bunun müslümanlara eziyet vereceğini düşünmüşlerdi. Her ne kadar bu, Arapların asaletine ve mürüvvetine yakışan bir hareket olmasa da, savaşta kılıçla elde edemediklerini böylece elde etmek istemişlerdi. Onların bu yaptıklarını bazı mü'min süvariler öğrendiler. Bunların başında Seleme bin Ekva vardı. Talha bin Ubeydullah'ın hizmetçisi de beraberindeydi. Onun bir atı vardı. Sabahleyin ormanlığa doğru gitti. Seniyetül-Veda denen yere geldiğinde saldırganların atlarının bir kısmım gördü ve mütecavizlerin peşine düşüp onları yakaladı. Onlara durmadan ok yağdırıyor ve bir taraftan da şöyle diyordu: "Alın işte, ben Ekvan'ın oğluyum. Bu gün alçakların öleceği gündürl" ok atmakta güçlü olduğu için, karşı taraf onu bir punduna getirip yakalamaya ve yok etmeye çalışıyorlardı. Süvariler kendisine doğru yöneldiklerinde dönüp rastgele kaçıyor, arada bir ok atmak için de yeniden onlara dönüyordu. Tekrar şunları söylüyordu: "Alın işte! Ben Ekva'ın oğluyumV Saldırganların durumu Hz. Peygambere haber verildi. Ekva'ın oğlunun naralarını işittiğinde muhacirlerle ensardan bazı

süvarileri imdada çağırdı. Öne atılan ilk süvari, Esved oğlu Mikdad idi. Ardı sıra süvariler peşpeşe gelmeye başladılar. Zerrin Oğullarından Ebu Iyaş ismindeki bir adamın atı vardı. Hz. Peygamber ona: "Şu atı senden daha iyi bir biniciye versen olmaz mil" dedi. O da: ıbenden daha iyi ata binen bir kimse yok" demişti. Ama atının üzerinde elli adım gitmeden yere yuvarlanıp düştü. Bunun üzerine atına başkaları bindi. O yağmacı kaçakları yakalamak için süvariler peşpeşe geliyorlardı. Hz. Peygamber de beraberindeki süvarilerle birlikte Medine'den çıktı. Yerine vekil olarak İbn Ümmü Mektum'u bıraktı. Hz. Peygamberle beraberindeki sahabiler seferlerine devam ettiler ve develerinin bir kısmını kurtardılar. Kaçak saldırganlardan yakaladıklarını da öldürdüler. Hz. Peygamber, sonunda Zi-Kared mıntı-kasındaki dağın eteklerinde konakladı. Arkadan da bir kısım sahabiler gelip kendisine katıldılar. Orada bir gün bir gece kaldı ve sonra Medine'ye döndü. Her yüz kişiye bir deve verdi. Saldırganlar kaçmakla uğraşırlarken Ebu Zerr Gıfari'nin zevcesi, Hz. Peygambere ait bir deveye binerek kaçıp kurtulmuştu. Kurtulduğu takdirde de o deveyi Allah rızası için kesmeyi adamıştı. Onun bu kararını duyan Hz. Peygamber, tebessüm etmiş ve şöyle buyurmuştu: "Allah seni bu deveye bindirip kurtardığı takdirde bunu boğazlamayı adamışsın. Oysa Allah'a isyan durumunda ve sahip olmadığın şeyler hususunda adak olmaz. Buı benim develerimden biridir. Onun için sen Allah'ın bereketi ile kendi ailene dön." Bedevilerin saldırılarından birini geri püskürten bu gazve, bu şekilde sona ermiş oldu.

Mustalik Oğulları Gazvesi

Ifon İshak'ın anlattığına göre, bu gazve hicretin altıncı yılında, Şaban ayında, bir başka rivayete göre ise, hicretin beşinci yılının Şaban ayanda yapılmıştır. Vakıdi, Tarih'inde bu gazvenin hicretin beşinci yılında, Şaban ayının ikinci gecesinde yapıldığını söyler.

Çağdaş yazarlardan bazılarının anlattığına göre, bu gazvenin hicretin altıncı yılında yapılmış olması mümkün değildir. Çünkü bu gazvenin arkasından îfk hadisesi meydana gelmiştir. Anlatıldığına göre bu hadisede Sa'd bin Ubade ile

Sa'd bin Muaz arasında tartışma meydana gelmiştir. Sa'd bin Muaz ise, Kurayza gazvesinden sonra hicretin beşinci yılında daha Önce aldığı bir yaranın etkisiyle vefat etmiştir.

Yalnız bu tartışma, Sa'd bin Ubade ile Sa'd bin Muaz arasında değil, Üseyd bin Hudayr ile Sa'd bin Ubade arasında meydana gelmiştir. Şu halde Ifk hadisesini delil göstererek bu gazvenin hicretin beşinci yılında meydana geldiğini söylemeye imkan yoktur. Aslında bu raviyetlerden herhangi birini tercih edecek bir sebep de bulamamaktayız. Ancak biz bu gazvenin hicretin beşinci yılında olduğu görüşünden yanayız. Bu gazvenin Hendek savaşından önce yapıldığını söyleyenlerin görüşünü tercih etmemizi gerektiren bir gösterge yoktur. Biz İbn İshak'ın bu konudaki kronolojisine dayanarak bu gazvenin Hendek savaşından sonra yapıldığını söylemekteyiz. Çünkü biz, si-ret ilminde ibn Ishak'a uymanın daha güvenilir olduğunu kabul ediyoruz. Nitekim İmanı Şafii de, insanların siret ilminde Muhammed İbn İshak'ın çocukları durumunda olduklarını söylemiştir.

Hz. Peygamber, Mustalik Oğullarının kendisine karşı asker topladıklarını ve Huzaalılarla işbirliği yaptıklarını öğrenmişti. Prensip olarak Hz. Peygamber, kendisine bir kavmin saldıracağım kesinlikle öğrendiği zaman, onların saldırmalarına fırsat vermeden kendisi onları bastırırdı. Çünkü kendi yurtlarında baskına uğrayan milletler mutlaka zillete düşerler. Hz. Peygamber Medine'den çıkarken yerine vekil olarak Ebu Zer el-Grfari'yi bıraktı. Vakidi'nin de dediği gibi, yediyüz sahabisiyle birlikte Mustalik Oğullarına doğru yola çıktı. Nihayet Müreysi denen ve Mustalik Oğullarına ait olan bir suyun yanma gelip konakladı. Muhacirlerin sancağı Ebu Bekir es-Sıddık'ın elinde, Ensarın sancağı da Sa'd bin Ubade'nin elinde idi. Bir başka rivayete göre muhacirlerin sancağı Ammar bin Yasir'in elindeydi.

Hz. Peygamber, Mustalik Oğullarına şöyle denilmesini emretti: "La ilahe illallah" deyin, kendinizi ve mallarınızı koruyun!" Bu çağrıya icabet etmediler ve savaşacaklarını bildirdiler. Bunun üzerine Hz. Peygamber, mü'min mücahitlerle onlara hücum etti ve on kişiyi öldürdü. Kalanlarım ve çoluk çocuklarını da esir aldı. Onlardan kurtulan olmadı. Bu gazvede mü'minlerden Hişam bin Sababe adındaki bir şahsı, düşmanlardan kanı helal biri zannederek, ensardan bir kişi öldürmüştür. Bu, yanlışlıkla yapılan bir işti ve dolayısıyla akrabalarına sağlam bir diyet verilmesi gerekiyordu. Nitekim Hz. Peygamber, bunun diyetini

Mekke'den gelerek müslüman olduğunu söyleyen kardeşi Makis bin Sababe'ye Ödemiştir. Çünkü Ma-kis, Medine'ye gelerek kardeşinin diyetini istemişti. Diyeti aldıktan sonra bir müddet Medine'de mü'minlerle beraber yaşamıştı. Nihayet günün birinde fırsatını bularak kardeşinin katilini Öldürmüştü. Oysa daha önce de belirttiğimiz gibi, bu öldürme olayı yanlışlıkla meydana gelmişti. Bu olaydan sonra da dinden çıkarak Mekke-i Mükerreme'ye geri dönmüştü. Böyle yapmakla iki suç işlemişti. Biri diyeti aldıktan sonra kardeşinin katilini öldürmesidir. Aslında bu durumda kısas tatbikine gerek yoktu. Böyle yapmakla haddi tecavüz edip günaha girerek kardeşinin öcünü almıştı, ikinci suç ise müslüman olduğunu açıkladıktan sonra dinden çıkmasıydı. Bu iki suçundan dolayı da Öldürülmesi gerekiyordu. Bunun üzerine Hz.Peygam-ber, onun kanını mubah kıldı. Böylece Makis bin Sababe, Mekke fethedildiğinde kanı mubah kılman kimseler listesine girmişti, "Bunlar, Kabe'nin örtüsüne tutunsalar bile öldürüleceklerdi. Bu olay dinden çıkan kimsenin Öldürülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Nitekim bu gibi kimseler, Hz. Peygamberin şu buyruğunun da kapsamına girmektedirler: "Dinini değiştiren kimseyi öldürünV

Makis bin Sababe'nin kardeşinin katilini öldürmesi, ya da kendisinin dinden çıkması nedeniyle kanının mubah kılmma-sındaki delalet, kanının mubah kılınmasını gerektiren sebebin belirlenmesi bakımından ihtimal manasını taşıyan bir delalettir.

Fitnenin Alevlenmesi ve Bu Alevlerin Söndürülmesi

Bu gazvede fitne ateşi alevlendirilmiş, ancak Hz. Peygamber kendi hikmeti ile bu ateşleri söndürmüştür. Şöyle ki: Bu gazve esnasında insanlar su başına gelip ihtiyaçları olan suyu alıp gidiyorlardı. Suya gelenler arasında Hz. Öm er'in işçisi olup atını sürmekte olan Cehcah bin Mesud da vardı. Bu işçi ile Avf Oğullarının müttefiki olan Vesnan bin Veber el-Cüheni su başında yer darlığından dolayı birbirlerine sıkıntı verdiler ve kavgaya tutuştular. Vesnan, "Ey Ensar topluluğu]" diye, Hz. Ömer'in işçisi de, "Ey muhacirler topluluğu*" diye bağırarak yardım

isteğinde bulundular. Ensariler mütttefîklerinin imdat çağrısına icabet etmedikleri gibi, muhacirler de Hz. Ömer'in işçisinin imdat çağrısına cevap vermediler. Ancak münafıklar, aradaki kavgayı kızıştırmak için meseleyi istismar ettiler. Olayı duyan Abdullah bin Übeyy bin Selül adındaki münafık lider, beraberindeki adamlarla öfkelendi. Oturduğu mecliste Zeyd bin Erkanı da vardı. Ancak o münafık değil, tam aksine sağlam bir müzmindi. Abdullah bin Übeyy bin Selül şöyle demişti: Şu müslümanlar memleketimize gelerek, bize karşı üstünlük taslıyor Ve Övünüyorlar. Vallahi bizlerle şu kureyşli deve çobanlarının durumu tıpkı şu ata sözünü andırıyor: "Köpeğini besle, seni yesin. Ama Allah'a andolsun ki, Medine'ye döndüğümüz takdirde güçlü olanlar zelil olanları oradan çıkarıp sürgün edecektir" Daha sonra etrafında bulunanlara yönelip şöyle dedi: "Başınıza ne iş açtınız?! Onları kendi beldenize yerleştirdiniz. Mllarınızı onlarla paylaştınız. Vallahi eğer elinizdeki malları onlardan alıkoyduğunuz takdirde sizi evlerinize geri döndürmezler*" Zeyd bin Erkanı, bu sözleri işitince Hz. Peygamberin yanına gitti. Haberi ona ulaştırdı. Yanında Hattab oğlu Ömer de vardı. Ömer ona dedi ki: uAbbad bin Bişr'e emir ver, Abdullah bin Ubey bin Selul'u öldürsün."

Hz. Ömer bu sözleri eman hamiyyeti ile söylemişti. Fakat Resulullah (sav) yumuşak huylu bir insandı. O olaylara ve durumlara göre hareket ederdi. Hz. Ömer'in bu sert konuşması üzerine şöyle dedi: "Bu nasıl olur ey Ömer? Onu öldürdüğümüz takdirde, insanlar Muhammed kendi arkadaşlarını öldürüyor demezler mi? Abdullah bin Übeyy bin Selül'ün öldürülmesine izin vermedi, ama ordunun Medine'ye geri dönmesine izin verdi. Bunun üzerine ordu Medine'ye geri döndü. Hz. Peygamberin bu tedbiri her ne kadar fitneyi kökten kazımadıy-sa da, fitne ateşinin alevlenmesini önledi. Fitne kalplere girip dillerde dolaşınca onu alevlendirecek sözleri söyleyenler çok olur. Fitne ateşini söndürüp şiddetini hafiiletmekse, onun yayılmasına engel olur. İnsanlar artık onu bırakıp başka şeylerle meşgul olurlar. Ordunun Medine'ye dönme emrinin verilmesi, insanların o fitneyi bırakıp başka şeylerle meşgul olmasını sağladı.

Abdullah bin Übeyy bin Selül Resulullah (sav)m yanına gelerek kendisine yapılan isnadları reddetti. Çünkü münafık, her zaman gizlenir. Açığa çıkmamak için gereken çabayı sarfe-der. Gerçek yüzü ortaya çıkacağı zaman da, onu hemen gizlemeye çalışır. Onun fitneciliği ortaya çıkınca, örtbas etmek için yalan yere yemin edip "ben böyle şey söylemedim; ağzımdan bu gibi sözler çıkmadı" diye yeminler etmeye başladı.

Kavminin düşüncesine göre, o, şerefli ve ulu bir'kimseydi. Hz. Peygamberin yanmdayken, orada hazır buMnan Ensardan bazı arkadaşları da suçunu hafifletmek ve/OÎayın büyüklüğünü gözlerden saklamak için şöyle dediler: "Ey Allah'ın Resulü! Size bu haberi getiren o genç bir vehme kapılmış olabilir. Bu adamın söylediklerini hafızasında tam olarak tutamamış ve size yanlış beyanda bulunmuştur."

Hz. Peygamber, insanları Medine'ye geri dönme hazırlığıyla meşgul ederek bu fitne ateşini söndürmeye çalışıyordu. Çünkü dönüş hazırlığını Medine'ye normal gidiş vaktinden önce başlatmıştı. Öyle ki Üseyd bin Hudeyr, bunu Hz. Peygambere sorarak şöyle demişti: uEy Allah'ın Peygamberi! Çok erken bir saatte dönüyorsunuz. Halbuki daha önceleri böyle bir vakitte geri dönmezdiniz?]" Resulullah ona şöyle dedi:

- Arkadaşınızın söyledikleri sana ulaşmadı mı?

- Hangi arkadaşım ya Resulullah?

- Abdullah bin Übey bin Selül.

- Güya Medine'ye dönüldüğünde güçlü olanlar güçsüz olanları oradan çıkarıp kovacakmış! Böyle bir iddiada bulunmuş.

- Ey Allah'ın Resulü! Andolsun ki dilediğin takdirde sen onu Medine'den çıkarıp kovabilirsin. O güçsüzdür, sen güçlüsün! Ey Allah'ın Resulü, ona merhamet et. Siz gelmeden önce Medi-neliler onun için taç hazırlıyorlardı. Fakat siz geldikten sonra onun itibarı kalmadı. Onun hakimiyetini elinden aldığınızı zannediyorl

Hz. Peygamber ordusunu yola çıkardı. Akşama kadar durmadan yürüdüler. Geceleyin de sabaha kadar, mola vermeden yollarına devam ettiler. Nihayet ikinci gün, güneş doğuncaya kadar da yürüyüşlerini sürdürdüler.

Bunun gerekçesini İbn îshak şöyle açıklıyor: Peygamber insanları dünkü fitne sözlerini unutsunlar ve başka şeyle meşgul olsunlar diye, yürütmeye başlamıştı. Güneş doğunca mola verdiler, artık ister istemez uzanıp uyumak mecburiyetinde kaldılar. Yorgunluk dolayısıyla bir gün önceki ihtilafı hatırlayacak durumda

değillerdi. Bedeni yorgunluk ruhi ıstıraplarını unutturmuştu. Böylece fitne ateşi de sönmüştü. Aksi takdirde kötü sonuçlar doğuracak bir fitne meydana gelecek, münafıklardan kaynaklanan böyle bir nifak bazı ensar ile muhacirleri de yakacaktı. Bu sebepledir ki, Hz. Peygamber, muhacirlerle ensarın imdada çağrıldıklarını duyduğu esnada şöyle demişti: "Bu imdat çağrısına icabet etmeyin. Bu çağrı kokuşmuş ve murdar ca-hiliyet çağrısıdır."

Abdullah bin Übeyy bin Selül'ün oğlu Abdullah, babasının yaptıklarını duyduğu zaman çok üzülmüştü. O, imanı kuvvetli bir kimseydi. Hz. Peygamberin yanına gelerek şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Babam Abdullah'ı işlediği suçlardan dolayı Öldürmek istediğini duydum. Eğer bunu mutlaka yapacaksan, onu öldürme işini bana bırak. Ben onun başını koparıp sana getiririm. Vallahi bütün Hazrecliler, bu kabile içinde babasına karşı benden daha iyi davranan bir kimse bulunmadığını bilir. Fakat babamı Öldürme emrini başkasına verdiğin takdirde, baba katilimle birlikte halk arasında dolaşmaya tahammül edememekten korkarım. Kafir olan babamı Öldürdüğü için o mü'min insanla vuruşmak mecburiyetinde kalırım ve dolayısıyla cehenneme girerim."

Bunun üzerine Hz. Peygamber, Abdullah'a şöyle dedi: "Biz senin babana merhamet edeceğiz. Aramızda bulunduğu sürece kendisiyle güzelce sohbet edeceğiz." Abdullah bin Ubey'in fitneciliğini, Hz. Peygamber kendi tedbirli siyaseti sayesinde her ne kadar büyümeden önlemişse de, bu olay Hz.Peygamberi çok etkilemişti. Aynı zamanda mü'minler de bu olaydan fazlasıyla etkilenmişlerdi. Ibn Ubeyy'in kavmi onu herhangi bir fitneye girişmekten engelleme hususunda aşırı derecede hassasiyet gösteriyorlardı. Onun kalbindeki münafıklığına delalat eden herhangi bir söz söylemesi halinde, ayıplayıp kınıyorlardı. Onu cezalandıranlar, kendi kavmi idi.

Bunun üzerine Hz.Peygamber, Hattab oğlu Ömer'e şöyle demişti: "Nasıl, görüyor musun ey Ömer? Onu öldürmeni söylediğin günde öldürülmesini emretmiş olsaydım, yer yerinden oynayacaktı. " Bunun üzerine Hz. Ömer, hakikati anlayarak şöyle dedi: "Vallahi şimdi, Resulullah'ın emrinin benim isteğimden daha muazzam ve daha isabetli olduğunu anladım."

Cenab-ı Allah Münafîkun suresinin bir kısmını bu olaya tahsis etmiştir: "Münafıklar sana gelince: "Senin şüphesiz Allah'ın elçisi olduğuna şehadet

ederiz" derler. Allah senin kendisinin elçisi olduğunu Allah bilir, bunun yanında Allah, münafıkların yalancı olduklarını da bilir. Onlar yeminlerini kalkan edinerek Allah'ın yolundan alıkorlar. Onların yaptıkları ne kötüdür! Bu önce inanıp sonra inkar etmiş olmalarındandır. Bu yüzden kalpleri mühürlenmiştir. Artık inanmazlar, Ey Muhammedi Onlara baktığın zaman cüsseleri hoşuna gider, konuşurlarsa sözlerini dinlersin, tıpkı sıralanmış kof kütükler gibidirler, her çığlığı kendi aleyhlerine sayarlar, onlar düşmandır. Onlardan sakın. Allah canlarını alsın, nasıl da aldatılıp döndürülüyorlar? Onlara: "Gelin de Allah'ın Resulü sizin için mağfiret dilesin" dendiği zaman, başlarını çevirirler; büyüklük taslayarak yüz çevirdiklerini görürsün. Onlar için Allah'tan mağfiret dilesen de, dilemesen de birdir. Alah onları bağışla-mayacaktır. Doğrusu Allah, yoldan çıkmış bir toplumu doğru yola iletmez. Bunlar "Allah'ın peygamberinin yanında bulunanlara bir şey vermeyin de dağılıp gitsinler" diyen kimselerdir. Oysa göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır. Fakat münafıklar bu gerçeği anlamazlar: "Eğer bu savaştan Medine'ye örtersek, şerefli kimseler alçakları andolsun ki, oradan çıkaracaktır." diyorlardı. Oysa şeref Allah'ın, onun elçisinin ve müzminlerindir. Fakat münafıklar bilmezler." (Munafikun. 1-8)

Cenab-ı Allah'ın münafıklar hakkında verdiği hüküm işte budur. Cenab-ı Allah onların hakikatleri anlamadıklarına ve Resulün onlar için istiğfarda bulunmasının kendilerine fayda vermeyeceğine hükmetmiştir. Çünkü onlar küfürlerinde çok ileri gitmişlerdir. Küfür ise, münafıklıktan ve inattan kaynaklanır. Küfrün kaynağı çoğunlukla, hakkı anlamamaktır. Üzerlerindeki sapıklık ve cehalet perdesi kalktığı zaman, onların tevbeleri yakındır. Münafıklara gelince, bu küfrün inat ve kin gibi iki derecesini ifade eder. Bunda cahillik yoktur. Bunlar bilerek inkar ederler ve hakikatleri gizlemeye çalışırlar. Cenab-ı Allah onların kalplerini mühürlemiştir. Bu nedenle onları hakikati anlamayan kimseler olarak nitelemiştir. Hakkın nuru onların kapalı kalblerine girmez.

Mustalik Oğullarından Elde Edilen Esirler ve Cariyeler

Müslümanlar, Mustalik Oğulları gazvesinde kafirlerin bellerini kırdılar. Artık mü'minlere saldıracak güçleri kalmadı. Öldürülenler öldürüldü, kalanlar da esir edildiler. Hz.Peygamber onları nihai olarak köleleştirmedi. Başta işi sıkı tuttu. Rivayete göre onları muhariplere ganimet olarak dağıttı ama sonra serbest bıraktı.

Görülüyor ki, Hz. Peygamber, esirlere yaptığı muamelelerde her zaman olumlu davranmıştır. Mustalik Oğulları gazvesi, Kurayza gazvesinden sonra meydana gelmiştir. Kurayza gazvesinde erkekleri öldürmüş, kadınları esir almıştı. Onları Necid pazarlarında at karşılığında satmıştı. Bu atları müslümanlar için kuvvet olarak bulundurmaya ihtiyacı vardı. Ama Mustalik Oğulları gazvesinde Hz. Peygamber, hikmetli bir tasarrufa yöneldi. Aldığı esirlerden hiçbirini satmadı. Hatta onları muharipler arasında taksim ettikten sonra, kadınlarından hiçbirinin cariye yapılmamasına hüküm verdi.

Siyer kitaplarının nakillerine göre, müslümanlar, bu gazada esir alınan kadınlarla erkekleri kendi aralarında paylaştırmışlardı. Resulullah'a da Haris'in kızı Cüveyriye düşmüştü. Cü-veyriye daha sonra Hz.Peygamber tarafından nikahlanarak mü'minlerin anası olma vasfına erişmiştir. Bu konuda bazı rivayetleri nakleden tbn Hişam şunları söylüyor: Söylendiğine göre Resulullah (sav) Mustalik Oğulları gazvesinden dönerken beraberinde Haris kızı Cüveyriye 'yi de getirmiş, onu Ensar-dan bir adama emanet bırakmış ve korumasını emretmişti.

Hz. Peygamber, Medine'ye döndükten sonra, Cüveyriye'nin babası Haris, kızını kurtarmak için fidye Ödemeyi kabul etmişti. Fidyeleri alıp Medine'ye doğru yola çıktı. Akik vadisine geldiği zaman, fidye olarak getirmekte olduğu develere baktı. Develer içinde iki tanesi çok hoşuna gitti ve bunları Akik vadisinin kuytu bir yerine sakladı. Sonra diğer develeri önüne katarak Hz.Peygamberin yanına gitti ve şöyle dedi: "Ey Muham-m e d! Kızımı esir aldınız, işte bu develer onun kurtuluş fidyesi-dir.n Hz. Peygamber'se şöyle cevap verdi: "Akik vadisinin kuytu bir yerine sakladığın iki deve nerede?" Hz. Peygamberin bu sorusu üzerine Haris şehadet getirerek müslüman oldu ve şöyle dedi: "Allah'tan başka tanrı olmadığına ve senin ey Mu-h amme d, Allah'ın elçisi olduğuna tanıklık ederim. Vallahi o develeri gizleyişimi Allah'tan başka kimse görmemişti."

Haris'le birlikte iki oğlu ve aşiretinden bazı kimseler de müslüman oldular. Adam gönderip, saklamış olduğu o iki deveyi getirerek Resulullah'a takdim etti. Resulullah da, kızı Cü-veyriye'yi ona teslim etti. Cüveyriye de müslüman oldu ve İslamiyet'ini güzelce devam ettirdi. Hz. Peygamber onu babasından isteyerek evlendi. Dörtyüz dirhem de mehir verdi. Bunun üzerine sahabiler, Cüveyriye'nin akrabalarından olan esirleri birer birer serbest bıraktılar. "Hz. Peygamberin akrabalarını elimizde esir tutamayız" diyorlardı.

Hz. Cüveyriye'nin esir düştüğünü, Hz. Aişe'nin şu rivayetinden anlamaktayız: "Resulullah (sav) Mustalik Oğullarından elde edilen esirleri mücahitler arasında taksim etiğinde, Ha-ris'in kızı Cüveyriye, Sabit bin Kays'ın, ya da onun amcasının oğlunun payına düşmüştü. Cüveyriye azad edilme karşılığında onunla bir mükatebe anlaşması yapmıştı. Cüveyriye tatlı ve güzel bir kadındı. Hz. Peygamberin yanına gelerek, yapmış oldu-ğu mükatebe bedelini ödemesi hususunda yardım istedi ve şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Ben Haris kızı Cüveyriye'yim. Kavmimin hanımı durumundayım. Sizce gizli olmayan bir belaya maruz kaldım. Sabit bin Kays'm veya onun amcası oğlunun payına düştüm. Beni azad etmesi için onunla mükatebe akdi yaptım. Bu akdin bedelini ödeyebilmek için senden yardım istemeye geldim."

Onun bu isteği üzerine Hz.Peygamber kendisine şöyle dedi:

- Senin için bundan daha hayırlı olan bir şey yok mudur?

- O nedir ya Resulullah?

- Senin mükatebelik bedelini ödemem ve seninle evlenmedir.

- Olur, ey Allah'ın Resulü.

- Öyle ise, ben de böyle yaptım.

îki rivayet arasındaki farka gelince. Ibn Hişam'ın anlattığına göre, Cüveyriye'yi Hz.Peygamberle evlendiren bizzat babasıdır. Ve Cüveyrîye asla cariyelik bağı altına girmemiştir. Çünkü babası, deve vererek onun kurtuluş fidyesini Ödemiştir. Bu rivayette ayrıca onun dörtyüz dirhemlik mehri aldığı da kay de

dilmektedir.

Ibn Ishak'm rivayetine göre Cüveyriye, cariyelik bağı altına girmiş ve kurtuluş için de mükatebe akdi yapmıştır. Ayrıca Hz. Peygamber onun mükatebelik bedelini ödemiştir.

Ibn Hişam'ın rivayetinin daha tutarlı olduğunu görmekteyiz. Bu rivayetteki ifadeler Islami hükümlerle daha uygundur. Çünkü onu evlendiren bizzat velisidir. Bu da İslamiyet'te yerleşik bir hüküm haline gelmiştir. Ebu Hanife dışında, kadının bizzat kendini evlendirmesine cevaz veren bir mezhep imamı yoktur. Bu hükmünde, cumhuru fukaha Ebu Hanife 'ye muhalefet etmiştir.

Ayrıca Ibn Ishak'm rivayetinde, hadis için illet olabilecek unsurlar vardır. Bu rivayette Hz. Aişe'ye -ki o, Cüveyriye'nin tatlı ve güzel bir kadın olduğunu söylemiştir- nisbet edilen şöyle bir ifade vardır: "Vallahi ben onu odamın kapısında gördüğüm zaman, ondan hoşlanmadım ve benim onda gördüklerimi Hz. Peygamberin de göreceğini anladım. Ve odama girdim"

Bu ifadelerin Hz. Aişe'ye nisbet edilmesinin doğru olmayacağı görüşündeyiz. Çünkü onun İslamiyet'te büyük bir yeri vardır. Kendisinin Cüveyriye'de gördüklerini Hz. Peygamberin de göreceğini söylemiş olması, doğrusu akla uymamaktadır.

Hadis kitaplarında, İbn İshak'ın rivayeti geçmektedir. Bu rivayetlerdeki ifadeler ne olursa olsun, Hz. Peygamberin Cü-veyriye ile evlenmesi neticesinde sahabiler, Cüveyriye'nin esir düşen akrabalarını azad etmişlerdir. Biz de Hz.Peygamberin onunla evlenmiş olması, sahabilerin kendi ellerindeki esirleri serbest bırakmaları için yeter bir sebep olduğunu söylüyoruz. Bu olay üzerine yüz erkek azad edilmiş, kavmi de müslü-man olup İslamiyet'in gölgesi altına girmişlerdi. Müslüman oluşlarından sonra îşlam devleti, onlardan zekat toplamaya başlamıştı.

Yanlış Anlama

Cüveyriye 'nin akrabaları ve aşireti müslüman olarak İslam devletinin gölgesi altına girdikten ve Medinelilerin hükmüne tabi olduktan sonra, Hz. Peygamber, kendilerinden zekat toplaması için Velid bin UkbebinEbi Muayt'ı görevli olarak onlara gönderdi. Ukbe'nin oğlu Velid'in kendilerine gelmekte olduığunu duyduklarında atlarına binip onu karşılamaya çıktılar. Velid ise onların kendisine saldıracaklarını zannedip korkmuştu. Bu durumu gören Ukbe oğlu Velid, Hz. Peygambere dönüp onların kendisini öldürmeye yeltendiklerini ve daha önce vermeyi kabul ettikleri zekatı vermediklerini bildirdi. Bu haber bazı müslümanları öfkelendirip galeyana getirdi. Aslında işin esası bir yanlış anlamadan ibaretti. Heyetleri Hz. Peygamberin yanına gelerek şöyle dediler: Bize elçi gönderdiğini işittik. Ona ikramda bulunmak ve ödemeyi kabul ettiğimiz zekatı teslim etmek için kendisini karşılamaya çıktık. Ama o hemen geri döndü. Kendisini öldürmek için çıktığımızı sana iletmiş olduğunu duyduk. Vallahi biz onu karşılamaya bu maksatla çıkmadık.

Öyle görülüyor ki Ukbe oğlu Velid, onların hareketlerini yanlış anlamış ve bazı mü'minlerin dillerinde dolaşmakta olan onlara karşı sefer tertipleneceği haberim duyduklarından dolayı korktukları için Hz. Peygamberin yanına, heyet olarak geldiklerini zannetmişti. Halbuki mü'minin durumunu devamlı iyiye yormak gerekir. Cenab-ı Allah'ın şu ayet-i kerimeyi bu nedenle inzal buyurduğu rivayet edilir: "Ey inananlar, size fasık bir adam bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeyerek bir topluluğa karşı kötülük edersiniz pe sonra yaptığınıza pişman olursunuz.9* (Hucurat 6)

Kalblerde gizli olanı en iyi bilen Cenab-ı Allah'tır.

IFK OLAYI

tfk (İftira) Olayı

îslam tarihinde, Mustalik Oğulları gazvesinin özel bir yeri vardır. Çünkü bu gazvenin arkasından toplumu yönlendirecek bazı hükümler konulmuştur. Nefisler ıslah edilmiş; hasta kalpli münafıkların, bu durumu tedavi edilmiştir. Bu gazveden sonra Hz.Peygamber, esir düşen erkeklerle kadınlar hakkında, kendisiyle savaşan kimselerin bellerini kırdıktan sonra lütuf-kar muamelede bulunmuştur. Esirleri fidye karşılığında serbest bırakmak ve erkekleri öldürüp kadınları cariye edinmek yerine, onları bedelsiz olarak serbest bırakma yoluna gitmiştir. Hz. Peygamberin muamelesi, herkes tarafından uyulması gereken bir sünnettir. Kendisi ile esir tuttuğu kimseler arasında bir savaş ihtimali sözkonusu olmadığı takdirde, onları köleleştirmeyi düşünmüyordu. Kendisi ile savaşan yahudilerin, esir tuttukları müslümanlan köleleştirip cariyeleştirdikleri beklenen bir ihtimal olduğundan, onlardan ele geçirdiği esirlere misli ile muamelede bulunmuş ve tuttuğu esirleri köleleştirip cariyeleş-tirmişti. Çünkü onlarla müslümanlar arasındaki savaş sona ermemişti. Onlar hala islamiyet için korkulu bir kuvvet olmakta devam ediyordu. Fakat Mustalik Oğulları gazvesinden sonra, onların müslümanlarla savaşacak durumları kalmamıştı. îşte bu savaş esnasında, münafıklar Muhacirlerle Ensar arasında fitne ateşini alevlendirmeye yönelmişlerdi. Münafıkların hedefi, İslamiyet için temel kuvvet oluşturan Muhacirlerle Ensar'dı. Hz. Peygamber bu durumda, işi yumuşaklıkla çözüme bağlayarak münafıklar hakkında gerekli tedbirleri aldı. Onların iç yüzlerinin açığa çıkmasını ve kavimleri tarafından dışlanmalarını bekledi. Onların bizzat kavimleri tarafından terbiye edilmelerini istiyordu. Çünkü münafık-lıklarmm

etkisini kırmak, müslümanlar arasında hiç kimsenin onlara aldanmamasmı sağlamak bu şekilde gerçekleşecekti. Böylece Hz. Peygamber, onları kendi hallerine bırakmakla münafıklar hakkında nasıl muamele olunacağını açıklamış oluyordu. Onlara karşı sakınma çarelerine başvurmakla birlikte, kendi kendilerine müslümanlardan uzaklaşmalarını bekliyordu. Aslında bu iş çok önemli ve bir o kadar da tehlikeliydi. Çünkü bu yaptıkları işlerle Hz. Peygambere ve ailesine eziyet veriyorlardı. Nitekim İfk olayı da bu eziyetler cümlesindendi. Aslında tfk (iftira) büyük bir günahtı. Aynı zamanda İslam toplumu için de büyük bir tehlike teşkil ediyordu. Çünkü iftira nedeniyle toplumda kötülük yaygınlaşacak ve rezaletlerle mübarek İslam toplumu lekelenecekti. Bunun Ötesinde Hz. Peygambere de bir saldırı vardı. Risalet sahibinin makamı küçümseniyordu. Oysa Cenab-ı Allah onun hakkında şöyle buyurmuştu: "Andolsun, Allah'ın elçisinde sizin için, Allah'ı ve ahireti arzu eden ve Allah'ı çok anan kimseler için, (uyulacak) en güzel bir örnek vardır." (Ahzab-2\)

Hz. Aişe'ye yapılan bu iftira olayına, başlarında Abdullah bin Übeyy olmak üzere, münafıklar da katılmışlardı. Nitekim tertemiz olan mü'minlerin annesi Hz. Aişe, Abdullah bin Übeyy hakkında şöyle demişti: "Bu iftiranın en büyüğünü yapan, Abdullah bin Übeyy idi." Münafıklara, bazı Muhacirler ve Ensarm da hataları yardımcı olmuştu. Olayı küçümseme kabilinden bazı iman ehli kimselerin dili de bu işe karışmış, bu olayı ağızlarına almaktan çekinmemişlerdi. Daha sonraları bu olay, toplumu kötülüklerden korumak için gereken tedbirleri alma hususunda müslümanlar için bir uyarı olmuştu. Zanla hareket edip tahminde bulunmaktan ve evlerin saygınlığını hiçe saymaktan kaçınmaları için bir ders teşkil etmişti. Bununla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Muhainme d'in eşine o yalanı uyduranlar içinizden bir güruhtur. Bunu kendiniz için bir kötülük sanmayın; aksine o sizin için hayır olmuştur." o$w 11)

Hayır, Allah'ın nübüvvet evini kendisiyle şereflendirdiği şeydedir. Bunun ardı sıra iftira olayıyla kirlenen nefisleri temizlemek için, seksen değnek vurularak had tatbik edilmiştir. Böylece noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah'ın açıklamış olduğu hüküm şöylece tamamlanmış oldu: Bazı muhacirlerin irti-kab etmiş oldukları günah rahmet misali yağan yardımın onlardan ahkonmasını gerektirmedi. Onlara, suçtan caydırıcı haddin tatbik edilmesi ceza olarak kafi gelmişti.

İfk olayını bazı Siyer kitaplarıyla sahih sünnetlerde nakledildiği şekilde anlatalım:

Hz. Peygamber sefere çıkacağı zaman, zevcelerinden bazısını yanında götürmek için kura çekerdi. Mustalik Oğulları gazvesine giderken kura, Hz. Ebu Bekir kızı Aişe'ye isabet etmişti. Bunun üzerine o da Hz.Peygamberle birlikte gazveye gitmişti. Dönüşte def-i hacette bulunmak için devesinden inmiş ve kafileden geri kalmıştı. Şimdi biz olayı onun ağzından dinleyelim: uResulullah (sav) Mustalik Oğulları gazvesinden dönerken Me-dine-i Münevvere'ye yakın bir mevkie gelmiştik. Orada mola verdiler ve gecenin bir kısmını orada geçirdiler. Sonra bir mü-nadi, kafilenin yola çıkması gerektiğini ilan etti. Bunun üzerine orada bulunanlar yola çıkmaya başladılar. Ben de def-i hacette bulunmak için kafileden biraz uzaklaşmıştım. Boynumda bir gerdanlık vardı. Def-i hacette bulunduktan sonra, farkında olmadan gerdanlığım boynumdan düşmüş. Kafileye ulaştığımda gerdanlığımı aradım, fakat boynumda bulamadım. İnsanlar da artık yola koyulmuşlardı. Ben def-i hacette bulunduğum yere döndüm. Gerdanlığımı aradım ve buldum. Ordunun konakladığı yere geldiğimde orada kimse kalmamıştı. Bir müddet sonra ordunun aracıları gelip hevdecimi beni içinde zannederek deveye yüklemişler ve devemin yularını tutup götürmüşlerdi. Ben ordugaha döndüğümde orada ne bir çağıranın, ne de icabet edenin bulunduğunu görmedim. Artık herkes çekip gitmişti. Ben de çarşafıma burundum ve olduğum yerde uzanıp yattım. Biliyordum ki, beni hevdecimin içinde arayacaklar ve bulamayınca da geri dönüp beni arayacaklardı. Allah'a andol-sun ki, ben orada uzanmış vaziyette iken Safvan bin Muattal es-Sülemi yanıma geldi. O da bazı ihtiyaçları dolayısıyla kafileden geri kalmıştı. Yanıma yaklaştı, karaltımı gördü ve durdu. O, hicap ayetinin nüzulünden önce beni gördüğü için tanıdı. İnna lillah ve inna ileyhi raciun, Hz. "Peygamberin zevcesi! Neden geri kaldın, Allah sana rahmet etsin?" diye sordu. Ben sesimi çıkarmadım. Sonra devesini yanıma yaklaştırdı ve bin dedi. Kendisi geriye çekildi ve ben deveye bindim. O devenin yularını çekip süratle kafilenin peşine düştü. Allah'a an-dolsun ki, sabaha kadar askerin arkasından yetişemedik. Nihayet askerler, konak yerine inip yerleştiği sırada idi ki, bizim geldiğimizi gördüler. Fakat o zamana kadar iftiracılar, ağızlarına geleni söylemişlerdi. Bu nedenle askerlerde de bir sarsıntı ve panik meydana gelmişti. Vallahi ben bundan başka bir şey bilmiyorum. Bundan sonra da Medine-i Münevvere'ye gittik."

Hz. Ebu Bekir'in kızı, sadık unvanlı mü'minlerin anası Hz. Aişe'nin ifadeleri bundan ibarettir. Bu ifadeler, olayı olduğu gibi açıklıyor. Gözüyle görüp müşahede ettiklerini anlatıyor. Şimdi de bu iftirayı yayanları ve yayılan sözleri nasıl anlattığını görelim. Gençliğinin baharındaki Hz. Aişe'nin, gönlünde meydana gelen çırpınışları nasıl anlattığını ve nasıl ağladığını görelim:

"Çok geçmeden ağır bir hastalığa yakalandım. Daha Önce böyle bir şeyle karşılaşmamıştım. Olay Hz. Peygambere ve ebeveynime intikal etmişti. Ama onlar bu hususta bana hiçbir şey söylemiyorlardı. Hz. Peygamberin, bana karşı lütufkar davranışlarında bir değişiklik gördüm. Daha önce hastalandığımda bana şefkatle davranırdı. Ben hastalığımın şiddetlendiğini söylediğim halde, eskisi gibi lütufkar davranmadı. Ben de onun bu halini yadırgadım. Bir ara yanıma geldi. Bana bakıcılık etmekte olan bir kadın vardı. Sadece ona: "Kızınız nasıl?" diye sordu. Daha fazla bir şey söylemedi. Ben kalbimde ona karşı bir kırıklık hissettim ve "Ey Allah'ın Resulü! îzin versen de anamın yanına gitsem. O bana baksa" dedim. Bana gidebilirsin, bunun bir sakıncası yok dedi. Ben de bunun üzerine anamın yanına gittim,ama hiçbir şey bilmiyordum. Hastalığım azıcık hafifleyince nekahet devresine girdim. Yirmi küsur gece geçmişti. Bir gece def-i hacette bulunmak için evden dışarı çıktım. Yanımda Mistah'ın annesi de vardı. Kadın yürürken ayağı sürçtü ve "Mistah'ın yüzü yere sürülsün" diye beddua etti. Dedim ki: "Bir muhacir için bu ne kadar kötü bir konuşmadır. Halbuki o, Bedir savaşına katılmıştır!" Kadıncağız bana: "Duymadın mı?" dedi ve yapılan iftiraları anlattı. Ben de, Mistah'ın bu olayın içinde olup olmadığını sordum. Kadın, olayın içinde olduğunu söyledi. Bunun üzerine derhal eve döndüm. Sürekli ağlıyordum. Adeta ciğerlerim parçalanıyordu. Anneme: "Allah seni bağışlasın, halk bazı şeylerden söz ediyor, ama sen bu hususta bana hiçbir şey anlatmıyorsun!" diye çıkıştım. Şu karşılığı verdi: "Kızcağızım, bunu kendine dert etme Alah'a andolsun ki, kendisini seven bir kocanın yanında bulunan ve kumaları olan güzel bir kadın hakkında mutlaka çok şeyler söylenir."

Nihayet bir gün Hz. Peygamber, cemaat içinde ayağa kalkıp bir hutbe okudu. Ben de olanlardan habersizdim. Hz. Peygamber Allah'a hamd ve senada bulunduktan sonra şöyle dedi: "Ey insanlar! Bazı kimselere ne oluyor ki, ailem hakkında doğru olmayan şeyler söyleyerek bana eziyet veriyorlar. Allah'a andolsun ki, ben ailem hakkında iyilikten başka bir şey bilmiyorum ve yine bu iftira olayına, hakkında iyilikten başka bir şey bilmediğim adamı da katıyorlar.

Oysa o adam, benim evime ancak benimle birlikte girip çıkar."

Bu yalanın büyüğünü Abdullah bin Übeyy bin Selül irtikab etmişti. Onunla birlikte Hazreçlilerden Mistah ile Hamne binti Cahş da vardı. Hamne'nin kızkardeşi Zeyneb binti Cahş, Hz. Peygamberin zevcesiydi. Kumalarım arasında Hz.Peygamber nezdinde bana denk olan ancak Zeyneb'ti. Fakat Zeyneb'i Allah muhafaza etmiş ve dinini korumuştu. O, benim hakkımda iyilikten başka bir şey söylememişti. Hamne'ye gelince; o, bu iftira olayında elinden geldiği kadar yalan sözler yaymıştı. Kızkarde-şinin yerini yükseltmek için, benim hakkımda kötü şeyler söylüyor ve bana zarar veriyordu. Ben de buna çok üzüldüm. Onun böyle konuşması ağırıma gitti.

Hz. Peygamberin cemaate hitabından sonra, Useyd bin Hu-deyr kalkıp şöyle dedi: Ey Allah'ın Resulü! Eğer bahsettiğin bu iftiracılar Evs kabilesinden iseler, biz onların hakkından geliriz. Eğer kardeşlerimiz olan Hazreç kabilesinden iseler, sen bize emrini ver, Allah'a yemin ederim ki, onlar, boyunlarının vurulmasını hak etmişlerdir.

Useyd bin Hudeyr'in bu sözleri üzerine, Sa'd bin Ubade kalkıp şöyle dedi (Sa'd daha önceleri iyi bilinen ve görünen bir insandı): Allah adına yemin ederim ki, sen yalan söylüyorsun. Hazreclilerin boyunlarını vuramazsın. Ama Allah'a yemin ederim ki sen bu iftiracıların Hazreçlilerden olduklarını zannederek böyle konuşuyorsun. Eğer bunlar senin kavminden olsalardı, böyle konuşmazdın!

Bunun üzerine Üseyd bin Hudeyr kalkıp şöyle dedi: Allah'a yemin ederim ki, asıl yalan söyleyen sensin. Fakat münafık bir adam olduğun için münafıkları koruyorsun. İnsanlara sert davranarak bela çıkarmak istiyorsun.

Bu konuşulanlar, iki kabile arasında,yani Evslilerle Hazreç-liler arasında neredeyse büyük bir kavganın meydana gelmesine sebep oluyordu. Hz. Peygamber, Ali bin Ebi Talib ile Üsame bin Zeyd'i çağırarak, kendileriyle istişare yaptı. Üsame, Hz. Aişe hakkında iyi şeyler söyledi. Sonra: "Ey Allah'ın Resulü! O, senin ailendir. Ben onun hakkında iyilikten başka bir şey bilmiyorum. Bu söylenenler asılsız şeylerdir" dedi.

Hz. Ali ise şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Şüphesiz (senin için) kadın olarak

sadece o yoktur. İstediğin kadınla evlenebilecek durumdasın. Sen bu işi cariyene sor, o sana doğruyu söyleyecektir."

Hz. Ali'nin bu sözleri üzerine Resulullah (sav) Berire'yi çağırdı. Ona, Hz. Aişe'nin durumunu sordu. Berire gelir gelmez, Ali kalkıp ona bir yumruk vurmuş ve Hz. Peygambere doğru söylemesini istemişti. Berire de şöyle dedi: "Vallahi ben A iş e hakkında iyilikten başka bir şey bilmiyorum. Onu ayıplaya-mam. Yalnız şunu söyleyeyim ki, ben daha önceleri hamur yo-ğururdum. Ve Aişe'ye hamuru korumasını söylerdim. Fakat Hz. Aişe hamurun başında beklemekte iken uyuyakalır, öte taraftan koyun gelip hamuru yerdi."

"Sonra Resulullah (sav) babamın yanına geldi. Annemle babam ve bir de Ensardan bir kadın yanımda oturuyorlardı. Ben ağlıyordum. O kadın da benimle birlikte ağlıyordu. Hz.Pey-gamber gelip yanımıza oturdu. Allah'a hamd ve senada bulunduktan sonra şöyle dedi: "Ey Aişe! insanların senin için söylediklerini biliyorsun. Allah'tan sakın! Eğer bir kötülük yaptıysan tevbe et. Çünkü Cenab-ı Allah kullarının tevbesini kabul buyurur" Onun bu sözleri üzerine artık gözlerimdeki yaşlar kurudu ve ben hiçbir şeyi hissedemez oldum. Resulullah'a cevap vermeleri için annemle babama baktım, fakat onlar hiç konuşmadılar. Allah'a yemin olsun ki ben, okunan ve kendisiyle namaz kılınan Kur'an-ı Kerim'in benim hakkımda açıklayıcı bir hüküm indirerek beni temize çıkaracağını düşünemeyecek kadar kendimi hakir ve düşük bir insan olarak görüyordum. Ne var ki, Resulullah (sav)ın uykuda bir rüya göreceğini ve Allah'ın o rüya ile benim suçsuzluğumu göstereceğini umuyordum. Hakkımda ayet-i kerime nazil olacak kadar büyük ikrama layık olmadığımı düşünüyordum.

Annem ile babamın Resulullah'a cevap veremeyeceklerini gördüm. Onlara, niçin cevap vermiyorsunuz diye çıkıştım. Onlar da ona ne cevap vereceklerini bilmediklerini söylediler. Gerçekten de o günlerde, Ebubekir ailesinin başına gelen felaket hiç kimsenin başına gelmemişti. Onlar susup cevap veremeyince tekrar gözlerimden yaşlar boşandı ve şöyle dedim: "Bu dedikodular tamamen asılsızdır. Ben bu konuda tevbeyi gerektirecek bir suç işlemedim. Allah, suçsuz olduğumu biliyor. Onların söylediklerini inkar etsem de siz beni doğrulamazsınız." Sonra Yakub'un ismini hatırladım ve onun, kardeş katili olan oğullarına şöyle dediğini aynen tekrarlarım: "Artık (benim yapacağım iş) güzelce sabretmektir. (Bu) anlattıklarınıza (dayanmak için) ancak Allah'tan

yardım istenir!" (Yusuf: 18)

Yemin ederim ki, Resulullah bulunduğu yerden kalkmadı. Allah ona vahiy gönderdi, elbisesine büründü ve deriden bir yastık alıp başının altına koydu. Ben bu halini görünce hiç ürkmedim. Suçsuz olduğumu ve Allah'ın adaletle davranacağını biliyordum. Annemle babama gelince, Allah'a yemin ederim ki, Resulullah'ın yanından ayrılmadılar. Halkın söyledikleri laflar, Allah tarafından doğrulanacak diye korkularından Ödleri kopuyordu. Sonra Hz. Peygamberin üzerindeki vahiy ağırlığı gitti. O, vahiy geldiği zaman kış günü bile yüzünde inci tanecikleri gibi ter damlacıkları oluşurdu. Vahiy hali geçince yüzündeki terleri silmeye başladı ve: "Müjdeler olsun ey Aişe! Ce-nab-ı Allah senin suçsuz olduğunu bildiren ayet-i kerimeleri inzal buyurdu!" dedi. Ben de elhamdülillah dedim. Sonra Hz. Peygamber yanımızdan ayrılarak halkın yanına gitti. Onlara hitapta bulunarak Cenabı Allah'ın indirmiş olduğu Kur'an ayetlerini onlara okudu. Sonra Mistah bin Esale ile Hassan bin Sabit ve Hamne binti Cahş gibi iftiracılar hakkında emir vererek, onları had cezasına çarptırdı"

Bu iftira olayım haksızlığa uğrayan Hz. Aişe'nin ağzından anlatmayı tercih edişimizin sebebi, bunun diğer bütün rivayetleri de içine almasından dolayıdır. Ayrıca bu rivayet, yaşı on-dördü henüz geçen ve bir çocuk mesabesinde bulunan şerefli Aişe'nin ruhi durumunu tasvir etmektedir. Cenab-ı Allah, kainatın efendisinin zevcesi olan bu temiz kızcağızı imtihan etmişti. Onun babası, mağarada Resulullah'a arkadaşlık etmiş olan Hz. Ebubekir*di. Çocukluk devresini henüz atlatmış bulunuyordu. Birinci aşamada tek başına kalma tehlikesiyle başbaşa kalarak imtihandan geçmişti. Buna rağmen vaveyla edip bağırıp çağırmamış, durumunu rabbine havale etmişti. Elbisesine bürünmüş, emin ve müsterih bir şekilde uyumaya başlamıştı. Her şeyi bilen ve gören Allah'ın kendisi hakkında vereceği emri beklemişti. Allah'ın kendisini zorda bırakmayacağını biliyordu. Daha sonra takvasıyla tanınmış bir adam gelip onu görünce Kinna lillah ve inna ileyhi raiciun" demiş ve geceleyin gördüğü bu manzara ile hayrete düşmüştü.

Rivayete göre onu orada bulan Safvan adındaki adam, hadım olup kadınlara tamahı olmayan bir insandı. Safvan: "Re-sulullah'ın eşi kalF diyerek hayretini açığa vurmuş ve devesini çöktürerek Aişe'yi bindirmişti. Aişe de, kimsenin yardımı olmaksızın kendi başına hevdecinin içinde bulunuyordu. Yanında hiç

kimse yoktu. Daha önce kendisini içinde zannederek hevde-cini deveye yükleyip götürmüşlerdi. O ise, kafilenin ardında tek başına kalakalmıştı. Vücudu hafif olduğundan dolayı onu hevdecinin içinde zannetmişlerdi. Bundan sonra kafile gürültü, ile Medine'ye yol aldı. Münafıklar da dedikodularını başlattılar. Günah olan zannı terk etmeden, boş yere konuştular. Nitekim zannın günah olduğunu Cenab'ı Allah şöyle ifade buyurmuştur:

"Doğrusu zannın bir kısmı günahtır."

İşin nereye varacağına, söyledikleri sözün ne gibi sonuçlar doğuracağına bakmadan, iftiraya uğrayan kadının ve onun ailesinin mevkiini düşünmeden yayılan iftira, fitneyi alevlendirmişti. Kötü zanlara kapılan insanlar hakkında Allahü Teala, şu ayetiyle uyarıda bulunmuştur:

"Onu dilinize dolamıştınız. Bilmediğiniz şeyleri ağzınıza alıyordunuz. Onu önemsiz bir şey sanıyordunuz, oysa Allah katında önemi büyüktü. Onu işittiğinizde: "Bu konuda konuşmamız yakışık almaz; haşa, bu büyük bir iftiradır" demeniz gerekmez miydi? Eğer mü'min kişilerdenseniz, Allah buna benzer bir şeye bir daha dönmemenizi tavsiye eder."(Nur. 15-17)

Evet, o iftirayı gözleriyle değil de, dilleriyle ahverdiler. Onu ağızlarında geveleyen kimselerden aldılar. Yoksa bu konuda kesin bir bilgi sahibi değillerdi. Boş ve laubali sözlerin konuşulduğu toplantılar sırasında laf olsun diye anlatmış ve yaymışlardı. Bunu kolay bir şey ve normal bir durum sanıyorlardı. Halbuki bu, Allah katında büyük bir günahtı. Dolayısıyla mü'min-lerin bu sözleri hemen kabul edip yaymamaları gerekiyordu.

Neticede kötü sözler etrafa yayılmıştı. Muhacirlerle Ensar, münafıklarla halis müzminler işin aslını araştırmadan ve boş sözlerle iftiraları hakikatten ayırdetmeden bu iftirayı ağızlarında gevelemeye başlamışlardı. Fakat böylesine zor bir durumda yine Hz. Peygamberin büyüklüğünü ve inancını görmekteyiz. O, temiz ve iyi erkeklerin, temiz ve iyi kadınlara layık olduğuna inanmıştı. Ailesi hakkında iyi zan bekliyordu. Kendini tutup frenliyor ve iftiracılara karşı sabrediyordu, insanları yine insanlara şikayet ederek şöyle diyordu: "Bazı kimselere ne oluyor ki, ailem hakkında bana eziyet veriyorlar. Aile efradım hakkında doğru olmayan şeyler söylüyorlar. Allah'a yemin ederim ki, ben, aile

efradım hakkında iyilikten başka bir şey bilmediğim ve evime de ancak benimle birlikte giren bir insana bühtanda bulunuyorlar."

Hz. Peygamber, yalan sözleri yayanları ve bu iftiracıları dinleyenleri dolaylı olarak kınamıştı. Böylece iftiranın ağızdan ağıza dolaşmasına son verilmişti. Çünkü olaydan birinci derecede ilgili olan Hz. Peygamber, bu iftirayı reddedip yalanlamıştı. Mü'minler onun kendi nefsine uyarak konuşmadığım, sözlerinin hep vahye dayalı olduğunu biliyorlardı. Böylece fitne alevi söndürülmüştü.

Bu sözler, peygamberlik ahlakının gereği olarak söylenmiş sözlerdi. Ancak o, yine de bir insan olarak Hz. Aişe'yi yalanlamadığı gibi doğrulamamıştı da. Çünkü o, gerçeğin er geç ortaya çıkacağını biliyordu.

Bu olayda da, yalan ve günah sözler vesilesi ile Allah tarafından imtihan edilen Hz. Peygamberin yüksek prensiplerini görmekteyiz. O, alelacele hanımına gidip ithamda bulunmuyor ve ona eziyet etmiyordu. İnsanın öfke, ya da şüphe anında yapacağı kötülükleri yapmıyordu. Aksine o, bu öfkesi anında bile hanımının suçsuz olacağı görüşüne meylederek öfkesini tutup sabrediyor, hanımım suçlama yoluna gitmiyordu.

Hz. Peygamber, bütün her şeye rağmen bu olaydan dolayı üzülüyor ve bu üzüntüsünü de açığa vuruyordu. Fakat Aişe'ye dedikoduyu anlatmayı düşünmüyor, onun temize çıkmasını bekliyordu. Böylece iftira fırtınası dinecek, kara bulutlar dağılıp gidecekti. Fakat Aişe (r.a) olayı Öğrenmişti. Ancak halk arasında cereyan eden durumlardan habersizdi. Onların neler söylediklerini bilmiyordu. Hz. Peygamber iftiracıların yalancı olduklarını ilan ederek fitne ateşini söndürmüştü. Temiz bir çocuk mesabesinde olan Hz. Aişe, hakkında günahkarların ve Allah'ın Kitabı'nda lanetlenen iftiracıların söyledikleri sözleri duymuştu. Cenab-ı Allah o iftiracıları lanetlerken şöyle buyurmuştur: "O namuslu, bir şeyden habersiz, inanmış kadınlara zina isnad edenler dünyada da, ahirette de lanetlenmişlerdir. Onlar için büyük bir azap vardır." (Nur: 23) Vefakar ve hiçbir şeyden haberi olmayan Hz. Kbu Bekir'in kızı ve Hz. Peygamberin zevcesi olan Hz. Aişe'ye zina isnad etmekten daha büyük bir günah var mıdır?!

Hz. Peygamber, bu arada yakın arkadaşlarıyla istişarede bulundu. Hepsi de iftiracıların sözlerini yalanladılar. Hz.Pey-gamberin istişarede bulunduğu Hz.

Ömer, şöyle demişti: "Ey Allah'ın Resulü! Sen temizsin. Allahü Teala seni pisliklere karıştırmaz. "

Hz. Peygamber kendi akrabalarından da iki yakınına danışmıştı. Bunlar, Üsame bin Zeyd ile Ali bin Ebi Talib'ti. Üsa-me, Hz. Aişe hakkında iyi şeyler söyledi. Onun hakkında itminan ve rahatlık müjdeleyen sözler sarfetti.

Hz. Peygamberin hakkında: "Sizin en iyi hüküm vereniniz Ali'dir" dediği Hz.Ali ise ne övücü, ne de itham edip yalanla-yıcı sözler sarfetmedi. Hz. Aişe'ye hücum edici bir tavır takınmadı. Kuvvetli bir cevap verdi tarafsız davrandı.

Gerçekten de Hz. Peygamberin kalbindeki şüpheyi izale etmek için en iyi yol, Hz. Ali'nin tutmuş olduğu yoldu. O şöyle demişti: "Ya Resulullah! Şüphesiz dünyada senin için kadın yok değildir. Gerektiğinde Aişe'nin yerine başka bir kadınla evlenebilirsin."

Kuşkusuz bunlar kocasını ihlasla seven bir kadının hoşuna gitmeyecek sözlerdi. Bu sözler, her ne kadar mü'minlerin annesi Hz JVişe'nin kalbini olumsuz yönde etkilememişse de, Ali'nin yargıdaki tarafsızlığını te'yid etmekte ve sözlerini kabule şayan kılmaktadır. İşi iyice araştıran bir hakem durumundaki Hz. Ali şöyle demişti: "Ya Resulullah! sen bu durumu cariyene sor. O seni rahatlatacak olan doğru sözleri söyleyecektir." Böylece tahkikat ilerlemeye başlamıştı. Hz. Peygamber» Berire ismindeki cariyeye sordu. O da Hz. Peygamberin kalbini rahatlatacak sözler söyledi. Böylece içindeki şüphe bulutları dağılmaya başlamıştı. Berire şöyle demişti: "Vallahi ben, Aişe hakkında iyilikten başka bir şey bilmiyorum. Onu hiçbir şeyle ayıplamam. Ancak ben daha önceleri hamur yoğur urdum ve Aişe'ye hamurun başında beklemesini söylerdim. Fakat ben gittikten sonra o uyuyakalır, öte taraftan koyunda gelip hamuru yer ve giderdi."

Bu sözler üzerine her ne kadar tam değilse de Hz. Peygamber biraz rahatlamıştı. Berire'nin, Hz. Aişe için söylediği uy-kuculuk vasfı, yalancı günahkarların yaydıkları kötü yaygara-nm sebeplerinden birini teşkil etmekteydi. Uykuculuk koyunun gelip Jîerire'nin hamurunu yemesine sebep teşkil ettiği gibi, iftiracı günahkarların suçlama kapısını açmaları için de bir se-beb teşkil edebilirdi.

Berire'nin yeminle, Hz. Aişe'nin suçsuz olduğunu söylemesinden sonra,

Hz.Peygamber dünyada ve ahirette en çok sevdiği zevcesi Hz. Aişe'nin yanına gitti. Onun korkmaması gerektiğini ve onu terketmeyeceğini ima eden sözler söyledi: "Ey A işe!a insanların söyledikleri sözlerden haberin olmuştur. Sen Allah'tan sakın! Eğer kötü bir şey yaptıysan Allah'a karşı tevbe et! Çünkü Cenab-ı Allah kullarının tevbesini kabul buyurur."

Peygamber efendimizin bu sözleri karşısında, ağlamakta olan Hz. Aişe'nin gözlerindeki yaşlar kurudu. Çünkü o kendisine karşı az da olsa soğuk davranan Hz. Peygamberin bir hoşnutluk haline döndüğünü görmüştü. O ihtiyatlı ve şartlı bir rızayı değil, mutlak bir hoşnutluğu bekliyordu. Sevgili Resulün kendisine iyi davranmamasını ve iftiraları kesinlikle reddetmesini ümit ediyordu. O çocuk durumundaki temiz ve iffetli mü'mine, gözlerini etrafa gezdirerek Hz.Peygambere cevap verecek birini aradı. Kainatta en çok sevdiği Hz. Peygamber, iftiraları reddedici, kendisinin de suçsuzluğunu ispatlayıcı kesin bir söz söylememişti. Babası Ebubekir'le anası da Peygambere herhangi bir cevap vermemişlerdi. Etrafında itham fırtınaları esen suçsuz bir insanın hayret ve şaşkınlığı içindeydi. Her taraftan itham oklarına maruz kalmıştı. Bu durumda kendisini Allah'ın hükmüne teslim etti. Ondan başka herkesten umudunu kesmişti. Kur'an-ı Kerim'in, kendisinin suçsuzluğunu ispatlayıcı bir hüküm getireceğini de zannetmiyordu. Kendisinin bu makama erişemeyecek kadar küçük bir insan olduğunu düşünüyordu. Fakat onun Allah katındaki makamı çok büyüktü. O Allah'ın hükmünü bekleyerek itminan içinde sabretmiş ve suçsuzluğunu Allah'ın duyurmasını bekleyip, olanlara boyun eğmişti. Nihayet, suçsuzluğunu gösteren ayet-i kerimeler nazil olunca çok sevindi. Onun hakkında yiice Allah şöyle buyurmuştu: "Muhammed'in eşine o yalanı uyduranlar içinizden bir güruhtur. Bunu kendiniz için kötü sanmayın. Aksine o, sizin için hayırlı olmuştur. O kimselerden her birine kazandığı gü-nah(ın cezası) vardır. İçlerinden elebaşılık yapana ise büyük azab vardır. Onu işittiğiniz zaman inanan erkek ve kadınların kendiliklerinden güzel zanda bulunup da, "Bu, apaçık bir iftiradır" demeleri gerekmez miydi1? Dört şahit getirmeleri gerekmez miydi? işte bunlar, şahit getirmedikçe Allah katında yalancı olanlardır. Allah'ın dünya ve ahirette size lütuf ve rahmeti olmasaydı, o kötü sözü yaymanızdan dolayı büyük bir azaba uğrardınız. Onu dilinize dolamıştınız. Bilmediğiniz şeyleri ağzınıza alıyordunuz ve onu önemsiz bir şey sanıyordunuz. Oysa Allah katında önemi büyüktü. Onu işittiğinizde: "Bu konuda konuşmamız yakışık almaz; haşa bu büyük bir iftiradır" deme-niz gerekmez miydi? Eğer mümin kişilerseniz Allah buna benzer bir şeye bir daha dönmemenizi tavsiye eder. Allah size ayetlerini)

açıkça bildirir. Allah bilendir, hikmet sahibidir, inananlar arasında hayasızlığın yayılmasını isteyenler için dünyada da, ahirette de acı bir azap vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz. Allah'ın size lütuf ve rahmeti olmasaydı ve Allah çok şefkatli ve merhametli olmasaydı (bu iftiranızdan dolayı büyük bir azaba uğrardınız! Ey inananlar, şeytanın adımlarını izlemeyin. Kim şeytanın ardına takılırsa, bilsin ki o, hayasızlığı ve kötülüğü emreder. Eğer size Allah'ın lütfü ve rahmeti olmasaydı, hiçbirinizi ebediyen temize çıkarmazdı. Fakat Allah dilediğini temize çıkarır. Allah işitendir, bilendir, içinizden lütuf ve servet sahibi kimseler, yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda göç edenlere (bir şey) vermemeye yemin etmesinler. Affetsinler, geçsinler. Allah'ın sizi bağışlamasından hoşlannîaz mısınız? Allah bağışlayan, esirgeyendir, iffetli, habersiz, mü'min kadınlara zina isnat edenler dünyada da, ahirette de lanetlenmişlerdir. Onlar için büyük bir azap vardır. O gün (kıyamette) dilleri, elleri ve ayakları yaptıklarına şahitlik edecektir. O gün Allah, onlara hak (ettikleri) cezalarını tam verir ve onlar da bilirler ki, Allah, apaçık haktır. Kötü kadınlar kötü erkeklere; kötü erkekler de kötü kadınlara; iyi kadınlar iyi erkeklere; iyi erkekler de iyi kadınlara (meyleder). Bunlar (Peygamber, Aişe ve Safvan), onların dediklerinden uzaktırlar. Kendilerine (Allah'tan) bir mağfiret ve cömertçe bir rızık vardır" (Nur: n-26)

îşte îfk Olayı bundan ibarettir. Bu konuda nazil olup Hz. Ebubekir (r.a)in kızı ve mü'minlerin annesi Hz. Aişe'nin suçsuzluğunu gösteren ayet-i kerimelere bakalım. Bu ayet-i kerimeler, öncelikle kötülüğün toplumda insanların basit sandığı fakat aslında büyük günah olan şeylerden kaynaklandığına işaret etmektedir. Çünkü şer, kötülük ve günah, sonuçları bakımından basit olmayan şeylerdir. Bunlar toplumu çözüntüye uğratıp toplum içersinde edepsizliği yayarlar. Rezillikler önemsenmez, dolayısıyla cemiyet içinde erdemli olmayan bir kamuoyu oluşur. Rezaletler ve kötülükler de fasid kamuoyu içinde ürerler. Bu sebeple Kur'an-ı Kerim, insanlara emr-i bilma'ruf ile nehy-i anil-münker'in vacib olduğunu vurgulayarak belirtmiştir ki, fazilete dayalı, reziletten uzak ve aynı zamanda fazileti teşvik edip rezillikleri bertaraf eden erdemli bir kamuoyu oluşsun.

îkinci olarak bu ayet-i kerimeler, zina hususunda yapılacak suçlamanın ancak dört şahitle gerçekleşeceğine işaret etmektedir. Aksi takdirde zina isnadı hususunda söylenen sözler, söyleyenin sosyal mevkii ne olursa olsun, Allah katında yalan sayılacak, bu yalanları söyleyenler de iftira haddine

çarptırılacaktır.

Üçüncü olarak bu ayet-i kerimeler, zalim kimsenin işlediği suçun cezasını çektiği takdirde, ayrıca zulme uğratılamayacağı-nı ve daha önce kendisine verilmekte olan yardımlardan mahrum bırakılamayacağını göstermektedir. Nitekim Hz. Ebube-kir, kızı Aişe'ye iftira eden Mistah'ı daha önce yardım ettiği halde bilahare bu iftirasından dolayı yardımından mahrum bırakmıştı. Oysa Cenab-ı Allah, bu gibi kimselerin, cezalarını çektikten sonra Önceden yapılmakta olan yardımdan mahrum bırakılmalarını yasaklamaktadır. "Sizden fazilet ve servet sahibi kimseler, yakınlığı bulunanlara, yoksullara, Allah yolunda göç edenlere (bir şey) vermemeye yemin etmesinler, affetsinler,

geçsinler." (Nur: 22)

Bu ayet-i kerime iki hususa işaret etmektedir: a- Günahkarlara ve asilere zekat verilmesi caizdir. Bazı fı-kıhçılar bu konuda hata etmişlerdir. Çünkü onlar, bir takım cürümleri işleyen kimselere zekat verilmeyeceğini söylemişlerdir. Halbuki asi ve günahkar kimselere zekat verildiği takdirde, onların kalbleri takvaya yaklaştırılmış olur. Onlara katı davranmak, daha fazla suç işlemelerine neden olur. Bağış ve ihsan,ne-fisleri yumuşatır. Bu gibi kimseler yaşan-tılannın, toplum içinde ve toplumla birlikte olması halinde, rahata daha yakın olacağını hissederler.

b- Kabalık, katılık ve suçluluk halinde bağış ve ihsanda bulunmak, suçluyu iyiliğe yaklaştırır ve faziletten uzaklaşmasına engel olur. Sadaka ve zekat, isyan ateşini söndürerek Allah'ın rahmet ve mağfiretine sebep olur. Nitekim Cenab-ı Allah şöyle buyuruyor: "Allah'ın sizi bağışlamasını sezmez misiniz?" Resu-lullah (sav) efendimiz de: "Sılayı rahim yapan, karşılıklı ziyaret ve iyilikte bulunan değildir. Aksine sılayı rahim yapan, bağların koparılması halinde ziyarette bulunan kimsedir." buyurmuştur. Ayrıca bu ayeti kerimeler Hz.Peygamberin zevcelerinin mutlak surette temiz ve iffetli olduklarını göstermektedir. Çünkü kötü kadınlar kötü erkeklere; iyi kadınlar da iyi erkeklere meylederler. Bu, Cenab-ı Allah'ın kendi yaratıkları içinde tatbik edegeldiği bir konudur. Şimdiye kadar Firavun'un, Kur'an-ı Kerim'de hayırla yadedilen zevcesinden başka bu kanuna aykırı bir şahsiyet görülmemiştir. Çünkü bu iffetli ve mü'mine kadın, Allah'ın yaratıklarının en şerlisi ile bir arada evlilik hayatı

yaşamıştır. Aynı şekilde Nuh ile Lut'un zevceleri de bu temiz ve şerefli peygamberlerin nikahlarında bulunup bunlarla birlikte hayat sürmüşlerdir. Bunlarla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmaktadır: "Allah, inananlara da Fi-ravn'ın karısını misal gösterdi. O şöyle demişti: "Rabbim bana yanında, cennetin içinde bir ev yap, beni Firavn'dan ve onun (kötü) işinden uzak tut ve beni şu zalimler topluluğundan kurtar!" (Yine Allah, inananlara) îmranın kızı Meryem'i de (misal verdi). O ki ırzını korudu, biz de on(un rahmin)e ruhumuzdan üfledik. O Rabbinin sözlerini ve kitaplarını tasdik etti ve gönülden itaat edenlerden oldu" (Tahrim-11-12)

Bu iki ayet-i kerimeden önce de Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Allah inkar edenlere, Nuh'un karısı ile Lut'un karısını misal verdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kulun (nikahı) altında idiler. Onlara hıyanet etiler. Kocaları, Allah'tan (gelen) hiçbir şeyi onlardan savamadı. (Onlara): "Haydi, girenlerle beraber siz de ateşe girin" denildi." (Tahnm: 10)

Hz. Peygamberin zevceleri de iyi, temiz ve iffetli kadınlardı.

Hz. Ali ve Hz. Aişe

Mü'minlerin annesi Hz. A i şe'nin de anlattığı gibi, bu kıssanın akışında görülüyor ki, HzAli'nin söylemiş olduğu sözler, Usame ile Hz. Aişe hakkında hayırlı ve iyi şeyler söyleyen diger sahabilerin sözleri gibi, Hz. Aişe'nin kalbinde hoşnutluk yaratmamıştı. Çünkü Hz. Ali'nin sözlerinde Aişe'nin lehine sayılabilecek şeyler yoktu. Ancak onun söylediği sözlerle, konuyu kapatmak ve meseleyi sona erdirmek için gerekli yol açılıyordu. Hz. Ali insanların böyle bir mesele ile meşgul olmamalarını ve konunun kapatılmasını istemişti. Hz. Ali'nin sözleri Aişe'yi memnun edecek türden değildi. Çünkü o, başkaları gibi Aişe'nin suçsuzluğunu açık olarak söylememişti. Halbuki Hz. Aişe, Hz. Ali'nin diğer sahabilerden daha çok kendisinin suçsuzluğunu anlamasını bekliyordu. Çünkü Hz. Ali'nin, peygamber eviyle alakası vardı. Onun yapacağı şahitlik, başkalarının şahitliğinden daha kuvvetli olacaktı. Oysa Hz. Ali, Resulullah için, kadın olarak

sadece Aişe'nin bulunmadığını, istediği takdirde Aişe'nin yerine başka bir kadınla evlenebileceğini söylemişti.

Suçsuz ve temiz olan Hz. Aişe, Hz. Ali'nin sözlerinden hoşnut olmadığı için Hz. Peygamber tahkikatı daha da derinleştirme yoluna girdi. Bu tahkikatın peşi sıra Hz.Peygamber, rahatlamaya başladı. Ardısıra da Ai ş e'nin suçsuz olduğunu açıkladı. Çünkü bu konuda Cenab-ı Allah, Hz. Aişe'nin beraatini ifade eden ayet-i kerimeleri inzal buyurmuştu.

Tarihçiler, Hz. Aişe ile Hz. Ali arasında, daha sonra meydana gelen ihtilafın sebebi olarak bu sözleri göstermekte ve Hz. Aişe'nin Cemel vakasında Hz. Ali'ye karşı çıkışım bu sebebe

Biz deriz ki; Hz. Aişe, bizzat olayın içindeki insan olarak, kendisine yüklenen suçun bir iftira olduğunu bildiği için, Hz. Ali'nin olayı bu şekilde değerlendirmesinden haklı olarak rahatsız olmuştur. Ancak göründüğü kadarıyla bu rahatsızlık asla düşmanlığa varmamıştır. Hz, Ali'ye karşı kin beslemediğini de şu olay ispatlamaktadır:

Hz. Aişe, Cemel savaşma giderken önce şöyle demişti: Ta Resulullah! Ashabın içinde en çok sevdiğin ve seçkin bir dostun olan Ali hakkında konuşmaya geldim. Hoşnut olduğun ve sev diğin Ebu Talib oğlu Ali'nin aleyhinde konuşmaya geldim Onu sana şikayete geldim"

Hz. Aişe'nin, Resulullah'm en çok sevdiği sahabilerden biri ne öfke beslemesi mümkün değildir. Böyle bir şey yapması on dan beklenemez. Allah ondan da, Ali'den de razı olsun.

Kazf (İftira Haddi)

Kazf haddinin, Hz. Aişe'ye iftira edilerek kötü sözlerin toplum içerisinde

yayılması sebebiyle meşru kılındığı düşüncesindeyim. Çünkü bu konuyla ilgili ayet-i kerimeler peşpeşe gelmiştir. Bunlarda anlatıldığına göre, zina şehadetinde dört erkeğin şahitlik yapma şartı aranmaktadır. Zina isnadında bulunan şahitlerin dörtten az olması halinde, isnadı yapan kişi yalancı sayılmaktadır.

îşte bu had, yalanın cezasıdır. Bunu Cenab-ı Allah şu ayet-i kerimede ifade buyurmuştur: "Namuslu kadınlara (zina suçu) atıp da, sonra (bu suçlamalarını ispat için) dört şahit getirmeyenlere seksen değnek vurun. Ve artık onların şahitliğini asla kabul etmeyin. Onlar yoldan çıkmış kimselerdir. Ancak bundan sonra tevbe edip inananlar hariç. Çünkü Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir." (Nur. 4-5)

Bu ayet-i kerimelerin asli ve maddi bir cezaya işaret ettiklerini görmekteyiz. Bu ceza, suçlulara seksen değnek vurulmasıdır. Bu maddi cezadan hemen sonra iki manevi cezadan da bahsedilmektedir: Bunlardan biri, onların şahitliklerinin artık ebediyyen kabul edilmeyeceğidir. Çünkü onlar kaçılması gereken bir hususta yalan söylemişlerdir. Ayrıca Cenab-ı Allah, onları yalancılar olarak nitelemiş ve yalancılık vasfını sırf onlara tahsis ederek şöyle buyurmuştur: "Ona dört şahit getirmeleri gerekmez miydi? Madem ki şahitleri getirmediler, o halde onlar Allah yolunda yalancıların ta kendileridir." (Nur: 13) Allah'ın hükmü ile yalancılık vasfı sırf kendilerine tahsis edilen kimselerin şahitlikleri nasıl kabul edilecektir? Bu sebeple bu gibi suçluların şahitlikleri ebediyyen kabul edilmeyecektir. Çünkü Cenab-ı Allah: "Artık onların şahitliklerini asla kabul etmeyin." buyurmuştur.

Bu gibi suçlular hakkında verilecek manevi cezaların ikincisi de, bunların fasıklık (yoldan çıkmış olmak)la nitelenmeleridir. Tevbe edinceye kadar bu nitelikleri devam eder. Ayet-i kerimede, tevbe ettikleri takdirde fasıklık vasıflarının kaldırılacağı ifade edilmektedir. Şu halde bu suçlarından sonra Nasuh tevbesi ile tevbe edenler fasık, hatta günahkar dahi olmayacaktır. Çünkü tevbe, önceden işlenen günahları yok eder. Nitekim bununla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyurmaktadır: "Ve ben, Tevbe eden, inanan ve yararlı iş yapan, sonra da yola gelen kimseye karşı elbette çok bağışlayı-cıyımdır." (Taha 82)

Resulullah (sav) kazf haddini Mistah'a, Hassan bin Sa-bit'e ve Cahş kızı Hamne'ye tatbik etti. Hanine, mü'minlerin anası Zeyneb binti Cahş'ın

kızkardeşidir. Zeyneb binti Cahş, dindarlığından dolayı bu iftira hadisesinde ileri geri ko-nuşmamıştı. Halbuki Hz. Aişe'nin kuması olup Resulullah'm yanında hemen hemen ona eşit bir yere sahipti. Buna rağmen mütedeyyin bir kadın olmasından dolayı, Hz. Aişe'nin aleyhinde konuşmamıştı. Kazf haddi, bundan önce nazil olmuştu. Şimdi burada şu soru ortaya çıkmaktadır: îftira olayında, Hz. Aişe'nin aleyhinde konuşanlar üç kişiden daha fazlaydı. Hatta müminlerin anası Hz. Aişe, bu yalanın büyüğünü yayanın Abdullah bin Übeyy bin Selül olduğunu söylemiştir. Şu halde kazf haddi ne diye sadece üç kişiye tatbik edildi de, diğerlerine tatbik edilmedi?

Bu soruya cevaben deriz ki: Hz. Peygamber, bu üç kişinin açıkça ve sarih ifadelerle Hz. Aişe'ye iftirada bulunduklarını söylemiştir. Diğerlerinin açıkça iftirada bulunduklarına dair bir delil elde edilememiştir.

Müminlerin anası Hz. Aişe: "Yalanın büyüğününidare eden, münafıkların reisi Abdullah bin Übeyy idi" dediği halde, ona niçin had^ tatbik edilmedi? Halbuki en büyük günahkar Abdullah bin Übeyy idi.

Buna cevaben de şöyle deriz: Kuşkusuz yalanın büyüğü Abdullah bin Übeyy'in gayretiyle ortaya atılmıştı. Ancak o, başkalarının iftira etmesini kolaylaştıracak uyarılarda bulunuyordu, ama kendisi açıkça söylemiyordu. Bu haberi halk arasında ima ile yayıyordu. Halkı bu konuda konuşmaya sevk ediyordu. Ama kendisi sadece çok yakını olan kimseler arasında bu meseleyi konuşuyordu. Onlar da ima yolu ile halka bu meseleyi telkin ediyor, ama açıkça konuşmuyorlardı. Bu hareket de münafıkların özelliklerindendi. Onlar, kendileri gizlenirler ve konuşmazlar, ama başkalarını konuştururlar. Böylece haddi tatbik etme şartı, bu münafıkların üzerinde değil de, diğerleri üzerinde tahakkuk etti. Doğrusunu Allah bilir.

Kazf kelimesi, erkek veya kadına, zina isnadında bulunmf manasını iade eder.

Lian Haddi

Lian haddi, kazf haddinin açıklanmasının ardı sıra ve ifk hadisesinden önce nazil olmuştu. Kazf haddinin sebebi, aralarında evlilik akdi bulunmayan erkek veya kadının zina isnadında bulunmasıdır. Yani iftiraya uğrayan kimse, iftiracının eşi değildir. Lian haddine gelince, bu, erkeğin kendi karısına zina isnadında bulunması durumunda sözkonusu olur. Lian, zina isnadında bulunan kocanın, bu isnadında doğru söylediğine dair dört defa yemin etmesidir. Bu erkek karısının zina ettiğini, ya da doğan çocuğun kendisine ait olmadığını iddia eder. Beşincisinde de eğer yalan söylüyorsa, Allah'ın lanetini kendi üzerine çekmiş olur. Bu yeminler hem olumluluğu, hem de olumsuzluğu içerirler. Olumlu yemininde karısının zina yaptığını söyler. Olumsuz yemininde de, eğer yalan söylüyorsa Allah'ın lanetine müstehak olmasını ifade eder. Lian haddi, kazf haddinden sonraki ayet-i kerimede Cenab-ı Allah'ın şu buyruğuyla sabit olmuştur: "Eşlerine (zina suçu) atıp da kendilerinden başka şahitleri bulunmayan kimseler(e gelince): Onlardan herbirinin şahitliği, dört defa Allah'a yemin edip, kendisinin mutlaka doğru söyleyenlerden olduğuna şahitlik etmek (şeklinde) dir. Beşincisinde eğer yalan söyleyenlerden ise, Allah'ın lanetinin kendi üzerine olmasını diler. Kadının da dört defa Allah'a yemin edip kocasının mutlaka yalan söyleyenlerden olduğuna şahitlik etmesi, cezayı kendisinden kaldırır. Beşincisinde kocası doğrulardan ise; kendisinin Allah'ın gazabına uğramasını diler." (Nur: 6-9)

Zina isnadında bulunan koca ile, karısı arasında evlilik hakikaten, ya da hükmen mevcut olduğu takdirde lian söz konusu olur. Evliliğin hükmen bulunmasına örnek olarak, zevcenin ric'i talakla boşanmış olup iddet beklemesini gösterebiliriz. Kocanın dört şahit bulamaması halinde, karısına zina isnadında bulunması ile lian hükmü gündeme gelir. Çünkü dört şahit bulamaması halinde, o öfkesini, hakimin huzurunda konuşup içindekileri dökmek suretiyle söndürmek ihtiyacmdadır. Adamın biri Hz. Peygambere gelip şöyle demişti: "Ey Allah'ın Resulü! Bir kimse karısını bir erkekle beraber görüp onu Öldürürse, siz de öldüreni öldürüyorsunuz. Eğer bu adam karısının yabancı bir erkekle yattığını söyler, fakat bunu isbatlamak için dört şahit getirmezse, ona iftira haddi tatbik edersiniz. Ama adam konuşmayıp susarsa, öfkesi ile susmuş olur. Allah'ım sen bunun hükmünü açıklal"

Adamın böyle demesi üzerine bu meselenin hükmünü açıklayıcı Han ayetleri nazil oldu.

Lian tamamlandığı takdirde, eşler artık ebediyyen evlenmemek şartıyla birbirlerinden ayrılırlar. Fıkıhçılarm çoğunluğu bu görüştedirler. Fakat Ebu Hanife'ye göre, bu koca kendini yalanladığı takdirde, yeni bir nikah ve yeni bir mehir ile karısıyla tekrar evlenebilir.

Günümüzde bazı kimseler şöyle diyorlar: Kadın kocasına zina isnad eder de, bu isnadını ispatlamak için dört şahit bulamazsa, yine lian haddi tatbik edilir mi?

Buna cevaben deriz ki: Kur'an-ı Kerim'in nassı ile lian, ancak kocanın kendi karısına zina isnadında bulunması halinde gündeme gelir. Lianda koca, dört olumlu, bir de olumsuz olmak üzere beş defa yemin eder. Kadına gelince o, dört olumsuz ve bir de olumlu olmak üzere beş defa yemin eder. Hadler ancak nass ile sabit olabilirler. Çünkü hadler şüphelerle kaldırılabi-lerler. Peygamber efendimiz, bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır: "Yapabildiğiniz kadarıyla şüpheler sebebiyle hadleri bertaraf edin."

Hadleri kıyas ile sabit kılmamız mümkün değildir. Çünkü kıyasın illeti, makis ile makisun aleyhte aynı ölçüde sabit değildir. Bunun sebebi şudur: Kadın erkeğin neslinin kabıdır. Doğan çocuğu, -başka bir erkekten olması halinde- nesebini reddetmek kocanın hakkıdır. Kaldı ki, kadının zinası, neseblerin birbirine karışması tehlikesi bakımından erkeğin zinasından daha şiddetli ve daha tehlikelidir. Kocanın karısına zina isnadında bulunması halinde lian hükmü oluşmaktaysa da, kadının, kocasına zina isnadında bulunması halinde lian hükmü gündeme gelmez. Çünkü kadın, erkeğin evinde kalmaktadır. Kocanın, kadının aleyhinde zina isnadında bulunması halinde, bu isnadını ispatlamak için dört şahit getirme imkanı olmayabilir. Erkeğin yaptığı zinalar ise çoğunlukla evinin dışında olur. Kadının kocasının zina ettiğini bilmesi, bir belgeye dayanmaz; ancak sezgi ve tahminle, ya da verdiği haberlerle olur. Çoğu zaman kadın, başkalarının ihbarına dayanarak kocasının zina ettiğini iddia eder. Bazan da kadın, belirli ihbarcılar olmaksızın kocasının zina yaptığını iddia eder ki, budurumda kocasına zina iftirasında bulunduğu sabit olur. Dolayısıyla kazf haddine çarptırılması gerekir. Bunlarla da yetinilmeyerek hem fasıklık-la nitelenir, hem de şahitliği ebediyyen kabul edilmez. Noksanlıklardan münezzeh

olan yüce Allah kalplerde olanı bilir.

Zina Haddi

Okunan zina haddi, kazf haddi ve ifk (iftira) ile ilgili ayet-i kerimelerin peşpeşe gelmeleri, bu ayetlerin aynı zamanda, ya da birbirine yakın zamanlarda ve aynı münasebetle nazil olduklarını gösteriyor. Burada şu hususa da işaret etmek gerekir. Zina ile ilgili olarak birbirini açıklayıcı ayetler nazil olmuştur. Bunlardan ilki şudur: "Kadınlarınızdan fuhuş yapanlara karşı içinizden dört şahit getirin; eğer onlar şahitlik ederlerse, o kadınları ölüm (alıp) götürünceye ya da Allah onlara bir yol gösterinceye kadar evlerde tutun (dışarı çıkarmayın), içinizden iki kişi fuhuş yaparsa, eziyet edin; eğer tevbe eder uslanırlarsa artık önlar(a eziyet)den vazgeçin. Çünkü Allah, tevbeleri çok kabul edendir. Çok esirgeyendir." (Nisa: 15-16)

Bu iki ayet-i kerime, kadına mahsus ceza bulunduğu gibi, erkekle kadına genel olarak şamil olan cezanın da bulunduğunu ifade etmektedir. Kadını ilgilendiren ceza, onun ölünceye, ya da evlenme yoluyla Cenab-ı Allah kendisi için bir çare yara-tıncaya kadar, evde tutulup dışarı bırakılmamasıdır. Nitekim ayet-i kerimeden açıkça anlaşılan hüküm budur.

Hem erkeği, hem de kadını kapsamına alan cezaya gelince, bu, eziyet vermektir. Kadına verilen özel cezaya karşılık, erkeğe de ceza verileceğine dair sünnet vardır. Bu da erkeğin bir yıl süreyle sürgüne gönderilmesidir. Bu ceza, kadının evde tutulup hapsedilmesi cezasına karşılıktır. Erkekle kadına verilen eziyet cezası da birçok yazarların ifade ettikleri gibi, neshedilmemiş-tir. Çünkü nesih, ancak iki nas arasında uyum sağlanamaması halinde akla gelebilen bir şeydir. Oysa burada iki nassm arasında uyum sağlama imkanı vardır. Öyleyse bu cezanın tatbiki vacibtir. Çünkü ayetlerden herbiri diğerini tamamlamakta, ya da açıklamaktadır. Tıpkı zina cezasıyla ilgili olarak nazil olan ayetler arasında olduğu gibi. Nur suresinde bulunup eziyet verici cezayı açıklayan ayet-i kerime

şudur: "Zina eden kadın ve zina eden erkeğin her birine, yüz değnek vurun, Allah'a ve ahi-ret gününe inanan (insan)lar iseniz Allah'ın dini(ni uygulama hususujnda sizi onlara karşı acıma duygusu tut(up engelle)me-sin. Mü'minlerden bir grup da onlara yapılan azaba şahit olsun. Zina eden erkek, zina eden ve puta tapan kadından başkasıyla evlenemez. Zina eden kadın da, zina eden veya puta tapan erkekten başkasıyla evlenemez. Bu (tür evlenmek), mü'minlere haram kılınmıştır. "(Nur: 2-3)

Bundan sonra kazf haddi ayetleri, sonra da lian haddi ayetleri nazil olmuştur. Bunların peşinden de Hz. Aişe'ye yapılan zina isnadı suçunu tasvir eden ifk hadisesine dair ayetler nazil olmuştur. Zina isnadında bulunarak Hz. Aişe'ye cüretle dillerini uzatanlar, dinde edebsizliği yayıp toplumu fesada sürüklemiş, cemiyeti rezaletler içinde boğulan bir insanlar topluluğu olarak yaşayan kimseler haline getirmiştir. Bu gibi kimseler rezaletleri Önemsemezler. Burada iki hususa dikkatlerinizi çekmemiz gerekmektedir:

1- Biz bu hadlerle iligili ayet-i kerimelerin, mutlaka Musta-lik Oğulları gazvesinden sonra, ya da bu gazve esnasında nazil olduklarını veyahut ifk hadisesi esnasında nazil olduklarını söylemiyoruz. Kuvvetli zannımıza göre, kazf haddiyle zina haddine dair ayet-i kerimeler, ifk hadisesinden önce nazil olmuşlardır. Bu sebeple iftira suçunu işleyenlere kazf haddi tatbik edilmiştir. Kazf haddine dair ayet-i kerimeler Hz. Aişe'ye yapılan iftira esnasında nazil olmamıştı. Ancak iftiracılara verilen cezanın, devlet başkanının insiyatifi ile verilen bir ceza olduğunu söylemek doğru değildir. Cezalarla ilgili hükümler, kanunun çıkarıldığı andan sonraki suçları ilgilendirir. Kanunun çıkarılışından Önceki suçlara tatbik edilemez. Nitekim pozitif kanun bilgileri de bu prensibi benimsemişlerdir. Bu hususta bazı ihtilaflar varsa da, bunu ayırt etmemiz ve doğruyu bulup ortaya çıkarmamız gerekmektedir.

2- İslam hukukunda cezalar, suçu işleyenlerin durumlarına göre tatbik edilir. Suçun büyüklüğü oranında, ceza da büyür veya küçülür. Suç, aşağılayıcı bir unsurdur. Küçük insanlara göre, aşağılanmak, zaten önemli değildir. Bu gibi kimselerin şahsiyeti değer ifade etmez. Fakat itibarlı kimselerin suç işle-meleriyse, büyük bir hadisedir, işte bu sebeple îslam hukuku, miktarı belli cezaları kölelere yarı ölçüde tatbik etmiştir. Kölelerin cezası, hürlerin cezasının yarısı oranındadır. Örneğin cariyelerle ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle

buyurmuştur:

"Evlendikten sonra fuhuş yaparlarsa, onlara hür kadınlara yapılan işkencenin yarısı (uygulanır)."'(Nisa: 25)

Hür kadın zina ettiği takdirde yüz değnekle cezalandırılır. Cariye ise, zina ettiği takdirde, elli değnekle cezalandırılır. Köleler için de aynı hüküm geçerlidir. Hadlerin tümünde bu oran esas alınır. Yarılanmaya elverişli olan bütün cezalar için bu hüküm geçerlidir. Ayrıca fıkıhçılar, köleye tatbik edilen yarı oranındaki cezanın yine de hafifletilmesi gerektiği hususunda görüş birliği etmişlerdir. Buna göre köleye vurulan değnek, hür kimseye vurulan değnekten daha hafif bir şekilde vurulmalıdır.

HUDEYBIYE

İslamiyet, Arap sahrasında yayıldı. Müslüman olanlar oldu. Çok kimseler islam'dan haberdar oldular. Arabilerden gerçekten inananlar olduğu gibi, kalben inanmadıkları halde inanır görünen ve teslimiyetlerini arzedenler de olmuştu. Bunların yanısıra müşrikliklerini devam ettirenler de olmuştu. Ama müslümanlarda bir kuvvet ve heybet meydana gelmişti. Müşriklikte devam edenler, bu kuvvet ve heybeti görünce; tevhid davetinin ve Muhammed (sav)e imanın önemli bir mesele olduğunu düşünmeye başladılar, işi inceden inceye ölçüp biçmeye koyuldular. Düşünüp taşınmadan hemen ilk etapta reddetmediler, kestirip atmadılar.

Özetle diyecek olursak, putlara tapma açısından onların kalplerine şüphe girmişti. Halbuki Cenab-ı Allah'ı zat ve sıfatı ile bilmekteydiler. Kuşkusuz ki putları hakkında şüpheye düşmüş olmaları, inançla fıtrat dinine girmeleri için yegane yol olmuştu.

İslam daveti artık ufukları doldurmuştu. Arabilerden veya onların safında yer alanlardan hiçbiri Medine'ye saldırmayı dü-şünemiyordu. Çünkü orayı Cenab-ı

Allah himaye ediyordu. Orası, O'nun koruması altındaydı.

Peygamber (sav) efendimiz Arabilerin saldırılarından veya îslam düşmanlarının safında yer almalarından yana güvenlik içinde olduğuna göre artık, karşısında düşman olarak duran Kureyşlilere yönelmesinin zamanı gelmiş demekti. Maksat, onlarla savaşmak değildi. Önceki seriyye ve gazalarında görüldüğü gibi peygamber efendimiz, hep savunma savaşı vermiştir. Fal^at kureyşliler peygamber efendimize karşı saldırılarını sürdürüyorlardı. Mekke'nin harem-i şerifi onların hakimiyeti altındaydı. İslam davetini yerleştirmek ve hacc yolunu güvenlik altına almak için, Mekke'nin düşmanlardan ve Kureyşin düşmanlığından arındırılması gerekiyordu. Çünkü hacc, îslami ibadetlerden biri idi. Ayrıca Peygamber efendimiz, Hayber'de toplanıp üslenen yahudilerin de işini halletmek istiyordu. Çünkü Medine'ye saldırmak isteyen tek güç, bu yahudilerdi. Kovuldukları Medine'nin, kendi asli vatanları olduğunu iddia ediyorlardı. Peygamber (sav) efendimiz onları Medine'den sürgün etmiş, kimini de öldürmüştü.

Bu arada Kureyşlilerin durumunu öğrenmesi de gerekiyordu. Onların Hacc farizasını eda etmeye kolaylık mı, yoksa zorluk mu gösterdiklerini öğrenmesi icab ediyordu. Nitekim daha önceleri hep zorluk göstermişlerdi. Niyetin amelle bir arada olması gerekiyordu. Bu nedenle haccetmek üzere yola çıktı. Nihayet Hudeybiye vakası meydana geldi. Cenab-ı Allah, Hudey-biye vakasına feth-i mübin adını verdi. Çünkü bu olayda Allah Peygamber efendimizle Kureyşliler arasındaki engeli kaldırdı.

Çocukluğunda ve gençliğinde tanıdıkları sevgili Emin (Mu-hammed) onlarla görüştü. İhtilaf, nefret ve savaş nedeniyle aralarında meydana gelmiş olan engeller, artık ortadan kalktı.

Hudeybiye Gazvesi

Bütün rivayetlerin ittifakına göre Hicretin altıncı senesinin Zilkade ayında (Bu ay hac aylarındandır) Resulullah (sav), beraberindeki 700 kadar sahabiyle hac yolculuğuna çıktı. Ancak Cabir bin Abdulah'ın rivayetine göre beraberinde 1400 kadar sahabi varmış ki bu, akla daha yatkındır. Peygamber efendimizin ordusu, Kureyşlileri ürkütmüştü. Binden az sayıdaki asker-lerse düşmanı ürkütemezler. Buhari ve diğerleri, Peygamber efendimizle beraber bulunan sahabilerin 1400 kişi olduğunu söylemişlerdir. 700 kişi olduklarını söyleyen, İbn İshak'tır.

Peygamber efendimiz, savaş niyetiyle değil de, insanları bir araya getiren hac ibadetini eda maksadıyla yola çıktı. Usfan mevkiine varır varmaz Bişr bin Süfyan el-Kabi ile karşılaştı. Öyle görülüyor ki Kureyşliler, Resulullah'ın geleceğini önceden haber aldıkları için tedbirli ve savaşa hazırlıklı idiler.

Bişr bin Süfyan dedi ki: "Ya Resulullah! Kureyşliler senin gelişinden haberdar olmuşlardır. Sütlerinden faydalanacakları sağmal ve yavrulu develerini, döllerini döşlerini yanlarına almış, seni Mescid-i Haram'a girmekten men etmek için kaplan postu giyerek Zi-Tuua denen yere varıp konaklamışlar, seni Mekke'ye sokmayacaklarına yemin edip Allah'a söz vermişlerdir. Halid bin Velid kumandası altındaki süvarilerini Küra-ı Nemin denen yere kadar sevketmişlerdir."

Kendisiyle savaşmakta olsalar da onlara merhamet eden ve müslüman olmalarını temenni eden Resulullah (sav) milleti olan Kureyşliler için üzülerek şöyle dedi:

"Eyvah! Yazık oldu Kureyşlilere. Zaten savaş, onları yeyip tüketmiştir. Ne olurdu, kendileri benimle öteki Araplar arasından çekilseydi de beni onlarla başbaşa bıraksaydılar. Onlar beni yenecek olurlarsa, zaten kendilerinin de amacı bu olduğuna göre, amaçlarına ulaşmış olurlardı. Eğer Allah beni onlara galip kılacak olursa ve kendileri de isterlerse, topluca İslamiyet'e girerlerdi. Eğer böyle yapmazlarsa, savaşacaklar demektir.

Bunlar, kendilerini güçlü mü sanıyorlar? Vallahi Allah'ın beni yaymak üzere göndermiş olduğu bu dini üstün kılıncaya ve başım gövdemden ayrılıncaya kadar onlarla çarpışmaktan geri durmayacağımı*'

Bundan sonra Resulullah (sav) onların savaşçılarıyla karşılaşmak istemedi ki

kılıç, fikrin önüne geçmesin. Hac ibadetini eda etmek istiyordu. Mekkelileri zorlamadan kendi serbest iradeleriyle karar vermelerini sağlamak istiyordu. Çünkü uzlaşmak, iradenin serbest bırakılmasıyla mümkün olur. Savaş ise nefret doğurur. Kılıçla zorlamak nefsi alevlendirir ve yaralar. Oysa Peygamber efendimiz kimsenimgönlünü yaralamak istemiyordu. Bilakis kalplerdeki öfke hastalığın tedavi ederek gönülleri şifaya kavuşturmak istiyordu. Müslümanları başka bir yoldan götürerek Kureyş süvarileriyle karşılaşmak istemedi. Müslümanların yürümesiyle yerden toz bulutları yükselmeye başladı. Küra-ı neminde bulunan Halid bin Velid kumandasındaki Kureyş süvarileri, korkup Mekke'ye geri döndüler. Peygamber efendimiz de ordusunu Seniyyet'ül Murar denen yerde durdurdu. Devesi oraya çöktü. Mola vermeleri için sanki Ce-nab-ı Allah orasını seçmişti. Devenin çöktüğünü görenler, "Artık yerinden kalkamazl" dediler. Peygamber efendimiz de buyurdu ki: "Hayır, öyle değil... Onu, (Ebrehe'nin) filini Mekke'ye bırakmayıp durduran (Allah) durdurmuştur. Kureyşliler bugün beni öyle bir noktaya getirdiler ki, akrabalık hakkına uymamı isterlerse, bu isteklerini yerine getiririm"

Evet... Resulullah (sav) böyle demişti. Çünkü o, giriştikleri savaştan sonra insanların gönüllerini birbirine yaklaştırmak istemişti. O, doğru yola ileten ve hakka davet eden bir kimseydi.

Seniyyet'ül Murar denen yere varıldığında, askerlerine: "tnin ve yerleşin" buyruğunu verdi. Onlar da: "Bu vadide su yoktur" dediler. Gerçekten de orada bataklık ve içi çamurlu kuyulardan başka bir şey yoktu. Peygamber efendimiz, okunu adamlarından birine verdi. Adam, kuyulardan birine indi, elindeki oku yere sapladı ve berrak bir su fışkırmaya başladı. Peygamber efendimiz ve oradaki herkes, kana kana içtiler.

İki Tarafın Elçilerinin Gidip Gelmesi

Peygamber efendimizin beraberinde güçlü bir ordu vardı. Mekke, savaşa hazırlıklı değildi. Dileseydi, Mekke'yi ordusuna ezdirir ve yerle bir ederdi. Ne

var ki o, umre yapmak, savaş ateşini söndürmek, akrabalarına iyi davranmak, nefreti silip süpürmek, savaşların meydana getirdiği vahşeti gidermek için gelmişti.

Bu nedenle de onları kahır ve zillete uğratmadan haccetmek, onlarla barış yapmak istediğini ilan etti.

Bedii bin Verka, Huzaalı bir kaç adamla birlikte Peygamber efendimizin yanına geldi. Onunla konuştular. Niçin geldiğini sordular.Peygamber efendimiz, kendileriyle savaşmak için değil, Kabe'yi ziyaret etmek ve onu tazimde bulunmak için geldiğini söyledi. Daha önce bu hususta başkalarına söylediklerini onlara da söyledi. Heyetteki adamlar Kureyşe dönüp şöyle dediler: uEy Kureyş topluluğu! Siz Muhammed hakkında çabuk karar veriyorsunuz. O, savaşmak için değil, yalnızca Kabe'yi tavaf etmek için gelmiştir."

Kureyşliler, böyle diyen heyet mensuplarını suçlayıp onlara karşı cephe aldılar ve: "Savaşmak maksadıyla gelmemiş olsa dahi, Mekke'ye zorla girmesine müsaade etmeyiz. Arapların bunu dillerine dolamalarına izin vermeyiz" dediler. Bu mütekeb-birlik ve kabalıklarını sürdürmekle beraber, Hz. Peygamberle aralarındaki irtibatı kapamadılar. Amir bin Lüeyy Oğullarının kardeşi Mikrez bin Hafs bin Ahyaf ı elçi olarak ona gön» derdiler. Mikrez'in gelmekte olduğunu gören Resulullah (sav): "Bu, ahde vefa göstermeyen hain bir kişidir" dedi. Ona da; savaşmak için değil, Kabe'yi ziyaret etmek için geldiğini söyledi.

Kureyşliler, Peygamber efendimizin Kabe'yi ziyaret etmesine müsaade vermemekle birlikte Huleys bin Alkame'yi ona elçi olarak gönderdiler. Huleys, Ahabiş'in lideriydi.[1] Ahabiş grubu, savaşlarda Kureyşlilere yardım ederlerdi. Huleys'in gelmekte olduğunu gören Resulullah (sav): "Bu, ibadetin zahirine bakan ve kurbanlık develere saygı gösteren bir millettendir. Kurbanlık develerin hepsini ona doğru sürünüz degörsünl* dedi. Huleys; Harem'de kurban edilmek üzere nişan vurulmuş boyunlarına boğmukları takılmış, uzun müddet tutulmaktan dolayı yünlerini aşındırmış olan ve vadiye doğru akıp giden kurbanlık develere bakınca bunların hac için hazırlanmış kurbanlıklar olduklarını anladı. Müslümanlarla konuşmaya gerek görmedi. Hz.Peygamberin yanma gelmeden dönüp Kureyşe gitti. Gördüklerini onlara anlatınca, ona: "Otur yerine. Nihayet sen bir çöl Arabısın, böyle şeylerden anlamazsın^ dediler. Ku-reyşlilerin

böyle demeleri üzerine Huleys öfkelenerek şöyle dedi:

"Ey Kureyş topluluğu! Vallahi biz; Beytullah'm haremliğini gözeterek ona tazimde bulunmak ve onun hakkını yerine getirmek maksadıyla gelecek olanlara engel olalım diye sizinle ne anlaştık, ne ittifak kurduk. Beytûllah'a tazimde bulunmak amacıyla gelen bir kimse geri çevrilebilir mi? Huleys'in canını elinde tutan Allah'a andolsun ki;ya Muhammed'i, amacına ulaşmaktan engellemeyecek ve bırakıp Kabe'yi ziyaret etmesine izin verirseniz, ya da müttefiklerin olan Ahabişlerden tek kişi kalmamacasına hepsini buradan dağıtacağım, alıp götürece-gım\

Kureyşliler de şu yatıştırıcı cevabı verdiler: "Ey Huleys! Sen şimdi böyle bir şey yapmaktan vazgeç. Kendimiz için kabul edebileceğimiz bir anlaşma sağlanıncaya kadar bizi kendi halimize bıraktı.

îşin sonu savaşa varmadan peygamber efendimizin, kendileri hakkında hoşlarına gidecek bir kararı vereceğine dair umutlarını hala devam ettirmekteydiler. Bu sebeple de Urve bin Mesud es-Sakafi'yi elçi olarak Resulullah (sav)a gönderdiler. Urve, Kureyşlilere, kendisinin onların, çocukları durumunda olduğunu söyledi. Çünkü Urve'nin anası, Abdüşems'in kızla-rındandı.

Anlatıldığına göre elçileri Peygamber efendimizin yanına gidip kendisiyle görüştükten sonra tekrar Kureyşe döndüklerinde Kureyşliler onlara kaba hareket ve sert sözlerle mukabelede bulunmuşlardı. Huzzalı Büdeyl'e ve Ahabiş'in lideri Huleys'e öyle yapmışlardı.

Urve, kendisiyle Kureyş arasındaki bağların güçlü olduğunu, Kureyşlilerin muzaffer olmalarını arzulamakla birlikte onlar adına güvenilir bir şekilde elçilik yapacağını kendilerine açıklayarak şöyle dedi:

"Bir zamanlar hasımıza gelen bir musibetten dolayı size yardım etmek için, emrim altındaki kimseleri toplayıp gelmiş ve size bizzat yardımda bulunmuştum, öyle değil mil" Kureyşliler, "Evet, doğrudur. Zaten sen, kötülükle suçlanamazsın." dediler.

Bu sözlerini söyledikten sonra Urve Kureyşlilerin kendisine itinıad ettiklerine

tam bir kanaat getirerek Kureyş elçisi sıfatıyla yola çıktı. Resulullah (sav)m yanına vardı ve şunları söyledi:

"Ey Muhammedi Sen birtakım derme çatma insanları toplayıp kavmin olan Kureyşin yanına getirmişsin. Kureyşlilerin gücünü kırmak istiyorsun. Ama Kureyşliler kaplan postu giyerek, yavrulu ve sağmal hayvanlarını, döllerini döşlerini alarak sana karşı savaşmak üzere toplanmışlardı. Ben onları bu vaziyette bırakarak yanına geldim. Mekke'ye zorla girmene engel olacaklarına Allah adına yemin etmişlerdir. Etrafında bulunan bu askerlerin vallahi yarın dağılıp gideceklerdir^"

Urve'nin böyle demesi üzerine, Hz. Peygamberin gerisinde duran Ebubekir (r.a.), "Biz mi Resulullah'ın etrafından dağılacağız1?" diye çıkıştı. Urve, bir yandan konuşurken, diğer yandan da Resulullah (sav)ın sakalını tutup oynuyor; böylece cesaretini, kabalığını ve laubaliliğini göstermiş oluyordu. Fakat Resulullah'ın yambaşında duran Mugire bin Şu'be, Resulullah'ın sakalını tutan Urve'nin eline kılıcının ucuyla dürterek şu uyarıda bulundu: aKolu kopup da yerine gelmeyecek duruma düşmeden önce o pis elini, Resulullah'ın mübarek yüzünden geri çeki"

Aslında kendisi kaba ve katı olan Urve, Mugire'ye: "Ne kadar kabasın! Ne kadar katisini" deyince, Resulullah (sav) tebessüm buyurdu. O da kendinden önce uyarıda bulunanlar gibi: "Elin kesilip de yerine gelmeyecek bir duruma düşmeden Önce elini geri çek" diyerek uyarıda bulundu.

Urve bin Mes'ud es-Sakafi, sahabilerin Hz.Peygamberi nasıl koruduklarını ve ona karşı nasıl davrandıklarını gördükten sonra kalkıp Kureyşîilerin yanma döndü ve söze şöyle başladı:

"Ey Kureyş topluluğu! Ben Acemistana gidip hükümdarları gördüm. Bizans'a gidip imparatorları Kayser'i gördüm. Habeşistan'a gidip kralları Necaşi'yi gördüm. Allah'a andolsun ki Muhammed'in kendi ashabı içinde gördüğü itibar kadar, hiçbir hükümdarın kendi milleti içinde itibar gördüğünü müşahede etmedim! Öyle bir kavim gördüm ki, onu ebediyyen kimselere teslim etmezler. Şimdi de siz, görüşlerinizi açıklayın bakalım. "

Kureyşlilerin Hz.Peygambere gönderdikleri elçilerin hepsi de Muhammed

(sav)in savaşmak için değil, bilakis haccetmek ve müşriklerin kopardıkları akrabalık bağlarını yeniden kurmak için gelmiş olduğunu vurguluyorlardı.

Kureyşliler hıyanette bulundular, Muhammed (sav) ise*onları affetti. Resulullah (sav)m savaşmak için gelmediği, kesinlik kazanmıştı. Çünkü o ihramlı olarak gelmiş, kurbanlık hayvanlarını da önüne katmıştı. Haram aylar içinde bulunuyordu. Sevgi ve dostluk isteyerek gelmişti. Fakat savaşta sevgi ve dostluk olmaz. îşte bu hengamede Kureyşliler, müslümanlara saldırı planı kurdular. Ibn Abbas'tan rivayet olunduğuna göre kırk ya da elli adamlarını, müslümanlara saldırmaları için göndermişlerdi. Resulullah'm sahabilerinden bazısını yakalamaları için müslümanların toplu durdukları yeri dolaşıp çembere almalarım emretmişlerdi. Bu adamlar, müslümanların toplu durdukları yere geldiler. Taş ve ok atmaya başladılar. Peygamber efendimiz onları rehine veya tutsak olarak yakalayıp yanında alıkoymak imkanına sahipti. Ama öyle yapmadı. Alicenab olan Resulullah (sav) onları affetti.

Hz- Peygamber'in Elçisi

Kureyşlilerden Resulullah'a elçiler geliyordu. Bunların bazısı, durumu ve mesajları Kureyşlilere, olduğu gibi aktarıyordu. Bazısı da mesajları ve gördükleri durumu çarpıtarak Kureyşlilere aktarıyordu. Hz. Peygamber de göndereceği bir elçi vasıtasıyla onlara mesaj iletmek, durumlarını ve niyetlerini Öğrenmek istiyordu. Böylece onlara neler yapabileceğini, delil ve belgelere dayanarak tespit etmek istiyordu.

Hz. Ömer'e baktı. O, iyi bir elçi olurdu. Cahiliyet devrinde de kabileler arasında Araplarla diğerleri arasında elçiliklerde bulunmuştu. Ancak şirke ve putperestliğe karşı sertliği ve ödün vermezliği bilindiği için, müşriklere elçi olarak gittiği takdirde ne gibi durumlarla karşılaşabileceğinin hesabını yapıyordu. Onu yakalayıp hapsedebilirlerdi. Dolayısıyla Peygamber efendimizin kendisine tevdi edeceği elçilik görevini hakkıyla ifa etmeyebilirdi. Bu sebeple, Peygamber efendimizin emrini reddedici bir eda ile değil de, durumu arzedici ve

açıklayıcı bir edayla şöyle konuştu: "Ey Allah'ın Resulü! Kureyşlilerin bana bir kötülükte bulunmalarından korkuyorum. Mekke'de Adiy bin Ka'b Oğullarından beni koruyacak bir kimse yoktur. Ayrıca Kureyş-liler de benim kendilerine karşı ne kadar katı ve düşman olduğumu bilmektedirler. Fakat onlara karşı benden daha güçlü bir şahsı sana gösterebilirim ki o da Affan oğlu Osman'dır."

Resulullah (sav), Osman'ı çağırdı. Kureyşin eşrafına ve Ebu Süfyan'a onu elçi olarak gönderdi. Muhammed (sav)in savaşmak için değil, sadece hürmet ve ta'zimde bulunarak Kabe'yi ziyaret etmek için geldiğini onlara bildirecekti.

Osman, elçilik görevini ifa etmek üzere Mekke'ye gitti. Kendisinde sertlik ve kabalık bulunmayan bir insandı. Emeviler'den olduğu için, o kabilede kendisini koruyup himaye altına alacak akrabaları vardı. Mekke-i Mükerreme'ye girişte veya girmeden önce Mekke yolundayken ilk olarak, Emeviler'den Ebaıı bin Said bin el-As ile karşılaştı. Aralarındaki akrabalık bağı nedeniyle Eban onu sevgiyle karşıladı. Zaten Osman'ın kendisi de sevecen bir arkadaştı. Eban, onu himayesine alarak Mekke'ye götürdü. Osman, onun himayesi altında Resulul-lah'm mesajını Kureyşlilere ve Ebu Süfyan'a iletti. Resulullah'ın savaşmak için değil, hürmet ve ta'zimde bulunarak Kabe'yi ziyaret etmek için gelmiş olduğunu onlara söyledi. -

Red ve protesto etmeksizin sözünü dinlediler. Kendisine yakın ilgi gösterdiler. Huzur ve güven içinde Kabe'yi tavaf edebileceğini söylediler. Ne var ki Osman, Peygamber (sav) böyle bir imkan sahip kılınmamışken tek başına Kabe'yi tavaf etmeyi kabullenmedi ve takvalı, iki nur sahibi Osman: "Resulullah (sav) tavaf etmedikçe ben kendim Kabe'yi tavaf etmem\n dedi. Böylece Resulullah (sav)m kendisine tevdi buyurduğu elçilik görevini ifa etmiş oldu. Ama Kureyşliler onu yanlarında alıkoydular.- Eziyet vermek için değil, belki de kendisiyle istişarede bulunmak veya bazı konularda açıklamalar yapmasını istemek veya dostlukla sevgi gösterisinde bulunup ağırlamak için onu yanlarında alıkoymuşlardı,

Osman'ın Kureyşlilerce alıkonulduğu sırada, müslümanlar arasında Osman'ın müşriklerce öldürüldüğü haberi yayıldı. Bunun üzerine panik içinde çeşitli fikirler belirdi, yayıldı. Başlangıçta arzu edilmediği halde müslümanların kalbinde savaş arzusu doğmaya ve bu yoldaki istekleri artmaya başladı.

Bey’at-ı Rıdvan

Peygamber efendimiz ashabıyla birlikte Medine'den çıkıp Mekke yoluna koyuldular. Maksatları savaşmak değil, Kabe'yi ziyaret etmekti.

Hz.Peygamberin elçisi sıfatıyla Kureyşlilere gitmiş olan Hz. Osman, gelmeyip de öldürüldüğü haberi müslümanlar arasında yayılınca -ki öldürülmesi uzak bir ihtimal değildi- müslümanlar savaş hazırlığına başladılar. Çünkü tecavüz olayı,elçi-nin Öldürülmesi şeklinde meydana gelmişti. Öldürüldüğü söylenen kişi barış elçisiydi. Böyle birini Öldürmek, aslında çok çirkin bir şeydi. Bunun Ötesinde bu olay, barışı reddetme ve elçi gönderen zata tecavüzde bulunma anlamını taşıyordu. Çünkü elçi öldürülmez. Ancak -elçiliğini kabul etseler de etmeseler de-onu, güven içinde bulunacağı bir yere geri çevirmek mümkün olabilir.

Hz. Osman'ın öldürüldüğü şayiası ortaya atılınca, müslümanların savaş hazırlığına başlamaları gerekiyordu. Oysa ki onlar, savaş için gelmiş değillerdi. Şu halde, Hz. Peygamberin, ashabından biat alması gerekiyordu. Çünkü savaş ancak askerin rızasıyla yapılır. Bu, Peygamber efendimizin bütün savaşlarında uyguladığı bir yöntemidir. O, sevap ve mükafatını Allah'tan bekleyerek, Allah katındaki ecre talib olarak kendi serbest irade ve rızasıyla gönüllü olarak canını feda eden askerler istiyordu.

Bunun için de beraberinde bulunan sahabilerden biat aldı. İcabında ölmek ve savaş alanından kaçmamak şartı üzerine onlardan biat aldı. Çünkü müşriklerle savaşmaya karar vermişti. Buyurmuştu ki: "Bu kavimle savaşmadıkça buradan ayrılmayacağız!" Çünkü onlar, Osman Zinnureyn'i öldürmekle barışı geri çevirmişlerdi. Semüre ağacının altında Rıdvan biati yapıldı. Resulullah (sav) beraberindeki herkesten biat aldı. Sadece bir kişi biatten geri durdu. O da kendisine önem verilmeyen münafıklardan (Cedd bin Kays adında) bîriydi.

Üzerlerindeki ihramı çıkarıp savaş elbiselerini giymeyi kabul eden o bahadırlarda, yüce Allah razı olmuştu: "Ey Muhammedi Allah inananlardan, ağaç altında sana baş eğerek el verirlerken, andolsun ki hoşnut olmuştur. Gönüllerinde olanı bilmiş, onlara güvenlik vermiş, onlara yakın bir zafer ve ele geçirecekleri bol ganimetler bahsetmiştir. Allah güçlü olandır, hakim olandır.

Allah size, ele geçireceğiniz bol bol ganimetler vaadetmiştir. inananlar için bir belge olması, sizi doğru yola eriştirmesi için onları size hemen vermiş ve insanların size uzanan ellerini önlemiştir.

Bundan başka, sizin gücünüzün yetmediği fakat Allah'ın sizin için sakladığı ganimetler de vardır. Allah her şeye kadir olandır.

İnkar edenler sizinle savaşsalar yüz geri giderler. Sonra bir dost ve yardımcı da bulamazlar.

Allah'ın önceden gelip geçmişlere uyguladığı yasası budur. Allah'ın yasasında değişme bulamazsın.

Sizi onlara üstün kıldıktan sonra, Mekke bölgesinde onların ellerini sizden, sizin ellerinizi onlardan geri tutan, savaşı önleyen O'dur. Allah, yaptıklarınızı görendir." (Feth: 18-24)

îşte böyle.. Cenab-ı Allah, Rıdvan biatini yapanlardan hoşnut olmuştu. Daha sonra onlara bir çok ganimetler de vermişti. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, bu ganimetlerin ilkinin, müşriklerin ellerini müslümanlardan geri tutması olduğunu beyan buyurmuştu. Acilen elde edilen ganimet buydu. Allah izin verirse, ileride de açıklayacağımız gibi, bu, feth-i mübin olmuştu.

Sulh Anlaşması

Kureyşliler Muhammed (sav)in savaşmak için gelmiş olmadığına kanaat getirdiler. Osman (ra)ın Kureyşlilerin yanından kalkıp Peygamber efendimizin yanına dönmesinden sonra, vuruşmaya hazır olan kılıçlar tekrar kınlarına sokuldu. Kalpler sükunet buldu. Barış arzusu ve azmi Muhammed'e (sav) döndü. O, savaşın yolunu tıkayacak yasaklara saygı gösterilmesini sağlayacak bir strateji uygulamak istiyordu.

Kureyşliler elçi olarak Süheyl bin Amr'ı Peygamber efendimize gönderdiler. Ona şu direktifi verdiler:

Muhammed 'le sulh anlaşması yapacağız. Ancak yapacağımız sulh anlaşmasının maddelerinden biri de, onun bu sene Kabe'yi tavaf etmeden Medine'ye geri döneceğini öngörecektir! Allah'a andolsun ki, Muhammed'in Mekke'ye zorla girip Kabe'yi tavaf ettiği haberini Arapların ağzına düşürmeyiz!

Hukukçuların da dedikleri gibi şüphesiz bu, zorlayıcı ve tahakküm edici bir şarttı. Ama yüce Rabbin de vasfettiği gibi şefkatli ve merhametli Peygamber efendimiz, bu şartı kabulde güçlük çıkarmadı. Her ne kadar ashabı protestoyla homurdan-dılarsa da o, kabul etti. Sahabiler kabullenemiyorlardı. Çünkü onlar Peygamber efendimizin bildiğini, risaletin icaplarını ve îslam davetinin zorunlu olarak gerektirdiği hususları bilmiyorlardı, îslam daveti ürkütücü değil, rağbet ettiriciydi. Bu davet, kılıçla değil, güzel öğütle yayılmıştı.

Kureyş elçisi Süheyl, Hz. Peygamberle görüşmüş ve iki taraf, aşağıdaki maddeleri kapsayıcı bir prensip anlaşması yapmışlardı. Anlaşma, özet olarak şu maddeleri içeriyordu:

1- Müslümanlar, bu sene hac maksadıyla Beyti ziyaret etmeyecekler.

2- İki taraf, 10 yıl süreyle birbirleriyle savaşmayacaklar.

3- Mekke'den Medine'ye giden müslümanları Muhammed (sav), Mekke'ye geri verecek. Ama müslümanlığı bırakarak Medine'den Mekke'ye giden mürtedleri, Mekkeliler Hz. Peygambere geri vermeyecekler.

4- Muhammed'in (sav) ahdine girmek isteyen kimse girer ve onun yükümlü

olduğu hususlarla yükümlü olur. Kureyşlilerin ahdine girmek isteyen kimse girer ve onların yükümlü olduğu hususlarla yükümlü olur.

Bu şifahi anlaşma tamamlandıktan sonra Hz. Ömer öfkeli ve kızgın bir halde gelip Ebubekir (ra)'in yanında durdu ve şöyle dedi:

- Ya Ebubekir! Muhammed, Allah'ın gerçek peygamberi değil midir?

- Allah'ın gerçek peygamberidir.

- Biz müslüman değil miyiz?

- Müslümanız.

- Onlar (Kureyşliler) müşrik değil midirler?

- Müşriktirler.

- Peki ne diye dinimizi hakarete uğratıyoruz?!

- Ey Ömer, Muhammed'in emrine uy! Şüphesiz ben, onun Allah'ın elçisi olduğuna tanıklık ederim.

- Ben de onun Allah'ın elçisi olduğuna tanıklık ederim.

Hz. Ebubekir'le konuştuktan sonra onun yanından ayrılan Hz. Ömer, Resulullah (sav)ın yanına gitti, ona sordu:

- Ya Resulullah! Sen Allah'ın elçisi değil misin?

- Allah'ın elçisiyim.

- Biz müslüman değil miyiz?

- Müslümanız.

- Onlar müşrik değil midirler?

- Müşriktirler.

- Peki, ne diye dinimizi hakarete uğratıyoruz?!

- Ben, Allah'ın kulu ve elçisiyim, O'nun emrine karşı gelemem. O, beni hiçbir zaman ziyana uğratmayacaktır]

Resulullah (sav)m bu cevabı üzerine Hz. Ömer sakinleşti ve Peygamber efendimizin, Allah'ın emrine göre hareket ettiğini anladı. Öfkesi dindi. Nefs-i levvame sahibi bir kimseydi. Yaptığı hatalardan dolayı kendini kınadı. Söylediği sözlerden ötürü pişman olmuştu. Hep şöyle derdi: " O zaman söylemiş olduğum sözlerimden dolayı azaba çarpılmaktan korktuğum için hep sadaka verir, oruç tutar, namaz kılar ve köle azad edip duru-mm!"

Sulh Anlaşmasının Kaleme Alınması

Sulh belgesinin içereceği maddeler üzerinde taraflar ittifak ettikten sonra Peygamber (sav) efendimiz, Hz. Ali'yi çağırdı ve ona: "Bismillahirrahmanirrahim yaz" diye buyruk verdi. Müşriklerin temsilcisi Süheyl bin Amr bu emre itiraz etti ve: "Ben böyle bir şey bilmiyorum. Ama sen Bismike Allahümme diye yaz" dedi. Peygamber efendimiz, Hz. Ali'ye: "Onun dediği gibi Bismike Allahümme diye yaz" emrini verdi. Hz. Ali de onun dediğini yazdı.

Sonra Resulullah (sav) Hz. Ali'ye şöyle yazmasını emretti: uBu, Allah'ın Resulü Muhammed ile Sühely bin Amr'ın üzerinde ittifaka vardıkları anlaşmadır, diye

yaz." Süheyl yine itiraz ederek şöyle dedi: "Allah'ın Resulü olduğuna şehadet etmiş olsaydım, seninle savaşmazdım. Ama kendi adını ve babanın adını yaz." Resulullah (sav), Hz. Ali'ye şöyle yazmasını emretti: "Yaz. Bu, Abdullah oğlu Muhammed ile Amr oğlu Süheyl'in, üzerinde ittifaka vardıkları barış anlaşmasıdır. Şöyle ki:

1- İnsanların emniyet ve huzur içinde yaşamaları, birbirlerine ilişmemeleri için on yıl süreyle savaşmamak üzere;

2- Velisinin iznini almaksızın Kureyşten Muham m ed'e gelenleri Muhammed'in Kureyşe geri çevirmesi; Muham-med'in yanındakilerden Kureyşe gelenleri Kureyşin Mu ham-med'egeri çevirmemesi üzerine;

3- Aramızda kapalı bir heybe bulunmak, yani düşmanlık olmamak üzere; aramızda ne hırsızlık, ne de hainlik olmamak üzere;

4- Muhammed'in akd ve ahdine girmek isteyen kimse ona girmekte serbest olmak üzere;

5- Kureyşin akd ve ahdine girmek isteyen kimse ona girmekte serbest olmak üzere muahede ve musalaha yapılmıştır.

Bu barış anlaşması yapılırken şahit olarak bazı müşrikler hazır bulunmuşlardı. Müslümanlardan da Ebu Bekir, Ömer bin Hattab, Ali bin Ebi Talib, Sa'd bin Ebi Vakkas ve Ab-durrahman bin Avf hazır bulunmuştu.

Barış anlaşmasının tamamlanmasından sonra Huzaahlar sıçraşarak: "Biz, Muhammed'in akdine ve ahdine girdik" dediler. Bekr oğulları da sıçraşarak: "Biz, Kureyşin akdine ve ahdine girdik" diyerek Kureyş taraftan oldular.

Anlaşmada yazılı bulunan ve uygulamasını Kureyşlüerin yapacakları bir şart daha vardı ki, Peygamber efendimiz bu şartı kabul etmişti. Muahedeyi tamamlamak için Kureyşlüer, Peygamber efendimize şöyle demişlerdi:

"Bu sene Mekke'ye girmeden Medine'ye geri döneceksin. Gelecek yıl

arkadaşlarınla birlikte gelirsiniz. Sizin için Mekke'yi boşaltıp dışarı çıkacağız. Üç gün süreyle Mekke'de ikamet edersiniz. Beraberinizde, yolculara mahsus kınındaki kılıçlardan başka bir silah bulunmasın."

Resulullah (sav) müşriklerin bu zalimce şartına ve getireceği sonuçlara razı oldu. Çünkü o, beraberinde Kureyşlilerin direne-meyecekleri bir ordu bulunmasına rağmen sulh istiyordu. Ku-reyşlilerle savaşacak güce sahip olduğu, onlara karşı haklılığını ispatlayıcı delilleri bulunduğu halde savaşmak istemiyordu. Çünkü o, barışçı bir peygamberdi. İnsanlara hikmetle öğüt verir, yumuşaklık ve letafetle halkı imana davet ederdi. Katı yürekli değildi.

Ebu Cendel

İki taraf henüz barış meclisinden ayrılmamışlar ve barış anlaşması metnini yazmayı tamamlamamışlardı ki, müşriklerin temsilcisi Süheyl bin Amr'ın oğlu Ebu Cendel, zincirlere vurulmuş bir vaziyette sürünerek çıkageldi. Süheyl, Ebu Cen-del'i görünce yerinden kalkıp ona doğru seğirtti ve yüzünü tokatlayarak yakasından tuttu. Sonra da: "Ey Muhammed, bu adam sana gelmeden Önce, aramızdaki anlaşmayı tamamlamıştık. Anlaşma maddelerine uymanı talep edeceğim ilk husus budur" dedi.

Peygamber (sav) de: "Anlaşmayı yazma işini henüz tamamlamış değiliz" deyince, Süheyl: "Allah'a andolsun ki artık seninle hiçbir hususta barış anlaşması yapmayız" diye karşılık verdi.

Buhari'de konuyla ilgili açıklamaların yer aldığı bölümde anlattığına göre Peygamber efendimiz, Süheyl'e: "Onu (Ebu Cendel'i) bana bağışla" demiş; Süheyl ise: "Bağışlamam" diyerek reddetmiş; Peygamber efendimiz ısrar ederek: "Hayır hayır, böyle yap" deyince Süheyl: "Hayır, ben böyle yapacak değilim" diyerek kestirip atmıştı. Orada hazır bulunan bazı müşrikler: "Ya Muhammed, bize kalsa Ebu Cendel'i sana bağışlarız. Ama onun velisi Süheyl'dir" demişlerdi,

ı Ebu Cendel, müslümanlara sitemde bulunarak şöyle dedi:

"Ey müslümanlar topluluğu! Müslüman olarak size gelmiş olduğum halde beni müşriklere geri mi vereceksiniz? Oysa hangi durumlarla karşılaştığımı görmektesiniz^'

İbn tshak'tan gelen bir rivayette anlatıldığına göre Hz. Ömer, hemen yerinden fırlayıp Ebu Cendel'in yanına gitmiş, onun yanısıra yürümeye başlamış, kılıcının kabzasını ona yaklaştırarak şöyle demiş: "Ey Ebu Cendel, sabret. Ne olacak, bunlar müşriktirler. Bunlardan her birinin kanı köpek kanı gibi değersizdir." Hz. Ömer daha sonra arkadaşlarına demiş ki: "Kabzasını kendisine yaklaştırdığım Ebu CendeVin kılıcı alarak babasını vuracağını ummuştum. Ama adam cimrilik edip babasına kıymadı. Böylece mesele kapandı"

Ebu Cendel'in zincirlere bağlı vaziyette sürünerek gelişi her ne kadar Peygamber efenidimizi ve müslümanları üzmüşse de Peygamber efendimiz anlaşma hükümlerine riayet etmiş ve Ebu Cendel'e teselli verici şu sözleri söylemişti:

"Sabret. Haline razı ol. Şüphesiz Allah senin ve beraberinde bulunan zayıf kimseler için bir çıkış yolu ve genişlik yaratacaktır. Doğrusu bu kavimle kendi aramızda bir barış anlaşması yaptık. Alah adına onlar bize, biz de onlara söz verdik. Biz onlara hıyanet etmeyiz."

Ebu Cendel'in kalbine sabır ve dayanma gücünü aşılayan bu sözler söylenmekle birlikte müslümanların kalpleri öfkeyle kaynamaya başlamıştı, ama anlaşmaya olan bağlılıklarından ve saygılarından dolayı seslerini çıkarmıyorlardı. Çünkü Peygamber efendimiz. Rabbinin emrine muhalefet etmeyeceğini açıklamıştı. Fakat Hz. Ömer, bir kez yine konuşarak ortaya atılmış ve Resulullah(sav)a şöyle demişti:

- Biz hak yolda ve düşmanımız batıl yolda değil midir?

- Evet, öyledir.

- Peki ne diye dinimizi hakarete uğratıyoruz?

- Ben böyle yapıyorum. Alah bana yardım edecektir.

- Mekke'ye gelip Kabe'yi tavaf edeceğimizi bize söylemiyor muydun?

- Öyledir, Ama illa da bu sene Mekke'ye gelip Kabe'yi tavaf edeceğinizi söylemiş miydim?

Buhari'nin bu konudaki rivayeti budur. Bu rivayetle Ibn İs-hak'ın rivayetini uzlaştırdık. Hz. Ömer'in bu sözü iki defa söylemiş olduğunu düşündük. Rabbinin emrine juyarak Resulul-lah'm vermiş olduğu hükme razı olup itaat etmekle beraber mü'minler öfkeliydiler. îşte Hz. Ömer, yukarıdaki sözleriyle mü'minlerin Öfkelerini dile getirmişti.

İhramdan Çıkış

Müslümanların, başka bir yıl umreyi eda etmek üzere saçlarını tıraş ederek veya kısaltarak ihramdan çıkmaları gerekiyordu.

Peygamber (sav), traş olmaları ve kurbanlarını kesmeleri için müslümanlara çağrıda bulundu. Önce kendisi tyraş oldu. Kendisinden sonra da mü'minler saçlarını tıraş ettiler veya kısalttılar.

Bu; Ibn İshak'ın senediyle birlikte nakledilen rivayetidir.

Fakat Buhari'nin rivayetine göre Peygamber efendimiz, tamamı Beyat-ı Rıdvan'a katılmış olan sahabilerine: "Kalkın da kurbanınızı kesin, sonra da tıraş olun" dediği zaman sahabile-rinden hiçbiri yerinden kımıldamamıştı. Bu emrini üç defa tekrarlamış, kimsenin emre uyduğunu görmeyince de Ümmü Se-leme'nin yanına gitmişti. Bu gazvede, zevcelerinden Ümmü Seleme, yanında bulunuyordu. Sahabelerinden gördüğü olumsuz tavırları Ümmü Seleme'ye anlattı. Ümmü Seleme sevgi ve şefkatle ona bir tavsiyede bulundu. Şerefli bir

şefkat duygusu, insana bazan gerçekleri söyletir. Ümmü Seleme dedi ki:

"Ey Allah'ın peygamberi! Dilersen buradan çık..Sonra da sa-habilerden hiç biriyle tek bir kelime dahi konuşmadan kurbanını kes sonra da istersen berberini çağır seni tıraş etsin\"

Hz. Peygamber, Ümmü Seleme'nin çadırından çıktı. Hiç kimseyle konuşmadan kurbanını kesti. Sonra da berberini çağırdı, berberi de onu tıraş etti.

Sahabiler bu durumu görünce kalkıp kurbanlarını kestiler, birbirlerini tıraş ettiler. Başlangıçta Resulullah (sav)m emrine uymamış olduklarından dolayı üzüntüden birbirlerini öldürecek hale gelmişlerdi. Bu,- Buhari'nin rivayetidir. Bu rivayette kurban kesme haberiyle tıraş olma haberi birlikte verilmektedir. Ayrıca Peygamber efendimizle Ümmü Seleme arasında geçen konuşma da nakledilmektedir. Ibn İshak'm rivayetinde bulunmayan bu ayrıntınyı Buharı, fazladan nakletmiştir. Bu rivayetin senedinde geçen sika (güvenilir) ravilerin de çok sayıda oluşu, rivayeti asıl itibarıyla daha makbul kılmaktadır.

Hudeybiye'de Sabit Olan Hükümler

Hudeybiye barışından sonra iman eden bazı kadınlar, hicret ederek Resulullah (sav)m yanına geldiler. Resulullah onları geri çevirmedi. Çünkü onlar, barış anlaşması gereğince geri çevrilmeleri gerekenlerin kapsamına girmemekteydiler. Velisinin izni olmadan gelip de iade edilmeleri gerekenlerin statüsüne tabi değildiler. Bununla ilgili olarak, müslüman kadının- ister kitabi olsun, ister müşrik olsun- kafir bir erkeğin nikahı altında kalmasını haram kılan ayet-i kerime nazil olmuştu. Bu ayet-i kerimede Cenab-ı Allah şöyle buyurmaktadır:

uEy inananlar! İnanmış kadınlar hicret ederek size gelirlerse onları deneyin. Hicretlerinin sebebini inceleyin. Allah onların imanlarını çok iyi bilir. Onların mümin kadınlar olduklarını öğrenirseniz, inkarcılara geri çevirmeyin. Bu

kadınlar o inkarcılara helal değildir. Onlar da bunlara helal olmazlar. İnkarcıların bu kadınlara verdikleri mehirleri iade edin. Bu kadınların mehirlerini kendilerine verdiğiniz zaman, onlarla evlenmenizde bir engel yoktur. İnkarcı kadınları nikahınızda tutmayın. Onlara verdiğiniz mehri isteyin. İnkarcı erkekler de hicret eden inanmış kadınlara verdikleri mehri geri istesinler. Allah'ın hükmü budur. Aranızda o hükmeder. Allah bilendir, Ha-kim'dir.

Ey mümin erkekler! Eğer inkar eden eşlerinize sarfettikleri-nizden inkarcılara bir şey geçecek olursa ve siz de üst durumda olursanız, ganimetten, eşleri giden mümin erkeklere sarfettikle-ri miktar kadarını verin. İnandığınız Allah'a karşı gelmekten sakının." (Mumtehine: 10-11)

Hafız İbn Kesir der ki: iman etmiş kadınlar, Hz. Peygamberin yanma geldiler. Cenab-ı Allah da şu ayet-i kerimeyi inzal buyurdu: "Ey inananlar! İnanmış kadınlar hicret ederek size gelirlerse, onları deneyin..." Yukarıdaki ayet-i kerimenin, uîn-karcı kadınları nikahınızda tutmayın7" diye emreden kısmına gelindiğinde Hz. Ömer, müşrike olan iki karısını boşadı. Bu kadınlardan biriyle Muaviye bin Ebi Süfyan, diğeriyle de Safvan bin Ümeyye evlendi. Sonra da Peygamber efendimiz Medine'ye döndü.

Hudeybiye'de olup bitenleri anlatırken Ibn Kesir şöyle demiştir: "Bu nedenle dedik ki: Müslüman kadının gayrı müslim erkekle; müslüman erkeğin de müşrike kadınla evlenmesinin karam kılmışı, Hudeybiye sulhunun imzalanmasından sonra olmuştur,n

Yukarıda mealini vermiş olduğumuz ayet-i kerime, üç şeye delalet etmektedir:

1- Müslüman kadının, -ister kitabi ister müşrik- kafir bir erkekle evlenmesi caiz değildir. Kitabi kimse, kafirdir. Gerçekleri yanlışlıklardan ayırd edemeyen, müslüman düşmanı hıristi-yanları dost olmak veya onlara şirin görünmek arzusunda oldukları için ipe sapa gelmez laflar eden bazı çağdaş yazarların vehmettikleri şeylerin hakikatle ilgisi yoktur.

Hıristiyan bir kimse; Muhammed (sav)i, ona indirilen hükümleri ve Allah'ın birliğini inkar eder.

Yahudi bir kimse de Kur'an-ı Kerim'i ve Muhammed (sav)i inkar eder. Cenab-ı Allah yahudileri, Kur'an-ı Kerim'de küfür evsafıyla nitelemiştir. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Rabbimiz buyurmuştur ki:

aAndolsun ki, Allah üçten biridir" diyenler kafir olmuştur." (Maide: 73)

"Kitab ehlinden ve putperestlerden olan inkarcılar, inkarlarından vazgeçecek değillerdi"(Beyyme:i)

Müslüman kadının gayr-ı müslim erkekle evlenmesini caiz görenler, Islami çerçevenin dışına çıkmış olurlar. Çünkü onlar Kur'an-ı Kerim'i, dini zaruretlerden biri olarak bilinen ve müs-lümanlarca üzerinde icma' edilen bir hususu inkar etmişlerdir.

2- Müslüman bir erkeğin müşrike olan bir kadınla evlenmesi caiz değildir. Müşrike bir kadınla evli bulunan bir erkek, bu karısından ayrılsın. Yukarıdaki ayet-i kerimeden kastedilen bu manayı Hz. Ömer anlamış ve nikahı altında bulunan iki müşrike kadından ayrılmıştı. Bu boşanmayı da şu ayet-i kerimenin yasağına dayanarak yapmıştı:

"Kafire kadınları nikahınızda tutmayın)" (Müntehine: 10)

Yani aranızda evlilik varsa, kafirlerin evlilik bağım elinizde tutmayın. Çünkü ayet-i kerimedeki "Keuafir" kelimesi "Kafire" yani (inkarcı kadın) kelimesinin çoğuludur. "Kafir", yani (inkarcı erkek) kelimesinin çoğulu değildir. Çünkü akıl sahibi bir insanın sıfatı olan (kafir) kelimesinin (kevafîr) şeklinde çoğul yapılması mümkün değildir. Bu sıfat, yani (kafir) kelimesi ancak (kevafîr) şeklinde çoğul yapılabilir.

Tıpkı (Fatıma) kelimesinin (Fevatim) şeklinde ve (kafile) kelimesinin de (kevafîl) şeklinde çoğul yapılışı gibi.

Şu halde ayet-i kerimedeki (kevafîr) kelimesiyle, müşrike kadınlar kastedilmiştir. Çünkü bu, şu aşağıdaki ayet-i kerimeyle, ehl-i kitap kadınları nikahlamanın mübahlığıyla uyum sağlamaktadır.

"İnanan hür ve iffetli kadınlar ve sizden önce kitap verilenlerin hür ve iffetli kadınları -zina etmeksizin ve gizli dost tut-maksızın ve mehirlerini verdiğiniz takdirde- size helaldir" (Maide:5)

3- Bu şer'i hüküm gereğince nikah akdi feshedildiğinde, müşrik kocalara, sarfetmiş oldukları masrafları geri verilir. Mehirleri, kendilerine iade edilir. Çünkü İslam'ın gereği olarak yapılan nikah feshi, bu durumda zevce tarafından yapılmış gibi sayılmakta ve dolayısıyla mehrin, (müşrik) kocaya iadesi gerekmektedir.

Buna karşılık İslam'ın hükmü gereğince kocaları müslüman olan müşrike kadınların nikahlan fesh edilirse, mehirlerini kocalarına müslümanlarm geri vermeleri gerekir. Çünkü kocaları İslam'a girdiği halde kendileri İslam'a girmekten imtina etmiş, haklarını zayi etmjş, dolayısıyla kocalarının masraflarının karşılığını vermekle yükümlü kılınmışlardır. Çünkü bu durumda ayrılığın sebebi, zevcenin kendisidir.

Müslümanlar, İslam'ın hükmüne boyun eğerler. Bu durumdaki kocalara, vermeleri gereken masrafı geri verirler. Çünkü İslam'ın özü olan adalet ve barış akdi, dosta da düşmana da eşit davranmayı öngörür. Bunu emreden yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Bir topluluğa olan öfkeniz, sizi adaletsizliğe sürüklemesin. Adil olun. Bu, takvaya daha yakındır." (Maide:8)

Fakat iman ehli kimseler, müşrike kadınla müslüman koca arasındaki nikah akdinin feshi durumunda ödenmesi gereken masraf ve mehri müşriklere ödemeyi tekeffül etmezler. Kur'an-ı Kerim de, ödemeyeceklerini hükme bağlamıştır. Bu durumda yapılması gereken şudur: Müşriklere ödenmesi gereken meblağ, beytülmal'den alınır, müşrike olduğu için nikahları fesh edilen mümin erkeklerden, mehirlerini geri almamış olanlara verilir. Bundan da anlaşılıyor ki, İslam'ın hükmü gereğince nikahı feshedilen müşrik erkeklere geri verilmesi gereken mehri Beytülmal ödeyecektir. Çünkü bu, genel şer'i bir hükmün infazıdır. Ayrıca bu, Hudeybiye'de akdedilen anlaşmanın ruhunun da bir gereğidir.

Müşriklikte kalmakta ısrar eden zevce dolayısıyla evlilik akdi feshedilen kocanın mehrini geri vermek, müşrik toplumunun üzerine borç olur. Ödemedikleri takdirde, mümin toplumun onlara ödemekle yükümlü oldukları mehirler meblağından bu miktar mal çıkarılır ve hak sahibi olan mümin kocaya ödenir. Aşağıdaki ayet-i kerimenin açıklaması da budur:

"Ey mümin erkekler! Eğer inkar eden eşlerinize sarf ettiklerinizden inkarcılara bir şey geçecek olursa ve siz de üst durumda olursanız, ganimetten, eşleri giden mümin erkeklere sarfet-tikleri miktar kadarını verin." (Mumtehine: id

Bu ayetin manasıyla ilgili açıklamaları Ibn Kesir tefsirinden aldık.

Bu hüküm, işaret yoluyla bize şunu ifade ediyor:

Nikah feshinin sebebi eğer zevce ise, evlenirken yapılan masrafı uygun bir hesapla takdir edip kocasına geri öder. Bu uygunluğu.kadı belirler. Asr-ı Saadette bunun takdiri mü'min cemaat tarafından yapılırdı. Yine bu işaret gereğince şöyle bir hükme varıyoruz: Dinsiz bir kadının kocası müslümanlığa girer ama kendisi İslamiyet'e veya kitaplı başka bir dine girmeye razı olmazsa; kocasının kendisine yapmış olduğu masrafları veya semavi bir dine girmeyi kabul etmediği için sebep olduğu zararları ödemesi gerekir.

Uyarılar

1- Bu fıkhı hükümler, ayetin nassmdan ve rivayet tefsirlerinden biri olarak kabul edilen îbn Kesir tefsirinden alınmıştır. Bu hususta fıkıh kitaplarına müracaatta bulunmadık. Bu hükümlerin neshedilmiş olduklarını söyleyemiyoruz. Çünkü bunları geçersiz kılan bir nasih'in varolduğunu bilmiyoruz. Ama Kur'an-ı Kerim'de, özellikle fıkhi hükümlerde neshe uğramış bir şeyin olmadığım da söylemiyoruz.

2- Hadisçilerin çoğunun anlattıklarına göre, bu fıkhi hükümlere esas olan ayet-i kerimeler, Peygamber efendimiz henüz Hudeybiye'den ayrılmamışken nazil olmuşlardır. Ebu Sevr dedi ki: Kureyşlilerle sulh anlaşması yapmakta olan Peygamber efendimiz, Hudeybiye'nin aşağı taraflarmdayken bu ayetler kendisine nazil olmuştu. Peygamber efendimiz, Kureyşten müslüman olup kendisine gelecek olanları iade etmek üzere Kureyşlilerle anlaşma yapmış olduğu halde, kadınlar İslamiyet'i kabul ederek Peygamber efendimizin yanına geldiklerinde, yukarıdaki ayetler nazil oldu. Müşrik iken müslüman olup Peygamber efendimizin yanına gelen bu evli kadınların mehirlerini müşrik kocalarına iade etmesi için yüce Allah Peygamber efendimize emretti. Buna karşın müslüman erkeklerin nikahında bulunan kadınların, müşriklikte kalmaları halinde mehirleri-nin müşrik toplum tarafından geri verilmesi de hükme bağlanmıştı.

3- Bu hüküm, Hudeybiye gazvesinde teşri kılınan yegane hüküm değildir. Bu gazvede Peygamber efendimizin ameliyle sabit olan diğer birçok hükümler de vardır. Zadül-Mead adlı eserinde Ibn Kayyım, bununla ilgili müstakil bir bahis açmıştır. Şimdi bu bahsi takip edelim:

Diğer Fıkhî Hükümler

tbn Kayyım'ın bu konuda anlattığı hususlardan bazısına işaret edeceğiz:

a- Hacc aylarında umre ihramına girmek sahih ve caizdir/ Bu vakitlerde girilen ihramı, usulüne uygun biçimde devam ettirmek gerekir. Umre için ihrama, mikat dışı yerlerde girmek caiz ise de, afaki kimsenin, bu mikatı geçmeden ihrama girmesi zorunludur. Ancak umre için de olsa, mikatta ihrama girmek daha faziletlidir. Peygamber (sav) efendimiz, Hacc ihramında olduğu gibi umre için de zülhuleyfe denen yerde ihrama girmiştir.

b- Hacc ya da umre için kesilecek kurbanlıkların bedeninde, bıçak ve benzeri bir aletle çizik ve yarıklar meydana getirmek sünnettir. Bu işaretler, o hayvanların

Mekke-i Mükerreme'de kesileceklerini gösterir. Umre için ihrama girilirken kurbanlık hayvanı öne sürmek sünnettir. Peygamber efendimiz umre için kurbanlık hayvanı işaretleyerek öne sürmüştü. Onun kurbanlığı, aslında Ebu Cehil'e ait olan ve Bedir gazvesinde ganimet olarak ele geçirilen bir deve idi. Müşrikleri öfkelerinden çatlatmak için, özellikle o deveyi kurbanlık olarak seçmişti. Bu da müşriklerin kabaran öfkelerinin sonuç alamaması dolayısıyla söndüğünü, Allah'ın kelimesinin yüceldiğini gösteriyor. îyi sonun, Allah'tan sakınan takvalı mü'minlere nasib olduğunu ispatlıyor. Yüce Allah buyuruyor ki:

"Çünkü Allah yolunda susuzluğa, yorgunluğa, açlığa uğramak kafirleri kızdıracak bir yeri işgal etmek ve düşmana karşı başarı kazanmak karşılığında' onların yararlı bir iş yaptıkları mutlaka yazılır. Doğrusu Allah, iyilik yapanların ecrini zayi e£-

c- Eğer faydası varsa, müslümanlara herhangi bir zarar dokunduracağı düşünülmüyorsa, asıl hedefe ulaşmayı engelleme-yecekse, düşmana karşı gayr-ı müslimlerin de yardımına başvurulabilir. Zira peygamber efendimiz. Kafir bir kimse olan Uyeyne el-Huzai'nin yardımına başvurmuş, onu Kureyşli müşriklere karşı casus olarak kullanmıştı. Çünkü Uyeyne, durumlarını çok iyi biliyordu. Onlarla iç içeydi. Peygamber efendimizin onun yardımına başvurmasında zarar yoktu, aksine fayda vardı. Doğrusu şu ki Uyeyne el-Huza'nin yardımına başvuran, ilk başta Peygamber efendimiz olmamıştı. Bilakis düşman hakkında peygamber efendimize bilgi sunan, müslümamyla ka-fîriyle tüm Huzaalıların Hz. Muhammed'i sevdiklerini söyleyen, Uyeyne'nin kendisi olmuştu. Bu nedenledir ki Peygamber efendimizle kureyşliler arasında Hudeybiye barışı yapıldıktan sonra Huzaalılar Peygamber efendimizin tarafına geçmiş, onun sorumluluk kapsamına girmişlerdi. Bekr oğulları gibi Kureyş karafına geçmemişlerdi. Kureyşlilerin Huzaalılara karşı Bekro-ğullarma destek olmaları sonucunda da Peygamber efendimiz, Hudeybiye anlaşmasını geçersiz kılmış ve Mekke fethine hazırlanmıştı.

d- İbn Kayyım, Hudeybiye'de ortaya çıkan fıkhi hükümlerden birinin de, Devlet başkanının reayasına ve askerlerine, gerçeği bulmak itaatlerini sağlama almak, bir kısmının nasıl yararlandırılacağını anlamak ve Allah (cc)m "İş hakkında onlara danış" (Al-i Imran: 159) buyruğuna icabet etmek bakımından danışmasmının müstehab oluşudur. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah,

mü'min kullarını, "Onların işleri aralarında danışma iledir" (Şura: 38) cümlesiyle övmektedir.

Devlet başkanının yönetim hususunda halkın görüşüne başvurmasını nasslarm zorunlu kıldığı görüşündeyiz. Bu meşveretin her işte değil de sadece savaşta müstehab olduğu görüşündeyiz.

e- Müşriklerle, fasık, günahkar ve bidatçiler, Allah'ın haramlarından birine saygı göstermeyi amaçladıkları bir işi veya asıl itibariyle hak olan bir işi yapmak istedikleri zaman, onların isteklerini yerine getirmek gerekir. Asıl itibariyle hak olan, içinde günah bulunmayan sevimli bir işi yapmak isteyen bir kimsenin talebini yerine getirmek gerekir. Böyle birisi fasık veya bi-datçi veya hakka karşı mütecaviz veya müşrik de olsa; hak ehline tecavüze veya günah nedeniyle gayrı meşru bir yardımlaşmaya yol açmadıkça isteği yerine getirilir. Bunu farketmek gerçekten ince bir iştir. Çünkü batıla yol açmayacak bir hakkı bilip tanımak o kadar kolay olmasa gerektir. Bunu ancak iman ehli ve sağlam idrak sahibi kimseler başarabilirler.

f- Harem kelimesi, sadece tavaf yeri olan Mescid'den ibaret değildir. Bilakis Harem; hem tavaf yeri olan Mescid-i Haram'ı hem de Mekke-i Mükerreme'nin çevresini kapsamına alır.

g- Hacc ya da umre için ihrama girdikten sonra mahsur kalan bir kimse, mahsur kaldığı yerde kurbanını keserek ihramdan çıkar.

h- Sonuçta müslümanlarm yararına olacaksa başlangıçta müslümanlar aleyhinde olan ve açık bir haksızlığı içeren maddeler üzerinde, kafirlerle barış anlaşması yapmak caizdir. Bu durumda iki zarar bertaraf edilmiş olmaktadır. Başlangıçta müslümanlarm tümünün veya çoğunluğunun lehine olmadıysa da Peygamber efendimizle Kureyşli kafirler arasında yapılan barış anlaşması, getirdiği sonuçlar bakımından müslümanlarm yararına oldu. Toplum çıkarına dayalı bir tedbirle de ilgili olsa, sabit ve kesin bir ibadetle de ilgili olsa, Peygamber efendimizin bütün işleri şer'i birer hüküm ifade ederler.

Yapılacak olan iş bir maslahatı ilgilendirmekteyse mü'min olan her erkek ve kadının, yararlı gördüğü hususları açıklaması veya yapılması zorunlu işe

yardımcı olması gerekir. Çünkü bu hemen yapılması gereken dinde nasihat türünden bir iştir. Peygamber (sav) efendimiz buyurmuştur ki: "Din Allah için, Resulü için, Allah'ın kitabı için ve geneli ve özeliyle bütün müslümanlar için nasihattir."

Bu nedenledir ki mü'minlerin anası Ümmü Seleme, Peygamber efendimizden, işe ilk önce kendisinin başlamasını istemiştir. Peygamber efendimizin kendisinin tıraş olup kurbanını kesmesi durumunda sahabilerinin de kendisine uyacaklarını söylemiştir. Çünkü başkalarını etkileme bakımından davranış, sözden daha etkili olur. Peygamber efendimiz zevcesi Ümmü Seleme'nin tavsiyesine uymakta asla tereddüt göstermedi. Çünkü en çok uyulması gereken şey, Hak'tır, Hakkı söyleyen kimsenin makam ve mevkiine bakmadan sözüne uymak gerekir. Nereden ve kimden gelirse gelsin, Peygamber efendimizin hidayetine tabi olmak mecburiyetinde olduğumuzu bilelim. O temiz, şerefli ve akıllı kadının (Ümmü Seleme) değerini ve hakkını takdir etmeliyiz.

Hudeybiye Bir Fetih Oldu

Peygamber efendimiz Hudeybiye barışından sonra Mekke'den Medine'ye dönerken fetih suresi nazil oldu. Bu surenin ilk ayetinde Cenab-ı Allah şöyle buyuruyordu:

"Ey Muhammedi Doğrusu biz sana apaçık bir fetih sağla-mışızdır. Allah böylece, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlar, sana olan nimetini tamamlar, seni doğru yola eriştirir." (Fetih: 1-2)

Cenab-ı Allah Hudeybiye barışını ve peygamberini yapmaya muvaffak kıldığı işleri fetih olarak adlandırdı. Hudeybiye barış anlaşması, takva sahibi bazı büyük mü'minlerin akıllarından geçtiği gibi dini küçük düşürmek değil, tam aksine bir fetih olmuştu. Çünkü Peygamber efendimizle Kureyşliler arasındaki savaşı sona erdirmişti. Bu, başlıbaşına bir fetihti. Çünkü üzerinde perde bulunan akılları ve

kilitli kalpleri İslam'a açmıştı. Öyle ki Hudeybiye Öncesi 19 yıllık davet döneminde müslüman olan kimselerin sayısıyla Hudeybiye sonrası 2 yıl içinde müslüman olanların sayısı arasında bir karşılaştırma yapılacak olursa, sonrakilerin öncekiler kadar ya da onlardan daha fazla oldukları görülür. Çünkü Hudeybiye bir fetihti; dinde alçalma ve gerileme değildi. Bütün bunların üstünde Hudeybiye barışı, kansız gerçekleşen büyük fetihle Mekke'ye girmek için zemin hazırladı. Mekke fethinde kan akıtılmamıştı. Sadece az sayıdaki bazı inatçılar mevzii bir savaş vermişlerdi. Evet, Hudeybiye barışı bir fetihti. Çünkü mü'minler, barış anlaşması uyarınca umre yapmak için Mekke'ye girebildiler; bilahare saçlarını tıraş ederek ihramdan çıktılar.

Ayet-i kerimede Peygamber efendimizin günahlarının affe-dilmişliğinden sözedilmektedir. Buradaki 'gündüz affı' hakiki anlamda değil de mecazi anlamda kullanılmıştır. Geçmişte, şimdiki ve gelecek zamanlarda yaptığı, yapmakta olduğu ve yapacağı işlerin kabul ve rıza ile karşılanacağı manası kastedilmiştir. Her fiili bağışlanmıştır. Şu halde onun yaptığı yanlışlara günah denmesi ve bu günahlarının bağışlanmışlığmdan söz edilmesi, mecaz türündendir. Onun yanlışlıkları, olsa olsa Allah tarafından kınanmasına neden olan hatalarıdır. Nitekim savaşta ele geçirdiği düşmanları esir tutmakla da hata etmişti. Evet, insanlara örnek olması ve insanın Peygamber hatta peygamberlerin sonuncusu Muhammed (sav) de olsa kendi düşüncesi ve aklına göre hareket ettiği takdirde hata edebileceğinin kabullenilmesi için, Resulullah (sav) bazan hatalar yapmıştır.

Yüce Allah'ın kendisini yönelttiği dosdoğru yol, davet yolu idi. O yolda asla eğrilik yoktu. Apaçık bir fetih sayılan Hudeybiye barışından sonra iman ehli kimseler, Peygamber efendimizle biatleşmeye koştular. Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah buyuruyor ki:

"Ey Muhammed! Şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler, Allah'a baş eğip el vermiş sayılırlar. Allah'ın eli onların ellerinin üstündedir. Verdiği bu sözden dönen ancak kendi aleyhine dönmüş olur. Allah'a verdiği andı yerine getirene, Allah büyük ecir verecektir." (Fetih: ıo)

Feth-i mübin neticesinde îslam toplumu, kalbi ihlassız olanlardan arınarak, sırf hakkı talep eden ve haktan başkasını istemeyen kimselerden oluştu. Bu nedenledir ki, Hudeybiye'ye giderken Peygamber efendimize, ganimetleri ve

ötesini değil de sadece yüce Allah'ın rızasını taleb eden ve haccetmek isteyen kimseler arkadaşlık etmişlerdi. Hudeybiye'ye gitmeyenler hakkında Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştu: "Savaştan geri kalmış olanlar, siz ganimetleri almaya giderken: "Bırakın, biz de sizinle gelelim." diyeceklerdir. Onlar Allah'ın sözünü değiştirmek isterler. De ki: "Bize uymayacaksınız. Allah sizin için önceden böyle buyurmuştur" Size: "Hayır, bizi çekemiyorsunuz" diyecekler. Aksine kendileri ancak pek az söz anlayan kimselerdir." (Fetih: 15)

Yüce Allah savaşa yönelen güçlü kuvvetli müslümanlara işarette bulunarak onlardan razı olduğunu beyan buyurmuştur. Bunlar umre için yolculuğa çıkmış, savaş ihtimalini gözönünde bulundurmuş, canlarını Allah yolunda feda etmek üzere koşup Resulullah'a biat etmişlerdi. Savaş olduğu takdirde cepheden kaçmayacaklarını beyan etmişlerdi:

"Ey Muhammedi Allah inananlardan, ağaç altında sana baş eğerek el verirlerken, andolsun ki hoşnud olmuştur. Gönüllerinde olanı da bilmiş, onlara güvenlik vermiş; onlara yakın bir zafer ve ele geçirecekleri bol ganimetler bahsetmiştir. Allah, güçlü olandır, hakim olandır. Allah size, ele geçireceğiniz bol bol ganimetler va'detmiştir. İnananlar için bir belge olması, sizi doğru yola eriştirmesi için bunları size hemen vermiş ve insanların size uzanan ellerini Önlemiştir."(Fetih: 18-20)

Cenab-ı Allah'ın feth-i mübin olarak adlandırdığı Hudeybiye, Peygamber efendimizin sırf yahudilere yönelmesine ve onların haklarından gelmesine zemin hazırlamıştır. Yahudilerden sonra da Cenab-ı Allah'ın buyurduğu gibi Romalılar'a yönelmiştir:

"Güçlü kuvvetli bir millete karşı, onlar müslüman olana kadar savaşmaya çağrılacaksınız." (Fetih: 16)

Bu güçlü kuvvetli millet, Romalılar'dı. Bu ayette sözü edilen savaş da, Şam'ın fethedilişi idi.

Amaç, insanın hoşuna gitmese de, nefsine zor gelse de araçlara katlanmayı gerekli kılar. Kureyşliler, arkasında güçlü kuvvetli bir düşman olarak onu vurmaktayken Peygamber efendimiz; hiçbir ahde vefa göstermeyen, anlaşmalara

riayet etmeyen, her türlü ezayı reva gören yahudilere yönelip de güç ve hakimiyetlerini kıramazdı. Her şeyden önce arkadaki düşmanı olan Kureyşlilerden tarafa kendini emniyete alması gerekiyordu. Bazı mü'minler her ne kadar Hudeybiye barışının, aldanmayla sonuçlanan bir pazarlık olduğunu sandılarsa da bu anlaşmanın kabulü, îslanı davetini amacına ulaştıracakjiosdoğru bir yoldu. Bu barış anlaşması sayesinde peygamber efendimiz, Kureyşlilerden yana emniyetini sağlayıp yahudilere hücuma yönelebildi.

Bu barış, Peygamber efendimizin Mescid-i Haram'a girdiğine ilişkin görmüş olduğu rüyanın doğrulanması idi. Mescid-i Haram'a o yıl girmedi ama ertesi yıl girebildi. Yüce Allah buyuruyor ki:

"Andolsun ki Allah, peygamberinin rüyasının gerçek olduğunu tasdik eder. Ey inananlar! Siz Allah dilerse, güven içinde, başlarınızı tıraş etmiş veya saçlarınızı kısaltmış olarak, korkmadan Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Allah, sizin bilmediğinizi bilir. Size bundan başka, yakın zamanda bir zafer verecektir.

Bütün dinlerden üstün kılmak üzere peygamberini, doğruluk rehberi Kur'an ve Hak din ile gönderen O'dur. Şahid olarak Allah yeter." (Fetih 27-28)

Böylece hudeybiye barışı fethe yol açtı ve nihayet bir fetih oldu. Bu sayede insanlar, gruplar halinde Allah'ın dinine girdiler.

İmam Malikin de dediği gibi ilim deryası olan, tabiilerden Ibn Şihab ez-Zühri, Hudeybiye barışıyla ilgili olarak şöyle demiştir: "İslam tarihinde Hudeybiye'den önce bu kadar büyük bir fetih görülmemişti, iki taraf birbirleriyle karşılaştıklarında mevzii bir vuruşma olmuştu. Barış yapılınca da savaş alevleri söndü. Fikri tartışmalar yapıyor; bir kimseye islam'dan söz edildiğinde o kişi mutlaka islam'a giriyordu. Hudeybiye ile Mekke fethi arasında geçen zaman içinde İslam'a girenlerin sayısı, Hudeybiye öncesi islam'a girenlerin sayısı kadar veya daha fazla idi."

Buna ek olarak biz de diyoruz ki: Bundan sonra Peygamber efendimiz, yahudileri tamamen etkisiz hale getirmeye kesin karar verdi. İslamiyet'i yaymak için Arap Yarımadası'nm dışına yöneldi.

Hudeybiye Barışının Uygulanması

Peygamber (sav) efendimiz, ahde vefa hususunda çok titiz davranırdı. Çünkü ahde vefa göstermenin kendisi aslında bir kuvvettir. Yüce Allah buyuruyor ki:

"Ahidleştiğiniz zaman Allah'ın ahdini yerine getirin, Allah'ı kendinize kefil kılarak pekiştirdiğiniz yeminleri bozmayın." (Nahl: 91)

Bazı mü'minler, müşriklerin ahde vefa göstereceklerinden ve barış anlaşmasına uyacaklarından şüpheliydiler. Bu şüphelerini dile getirdiklerinde peygamber efendimiz onlara şu tavsiyede bulundu: "Anlaşmaya riayet edin ve müşriklere karşı Allah'tan yardım dileyin."

îşte bu nedenle, Peygamber efendimiz, anlaşma hükümlerine riayet etti. Bazı mü'minler içeriğini hoş karşılamadakları halde, sırf Allah ve Resulüne itaatlerinden dolayı anlaşmayı kabul ettiler. Anlaşma metnindeki iki madde, çok ağırlarına gitmişti:

1- İhramlı olmalarına rağmen Kabe'ye gidip tavaf etmekten mahrum bırakılıyorlardı. Oraya zorla girme gücüne sahip oldukları ve Kureyşlilerin de onları çevirecek güce sahip olmadıkları bilindiği halde yine de Kabe'yi tavaf etme imkanından mahrum bırakılmışlardı. Daha önce de anlattığımız gibi bu sebepten dolayı, Kabe'yi tavaf etmeksizin saçlarını kazıtarak veya kısaltarak ihramdan çıkmalarını emreden Peygamber efendimizin bu emrini ağırdan aldılar.

2- Kureyşlilerin dikte ettirdikleri şartların içeriğinde ve şartların dikte edilişinde açık bir zulüm vardı. Bu şartların en za-limcesi şuydu: Müslümanlığı kabul eden bir Kureyşli, Peygamber efendimizin yanma gelirse, Peygamber efendimiz onu kabul etmeyecek, bilakis onu velisine geri verecekti. Müslümanlardan biri dinden çıkıp Kureyşlilere sığınacak olursa, Kureyşliler onu Mekke'den geri çevirmeyecek ve Medine'ye iade etmeyeceklerdi!..

Bu şartın dış görünüşü görüldüğü gibi peygamber efendimizin aleyhine idi. Çünkü bunda eşitsizlik vardı. Ama bu şartın ikinci bölümüne baktığımızda İslam'dan dönüp şirke giren bir kimsenin müslümanlara iade edilmeyeceği'

hükmünü görmekteyiz. Üzerinde iyi düşündüğümüz takdirde bu şartın müslü-manlar için zararlı olmadığını görürüz. Yolunu şaşırmış bir mürtede islam'ın ne ihtiyacı olabilirdi? Böyle bir şaşkın nereye giderse gitsin. Müslümanlar arasında bir diken gibi durmak-tansa, varsın dilediği yere gitsin. İslam toplumuna karışması halinde, belki de müna-fıklarm safına katılır ve Peygamber efendimize, müslümanlara karşı casusluk yapabilirdi. Belirtilen şartın birinci bölümüne baktığımızda, 'Müslümanlığa giren bir kimsenin Mekke'den çıkıp Medine'ye gelmesi halinde, Mekke'deki velisine iade edileceği' hükmü ile karşılaşırız. Şüphesiz bu, kabulü çok zor olan bir şarttı. Özellikle Ebu Cendel, bağlı bulunduğu zincirlerle sürünerek müslümanlarm yanına geldiğinde, müşrik velisine iade edilmesi, müslümanlarm çok ağırına gitmişti.

Mezkur şartın bu bölümü zayıf imanlılar için görünürde tahammülü zor bir husus idiyse de bunun tatbikatı, sonuçta müşriklere zarar vermişti. Peygamber «fendimizle mü'minler, bundan zarar görmemişlerdi. Öyle ki bu şartı kendileri anlaşma metnine yerleştirmiş oldukları halde yürürlükten kaldırılmasını isteyenler yine müşriklerin kendileri olmuştu.

Şimdi de siyer kitaplarının ve sahih hadis kaynaklarının açıklamalarına göre bu şartın nasıl tatbik edildiğini anlatalım:

Kendisine ilk olarak bu şartın tatbik edildiği şahıs Ebu Bu-sayr Utbe bin Şeyd bin Cariye olmuştur. Bu zat, müslü-manlığa girip Mekke-i Mükerreme'de hapsedilenlerdendi. bir fırsatım bulup hapishaneden kaçmış ve Peygamber (sav)in yanına gitmişti. Bazı müşrikler mezkur şart uyarınca Peygamber (sav)e mektup yazarak Ebu Busayr'ın, Medine'ye gönderilen adamlara teslim edilmesini istemişlerdi. Onu teslim alıp Mekke'ye getirmeleri için Amir bin Lüeyy kabilesinden bir adamla kölesini Medine'ye göndermişlerdi. Bu iki kişi, peygamber efendimizin yanına gittiler. Ebu Busayr da yanındaydı. Adamların teslim almak istemeleri üzerine Peygamber efendimiz, Ebu Busayr'a şöyle dedi:

"Ey Ebu Busayrf Bildiğin şartın gereği olarak seni bu adamlara teslim ettik. Şarta uymamak ve hıyanet etmek, dinimize yaraşmaz. Şüphesiz ki Allah, senin ve beraberindeki güçsüz kimseler için bir çıkış yolu ve genişlik yaratacaktır."

Ebu Busayr, şöyle sitem etti: "Ya Resulullah! Dinimden dolayı öldürmeleri için

beni müşriklere geri mi veriyorsun?"

Peygamber (sav) efendimiz onu teskin ederek şöyle buyurdu: "Ey Ebu busayr, bunlarla beraber yola koyul. Şüphesiz ki Allah, senin ve beraberindeki güçsüz kimseler için bir çıkış yolu ve genişlik yaratacaktır^"

Ebu Busayr, peygamber efendimizin buyruğuna uyarak iki müşrik adamla birlikte yola koyuldu. Yolda onlarla konuşmaya daldı ve sohbeti koyulaştırdı. Kendisini götürmekte olan Beni Amirli adam, içinde ona karşı güven duydu. Bir ara Ebu Busayr, "Ey Beni Amirli kardeş, kılıcın keskin midir?" diye sordu. O da: "Evet, keskindir. İstersen al da bak" diye cevap verdi. Böyle deyince Ebu Busayr kılıcı kınından çıkardı. Keskinliğini denemek istedi. Sonra da kaldırıp beni Amirli adama vurdu ve onu öldürdü. Ölenin kölesi geri dönüp hızla Resulullah'ın yanına koştu. Koşarak geldiğini gören ve mescitte oturmakta olan Resulullah, "Bu adam paniğe kapılmış" dedikten sonra ona: 'Yazıklar olsun sana, neyin var?\" diye sordu. O da: "Adamınız, arkadaşımı öldürdü." dedi. Durumu açıkladı. Beni Amirli adamın nasıl öldürüldüğünü anlattı. Sonra Ebu Busayr, kılıcını kuşanmış vaziyette gelip Hz. Peygamberin huzurunda durdu. "Ya Resulullah, sen üzerine düşeni yaptın. Vermiş olduğıun sözü yerine getirmeni Allah sana nasib etti. Beni düşman millete teslim ettin. Ben de, dinimden dolayı işkenceye uğratılmaktan, dinimden döndürülmekten ve gururumla oynanmaktan kendimi korudum." dedi. Onun bu sözleri üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu: "Nasıl bir adam bu! Sanki savaş kışkırtıcısı... Yanında adamları olsa, savaş alevlerini tutuş tur acakl"

Ebu Busayr, bu sözleri duyunca peygamber efendimizin, kendisini tekrar Kureyş müşriklerine iade edeceğini sandı. Ama o, kendi kendine güven telkin ediyordu. Zaten kendine güvenebilecek kadar da güçlüydü. Peygamber (sav)in huzurundan çıktı ve deniz sahilindeki "îs" bölgesine gidip üslendi. Zayıf ve korumasız müslümanlar, Ebu Busayr'm yaptıklarından haberdar olmuşlardı. Hz.Peygamberin ona: "Beraberinde adamları olsa sanki savaş alevlerini tutuşturacak]" dediğini de duymuşlardı. Güçsüz ve korumasız olan her müslüman, kendini eza ve cefadan kurtarmaya çalışıyor, Ebu Busayr'ın adamları arasına katılıyordu. Hudeybiye'de zincirlere vurulu vaziyette Resulullah'm yanına gelip dehalet eden ve müşriklere iade edilen Ebu Cendel de hapisten kaçarak Ebu Busayr'ın yanına gelmiş ve adamları arasına katılmıştı. Zayıf ve

korumasız müslümanlar, artık Resulullah'm yanına değil, Ebu Busayr'ın yanına gider oldular. Çünkü Hudeybiye anlaşması gereğince Resulullah (sav), yanına gelen Mekkeli müslümanlan, tekrar Mekkeli velilerine iade ediyordu. Bu sebeple de zayıf müslümanlar, Ebu Busayr'ın sahildeki üssüne gidiyorlardı. Bunlar bir çete oluşturarak Kureyş'in ticaret yolunu kesmeye başladılar. Kureyşlilere ait bir kervanın yola çıktığını duyar duymaz, gelip onun yolunu kesiyor, kervandaki mallara el koyuyorlardı. Bu durumda kureyşliler, Hudeybiye anlaşmasının anılan şartına tutunmakta kendileri için bir fayda kalmadığını gördüler. O şartı uygulamaktan vazgeçtiler. Çare kalmayınca, Kureyşlilere mukabil saldırılarda bulunmak, müslümanlar için zorunlu hale geldi. Artık anlaşmaya uyma zorunluluğu da kalmamıştı. Çünkü daha Önce onlar müminlere eza ve cefada bulunmuşlardı. Fitneye düşme korkusu, müşrikleri, can kurtarma yollarını aramaya yöneltmişti.

Kureyşliler, Peygamber efendimize elçi göndererek merhamet dilendiler. Kendilerini affedip reddetmemesini ısrarla istediler. Hudeybiye anlaşmasının başlangıçta müminleri rahatsız edip endişelendiren maddesi, sonuçta müminlerin yararına oldu. Anlaşmayı imzalarken bu şartın, sonuç itibariyle müminlerin yararına olacağım ne Hz. Ömer, ne de diğerleri anlayamamış, ama Peygamber efendimiz nübüvvet nuru sayesinde idrak etmişti. Bu, Cenab-ı Allah'ın peygamber lisanıyla açıkladığı bir ilhamıydı: "Zayıf müminler için Allah bir genişlik ve çıkar yol yaratacaktı" Kureyşliler mezkur şartın yürürlükten kaldırılması için girişimde bulununca, Hz. Peygamber, arkadaşlarıyla birlikte müminlere destek olsunlar diye Medine'ye gelmesi için Ebu Busayr'a haber saldı. Haberiyle birlikte bir de mektup gönderdi. Mektup, ancak Ölmek üzereyken Ebu Busayr'a ulaşti. Kendisi deniz kıyısındaki ts'de vefat etti. Ama arkadaşları, Medine'ye, Hz. Peygamberin yanına döndüler.

Zayıf ve Güçsüz Müslümanların Hicreti

Şirk diyarında iman eden müslümanlara sefer kapısı açılıp da Hudeybiye'nin o zalimane şartı geçersiz kılınınca peygamber (sav) efendimiz, müslümanları şirk

diyarında horlanmış vaziyette kalmamaya, başka diyarlara hicret etmeye teşvik etti. İlke olarak İslamiyet, müslümanlann bir arada toplanmalarını ve dağınık vaziyette kalmamalarını öngörüyordu.

Peygamber efendimiz aralarından çıkıp gitmeye gücü yettiği takdirde bir müslümanın müşrikler arasında ikamet etmesini men ediyordu. Müşrik ile savaştığı halde onunla bir arada yaşayanın da müşrik gibi olacağını söylüyordu. Tevbe kapısı ka-panmadıkça hicretin devam edeceğini, güneş batıdan doğmadıkça tevbe kapısının kapanmayacağını söylüyordu. Hicretin ardısıra hicretlerin geleceğini insanların en hayırlılarının hicrete tutunanlarının olacağını söylüyorlardı. Böyle demekle Peygamber efendimiz, gücü yettiği takdirde zayıf ve kormasız müslümanlann , müminlerin toplu bulundukları yerlere hicret etmelerini istemiş oluyordu. Çünkü bu durumdaki bir kimsenin, diğer müslümanların toplu bulunduğu yere hicret etmesiyle iki şey gerçekleşiyordu:

1- Korumasız müslüman, horlanmışlık ve ezilmişlikten kurtulacak, küfrün ya da şirkin velayetinden çıkıp onur, fayda ve müminlerin sözlerinin geçerli olduğu yere geçecekti. Müminler, Allah'ın ve Hakk'ın dostluğuna ehildirler. Bu dostluk ve velayet güçtür, güvenliktir, istikrardır. Zaten, Kur'an-ı Kerim de bunu öngörüyor:

"Kendilerine yazık edenlerin canlarını melekler aldıkları zaman onlara: "Ne yaptınız bakalım?" deyince, 'Biz yeryüzünde zavalı kimselerdik* diyecekler. Melekler de: 'Allah'ın arzı geniş değil miydi? Hicret etseydiniz!' cevabını vereceklerdir. Onların varacakları yer cehennemdir. Orası ne kötü dönülecek yerdir! Çaresiz kalan, yol bulamayan zavallı erkek, kadın ve çocuklar müstesnadırlar, işte Allah'ın bunları affetmesi umulur. Allah affedendir, bağışlayandır. Allah yolunda hicret eden kişi, yeryüzünde çok bereketli yer ve genişlik bulur. Evinden, Allah'a ve peygamberine hicret ederek çıkan kimseye ölüm gelirse, onun ecrini vermek Allah'a düşer. Allah bağışlar ve merhamet eder." (Nisa:'97-100)

Peygamber (sav) in nassları genel hüküm taşır. Kur'an-ı Ke-rim'in nassları da mutlaka uygulanması gereken nasslardır.

2- Hicret vasıtasıyla müminler bir araya gelip toplanmış olurlar. Topluluk ve

cemaatleşme vardır. Cemaatleşmek ise birliği sağlar ve islam'ın heybetini korur.

Zayıf ve güçsüz kalınan yerden îslami kuvvetin bulunduğu yere intikal etmek, her zaman uyulması istenen bir prensiptir. Ancak bu prensibe, Peygamber efendimizin "Mekke fethinden sonra hicret yoktur)* mealindeki hadisi ile itiraz edilebilir. Bu itiraza cevaben deriz ki:

Bu hadiste sözü edilen hicretten kasıt, Mekke'den Medine'ye veya başka bir beldeye yapılacak olan hicrettir. Mekke'nin fethinden önce hicrete ihtiyaç vardı. Çünkü o zamanlarda müslü-manlar, dinleri hususunda fitneye uğratılıp eza ve cefa görüyorlardı. Dini şiarlarını yerine getiremiyorlardı. Cenab-ı Allah Mekke'nin fethini müslümanlara müyesser kılarak orada İsla-mi hükümler tatbik edilip orası İslami bir belde haline gelince hicret etmek için artık sebep kalmamıştı. Aksine hicret, artık istenmeyen gereksiz bir şey olmuştu. Belki de hicret, artık fayda veren değil de zarar veren bir şey durumuna gelmişti. Şayet hicret devam etmiş olsaydı, Kabe-i Muazzanıa'nm yakınlarında ikamet edip Harem-i Şerifin hizmet ve bakımını üstlenen kimseler de kalmayacak, her biri bir tarafa çekip gidecekti. Halbuki Harem-i Şerif ve çevresi Allah'ın yerküresi içinde peygamber efendimizin en çok sevdiği mübarek bir yerdi.

Seriyye ve Heyetler

Hicretin 6. senesi idi. Bol bol İslami davette bulunuluyor; insanların İslami davete uymaları ve İslami hakikatlerin açıklanması için etrafa seriyyeler ve tebliğ heyetleri gönderiliyordu. Bu etkinliklerin en belirgin olanları iki gazve idi. Bu gazvelerden biri, hicretin 6. senesinde olduğunu ileri sürenlere göre Mustalik Oğulları gazvesi, diğeri de Hudeybiye gazvesi ya da barışıdır. Hudeybiye gazvesi başlı başına bir feth-i mübindi. Hicretin 8. senesinde gerçekleşecek olan Mekke fethi için bir zemin hazırlamıştı.

Hicretin 6. senesinde Hudeybiye'den önce de bazı seriyyeler düzenlenmişti.

Çünkü bu gazve, Hendek muharebesinden sonra yapılmıştır. Peygamber efendimiz, İslam'ın iman ve burhan gibi manevi kuvvetim, Allah tarafından desteklendiği ve mağ-lub edilmez bir dini olduğu için de maddi kuvvetini görmüştü. bu sebeple de mezkur senede Ebu Ubeyde Amir bin Cerrah'ı kırk piyade adamla birlikte Zil-Kıssa'ya göndermişti. Bunlar oraya varır varmaz, halk korkularından dağbaşlarma kaçmışlardı. Bu seriyye, yöre halkından birini esir alıp Resulullah (sav)ın yanına getirmişlerdi. Bu olay hicretin 6. senesinin Re-biü'l-evvel ayında cereyan etmişti.

Yine bu senede peygamber (sav) efendimiz, Zeyd bin Hari-se'yi Süley oğullarına göndermişti. Zeyd ve beraberindeki heyete, Süley oğullarının yerini Müzeymeli bir kadm göstermişti. Zeyd'in seriyyesi, Süleym oğullarının davar ve mallarım ganimet edinip bazı adamlarını esir almışlardı. Esir alman erkekler arasında seriyyeye yol göstermiş olan Halime kadının kocası da vardı. Peygamber efendimiz, Halime'ye esir kocasını bağışlamış ve her ikisini de serbest bırakmıştı.

Hudeybiye barışından önce hicretin 6. senesinde Kureyşlile-re ait mallara müslümanlarca el konmuştu. Bu mallar arasında, Resulullah (sav)m kerimesi Zeyneb'in kocası As bin Re-bi'e ait olanlar da vardı. Bir savaşta esir düşen As bin Rebi'i Peygamber efendimiz, kızı Zeyneb'i kendisine iade etmesi için, fîdye almaksızın serbest bırakmıştı. As da bu sözüne sadık kalarak Zeyneb'i, babası Resulullah (sav)e göndermişti.

Elindeki malı alınıp beraberindeki arkadaşları öldürül-dü-ğünde As, Medine'ye kaçmıştı. Medine'ye vardığında Resulul-lah'm kızı Zeyneb'e sığınmıştı. Resulullah (sav) ona ikramda bulunmuş, Zeyneb'in onu korumasını onaylamış, kendisinden zorla aldıkları kervan mallarını yine kendisine iade etmeleri için ilgililere emir vermişti. Kervanı yağmalamış olanlar, yağmaladıkları her şeyi ona geri vermiş ve asla zayiatı olmamıştı. Geri aldığı malları Mekke'ye götürüp sahiplerine teslim etmiş, emanetleri sahiplerine vermişti. Bu işi tamamlayınca da müs-lüman olduğunu açıklamış ve Medine'ye hicret etmişti.

Ibn İshak'ın naklettiği bu rivayet, A s'ın, hicretin 6. senesinde ve şu ayetin nüzulünden önce müslüman olduğuna delalet etmektedir:

uEy iman edenler! İnanmış kadınlar hicret ederek size gelirlerse onları deneyin, hicretlerinin sebebini inceleyin." (Mumtehme: 10)

Bu, aynı zamanda Vakıdi'nin de rivayetidir. Ancak Hafız Ibn Kesir, As bin Rebi'nin hicretin 8.senesinde müslüman olduğunu, İslam'a girişinin, müslüman kadınların kafir erkeklerin nikahlan alatmda kalmalarının haram kılınmasından sonra vuku bulduğunu söylemiştir.

Ben, Vakıdi'nin ve Ibn İshak'ın rivayetinin sahihliğinden yanayım. Çünkü bu rivayetler, yukarıdaki ayet-i kerimeyle daha çok uyum sağlamaktadırlar.

Yine hicretin 6. senesinin Şaban ayında Abdurrahman bin Avf kumandasındaki bir seriyye savaş için değil de, halkı İslam'a davet etmek üzere Devmetül-Cendel'e gönderildi. Peygamber (sav) Abdurrahman'a, itaat etmeleri halinde onların hükümdarlarının kızıyla evlenmesini emretmişti. Devmetü'l-Cendel halkı teslim oldular. Abdurrahman da, hükümdarlarının kızı Temadür binti Esba* el-Kelbiyye ile evlendi. Bu kadın, Abdurrahman bin Avf 'm oğlu Ebu Seleme'nin anası-dır.

Yine hicretin 6. senesinde peygamber efendimiz Hz. Ali'yi yüz kişilik bir müfreze ile Esed bin Bekr oğulları kabilesine gönderdi. Peygamber efendimiz bunların adam yağmalamakta olduklarını ve müslümanlara karşı Hayber yahudilerine yardım etmek niyetinde olduklarını ve Peygamber efendimizle savaşmaya hazırlandıklarını haber almıştı. Hz. Ali kumandasındaki müfrezeyi bu sebeple onların üzerine göndermişti. Bu müfreze gece gündüz yol aldı. Yolda onların bir casuslarına rastladı. Casus, kabilesinin Hayber'e gittiklerini, hurma karşılığında Hayber yahudilerine yardım etmeyi kendisinin Önermiş olduğunu itiraf etti. Böylece Peygamber efendimiz, kendisine karşı birliklerin ve toplulukların oluştuğu haberini aldı. Hu-deybiye'den sonra bunların üzerine yürümesi artık normaldi.

Akel ve Ureyne Seriyyesi

Ibn Kesir, bu seriyyenin hicri 6. senede Hudeybiye sulhün-den önce harekete geçtiğini söylemiştir. Vakıdi'nin de aynı sene Şevval ayında yani Hudeybiye sulhünden bir ay önce bu seriyyenin harekete geçtiğini söylediği, Ibn Kesir tarafından aktarılmıştır. Hudeybiye sulhu ise şevvalin ardısıra gelen Zi'l-ka-de ayında gerçekleşmiştir.

Anlatıldığına göre, Ureynelilerin üzerine gönderilen bu se-riyye Kürz bin Cabir kumandasında harekete geçmiştir. Ureyneliler Resulullah (sav)ın çobanlarını öldürmüş ve davarlarını sürüp götürmüşlerdi. Resulullah (sav) de yirmi süvariyi Kürz bin Cabir kumandasında üzerlerine salmış, bu seriyye, gasbedilen davarları geri almıştı.

Bu olay hakkında nakletmemiz gereken bazı rivayetler vardır. Bu rivayetleri nakledecek ve ne kadar sağlam olduğunu ve Resulullah'a nispet edilip edilemeyeceğini açıklayacağız. Şöyle .ki:

Buhari ve Müslim'de Ebu Kalabe yoluyla Enes bin Ma-lik'den rivayet olunduğuna göre Akel ve Ureyne mıntıkasından bir grup insan Medine'ye gelip müslüman olmuşlardı. Bunlar Medine'nin havasından rahatsız olmuş, durumlarını gelip Resulullah (sav)a anlatmışlardı. Resulullah (sav) de, Medine dışında zekat malı develerin bulunduğunu, gidip o develerin süt ve sidiklerini içmelerini (böylece iyileşeceklerini) söylemişti. Develerin bulunduğu yere gidip Allah'ın dilediği bir zamana kadar orada kaldılar. Sonra da çobanı öldürerek develeri sürüp götürdüler. İmdat isteyen biri Peygamber efendimize geldi. Güneş henüz yükselmemişken sabah erkenden Peygamber efendimiz onları yakaladı. Demir ısıtarak gözlerini dağladı. Ellerini ve ayaklarını kesip kızgın güneşin altında susuz vaziyette onları bekletti. Susadılar, su istediler. Susuz öldüler.

Bu hadisin bir başka rivayetinde Enes şöyle demiştir: "Onlardan birinin fazlaca susamış olduğu için, ağzı ile yeri kemirmekte olduğunu gördüm."

Bubari ile Müslim'in bir diğer rivayetinde peygamber efendimizin emir vererek gözlerine mü çektirdiği bildirilmiştir.

Muhaddislerden bir cemaatin rivayetine göre Hanefilerin büyük fıkıhçılarmdan Kemaleddin bin Hümam bu konuda şöyle demiştir: Bu hadisi rivayet eden kaynakların sayısı ne kadar çok olursa olsun, bu hadis, haddir. Hadis ilminin mütehassısları bu hadisin ravilerinin mutemed, senedinin muttasıl olduğunu, ahad olsa dahi senedinde münkerlik bulunmadığını söylüyorlar. Ancak metnine baktığımızda, şer'i prensiplere aykırı olduğu gerekçesiyle bu hadisin metin ve sened bakımından zayıf olduğunu görmekteyiz. Hadis metninin, Peygamber efendimiz tarafından ortaya konulan prensiplere üç yönden aykırı düştüğünü görmekteyiz. Şöyle ki:

1- Bu rivayette, gözlere mil çekilerek insan vücuduna işkence yapıldığından söz edilmektedir, işkence ise yasaklanan bir şeydir. Yasaklanmadığını söyleyenler olsa da önce biz deriz ki, Peygamber (sav) efendimiz ne Uhud'da, ne de Hendek'te öldürülen müşrik ölülerinin vücutlarına işkence yapmış değildir. Bu da, işkencenin önceden beri yasak olduğunu gösterir. Saha-, bilerin o Ölülere böyle yapmış oldukları söylenecek olursa, bu, o müşriklerin savaş suçu işlemiş olmaları sebebiyledir ki bu da bir nevi hadd olur. Bu suçu işleyenlerin haddini Cenab-ı Allah şöyle açıklıyor:

"Allah ve peygamberiyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuğa uğraşanların cezası öldürülmek veya asılmak yahut çapraz olarak el ve ayakları kesilmektir." (Maide- 33)

Bu ayet-i kerimede, gözlere mil çekerek cezalandırmaktan sözedilmemektedir.

Sahabilerin Ureyneîilere işkence yaptıklarından ve gözlerine mil çektiklerinden haberdar olmuş ama bu yaptıklarını protesto etmemiştir. Peygamber efendimiz insanın susuz bırakılarak Öldürülmesini yasaklamıştır. Ama mezkur rivayette anlatıldığına göre, Ureynelileri susuz bırakarak Ölüme terketmiştir. Öyle ki aşın susamışlıklarmdan yeri kemirmeye başlamış ve bu halde ölmüşlerdi. Rivayetteki ifadelere bakılırsa, Peygamber efendimizin, sahabilere, Ureyneîilere böyle yapmalarını emretme-miş olduğu söylenemez. Çünkü rivayetten anlaşıldığına göre Peygamberimiz bu işkencelerden haberdar olmuş ama bu yapılanları protesto etmemiştir.

3- Peygamber (sav) efendimiz "Öldürdüğünüzde, güzelce öldürün" demiştir.

Ureynelileri kısasen öldürmek, onlara bu şekilde işkence yapılmasını caiz kılmazdı. Peygamber (sav) efendimiz, savaş halinde düşman ölülerine işkence yapılmasını yasaklamıştı. Kaldı ki Ureyneliler, İslam'a karşı savaşan muharip kimseler de sayılmazlardı.

Özetle deriz ki haberin Peygamber efendimize nispet edilmesi sahih olmaz. Çünkü bu haberde anlatılan hususlar, Peygamber efendimizin ortaya koymuş olduğu Islami prensiplerle bağdaşmamaktadır. Bu nedenle de bu haberin Peygamber efendimize nispetinin sahih olmadığını düşünüyoruz.

Yol Kesme ve Asilik

Fıkıhçılar yoî kesme veya meşru düzene karşı isyan suçunun cezası hususunda Peygamber efendimize nispet edilen rivayetlerle birlikte Ureynelilerin kıssasını anlatmakta ve Peygamber efendimizin Ureynelilere uyguladığı cezanın, Kur'an-ı Kerim'de anlatılan yol kesme cezasına uyduğunu söylemektedirler. Ancak biz, mezkur rivayette Peygamber efendimiz tarafından uygulandığı iddia edilen tatbikatın, yol kesme suçu hakkında Kur'an-ı Kerim'de anlatılan cezaya tamamen uymadığını düşünüyoruz. Zira bu suçun cezası olarak Kur'an-ı Kerim'de göze mil çekmekten ve insanın susuz bırakılarak ölüme terkedilme-sinden sözedilmemektedir. Güya o insanlar, aşırı derecede susamış olduklarından dolayı yeri kemiriyor, yine de kendilerine su verilmiyormuş! Böyle bir fiilin peygamber efendimiz tarafından veya onun emriyle başkaları tarafından yapılmış olduğunu kabul etmiyoruz.

Her ne ise, Kur'an-ı Kerim'in bu konudaki nassını nakledecek ve bu nassın, Ureynelilerin kıssasına ne kadar uyduğunu anlatacağız. Bu cezayla ilgili olarak Cenab-ı Allah şöyle buyuruyor:

"Allah ve peygamberiyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuğa uğraşanların cezası öldürülmek veya asılmak yahut çaprazvari el ve ayakları kesilmek ya da

yerlerinden sürülmektir. Bu onlara dünyada bir rezilliktir. Onlara ahirette büyük bir azap vardır. Ancak onları yakalamanızdan önce tevbe edenler bunun dışındadır. Biliniz ki Allah, bağışlar ve merhamet eder." (Maıde. 33-34)

Şüphesiz ki yolkesicilik nitelemesi, Ureynelilere uygun düşmektedir. Bu suçun bazı cezaları -el ve ayak kesme- kendilerine tatbik edilmişti.

Madem ki meşru düzene başkaldırma ve yol kesme suçlarına değindik. Şu halde bu suçlarla ilgili bazı hükümlere de işaret etmemiz gerekiyor. Bu hükümlerin de ancak bir siyer kitabında anlatılabilecek kadarına değinecek, ayrıntılarını da fıkıh kitaplarına bırakacağız.

Muharip ya da yol kesiciler, adam Öldürmek veya hırsızlık yapmak amacıyla bir araya gelip yola çıkan kimselerdir. Bunlar, haklılıklarını gösteren bir tevile yeltenmeden devleti ifsad edip bozgunculuk yapmak, şer ve fesadı yaymak için güç oluşturup devlete karşı mukavemete girişirler. Malikilere göre -ki biz de onların görüşlerine katılıyoruz- sadece adam Öldürmek ve hırsızlık yapmak, bu suçun kapsamına girmez. Bu saydıklarımızın yanısıra zina etmek, içki içmek gibi suçlar da bu kapsama girerler. Sıvı olsun, katı olsun, içme ya da dumanlama yoluyla olsun, bütün sarhoş edici ve uyuşturucu maddelerin kullanımı da bu kapsama girer.

Bu asilerin oluşturdukları kuvvet şehir içinde veya dışında da olsa, suç işlediklerinde, yardım istenildiği zaman yardımcılar mazlumların yardımına ulaşamazlarsa, aynı hüküm geçeri olur. Fıkıhçılar bu konuda çeşitli görüşler ileri sürerek ihtila etmişlerdir.

îmam Malik'e göre dalavere yoluyla para harcayıp suç işlet tirenler de bu cezaya çarptırılırlar. Kur'an'ın nassı bütün bı hususları kapsamına alacak niteliktedir.

Bu suçlar için ölüm, asma, el ve ayakların çaprazvari kesil mesi, sürgüne gönderme cezaları belirlenmiştir. Sürgüne gön derilirken de, bir daha suç irtikab edemeyecekleri uzak bir yer gönderilirler. İmam Ebu Hanife, hepsini de sürgün cezasında] saymıştır. Çünkü amaç, bu canilerin suç işlemek için bir aray gelmelerini engellemektir.

Çoğu fikıhçılara göre adil devlet başkanı, suçlara göre cez takdir etme yetkisine sahip olduğu görüşündedirler. Bu canile bir araya gelip de bir adam öldürürlerse, öldürme fiiline karışmış olanları da olmayanları da öldürülür. Çünkü direkt olarak öldürme işine bulaşmamış olsa da, arkadaşlarına yardımcı olmuştur.

Hem hırsızlık yapıp, hem adam öldürmüşlerse, kendileri de öldürülüp asılırlar. Bu suçu direkt olarak işlemiş olanla olmayanlar eşit şekilde cezalandırılırlar. Hırsızlık yapıp mal yağmalarlar ama adam öldürmezlerse, elleriyle ayakları çaprazlama kesilir. Sağ el kesilince, beraberinde sol ayak da kesilir.

Kendi aralarında anlaşarak suç işlemeye yönelir ama suç işleme imkanını bulamazlarsa, toplu durdukları yerden çok uzaklara sürgün edilirler. Bu, sözlerinde tabiine uyan Cumhur-u fukahanm ve sahabilerden Abdullah bin Abbas'ın görüşüdür, îmam Malik ise, devlet başkanının, -işledikleri suç ne olursa olsun- onlara bu cezayı verip vermemekte serbest olduğu görüşündedir. Çünkü asli suç, -herhangi birini işleme imkanım bulmuş olmasalar da- bu masiyetleri irtikab etme hususunda anlaşmış olmalarıdır. Devlet başkam onları suçtan caydırmak için uygun gördüğü cezayı verir.

---

[1] Ahabiş: Mekke'nin aşağı tarafında bulunan Hubşi dağının yanında toplanarak kendi aralarında ittifak kuran ve Kureyş, Huzaa, Kinane kabilelerine mensup kimselerden oluşan bir müttefik gurubu. (Çev.)

HAYBER'E DOĞRU

Giriş

Allah'a hamd-ü senada bulunur, O'nun tevfikini dilerim. Sa-lat-ü selam; Resulullah'a, onun al ve ashabına, kıyamete dek onlara güzellikle tabi olanların üzerine olsun.

Nebilerin sonu ve resullerin efendisi Muhammed (sav)in tertemiz siretinin üçüncü bölümünü takdim ediyoruz. Bu bölümde peygamber efendimizin îslam davetini Arap beldelerinin dört bir bucağına yayışını, Arabistan'ın sınırlarını aşarak

Şam'a, Bizans'a, Mısır'a, Irak'a ve îran'a sirayet edişini anlatacağız. Bu bölümde peygamber efendimizin Arap emirlerine, Roma imparatoruna, Mısır

mukavkısına, Habeş Necaşi'sine gönderdiği mektuplardan söz edeceğiz. Bu bölümde yab udilerin Arap beldelerinden kovulmalarından, feth-i mübin için Şam'a yönelişten, bu yöneliş sonucu yapılan Mute muharebesinden ve Tebuk savaşında Şam'ın kuşatılmasından söz edeceğiz.

Bahsedeceğimiz bu hadiselerden sonra Muhammedi davet Arabistan'ın her tarafına yayılmış, her köşesi islam'a boyun eğmiştir. Bu bölümde bedevilerin durumları anlatılmaktadır. Dinin kemale ermesinden, ahkamın açıklanmasından, insanların bu hükümlere uymaya yönlendirilmelerinden bahsedilmektedir. Nihayet Peygamber efendimizin refîk-i alaya irtihalinden söz edilmektedir. O, yeryüzünü kendi nuruyla aydınlattıktan ve rabbinin mesajını ilettikten sonra dar-ı bekaya göçmüştü. Allahım, kalbimizi o tebliğe olan imanla doldur. Amellerimizi ona uygun eyle. Akıllarımızdaki pasları gider. Bilip bilmediğimiz günahlarımızı bağışla. Şüphesiz sen, duaları işitensin.

Muhammed Ebu Zehra

Peygamber Efendimizin Mektupları

Hudeybiye'den sonra bu senede hac farz kilindi. Peygamber (sav) ve beraberindeki iman ordusu, hac için ihrama girmişlerdi. Hudeybiye musalahasmdan hemen sonra hac, bir fariza olarak meşru kılındı. Bazıları, haccın daha önce meşru kılındığını, ancak barış sonrasında bir fariza olarak belirlendiğini söylerler. Mamafih peygamber efendimiz, hicretin ancak 10. senesinde hac ibadetini eda etmiştir.

Fıkıhçılarm çoğunluğunun görüşüne göre, muktedir olunur olunmaz hemen hacca gitmek farz olmaz. Ancak ömür sonuna kadar eda edilmiş olması zorunludur. Fıkıhçılarm bazılarının dediklerine göre gücün yettiği oranda haccın edası farz olur. Bunlar derler ki: Peygamber (sav) efendimiz, haccın edasını hicretin 10. senesine kadar ertelemiştir. Çünkü daha Önce eda etmeye imkan

bulamamıştı. Putlar, 9. seneden önce Kabe'den çıkarılmış değildi. Ayrıca Peygamber (sav) Islami davette bulunmak ve şer'i hükümleri açıklamakla meşgul bulunuyordu. Bu görevim, şu ayet-i kerimenin nüzulüne kadar sürdürdü. "Bu gün size dininizi bütünledim. Üzerinize olan nimetimi tamamladım. Din olarak sizin için islam'ı beğendim." (Maide:3)

Peygamber (sav) şer'i farizaları Veda Hutbesi'nde kısaca sıralamış, risaleti tebliğ ettiğine de mü'minleri şahid tutmuştu.

Hudeybiye sulhünden sonra Peygamber efendimiz kendini davete vermişti. Savaş için seriyyeler göndermemiş, ama îs-lam'a davette bulunmak ve daveti tebliğ etmek için elçiler göndermişti.

Vakıdi der ki: Peygamber efendimiz Hicretin 6. senesinin Zilhicce ayında altı kişiye birer mektup vererek hükümdarlara göndermişti.

Hatip bin Ebi Beltaa'yı, İskenderiye hükümdarı Kavkıs'a; Şüca' bin Veheb'i, Gassandaki hıristiyan Arapların emiri Haris bin Şemr'e; Rehine bin Halife el-Kelbi'yi, Bizans imparatoru Heraklius'a; Abdullah bin Huzafe es-Sehmi'yi, İran hükümdarı Kisra'ya; Sulayt bin Amr el-Amiri'yi (Yemame hükümdarı) Hevze bin Ali el-Hanefi'ye; Amr bin Ümeyye ed-Damiri'yi de Habeş kralı Ashanıe bin Ebcer'e gönderdi. Elçilerin gönderdiği mektuplardan, Peygamber efendimizin bunları yazdırışını anlatırken bahsedeceğiz. Burada bizim diyeceğimiz şudur ki, Peygamber (sav) kendini tebliğe vermişti. İs-lami tebligat, sadece Arap Yarımadası ve çevresinde kalmamış, diğer ülkelere de yönelmişti.

Hayber'e Doğru

Peygamber (sav) efendimiz, davet ve tebliğde bulunmak için kendisiyle Kureyş arasındaki sürtüşmeleri on yıllık bir barış anlaşmasıyla sona erdirdi. Gerçi o zamana kadar tebliği elden bırakmamış ve yapılan savaşlar kendisini tebliğden

alıkoyma-mışsa da yine de bu barış anlaşması gerekliydi. O, savaş sırasında bile tebliğde bulunuyordu. Önce yahudilerle sonra da Şamlılarla savaşabilmek için bu barış anlaşmasını uygım gördü. Şamlılarla savaşması gerekiyordu. Çünkü Şam'da meskun Bizanslılar iman eden yerli halktan bazısını öldürmüşler ve tıpkı Kureyşliler gibi onlara zulmetmişlerdi. Fitne yeryüzünde kalmayıncaya ve din tamamıyla Allah'a ait oluncaya dek din düşmanlarıyla savaşması zorunlu olmuştu.

îşte bu nedenle Hudeybiye'den Hayber'e doğru yola çıktı. Peygamber efendimiz sadece tek meydanda savaşırdı. Kureyşli-lerle arasındaki sürtüşmeyi sona erdikten sonra, kendisine karşı birleşik cephe oluşturup bütün anlaşmaları bozan yahudile-rin üzerine yürüdü. Çünkü yahudiler yeryüzünde fesat çıkarıyor, müzminlere karşı tuzak kuruyor ve başkalarını onlara karşı kışkırtıyordu. Abdurrahman bin Ebi Leyla'nın rivayetine göre Hayber savaşı, Hudeybiye'den sonra zilhicce ayında olmuştu. "Ve onlara yakın bir fetih verdi? ayet-i kerimesinde fetih kelimesi ile Hayber savaşı amaçlanmıştır. Abdurrahman bin Ebi Leyla'ya göre Hayber savaşı Hudeybiye barışından 20 gün sonra, yani Hicri 6. senenin zilhicce ayında vuku bulmuştu. Vakidi ise kendi üstadlarından naklederek bu savaşın hicri 7. senede meydana geldiğini söylemiştir. İbn İslı ak ise bu vakti kesin bir şekilde belirleyerek şöyle demiştir: "Resulullah (sav) efendimiz Hudeybiye barışını yapıp Medine-i Münevve-re'ye döndükten sonra zilhicce ayı ile Muharrem ayının bir kısmını Medine'de ikamet ederek geçirdi. Sonra muharrem ayının sonlarında Hayber'e doğru sefere çıktı."

Bazı rivayetlerde anlatıldığına göre Hayber gazvesi hicri 7. senenin safer ayında vuku bulmuştur.

Hangi zamanda yapılmış olursa olsun, Hayber savaşı yapılması zorunlu bir iş haline gelmişti. Çünkü peygamber efendimizin ve müslümanlarm düşmanları orada toplanmış, güç birliği yapmışlardı. Mü'minler arasına bozgunculuk sokmaktan geri durmuyor ve ahdi bozmak için fırsat kolluyorlardı. Gatafanlı yahudilerle işbirliği yaptıklarını onların kuvvetlerini bu uğurda kullandı klarını biliyordu. Peygamber efendimiz durumlarını öğrenmek için Hz. Ali'yi bir seriyyenin başında gönderdi. Onlara ait bir pınar başında adamlarıyla karşılaştı, bir kısmım esir aldı. Şüphesiz ki, Gatafanlılar, Peygamber efendimize ve Ali'nin seriyyesine saldırmak için başkalarından yardım bekliyorlardı. Anlaşılıyorki çok

katı zorluydular.

Peygamber efendimiz yahudilerin Arap beldelerinde hakimiyetlerine son vermek için Nadir oğullarının üzerine yöneldiğinde, aşırı derecede İslam düşmanı olduklarından ve Gatafanlılara yakın yerde ikamet ettiklerinden dolayı Gatafanlıları da bu hücuma hedef kılmak istiyordu. Ayrıca Gatafanlılar daha önceleri Medine'ye saldırmak için diğer tslam düşmanı gruplarla ittifaklar yaparak Hendek savaşında müslümanları bozguna uğratmak istemişlerdi. Fakat Cenabı Allah onların bu tuzaklarım başlarına geçirdi. Öfkelerini kursaklarında bıraktı ve kendi açılarından hayırlı bir sonuca ulaşamadılar: "Allah, savaşta (rüzgar ve meleklerin yardımıyla) müzminlere yetti. Allah güçlüdür, ÜStÜndÜr." (Ahzab: 25)

Peygamber efendimiz, tedbirli davrandı. Gatafanhlar ile Hayberlilerin arasım ayıran bir mevkiye yerleşti.

Şimdi de bu savaşın Öyküsünü baştan itibaren anlatmaya çalışalım:

Resulullah (sav) efendimiz, Hayber'e doğru yola çıktı. Hay-ber şehri görününce sahabilerini durdurdu. Ve yardım ile zaferi nasib etmesini Cenab-ı Allah'tan dileyerek dua etmeye başladı. Ashabı da onun söylediği duayı kendisiyle birlikte tekrarlıyorlardı:

aEy göklerin ve gölgelediklerinin rabbi olan Allah!

Ey yerlerin ve yüklenip taşıdıklarının rabbi olan Allah!

Ey şeytanların ve saptırdıklarının rabbi olan Allah!

Ey rüzgarların ve savurduklarının rabbi olan Allah!

Biz senden bu kentin hayrını ve iyiliğini, bu kent halkının hayrını ve iyiliğini, bu kentte bulunan her şeyin hayrını ve iyiliğini dileriz! Bu kentin ve halkının şerrinden bu kentte bulunan her şeyin şerrinden sana sığınırız!

Haydi Allah'ın adı ile ilerleyiniz?'

Resulullah (sav), Aser yolundan Hayber'e vardı. Aser, Medi-ne-i Münevvere'ye yakın bir dağın adıdır. Orada bir mescid inşa etti. Sonra Sahba mıntıkasına uğradı. Ordusuyla oradan yola devam ederek Hayber ile Gatafan arasını ayıran Reci vadisine indi. Böyle yapmakla yahudılerin Hayber'e yardım etmelerine engel oluyor ve aralarına girmiş bulunuyordu. Fakat Gatafanhlar yahudilere yardım için yola çıkmışlardı. Peygamber efendimiz bir grup savaşçıyı, kendilerini taciz etmek ve paniğe düşürmek için üzerlerine göndermişti. Arkalarından mü'minle-rin seslerini duyunca evlerine ve ailelerine döndüler. Mü'min-Ierin gerisin geri kendilerini baskına geldiklerini sandılar. Dolayısıyla Hayber'e gelmeyip kendi yurtlarında ikamet ettiler. Böylece Resulullah (sav) onların kötülüklerinden emin oldu. Gatafanlılar, Peygamber efendimizle Hayberlileri başbaşa bıraktılar, kendilerini selamette görmek istediler.

Komutan, Sancağı Taşıyandır

Resulullah (sav) efendimiz, Hayber'e gitti. Orası tarlaları ve mahsulleriyle ünlüydü. Hayberliler küreklerini ve küfelerini ellerine, omuzlarına alarak meyve toplamak ya da tabii gübreleri bir yerden başka bir yere taşımak için şehir dışına çıkmışlardı. Peygamber efendimizin ordusunu görünce paniğe kapıldılar ve: aIşte Muhammed ve düzenli ordusuF diye çağrışıp bağrışma-ya başladılar. Peygamber efendimiz de kaleleriyle birlikte şehirlerini fethetmek için harekatına devam edip ilerledi. İbn Kayyım ile Mu'cemül-Büldan adlı eserin sahibi Yakut el-Hamevi derler ki:

Hayber'in bir kaç kalesi vardı. Başlıca kaleleri şunlardır: Naim, Kamus, Zübeyr, Natat, Ketibe, Vatih, Sülalim ve Sa'b bin Muaz...

Kumandayı Resulullah (sav) efendimiz elinde bulunduruyordu. Beraberinde 1600 savaşçı vardı. îkiyüzü süvari idi. Yahudilerin komutanı da Sellam bin

Mişkem idi. Beraberinde 1400 savaşçı vardı. Öldürülünce yerine Ebu Zeyneb bin Haris, kumandayı ele geçirdi. Mü'minlerin sancağını cihad kahramanı Ebu Talib oğlu Ali taşımaktaydı. Peygamber efendimizin Hay-ber gazvesini yapmak istediği gece şöyle dediği rivayet edilir: "Yarın sancağı, Allah ve Resulünü seven, Allah ve Resulünün de kendisini sevdiği bir adama vereceğim." Buhari'nin rivayet ettiğine göre Resuluîlah (sav) efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Yarın sancağı bir adama vereceğim ki Hayber'i Cenab-ı Allah onun eliyle fethedip bize nasip edecektir. O Allah ve Resulünü sever. Allah ve Resulü de onu severler." Peygamber efendimiz böyle dedikten sonra insanlar yataklarına çekilip uyumaya başladılar. O gece de, sancağın yarın kime verileceği hususunu kendi aralarında konuşup tartıştılar. Ertesi gün sabah olunca Peygamber efendimizin yanına koştular. Hepsi de sancağın kendilerine verileceğini umuyorlardı. Peygamber efendimiz, "Ebu Talih oğlu Ali nerede?" diye sorunca, ya Resulullah o gözlerinden rahatsızdır, dediler. Peygamber efendimiz haber salıp yanına çağırttı. Hz. Ali de geldi. Peygamber efendimiz onun gözlerine kendi tükrüğünü sürdü, dua etti, A1 i'nin gözleri şifa buldu. Daha önce hiç sancılanmamış gibi iyileşti. Sancağı da ona verdi. Ali: "Bizler gibi müslüman oluncaya kadar onlarla savaşayım mı ya Resulullah?" diye sordu. Peygamber efendimiz de ona şu cevabı verdi: "Yavaş ol bakalım,, önce onların alanlarına in, sonra onları islam'a davet et, onların üzerlerinde bulunan Allah'ın hakkını kendilerine haber ver. Allah'a an-dolsun ki senin aracılığınla bir adamın hidayete kavuşturulması, kızıl koyunların senin olmasından daha hayırlıdır]"

Kalelerin çevresinde savaş başladı. Ibn İslıak der ki: Resulullah (sav) efendimiz, sırasıyla en yakında bulunanlar olmak üzere mallarına el koydu. Bu esnada Hayberlilerin bahadır savaşçılarından Merhab meydana çıktı. Ebu Talib oğlu Ali hamle yapıp onu öldürdü. Sonra mü'minlerin ordusu yaklaşarak sırasıyla j .ıkın yerleri ele geçirmeye başladılar. Sancaktar Hz. Ali başta } ürümekteyken mü'minlerin fethettikleri ilk kale Naim kalesi oldu. Sonra Ebu Hukayk'in kalesi olan Kamus kalesini ele geçirdiler. Her bir kale fethedildikçe içindeki yahu-diler bir sonraki kaleye kaçıp sığınıyor, orada toplanıyorlardı. îman kuvvetinden ve kılıçların sıcaklığından kaçan kimselerle bir araya geliyorlardı. Arasıra karşılıklı düellolar da oluyordu. Ibn İshak 'm siretinde de anlatıldığı gibi Kamus kalesi, yirmi gece süren bir kuşatma sonucunda fethedilmişti. Havası ağır ve çok sıcak olan bir mıntıkada idi. Resulullah (sav) efendimiz Kamu s kalesinin bulunduğu

mıntıkanın havasının çok ağır ve sıcak oluşundan dolayı fazlasıyla yorulmuş, meşakkat ve zahmetle karşılaşmışlardı.

Vakidi'nin de dediği gibi Kamus kalesinin fethinden sonra yahudiler Zübeyr kalesine doğru hareket etmişlerdi. Orası gerçekten muhkem bir kale idi. Resulullah (sav), onu üç gün süreyle kuşatma altında tuttu, üçüncü günde, islam'a meyletmiş olduğu, görünüşünden anlaşılan bir yahudi Peygamber efendimize geldi. Onun İslam'a meyilli olduğu sözlerinden ve davranışlarından anlaşılıyordu. Peygamber efendimize şöyle dedi:

"Ey Eba Kasım! Eğer sen burada kuşatmayı bir ay sürdür-sen bile yine de bu kaledeki yahudilerin umurunda olmaz. Çünkü kalede onların yer altında sarnıçları ve pınarları vardır. Geceleyin çıkıp oradan sularını içer, sonra yine kalelerine döner ve senden de korunurlar. Eğer onların sularını kesersen sonunda mecbur kalıp karşına çıkarlar..." Yahudinin bu önerisi üzerine peygamber efendimiz onların sularına yöneldi, sularını kesti, mecbur kalıp dışarı çıktılar. Müslümanlarla şiddetli bir şekilde savaştılar. O gün müslümanlardan birkaç kişi şehid olurken yahudilerden de on kişi ölmüştü. Resulullah (sav) efendimiz orayı fethetti.

Fethedilen kalelerin sonuncusu Natat kalesi olmuştu. Fakat müslümanlar azıklarının azaldığını hissettiler ve: "Ey Allah'ın Resulü çok yorulduk ve elimizde azık da kalmadı." dediler. Resulullah (sav)in yanında da , kendilerine vereceği bir şey bulamadılar. Resulullah, rabbine yalvarıp dua ederek şöyle dedi: "Allah'ım! Şüphesiz sen onların durumlarını biliyorsun. Onlarda kuvvet bulunmadığından da haberdarsın. Benim elimde onlara verecek bir şey bulunmadığı da sana malumdur. Onlara Hayber'in en zengin yiyeceği ve et yağı en bol olan kalenin fethini nasib et."

Ertesi gün sabah olunca Cenab-ı Allah, Sa'b bin Muaz kalesinin fethini müslümanlara nasib etti. Hayber'de ondan daha çok azığı, yiyeceği ve et yağı çok olan bir kale yoktu.

Sa'b bin Muaz kalesinden önce fethedilen Natat kalesinin fethinden sonra Peygamber efendimiz Şıkk'a yöneldi. Orada da birkaç kale vardı. Fethine ilk başlanılan kale Ubeyyin kalesiy-di. Semvan kalesinin önünde şiddetli bir savaş

verdi. Yahudilerden Azul adlı biri kaleden çıkıp düello için adam istedi. Karşısına Habbab bin Münzir çıktı. Habbab, önce sağ elini, sonra da bacağım kesti. Düello için bir yahudi daha çıktı. Onu da bir başka müslüman karşıladı. Fakat bu ikinci yahudi, müslü-manı öldürünce karşısına Ebu Dücane çıkıp onu Öldürdü ve üzerindeki silahlarını aldı. Böylece düelloya son verilmiş oldu. Yahudilerin düellodan kaçmaları üzerine müslümanlar tekbir getirmeye ve kaleye saldırmaya başladılar, önlerinde Ebu Dücane olmak üzere kaleye girdiler. Kale içinde bol miktarda yiyecek, gıda maddeleri ve diğer eşyalarla ganimetler buldular.

Kaledeki yahudi savaşçılar kertenkeleler gibi sürünerek kaçışmaya ve Şıkk'ın en son kalesine sığınmaya başladılar. Sığındıkları bu kale Nizar kalesi idi. Muhkem olan bu kaleye Peygamber efendimiz ve sahabileri ok atarak hücum ettiler. Kaledeki yahudiler de müslümanlara ve peygamber efendimize ok attılar. Atılan oklardan birinin Peygamber efendimizin mübarek parmağına isabet ettiği gelen rivayetler arasındadır. Peygamber efendimiz bir avuç çakıl alarak kaleye savurdu. Kaledekiler sarsılıp yere batmaya başladılar. Öyle ki müslümanlar ellerinden tutup kurtardılar.

Vakıdi, bu kalelerin fethi ile ilgili açıklamalarına, tarihinde şöyle devam etmektedir:

Sonra Resulullah (sav) efendimiz Az biye kalesi ile Ebu Hukayk'ın kaleleri olan Vatih ve Sülalim'e yöneldi. Natat kalesinden kaçan ve Şıkk'a gelen mağluplar da bu kalelere sığınmışlardı. Dışarıya çıkmaz oldular, nihayet Resulullah onlara karşı mancınık kurmaya karar verdi. Kale içindekiler yenileceklerini kesinlikle anladıklarında zaten Resulullah da bu sonuncu kaleyi 14 günden beri kuşatma altında bulundurmaktaydı. Peygamber efendimizin kalelerini ve evlerini yıkmak için mancınık kurduğunu görünce sulh isteklerini ileri sürdüler. Barındıkları evler, kaleler gibi sağlam olduğundan dolayı Peygamber efendimiz onlara ulaşabilmek için kaleleri yıkmaktan başka çare görmemişti.

Bu açıklamadan da iki husus ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki:

1- Sözünü ettiğimiz kalelerin her biri, irili ufaklı birkaç kalenin ortak adı idi. Bunlar toplu vaziyette teslim oldular. Yıkılmalarına gerek kalmamıştı. Ancak

içindeki askerler savaşıyor ve yenilgiyi kesin gözle görünce de bir sonraki kaleye kaçıp sığmıyorlardı. Bu sebeple İbn İshak der ki: Peygamber efendimiz sırasıyla en yakın kaledeki askerlerle savaşıyor, onları mağlup edip kaçmaya mecbur bırakınca bir sonraki kaleye hücum ediyordu. Böylelikle bütün yahudi askerleri sonuncu kaleye sığınmış oluyorlar ve Peygamber efendimiz de o firari topluluğuyla savaşıyordu. Ölümü göze alarak savaştıklarından dolayı kuşatma uzun oluyordu. Dışarıdaki hücum ve baskınlar şiddetlendiği gibi içerideki yahudi askerlerinin savunması da şiddetlenmişti. Peygamber efendimiz kaleleri yıkmaktan başka çare göremeyince mancınık kurarak kaleleri yıkmayı ve böylece içindeki askerlere ulaşmayı kararlaştırdı. İslam'ın savaş kanunlarına göre zaruret olmadıkça bu yola baş vurulamazdı. Ancak Peygamber efendimiz buna mecbur kalmıştı. Çünkü içerdeki yahudi askerleri bu kaleleri kendine kalkan ve sığınak ediyorlardı. Onlara ulaşabilmek için kaleleri yıkmaktan başka çare kalmamıştı. Ölümün kaçınılmaz olduğunu görünce de yahu-diler teslim olmuşlardı.

2- Müslümanların karşılaştıkları en şiddetli savaş, Hayber de görülmüştü. Çünkü müslüman askerler, kalelere sığınan askerlerle savaşmışlardı. Savaş çölde yapılmıyordu. Meydanda cereyan etmiyordu. Düşmanlar mü'min askerlerle yüzyüze geliniyorlardı. Aksine kalelerin gerilerinde, burçların arkalarında savaşıyorlardı:

"Kalelerinin, kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı."

"Böyledir, çünkü onlar-anlamayan bir topluluktur."

Bu savaşta da muzaffer olmuşlardı. Arap beldelerindeki yahudi sığınaklarını ve kalelerini müslümanlar muzafferiyetle ele geçirmişlerdi. Orada mağlup edilen yahudiler daha sonra herhangi bir tahribata kalkışamamışlardı. Ancak yine de habisliklerini sürdürmüşlerdi:

"Onlar tuzak kurdular. Allah da tuzaklarına karşı koydu. Allah tuzak kuranların en iyisidir. (O, kendisine karşı) tuzak kuranların tuzaklarını başlarına geçirir."

Bu savaşta müslümanlar 21 şehid vermişlerdi. Yahudilerden de çok kimseler öldürülmüş ve esir alınmıştı.

Barış ve Ganimetler

Resulullah (sav) efendimiz mancınık kurmaya karar verdiğinde kalelere sığınmış olan yahudiler helak olacaklarım kesinlikle anladılar. Bunun üzerine İbn Husayn barış Önerisinde bulunarak peygamber efendimizin yanma geldi. Ellerinde bulunan malları peygamber efendimize verip kendi canlarını bağışlamasını önerdi. Peygamber efendimiz de özetle canlarını bağışlamak, Hayber arazisini, mallarını, altın, gümüş, davar ve zinetlerini teslim etmek, kendileri de aradan çıkıp gitmek şartlan çerçevesinde onlarla barış anlaşması yaptı. Sadece üzerlerindeki giysilerini alıp gideceklerdi. Peygamber efendimiz onların önerilerini kabul ederek şöyle dedi: "Eğer herhangi bir malı gizleyip bize teslim etmezseniz Allah ve Resulünün zimmetin-den çıkarsınız\n Böyle dedikten sonra onlarla barış anlaşması yaptı.

Ibn Kesir der ki: "Hayber yahudileri peygamber efendimize yalan söylediler ve çeşitli mallarını sakladıkları bir hayvan tulumunu teslim etmediler. Bu tulumda Huyey bin Ahtab'a ait bir çok mal mevcuttu. Bu tulum ortaya çıkarılınca, yahudilerin ahde riayet etmeyecekleri anlaşıldı, îbn Ebi hukayk ile ailesinden birkaç kişi ahde riayetsizliklerinden dolayı Öldürüldüler."

Buraya kadar anlattıklarımız Özet mahiyetinde idi. Bunları sahih sünnete dayanarak biraz açıklamamız gerekmektedir. Özellikle şer'i hüküm söz olduğu için arazi, hurmalık, menkul mal, altın, gümüş ve esirlerle ilgili açıklamalarda bulunmamız gerekir.

Yahudilerin, bir yolcunun yanına alabileceği kadar mal alıp diğer menkul mallan ve hurmalıkları müslümanlara bırakmak koşuluyla Hayber dışına çıkıp gitmeleri üzerine anlaşma yapıldıktan sonra Peygamber efendimiz onların menkul mallarını, paralarını, eşya ve mücevherlerini toplatıp soymaya başladı. Sonra bu malları süvariye bir, atına iki; piyadeye bir pay olmak üzere taksim etti. Bu savaşa katılan kadınlara ve kölelere pay vermedi; ama az miktarda ganimet vererek bunları da faydalandırdı. Bunlara verilen ganimet pay usulüyle değil de tahmini ve gayrı muayyen miktarda az bir maldı.

Ebu Davud ile İmam Ahmed bin Hanbel, Ebu'l-Lahm'm kölesi Umeyr'in şöyle dediğini rivayet ederler: "Efendilerimle birlikte Hayber savaşına katıldım. Benim

de savaşmam için Resulullah'a Öneride bulundular. O da bana bir kılıç verdi, ben de kılıcımla savaşa katıldım. Ganimetten pay almak istedim. Bana köle olduğumu, pay değil de bir miktar ganimet sahibi kılınacağımı haber verdi."

Bu haberin açık ifadelerinden anlaşıldığına göre kölenin de mal sahibi olması caizdir. Köle, malı ile birlikte efendisine aittir, sözü hiç de uygun bir söz değildir. Bu, Zahirilerin görüşüdür.

Muhammed bin Ishak'm anlattığına göre Hayber gazasına bazı kadınlar da katılmışlardır. Bunlar orduya su taşıyor ve yaralıları tedavi ediyorlardı. Peygamber efendimiz, elde edilen ganimetten az bir kısmım kadınlara verdi. Gıfar kabilesine mensup bir kadının bu hususta şöyle dediği rivayet edilir:

"Gıfar oğulları kabilesinden bir kaç kadınla birlikte Resulul-lah'a gittik, "Ya Resulullah, hatırın için seninle birlikte sefere katılmak ve yaralıları tedavi edip gücümüz el verdiğince müs-lümanlara yardımcı olmak istiyoruz."dedik. O da: "Allah'ın bereketi üzerine siz de katılın" dedi ve biz de onunla birlikte sefere katıldık. Cenab-ı Allah Hayber'in fethini nasip edince ganimetten az bir kısmını bize de verdi."

İmanı Ahmed bin Hanbel bazı kadınların şöyle dediklerini rivayet eder:

uResululah (s.a.v.)le birlikte hayber gazasına katıldım. Ben beş kadının altıncısı idim. Bizim de sefere katıldığımız Resu-lullah'a haber verilince bize adam gönderip yanma çağırttı. Öfkelenmiş olduğunu yüzünden anladık. Dedi ki: "Sefere çıkmanıza sebep nedir? Kimin emri ile sefere çıktınız?" Biz de: "Okları toplamak, una su katmak (yani ekmek yapmak), yaralıları tedavi etmek, saçı örmek ve böylece Allah yolunda yardımcı olmak için sefere çıktık" dedik. Bize yanından ayrılmamızı ve yerlerimize dönmemizi emretti. Cenab-ı Allah Hayber'in fethini nasib edince kadınların payları nisbetinde bize pay verdi."

Bu sözlerden belki de kasdedilen, erkeklerin payı kadar kadınlara da pay verilmiş olduğudur. Çünkü kadınların ganimet payları da erkeklerin ganimet paylarına eşit idi.

Bu taksimat altın, gümüş, hurma ve diğer emtia gibi menkul mallar üzerinde

yapılan taksimattı.

Ahde Vefasızlık

Peygamber (s.a.v.) efendimiz Hayberlilerle; bütün altınlarım, gümüşlerini, azıklarını, eşyalarını müslümanlara teslim edip orayı terketmeleri, buna karşılık canlarını bağışlamayı kabul ederek anlaşma yaptı. Şayet Hayberlilerin gizledikleri bir mal ortaya çıkarsa, anlaşma bozulacaktı. Yapılan tahkikat neticesinde mal saklamış oldukları ortaya çıkınca, anlaşma bozuldu ve bu sebeplede Ebu Hukayk'm oğullan Öldürüldü. Buna önceki sayfalar da da işarette bulunmuştuk. Ancak şimdi bu meseleyi detayıyla anlatmak ve bunun nasıl ortaya çıkarıldığını açıklamak istiyoruz. Şöyle ki:

Beyhaki'nin Abdullah bin Ömer'den rivayet ettiğine göre Hayberliler, içinde Huyey bin Ahtab'a ait mal ve süs eşyaları bulunan bir davar tulumunu sakladılar. Huyey, bu tulumu Nadir oğullarının Medine'den sürgün edildiklerinde beraberinde Hayber'e getirmişti. Peygamber efendimiz: "Nadir oğullarının sürgünü esnasında Huyey bin Ahtab'ın Medine'den getirmiş olduğu davar tulumu nerede?" diye sordu. Onlar da: "O tulumdaki malları harcayıp savaşa sarfetti. Böylece bir şey kalmadı" dediler. Peygamber efendimiz: "Bakınız, anlaşma daha yeni yapıldı. Sizin asıl mallarınız, ortada görünen mallarınızdan daha fazladır."

Bir süre önce Huyey bin Ahtab bir harabenin etrafında dolanıp içeriye girmişti. Müslüman askerler de bir süre sonra harabeye gidip etrafını ve içini aradılar; tulumun o harabeye saklanmış olduğunu gördüler. Böylece anlaşma bozulmuştu. Öyle anlaşılıyorki bu tulumu Ebu Hukayk'm iki oğlu saklamışlardı ki Peygamber efendimiz onların her ikisini de idam ettirdi. Anlaşmayı Peygamber efendimiz kendiliğinden bozmuş değil, aksine onların o mal ve süs eşyalarını tulum içinde saklamaları buna yol açmıştı. Menkul mallar sehim itibariyle mücahidler arasında taksim edildi. Allah'a Resulüne ve Allah Resulüne akrabalığı olan kimselere, yetimlere dilencilere ve yoksullara bir sehim ayrıldı. Resulullah

(s.a.v.) akrabalarına düşen sehimi, Haşim oğulları ile Muttalib oğullarına taksim etti. Abdü Şems oğulları ile Nevfel oğullarına taksim etmedi. Abdü Şems oğullarından Osman bin Affan ile Nevfel oğullarından Cübeyr bin Mutim -ki ikisi de Emevidirler - Peygamber efendimizin yanına giderek: "Muttalib oğullarına Hayber'in beşte bir payından taksim ettin. Onlarla aynı seviyede bulunduğumuz halde bize bir şey vermedin" dediler. Peygamber efendimiz ise onlara şu cevabı verdi: "Haşim oğullarıyla Muttalip oğulları aynı şeydir. Bunlar ne cahiliyet döneminde, ne de islam döneminde bizleri terketmediler."

Ayrıca Muttalib oğullarından hiç biri Peygamber efendimize karşı düşmanlıkta bulunmamıştı. Peygamber efendimizi besleyip büyüten, Abdülmuttalib olmuştu. Kureyşli müşrikler Ebu Talib mahallesinde Haşim oğullarını ablukaya aldıklarında Muttalib oğuları da bu ablukaya girerek Haşim oğullarına katılmışlar ve Haşim oğullarının başlarına gelen sıkıntılara katlanmaya razı olmuşlardı. Akrabalık hukukunun gereklerini yerine getirmişlerdi. Buna karşılık Ebu Talib İn kardeşi ve aynı zamanda Haşimilerden olan Ebu Leheb, akrabaları ve kardeşleriyle birlikte bu abluka kapsamına girmeye razı olmamıştı.

Hurmalık ve Araziler

Bu anlattıklarımız; altın, gümüş, emtia ve diğer menkul mallarla ilgili taksimatın açıklaması idi. Arazilere gelince, bunlar mallar gibi bölüştürülmediler. Bunlarla ilgili uygulama başka şekilde olmuştu. Zira Peygamber efendimiz Hayberlileri anlaşma şartları gereğince sürgün etmek ve Hayber'den uzaklaştırmak istediğinde onlar şöyle bir öneride bulunmuşlardı: "Ey Muhammedi (Yarıcılık yapmak üzere) bizi arazilerimiz üzerinde bırak. Arazilerimiz üzerinde çalışır ve bakımını yaparız."

Zaten Peygamber efendimiz ile sahabilerinin bu araziler üzerinde çalışacak zamanları yoktu. Bunun üzerine Peygamber efendimiz ekin ve hurmalıkların görünen mahsullerinin yarısını kendilerine vermeleri koşuluyla Yahudilerin kendi arazileri üzerinde çalışmalarına müsaade etti. Bu müsaadesi sonucunda iki

hüküm ortaya çıkmaktadır:

1- Mağlupların ellerinde kalacak olan bu araziler onların mülkiyetlerine geçmeyecekti. Sadece elde edilecek ürünün yarısını almaları karşılığında bu araziler üzerinde ekin ve ziraatla meşgul olacaklardı. Peygamber efendimiz elde edilecek ürünün yarısını alacak ve ganimetleri verilmesi gereken yerlere harcayacaktı.

2- Peygamber efendimiz bu arazileri sürekli olarak onların ellerinde bırakmak yükümlülüğü altına girmiyordu. Aksine dilediği zaman araziyi ellerinden alabilecekti. Böyle yapmakla o sadece müslümanlarm çıkarlarını düşünmüştü. Bu konuda İmam Malik (r.a) şöyle der:

"Devlet başkanı, fethedilen araziler hususunda muhayyerdir. Dilerse bu arazileri bölüştürür. Dilerse müslümanlarm çıkarlarına kullanmak üzere elinde tutar. Yine dilerse bir kısmını taksim eder. Bir kısmını da çeşitli ihtiyaç ve maslahatlara harcamak üzere elinde tutar," Peygamber efendimizin, yönetimini üstlendiği arazilerin gelirlerinin yarısı ganimetler gibi dağıtılırdı. Beşte biri Allah'a, Resulüne, Resulün akrabalarına, yetimlere, miskinlere ve yolculara taksim edilir. Beşte dördü de ganimete hak kazanan mücahidlere taksim edilirdi. Onlar da Rıdvan biatine katılan kimseler olup bindörtyüz kişi ile bunlara ilave edilen Hayber mücahidleri idiler. Toplam olarak 1500 kişi civarında idiler. Ganimetlerin beşte dördü bunlara taksim edilirdi.

Ebu Davud'un rivayetine göre müslümanlara mahsus olan yarı geliri Peygamber efendimiz ganimetler gibi dağıtmaz, aksine bunu dışarıdan gelen heyetlere, beklenmedik felaketlerde yaraları sarmaya, yani müslümanlarm gayrımuayyen ihtiyaçlarına sarfederdi. Hafız İbn Kesir der ki, bu rivayeti sadece Ebu Davud yapmıştır.

Arazilerin elde edilen gelirlerinin yarısıyla ilgili takip edilen uygulama ne olursa olsun, bu anlatılanlardan öğrendiğimiz hüküm şudur ki, Peygamber efendimiz Hayber arazilerini ekip biçmeleri ve mülkiyeti de islam davetinin elinde kalması poşuluyla ora halkına dokunmamıştı. Bu sebeple devlet başkanı müslümanlarm çıkarma uygun olması halinde Hayberlileri dilediği zaman o arazilerden sürgün edebileceklerdi. Hz. Ömer'in de Sevad-ı Irak arazileri ile ilgili olarak izlediği

uygulama böyledir. Başlarında Bilal olmak üzere bir grup sahabinin muhalefet etmesi anında Hz. Ömer onlara karşı çeşitli delilier ileri sürerek haklılığını isbatlamıştı. Resulullah (sav) efendimiz, Hayber arazilerinden elde edilen geliri yarı yarıya paylaştırması için Abdullah bin Revaha'yı görevlendirmişti. Abdullah, her sene mahsul zamanı Hayber'e giderek ürünü toplar ve ikiye bölerdi. Bu taksimatı yaparken asla haksızlık etmez ve müslümanlarm hakkının zayi olmasına göz yummazdı. Abdullah'ın bu taksimatta aşırı derecede titiz davranması üzerine Hayberli yahudiler onu Peygamber efendimize şikayet etmişlerdi. Hatta bir ara ona rüşvet vermek istediklerinde Abdullah onlara şöyle cevap vermişti: "Ey Allah düşmanları! Bana haram yedireceksiniz öyle mi?! Allah'a andolsun ki ben insanlar arasında bana en sevimli olan kimsenin (Peygamberin) yanından size geldim. Maymunlardan ve domuzlardan daha çok sizler kızıyorum. Ama size olan düşmanlığım ve Peygambere olan sevgim beni size adaletsizlik etmeye yÖneltmeyecektirV

Abdullah bin Revaha ne düşmanlığından, ne de dostluğundan dolayı zulmedecek ve iltimasa meyledecek bir kimse değildi. Bu sebeple yahudiler şöyle dediler: "Yerlerle gök bununla yerlerinde dururlar." Abdullah bin Revaha hazretleri Mu'te savaşında şehit edilince peygamber efendimiz onun yerine Cebbar bin Sahr'ı görevlendirdi. O, ekin ve ürünlerin miktarını tahmin konusunda maharetli bir kimse idi.

Resulullah (sav) efendimiz, müslümanlara tahsis edilen yarı geliri ganimetler gibi taksim ediyordu. Hayber arazisi ve gelirleri Şık, Natat ve Ketibe mülkleri olarak bölüştürüldü. Şık ve Natat mülkleri müslümanların beşte dört hisselerine karşılık tutuldu. Ketibe mülkleri ise Allah'a ait beşte bir hisse olarak peygamberimize bırakıldı. Bu hisseden Peygamber efendimizin akrabaları, yetimler, miskinler, yolda kalmış kimseler yararlanacaklardı. Natat ve Şık kaleleri 18 Sehme ayrıldı. Bu 18 sehim-den beşi Natat'a geri kalanı da Şık'ka tahsis edildi. Fatihler bu 18 payı alacaklardı. Toplam olarak bu iki kalenin arazilerinden elde edilecek gelirler 1800 sehme göre hesaplanacak, yani Natat ile Şık kalelerine ait arazilerden elde edilen gelirler yüzer se-himlik hisselere ayrılmış olacaktı. Bu konuda İbn Ishak şöyle der:

"Resulullah (sav) efendimiz Ketibe kalesine ait arazileri kendi akrabaları, kadınları ve müslüman erkeklerle kadınlar arasında taksim etti.n İbn İshak'm

rivayetinde Peygamber efendimizin kendi akrabalarına ve yüce kadınlarına verdiği miktarlar da anlatılmaktadır. Ayrıca Peygamber efendimiz zayıflara ve akrabalara da ihtiyaçları oranında yardım yapardı. Bu anlattıklarımız, Hayber arazilerinden elde edilen ürünlerin taksimatına dair bilgilerdi. Oradaki araziler bölüştürülmemişlerdi. Ancak Hayber'in kalelerinden her bir kaleye ait belirli hisseler olup bu hisseler birer gruba verilmişti. Bazı mü'minler bu arazilerin ürünleri elde edildiğinde gerekli kontrolü yaparlardı. Yahudilerin elde ettikleri ürünlerin yarısını kendilerine, yarısını da müslümanlara taksim etme işine ilk başta Abdullah bin Revaha bakıyordu. O şehit olunca yerine Cebbar bin Sahr görevlendirilmişti. Bu zat da Peygamber efendimizin hayatı boyunca görevini sürdürmüştü.

Resulullah (sav) efendimiz, refik-ı alaya intikal edince Ebu Bekir hazretleri de onun uygulamasını aynıyla devam ettirdi. Ebu Bekir'in de vefatından sonra Hz. Ömer halifeliğinin yarısı süresince aynı uygulamayı devam ettirdi. Sonra Hayber arazilerini yahudilerin ellerinden alıp orada savaşmış olan pay sahiplerine vermeyi uygun gördü. Bunun da iki sebebi vardı:

1- Peygamber efendimizin zamanında Hayberli yahudiler Ensardan bir adamı öldürmüşlerdi. Öldürülen bu zat Abdullah bin Sehl idi. Abdullah hurma almak için arkadaşlarıyla birlikte Haybere gitmişti. Arkadaşlarından ayrılıp yalnız kaldığında yahudiler onu öldürmüşlerdi. Sonra, bir pınar başında, boynu kırılmış bir şekilde bulundu. Onu, boynunu ezip öldürerek pınarın yanına atmışlar, sonra da gizlemişlerdi. Bilahare Peygamber efendimizin yanına gelip bu cinayetten haberleri olmadığını iddia etmişler, ama Peygamber efendimiz onları yemine çekmişti. Netice yine alınamamıştı. Bilahare Hz. Ömer halifeliğe seçilince Hz. Ömer'in halifeliği zamanında ikinci bir tecavüzleri de Abdullah bin Ömer'e karşı olmuştu. Abdullah, arkadaşları Zübeyr bin Avvam ve Mikdad bin Esvedle birlikte müslümanlara ait ürünleri teslim almak üzere Hayber'e gitmişti. Bu arkadaşlar, görevleri icabı ürünlerin başına gitmek için birbirlerinden ayrıldıklarında yahudiler Abdullah bin Ömer'i yakalayarak işkence etmişler ve kolunu çıkarmışlardı. Bilahare arkadaşları kendisine yetişerek kolunu yerine yerleştirmişler ve tedavisini yapmışlardı. Abdullah, mü'minlerin emi-ri Hz. Ömer'in yanına geldiğinde Hz. Ömer: "Bu yahudilerin işidir" demiş ve kalkıp mü'minlere şöyle bir hitabede bulunmuştu:

"Ey insanlar! Resulullah (sav) efendimiz dilediğimiz zaman kendilerini Hayber'den çıkarmamız şartı üzerine yarıcılık yapmaları için Hayberli yahudilerle anlaşma yapmıştır. Fakat onlar Abdullah bin Ömer'e saldırarak elini çıkarmışlar ve ona işkence etmişlerdir. Nitekim aldığımız habere göre daha önceleri Ensari bir adama da saldırarak onu öldürmüşlerdi. Onu Öldürenler, şüphesiz ki Hayberli yahudilerdir. Çünkü müslümanla-nn orada yahudilerden başka düşmanları yoktur. Şimdi Hayber'de arazisi olan kim varsa, malının başına geçsin. Çünkü ben yahudileri oradan süreceğimi"

Yahudiler artık güvenilir kimseler olmaktan çıkmışlardı. Yardım eden kimseler pozisyonunda değil de düşmanlık yapan kimseler pozisyonunda Hayber'de yarıcılık yapmaları, elbette ki düşünülemezdi.

2- Hz. Ömer'i, düşmanlık ve kinlerini açığa vurmalarından sonra yahudileri Hayber'den çıkarmaya zorlayan sebep, onun, Resulullah'ın şöyle dediğini hatırlaması olmuştu: "Arap Yarı-madası'nda iki din bir arada bulunamazV Şu halde Hz. Ömer onları Hayber'den sürmeliydi. Onları Hayber'i terketmeye davet etti ve şöyle dedi:

"Resulullah tarafından kendisine söz verilmiş bir kimse varsa, yanıma gelsin o sözü yerine getireyim. Resulullah'ın kendisine verilmiş bir sözü olmayan da Hayber'i terketmeye hazırlansın." Onların Hayber'de kalmaları Peygamber efendimizin arzusu ve onayıyla olmuştu. Yoksa orada kalmaları süreklilik ifade eden bir anlaşma uyarınca değildi. Peygamber efendimiz her pay sahibine bir miktar yer tahsis etmiş, tahsis edilen kişi de o yerin ürününün yarısını alacaktı. Hz. Ömer yahudileri Hayber'den sürgün ederken sahabe-i Kirama şöyle demişti: "Ey insanlar! Resulullah (sav) efendimiz dilediği anda kendilerini Hayber'den çıkarmak şartı ile yarıcılık yapmaları için Hayber yahudileriyle anlaşma yapmıştır. Şimdi ben yahudileri oradan çıkaracağım. Orada malı bulunan her kim varsa, malının başına geçsin"

Böyle dedikten sonra ürününü dilediği yere sarfetmesi şartı ile her pay sahibine kendi arazisinin ürününü de verdi. Peygamber efendimizin zevcelerine gelince, Hz. Ömer onları serbest bırakıp kendilerine şöyle dedi: "Sizden dileyene yüz vesak-lık yeri; mülkiyeti aslı arazisi suyu ve yirmi vesaklık ürünü kendisine verilmek üzere taksimatı isterse, ben taksimatını yaparım. Ama her kim

ganimetlerin beşte birinin kendisine düşen payını almak isterse, şimdiye kadar yaptığımız gibi yine böyle bir taksimat yaparız." Bundan da anlaşılıyor ki Hz. Ömer, Peygamber efendimizin akrabalarının paylarını kendilerine vermiştir, ama bu payları veraset yoluyla değil de ayet-i kerimede belirlendiği gibi ganimetlerin beşte birinin Allah'a ve Resulüne ait olduğu esasına dayanarak vermiştir. Değişik rivayetlere göre Hz. Ömer peygamber efendimizin zevcelerinden her birine yüz ya da ikiyüz vesaklık arpa vermiştir. Bu da başlangıçtan beri kendilerinin istihkakı idi. Bu istihkak veraset yoluyla değil de şahıslarına ait bir hak olarak kendilerine verilmişti. Hz.Ömerr onları serbest bırakmıştı. Dilerlerse yüz ya da ikiyüzer vesaklık Hayber arazisini alacaklardı. Dilerlerse diğer hak sahipleri gibi ürünlerdeki paylarını alacaklardı.

Fedek

Fedek yanudllerl, Hayber yahudilerinin sağlam kalelerde bulundukları halde maruz kaldıkları felaketi görünce korkmaya ve telaşlanmaya başladılar. Peygamber efendimizin, Hayber arazilerini, ekip biçmeleri ve ağaçlarının bakımını yapmaları karşılığında ürünün yansını almaları üzerine yine sahiplerinin elinde bıraktığını da görmüşlerdi. Fedek mıntıkası Hayber toprağından sayılır. Orada yahudiler yaşarlardı. Fakat o topraklarda yahudilere ait kaleler yoktu. Peygamber efendimiz onlarla savaşmadı, ama kalplerine korku saldı. Bu korku üzerine gelip Peygamber efendimize teslim oldular.

Siyer rivayetçilerinin anlattıklarına göre Fedek arazileri, Nadir Oğullarının malları gibi tamamıyla Peygamber efendimize teslim edildi. Bu mallar Hayber'inki gibi mücahidler arasında taksim edilmedi. Aksine tamamıyla Peygamber efendimize ait oldu.

İbn Kesir der ki: Resulullah (sav) efendimiz bu mallardan kendi ailesinin bir senelik nafakasını ayırıp geri kalanını da tıpkı Allah malıymış gibi silah, teçhizat ve müslümanlarm maslahatı için sarfederdi. Bu durumda bizim, alimler tarafından tıpkı Fedek arazisi ve malları gibi kabul edilen Nadir oğullarmın

malları ve arazileri hakkında nazil olan şu ayet-i kerimeyi yeniden okumamız gerekiyor:

"Allah'ın, onlardan peygamberine verdiği ganimetlere gelince siz (onu elde etmek için) onun üzerine ne at, ne de deve sürmediniz, fakat Allah, Peygamberlerini, dilediği kimselerin üzerine salar (onlara üstün getirir). Allah her şeye kadirdir...

Allah'ın o kent halkından, Resulüne verdiği ganimetler, Allah'a, Resulüne, (Resule) akrabalığı bulunanlara, yetimlere, yoksullara, (yolda kalan) yolcuya attir. Ta ki (o mallar), içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir şey olmasın. Peygamber size ne verdiyse onu alın size neyi yasakladıysa ondan sakının ve Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı şiddetlidir:

(Bir de o mallar), göç eden fakirlere aittir ki (onlar), yurtlarından ve mallarından (sürülüp) çıkarılmışlardır. Allah'ın lütuf ve rızasını ararlar. Allah'a ve Resulüne (canlarıyla, mallarıyla) yardım ederler. îşte doğru olanlar onlardır.

Ve onlardan önce o yurda (Medine'ye) yerleşen, imana sarılanlar (yani daha önce Medine'yi yurt edinen ensar veya ilk önce Medine'ye hicret edip yerleşen müslümanlar), kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilen (ganimet)lerden ötürü göğüslerinde bir ihtiyaç (eğilim) duymazlar. Kendilerinin ihtiyaçları olsa dahi, (göç eden yoksul kardeşlerini) öz canlarına tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar umduklarına erenlerdir.

Onlardan sonra gelenler derler ki: "Rabbimiz, bizi ve bizden önce inanan kardeşlerimizi bağışla, kalplerimizde inananlara karşı bir kin bırakma! Rabbimiz sen çok şefkatli, çok merhametlisini" (Haşr:6-10)

Nadir oğullarının mallarıyla Fedek malları arasındaki mukayese kesinleştiğine göre bu malların sadece Peygamber efendimize ait olduğu ifadesinden şunu anlıyoruz: Bu mallar ganimetler gibi mücahidler arasında taksim edilmez. Yani ganimetlerde olduğu gibi malların beşte dördü mücahid fatihlere verilmez. Bu malların tamamı ganimetlerin beşte birinde olduğu gibi Allah'a, Resulüne ve akrabalarına, yetimlere ve yoksullara sarfedilir. Bu sebepledir ki Peygamber efendimiz bu malları müslümanların maslahatına harcamıştır. Kendi şahsına ve

ailesine, örfe göre yetecek miktarda olanını ayırmıştır. Şu halde diyebiliriz ki bu mallar Peygamber efendimizin mülkiyetine geçmemiştir ki, kendisinden sonra mirasçılarına devredilsinler ve siyer kitaplarına yansıdığı gibi mülkiyetleri hususunda mirasçıları arasında çekişme cereyan etsin. Böyle bir şey sözkonu-su değildir. Öyle sanıyorum ki bu malların idaresi ve gelirlerinin yerine harcanması hususunda anlaşmazlık meydana gelmiştir. Çünkü bunların umumi velayetin altında değil de hususi velayetin, yani Peygamber efendimizin ve haleflerinin velayetinde olduğu söylenmiş ve bu ihtilaf Hz. Ömer'in zamanına kadar sürmüştür. Bundan sonra sözü İbn Kesir'e bırakalım. O tarihinde şöyle diyor:

Bu mallar peygamber efendimize ait idi. O ailesinin bir yıllık nafakasını bu mallardan ayırır, geri kalanı da Allah malı olarak silah, teçhizat ve müslümanlarm maslahatına harcardı. Resulullah (sav) efendimizin zevcelerinin tamamı ya da çoğu bu arazilerin kendilerine miras kaldığını zannettiler. Ama Peygamber efendimizin şu sözünü hatırlamamışlardı: "Biz peygamberler topluluğu miras bırakmayız. Bizim terkettiğimiz mallarımız sadaka olurlar."

Hz. Fatıma ile Peygamber efendimizin zevceleri bu mallardaki paylarını talep ettiklerinde ve paylarını kendilerine teslim etmesini Ebu Bekir es-Sıddık'tan istediklerinde o, Peygamber efendimizin: "Biz miras bırakmayız. Terekemiz sadaka olur" sözünü hatırlattı ve: "Resulullah'ın geçimlerini sağladığı kimselerin geçimlerini ben temin ederim. Allah'a andolsun ki Resulullah (sav)in akrabaları, kendi akrabalarımın hukukunu gözetmemden bana daha sevimlidir" Ebu Bekir -Allah kendisinden razı olsun ve onu da razı kılsın- gerçekten doğru söylemiştir. O doğru yolda ve hakikat peşinde olan bir zattı. Bu hususta da hakka tabi olmuştu.

Öyle sanıyorum ki Fatımatüzzehra (r.a.) Peygamber efendimizin ciğerparesi olarak bu malların miras olarak değil de sadaka olarak idaresini üstlenmeyi talep etmişti.

İbn Kesir de açıkça şöyle der: "Fatıma, Abbas aracılığıyla bu talepte bulunmuştu. Bu sadakaları devralıp Peygamber efendimizin gözettiği yerlere harcamada bulunmak istemişti, ama Ebu Bekir es-Sıddık bunu uygun görmemişti"

Biz Fatıma ile Peygamber zevcelerinin bu malları miras olarak istediklerini zannetmiyoruz. Hz. Ali (k.v.) peygamberlerin miras bırakmayacaklarını bilmeyen bir kimse değildi. O saha-biler arasında fıkhı en iyi bileniydi. Nitekim Peygamber efendimiz de onun sahabiler arasında yargılama konularında en bilgili olan bir kimse olduğunu ifade buyurmuştur.

Ibn Kesir der ki: "Fatıma (r.aj bu uygulamasından dolayı Hz. Ebu Bekir'e kızmış ve ona karşı bir kırgınlık hissetmişti. Fakat Fa ti m a'nın ona kızmaya hakkı yoktu. Ebu Bekir'in Peygamber efendimize karşı yardımcı ve hukukuna riayetkar bir kimse olduğunu bütün müslümanlar bilirler. Daha sonra Hz. Fa ti m ada vefat ettikten sonra Hz. Ömer'in emirlik günleri geldiğinde Peygamber zevceleri bu malların devrinin Ali ile Abbas'a yapılmasını istediler. Bazı önde gelen sahabi-leri de ileri sürerek Ömer'e baskı yaptılar. Neticede Hz. Ömer memleketin genişlemesi ve reayanın çoğalması gibi meşguliyetleri dolayısıyla bu isteklerini yerine getirdi."

Sünnet ilminde bilgisi olan ve Selef-i Salihin yolunda yürüyen Hafız Ibn Kesir'in, bu konudaki görüşleri bunlardır. Fakat biz onun Hz, Fatıma hakkındaki ifadelerini uygun ve makama layık görmüyoruz. Çünkü Hz. Fatıma, Peygamber efendimizin ciğerparesi idi. Hz. Ebu Bekir her ne kadar yüksek bir makamda bulunuyorduysa da Fatıma da bir ciğerparesi olarak peygamber efendimizin çok sevdiği bir şahsiyet idi. Hafız Ibn Kesir'in Hz. Fatıma hakkında söyledikleri, bu hududa sığmamaktadır. Çünkü Ebu Bekir'den sonra Ömer hazretleri Fa-tıma'nm talebini yerine getirmiştir. Baba dostu Ebu Bekir es-Sıddik'a karşı bir kırgınlık hissetmekle Fatıma suç işlemiş değildir.

Hafız îbn Kesir'in bu konuda kullandığı bazı ifadelere de katılmıyoruz. Çünkü o diyor ki: "Fatıma, bazı önde gelen sahabi-leri de ileri sürerek Hz. Ömer'e baskı yaptırdı." Bu ifadelerin Ali ve Ömer hakkında kullanılması da doğru değildir. Ali'nin makamı o kadar büyüktür ki, onun bu talebini ileri sürerken sahabileri hakem kılıp Ömer'e baskı yaptığını söylemek doğru olmaz. İslamiyet'te hak ile batılı birbirinden ayırdetme sıfatına sahip olan Hattab oğlu Ömer'in de sahabilerin herhangi birinin baskısına boyun eğmesi düşünülemez. O, hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayan ve hakka kuvvetle sarılan bir kimseydi. Selefi imamlardan biri olan Allame Hafız İbn Kesicin bu gibi ifadeler kullanmasını hoş görmüyoruz. Ancak Afo-bas ile Ali'nin bir gurup sahabiyi

hakem tayin ettikleri ve Hz. Ömer'in de hakkı gördüğü için onların görüşlerine uyduğu düşünülebilir. Şimdi de Hafız ibn Kesir'in son olarak anlattığı bazı hususlara değinelim. O diyor ki: Sadakalar Ali ile Abbas'a verildi. Ali, amcası Abbas'a bu mallar hususunda galebe çalmak istedi. Sonra her ikisi de davalaşmak üzere Hz. Örneğin yanına gittiler. Bir grup sahabiyi de yanlarında hazır bulundurup bu malları kendi aralarında bölüştürmesini Ömer'den istediler. Taksimat neticesinde her biri diğerinin elindeki mala ka-rışmaksızm kendi elindeki malın idaresini yürütecekti. Hz. Ömer buna şiddetle karşı çıktı ve bu taksimatın bir nevi miras taksimatını andıracağını ifade ederek şöyle dedi: "Her ikiniz müştereken bu malların idaresini üstlenin. Eğer idareden aciz kalırsanız bana devredin. Göklerle yerin idaresi onun emri ile kaim olan Allah'a andolsun ki ben bu meselede bundan başka bir hüküm vermem! Gidiniz müştereken bu malların idaresini yürütmeye devam ediniz."

Alî ile Abbas'ın vefatlarından sonra bu malların idaresi Ab-basilere geçti. Bu malların gelirleri, Nadir oğullarıyla Fedekli-lerin mallarının sarfedildiği yerlere harcandı. Yine Resulul-lah'ın Hayber'den payına düşen malların sarfedildikleri yerlere bu malların gelirleri harcanmaya devam edildi.

Hayber'de Cereyan Eden Bazı Önemli Olaylar

Hayber muharebesi esnasında ve akabinde bazı mü'minlerin imanlarının kuvvetine delalet eden bazı olaylar cereyan etmiştir. Bu mü'minler Allah ve Resulüne verdikleri sözü hakkıyla yerine getirmişlerdir. Aynı şekilde bazı yahudilerin hıyanetlerini, galip olduğu halde Peygamber efendimizin onlara karşı müsamahakar davranışını ortaya koyan bazı olaylar meydana gelmiştir. Bunlara şu örnekleri verebiliriz:

Çoban Esved

Bu hikaye islamiyet'in heva hevesat ve şehvetlere mağlup olmamış açık kalplere nasıl girdiğim göstermektedir. Esved, ya-hudiler tarafından çobanlık için kiralanmış bir kimse idi. Hz. Muhammed'in, Allah tarafından gönderilen bir elçi olduğuna ilişkin sözünü yahudilerden işitmiş, bu söz kendisini etkilemiş ve Resulullah (sav)in yanına giderek onun, insanları neye davet ettiğini sormuş, Resulullah (sav) da ona gereken açıklamayı yapmıştı. Resulullah (sav) efendimiz zayıflara, yoksullara yardım eden bir kimseydi. Davet ettiği insanların hepsine önem verirdi. Bu sebeple ona İslamiyet'i açıkladıktan sonra müslü-man olmayı teklif etti. Esved de müslüman oldu, kalbinde iman ile emanet birleşti. Resulullah'a imanından sonra, kalbindeki emanet duygusu onu şöyle konuşmaya yöneltti: "Ya Resulullah ben şu koyunların sahibinin işçisi ve çobanıyım. Bunlar benim yanımda emanettirler. Bunları ne yapayını?" Koyunların galip tarafın ganimeti olacağı hususunu gözönünde bulunduran Peygamber efendimiz: "Bu koyunlar mü'minlerin-dir" demedi. Aksine, emanetin gereğine göre hareket edilmesini uygun gördü ve çoban: "Koyunları sahibinin bulunduğu tarafa yönelt, onlar sahiplerine giderler" diyerek tavsiyede bulundu. Çoban da yerden bir avuç çakıl alarak koyunlara doğru savurdu ve: "Sahibinize dönün, Allah'a andolsun ki artık ben sizi götürmeyeceğim" dedi. Koyunlar sanki çoban tarafından sürülüyorlarmış gibi kaleye girinceye kadar topluca gittiler. Sahiplerinin yanına döndüler. Sonra Esved Peygamber efendimizin yanına dönerek müslümanlarla birlikte savaşmak için harekete geçti. Kendisine isabet eden bir taş sonucunda canım verdi. Peygamber efendimiz de: "O şehittir ve cennete girmiştir" dedi.

Cihad Eden ve Ganimetleri Reddeden Arabî Beyhaki'nin rivayetine göre Arabilerden bir adam Resulullah (sav)in yanına gelip ona iman etmiş ve tabi olmuştu. "Ben seninle beraber hicret ediyorum" dedikten sonra Peygamber efendimiz de onu bazı sahabilerine emanet edip gerekli tavsiyede bulunmuştu. Arabi, Peygamber efendimizle birlikte yahudilere karşı savaşmış, bunun sonucunda elde edilen ganimetlerden payına düşen kendisine verilmek istendiğinde "Bu nedir?91 diye sormuş; sahabiler de: "Resulullah tarafından sana verilen ganimet payıdır*' demişlerdi. Bunun üzerine Arabi, Peygamber efendimizin yanına giderek: "Ben ganimet için sana tabi olmadım. Yalnız -elindeki ok ile boğazına işaret ederek- şuradan vurulup ölmek ve cennete girmek için sana tabi oldumV* demişti. Resulullah da onun bu sözüne karşı "Eğer sen Allah'ı tasdik edersen o da seni tasdik edip sözünü doğrular." demişti. Arabi

hakkı olan helal bir mal olmakla birlikte ganimet payını reddetmişti. Amacının sırf Allah rızasını kazanmak olduğunu ispatlamak uğruna savaşmış ve ganimeti geri çevirmişti. Helal olduğundan dolayı değil, cihadın bedeli olduğundan dolayı ganimeti kabul etmemişti. Yine sahabilerle birlikte savaşa başlamış ve muharebe esnasında -Peygamberimize işaret ettiği boğazından- bir ok ile vurulup şehit olmuştu. Naşı peygamber efendimizin huzuruna götürüldüğünde onun için şöyle demişti: "Allahım şu kulun senin yolunda hicret etmek için sefere çıktı. Şehit olarak öldürüldü. Ben de onun bu haline şahidim."

Bu mü'min Arabi, iman için en yüce örneği sunmuştu. Sadece Allah katında bulunan mükafatlara talip olmuştu. Ganimetleri istememiş, Allah'ın hoşnutluğunu istemişti. Kutlu ve yüce olan Allah ondan razı olmuştu.

Malını Kurtarmak İçin Bir Mü'min Hile Yapıyor

İslamiyetin önündeki yollar açılmıştı. Artık onun yayılmasına, azgınların ve taşkınların gücü engel olamıyor, hiç kimse insanları Allah'ın dininden geri çeviremiyordu. İslamiyet Arap Yarımadasında yayılmaya başladı. Hidayet isteyen kimseler ona yöneldiler. Kalpleri bak ve hidayet nuruna açılıp saflaşan kimseler, îslamın çemberine girdiler. Kalbi arınıp hak ve hidayet nuruna açılanlardan biri de Haccac bin İlat es'Sülemi idi. O da müslüman olmuştu. Hayber fethedilip İslamiyetten geri çeviren bütün faktörler ortadan kalktıktan sonra Haccac, Resulullah (s.a.v.)e gelerek şöyle demişti: uYa Resulallah benim Mekke'de bulunan zevcem Ebu Talha kızı Ümmü Şeybe'nin yanında malım vardır."

Haccac'm Ümmü Şeyfoe'den doğmuş çocuğu ve Mekke'nin müteferrik yerlerinde de ticaret malları vardı. Mü'min, aşırı bir tutku derecesine varmamakla birlikte malına düşkün olur, ama cimri olmaz. Cimrilikle hırs arasında fark vardır. Hırs kişinin malını helal haram demeden kazanmak için ifrata sapmaması ve hak sahiplerine hakkını vermemek gibi bir zulüm işlememesini gerekli kılar. Cimriye gelince o malı elinde tutmak ve yerine

sarfetmemek ister, işte mü'min, ifrat derecesine varma-yacak şekilde malına düşkün olur, cimri olmaz. Haccac da Mekke'deki malına kavuşmak istiyordu. Eğer müslüman olduğunu duyuracak olursa, Mekkeli müşrikler, malını kendisine vermezlerdi. Bunun için Resulullah'ın yanına gelerek îslamiye-tini gizlemek ve malına ulaşmak amacıyla da bilerek yalan söylemek hususunda izin istedi. Böyle yaparken de herhangi bir mü'mine hile yapmayacaktı. Resulullah onun bu isteğini uygun karşılayıp kendisine gereken izni verdi. Haccac da Mekke-i Mükerreme'ye doğru yola çıktı. Yolda ne olup bittiğini soran araştıran bir kaç Kureyşli ile karşılaştı. Bunlar, Peygamber efendimizin Hayber'e gittiğini duyduklarından dolayı müslü-manlar ve Peygamber efendimizle ilgili haberleri soruyorlardı. Hayber'in Hicaz'a bağlı, bol verimli arazisi, müstahkem kaleleri, güçlü kuvvetli adamları bulunan yakın bir mıntıka olduğunu biliyorlardı. Bu sebeple haberleri gelen geçen yolculardan sorup araştırıyorlardı. Haccac'la karşılaştıklarında -onun müslüman olduğundan haberleri yoktu- Peygamber efendimizin ve Hayber'in durumunu kendisine sordular. Ve "Yol kesenin (Yani Mu ha mm e d (s.a.v.)in) Hayber'e vardığını orayı ele geçirdiğini duyduk" dediler. Haccac da şu karşılığı verdi. "Bu haber bana da ulaştı. Ancak benim yanımda hoşunuza gidecek bir başka haber vardır. Muhammed Öyle bir yenilgiye uğradı ki, şimdiye kadar öyle bir yenilginin benzeri duyulmuş değildir. Ashabı şimdiye kadar vermemiş olduğu bir zayiatı vererek öldürüldü. Muhammed'in kendisi de esir alındı. Hay-berliler onu öldürmiyeceklerini Mekke-i Mükerreme halkına göndereceklerini söylemişlerdir.

Şimdi siz Mekke'deki malımı toplamamı ve borçlularımdan alacaklarımı tahsil etmemi sağlayabilmek için bana yardım edin. Çünkü ben Hayber'e gitmek ve tüccarlardan önce oraya gidip Muhammedi'm ve ashabının bıraktıkları ganimet mallarını ele geçirmek istiyorum."

Bu haberi araştıranlar kalkıp Mekke'ye gittiler ve Haccac'm mallarını topladılar; borçlularını da borçlarını Haccac'a ödemeye teşvik edip alacaklarını tahsil ettiler. Haccac'm, zevcesinin yanında da bir miktar malı vardı. Onu almak istedi "Hay-berdeki ganimetleri tüccarlardan önce satın alabilirim umuduyla bu malı senden istiyorum" diyerek zevcesini de aldattı.

Peygamber efendimizin hezimete uğradığına dair Haccac'm getirmiş olduğu bu haber Mekke halkı arasında yayıldı. İnsanlar her zaman duymak istedikleri,

hoşlarına giden haberlere kulak verirler. Bu gibi haberleri, sevinç ve coşku içinde başkalarına müjdeler vererek yayarlar. Arzuları, haberi araştırmaktan onları geri bırakıp köreltir. Bu gibi haberleri araştırıp incelemez, en azından üzerinde şüpheye düşmezler. Aksine hoşlarına giden haberleri, incelemeye tabi tutmaksızm dinleyip kabul ederler.

Mekke-i Mükerreme'de, başlarında amcası Abbas olmak üzere Peygamber efendimizi seven akrabaları vardı. Bu haber onu ürküttü. Haccac 'm yanına giderek. "Getirmiş olduğun bu haber neyin nesidir" diye sordu. Haccac da Abbas'a, verecek başka bazı haberlerinin de bulunduğunu işaretle anlattıktan sonra alacaklarını ve mallarını toplamak için gitmek üzere kendisinden izin istedi. Sonra tenha bir yerde kendisiyle buluşacağını da söyledi. Mekke'deki bütün mal varlığını toplama işini tamamladıktan sonra yola çıkmak üzere iken Abbas (r.a.) ile karşılaştı. Ona: "Allah aşkına benden işiteceğin haberleri üç gün hiç kimseye söylemiyeceksinl" diye yemin verdi. Ve daha sonra şöyle dedi: "Ey Eba Fadl (Abbas!) sana söyleyeceklerimi muhakkak gizli tutmalısın. Uç gün içinde Mekkelilerin arkamdan gelip beni yakalamalarından korkarım. Uç gün sonra istediğini söyleyebilirsin" Abbas da: "Senin bu dediklerine uyarım" diye söz verdi. Bundan sonra Haccac sözünü şöyle sürdürdü: "Allah'a andolsun ki kardeşin oğlu Mahammed'i Hay-berillerin hükümdarının kızı Safiye ile evlenmiş olarak geride bırakıp geldim. O Hayber'i fethetti. Hayber arazileri tümüyle kardeşin oğlu M'uhammed (s.a.v.)e ve ashabına ait oldu. Ben de müslüman oldum. Karımın yanında ve Mekke halkı üzerinde bir hayli alacaklarım vardı. Eğer müslüman olduğumu anlasalardı bana hiçbir şey vermezlerdi. Aradan üç gün geçtikten sonra sana bu söylediklerimi açıklayabilirsin. Allah'a andolsun ki kardeşin oğlu Muhammed (s.a.v.), bizim arzu ettiğimiz gibi iyi bir haldedir."

Hz. Abbas üç gece bekledi, bu süre zarfında hiç kimse ile görüşmedi. Süre dolduktan sonra temiz elbiselerini giyinip koku süründü, asasını eline alarak Kabe-i Muazzama'ya geldi. Ku-reyşliler onu gördüklerinde: "Vallahi bu ağır musibet karşısında Abbas iyi sabredbiliyoA" diyerek hayretlerini açığa vurdular. Onların bu şaşkınlıklarını gören Abbas şöyle dedi: "Hayır! Adına yemin ettiğimiz Allah'a yemin olsun ki, Muhammed (s.a.v.) Hayber'i fethetmiş ve Hayber hükümdarının kızıyla evlenip damat olmuştur. Mallarına ve orada bulunan herşeye el koymuş oradaki bütün servetler onun ve ashabının olmuşturl"

Kureyşliler ona: "Bu haberi sana kim getirdi1?" diye sorduklarında o şu cevabı verdi: "Size, o haberi getirmiş olan kişi, bu haberi de getirmiştir! O müslüman olarak yanımıza gelip sizdeki mallarını alıp Muhammed'e ve ashabına kavuşmak üzere buradan ayrılıp gittil" Bunun üzerine Kureyşli müşrikler: "Ey Allah'ın kulları! Allah düşmanı Haccac, bizi aldatmış, mallarını toplayıp kaçmıştır. Allah'a andolsun ki eğer onun müslüman olduğunu bilseydik, bizimle onun arasında iş olur biterdik dediler ve bu haberin kendilerine gelmesinden dolayı düşmanlıklarını izhar ettiler.

Şimdi bu hikaye üzerinde biraz düşünmemiz gerekiyor. Şöyle ki: Haccac yalancı sayılır mıydı? Onun Kureyşlilere karşı uydurduğu bu yalanlar günah sayılır mıydı? Buna cevap vermeden Önce şunu belirtelim ki, Peygamber efendimiz Hac-cac'a, Kureyşli müşriklere yalan söylemesi için izin vermemiş, aksine yalan söylemeksizin bazı gerçekleri örtbas ederek konuşmasına izin vermişti. Ne kendi şahsıyla, ne de Mekke'ye gidip konusuyla ilgili olarak doğru olmayan bir sözü söyleyip De günah çukuruna yuvarlanmasına müsaade etmemişti.

Ama söylediği sözlerle Kureyşli müşriklerin kafalarında vehimler uyandırıp sonra hakikati açıklaması yalan sayılır mıydı? Zira o zalim bir kavmin arasında bulunmaktaydı. Meşru hakkını ancak onların kafalarında vehimler uyandırıp sonra açık ve doğru sözleriyle vehimlerim gidermekle elde edebilirdi. O, doğru sözü söyleme görevini Abbas'a vermişti. Abbas, onun müşriklerin kafasında vehim uyandırmaktaki maksadını üç gün sonra açıklayacaktı. Öyle sanıyorum ki böyle yapmakla Haccac yalan söylememiş ve kafalarında uyandırmış olduğu vehimler üzerinde ısrar etmemiştir. Doğruyu en iyi bilen, elbet-teki noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah'tır.

Peygamber Efendimizin Safîyye ile Evlenmesi

Peygamber (s.a.v.) efendimiz, hem kendi nefsine hem de insanlara karşı şefkatli, merhametli bir insandı. Safiyye ile kız kardeşinin, Yahudi ölüleri arasında dolaşmakta olduklarını ve Bilal'in de umursamaz bir tavırla yanlarından

geçmekte olduğunu görünce kınayıcı bir eda ile Bilal'a seslenerek şöyle dedi: "Senin kalbinde hiç merhamet yok mudur?! Kendi akrabalarından olup ölen kimselerin cesetleri arasında dolaşmakta olan iki genç kızın yanından geçiyorsun” Bu iki genç kızdan biri ürkmüş ve paniğe kapılmıştı, v ise sükunet içinde olup kendini kadere teslim etmiş haldeydi. Peygamber (s.a.v.) efendimiz gönülleri birbirine yaklaştırır, asla nefret ettirmezdi. Kolaylık gösterir, güçlük çıkarmazdı. Nitekim kendisi de şöyle buyurmuştur: " Kolaylaştırın zorlaştırnıaym. Gerektiği kadarıyla yetinin fazla ileri gitmeyin"

Safıyye Peygamber efendimizin payına düşmüştü. Onu kölelik halinde bırakmak, ya da köle bırakmak istememişti. Ona acıyıp merhamet etmiş ve incelik göstermişti. Bir cariye olarak onu yatağına alıp zevkini tatmin etmesi mümkün olduğu ve bunu yapması haram olmadığı halde o, kölelikten nefret ettiğinden dolayı hiç kimseyi köleleştirmek istemiyordu. Özellikle Yahudilerin reislerinin kızı Safîyye'yi izzetten sonra zillete düşürmek istememişti. Mehrine bedel olarak onu azat etmişti. Safîyye'nin Peygamber efendimizden önceki kocası, amcası oğlu idi. O da Hayber'de öldürülenler arasındaydı.

Safıyye bir aybaşı hali görerek istibra ettikten sonra Peygamber efendimiz onunla gerdeğe girmişti. Safîyye'nin ayrıca iddet beklemesine gerek yoktu. Çünkü kafirlerin iddeti olmaz. Özellikle Safîyye'nin kocası öldüğü için vefat iddetini beklemesi gerekmiyordu. Tabiiki kocası müslüman olsaydı bu hüküm söz konusu olacaktı. Önceki kocası için yas tutması icabederdi. Ama kocası kafir olduğundan dolayı bu zorunluluk da yoktu. Bu sebeple Peygamber efendimiz onun iddet beklemesine gerek görmemiş. Ancak hamile olduğu ihtimalini gözönünde bulundurduğundan dolayı ibrasına kadar beklemişti.

Peygamber efendimiz Safîyye ile gerdeğe girdiğinde yüzünde bir tokat izi görmüş ve bunun ne olduğunu sorunca Safiyye ona, gördüğü bir rüyayı anlatmıştı: "Amcam oğlu ile evlendikten bir kaç gece sonra rüyamda gökteki ayın kucağıma düştüğünü gördüm. Bunu amcamoğluna anlattığımda yüzüme bir tokat vurdu ve: "Medine hükümdarının zevcesi olmayı mı arzu-luyorsun'tt" dedi.

Safîyye'nin bu sadık rüyası tahakkuk etmişti. Aradan bir zaman geçtikten sonra Peygamber efendimiz gelip Hayber'i fethetmiş ve Safiyye de onun eline geçen esirler arasına düşmüştü. Peygamber efendimiz ikramda bulunarak onu

hürriyetine kavuşturmuş, sonra da onunla evlenmişti. Resulullah (s.a.v.) onunla evlendiği için düğün yemeği vermişti. Enes (r.a.) der ki: "Resulııllah (s.a.v) efendimiz Hayber ile Medine-i Münevvere arasında üç gece düğün yaptı. Müslümanları düğün yemeğine çağırdı. O yemekte et ve ekmek yoktu. Yalnız Bilal'e emir verip bir sofra sermesini emretti. Bilal emri yerine getirdi. Sahabiler Hurma ve yağ getirip sofranın üzerine bıraktılar. Müslümanlar "Mü'minlerin annesine bu yaraşır." dediler. Peygamber efendimiz S'afiyye'ye rıfk ile muamele ederdi. Babasını ve kocasını öldürmüş olduğundan dolayı ondan özür dilerdi. Çünkü babası Huyey, diğer kabileleri de peygamber efendimize karşı kışkırtır ve ona karşı birleşik bir cephe teşkil ederdi. Peygamber efendimiz onu kendi haline bırakmazdı. Arapları kendisine karşı birleştirmesine göz yumamazdı. Ayrıca Safîyye'nin kocasını da Öldürmüştü. Çünkü o ahde hıyanet etmiş, babasının mallarını gizlemiş ve zimmet dışına çıkmıştı. Peygamber efendimiz Safiy-ye'nin gönlünü yumuşaklık, müsamaha ve rıfkı ile kendine ısındırıyordu. Neticede Peygamber efendimiz Safîyye'nin gönlünde taht kurdu ve ona insanların en sevimlisi oldu"

Peygamber efendimizin Safiyye ile evlenmesinde bir çok sosyal yararlar vardı. Her şeyden önce o, mü'minlerin kalplerinde Yahudilere karşı yanıp tutuşmakta olan öfkeyi söndürmüştü. Esirlere gösterilecek davranışlar hususunda ideal ve yüksek bir örnek teşkil etmişti. îşte Safîyye de o savaşta ele geçirilen esirlerden biri idi. Buna rağmen Peygamber efendimiz onu bir cariye olarak eli altında bulundurup zevkini tatmin etmektense, şerefli bir zevce olarak nikahına aldı. Karı koca arasındaki güzel geçime mükemmel bir örnek verdi. Ailesine karşı iyi davranan en hayırlı bir insan oldu. Nitekim Peygamber efendimiz bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur: "Sizin en hayırlınız, ailesine en hayırlı olanınızdır. Ben, sizin aranızda ailesine en hayırlı olanınızım."

Bu evlenme ile bazı yaralar tedavi edilmişti. Bilal, akrabalarının ölüleri arasında dolaşmakta olan Safiyye'nin yanından geçip onu tahkir etmiş iken Peygamber efendimiz ona ikramda bulunmuş ve kadınların yükselebilecekleri en üst noktaya yükseltmişti. Mü'minlerin anneleri arasına girmişti. Peygamber (s.a.v.) efendimiz Yahudilerle barış anlaşması yapmış, onları mü'minlerin ortakları kılmıştı. Böylece onların kalplerini kendisine ısındırarak onlarla ülfet etmesi, onlara merhamet göstermesi hak olmuştu. Bu evlenme olayıyla da onların gönüllerini kazanmış kendine yakın kılmıştı. Aradaki nefret duygularını giderip uzaklaştırmıştı. Ama Yahudiler her zaman nankördürler.

Hıyanet ve Bağışlama

Selam bin Mişkenı Hayber savaşında Yahudilerin bayrağını taşıyordu. Öldürülünce yerine başkaları geçip bayrağı taşımaya başladılar. Geride zevcesi kin öfkesiyle birlikte hayatta kalmıştı. Kocasını öldüren bütün müslümanlara karşı kin kusuyordu. Özellikle Peygamber efendimizi baş düşmanı bilerek kadınca bir metotla zehir kullanarak onu öldürmek istemişti. Bunun için de önce Peygamber efendimize dostluk gösterisinde bulunmuş ve ona bir koyun hediye etme yoluna koyulmuştu. Kesip kızarttığı koyunun çeşitli yerlerine zehir koymuş ve Peygamber efendimizin özellikle koyunun hangi kısımlarını sevdiğini öğrenmişti. Kendisine, Peygamber efendimizin koyunun en fazla paçalarını sevdiğini söylemişler, o kısımlara daha fazla zehir koymuştu. Kızartıp hazırladığı koyunu Peygamber efendimize takdim etmiş ve yemesi için buyur etmişti. Peygamber efendimiz de koyunun en çok sevdiği yeri olan paçasına el uzatmıştı. Bir parça koparıp ağzına almış ve çiğnemeye başlamıştı. Her halde bu kadın koyunun paçasına fazlaca zehir koymuş olmalı ki, tadı Peygamber efendimize tuhaf geldi. Bu nedenle de ağzına almış olduğu et parçasını yemeden dışarıya attı. Peygamber efendimizle birlikte arkadaşı Bişr bin Bera bin Ma-rur da sofrada bulunuyordu. Ancak o, ağzına aldığı et parçasını yutmuştu. Zehir görünmediği için o zat et parçasını rahatlıkla yutmuştu. Fakat bilahere bu parçayı yuttuğundan dolayı vefat etmişti. Yalnız eti yediği esnada derhal ölmemişti. Bu sebeple Peygamber efendimiz et parçasını ağzından dışarı atmış ve aterken de şöyle demişti: "Bu kemik parçası, zehirli olduğunu bana haber veriyorl" Sonra kadını çağırmış ve ona ete zehir katıp katmadığını sormuş, kadın da kattığını itiraf etmiş ve şu sözleri söyleyerek düşmanlığım açığa vurmuştu: "Milletimin başına gelen musibetler sana saklı değildir. Ben kendi kendime şöyle demiştim, eğer zehirlediğim kişi bir hükümdarsa kendisinden kurtulmuş olurum, yok eğer bir peygamber ise, zaten et, zehirli olduğunu kendisine haber verecektir^

Peygamber efendimiz kendisini zehirleyen kadını affetti. Öyle görülüyor ki arkadaşı Bişr'in Ölümü zehirin tesiri ile olmamıştır. Aksi takdirde Peygamber efendimiz o kadını -bilerek ve hıyanet ederek bir canı öldürdüğü gerekçesi ile-

affetmezdi.

Peygamber (s.a.v) efendimizin bütün davranışlarında müsamahakarlık göze çarpardı. O müsamahakarlığı ile her zaman gönüleri kendine yaklaştırır, asla nefret ettirmezdi. Alimler derlerki, Peygamber efendimizin çiğnediği ama yutmadığı o zehirli et parçası vücudunu olumsuz yönde etkilemiştir. Çünkü mübarek vücudu ölüm hastalığına yakalandığında o zehirlerin bedenine sirayet ettiğini hissetmişti.

Rivayete göre peygamber efendimizin vefatı ile neticelenen hastalığında kendisini ziyarete gelen Ümmü Bişr binti Bera bin Marur'a şöyle demiştir: "Ey Ümmü Bişr! şu anda, Hay-ber'de kardeşinle beraber yediğim zehirli etten dolayı kalp damarlarımın koptuğunu hissediyoruml"

Alimler onun bu sözüne dayanarak Peygamber efendimizin şehit olarak vefat ettiğini söylemişlerdir.

Bu satırlarda Peygamber efendimize karşı açıkça hıyanet edilmiş olduğunu ve onun da insanları gönüllerindeki manevi yaralan tedavi etmek için her zaman müsamahakar davranmış olduğunu görmekteyiz. Yahudiler, evlerinin duvarlarının dibinde oturmakta olan Peygamber efendimizin üzerine taş atarak onu öldürmek istemişlerdi. Yine Yahudilerden bir kadın onun ölümüne sebep olan bir koyunu zehirleyerek ona takdim etmişti. Hastalandığı sırada nahif düşen mübarek vücudunda o zehi-rin etkisi görünmüş dolayısıyla şehit olarak vefat etmişti. O şehitlerin en ulusudur!

Ebu Talib Oğlu Cafer ile Muhacirlerin Gelmeleri

Peygamber (s.a.v.) efendimiz Hayber'de kesin bir zafere kavuşmuştu. Arap Yarımadasında Yahudilerin saltanatı yıkılmış, askeri güçleri çökertilmişti. Hakimiyetleri zedelenmiş ve iktidar duvarlarında gedikler açılmıştı. Artık

düşmanlar îsla-miyetin karşısına çıkamıyor, arkası sıra yürüyorlardı. Bundan sonra garip mü'minlerin îslamın izzetine dönmeleri dönemi başlamıştı. Daha önceleri mü'minler müşriklerin baskı ve zulümlerinden kaçmışlar, başka ülkelere hicret etmişlerdi. Ali ce-nab bir hükümdarın himayesi altında ve alicenab bir millet arasında misafir olarak bulunsalar dahi zayıf ve güçsüz kimseler olarak yaşamaktansa, onurlu ve güçlü kimseler olarak ci-had yükünü yüklenmek üzere dönecekleri dönem başlamıştı.

Habeşistan'a hicret ederek iki hicret sevabına ve faziletine kavuşmuş olan Ebu Talib oğlu Cafer'le beraberindeki muhacir müslümanlar Medine-i Münevvere'ye döndüler. Merhametli Peygamber efendimiz sevgili amcası Ebu Talib oğlu Cafer'i karşılayıp iki gözünün ortasını öptü ve kucakladı. "Hayber'in fethine mi yoksa Cafer'in gelişine mi sevineyim?" diyerek sevincini izhar etti. Güçlü ve muktedir olan yüce Allah'ın Hendek gazvesinden sonra îslamiyeti ve müslümanları aziz kılmasından sonra Peygamber efendimizin gönlü yatışıp sükunet bulmuştu. Artık İslamiyet düşmanlarına karşı atağa kalkmış, şevketlerini kırmış ve insanlara hak daveti güven içinde ulaştırmaya başlamıştı. Özellikle Hudeybiye sulhünden sonra Peygamber efendimiz kendi tebaalarına haber salmış; Medine'ye gelerek mü'min kardeşiyle birlikte cihad etmelerini istemişti. Muhacir mü'minler gurbette bulunuyorlar, Peygamber efendimiz ise onlara karşı hasretli bir bekleyiş içindeydi. Kendisinin onlardan onların da kendisinden olduklarını onlara hissettiriyordu. Bu doğrultuda alicenab bir insan olan Habeş kralı Ne-caşi'ye Amr bin Ümeyye ed-Damiri'yi göndermiş ve orada şerefli konuklar olarak bulunan muhacir müslümanların Medine'ye dönüşlerini kolaylaştırmasını istemişti. Kral Necaşi de Muhacir müslümanları iki gemiye yükleyerek Hayber de bulunan Peygamber efendimize göndermişti.

Çeşitli kabileden olan Habeş muhacirleri artık geri dönmüşlerdi. Kureyşteh olan, Kureyş dışından olan mü'minleri hak, iman ve hicret bir araya getirmişti. Haşimilerden Ebu Talib oğlu Cafer ve zevcesi Esma binti Umeys de onlarla birlikte bulunuyordu. Bu çiftin de Habeşistanda bir çocukları dünyaya gelmişti. Bu gurbetçi muhacirler arasında Umeyye oğullarından Halid bin Said bin As ile zevcesi ve oğulları Said bin Halilde vardı. Abdüddar oğullarından Esved bin Nevfel bin Huveylid, Toym oğullarından Mürre bin Ka'b el-Haris bin Sahr ve zevcesi de bu garip muhacirler arasında bulunmaktaydı. Kureyş kabilesinden ve kollarından diğer bazı kimseler de bunlar arasında bulunmaktaydılar. İbn İshak

bunların 16 erkek ile zevceleri ve Habeşistan'a gitmeden önce doğan ve Habeşistandayken doğan çocukları bulunduğunu da kaydetmekte ve isimlerini zikretmektedir. Bunlarla birlikte gelenler arasında Ebu Musa el Eşari ile Eşarilerden bir kaç kişi de vardı. Bunlar Ebu Musa el Eşari 'nin amcası ve kardeşi Ebu Berde idi. Habeş muhacirlerinin bindirildikleri iki gemide kocaları vefat eden bazı müslüman kadınlar da vardı.

Buhari'nin rivayetine göre Ebu Musa-el-Eşari Habeş muhacirlerinden değildir. Aksine Yemen'de iken Peygamber efendimize iman eden kimselerdendir. Peygamber efendimizin hicret haberim alır almaz o da hicret edip peygamber efendimizin yanına gelmiştir. Habeşistan, da Cafer bin ebi Talib ile buluşmuştur. Şimdi de Buhari'nin rivayetine göre Ebu Musa el-Eşari'nin bu konuda söylediklerine kulak verelim:

"Peygamber (s.a.v.) efendimizin Mekke'den hicret ettiği haberini aldık. Biz de hicret edip yanına varmak için yola çıktık.

Kavmimden elli üç kişi de benimle birlikte yola çıktılar. Bir gemiye bindik, gemimiz Habeşistanda Cafer bin ebi Talib'in gemisi ile karşılaştı. Bizler de onun yanına vararak beraberinde yola koyulduk. Hayber'i fethettiği esnada Peygamber efendimizin yanına ulaştık. Bazı kimseler bize: "Hicrette biz sizden önceyiz" dediler.n

Buhari, Cafer bin ebi Talib'in zevcesi Esma binti Umeys ile Hattab oğlu Ömer arasında geçen bir münakaşayı aktarmaktadır. Şöyle ki: Esma mü'minlerin annesi Hafsa'yı ziyarete gitmiş, ikisi birbirleriyle görüşmekte iken Hz. O m e r yanlarına gelmiş ve: "Ey Hafsa! Şu senin yanındaki kadın denizci Habeş-li midir?" diye sormuş Esma da: "Evet" diye cevap vermiş. Hz. Ömer ona: uBiz hicrette sizi geride bıraktık. Resulullah (s.a.v.) efendimize sizden daha yakınız." deyince'E sm a Öfkelenerek şu karşılığı vermiş: "Hayır vallahi ben Resulullahla beraberdim. O sizin açlarınıza yemek yediriyor, cahillerinize öğüt veriyordu. Onları adam ediyordu. Bizler ise} din yolunda uğradığımız düşmanlıklar yüzünden Habeş ülkelerine, en uzak yerlere, yurtlara düşmüştük. Bu da ancak Allah ve Resulünün yolunda Allah ve Resulünün hoşnutluğunu kazanmak yolunda göze alınmıştı. Allah'a andolsun ki, söylediklerini Resulullah'a anlatmadıkça ne yemek yiyeceğim, ne de su içeceğim! Senin bu söylediklerini

de yalan söylemeden, saptırmadan ve ilave yapmadan Peygamber efendimize intikal ettireceğim."

Esma bu hamasi duygular içinde Peygamber efendimize giderek: "Ey Allah'ın peygamberi! Ömer şöyle şöyle dedi, ben de ona şöyle şöyle cevap verdim" dedi.

Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) efendimiz Esma'ya: "Bu hususta bana sizlerden daha layık ve yakın kimse yoktur. Ömer ve arkadaşlarına bir hicret sevabı vardır. Siz gemi halkına ise iki hicret sevabı vardır" diye karşılık verdi.

Sahabiler arasında geçen bu karşılıklı konuşmada hangilerinin hicret hususunda daha önde oldukları tartışılıyordu. Mekke-i Mükerreme'den Peygamber efendimizle birlikte hicret edenler mi, yoksa müşriklerin uyguladıkları baskıdan kaçıp Habeşistan'a hicret eden ve Peygamber efendimize uzak, gurbette bulunduklarından dolayı onunla birlikte Medine-i Mü-nevvere'ye hicret edemeyen kimseler mi önde olacaklardı? Îşte şeref ve ihlas yolunda yarışa çıkan bu mü'ir inler birbirleriyle yarış edeceklerdi. Onlar bütün faziletler hususunda birbirleriyle yarışırlardı. Peygamber (s.a.v.) efendimizle birlikte hicret etmiş olanlar, gazve ve seriyyelere çıkarak cihad nimetine nail olmuşlar; Bedir'de, Uhud' da, Kaynuka oğullarıyla Nadir oğulları yurdunda cihad etmişlerdi. Sonra Hendek muharebesinde imtihana tabi tutulmuş ve imtihanın zorluklarına direnmişlerdi. Hendek'teki Ahzap gazvesinin sarsıntılarına metanetle göğüs germişlerdi. Sonra Hudeybiye'de sabır faziletine kavuşmuşlardı. Onlar savaşmaya değil nefse karşı cihad etmeye sabır göstermiş, nefislerini fîrenlemiş sonra da Rızvan biatine katılmışlardı.

Habeş muhacirlerinin kazandıkları fazilete gelince onlar gurbette ve her şeyden uzaktaydılar. Yeryüzünde Cihad etmek istedikleri halde güçleri yetmediğinden ötürü o fazilete kavuşamamışlardı. Nihayet Peygamber efendimiz onları gurbetten kurtarmış, mü'min kardeşleri gibi cihad yükünü yüklenmek üzere Medine-i Münevve**eye gelmişlerdi. Gurbet belasından kurtulmuş, cihad imtihanına tabi tutulmuş ve cihad izzetine kavuşmuşlardı.

Vadi'1-Kura Gazvesi

Hayber çevresinde veya yakınlarında Yahudilere ait bir kaç köy vardı. Hayber kalelerindeki insanların hezimetleri bunları etkilememiş ve kötülüğe karşı dizginlememişti. Bunlar müslü-manlara zarar vereceklerini zannederek baş kaldırmışlardı. Vadi'l-Kuradaki Yahudiler isyana kalkışmış ve Hayber'de olup bitenlerden ders almamışlardı. Peygamber efendimizin Vadil Kura seferi esnasında mü'minlerden birine bir ok isabet etmiş ve şehit olmuştu. Bunun üzerine Vadil Kura Yahudileri bir araya gelip toplanmışlar, diğer Araplardan da bazıları onlara katılmışlardı. Artık onlarla savaşmak kaçınılmaz hale gelmişti. Aslında Allah katında onlar Hayberlilere ve onların ötesindeki kimselere nisbetle çok basit bir güç teşkil etmekteydiler. Peygamber (s.a.v.) efendimiz sahabilerini onlarla savaşmaya hazırladı. Sancağı Sad bin Ubade'ye, bayrağı da Habbab bin Münzir'e verdi. Bir başka bayrağı Sehl bin Hanif e, birini de Abbad bin Bişr'e verdi. Peygamber efendimiz öne geçerek Va-dil Kura halkını îslama davet etti. Teslim olup müslümanlıkla-nnı izhar ettikleri takdirde canlarının ve mallarının mahfuz kalacağını, hesaplarının da Allah'a kalacağını bildirdi. Fakat Vadil Kura halkı Allah davetçisinin bu çağrısına icabet etmeyip savaşmayı tercih ettiler. Onlardan biri düello yapmak için ortaya atıldı. Ona karşı Zübeyr bin Avvam çıktı ve onu Öldürdü. Onlardan ikinci bir şahıs daha düello için çıkınca Hz. Ali onu karşılayıp ölüdürdü. Böylece onlardan 11 kişi öldürülmüş oldu. Onlardan her bir kişi öldürüldüğünde Peygamber (s.a.v.) efendimiz onları yeniden îslama davet ediyor, aziz ve celil olan Allah ile Resulünün hükmüne teslim olup iman etmelerini istiyordu. Fakat onlar hak daveti karşısında körelip sağırlaşmış-lardı. Attıkları öldürücü bir okla mü'minlerden birini öldürerek savaşı kendileri başlatmış oldular. İslam davetine iltifat etmediler. Peygamber efendimiz her namaz vakti geldiğinde namazını kılıyor, sonra onları yeniden îslama davet ediyordu. îcabet etmeyince de onlarla savaşıyordu. Bu hal akşama kadar böyle devam etti. Ertesi sabah güneş bir mızrak boyu yükselmiş iken ellerindeki mallarını ve silahlarım teslim ettiler. Böylece Vadil Kura arazileri de zorla fethedilmiş oldu. Fedek toprakları gibi barış yoluyla ele geçirilmiş değildi. Resululah (s.a.v.) efendimiz orada 4 gün ikamet ettikten sonra Teyma'ya doğru yola çıktı. Hayber ganimetlerini taksim ettiği gibi Vadil Kura mallarım da mücahidlere taksim etti. Ganimetlerin beşte dördünü fatih mücahidlere verdi. Beşte birini de Allah'a, Resulüne *ve Resule akrabalığı olanlara, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmış kimselere ayırdı. Arazilerle hurmalıklar, yarıcılık

yapmaları şartı ile ora halkının elinde bırakıldı. Ürünün diğer yarısı ise Peygamber efendimize verilecekti. Elde edilen ürünler, ganimetler esasına göre mücahidlere taksim edilecekti.

Peygamber (s.a.v.) efendimiz, Hayber halkı ile Vadil Kura halkının ele geçirilen mallarım mücahitlere taksim etti. Menkul mallar ile arazi ve hurmalıklardan elde edilen gelirleri ve sabit malları bu esasa göre paylaştırdı. Çünkü Medine halkından olan fatihler az sayıda idiler. Büyük bir kalabalık teşkil etmemekteydiler. Medine halkının hepsi mücahid idiler. Yoksulların, düşkünlerin ve yetimlerin payları sabit idi. Başkalarına taksim edilmezdi. Silah ve teçhizat ile peygamber efendimizin kendisinin ve ailesinin ihtiyaç duyduğu nafakası, Allah ve Resulünün payına ayrılan beşte birlik kısımdan karşılamyodu. P bu beşte birlik paydan bir yıllık nafakasını ayırır geri kalan kısmını da müslümanların umumi maslahatlarına harcardı.

Hz. Ömer'in hilafet dönemi geldiğinde o da Hayber ile benzeri yerlerin gelirlerini bu esasa göre taksim etti. Peygamber efendimizin yaptığı uygulamayı aynıyla benimsedi. Yalnız arazileri devlet başkanı olarak elinde tuttu. Allah kendisinden razı olsun, Hz. Ömer bu konuda şöyle demiştir:

"Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a andolsun ki insanların en sonda gelenlerini gelirsiz ve malsız bırakmak istemiyo-, rum. Fethettiğim herhangi bir kasabanın topraklarını Peygamber efendimizin Hayber'deki taksimatı gibi taksim edersem insanların ellerinde bir şey kalmaz. Ama ben onlar için bir akar bırakmak ve o akarın gelirlerinden istifade etmelerini sağlamak istiyorum."

Bu sebeple Hz. Ömer Sevad-ı Irak arazilerini sahiplerinin elinde bırakmış ve o arazilerden elde edilen haracı, Kur'an-ı Kerim'in Nadir oğulları arazisi ile ilgili olarak koyduğu hükmüne dayanarak müslümanların ortak çıkarlarına harcamıştı. Öyle inanıyorum ki Hz. Ömer'in bu uygulaması, Peygamber efendimizin Hayber toprakları üzerinde yaptığı uygulamaya anlam bakımından uygun düşmekte ve hükmü dışına çıkmamaktadır. Çünkü mü'minler topluluğu hep birden mücahid, öksüz, yolda kalmış yolcular veya miskinlerdir ki, her birinin de bu gelirlerden alacağı payı vardır. Bu gruplar Medine-i Münevvere'de bilinen kimselerdiler. Devlet toprakları genişleyince haraç müslümanların ortak çıkarlarına ve genel olarak yoksulların ihtiyaçlarını karşılamaya harcandı.

Teyma Barışı

Hayber ile Vadil Kura'da meydana gelen olaylar sebebiyle Yahudilerin Arap beldelerindeki askeri güçleri tükenmiş oldu. O beldelerde îslamiyetin hükmüne ve iktidarına boyun eğmeyen, ancak dinlerine zarar verilmeksizin, inançlarına baskı yapılmaksızın îslamın hükümlerine uyan bir gurup insan kalmıştı. Bunlar da Teyma Yahudileri idiler. Teyma Şam'a yakın bir mıntıkadadır. Hz. Ömer Teyma'yı, iki dinin bir arada bulunmayacağı Arap toprağından saymamıştı.

Yahudi Teyma halkı, Hayberlilerle Vadil Kura halkının başına gelenleri öğrendiklerinde ve Peygamber efendimizin onlara karşı müsamahakar bir tavır takındığını haber aldıklarında onun savaşmak maksadı gütmediğini anladılar. Bunun için de gelip cizye verdiler. Peygamber efendimizle musalaha yaptılar. Verdikleri cizye, arazi üzerine verilen cizye idi ki, ona haraç denmektedir. Bir de kafa vergisi olan cizyeyi de vermekle yü-' kümlü kılındılar. Bununla ilgili hükümler fıkıh kitaplarında açıklanmıştır. Cizye vermeleri, islamın hükmüne boyun eğdiklerini kabullenmeleri demekti. Cizye vermelerine karşılık müs-lümanlarla aynı hak ve yükümlülüklere, kısas ve hududa tabi olacaklardı.

Şimdi de bundan sonra Peygamber efendimizin Hayber ve ondan sonra vuku bulan gazvelerde söylemiş olduğu sözlere dayanılarak çıkarılan ş'eri hükümlerden sözetmek istiyorum. Bu mevzuu bırakıp ileriye gitmemiz uygun olmayacaktır. Ancak savaşlardan, teslim oluşlardan ve teslimiyet şartlarından söz eden konuları sona erdirinceye kadar bu hükümlerle ilgili açıklamayı ertelemiş olduk.

Hz. Ömer'in Yahudileri Sürgün Edişi

Peygamber efendimizin: "Arap Yarımadasında iki din bir arada bulunnıaz\" sözü

uyarınca Hattab oğlu Ömer hazretleri Arap Yarımadasında ikamet eden Hayber Yahudileri ile Vadil Kura Yahudilerini sürgün etti. Ancak Teyma Yahudilerini sürgün etmedi. Çünkü bunların arazileri Arap Yarımadası dahilinde değil» Şam taraflarında bulunmaktaydı. Zaten onlar da Resululah (s.a.v)in koyduğu şartlara uyarak zımmi kimseler olarak yaşamayı kabullenmişler ve îslamın zimmetine girmişlerdi. Onlardan hiçbiri Resulullah'ın koyduğu şartlan ihlal etmemişler, ayrıca arazileri de şiddet yoluyla değil de sulh yoluyla fethedilmişti. Şu halde onlarla Hayber ve Vadil Kura Yahudileri arasında bir benzerlik mevcut değildi. Peygamber efendimizin yukarıda aktardığımız hadisi de onlara uygulanmıyor, yani onlan kapsamına almıyordu. Çünkü onlar Arap Yarımadasına komşu olan Şam mıntıkası taraflarında bulunmaktaydılar. îşte bu sebepledir ki, Hz. Ömer hem Peygamber efendimizin sözüne riayet etmiş, hem de müslümanlarm çıkarlarını gözetmişti. Allah onun sevabım bol eylesin.

HAYBER'DE ORTAYA ÇIKAN DİNİ HÜKÜMLER

Yeni Dini Hükümler

Uzun sürdüğü ve çeşitli olaylara sahne olduğu için Hayber gazvesi esnasında bir çok seri hükümler ortaya konulmuştur. Bu da Peygamber efendimizin, Rabbinin risaletinin tebliğinden bir bölümü teşkil ediyordu. O savaşmak için gönderilen bir Peygamber değildi rabbinin risaletini tebliğ etmek için gönderilen bir Peygamberdi. Savaşta da barışta da kendisinden istenilen ilk görev tebliğdi. Savaş sadece savunmak, fitneyi önlemek ve herhangi bir engelle karşılaşmaksızın îslam davetinin gönüllere sirayet etmesini sağlamak amacıyla yapılır. Davet kendisine ulaştıktan sonra herhangi bir kimseyi dine zorlamanın îslanıi-yette yeri yoktur. "Kim yola gelirse kendisi için yola gelmiş olur, Kim de saparsa kendi aleyhine sapar." (Ura: 15) "Rabbin, kullara zulmedici değildir." (Fussıiet: 46) Davet îslam risaletinin Özünü teşkil eder. Savaş, davetin yoluna çıkan engelleri ortadan kaldırmak için yapılır.

Hayberdeki yerleşik şer'i hükümlerin en belirginlerine örnek olarak şu hususları anlatmak istiyorum:

Müzaraa ve Miisakatın Mubah Kılınması

Hayber savaşı esnasında Peygamber efendimizin koyduğu hükümlerin en belirginlerinden biri de onun Hayber topraklarının mülkiyeti ve yarı geliri müslümanların, yarı geliri de sahiplerinin olmak üzere arazileri eski sahiplerinin elinde bırakmış olmasıdır. Buna müzaraa ve müsakat akdi denir. Çünkü araziyi ürününün belirli bir bölümü karşılığında sahibine vermeye "Müzaraa;" ağaçlarıda ürünlerinin belirli bir bölümü karşılığında sahiplerine vermeye "müsakat" denir. Peygamber efendimiz ile Hayber Yahudileri arasında yapılan akid, ekinciliği ve ağaç bakımcüığını içerdiğinden bu yaptığına müzaraa ve müsakat akdi denilmiştir. Müzaraa akdinin fasit olduğunu söyleyen kimse sünneti reddetmiştir ki, bu da caiz değildir. Müzaraa ve müsakat akdi, başlangıçta icar akdidir. Bunun bazan fasit icar olduğu da görülmektedir. Sonuç olarak ise müşareket akdidir. Bu fıkhi bir tanımdır. Serî bir hüküm değildir. Seri hüküm, Peygamber efendimizin fiili ile sabit olmuştur ki, o sahihtir ve onda tarafların mağduriyetine yer yoktur. Fıkıhçı-lar fıkhi kıyaslarını uygulamaya elverişli meselelerde yaparlar. Uygulamaya elverişli olmayan meselelere gelince bunlarda kıyastan çok Peygamber efendimizin uygulamalarına bakarlar. Yaptıkları kıyasların ötesinde mübahlığa yol açan kararlarında bazan hata, bazen de doğru sonuca varabilirler. Ama nassın bulunduğu yerde kıyas yapmaya imkan yoktur.

Bu müzaraa akdinde Peygamber efendimiz işçi tarafa tohum vermiyordu. Aksine tohum ve emeği işçi taraf veriyordu. Peygamber efendimizin bu uygulaması bu şekildeki bir müza-raayı caiz kılıyordu. Aynı şekilde o, hem tohumu hem araziyi, arazi sahibinin vermesini ya da tohumu her iki tarafın vermesini de uygun görüyordu, tbn Kayyım müzaraa akdindeki araziyi, müdarebe akdindeki sermayeye benzetmektedir. Müzaraa akdinin tarla sahibi tohumu verebileceği gibi vermeyebilir de. Nitekim Peygamber efendimiz de böyle yapmıştır.

Müzaraa akdinin seri niteliği ne olursa olsun Peygamber efendimiz, arazisi olup da ziraat ile uğraşamayan kimseler için araziyi işletme imkanım meydana getirmiştir. Kişi arazi sahibi olur da mücahid veya hasta veya ziraatten anlamayan biri olmak gibi kendisini ziraatten alıkoyan bazı sebeplerden ötürü arazisini işletme imkanı olmadığında müzaraa akdi sayesinde başkası aracılığıyla arazisini işletme imkanını bulacaktır.

Peygamber (s.a.v.) efendimiz bu arazilerin ürünlerini de ganimetler gibi mücahidler arasında paylaştırmıştır. Noksanlıklardan münezzeh olan Yüce Allah ilim ve hikmet sahibidir.

Ehlî Eşeklerin Yenmesinin Haram Kılınması

Peygamber (s.a.v.) efendimizin, ehli eşekleri yemeyi yasakladığı, at etini yemeyi ise mubah kıldığı sabittir. Hayber savaşı esnasında bazı sahabilerin ehli eşek etini yediklerini görünce onları bundan sakındırmış ti. İbn İshak, Hayber savaşına katılan bazı sahabilerden naklen şöyle bir rivayette bulunmaktadır: "Resullullah (s.a.v.) efendimiz ehli eşek etini yemeyi yasaklamıştır. Halbuki o esnada (Hayber savaşı esnasında) kazanlar eşek etleriyle kaynamaktaydı. Onun yasaklaması üzerine bizler o kazanları ters çevirip içindekiler ini yere döktük."

Hafız ibn Kesir'in rivayetine göre Peygamber efendimizin ünleyicisi sahabiler arasında durarak şöyle bir çağrıda bulunmuştur: "Şüphesiz ki; Allah ve Resulü sizleri eşek eti yemekten men etmişlerdir. O pistir. Onları tencerelerinizde bırakmayıp yere dökün." Halbuki o esnada kazanlar eşek etleriyle dolu olarak kaynamaktaydılar. Bu emir üzerine sahabiler kazanların içindeki eşek etlerini yere döktüler.

Ehli eşeklerin etlerinin haram kılınmasına ilişkin aktarılan bu naslar sahihtirler ve bir çok cihetten birbirlerini te'yid ederler. Şimdi adamın biri çıkıp da: "Eşek eti ne diye haram kılındı. Halbuki o etobur değüde otobur hayvanlardandır. (Sivri dişleri olan yırtıcı hayvanlardan değildir!)" diye bir soruyu bize yönelt tebilir.

Aralarında bazı tabiiler de olmak üzere bir kısım araştırıcılar demişler ki, Peygamber (s.a,v.) efendimiz Hayber savaşında eşek etini yemeyi haram kılmıştır. Çünkü o esnada eşekler yük ve eşya taşıyorlardı, insanların onları kullanmaya zaruri ihtiyaçları vardı. îşte bu sebepledirki tbn Abbas hazretleri asıl itibariyle eşek etini yemenin haram olmadığını söylemiştir. Ancak Hayber

savaşında mezkur sebepten dolayı eşek etinin yenmesi yasaklanmıştır.

Ancak, bu tevil iki şeyle reddedilebilir:

1- Atlar, eşeklere nisbetle cihada daha çok lazım idiler. Bununla beraber etlerini yemek mubah kılındı. Halbuki bunlara olan ihtiyaç daha fazla idi.

2- Ibn İshak'm rivayet ettiği hadisden açıkça anlaşıldığına göre eşeklerin ehli olanlarının eti asıl itibariyle haramdır. îçin-de yenmesini men eden unsurlar vardır.

Eşek etinin Hayber'de haram kılınmasının sebebi ile ilgili olarak denilmiştirki, Hayber eşeklerinin etleri pisti. Çünkü onlar pis şeyleri yiyor ve pislikler arasında dolaşıyordu.

Yine denilmiştir ki, Peygamber efendimizin eşek etini yemeyi yasaklaması, ganimetler cümlesinden olan eşeklerin taksiminden Önce sahabiler tarafından yenilmesi sebebinden ileri gelmektedir. Bunun da, Peygamber efendimizin eşek etini pis olarak nitelemesine aykırı bir durum teşkil ettiği söylenebilir. Buna da şu karşılığı vermek mümkün; eşek etinin pis olarak nitelendirilmesi, onun ganimet olarak paylaştırılmasmdan Önce yenilmesinin haram olması manasına gelebilir. Çünkü ganimetler cümlesinden olan eşeklerin, ganimetlerin taksiminden önce mücahidler tarafından yenilmesi helal olmayan bir kazanç gibi telakki edilmiştir.

Tarih adlı eserinde Hafız ibn Kesir der ki: "Eşek etinin haram kılınması, cumhur-u ulemanın mezhebidir." Selef ve Halef alimleri bu hususta hem fikirdirler. Dört mezheb imamı da bu görüştedirler. Ancak İmam Malikin mezhebinde bazı farklılıklar vardır. O, ehli hayvanların etlerinin yenmesini haram saymış, bunun yanı sıra köpek etini yemeyi mubah saymıştır. Köpek etini yemeyi mubah sayması, onun, Kur'ani nassa dayanan içtihadından ileri gelmektedir. Çünkü Kur'an-ı Kerim de, köpeğin avladığı hayvanın etini yemek mubah kılınmıştır. Şöyle ki:

"Sana, kendilerine neyin helal kılındığını soruyorlar. De 'ki: "Size iyi ve temiz

şeyler helal kılındı. Allah'ın size Öğrettiğinden öğreterek yetiştirdiğiniz avcı hayvanların, sizin için tuttuklarını yeyin ve üzerine Allah'ın adını anın. Alah'tan korkun. Şüphesiz Allah hesabı çabuk görendir." (Maıde.4)

Bu ayet-i kerime üzerinde duran İmam Malik: "'Nasıl olur da köpeğin avladığı hayvanın eti yenilir de kendisinin etini yemek haram kılınır?"

Bu çeşitli yorumlar karşısında bazı alimler demişlerki, köpek etini yemek mekruhtur. Çünkü etinin haram kılınması, te'vil kabul eden bir delil ile sabittir. Dolayısıyla onda şüphe vardır. Bunun sonucu da kesin haramlık değil sadece mekruh-luktur.

Yırtıcı Hayvanların Haram Kılınmaları

Hayber gazvesinde yırtıcı hayvanların etlerinin yenilmesi haram kılındı. Bunlar etobur olan yahut sivri dişleri olan hayvanlardır. Nitekim hadis-i nebevide de böyle jfade edilir. î b n îshak'ın rivayetine göre Peygamber (s.a.v.) efendimiz Hayber savaşında dört şeyi haram kılmıştır: 1- Hamile cariyelerle cinsel ilişkide bulunmak. 2- Ehli eşeklerin etlerini yemek. 3- Sivri dişi olan hayvanların etlerini yemek. 4- Paylaşmadan önce ganimet malını satmak.

Ehli eşek etini yemenin haramlığından daha önce bahsetmiştik. Şimdi de sivri dişleri olan yırtıcı hayvanların etlerinden sö-zedelim. Bu hayvanların etlerini yemek asıl itibarı ile yukarıdaki nasdan dolayı haram kılınmıştır. Bunların etleri murdardır. Salyaları da etlerinin hükmüne tabi olarak aynı şekilde murdardır.

Yırtıcı hayvanların etlerinin ya da sivri dişi olan hayvanların etlerinin haram olduğu, Kur'an-ı Kerim ifadelerine göre de kesindir. Kartal, Karga ve Şahin gibi. Et obur hayvanların etleri de sivri dişi olan yırtıcı hayvanlara kıyas edilerek haram kılınmıştır.

Hamile Cariyelerle Cinsel İlişkide Bulunmanın ve Diğer Bazı Hususların Haram Kılınışı

Hamile cariyelerle cinsel ilişkide bulunmak haram kılınmıştır. Bu haramlık îbn îshak tarafından rivayet edilen bir hadis-de zikredilmiştir. Rivayete göre Peygamber (s.a.v.) efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

""Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kimsenin kendi suyu ile başkasının ekinini sulaması helal olmaz (yani hamile cariyelerle cinsel ilişkide bulunması helal olmaz.) Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kimsenin, paylaştırılıncaya kadar ganimet malını satması helal olmaz. Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kimsenin müslümanların ganimet malından olan bir bineğe binmesi helal olmaz. Ona binip zayıflatmış olsa bile yine geri vermesi gerekir. Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kimsenin müslümanların ganimet malından olan bir elbiseyi giymesi helal olmaz. Onu eskitinceye kadar giymiş olsa bile yine geri vermesi gerekir."

Bu hadis-i şerifin ganimetlerle ilgili bazı yasaklar getirdiğini, hamile cariyelerle cinsel ilişkide bulunmayı haram kıldığını görüyoruz. Şimdi bizim bu sonuncu şıktan yani hamile cariyelerle cinsel ilişkide bulunmanın hükmünden bahsetmemiz, diğer hususlarla ilgili açıklamayı ertelememizi gerektiriyor. Çünkü konumuzu ilgilendiren husus budur.

Peygamber efendimiz hamile cariyelerle gerdeğe girmeyi yasaklamıştır. Cariyeler kişinin mülkiyetinde olduklarından dolayı onlara yanaşmayı yasaklamak söz konusu değildir. Ancak onlarla cinsel ilişkide bulunmayı yasaklayan sebep, onların hamile olmaları durumudur. Böyle bir durumda kişinin kendi ca-riyesiyle cinsel ilişkide bulunması, o cariyenin rahminde başkasına ait olan tohumu kendi döl suyu ile sulamış olması demektir ki, bu da yasaklanmıştır. Esir alınan cariye eğer hamile ise, rahmini doğum ile, hamile değilse bir hayız görmekle temizlemedikçe onunla cinsel ilişkide bulunmak helal olmaz. Esir alınan cariye eğer hayız görüyorsa hamile değildir ve bu durumda,

onunla cinseî ilişkide bulunmanın dayanağı da kişinin seri bir hükümle mülkiyetine geçmiş olmasıdır. Bu seri hüküm de ganimetlerin taksimi ile sabit olur. Bu hüküm seri bir sebeptir. Mükellefin ortaya koyduğu suni bir sebep değildir.

Şimdi ortaya şöyle bir tartışma konusunu koymamız gerekiyor. Şöyle ki: Söz konusu suni sebep olan evlenme akdi, seri sebep jibi midir? Bu sebebe dayanılarak hamile cariye üzerine evlenme akdini yapmak mülkiyet sebebinin sabit oluşunda görüldüğü gibi helal olur mu? Fıkıhçılar bu konuda ayrıntıya girerek görüşlerini Peygamber efendimizin koymuş olduğu takrirlere dayandırmışlardır. Şeriat koyucusu nazarında haram olmayan ya da affedilen bir durum sebebiyle meydana gelen cinsel ilişkilerden dolayı kadının iddet beklemesi vaciptir. Şu halde hamile kadın üzerine evlenme akdi yapmak haram kılınmıştır. Çünkü onun iddet beklemesi gerekir. îddet bekleme durumunda nikah akdi yapılamaz. Sahih bir evlenme ya da haddi düşürücü şüpheyi cinsel ilişki nedeniyle, üzerine duhul vaki olan bir cariye üzerine iddet beklemekte olduğundan dolayı- nikah akdi yapmak sahih olmaz, iddet beklemekte olan kadın üzerine nikah akdi yapıldığı takdirde bu akid geçersiz olduğundan dolayı, yapılan cinsel ilişki zina sayılır.

Cariye eğer zinadan dolayı hamile kalmışsa onunla gerdeğe girmek ve üzerine nikah akdi yapmak sahih ve caiz olur mu? Fıkıhçılar böyle bir cariye ile gerdeğe girmenin caiz olmadığı hususunda görüş birliği etmişlerdir. Çünkü bu durum: "Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kimsenin başkasının ekinini kendi (döl) suyu ile sulaması helal olmazV Hadis-i şerifinin şümulüne girmektedir. Ancak zina eden bir kadın üzerine nikah akdi yapmak sahih olur mu?

Fıkıhçılar demişlerki; böyle bir kadın tevbe ettiği ve iddeti de sona erdiği takdirde üzerine nikah akdi yapılırsa bu akid icma ile sahih olur. Eğer iddeti sona ermemiş ise zinakar kadının iddet beklemesine -hamile olsa bile- gerek olmadığı, seri kesin hükümlerdendir. Şunu da belirtelim ki zina yapmış olan kadın eğer hamile değilse kendisiyle evlenmek sahih olur. Eğer hamile ise, onu hamile bırakmış olan erkeğin kendisiyle evlenmesi caiz olur. Yapılan nikah akdi de gerçekleşmiş olur. Çünkü o bu durumda başkasının ekinini kendi suyu ile sulamış olmamaktadır. Yalnız bazı fıkıhçılar zinakar kadının hamile olmasa bile rahmini istibra etmesinden önce başka bir erkeğin kendisiyle gerdeğe girmesini

mekruh görmüşlerdir. Fakat nikah akdini yapan kadını hamile bırakan erkekten başkası ise, bazı fıkıhçılar bu erkekle kadının evlenmelerinin sahih olacağını ancak önce de belirttiğimiz gibi onunla -rahmin temizlenmeden önce-gerdeğe girmesinin caiz olmayacağını söylemişlerdir. Böylesi bir kadınla evlenmek sahihtir. Çünkü iddet beklemesine gerek yoktur. Zira bu kadın bir kimsenin nikahı altında değildir. Zinakar kadının nikahı yoktur. Fakat bununla gerdeğe girmek Hayber gazvesinde olan hadisin nassına dayanılarak yasaklanmıştır. Çünkü kendisiyle gerdeğe giren erkek başkasının ekinini kendi döl suyu ile sulamış olmaktadır ki bu da umumi yasağın kapsamına girmektedir. Bu görüş, Ebu Hanife, Şafii ve İmam Muhamed'e nisbet edilmiştir. Aralarında İmam Malik, Ebu Yusuf, Ahmed bin Hanbel ve Züfer de bulunmak üzere diğer bazı fıkıhçılar şöyle demektedirler:

Bu durumda yapılan nikah akdi sahih olmaz. Çünkü nikah akdinin amacı olan gerdeğe girmek bu durumda caiz olmadığına göre amacına varılmayan bir nikah akdinin yapılmasında da bir yarar söz konusu değildir. Ayrıca Peygamber efendimiz de başkasının ekinini kendi döl suyu ile sulamasını erkeğe yasakladığına göre, kişinin hamile bir cariye ile gerdeğe girmesi yasaklanmıştır. Bir şeyin lazımı (cinsel ilişki) yasaklandığına göre onun melzumu da (nikah akdi de) yasaklanmış sayılır. Ayrıca bu yasak, hamileliğin hakkını korumak maksadıyla vaz' edilmiştir; hamilelik hukukunu gözönünde bulundurmaktır. Ona karşı suç işlemek caiz olmaz. Bir kadın üzerine nihak akdi yapılır da akid esnasında onun hamile olduğu anlaşılırsa, yapılan akid sahih olmaz. Çünkü onun zinadan hamile kaldığını farz etmek doğru olmaz. Zira mü'minin durumunu her zaman için iyiye yormak gerekir. Şu halde onun evlenme ya da şüpheli bir cinsel temas neticesinde hamile kaldığını farzetmek gerekir ki bu da zina vasfını ortadan kaldırır.

Ganimetlerin Paylaştırılması ve Buna Tabi Tutulmayan Şeyler

Önceki sayfalarda anlatılan hususlardan sabit olduğuna göre ganimet olarak taksim edilen malların menkul olanları ve menkul olmayanları beş paya ayrılır.

Bunlardan biri Resulul-lah'a, onun akrabalarına, yetimlere, miskinlere ve yolda kalmış kimselere tahsis edilir. Geri kalan dört pay ise savaşa katılanlara tahsis edilir. Bu beşte dörtlük pay da piyadeye bir, süvariye üç pay olarak dağıtılır. Süvarinin şahsına bir, atma iki pay verilir. Çünkü atın masrafı çoktur. Resulullah (s.a.v.) efendimiz ise her zaman atların kuvvetlendirilmesini ve kuvvetli besinlerle beslenmesini isterdi. Zira atlar savaş için hazırlıktırlar. Ayrıca mücahidlerin de cihad için at edinmeleri bu sayede teşvik edilmiş olmaktaydı. Bazı rivayetlerde anlatıldığına göre Peygamber efendimiz ata bir, sahibine de bir pay verirmiş. Ancak bu rivayetler meşhur değildirler.

Ganimetlerle ilgili olarak iki husus üzerinde düşünmemiz gerekiyor:

1- Ganimet malı, taksimattan önce mücahidin mülkiyetine girmez. Bu sebepledir ki Peygamber efendimiz Hayber gazvesinde ganimette payı bulunan kimsenin taksimattan Önce ganimet malını mülkiyetine alıp satmasını caiz olmayacağını açıkça ifade buyurmuş ve rivayet ettiğimiz bir hadisde şöyle demiştir: "Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kimsenin taksimattan önce ganimet malını satması helal olmaz. Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kimsenin müslümanların ganimet malından olan bir bineğe binmesi helal olmaz. Şayet binip onu zayıflatmış olsa bile yine geri vermesi gerekir. Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kimsenin müslümanların ganimet malından olan bir elbiseyi giymesi helal olmaz. Şayet giyip eskitmiş olsa bile geri vermesi gerekiri" Bu hadis-i şerif taksimattan önce ve ganimetin mülk edinilmeyeceğine ve yine taksimattan önce ondan yararlanılamıyacağına delalet etmektedir.

2- Saklanması mümkün olmayan yiyecek maddesi beşe bölünmez, çünkü bu ganimetten sayılmaz. Ayrıca bu, mücahidlerin karşılaştıkları açlık sorununu çözüme kavuşturacak bir maddedir. Zaten müslümanlar Hayber gazvesinde fiilen açlık musibetine maruz kalmışlardı. Eğer taksimattan'önce bu yiyecek maddelerini alıp yemeselerdi şiddetli bir açlığa maruz kalırlardı. Yiyecek maddesi önlerinde olduğu halde açlıktan bitkin düşeceklerdi ki bu da bir takım olumsuzluklara yol açardı. Cihada ve onun zorluklarına sabretme imtihanından daha zorlu bir imtihan olurdu.

İbn İshak, Abdullah bin Muğaffel el-Medeni'nin şöyle dediğini rivayet eder: ,

"Hayber ganimetleri arasında bir yağ tulumu gördüm. Onu omuzuma atarak yüklerimin ve arkadaşlarımın bulunduğu yere gittim. Giderken yolda ganimet toplamaktan sorumlu olan görevli beni yakaladı. Tulumun bir ucunu tutarak: "Hadi gel de bu tulumu müslümanlar arasında taksim edelim" dedi. Ben de 'hayır vallahi bunu vermeyeceğim' dedim. O tulumu çekiştirmeye devam ediyordu. Öte yandan Resullulah (s.a.v.) efendimiz bizi görüp tebessüm etti. Sonra ganimet görevlisine: "Onu bırak, tulumuna ilişme." dedi. Ben de tulumu alıp arkadaşlarımın yanına götürdüm. Içindekini beraberce yedik."

Burada üzerine dikkatleri çekmemiz gereken bir husus vardır. O da ganimetleri kaçırıp gizlemektir. Bu kesinlikle haramdır. Çünkü Allah malından çalmak demektir.

"Bir peygamberin, ganimet malını gizlemesi asla (doğru) olamaz. Kim emanete hıyanet eder, aşırırsa kıyamet günü aşırdığını boynuna yüklenip getirir. Sonra herkese kazandığı tastamam verilir. Hiç haksızlığa uğratılmazlar." (Al-i Îmran: i6i)

Peygamber efendimizin ganimet malını gizleyip aşırması mümkün değildir. Bunu yapması onun olgunluğuna yakışmaz. Başka birinin ganimet malını çalıp aşırmasına karşı da sükut etmezdi. Ganimet malından aşırmak bir nevi hırsızlıktır. Her ne kadar hırsızlık haddini gerektirmese bile bu bir nevi aşırmadır. Çünkü ganimet malları, kandi emsali mallar gibi özel bir koruma altında değildirler. Ayrıca savaşa katılan savaşçının onda bir nevi hakkı vardır. Hadler ise şüpheler nedeniyle bertaraf edilirler. Ancak bu suçu işleyene Cenab-ı Allah ahirette şiddetli cezalar verecektir. Peygamber efendimiz Hayber savaşında bu suçun uhrevi cezasının şiddetli olacağını beyan buyurmuştur.

Hayber muharipleri arasında Müd'im isimli biri vardı. Ganimet mallarından bir ihram aşırmıştı. Öldürülmesinden sonra eşyaları açılıp bakıldığında onlar arasında ihramın yanı sıra bir Yahudiye ait boncuklar da görüldü ki o boncuğun değeri iki dirhemdi. Kıymeti ne olursa olsun, bu da ganimetten mal çalmak demekti. Vadil Kura taraflarında kendisine isabet eden bir ok neticesinde öldürüldü. Etrafında bulunanlar, şehit olduğunu söyleyerek: "Şehadeti mübarek olsun." dediler. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) efendimiz şöyle buyurdu: "Hayır! Canım kudret elinde bulunan Allah'a andolsun ki bunun Hay-ber

savaşında aldığı ihram üzerinde ateş şuleleri parıldamaktadır." Böyle dedikten sonra Peygamber efendimiz onu bu suçu nedeniyle şehitler safından ayırıp çıkardı.

Düşmanlara Karşı Dahî Emanete Riayet Etmek Vaciptir

Emanet adalet demektir. Hatta asıl itibariyle adalet, emanetin kapsamına girmektedir. Bu sebepledir ki, Cenab-ı Allah emanet ile adaleti bir arada zikretmiştir:

"Allah, size emanetleri ehline vermenizi, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne güzel öğüt veriyor." (Nisa: 58)

Hayber gazvesinde Peygamber (s.a.v.), düşman mallarına karşı da emanete riayetkar olmanın vacip olduğunu açıklamıştır. Onlara karşı olan düşmanlığımız emaneti ihlal etmemizi haklı bir gerekçeye bağlamaz. Savaş esnasında düşmanların ele geçirilen malları müslümanlar arasında taksim edilen bir ganimet olmaktadır. Bu, savaşın kanunudur. Ancak bizimle savaşan bir düşman olsa dahi onun malına karşı hıyanet etmeye îslam kanunları cevaz vermemektedirler.

Musa bin Ukbe, Urve bin Zübeyr'den şöyle bir rivayette bulunmaktadır: Siyahi, Habeşli bir köle Hayber savaşı esnasında Peygamber efendimizin yanına geldi. Bu köle efendisinin davarlarını otlatmaktaydı. Hayberlilerin silah kuşandıklarını görünce ne yapmak istediklerini sormuş, onlar da: "Şu peygamber olduğunu iddia eden adamla savaşacağız." demişlerdi. Peygamber kelimesi kendisini etkilemiş ve otlatmakta olduğu da-varlarıyla birlikte Peygamber efendimizin yanına gelmiş: "Sen neye davet ediyorsun!" diye sormuştu. Peygamber efendimiz de şu cevabı vermişti: "Seni İslama davet ediyorum. Allah'tan başka tanrı olmadığına, benim de Allah'ın elçisi olduğuma şe~ hadet etmeye Allah'tan başkasına kulluk etmemeye çağırıyorum" Çoban: "Senin bu dediklerine şehadet

eder ve Allah'a iman edersem bana ne vardır?" diye sorunca Peygamber efendimiz: "Eğer bu halde ölürsen senin için cennet vardır" dedi. Bu defa o imanlı adam: "Ya Resullulah, şu davarlar benim yanımda emanettirler1" dedi. Çünkü o, davarları otlatmakta ve Peygamber efendimiz de emanete riayet ederek sahibine vermesini kendisine emretmekteydi. Bu davarların, müslümalarm gani* meti olduklarını söylememiş, Allah malına katmamıştı. Çünkü asıl itibariyle emanete riayet etmek vaciptir. Eldeki emanet, in-cana yardımcı bir dosta da ait olsa insanla savaşan bir düşmana da ait olsa arada hiç fark yoktur. Aksine güvenilir bir insan olan Peygamber efendimiz, çobana: "Davarları askerlerimizin arasından çıkar ve bir avuç çakıl fırlatarak onları buradan uzaklaştır. Cenafr-ı Allah senin emanetini sahibine ulaştıracaktır" dedi. Çoban da, Peygamber efendimizin emrini yerine getirdi. Davarlar sahiplerinin yanma döndüler. Davar sahibi olan Yahudi, kölesinin müslüman olduğunu anladı. Bu güvenilir ve Allah'ın emanetine riayet eden köle Hayber savaşında şehit düşmüş ve Resulullah (s.a.v.) efendimizin zimmetine girmişti.

Bu hadise, insanların mallarına hıyanet eden ve onlara düşman olduklarını gerekçe olarak gösterip halkın malını yiyen ve çoğu kez düşmanlıkta ileri gidip zulmeden kimseler için hikmetli bir derstir. Yüce Allah kalplerde gizli olanı bilendir.

Peygamber Efendimiz Namazı Kaçırıyor

Her insan özürlü olduğu durumlarla karşılaşabilir. Peygamber efendimiz de bir beşerdi. Her insanın başına gelen onun da başına gelebilirdi. Her insanı aciz bırakan şey onu da aciz bırakabilirdi. Hayber savaşında Peygamber efendimiz uyuya kalmış güneş doğuncaya kadar uyanamamıştı. Diğer zamanlarda nöbetçisi, uyuduğu zaman onu uyandırırdı. İnsanlar uykuda iken onu uykudan kaldırırdı, tşte o günde Cenab-ı Allah nöbetçisinin de uykusunu ağırlaştırmış, uyuduktan sonra gün doğuncaya kadar uyanamamıştı. Kaldı İd Allah'ın selat ve selamı üzerine olsun, Peygamberlerin gözleri uyur ama kalpleri uyumaz. Hayber savaşında Peygamber efendimiz gözleriyle uykuya dalmıştı. Her ne kadar kalbi

uyumayıp uyanık kalmışsa da Cenab-ı Allah onun insan olduğunu herkese ilan etmek ve kazaya kalan namazlar hususunda insanlara bir örnek teşkil etmek için onu gözleriyle uykuya daldırmıştı. Çünkü mü'minler onu güzel bir örnek olarak almışlardır. Ayrıca peygamber efendimiz: "Nasıl namaz kıldığımı görüyorsanız siz de öylece kılın" demişti. Eda ve kaza hallerinde namazın nasıl kılınacağını sa-habilerine açıklamıştı. Şimdi biz sahih sünnette ve siyer kitaplarında anlatıldığı şekliyle Hayber gazvesinde cereyan eden bu olayı anlatalım. Ebu Davud, Resulullah (s.a.v.) efendimizin Hayber'den dönüş esnasında geceleyin Kura denen yere varmış ve Bilal'e: "Geceleyin nöbet tut" demişti. Bunun üzerine Bilal onu beklemeye başlamıştı ancak Bilal'in de gözlerine uyku girmişti. Yüküne dayanmış vaziyette bekliyordu, ama beklerken de uyuya kalmıştı. Ne Bilal, ne Peygamber efendimiz, ne de sa-habilerden hiç biri güneş doğuncaya kadar uyanamamışlardı. Güneş doğduktan sonra ilk olarak Peygamber efendimiz uyanmış ve namazı kaçırdığından dolayı ürkmüştü: "Ey BilalV* diye seslenince Bilal: "Anam babam sana feda olsun. Ya Resulallah senin nefsini tutan (uykuya daldıran) benim de 'nefsimi tuttun demişti. Yola koyulmuşlar azıcık yürüdükten sonra bir kenara çekilen Resululah (s.a.v.) efendimiz abdest almış, Bilal'e de ezan okuması için emir vermişti. Namaz kılındıktan sonra Peygamber efendimiz: "Her kim namazı unutursa hatırladığı zaman kılsın. Çünkü Cenab-ı Allah şöyle buyuruyor: "Beni anmak için namaz kıl."

Bu hükümden iki şey çıkmaktadır:

1- Uykuda kalma veya unutma sebebiyle kılınamayan namazın kaza edilmesi gerekir. Nitekim Peygamber efendimiz de şöyle buyurmuşlardır: "Her kim uykuda kalır veya unutur da namazını (vaktinde) eda edemezse hatırladığı zaman onu kılsın. "

2- Namazlar ferdi olduğu gibi cemaatle de kaza edilebilirler. Şüphesiz ki cemaatle kaza edilmeleri ferdi kaza edilmelerinden daha faziletlidir. Zira cemaatle kılman namaz münferit olarak kılman namaza nisbetle 27 derece daha sevaba vesile olur. Kaza esnasında cemaatle kılma zorunluluğu ortadan kalkmış olmaz. Nitekim bazı insanlar böyle yanlış bir görüşe saplanmışlardır. Bu arada şunu da belirtmemiz gerekir ki bazı fıkıhçılara göre uykuda kalma veya unutma nedeniyle namazın vaktinde kılmamaması halinde kazası eda gibi olur. Yani eda edilmemesinden dolayı doğan günah, kaza ile ortadan kalkmış olur. Ancak bu iki

mazeret durumunda bu hüküm söz konusudur. Bu durumda kaza etmek vacip olur. Fakat unutma ve uykuda kalma sebebi dışında namazın vaktinde kılınmaması halinde doğan günah, kaza ile de ortadan kalkmaz; bu günahın ortadan kalkması için tevbe etmek gereklidir. Çünkü mazeretsiz olarak namazı vaktinde kılmama günahı, kaza ile silinmez. Çünkü namaz nakdi bir borç gibi değildirki, şimdi ödenmediği takdirde bilahare ödenirse sorumluluk kalkmış olsun. Aksine namaz, vakitlerinde kılınarak nefisleri temizleyip terbiye etmek için farz kılınmıştır. Bu ibadet, vaktinde kılınması gereken bir ibadettir. Ancak bu sayede kalplerin pası temizlenir ve kalplere cila gelir. Sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı vakitlerinde namaz kılmakla kalplerin pası giderilmiş olur. Nitekim noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Öyle ise akşama girerken ve sabaha ererken Allah'ı teşbih (etmeniz gerekir). Göklerde ve yerde, günün sonunda da, öğleye erdiğiniz zamanda hamd O'na mahsustur" (Rum 17-18)

Vakitlerinde namazı kılmak mü'minden istenen bir görevdir. Vaktinde kılınan namaz nefsi temizler, pasını giderir. Namaz terkedildiği takdirde kalp üzerindeki paslar birikip çoğalır ve artık giderilemez hale gelir. Bu günahı da ancak tevbe yok edebilir. Biz bu durumda tevbenin zorunlu olduğu görüşündeyiz. Tevbe etmekle birlikte kaza etmek de zorunludur. Yüce Allah tevbe edip iman eden, sonra doğru yola eren kimselerin günahlarını bağışlayandır.

MUT'A NİKAHI

Hayber Gazvesinde Mut'a Nikahının Haram Kılınması

Hafız İbn Kesir'in tarihinde şu ifadelere rastlamaktayız: Buhari ve Müslim'in sahihlerinde Ebu Talib oğlu Ali (r.a.)den rivayet edilen: "Resulullah (s.a.v.), Hayber gününde Mut'a nikahını ve ehli eşeklerin etlerini yemeyi yasakladı" hadisi üzerinde insanlar fikir beyanında bulundular. Hayber gününde "Mut'a" nikahının haram kılındığını ifade eden bu hadis iki cihetten müşkildir:

1- Hayber savaşında kadınlar yoktu ki, onlarla Mut'a nikahı yapılmış olsun. Ayrıca o sıralarda cariyeler bulunduğu için hür kadınlarla Mut'a nikahı yapmaya ihtiyaç da yoktu.

2- Müslim'in sahihinde Rebi' bin Meysere'den o da Ma*bed'den, o da babasından rivayet ettiğine göre Resulullah (s.a.v.) efendimiz fetih zamanında mücahidlere Mut'a nikahı yapmalarına izin vermiştir. Sonra Mekke-i Mükerremeden çıkmadan o nikahı yasaklamış ve şöyle buyurmuştur: "Doğrusu yüce Allah Mut'a nikahını kıyamet gününe kadar haram kıldı." Şu halde Peygamber efendimiz Mut'a nikahını yasaklamış, sonra ona izin vermiş sonra yine haram kılmıştır ki, bu durumda iki defa nesh söz konusu olmaktadır. Bu ise uzak bir ihtimaldir. Bununla beraber imam Şafii, Mut'a nikahı dışında hiç bir şeyin önce mubah, sonra da haram kılındığını bilmediğini kesin bir şekilde ifade etmiştir. Hafız Ibn Kesir'in kullandığı ifadeler, Peygamber efendimizin Hayber savaşında Mut'a nikahını yasakladığını göstermektedir. Onun söz konusu ettiği müşkil-lik, Buhari ile Müslim'in, üzerinde ittifak ettikleri sahih bir hadisi reddedemez. Hayber de cariyelerin çokluğu sebebiyle ortaya koyduğu müşkillik, aksine bu

nikahın yasaklığmm muak-kat olduğunu delalet etmekte hiç mi hiç nakzetmemektedir. Çünkü cariyelerin bol bulunduğu bir ortamda bekarlıktan şikayet söz konusu olmaz. Mut'a nikahına da gerek kalmaz. Bu bir izin olamaz. Aksine haramlığı te'yid eder, asla nakzetmez.

İkinci açıdan söz konusu olan müşkile gelince Hafız İbn Kesir, nikah-ı Mut'a ile ilgili izin ve yasağın tekerrür ettiğini söyleyerek reddetmiştir. Bu onun görüşüne göre uzak bir ihtimal olup Safi i'nin görüşünü de reddeder. Bu uzak bir ihtimal olduğuna göre biz üzerinde Buhari ile Müslim'in ittifak ettikleri hadisi sadece Müslim'in rivayet ettiği hadisi tercih ederiz.

Hafız İbn Kesir'in Buhari ile Müslim'in üzerinde ittifak ettikleri hadis çevresinde ortaya attığı müşkil ne olursa olsun, Mut'a nikahının Hayberde yasaklanmış olduğu kesindir. Bu yasaktan sonra izin çıkmış olsun veya olmasın, yasak olsa da, olmasa da bu haramlık kesindir.

Mut'a Nikahının Hakikati

Günümüzde Mısır'da kendilerini ne zorlayan bir sıkıntı ne engelleyen bir araştırma ve inceleme olmadığı halde bazı kimselerin insanları Mut'a nikahına davet ettiklerini görmekteyiz. Halkı bu nikaha davet eden kimselere göre bu nikahın asıl mahiyetini anlatmamız gerekmektedir. Bu nikah, evlilik konusunda kesinleşen ve zaruret-i diniyeden kabul edilen seri prensiplerle uyum içinde midir, değil inidir? Alimler bu nikahı; şahitler huzurunda kadın ile erkeğin mehir veya belirli bir ücret karşılığında belirli bir süre için bir arada karı koca hayatı yaşamaları için yaptıkları anlaşma olarak tarif etmişlerdir. Sü-büPüs-Selam adlı kitabında Sıddık Han Mut'a nikahının süresinin 45 günden fazla olamıyacağmı ifade etmiştir. Ancak meşhur görüşe göre bu süre daha fazla olabilir. Anlaşma esnasında belirlenen süreden eksik bir süre için kadın kendini erkeğe teslim ederse bu durumda belirlenen ücretin tamamını değil de sadece bir kısmını alabilir. Alacağı ücret kendini erkeğe teslim ettiği süre ile orantılı olur. Çünkü bu durumda kadın kendi cinsel organını erkeğe kiraya vermiş olmaktadır.

Mut'a Nikahıyla İlgili Özel Hükümler

1- Mut'a nikahında eşler birbirlerine mirasçı olamazlar. Yani kadın ile erkekten herhangi biri vefat ettiği takdirde diğeri ona mirasçı olamaz. Çünkü miras durumu iki eş arasında sabit olur. Halbuki bunlar fıkıhçılarm ittifakına göre karı koca değildirler.

2- Mut'a nikahında talak, zihar, i'la ve diğer evliliği sona erdirici hükümler cereyan etmez. Ancak bu nikah Mut'a süresinin nihayete ermesiyle sona erer.

3- Mut'a nikahından sonra kadının iki hayız görerek iddet süresini doldurması gerekir ki, bu da 45 günü geçmez. Yani iki hayız görmesi 45 günü geçerse, 45 gün beklemesi gerekir.

4- Mut'a nikahı ile bir arada bulunan eşlerden erkeğin ölmesi durumunda kadının vefat iddetini beklemesi gerekmez. Çünkü vefat iddeti normal evli erkeğin Ölümü durumunda sözkonu-su olur. Aksine Mut'a nikahından sonra ayrılan kadının iki hayız beklemesi ve böylece iddet süresini doldurması gerekir. Sonuç olarak bu hükümler Mut'a nikahını mubah kılan şiaya göredir. Bu hükümlerin evlilikle ilgisi yoktur. Aktardığımız bu hükümleri, onların yani şiilerin kitaplarından naklettik. Oradan aldık ve yine oraya iade ediyoruz.

Şiay-ı imamiyenin benimsediği ve caiz gördüğü bu hükümler üzerinde dikkat edilmesi gereken husus şudur ki, Mut'a nikahıyla kadın ve erkeğin bir araya gelmesine evlilik denmez, dolayısıyla bizim nazarımızda bunun hükmü de olmaz. Bu, Avrupalıların ifade ettikleri gibi dost tutma türünden bir ilişkidir. Ya da Kur'an-ı Kerim'de kesinlikle ve ebediyen yasaklanmış olan metres tutma türünden bir ilişkidir. Çünkü kadın ile erkek ancak evlilik ile birbirleriyle ilişki içine girebilirler. Bunun dışındaki ilişkiler kadını hakir kılar ve onu bir eşya seviyesine düşürür. Erkek şehevi arzusunu tatmin etmek için Mut'a nikahında kadını bir eşya olarak satın almakta, şehvetini tatmin ettikten sonra da onu bir kenara atmaktadır. Onu ücretle tuttuğu bir eşya konumuna getirmektedir.

Halbuki noksanlıklardan münezzeh olan yüceAllah, cinsel organların ancak evlilik akdi ile ya da cariyelik ile kadın ve erkeğe helal kılındığını açıklayarak şöyle buyurmuştur: "Felaha ulaştı o mü'minler ki, onlar namazlarında saygılıdırlar: Onlar boş şeylerden yüz çevirirler. Onlar zekatı verirler ve onlar ırzlarını korurlar. Ancak eşleri, yahut ellerinin sahip olduğu (cariyeler) hariç (bunlarla ilişkilerinden dolayı da) onlar kınanmazlar. Ama bunun ötesine gitmek isteyen olursa, işte onlar haddi aşanlardır." (Mu'minun: 1-7)

Bu Kuranı nas, cinsel organların ancak evlilik ya da cariyelik bağı ile mubah kılınacağını kesinlikle ifade etmektedir. Evlilik ve cariyelik dışına çıkarak cinsel arzusunu tatmin etmek isteyen kimse, haddi aşan ve günaha giren kimsedir. Mut'a nikahıyla cinsel isteklerini tatmin eden kimse, haddi aşan ve günaha giren kimsedir. Kur'an-ı Kerim Metres tutmayı kesin bir ifadeyle yasaklamıştır. Mut'a nikahıyla kadın ve erkeğin bir araya gelmesi de metres veya dost tutma türünden bir ilişkidir. Nitekim bunu daha önce söylemiştik. Mut'a nikahının haramh-ğı Kur'an nassı ile sabittir. Zira noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Bunlardan (bu yasak kılınanlardan) ötesini, iffetli yaşamak, zina etmemek şartıyla mallarınızla istemeniz (mehirlerini verip almanız) size helal kılındı." (Nisa: 24) Şu halde metres tutmak, bu Kur'an nassı ile haram kılınmıştır. Yüce Allah cariyelerle evlenmeye şu ayet-i kerimede değinmektedir:

"İçinizden inanmış hür kadınlarla evlenmeye gücü yetmeyen kimse, elleriniz altında bulunan inanmış genç kızlarınız (olan cariyeleriniz)den alsın. Allah sizin imanınızı daha iyi bilir. Hepiniz bir birinizdensiniz (Hepiniz Adem soyundansınız. İnsanlık bakımından aranızda bir fark yoktur.) Öyle ise iffetli yaşamaları, zina etmemeleri ve gizli dost tutmamaları şartıyla sahiplerinin izniyle onlarla evlenin. Ücretlerini (mehirlerini) de

güzelce Verin." (Nisa: 25)

Metres ve gizli dost tutmanın yasaklığı, kitabi kadınlarla evlenmenin helal kılındığı açıklanırken ortaya konulmakta ve bu konuda yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Bugün size iyi ve temiz şeyler helal kılındı. Kendilerine kitap verilenlerin yemeği size helal, sizin yemeğiniz de onlara helaldir. Ve inananlardan namuslu hür kadınlar ve sizden önce kendilerine kitap verilenlerden namuslu hür kadınlar- zina etmeksizin, gizli dost tutmaksızın namuslu bir biçimde mehirlerini verdiğiniz takdirde- size helaldir." (Maide: 5)

Gizli dost veya metres tutmak, bir erkekle kadının belli bir süre ve belirli bir ücret karşılığında nikah akdi olmaksızın bir arada yaşamak üzere anlaşmalarıdır. Bu süre sona erdiğinde ikisi birbirlerinden ayrılırlar. Bu, Mut'a nikahıyla aynı şeydir.

Peygamber (s.a.v.)in Mut'a Nikahını Yasaklaması

Peygamber (s.a.v.)'in Mut'a nikahına sarahaten izin verdiği aktarılmamıştır. Ancak ondan nakledilen şey bu nikahı açık bir ifadeyle yasaklamasıdır. Bu yasağı aktaranlar, Peygamber efendimizin daha önce bu nikaha izin verdiği manasını çıkarmaktadırlar. Çünkü daha önce izin verilmemiş olsaydı, bu nikahı yasaklamaya gerek kalmazdı. Mut'a nikahının ilk olarak Hayber savaşında yasaklandığı hususunda alimler ittifak etmişlerdir. Bundan sonra beş yerde bu yasak tekrarlanmıştır. Umretül Kazada, Tebuk Gazvesinde, Mekke-i Mükerreme fethinde, fetih senesinde ve veda haccmda Peygamber efendimiz Mut'a nikahını yasaklamıştır. Daha önceleri peygamber efendimizin Mut'a nikahına izin verdiğine dair haberler birbirlerini te'yid etmemiş olsalardı, bu yasak tekrarının yasağı te'kid etmek için olduğunu söylerdik. Çünkü cahiliyet devrinde Mut'a nikahıyla kadın ve erkeğin ilişki kurmaları, köklü bir gelenek haline gelmişti. Peygamber efendimiz bu köklü geleneği mü'minlerin kalplerinden söküp atmak için yasağım tekrarlayarak te'kid etmiştir. Ancak Peygamber efendimizin Mut'a nikahına izin vermesinden önce de bu nikahın çok defalar meydana geldiğine ilişkin haberler birbirlerini desteklemektedir. Şu halde Peygamber efendimizin Mut'a nikahına izin vermiş olması mutlak bir serbestiyet anlamını taşımaz. Aksine savaş esnasında bazı şiddetli ferdi zaruretler bulunduğunu ve izni bu ferdi zaruretlere dayanarak verdiğini ortaya koyar. Daha sonra Peygamber

efendimiz kıyamete kadar Mut'a nikahının haram kılındığını ifade buyurmuştur. Şu halde diyebilirizki, Peygamber efendimiz daha önce izin verdiği için bilahere bu nikahı yasaklamıştır. Bu son yasak, kıyamete dek hükmü geçerli olan ve önceki izni nesheden bir yasaktır. Bunun Ötesinde Kur'an-ı Kerimde Mut'a nikahının kesinlikle haram kılındığı beyan edilmektedir ki, bunda söz konusu nikaha asla izin yoktur. Bu, içinde ruhsat bulunmayan bir azimettir. Bunda ruhsat bulunduğunu zannetmeye mahal yoktur.

Şimdi de Mut'a nikahıyla ilgili meseleye yeniden dönelim. Sünnet fıkıhçıları topluca görüş birliği ederek Mut'a nikahının kıyamet gününe kadar haram kılındığını ifade etmişlerdir. Rivayete göre Abdullah bin Abbas hazretleri savaş durumunda zaruret nedeniyle Mut'a nikahına ruhsat vermiştir. Bazı savaşlarda bekarhktari dolayı sıkıntı çeken mücahidlere Peygamber efendimizin bu nikah hususunda izin verdiği söylenir. Hangi savaşta buna izin verdiği bilinmediğine göre Hz. Al i bu ruhsata dayanarak fetva vermesini Abdullah bin Abbas 'a yasaklamış ve peygamber efendimizin bu nikahı kesinlikle men ettiğini ona açıklamış ve şöyle demiştir: "Sen yolunu şaşırmış bir adamsın. Halbuki Resulullah (s.a.v.) bu izni neshetmiştir. Allah'a andol-sun ki, her kimin Mut'a nikahı yapmış olduğu söylenir de bu suçtan dolayı yanıma getirilirse, onları mutlaka recmederim."

Rivayete göre Abdullah bin Abbas hazretleri bu ruhsatı vermekten vazgeçmiş ve Mut'a nikahının yasaklanması yolunda fetva vermiştir. Ehli sünnet ve cemaat alimlerinden hiçbiri evlenme imkanı bulunmayan gençlere gençlik zarureti nedeniyle Mut'a nikahının mubah olduğunu söylememiştir. Bu, sorumsuzca konuşan, ilmi derinliği olmayan, haram ve helala aldırış etmeyen kimselerin uydurduğu bir iftiradır.

Şimdi de imamiyeye dönelim. Görüyoruz ki bu mezhebin son devir bilginleri Mut'a nikahına müsaade etmektedirler. Bu mezhebin imam ve vasilerinin bu nikaha fetva verdiklerini bilmiyoruz. Her ne kadar kimileri bunların da Mut'a nikahına fetva verdiklerini ileri sürmektelerse de bu asılsız bir iddiadır.

Şimdi de şia fıkhının kaynaklarından bazı nakiller yapmamız gerekiyor. Bu kaynaklar, başlarında imam Ebu Abdillah Cafer-i Sadık ve babası büyük insan Ebu Cafer Muhammed Bakır bin Ali Zeynel Abîdin olmak üzere hidayet yoluna

ermiş şia imamlarının Mut'a nikahını reddettiklerini ifade etmektedirler. Rivayete göre Bisam es-Sayrefi Ebu Abdilah Cafer-i Sadık'tan Mut'a nikahının hükmünü sormuş. Allah kendisinden razı olsun o da bu nikahın zina olduğunu ifade buyurmuştur.

Kafi adlı eserde Irak fatihi Yahya bin Zeyd'in şöyle dediği rivayet edilir: "Peygamber ailesi, Mut'a nikahının mekruhluğu-nu ve yasaklanmış olduğunu ittifakla beyan etmişlerdir."

Beyhaki, İbn Şihab ez-Zühri'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Abdullah bin Abbas (r.a.) Ölmeden bu fetvasından geri dönmüştür. Said bin Zübeyr ibn Abbas'a: "Mut'a nikahı hakkında ne dersin?" diye sorduğunda ibn Abbas: "Vallahi ben bu yolda fetva vermiş değilim" diye cevap vermiştir. Mut'a nikahı tıpkı leş hükmündedir. Nasıl ki zaruret halinde leş yemek mubah sayılıyorsa, Mut'a nikahı da onun hükmündedir.

Biz Mut'a nikahını mubah sayacak bir zaruret görmüyoruz ki, zaruret durumunda leş etini yeme hükmüne tabi olsun. Peygamber (s.a.v.) efendimiz, gençlerin Mut'a nikahını yapmalarına neden olacak bir zorunluluk olmayacağını açıkça beyan buyurmuştur. Ama kalplerinde dini duyguya yer bulunmayan bazı kimseler, gençleri Mut'a nikahına zorlayan sebeplerin bulunduğunu iddia etmektedir. Bu asılsız bir iddiadır. Bu hususta Peygamber (s.a.v.) efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

"Ey gençler topluluğu sizden evlenmeye gücü yeten olursa evlensin. Evlenmeye gücü yetmeyenin oruç tutması gerekir. Çünkü oruç şehveti kırar." Oruç kapısı açık olduğuna göre, mut'a nikahım caiz kılacak veya ona ruhsat verecek bir zaruret yok demektir.

Şia imamları asrından sonra gelen imamiye fıkıhçılan, Mut'a nikahına verilen iznin neshedilmediğini iddia etmişler ve bu nikahın cevazının sürdüğünü şu delillere dayanarak söylemişlerdir.

1- Mut'a nikahına izin verilmiş olduğu icma ile sabittir. Müslümanlar, peygamber efendimizin Mut'a nikahına izin verilmiş olduğu hususunda icma etmişlerdir. Bu nikaha verilen iznin neshedildiğini ifade eden deliller, ahad

haberlerle sabit olmuştur ki, ahad haberler üzerinde icma edilen bir hükmü çürüte-mezler. Rivayete göre Ibn Mesud Mut'a nikahının caizliğine fetva vermiştir. Buhari ile Müslim'in sahihlerinde rivayet olunduğuna göre o şöyle demiştir: "Resulullah (s.a.v.) belli bir süreye kadar bir şey karşılığında kadını nikahlamamıza ruhsat verdi." Ibn Mesud böyle dedikten sonra şu ayeti kerimeyi okudu:

"Ey inananlar, Allah'ın size helal kıldığı güzel ve temiz şeyleri haram etmeyin" (Maide-. 87)

Peygamber efendimizin sözleri arasında geçen nesh ibareleri Mut'a nikahı ile ilgili miras ve talak konularını ilgilendirmektedir.

2- "O halde onlardan ne kadar yararlandınızsa, ona karşılık kesilen ücretlerini bir hak olarak verin" (Nisa- 24) ayeti kerimesinin, Mut'a nikahının mübahlığma delalet ettiğim söylemişlerdir. Ayrıca şu ayet-i kerimenin de, mut'a nikahının helal olduğuna delil teşkil ettiğim söylemişlerdir: "Ey inananlar, Allah'ın size helal ettiği güzel ve temiz şeyleri haram etmeyin" cMai-

de:87)

Bu sözler hem Özet olarak, hem tafsili olarak sahih değildirler. Çünkü bunlar şia imamları ile vasilerinin çağından sonra söylenmiş sözlerdir. Kaldı ki bunlar bir kaç açıdan geçersizdirler:

a- Şia fıkıhçılarmm ileri sürdükleri ayet-i kerimeler, sahih nikah sonucunda meydana gelen hükümleri açıklayan ayet-i kerimelerdir. Bunların konusu Mut'a nikahı değil, sahih evlilik akdi olan nikahtır. Zira bu ayet-i kerimeler, kendileriyle evle-nilmesi haram olan mahrem kadınları açıklamaktadır. Bu hu-susda Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur:

"Size (şunlarla evlenmeniz) haram kılındı. Analarınız, kızlarınız, kızkarâteşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, kardeş kızları, kızkardeş kızları, sizi emziren analarınız.......Bunlardan ötesini, iffetli yaşamak, zina etmemek şartıyla mallarınızla istemeniz (Mehirlerini verip almanız) size helal kılındı." (Nisa: 23-24)

Ayet-i kerimede kasdedilen yararlanma, karı-kocanın şehevî bakımdan birbirlerinden yararlanmalarıdır. Arapçadan biraz anlayan kimseler, ayet-i kerimenin bu manayı kasdettiğini idrak ederler. Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"İçinizde inanmış hür kadınlarla evlenmeye gücü yetmeyen kimse, elleriniz altında bulunan inanmış genç kızlarınız (olan cariyeleriniz) den alsın" (Nisa: 25)

Kur'an-ı Kerim'deki: "Öyle ise iffetli yaşamaları, zina etmemeleri şartıyla" ayet-i kerime de buna delalet etmektedir. Şüphesiz ki mut'a nikahı, recmi gerektiren bir cezayı icab ettirmemektedir.

b- Mut'a nikahının mubah kılındığına ilişkin herhangi bir ic-ma gerçekleşmiş değildir. Bu nikahın mubah olduğunu ifade etmek hatadır. Araştırmacı bilginler mubah olduğunu söylememişler, ancak bu nikaha -zaruret halinde leş yemeye izin verildiği gibi- izin verildiğini söylemişlerdir. Mübahlık fiildeki zati bir sebepten dolayı oluşur, izne gelince o, izne cevaz veren bir zaruretten dolayı vuku bulur. Bazı imamlar Mut'a nikahının mübahlığını ifade etmişlerse de, bu mübahlık ifadedeki tolerans türündendir. Peygamber efendimizin bu nikahı yasaklamasından sonra alimler bu konudaki iznin nesh edilmiş olduğu hususunda icma etmişlerdir. Şu halde Mut'a nikahının mübah-lığı üzerinde icma edildiğini söylemeye yer yoktur. İbn Ab-bas'ın savaş durumunda Mut'a nikahına izin verildiğine dair bir ifade kullanmış olması aktarılmaktaysa da o, daha sonra bu görüşünden vazgeçmiştir. Doğruyu en iyi bilen elbetteki Yüce Allah'tır.

Şia imamları ile vasilerinin çağından sonra Mut'a nikahının mübahlığı hususunda şia ile ehl-i sünnet arasında icma meydana geldiği ileri sürülmüşse de, ehl-i sünnet bilginleri sadece bu nikahın mübahlığının neshedildiği hususunda, görüş belirtmişlerdir. Mut'a nikahına izin veren delillerin bizzat kendileri, bu nikahın mübahlığmı neshetmiştir. Şu halde Mut'a nikahına izin verildiği hususunda icma yapılmış olduğu söylenemez. Nesh edildiği hususunda icma yapılmadığını söylemek de mümkün değildir. Bu deliller iki cihetten bağlayıcıdırlar.

c- Mut'a nikahına verilen iznin nesh edilişi ahad haberlerle sabit değildir. Aksine bu nikah asıl itibariyle leş, domuz, akan kan ve Allah'tan başkası için kesilen kurban gibi haram kılınmıştır. Bu da Kur'an-ı Kerim'in şu ayet-i kerimesinde sabittir:

"Ve onlar ırzlarını korurlar; ancak eşleri, yahut ellerinin sahip olduğu (cariyeler) hariç (bunlarla ilişkilerinden dolayı da) onlar kınanmazlar." (Mu'minûn: 5-6)

Bu ayet-i kerime Mut'a nikahının haramlığmı kesin bir ifade ile ortaya koymaktadır. Çünkü Mut'a nikahına dayanarak ilişkiye giren kadınla erkeğin ilişkisi, evlilik ilişkisi değildir. Bu husus kesin olup üzerinde ittifak vardır. Kendisinde talak ve miras hükümleri cereyan etmediği gerekçesiyle kendini satan kadın zevce sayılmaz. İlişkiye girdiği erkekten ayrıldıktan sonra da evlilikten ayrılma iddeti gibi iddet beklemesine gerek kalmaz. Ne ayrılma ne de kendisiyle ilişkiye giren erkeğin ölümü halinde iddet beklemesine gerek yoktur.

Metres tutmaya ilişkin vuku bulan mükerrer yasakta, Mut'a nikahının haramlığma delil teşkil etmektedir. Çünkü Mut'a nikahı da tıpkı metres tutmaya benzemektedir. Peygamber efendimiz sırf zaruret sebebiyle mut'a nikahına izin vermiştir. Alimler bu hususta: "Zaruretler mahzurları mubah kılar" diyerek bir kaide koymuşlardır. Savaş zarureti durumunda Mut'a nikahı için verilmiş olan izin, insanların îslamiyetle ünsiyet kurup onun sevgisini gönüllerine yerleştirdikten, sabra karşı idmanlı olduktan, arzularını iman ile dizginledikten sonra nes-hedilmiştir.

Gerçekten de Mut'a nikahı cahillikten kalma adetlerdendir. Önce de söylediğimiz gibi, bu nikah bir nevi metres tutmak demektir. Peygamber efendimiz mü'minler cahili hayattan henüz uzaklaştıkları için savaş hallerin de Mut'a nikahına izin vermiştir. Ve bu izni de zaruretten saymıştır. Kalplerinde hâlâ ca-hiliyet adeti bulunan kimselere, savaş halinde Mut'a nikahı yapma izni vermiştir. Bu sebepledir ki, kalplerine imanın iyice yerleşmiş olduğu Ebu Bekir, Ömer, AH ve ilk muhacirlerle ensarîar gibi zevatın Mut'a nikahına cevaz verdikleri duyulmamıştır. Halbuki bunlar da Peygamber efendimizle birlikte savaşlara katılmışlardır. Bunlar arasında Ebu Talib oğlu Alî gibi güçlü kuvvetli gençler de mevcuttu, ama buna rağmen Mut'a nikahına yanaşmamış, ve ona cevaz vermemişlerdir. Bekarlıktan şikayet edenler, bazı Arabîlerle îslamiyette kıdemi olmayan kimselerdi. Mut'a nikahının yasaklanmış olduğu, Kur'an-ı Kerim ile sabittir. O hususta verilen ve zaruret durumunda uygulanabilen izin de neshedilmiştir, ve bu nesih de hadis ile sabittir. Şia'ya deriz ki: Peygamber efendimiz barış ve hazar halinde Mut'a nikahını herhangi bir kimseye mubah kılmış mıdır ki, şiiler hem sefer, hem hazar, hem savaş, hem barış halinde Mut'a

nikahına cevaz vermektedir?! Şia'nın görüşünün doğruluğuna inanan kimsenin gerçeklere saygısı yoktur. Çünkü o, haramları mubah kılmaktadır. Bizi helale yönelten ve haramdan alıkoyan gücümüz yoktur. Güç ancak Allah iledir.

d- Mut'a nikahına verilen izni nesheden hadisin ahad haberi olduğuna ilişkin ileri sürülen iddia, batıl bir iddiadır. Bunun da iki gerekçesi vardır:

1- Peygamber efendimiz bu yasağı ordu içinde zikretmiştir ki, onun bu yasağını 1005 kişiden daha fazlası duymuştur. Şu halde bu yasağı nakledenin bir tek kişi olması imkansızdır. Aksine bu yasağı aktaranların, yalan üzerinde ittifak etmeleri mümkün olmayan bir topluluk olması gerekir. îşte bu topluluk o yasağı İslam ümmetine nakletmiştir. Öyle ise Şia'nın Mut'a nikahının neshedildiğine dair ileri sürülen hadisin ahad hadis olduğu iddiası şüphesiz ki batıl ve geçersizdir.

2- Bütün İslam ümmeti Mut'a nikahının yasaklandığı hususu üzerinde icma etmişlerdir. Şia'ya göre ilk vasileri olan Hz. Ali dahi bu konuda Ibn Abbas'ı kınayarak ona "Sen şaşkın bir kimsesin" demiştir. Ibn Abbas o sıralarda yani Mut'a nikahına izin verildiği esnada gencecik bir çocuktu. Mekke-i Mükerre-me'de bulunuyordu. Babası henüz Medine-i Münevvere'ye hicret etmemişti. Bu sebeple Hz. Ali, onu yolunu şaşırmış olmakla nitelemiştir ki, bu nitelemesi yerindedir.

Burada tekrar şunu belirtelim ki, Şia imamları ya da vasileri Mut'a nikahının mubah olduğunu söylemiş değillerdir. Fasit bir iş olan Mut'a nikahıyla ilgili sözlerimizi iki madde ile noktalamak istiyoruz:

a- Mut'a nikahı Kur'an-ı Kerim'in hükmü ile haram kılınmıştır. Kur'an-ı Kerim'in nassına iltifat etmesek bile -ki bu doğru olmaz- Mut'a nikahı mubah olmaz. Çünkü cahiliyet devrinde yapılan ve İslamiyet tarafından haram kılınan bir uygulamaya mubah demek, sonra da bu mubahın yasaklandığını ifade etmek mümkün değildir. Zira mübahhk asıl itibariyla bir şeyin haram ve çirkin olmamasını gerektirir. Halbuki Mut'a nikahı asıl itibariyle, çirkin birşeydir. Ancakdenilebilir ki, haram kılınmadan önce Mut'a nikahı affa açık bir işti. Cahiliyet ehli Mut'a nikahını mubah kılıyorlar ve normal karşılıyorlardı. Bunun için de mü'minlerin bir kısmı Mut'a nikahına meyilliydiler: "Allah geçmişi

affetmiştir"

b- Her bakımdan evlilik manasından uzak olan Mut'a nikahının şia'ya göre sahih olması için koşulan şartları ve rükünleri burada anlatmak istiyorum. Onlara göre Mut'a nikahının rüknü, icab ile kabuldür. Sıhhat şartlarına gelince, bunlar da üç tanedir:

1- Mehrin zikredilmesi ki bu da ücrettir. Akid esnasında ücretten bahsedilmediği takdirde Mut'a akdi fasit olur. Tıpkı ica-rede olduğu gibi. îcarede de ücretten bahsedilmediği takdirde icar akdi gerçekleşmez. Aslında Mut'a nikahı da kendisinden şehevi bakımdan yararlanmak için, kadını icar etmek, kiralamak demektir. Onu hizmet için kiralamaktan farklı bir yanı ypktur.

2- Mut'a müddetinin zikredilmesi. Hususi icarelerde ve tek kişiden ibaret ücretlilerde icar müddetinden bahsetmek gerekir. Ancak icar edilen şahıs bir tek kişi ise ve icar süresi de belirli ise, örneğin her gün için veya her hafta yahut her ay için bir icar akdi yapılıyorsa, bu durumda icar süresini belirlemek gerekir.

3- Kadının Mut'a nikahında sözü edilen ücreti hak edebilmesi için kendini erkeğe teslim etmesi ve erkeğin şehevi bakımdan kendisinden istifade etmesini sağlamak gerekmektedir. Üzserinde ittifak edilen sürenin bir kısmında kendini erkeğe sunmadığı takdirde erkeğin şehevi açıdan kendisinden yararlanmasını engellediği sürenin karşılığı olarak ücretin bir kısmı kendisine verilmez. Aynı şekilde bu kimse, içinde oturmak için bir evi kiralar, kira süresi içinde o evde oturmak imkansız hale gelirse, kiranın o müddet karşılığındaki ücreti ev sahibine ödenmez.

Mut'a nikahının ahkamıyla ilgili olarak demişler ki, bu nikahın neticesinde doğan çocuğun nesebi sabit olur ama reddedilmesi de mümkündür. Reddedildiği takdirde liansız olarak reddedilmiş olur. Böylece babasız çocukların sayısı çoğalmış olur. Çünkü bu gibi çocukları nesebine katacak babalar bulunmaz. Bu nitelikte çocukların reddedilmeleri durumunda liana ihtiyaç yoktur. Çünkü Han, evli kadının çocuğunu kocasının reddetmesi durumunda başvurulan bir çaredir.

Önce de anlattığımız gibi Mut'a nikahında erkekle kadının birbirlerinden ayrılmaları Mut'a süresinin dolmasıyla olur. Tıpkı belirli bir süre ile takdir edilen

özel bir icar anlaşmasında icar süresinin dolmasıyla icar akdinin sona ermesi gibi, Mut'a nikahı ile biraraya gelen kadın ile erkek de Mut'a süresinin dolmasıyla birbirlerinden ayrılırlar. Çünkü bu durumda kadının tenasül organı kiralanmıştır. Diğer icar edilen eşyalar hükmündedir. Dolayısıyla bu erkekle kadın arasında karşılıklı miras hükümleri de cereyan etmez. Mut'a nikahıyla bir araya gelen erkekle kadının birbirlerinden ayrılmaları sonucunda, kadının iki hayız görerek rahmini temizlemesi gerekir ki, bu süre 45 günü geçmez.

Mut'a nikahı ya da ince bir tabir ile kadının cinsel organının belli bir süre ile kiralanması -şayet şahinliğini farzetsek bile ki bu da mümkün değildir- çağımızda uygulanabilecek muamele midir? Aslında bu, kadının şerefine uymayan, hatta kadının fazlasıyla tahkir edildiği ve onu şerefi, için icar edilen bir hizmetçi seviyesine düşürdüğü muhakkaktır. Böyle bir nikah sonucunda babasız, nesebi meçhul çocukların sayısı artacaktır. Bu konuyu şianın yeniden düşünmesi gerekir. îmam Muham-med Bakır ile oğlu Ebu Abdillah Cafer-i Sadıkta dedikleri gibi bu şüphesiz bir zinadır. Böylesine önemli sosyal zararlar doğurduğuna göre bu nikahı -şer'an caiz olmadığı halde- bekar gençlerimize mubah kılacak mıyız? Bunu mubah kılarak ailenin kökünü kazıyacak mıyız?! Güvenilir ve emin peygamberimizin fazilete davet ederken gençlerimize yaptığı tavsiyeyi bizler de tekrarlamayacak mıyız?! Halbuki Peygamber efendimiz gençlere şu tavsiyede bulunmuştur: "Ey gençler topluluğu! Sizden evlenmeye gücü yeten varsa evlensin. Çünkü evlenmek tenasül organını korur, gözü haramdan muhafaza eder. Evlenemeyen ise oruç tutsun. Çünkü oruç şehveti kırarl" Zamanımızda yükseklerden uçan ve fakih geçinen kimselere kulak vermeyin. İnsanları dosdoğru yola ileten yüce Allah'tır.

"Rabbimiz bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize katından bir rahmet ver. Şüphesiz sen çok bağış yapansın" (Ali îmran : 8)